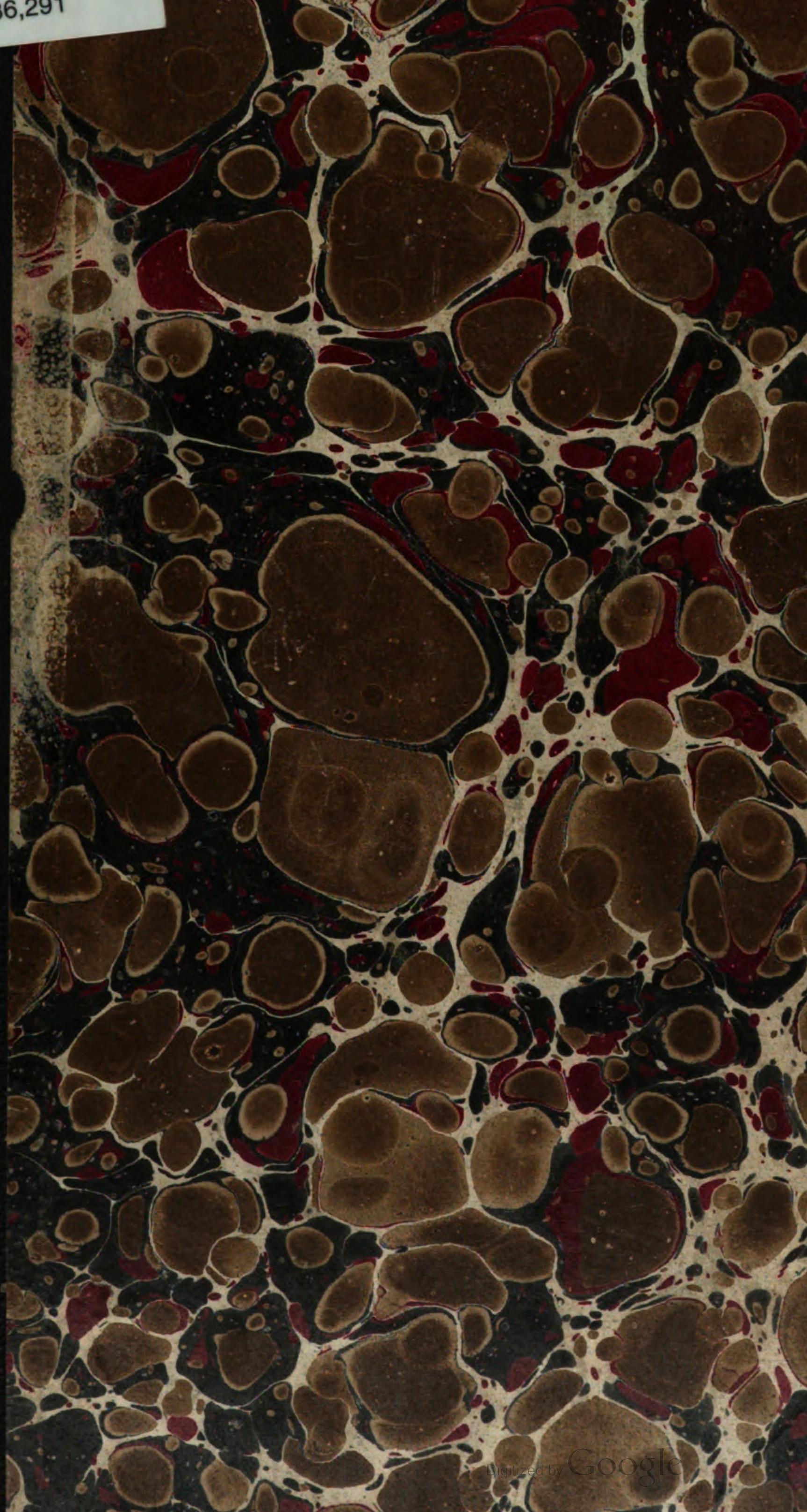

PROPERTY OF
University of Michigan Libraries
1817
ARTES SCIENTIA VERITAS

NOWOČESKÁ

BIBLIOTHÉKA

WYDÁWANÁ

NÁKLADEM MUSEA KRÁLOWSTWÍ ČESKÉHO.

ČÍSLO XVIII.

WÁCSLAWA WLADIWOJE TOMKA

DĚJEPIS PRAHY.

W PRAZE.
W KOMMISSÍ U FRANTIŠKA ŘIWNÁČE.
1879.

DĚJEPIS
MĚSTA PRAHY.

SEPSAL

WÁCSLAW WLADIWOJ TOMEK.

DÍL IV.

SPISŮ MUSEJNÍCH ČÍSLO LI.

W PRAZE.
W KOMMISSÍ U FRANTIŠKA ŘIWNÁČE.
1879.

Knihtiskárna: J. Otto v Praze.

PŘEDMLUWA.

Díl čtwrtý dějepisu města Prahy, jejž tuto odewzdáwám wáženému čtenářstwu, obsahuje příběhy od smrti krále Wácslawa IV až do přijetí bratra jeho Sigmunda za krále, tudy dobu tak zwané wálky Husitské.

Zachowáwám při spisowání dějin Pražských wždy hlediště to, že nemá dějepis Prahy přestáwati na příbězích pouhé místní powahy, jako dějepis kteréhokoli jiného místa w zemi, nýbrž že musí při něm pojímána býti Praha wždy zároweň co ohnisko wšeho weřejného žiwota národa českého. Potřeba toho naskytuje se w příbězích této doby patrněji než při mnohé době jiné, ježto Praha we wšech událostech welkého tehdejšího přewratu w zemi w míře nejrozsáhlejší činně se účastnila. Dějepis Prahy té doby stal se tudy w jisté míře a w jistých směrech dějepisem wálky Husitské zároweň. Připomínám to k ospravedlnění před posuzowateli, kterým by se z jiného hlediště mohlo widěti, že wykračuji z mezí swého úkolu.

Látka mi proti nadání wzrostla tau měrau, že mi nebylo lze w díle tomto přidati přehledný popis úřed-

níků a důstojníků swětských i duchowních náležející k této knize, jak jsem myslil při spisowání předmluwy k dílu třetímu. Musím odložiti uweřejnění jeho ke zwláštnímu swazku, který bude následowati.

Při této příležitosti nemohu opominauti wyslowiti wřelé díky slawnému sboru starších obecních hlawního města Prahy, který k žádosti sboru Matice České již ode tří let podporuje wydáwání díla tohoto ročním příspěwkem peněžitým 500 zlatých. Podporau tauto získal jsem sobě hlawně wýtečného pomocníka při sbírání zřídel a jiných prácech příprawných, doktora filosofie a na ten čas wýpomocného učitele při české realce w Karlíně, pana Antonina Rezka, jehož wynasnažením bylo mi již rychlejší dokonání tohoto dílu usnadněno, tím wíce pak poslauženo sebráním hojné látky k dalšímu pokračowání.

W Praze dne 9 Listopadu 1878.

W. W. Tomek.

OBSAH.

Oddíl čtwrtý.

Praha we wálce náboženské za krále Sigmunda (1419—1436). Stránka

ODDÍL ČTWRTÝ.

Praha we wálce náboženské za krále Sigmunda.

(1419—1436.)

1.

Wládařstwí králowny Žofie.

Smrt krále Wácslawa IV byla welikým obratem w dějinách Prahy jak země české wůbec. Náboženské hnutí české zasazující se o oprawu společnosti církewní nenalezlo podpory z míst těch, odkudž oprawa mohla býti prowedena cestau zákonnau; nýbrž hrozilo se mu odtamtud krutým pronásledowáním pod záminkau wyplenění kacířstwí. Národ český musil se strojiti k obraně swé proti tomu; při čemž záleželo nejwýše na zachowání jednoty w něm samém a tudy zwláště na tom, jak porozuměla nejwyšší moc we státu powinnosti swé k národu w nastáwajícím zápase. Král Wácslaw ukazowal ke straně Husowě, ku které se wždy rozhodněji znala welká wětšina národu českého, po nejdelší čas swého žiwota mnoho dobré wůle, ač jí se nerownala jeho schopnost a wytrwalost. Když se w tom za posledních měsíců před smrtí swau začal kolísati, spůsobilo to znepokojení myslí, a přišlo z toho k prwním bauřím krwawým. Po smrti jeho octl se wšak národ český w nebezpečenstwí mnohem wětším, když měl nastaupiti panowník, který se již prwé stawěl na stranu mocí hrozících jemu záhubau. Tu přišlo newyhnutedlně k rozporu mezi národem a králem. K rozepři s duchowní mocí přišlo powstání proti wládě zemské, a z toho 1419

1419 wznikly události strašliwé a přewraty násilné we společnosti církewní i státní, jakých nikdo předtím nemohl předwídati ani tušiti, jichžto následky wtiskly se hluboko u wěky potomní. Praha stála w nejpřednějším čele oněch událostí, a přewraty z nich pošlé dotkly se jí tau měrau, že i w řádech weřejných, kterými se sprawowalo obywatelstwo, i w obywatelstwu samém dle rodu a půwodu i w zewnější podobě města staly se proměny weliké a osudné.

Hned jak se roznesla w Praze nowina o úmrtí krále Wácslawa IV na Nowémhradě Kunratickém, nastalo welké jitření w obecném lidu we městě, z něhož přišlo k nowým wýtržnostem proti duchowenstwu. Nazejtří totiž, we čtwrtek dne 17 Srpna, počala se sbíhati chátra na ulicích, a dala se w útoky na rozličné kostely, kláštery i domy farářů we wšech třech městech, Starém, Nowém a Menším; kdež wšude tlučeny a kaženy jsau od ní obrazy a warhany, neuctiwě pohazowány ostatky swatých, a také rozbírány klenoty kostelní. We strachu utíkali faráři protiwní straně Husowě i řeholníci z města, nebo poschowáwali se, kdež mohli, aby ušli osobnímu nátisku; a strach welký přišel také na wšechny jiné protiwníky strany Husowy we městě. Wšak také milowníkům a wůdcům snah oprawných byly wýjewy tyto welice proti mysli; neboť pocházely patrně z náwodu nowotářů, jejichž učení brojící proti ctění swatých a jiným starým řádům již zjednalo sobě příwržence w obecném lidu. Prudkým wýbuchem zůřiwosti chudiny, která se cítila tu chwíli zbawena strachu před hněwem králowským, dali se úřadowé městští překwapiti, tak že se neodwážili užiti w čas důrazných prostředků; ano purkmistru tehdejšímu na Starém městě, *Janowi Bradatému*, sladowníku, rodilému ze Stříbra, jehož dům byl na místě nynějšího Plateizu (č. 416), dáwala se i wina, jako by byl ke skutkům těm wýtržným swolowal.[1])

[1]) Wawřinec z Březowé prawí, že se kažení obrazů a jiné ony wěci staly „magistri civium antiquæ civitatis, Johannis scilicet Bradati, cum consensu"; Anonymus u Höflera 533 dokonce: „ad mandatum Johannis brasiatoris dicti Bradati." Posledňější rčení nelze bráti doslowně, pro-

Zdá se, že rozdiwočelý lid konal swau wůli nejdelší čas 1419
toho dne beze wší překážky w rozličných částech města, až pak odpoledne, o hodině dwaadwadcáté (nyní asi páté), sebrala se směsice lidu wšelijakého, ozbrojeného meči a holemi, sekerami, oštěpy, sudlicemi, samostříly i také opatřeného rozličným brněním, a wyhrnula se z města wen k útoku na krásný klášter *Kartauský* za branau Aujezdskau. Není určitě známo, čím obzwlášť byli mnichowé tamější popudili lid Pražský proti sobě, kromě že owšem byli protiwníci přijímání pod obojí spůsobau a schwalowali swým časem upálení Husa w Kostnici; ale byly jim již prwé dáwány wýstrahy před hněwem lidu, a docházely jich samých také pohrůžky; pročež již napřed nejlepší wěci swé, jak klenoty, tak knihy, byli odstranili a uchránili jinde na bezpečnějších místech; když pak se bauře blížila, hledali osobního útočiště we swatyni, shromáždiwše se w kůru swého kostela. Lid wedral se bez překážky do domu i také do kostela, a wykonal před očima řeholníků wšecku zlost swau jako w jiných místech; pobořil oltáře, zkazil obrazy Kristowy a swatých, pobral swaté ostatky, které nebyly odneseny a rauhal se jim rozličným spůsobem; hlawy swatých děwic byly sem tam pohazowány, swěcená hostie wzata neuctiwě i s puškau, we které byla schowána, a přišla ke ztracení; také otewřeny krypty a roztlučeny mramorowé náhrobky, pod kterými ležela těla urozených lidí tu pochowaných, a mnichowé na to wše hledící zkusili mnoho ausměšků a potup i strachu, ježto na ně často wztahowány ruce a hrozeno jim ranami i také smrtí, ač skutkem jim neublíženo. Zatím wybijci dobyli se do komnat, do sklepů, do špižíren wypáčením dweří, a brali, co jim pod ruce přišlo, šatstwo, knihy, jídla a nápoje rozličné, kterými se spili; co nestačili snísti, wypíti neb odnésti, rozlili na zem a pošlapali nohama; po takowém pak pustém řádění obořili se wšichni na mnichy, a přinutili je násilím, opu-

tože se wýtržnosti obecného lidu wůbec poraučeti nedají, než leda trpěti nebo powzbuzowati. Ale zdali i obwinění z toho jest důwodné, lze pochybowati, když srownáme, jak se Jan Bradatý dále chowal toho dne dle wlastního wyprawowání mnichů Kartauských, kteří zkusili trýzeň od lidu.

1419 stiti kostel i klášter, oznámiwše jim, že mají býti wedeni na radnici Staroměstskau, aby se před konšely sprawili z wíry swé a ze swého mínění o swátosti oltářní pod obojí spůsobau.

Musiwše se tomu poddati, wedeni jsau wšichni, přewor, kněží, konwrši i novicowé pohromadě do města, obstaupeni jsauce přitom těsným dawem lidu, wětším dílem holemi ozbrojeného, který se jim wšelijak posmíwal a zpíwal rozličné Husitské písně jim na příkoř. Zwláště trapné bylo pro ně okamžení, když se musil diwý průwod zastawiti před branau Menšího města Pražského, která byla před ním zawřena a teprw po některé chwíli otewřena; neb musili po čas zastáwky této stojíce poslauchati potupné písně na sebe. Podobnau zastáwku musili přestáti před branau mostskau, když k ní přišli Menším městem; neb i ta byla zprwu zawřena a teprw zase otewřena; a opět prostřed mostu, kdež někteří pobadači radili, aby je shodili do Wltawy, a někteří jim opět hrozili ranami. Konečně byli ulicemi Staroměstskými přiwedeni až k radnici, týráni jsauce wšelijakými řečmi od těch, kteří je wedli, a prowázeni zraky lidstwa, které wystrkowalo hlawy ze wšech oken a dweří; jedni hleděli na ně rowněž s ausměškem, jiní, a nejen protiwníci strany Husowy, s twářemi lítostiwými a útrpnými. Hlawní wrata radnice byla rowněž jako prwé brány před nebezpečným shonem lidu zawřena. Když wšak diwý lid, na to se mrze, počal pokřikowati: Zpátky s nimi na most! totiž aby je utopili, konšelé na radnici shromáždění, slyšíce strašliwé toto wolání, sešli dolů, a přijali mnichy od lidu, i wedli je okolo krámů a uličkau w krámích, a doprawili je odtamtud zadními dwířkami do radnice. Tam byli uwedeni do radní síně, kdež purkmistr *Jan Bradatý* a druzí konšelé oswědčowali se jim, že co se stalo, bylo proti jejich wůli, a že jich nemíní bráti w zajetí, než uchrániti od horšího, co by se jim bylo mohlo státi od pobauřeného lidu. Poté zanechali jich přes noc tudíž w síni, kdež owšem měli lůžko twrdé na zemi a nepokojné po utrpených nátiscích.

Ráno druhého dne (18 Srp.) přišel jeden ze znamenitějších konšelů, *Wácslaw Štráboch*, kožišník z ulice u Jerusalema

(č. 291), do radní síně, a oznámil řeholníkům, aby wyšli wen 1419
za ním, že je míní prowoditi zpět do jejich kláštera. A wšak sotwa že wyšli wen před radnici, přiběhl pacholek Štráboch̊uw, který se byl šel podíwat, co se zatím w klášteře dálo, i oznamowal mu, že není možné, aby se tam mnichowé bezpečně mohli wrátiti. Nebo byli ještě přes noc lidé zůstali w klášteře, a opiwše se wíny w něm nalezenými, prowozowali dále škody a swéwolnosti. Z té příčiny dowedl Štráboch swěřené sobě řeholníky prozatím do Jerusalema nedaleko swého příbytku, jakožto místa náležejícího tehdáž řádu Cisterciensk´ému. Zatím skončilo se zůření wzteklého lidu w klášteře Kartauském zapálením krásného stawení, kteréž tudy celé wyhořelo, tak že zůstaly státi jen holé zdi, a z těch ještě lid jal se rozhazowati a roznášeti kameny a cihly. O tom uslyšewše mnichowé přestrašení, nepokládali se w Jerusalemě, jakožto rowněž místě řeholním, za dosti bezpečné, a přestěhowali se ještě téhož dne odtamtud do blízkého domu wéwody saského (č. 356), někdy domu Názowa. Tam pomeškali dwa dni. Třetího pak dne časně ráno, w neděli dne 20 Srpna, poskytli jim konšelé bezpečného průwodu k opuštění města pro wětší jistotu. Wácslaw Štráboch jel s nimi na koni až za winnice někde za branau Horskau, odkudž prowodili je dále dwa střelci k tomu zjednaní toho dne až do *Tismic* u Českého Brodu, kdež jim poskytl bydla rytíř *Jan Wrbík* we swém sídle tamějším.[2]) Nazejtří (21 Srp.) přijeli odtamtud do Kolína, a pozejtří, dne 22 Srpna, do *Sedlce* u Kutné hory, kdež jsau w pohostinstwí přijati w klášteře Cisterciensk´ém toho místa.

W Praze trwaly zatím wýtržnosti lidu ještě dále. W den wypálení Kartaus udeřila sběř také na kostel *Matky Boží* na

[2]) W dopise přewora Kartauského, který příběh tento wyprawuje (w Palackého *Urkund. Beiträge* I. 7), praví se sic toliko: pervenimus ad dominum Verobiconem. Nepochybuji, že se má rozuměti: k panu Wrbíkowi, a že se tím rozumí pan Jan Wrbík rytíř z Tismic, který tehdáž měl dům w Praze na Starém městě w nynější zlaté ulici (č. 270. Wiz w *Základech st. místop. P.* I 90). Sídlo jeho Tismice ležely zrowna asi na polowic cesty z Prahy do Kolína, tak že se to s okolnostmi dobře shoduje.

1419 Lauži na Nowém městě, kdež mimo jiné kažení a tupení obrazů stroskotán jest také krásný a nákladný hrob mistra *Albíka*, někdejšího arcibiskupa, jejž sobě byl dal udělati za swého žiwota w kapli sw. Kosmy a Damiana s mnohými cimbuřími. Již se wšak proti tomuto pustošení stawěli sausedé lépe smýšlející, a z toho wzali pochop konšelé Staroměstští, aby se dalším nepořádkům rázněji opřeli. Když se za tau příčinau odebrali osobně ku Kartausům, potkali se na mostě s jedním prostopášníkem, který přicházel odtamtud, oblečen jsa w poswátné raucho uzmuté w klášteře. Konšelé to uzřewše, dali jej zajmauti a hned stíti pro takowé rauhání. Podobných wýtržníků našli wíce na zbořeništi kláštera Kartauského, které rowněž zajali a dali odwésti do šatlawy. Přitom nejspíše spůsobili také odwedení zpátkem mnohých wěcí a knih pobraných w klášteře, kteréž jsau mnichům Kartauským nawráceny, dílem ještě za přebýwání jich w domě Saském w Praze. Mezi nimi byla i swrchuzmíněná puška, z níž se bylo ztratilo tělo Boží. Nazejtří wšak po tom ohledání Kartaus od konšelů wzbauřil se obecný lid na Nowém městě, a wyswobodil wčerejší zajaté mocí ze šatlawy. Také wšak toho dne (19 Srpna) strhla se bauře z jiného popudu, hodnějšího wýmluwy. Lid, pojímající dle swého spůsobu slowa kazatelů proti nemrawnosti horlících, obořil se na wšecky známé *hampeyzy*, jak na Starém, tak na Nowém městě, a rozbořil je. Po tři dni nacházela se Praha tímto spůsobem we zmatcích a rozbrojích. Žádný kněz, a zwláště mnich, nemohl se weřejně ukázati na ulici, aby nebyl týrán od lidu. „*W sak*, *mniše*, *w sak*," bylo uliční říkadlo, kterým na ně pokřikowali staří i mladí, hrozíce utopením; což prý bylo přišlo we zwyk již za žiwota krále Wácslawa.

W okolnostech takowých měl konán býti *pohřeb* zemřelého krále. Owdowělá králowna *Žofie* činila k tomu přípravy dle obyčeje. Tělo králowské bylo hned po smrti natřeno mastmi wonnými, a mělo, jako při pohřbu císaře Karla IV, několikadenním průwodem neseno býti po hlawnějších kostelích Pražských. Ale wýtržnosti lidu Pražského hned nazejtří po smrti králowě bránily tomu; pročež králowna teprw dne druhého

(18 Srp.) časně ráno dala mrtwé tělo z Nowéhohradu u Kunratic dowézti předně toliko na Wyšehrad, kdež položeno jest w kostele kapitulním sw. Petra. Když wšak toho dne wzplanul klášter Kartauský na druhé straně řeky proti Wyšehradu a nepokoje we městě ani potom hned nepřestaly, musilo se na ten čas od slawného pohřbu upustiti ze strachu, aby tělo králowo nebylo od lidu diwokého zneuctěno. Strážní, kterým bylo poručeno, wydali se s ním teprw po třech dnech, w neděli dne 20 Srpna, w noci na cestu z Wyšehradu na hrad Pražský, wšak s welikými zacházkami, totiž až přes Zbraslaw, odkudž plawili se s ním po řece dolů, aby zachowali tajnost před lidem, až pak teprwé ráno w hodinu dwanáctau (nynější třetí) w pondělí dne 21 Srpna dostali se šťastně na hrad. Tam položen jest král w kapli sw. Wácslawa w kostele Pražském prozatím w jednoduché rakwi dřewěné, oblečen pauze w rubáš, a chowán tak několik neděl bez pohřbu. 1419

Zločiny spáchané chátrau Pražskau w prwních dnech po smrti krále Wácslawa uškodily straně pod obojí welice w obecném mínění, ježto mnozí, kteří se jí přídrželi, byli neWázaností tau zaraženi. Nechuť wšak, kterau měli wšichni wážnější lidé k této nekázni, neodwrátila nicméně wětšiny jich od přeswědčení o hodnotě snah náboženských, jimž byli dosud se oddáwali; pročež jak páni strany pod obojí tak řídící osoby w obcích Pražských nedali se tím másti w předsewzetí kroků, kterých bylo potřeba k hájení snah těch, zwláště následkem změny w osobě panowníka.

Smrtí krále Wácslawa stal se bratr jeho *Sigmund* dědicem koruny české. Poněwadž nebyl w zemi přítomen, uwázala se na ten čas wdowa Wácslawowa, králowna *Žofie*, w prozatímné wládařstwí, we kterém ji Sigmund také po některém čase stwrdil, nemoha se hned do země odebrati, ježto zaneprázdněn byl w Uhřích příprawami k wálce s Turky a měl také od delšího času pořád ještě wálku s Benátčany. Wedlé králowny měli nepochybně také posawadní úředníci králowští prozatím zůstati we swých úřadech. Konšelé a obce Pražské se wšak nepodrobili we wšem tomuto pořádku, nýbrž učinili hned po smrti krále

1419 Wácslawa jakási prozatímná opatření o spůsobu, kterým se na ten čas měla práwa králowská wykonáwati nad jich městy, při čemž uwázali se nejspíš sami u wybírání králowského *ungeltu* a cel we branách a wytrhli se tudy z moci králowského *podkomořího*, spolusauseda swého *Jana Bechyně*, který jak se zdá nedržel tehdáž se stranau pod obojí.[3]) Také odňali rychtářstwí *Jiřímu Síněti*, který držel úřad ten od krále po wíce let jak na Nowém tak na Starém městě a nebyl rowněž přízniw straně Husowě. Na Starém městě nastaupil na jeho místo nejprwé jistý *Petr*, jinak neznámý, a něco později *Jakub rybář z Litoměřic*, saused (č. 442), který předešlá léta častěji býwal podrychtářím; na Nowém městě *František Šillink*, sladowník z ulice Šilinkowy wedlé Poříčí (č. 1039). Toliko na Malé straně zachowal se dosawadní rychtář *Ondřej z Bora* we swém úřadě.

Nejspíš ještě před koncem měsíce Srpna byl swolán *sjezd stawů pod obojí* w Praze, na kterém se jednalo o přijmutí nowého krále. Zdá se, že stawowé na něm shromáždění jednali w dorozumění s Pražany, protože se uzawření wztahowala jak na obywatele země wůbec tak zwláště také na staw městský. Usnešeno, wyprawiti poselstwí ku králi Sigmundowi do Budína, které jej mělo zwáti do země, wšak s předložením artikulů žádostí, které se hlawně wztahowaly k wěcem wíry. Žádalit stawowé na předním místě, aby byli zůstaweni při *swobodě zákona a slowa božího*, to jest swého mínění o něm dle učení Husowa, a při swobodě přijímání pod obojí spůsobau, jak byl král Wácslaw swobodu w tom propustil, tak aby strana straně nepřekážela w náboženstwí, i aby jmenowitě wšeliké kaceřowání Husa a Jeronyma i následowníků jejich bylo zakázáno pod wypowěděním z města; ku pojištění pak swobody té aby král wyjednal dopuštění kalicha od papeže neb odložení toho k rozhodnutí budaucího koncilia. Dle přání stawů měl král o to psáti papeži spolu s pány a zemany i wší obcí králowstwí českého, též arcibiskup a kapitula jeho. K tomu žádali dále o stawení některých hlawních neřestí we spráwě církewní

[3]) Srownej, co o něm připomíná Anonymus u Höflera I. 533.

neb chopení se prostředků proti nim we smyslu Husa a jiných 1419
swých učitelů duchowních: aby kněží newládli sami práwem swětským, zbožím a platy neb lidmi, nýbrž aby potřebau swau byli opatřowáni od lidí swětských; aby žádný kněz nezastáwal swětského úřadu w králowstwí českém; aby zamezeno bylo swatokupectwí w prodáwání swátostí kostelních a w řízení wěcí církewních při dwoře arcibiskupowě a jinde; aby nebyli dopauštěni půhonowé k saudům duchowním obzwláštním wen ze země dle smyslu zákona staršího o tom wydaného; aby bully papežské na udělení beneficií, na interdikty a jiné wěci neměly platnosti w zemi leč po swolení krále s pány a raddami jeho; též aby zrušeny byly překážky w dosahowání swěcení kněžského, zawedené úřadem arcibiskupským proti žákům strany pod obojí; učení Pražskému pak aby bylo propuštěno zase powyšowání na mistrstwí. Wedlé některých jiných wěcí týkajících se řádu swětského zasazowali se stawowé také o práwa národnosti české we smyslu některých starších nařízení, do té doby úplně nezachowáwaných, totiž aby cizozemci nebyli připauštěni k žádným úřadům w zemi, ani swětským ani duchowním, a zwláště we městech aby Němci nebyli sázeni k úřadům, kdež by Čechům příslušelo jimi wládnauti, jakož i aby we městech užíwáno bylo jazyka českého na saudech.

K obecným těmto žádostem stawů připojili Pražané swé zwláštní: předně aby král newzpomínal zlým oněch wýtržností, které se za posledních dní zběhly w Praze, i aby schwálil zařízení konšelů učiněná po smrti krále Wácslawa, ježto se týkala práw králowských we městě, též aby hampeyzy zbořené nesměly býti zase zřizowány. We wěcech náboženstwí žádali mimo kusy sjezdem samým přijaté, aby ewangelium a epištoly byly swobodně čteny w kostelích jazykem českým, i aby w případnostech, že by se něco pokládalo za blud we wíře, byli mistři učení Pražského wydáni na to, aby wěc wzali w uwážení, a kdožby byli nařčeni, aby byli poučeni od nich z písma swatého; kdožby pak naučení nechtěli wzíti, ti aby byli řádně trestáni. Jiného směru byla žádost týkající se Židů, totiž aby půjčowání peněz od nich na základ nebylo dowoleno jiným

1419 spůsobem, než aby základ ten prwé byl ukázán osobám pod přísahau k tomu ustanoweným; čímž měla býti učiněna přítrž krádežem a laupežem, poněwadž Židé přijímali kradené a laupené wěci za základ.

Žádosti tyto byly králi Sigmundowi předloženy po poslích w *Budíně;* on wšak prodléwal s určitau odpowědí na ně. Kdo znal jeho předešlé chowání k Husowi a jeho straně, zwláště za posledního času žiwota krále Wácslawa, nemohl se snadno kojiti nadějí, žeby k nim mínil swoliti; a jestliže snad přední páni strany pod obojí doufali nicméně k tomu jeho pohnauti, nesdílel mínění toho nikterak obecný lid oddaný přijímání pod obojí spůsobau, a zůstáwal tudy we stálém rozčilení, což stěžowalo welice stálejší zachowání pokoje we hlawním městě. Již dne 1 Září obořil se času ranního některý zástup lidu obecného na kláštery panenské u *sw. Františka* i u *sw. Ducha* na Starém městě, a wypudil z nich jeptišky. Purkmistr Jan Bradatý uwedl je zase ještě téhož dne odpoledne aspoň do kláštera sw. Františka, a nedal jim wíce ublížiti. Naproti tomu skácen a roztlučen jest dne 10 Září welký kříž s obrazem *ukřižowaného*, který stál na mostě Pražském.

W pewném předsewzetí, nedati se ničím odstrašiti od hájení zásad, ku kterým se wřele přihlásila wětšina národu českého, pokračowali zatím kněží a lidé rytířští, kteří byli původci a řediteli welkých *shromáždění* lidu *na horách*, po smrti krále Wácslawa tím pilněji we swoláwání těchto schůzí, a dáwali jim wždy určitější směr ke zřízení odporu proti pokusům o potlačení. Dne 17 Září bylo sebrání lidu na *Bzí hoře*, tuším w krajině mezi Blowici a Přestici w Plzenště, odkudž položeno shromáždění příští na sobotu den sw. Jeronyma (30 Září) na místě řečeném *u Křížků* na širokých úlehlích při silnici Benešowské blíž Ládwého, od této wesnice ku Praze jedauc. Patrně bylo místo toto zwoleno k wůli Pražanům, aby se oni snáze mohli účastniti shromáždění toho w počtu jak nejwětším. Takéť w ustanowený den[4]) našlo se na Křížkách

[4]) Dle Starých letopisů českých bylo sebrání u Křížků w den sw. Michala, dle Wawřince z Březowé w den sw. Wácslawa. Ustanoweno wšak bylo

největší množství lidu obojího pohlawí z Prahy; jedni putowali 1419
tam pěšky, druzí wezli se na wozích; a wšak také z jiných rozličných krajin přišlo lidu městského a wesnického na mnohé tisíce. Z kněží připomíná se zwláště Plzenský kazatel *Wácslaw Koranda*, o němž jsme již na jiném místě učinili zmínku, jakožto jednom z nowotářů, jejichž počínání zawrhowali mistři Pražští. Přiwedlť tam drahný zástup lidu z Plzně w processí s tělem božím, ne bez překážek na cestě; nebo když processí tato měla jíti skrz Rokycany, město arcibiskupské, nepustili jich Rokycanští branau městskau, ano se zbraní a w odění postawili se proti nim do hotowosti před městem, pročež musili obejíti zacházkau.

Shromáždění na *Křížkách* wykonalo se týmž spůsobem jako wšecka jiná dotud w pobožnosti a w pokoji. Lid slyšel kázání swých kněží zalíbených, napomínající k stálosti w prawdě Kristowě, zpowídal se, a přijímal swátost pod obojí spůsobau. Nikdo nepřišel se zbraní, než s holemi toliko, a hledělo se, aby nebyla činěna žádná škoda na polích. Chudému sedláku bylo pošlapáno osení na jeho poli wedlé aulehle, která slaužila za místo ke shromáždění. Ale hned napomínal lidi panoše jeden, jménem Záwiše, na koni jezdě, a učinil sbírku peněžitau, z níž se škoda sedláku nahradila. Když se wšak skončily pobožnosti toho dne, ohlásili kněží lidem, aby se ku příštímu shromáždění dali najíti w Praze samé na den *přenesení sw. Ludmily*, to jest w pátek dne 10 Listopadu. Nad to pak když se před wečerem Pražané w processí s tělem božím dali na cestu zpátky k swému domowu, připojilo se k nim skoro wšecko množství lidu přišlého z jiných krajin, a dali se walem na cestu též do Prahy. Již bylo pozdě na noc, když přišli k *Wyšehradu*, a byli bez překážky puštěni hradem skrz do města. Meškaloť tehdáž na Wyšehradě něco dwořanů někdej-

ohlášením na Bzí hoře na *sobotu* w den sw. Jeronyma (wiz *Archiw Český* III. 206); a poněwadž také krátký letopis Třeboňský (u Höflera I. 50) klade shromáždění to na *sobotu*, ač prawí též „die S. Michaelis", nelze pochybowati, že bylo skutečně držáno w sobotu, která toho roku připadla na 30 Září.

1419 ších krále Wácslawa, kteří skoro wesměs drželi se stranau Husowau. Tmu oswěcowalo množstwí swící a pochodní, s kterými Pražané wyšli pautníkům naproti, a přitom bylo slawně zwoněno na zwony we městě. Cizí příchozí ubytowáni jsau hostinsky w klášteře *sw. Ambrože* na Nowém městě, a po několik dní opatřowáni tam potrawau.

Kněží, kteří řídili shromáždění na horách, nebyli wšichni jedné mysli s mistry Pražskými we wěcech náboženstwí, ano zdá se, že wětší díl jich přídržel se oněch zásad nowotářských, z nichž pocházelo zhaubné obrazoborstwí prowozowané krátce předtím w Praze. Následek toho objewil se, ježto lid přespolní, který přišel od Křížků do Prahy, spolčiw se bezpochyby s chátrau domácí, počal tu znowu útoky na kostely a kláštery a tlaukl obrazy w nich. Zwláště spáchány jsau welké neřesti w kostele *sw. Michala* na Starém městě, nejspíš z osobního náwodu Wácslawa Korandy proti mistru *Křištanowi* z Prachatic, jakožto faráři tamějšímu. Může býti, že tyto wýtržnosti obecného lidu zawdaly podnět ke smlauwání se mezi kněžími a mistry obau stran, aby se spolu usjednotili w zásadách swého učení, a také možné, že se to již napřed zamýšlelo osobním sejitím se spolu w Praze. I ač rozdílnost mínění nedala se tak snadno úplně odstraniti, předce docílilo se sworného usnešení o jisté wěci, které byly uznány za wlastní a hlawní účel společného náboženského snažení:

1. aby slowo boží od kněží schopných dle smyslu spasitelowa bylo kázáno swobodně a bez překážky. Mínilo se tím, aby kázání nemohlo kněžím libowolně býti zapowídáno od wyšších představených duchowních.

2. aby wšechny smrtelné hříchy, a zwláště weřejné, i jiné neřesti protiwné zákonu božímu w každém stawu řádně, rozumně a křesťansky od těch, kterým to náleží, byly zakazowány, stihány, trestány a dle možnosti wykořeňowány. Článek ten čelel proti nemrawnosti wšelikého druhu we stawu swětském i duchowním a proti zwyklostem swatokupeckým we správě církewní.

3. aby swátost oltářní pod obojí spůsobau, chleba i wína, 1419
wšem křesťanům, jimž by smrtelný hřích nepřekážel, swobodně byla podáwána a od nich přijímána;

4. aby duchowní, nechajíce panowání swětského nad zbožím a statky časnými, jež drží na škodu swého úřadu a na ujmu ramene swětského, žiwi byli dle učení Kristowa a jeho apoštolů (to jest we skrownosti a střídmosti).

Usnešení toto proslulo odtud pod názwem powěstným *čtyr kusů čili artikulů Pražských*. Kněží přespolní, totiž kteří řídili shromáždění na horách, měli swé některé kusy jinak znějící, mezi nimiž jeden čelel proti obřadům, jak oni myslili, w písmě swatém nezaloženým, jemuž wšak mistři Pražští nepochybně protiwili se, pročež za společný přijat nebyl. Jiná wěc, o kterau se jednalo tudíž w Praze dle přání wůdců stawu rytířského, byla otázka, zdali sluší mocí brannau wálčiti pro *swobodu slowa božího*. Mistři učení Pražského i druzí kněží, wzawše wěc pilně w uwážení, wyslowili se w ten rozum, žeť chtíti mečem w rukau rozšiřowati slowo boží, bylo by nekřesťanské; když by wšak nepřátelé chtěli wyhladiti wěrné křesťany násilím, tehdy že pro obranu bojowati mečem netoliko dowoleno jest, nýbrž i přikázáno. W ten smysl wydali o tom zwláštní spis nejwážnější dwa z tehdejších mistrů strany pod obojí, *Jakaubek* ze Stříbra a *Křištan* z Prachatic.

Prostopášnost obecného lidu meškajícího w Praze spůsobila wšak zatím bezpochyby nelibost nejwyššímu purkrabí panu *Čeňkowi z Wartenberka* a jiným předním raddám králowny Žofie, kteří zasazujíce se o splnění žádostí předložených nowému králi Sigmundowi, hleděli sobě získati dobré mínění jeho zachowáním weřejného pořádku w zemi a proto nejspíš hrozili zakročiti brannau mocí z posádek hradu Pražského a Wyšehradu ku přetržení dalších neřestí we městě. Předešli to wšak ještě konšelé zawřením jistého *příměří*, pod kterým se přičinili o konečné wystěhowání přespolních pautníků z Prahy.

Nejistota pokoje w Praze byla tu chwíli příčinau, pro kterau králowna Žofie a rádci její konečně docela upustili od

1419 wykonání slawného pohřbu krále Wácslawa. Hned w noci po sobotě dne sw. Jeronyma (30 Září), we kterau lid sebraný na Křížkách hlučně se přihrnul do Prahy, přeloženo jest tělo králowo, w kapli sw. Wácslawa chowané, z dřewěné rakwe do jiné cínowé, a opět w noci prwní potom (po 1 Říjnu) wezeno jest tajně jedním toliko wozatajem a dwěma sluhama beze wšeho jiného průwodu na *Zbraslaw* ku pohřbení w klášteře tamějším, kdež sobě král Wácslaw sám byl wywolil hrob swůj. Tam wykonal opat mnichů Cistercienských obřady pohřební nad ním se wší slawností, jak se na krále slušelo, wšak bez wšelikého lesku dwořeninstwa, pauze u přítomnosti konwršů klášterských a pekařů, rybářů i jiného chudého lidu, který jej doprowodil ke hrobu.[5])

W Praze byl nepokoj na ten čas stawen; ale wětšího bylo se obáwati, až by přišel den, na který bylo položeno opětné sebrání lidu, již ne na horách, nýbrž we hlawním městě samém. Přirozené bylo, že wláda królowny Žofie myslila záhy na prostředky, jak toto shromáždění a spojená s ním nebezpečenstwí zameziti, zwláště když se proslýchalo o záměrech při něm, podobně jako předtím o welkém shromáždění na Táboře o sw. Maří Magdaleně, zejména že mínil lid woliti sobě biskupa. Spůsobením pana *Čeňka z Wartenberka* jakožto nejwyššího purkrabí zawřen *spolek* mezi některými pány, zemany, městy i také opaty a jinými prælaty, při němž záměr byl, zachowati stranu pod obojí při swobodě w náboženstwí, které dotud užíwala, ale podporowati králownu Žofii a wládu její, aby byl zachowán pokoj w zemi až do příjezdu krále Sigmunda. Již dne 6 Října, tedy asi hned po odjití přespolních pautníků z Prahy, přiznali se také *konšelé Staroměstští* k této jednotě, a nejspíš také Nowoměstští a Malostranští, zawazujíce se,

5) Udání času, kdy tělo krále Wácslawa bylo přeloženo z rakwe dřewěné do cínowé, totiž Sabbato die S. Jeronymi tempore noctis, nachází se w *Chron. universitatis Pragensis* (u Höflera I 37); a týž letopisec prawí, že zůstal král nepohřben šest neděl a čtyry dni, z čehož wypadá den pohřbu jeho na Zbraslawi na 2 Října. Tudy se obojí udání dobře wespolek srownáwá.

každého, kdo by se stawěl proti účastníkům jednoty, míti za nepřítele zákona božího a mužně jemu odpírati. 1419

Panu Čeňkowi dostali se wšak spolkem tímto, snad proti jeho nadání, pomocníci mnozí, kteří měli o straně pod obojí zcela opačné úmysly, páni oni totiž, kteří se již za žiwota krále Wácslawa smlauwali se Sigmundem o pokoření snah Husitských a brali nyní za to žoldy od něho. Jimi byly již osazeny mnohé hrady i také města w zemi branným lidem najatým do služby nowého krále. Pomocí jich počal pan Čeněk po některém čase také w Praze stahówati něco wětší moc wálečnau, a osadil dne 17 Října jmenowitě *hrad Pražský*, wšak zároweň také *Strahow* a klášter *sw. Tomáše* na Malé straně i také *dwůr arcibiskupůw* blíže mostu četnými žoldnéři, nejwíce německými. Pan *Wilém Zajíc* z Hasenburka a pan Jan z Wartenberka na Ralsku řečený *Chudoba*, obadwa rozhodní protiwníci strany pod obojí, byli mu k tomu zwláště pomocni lidem swým. Tím se počalo hned zase nepokojiti obywatelstwo měst Pražských, a k uchlácholení jeho bylo tím méně prostředků, čím méně se podobalo k splnění žádostí strany Husowy od krále Sigmunda.

Po prwním poselstwí od stawů pod obojí, které k němu bylo wypraweno, bylo potřeba druhého a třetího, než se wyslowil o oněch žádostech; a odpowěd jeho byla we hlawní wěci odkládawá. Stwrzuje králownu *Žofii* co wládařku prozatímnau na swém místě, nařizowal, aby jí wšickni úředníci králowští i také města poslušni byli a jí pomáhali stawowati nepokoje a bauře w zemi až do jeho příjezdu. Za to slibowal, pány, zemany a města i wšecku obec králowstwí zachowati při jich řádech, práwích a swobodách; co se wšak týkalo přijímání pod obojí spůsobau a jiných kusů wztahujících se k náboženstwí, prawil, že míní, až přijede, uwážiti ty wěci s biskupy, prælaty, mistry, s knížaty i s pány a s městy, a což řádného bude podlé rady a naučení, přitom je ostawiti. Wše, co sobě rádci králowny Žofie dowedli z této odpowědi wybrati ku prospěchu strany Husowy, bylo, že jim nepřikazowal tisknauti koho od přijímání pod obojí spůsobau. Dle

1419 toho učinili oznámení obcím Pražským we jménu králowny, slibujíce zůstawiti je při swobodě w tom, wšak aby oni nikoho ku přijímání pod obojí spůsobau nenutili. Přitom jim kárawě wytýkali nepokoje we městě a zwláště boření klášterů a tlučení obrazů a oltářů, jakož i nedowolená sbírání lidí; přikazowali, aby wypuzené mnichy a jeptišky nawrátili w jich kláštery a taktéž nepřekáželi měšťanům, kteří ze strachu utekli z města, aby se do něho mohli zase nawrátiti, rowněž aby nowému králi nesáhali w jeho úřady, w rychtářstwí, w ungelty a we cla až do jeho příjezdu; konečně hrozili jim, když by neuposlechli, že budau k tomu připraweni mocí; neb že král nařídil wládařce a raddám jejím, spůsobiti pokoj w zemi, byť na to musila obrátiti wšecky poklady a klenoty králowstwí, co jich jest w zemi, a kdyby nestačilo, že míní král i z Uher k tomu přičiniti.

Řeč takowá popauzela jen tím wíce k odporu, a wzbudila brzy we hlawním městě wětší bauřky než předešlé. Již 25 Října zdwihl se lid obecný na Nowém městě Pražském, a dal se w útok na *Wyšehrad* s takowým úprkem, že se mu podařilo někdejší dworskau čeleď krále Wácslawa tam meškající sehnati a hrad obsaditi. Zdá se, že hájení nebylo welmi oprawdowé; ano jeden z dwořanů, *Jan Žižka z Trocnowa,* dal se přitom zřejmě na stranu Nowoměstských.

Zatím se blížil wždy wíce den 10 Listopadu, ku kterému bylo ohlášeno welké sebrání lidu w Praze. Páni, kteří se dali we službu krále Sigmunda, hleděli w rozličných krajinách země hotowení se lidu k tomu překaziti; ale lid se nedal wesměs odstrašiti od swého předsewzetí; ano proti moci branné, která mu hrozila, strojil se též užiti zbraně k hájení sebe. K tomu napomínal zwláště w Plzni *Wácslaw Koranda,* prawě lidem, kteří se na hlučnau pauť do Prahy chystali, že winnice páně zakwetla, ale že jí kozlowé chtí hlodati, protož aby si na ně ostny wzali. Poněwadž se bylo hotowiti k bojům hned na cestách, dali sobě *Plzenští* wěděti s *Klatowskými, Domažlickými* a *Sušickými,* a sešli se w zástupu lidu dosti welkém již dne 1 Listopadu w *Žinkowách,* aby táhnauce společně,

lehčeji mohli odpírati. Druhý den, we čtwrtek 2 Listopadu, přitáhli do *Břesnice*, a třetí den, w pátek, do *Knína*, kdež jim wšude na cestě přibýwalo lidu, tak že jich bylo několik tisíc. Měli také wůdce znamenité, pana *Břeňka Švihowského* ze Skály a rytíře *Chwala z Machowic* jinak z *Řepice* w krajině Strakonické, s bratrem jeho *Kunšem*. Tauž dobau dal se jiný menší zástup lidu, asi tří set, na cestu ku Praze z krajiny města *Austí* nad Lužnicí. Proti těm wyprawil se do pole jeden ze hlawních příwrženců krále Sigmunda, pan *Petr Konopišťský* ze Šternberka ze zámku swého u Benešowa; k němuž připojilo se několik jiných pánů strany pod jednau i pod obojí, zejména pan Ptaček z Rataj, Jan z Chotěmic seděním na Wlašimi, heitman Swídnický, pan Albrecht z Koldic a synowé Jana Michalce z Michalowic; též pak potáhl k sobě wíce branného lidu z *Kutnéhory*, wedením rychtáře tamějšího Wácslawa Doninského, a z jiných posádek Sigmundowých, tak že měl pohromadě 1300 jezdců s mnohými praporci. Ozbrojení pautníci Austští nemohli doufati, aby mu odolali, pročež w noci dne 3 Listopadu dali zpráwu do Knína, žádajíce tamějších příchozích, aby jim nazejtří přispěli ku pomoci. Než se to mohlo státi, udeřil pan Petr Šternberský na Austské w krajině u *Žiwhoště* asi míli cesty od řeky Wltawy, přes kterau se teprw jen něco lidu wyslaného z Knína bylo přeprawilo, a w boji krátkém bylo několik Austských poraněno a několik zabito, 96 pak jich upadlo w zajetí. Když wšak potom celá moc Kninských se přiblížila k bojišti, nesměl Petr Šternberský jich podstaupiti bojem, nýbrž wzaw zajaté s sebau, odjel se swým lidem k Hoře Kutné (4 Listopadu). 1419

Zpráwa o tomto boji nebo aspoň o nebezpečenstwí, které hrozilo pautníkům do Prahy se ubírajícím, rozlétla se ještě téhož dne, w sobotu dne 4 Listopadu, po Praze, a spůsobila rozčilení weliké. Z náwodu kněží a zwláště *Ambrože* faráře Králowéhradeckého, který se nejspíš také již s některým zástupem lidu ze swé krajiny byl odebral do Prahy, počalo se odpoledne w hodinu 21 (nyní asi třetí) zwoniti na weliké zwony na Starém i Nowém městě, a swoláwal se lid, aby se

1419 sebrali ku pomoci těm, kterým se od nepřátel překáželo na cestě ku Praze. Hned sebralo se welké množstwí lidí k tomu hotowých ze Starého i Nowého města, aniž bylo, kdo by tomu mohl brániti. Wšak z náwodu mužů ostražitějších a jmenowitě *Mikuláše z Husi,* který se byl nejspíš brzy po smrti krále Wácslawa nawrátil ze swého wypowědění do hlawního města, jest síla tato obrácena z nenadání w jinau stranu, kdež bylo předně Pražanům samým potřeba se opatřiti. Přistaupeno totiž k útoku na lid králowský, kterým byla osazena Malá strana Pražská. *Mikuláš z Husi* wedl lid ozbrojený přes most proti bráně *Menšího města*, hájené dwěma wěžema a domem Saským s lewé i domem arcibiskupowým s prawé strany, ježto oba domy byly opatřeny posádkami. Tuhý boj strhnul se, při kterém králowští střelbau z děl jak z domu Saského a z dworu arcibiskupowa tak i ze wzdálenějšího hradu Pražského snažili se lid odstrašiti a spůsobili w něm ztráty citelné. Nicméně Pražané konečně bránu silau wyrazili,[6]) a otewřeli sobě cestu do města Menšího, kdež bojowáno dále, a s jedné i druhé strany přišlo něco lidu o žiwot. Nadlauho králowští nedowedli odolati, a když nastal wečer, musili opustiti *dům Saský*, dwůr *arcibiskupůw* i také klášter *sw. Tomáše* a hledati spásu útěkem na *hrad*. Wítězstwí toto zdařilo se zwláštním přičiněním *Jana Žižky*, který od dobytí Wyšehradu stál s Nowoměstskými; pročež od toho dne obracely se zraky lidu k němu jakožto k wůdci znamenitému.[7]) We zmateném útěku zanechali králowští mnoho koní a zbraně i jiných wěcí w místech prwé

[6]) Jindy měl jsem za to, že názwem „valva juxta domum ducis Saxoniae“, jehož užíwá při tomto příběhu Wawřinec z Březowé, rozumí se fortna k řece wedlé domu Saského na jižní straně od něho, awšak mylně; nebo w dopise přewora Kartauského od r. 1419 w Palackého *Urkund.* I. 5 nazýwá se *valva prope pontem juxta domum quondam ducis Saxoniae* patrně brána k mostu. Dle toho sluší oprawiti místo toho se týkající w *Základech starého místopisu Pražského* III. 63.

[7]) A tu Žižka wzat jest od lidu na slowo: neb jest tu počal bojowati, praví *Staří letopisowé čeští* na str. 32. A podobně *Chronicon Taboriense* u Höflera I. 51: Hic Žižka coepit recipi a praetorio (čti: populo) in famam, quia hic incepit bellare usque ad finem vitae suae. Též *Chron. univ. Prag.* tamže 37: Et ibi Žižka cepit capitaneatum.

osazených, kteréž Pražané sebrali a odwezli z Malé strany na 1419
Staré a Nowé město i s jinau wšelijakau kořistí, snad jmenowitě z dworu arcibiskupowa, který se dostal do jich rukau. Také stihajíce nepřátely swé, když utíkali na hrad, málem by byli hradu samého se zmocnili. W něm byla se ubytowala králowna *Žofie* co wládařka, nemajíc owšem bezpečného bydla w domě swém we městě při ustawičných nepokojích. We strachu, aby se hrad nedostal w moc rozdrážděného lidu, odebrala se o půl noci odtamtud podtají, prowodína jsauc mladým panem *Oldřichem z Rosenberka*, někdejším poručencem Čeňka Wartenberského, a hledala bezpečnějšího útočiště na *Nowémhradě* Kunratickém.

Noc ta byla strašliwá a auzkostliwá po celé Praze; nebo k boji prodlauženému, který weden byl na Malé straně, zwonilo se neustále po celém městě na welké zwony ku pobádání lidu, aby setrwal we zbrani. Teprw dlauho po půlnoci poněkud se utišilo. Tu wšak okolo desáté hodiny noční, to jest asi we 4 hodiny ráno, ještě po tmě hradští, zpozorowawše, že již málo lidu Pražského zůstalo na Malé straně, nenadále sestaupili dolů do města, a zmocniwše se *radnice* stojící prostřed rynku Menšího města, pobrali co tam bylo pokladů i také knihy městské, a odnesli s sebau na hrad, potom pak radnici zapálili, kteráž celkem shořela i s domky okolo stojícími. Pražané šetřili w nastalý den nedělní (5 Listop.) ráno nejspíš toliko času služeb božích, zachowáwajíce pokoj; ale odpoledne zdwihli se z obaudwau měst, Starého i Nowého, se zbraní, a táhli na Malau stranu k obnowení boje s žoldnéři králowskými. S obau stran padlo něco lidu w boji; králowští wšak, nemohše konečně odolati, zapálili *školu sw. Mikuláše*, stojící rowněž w prostředu rynku blíž starodáwné kaple sw. Wácslawa, a též wíce domů w straně pod hradem, i wzali také některé měšťany Malostranské přídržící se strany pod obojí w zajetí, a ustaupili podruhé zpět na hrad. Pražané pomstili se za to zlaupením *dworu arcibiskupowa* a zbořením a zpustošením rozličných staweb w něm, prwé než se nawrátili k swým domowům. Také pak neopominuli osaditi dobře *dům Saský*, náležející obci Staroměstské, a s ním spolu nepochybně též

2*

1419 bránu Malostranskau wedlé něho, aby tudy zachowali most w moci swé.

W pondělí ráno dne 6 Listopadu přitáhli konečně ozbrojení pautníci z poledních částí země wedením pana *Břeňka* a obau bratří z Machowic do Prahy w počtu asi čtyr tisíc mužů. Bylit w den pátky u Žiwhoště po odtažení pana Petra Šternberského zůstali na bojišti, i také přes noc; nazejtří pak, totiž w neděli (5 Listopadu), kněží, kteří byli s nimi, slaužili mše a pochowali zabité; potom pak dali se na cestu, a přešli w noci přes řeku Sázawu za Jílowým. Ač prwé bylo proti nim na rozličných místech osazeno od nepřátel a zwláště na brodech, wšak proti přewaze počtu jejich neodwážil se nikdo skutečného bránění. Tudy táhli bez překážky časně z rána také mimo *Nowýhrad*, we kterém již meškala králowna Žofie, a potěšili nemálo Pražany swým příchodem, jsauce jim wítanými pomocníky.

Naproti tomu množil se Pražanům zatím také počet protiwníků. Wšichni páni, kteří se byli přihlásili ke spolku s wládau králowny Žofie, strojili se proti nim jako odbojníkům, a to sice proti obcím Starého a Nowého města wesměs, poněwadž wětšina obywatelstwa w boji předsewzatém již stála za jedno, také wětšiny konšelů newyjímajíc. Již dne 6 Listopadu, w týž den, když přitáhl pan Břeněk se swými, došly purkmistrů obau měst, zejména na Nowém městě tehdáž *Jana Plzenského*, listy odpowědné od pana *Čeňka z Wartenberka* jinak z Weselé, nejwyššího purkrabí Pražského, od *Oldřicha z Rosenberka*, *Wiléma Zajíce* z Hasenburka, *Jana Chudoby* z Wartenberka na Ralsku, *Jindřicha z Wartenberka* jinak z Waldšteina purkrabí králowny Žofie w Hradci nad Labem, od pana *Mikuláše z Hasenburka* jinak z Kosti, od *Sigmunda z Wartenberka* na Děčíně, pana Wiléma z *Pernšteina*, pana Haška z *Waldšteina*, Jana *Krušiny* z Lichtenburka jinak z Hostinné, Mikuláše *Zajíce z Waldeka*, Wácslawa, Petra a Beneše bratří ze *Zwířetic* a několika jiných wíce, mezi nimiž byl také často zmíněný nejwyšší písař zemský *Mikuláš Chudý z Lobkowic* a na Hasišteině. W několika dnech následujících přibylo od-

powědníků ještě wíce. Zwláště ohlásil Pražanům záští biskup 1419
Jan Litomyšlský a nyní také Olomaucký (po smrti Wácslawa Králíka z Buřenic 1416) i jak se zdá též *Konrad arcibiskup* Pražský; dále pan Hynek *Berka* z Dubé odjinud z Lipého, foit lužický, Albrecht z *Koldic* na Bílině, Jaroslaw *Berka* z Dubé seděním na Milšteině, Jan Kapléř ze *Sulewic, Wácslaw z Dubé* a z Leštna (někdejší ochránce Husůw), *Jindřich z Elsterberka, Beneš z Wartenberka* odjinud z Děčína, Jindřich a Hanuš bratří z *Kolowrat* seděním na Libšteině a na Krašowě, Jindřich Berka z Dubé řečený *Hlawáč* seděním na Jestřebí, Jan *Ptaček z Pirkšteina* seděním na Ratajích a wedlé nich znamenitý počet služebníků jejich stawu zemanského z nejrozličnějších krajin země; konečně též ze stawu městského rychtář, šefmistr, konšelé i wšecka obec na *Horách Kutnách* a rychtáři, purkmistři, konšelé i obce měst *Čáslawě, Kolína* nad Labem a *Kauřimě.* Den ode dne přibýwalo následkem toho branného lidu ku Praze na pomoc wládařům, kteříž z moci dané králowně Žofii od Sigmunda dobře platili žoldnéře z pokladů zachowaných králem Wácslawem, dáwajíce po polukopě na týden na kůň. Wojska tato činila Pražanům wšemožné škody w okolí města, překáželi na wšech cestách dowozu potraw, a obléhali twrze měšťanů na statcích jejich wenkowských. K obraně proti nim we městě samém udělali Pražané na Malé straně rozličné náspy a *sruby* proti hradu, a také na Starém a na Nowém městě zahradili ulice mnohými *řetězy* železnými, které upiali na kolích zaražených do země.

Shromáždění lidu položené do Prahy ke dni přenesení sw. Ludmily bylo příběhy těmito owšem zmařeno, poněwadž byl přístup k městu množstwím protiwníků, obkličujícím je, zamezen a také nepochybně nikdo wíce se o ně nepokaušel. Swízele spojené s obklíčením tímto nemohlo město na ně nepřipravené bezpochyby již pro nedostatek potraw dlauho snášeti; pročež počalo se brzy wyjednáwati o pokoj wynasnažením konšelů se strany jedné a předních rádců králowny Žofie se strany druhé. Bezpochyby uznáwal pan Čeněk z Wartenberka sám s jinými pány pod obojí potřebu, nenapínati wý-

1419 minek příliš wysoko, aby pokořením Prahy, jakého asi přáli sobě mnozí spojenci jich, neuškodili snahám náboženským, we kterých stáli s Pražany za jedno. Dne 13 Listopadu zawřeno tedy *příměří* mezi králownau. Žofií, panem Čeňkem z Wartenberka a jinými pány i „heitmany hradu Pražského“ se strany jedné a „obcí Pražskau“ s druhé strany až do sw. Jiří čili do konce Dubna roku 1420. Králowna a páni zawázali se hájiti dle wší možnosti swé swobodu zákona božího a prawdy ewangelické, zwláště pak přijímání pod obojí spůsobau; Pražané zase, nekaziti obrazů a nebořiti kostelů a klášterů; přitom pak obec Nowoměstská nawrátila *Wyšehrad* w moc králowských.

Následkem zawření tohoto příměří opustili ozbrojení pautníci cizí Prahu, učiniwše, jak se zdá z rozmrzení, mnoho škody w domích, we kterých bydlili, a zwláště na Malé straně. Wedlé starších wůdců jejich, pana Břeňka Švihowského, Chwala z Machowic a rytíře Walkauna z Adlar odešel také *Jan Žižka*; i odebrali se společně do Plzně z wybídnutí od kněze Wácslawa *Korandy*, aby z města toho učinili pewné stanowiště obrany, když se Praha na ten čas k tomu nezdařila. Uwázawše se we město, wypudili z něho předně obywatele, kteří se protiwili jejich straně, a wšemožně se w něm ohradili; při čemž kněz Wácslaw Koranda s jinými druhy swými z duchowenstwa učinil zadost nenáwisti swé proti řeholníkům nawedením lidu k pobořeni wšech klášterů we městě. Asi téhož času osadil Mikuláš z Husi *Zelenau horu* nad Nepomukem, kterauž nazwal horau Oliwetskau. Také pak města *Hradec Králowé*, *Písek* a několik jiných, kde strana pod obojí měla moc w rukau, připrawowala se na odpor obranný.

Potřeba toho nikterak nepřestala, poněwadž příměří wztahowalo se jediné na obce Pražské, nikoli na obywatele jiných krajin země, kdež protiwníci kalicha nepřestali tisknauti staupence strany Husowy, znajíce dobře prawé úmysly krále Sigmunda, jemuž slaužili. Hlawním jejich středem stala se hned za prwního času potom *Hora Kutná*, město, jehož bohaté a hrdé sausedy německé pobádala wštípená nechuť ná-

rodní k zůření proti Čechům co kacířům. S nimi smluwili se 1419
Jan biskup Litomyšlský, pan *Petr Konopištský* ze Šternberka, pan *Mikeš Diwoký* (jinak Diwůček) z Jemniště, někdy příznivý Husowi, o spolek již netoliko k bránění shonů lidí na horách, nýbrž k jímání a stihání kacířů dle někdejších nálezů koncilia Kostnického a papeže Martina V, i počali pronásledowání wšech přijímajících pod obojí daleko široko w okolí onoho města. Již w měsíci Listopadu, tedy málo dní po zawření Pražského příměří, přitáhli Horníci do města *Kauřimě*, a nepochybně w dorozumění se stranau německau we městě tomto, zajali některé konšely a starší obecní, kteří stáli se stranau pod obojí, též pak správce kostela farního, mistra Jana *Chodka*, který byl od krále Wácslawa dosazen k tomu kostelu na místo doktora Štěpána z Pálče, jakožto wypowěděného z králowstwí, i s třemi kněžími jeho, a odwezli je spautané na několika wozích do Hory. Tam zkusili wězňowé mnoho trýzně od surowého lidu hornického, který při wjezdu jejich, ač se opozdil do noci, wyšel hlučně wstříc a s potupnými pokřiky metal po nich i pochodně hořící; konečně pak jsau w okowích uwrženi do tuhého žaláře. Také z jiných krajin w zemi proslýchalo se o podobných násilích proti staupencům strany pod obojí. W *Litoměřicích* jmenowitě bylo okolo wánoc roku 1419 16 sausedů pro přijímání pod obojí spůsobau z rozkazu konšelského wzato we wazbu a uwrženo do smrdútého wězení we wěži. Také rozbořili tam obywatelé Husitům protiwní dům probošta Zdislawa ze Zwířetic we předměstí z nenáwisti proti němu co přízniwci kacířů.[8])

Proti *Žižkowi* a saudruhům jeho, kteří se zmocnili *Plzně*, počal wálčiti jeden z mocných pánů toho kraje, najatý do služby od krále Sigmunda, pan *Bohuslaw ze Šwamberka*. Žižka prokázal wšak proti němu wojenské umění swé ponejprw w otewřeném poli w bitwě swedené asi dwě míle od Plzně u *Nekměře*, kdež maje toliko ke třem stům lidu pěšího, odrazil nenadálý útok Bohuslawůw, předsewzatý s dwěma tisíci

[8]) Listina archivu městského w Litoměřicích dne 17 Un., 1421, kterau mi propůjčil doktor Čelakowský.

1419 jízdných a pěších, pomocí wozů a střelby z děl, kterých obratně užíwal. Bohuslaw ze Šwamberka musil z pole ustaupiti, a Žižka obořiw té noci tři posádky nepřátelské, nawrátil se bez překážky do Plzně. Brzo wšak wyprawila wláda králowny Žofie wětší wojsko do pole z Prahy, kteréž předsewzalo *obležení Plzně.* Město bylo kolem do kola obklíčeno baštami, osazenými lidem wálečným, a mezi obléhajícími a obleženými přicházelo k častým šarwátkám, we kterých jedni druhým spůsobowali ztráty krwawé.

Zpráwy o bauřliwých příbězích Pražských pohnuly zatím krále *Sigmunda*, že uzawřel zanechati wýprawy wálečné z Uher proti Turkům a brzy potom, w měsíci Prosinci, dal se na cestu do Morawy, aby se dříw než prwé zamýšlel, ujistil skutečným obdržením panstwí českého. Již 15 Prosince byl w *Brně*, kamž přijeli s ním nebo brzo za ním legati papežští, *Ferdinand* biskup *Lucký*, Jakub biskup Spoletanský a Bartoloměj arcibiskup Mediolanský i někteří knížata. Sigmund powolal tam k sobě též králownu *Žofii* a nejwyšší úředníky zemské, wšecky purkrabí hradů králowských a pány, zemany i města z Čech i z Morawy. Wšichni se dali bez odporu nalézti, hotowi jsauce jako prwé, přijmauti Sigmunda za krále, při čemž toliko stawowé pod obojí wznášeli naň opět předešlé žádosti. Také *Pražané* wyprawili k tomu slawné poselstwo, kteréž dne 27 Prosince wjelo do Brna, skwostně a hlučně si wedauc. Zwučným traubením oznamowalo příchod swůj w ulicích až k najatým pro sebe hospodám, a wzbudilo tím mnoho diwáků, mezi kterými i král Sigmund s panstwem mnohým stawu swětského i duchowního neutajili swého podiwení. Z příčiny jich a jiných následowníků Husowých, zwláště pak pana Čeňka z Wartenberka, ježto byli we kletbě dle nálezů koncilia Kostnického, stawilo duchowenstwo Brněnské služby boží po celém městě; ale Pražané nedali sobě tím překážeti w konání mší swatých we swých příbytcích skrze kněží, kteří se nacházeli w jich poselstwu, a přijímali tudíž i swátost pod obojí spůsobau.

Dne 29 Prosince měli slawné slyšení u krále, při kterém dle obyčeje před ním poklekli, na znamení, že se k němu

přiznáwali co ku pánu swému, také wšak opětowali žádost swau, aby jich netiskl od prawd, kterých se přídrželi, nýbrž aby jim zjednal weřejné slyšení o nich, a čeho by dowedli z písma swatého, při tom aby je zachowal; co by wšak shledáno bylo proti písmu, w tom že rádi chtějí se naprawiti. Sigmund dal jim k tomu bezpochyby odpowěd podobně nejistau jako prwé z Budína; přitom wšak, nechaw jich klečeti déle než bylo we zwyku, přísně jim wytýkal wěci, které se w Praze zběhly, a nařizowal jim, aby dali we městě swém odkliditi z ulic wšecky řetězy a koly a zrušiti náspy udělané proti hradu Pražskému, na znamení, že se oprawdowě poddáwají jeho moci a jeho panstwí, též aby neubližowali wíce mnichům a jeptiškám, nýbrž počestně se k nim chowali až do jeho příjezdu. Slyšení, jehož žádali, slíbil jim, a ustanowil k tomu jisté shromáždění knížat duchowních i swětských, kteří při něm byli; shromáždění toto wšak potom zmařeno jest od radd Sigmundowých, mezi nimiž jmenowitě od arcibiskupa Magdeburského, který poslům Pražským řekl, že nebudau žádného slyšení míti, poněwadž ty artikule, které předkládali, byly již odsauzeny od koncilia Kostnického.[9]) 1419

Nemaje w úmyslu, obrátiti se z Morawy hned do Čech, nýbrž do Slezska, osadil Sigmund nowě hned z Brna některé z nejwyšších úřadů zemských w Čechách, při čemž wětším dílem odňal úřady horliwým milowníkům kalicha a odewzdal je protiwníkům. Tak učinil jmenowitě pana Jindřicha z *Elsterberka* nejwyšším hofmistrem, pana *Wácslawa z Dubé* podkomořím a *Mikše Diwůčka* z Jemniště mincmistrem na Horách Kutných, kterýžto úřad posledně řečený držel dotud wytrwalý staupenec snah Husowých, Petr *Zmrzlík* ze Swojšína. Také purkrabí hradů králowských, kteří se přídrželi strany Husowy, jsau zbaweni swých úřadů, mezi nimiž jmenowitě jeden z předních milců krále Wácslawa, Janek z Miličína odjinud z Kostelce řečený *Sádlo,* tehdáž purkrabí Karlšteinský. Na jeho místě odewzdal Sigmund hrad *Karlštein*, w němž se krom nej-

[9]) Wiz o tom we spise wytištěném w Palackého *Urkundliche Beiträge* I. 42, II. str. 526 a 527.

1419 wzácnějších klenotů zemských i říšských i listin práw koruny se dotýkajících chowaly také welké peněžité poklady zůstalé po králi Wácslawowi, Zdeslawowi *Tluksowi z Buřenic.* Toliko pana *Čeňka z Wartenberka,* který se pokládal za hlawního náčelníka stawů pod obojí, zůstawil Sigmund při úřadě nejwyššího purkrabí Pražského, aby zachowal ještě na dál nějaké zdání, jako by posud neměl nepřátelských úmyslů proti straně Husowě. Ano jeho učinil na čas nepřítomnosti swé w zemi také prozatímným wládařem na místě králowny Žofie, která úřad ten složila, wšak tak, že k němu z nowých úředníků wýše jmenowaných pana Jindřicha z *Elsterberka* a *Wácslawa z Dubé* přidal co spoluwládaře čili spoluheitmany zemské.

2.

Wládařstwí pana Čeňka z Wartenberka.

1420 We čtwrtek dne 4 Ledna roku 1420 nawrátili se poslowé Pražští z Brna, a hned nazejtří dne 5 Ledna kázali konšelé odkliditi řetězy a koly z ulic a strhnauti *sruby* postawené na Malé straně proti hradu Pražskému, tak jak jim od krále Sigmunda bylo uloženo; wše také hned wykonalo se, a *řetězy* odneseny jsau na radnice. Též ohlášeno jest po městech Pražských woláním biřicowým, aby se wšichni, kteří byli prwé z města utekli, swobodně zase nawrátili, i aby se nikdo napotom neopowažowal na kněží a zwláště na mnichy ausměšně pokřikowati na ulicích. Prowolání toto mělo skutečně za následek, že se kanowníci, faráři a jiní duchowní i také swětští lidé, kteří w nepokojích po smrti krále Wácslawa byli opustili Prahu, nyní nawrátili k swým příbytkům; jak oni wšak tak také wšichni jiní obywatelé smýšlení jejich a zwláště Němci Pražští netajili swé naděje w auplné wítězstwí nad nenáwiděnými Husy a Wiklefy, jichž brzké potlačení očekáwali od nowého krále. W Praze musili sice přestati na zjewích radosti swé z toho a na úšklebcích, jichž sobě dowolowali proti straně druhé; neb se moc na ten čas nenacházela w rukau jejich,

nýbrž při obci české, přidržící se nowých učení; ale jinde 1420
wzali wrstewníci jejich také pochop k wětšímu než předtím zůření proti straně pod obojí. Již dne 9 Ledna w noci o kuropění dali konšelé *Kutnohorští* zajatého faráře Kauřimského mistra Jana *Chodka* a tři kněží jeho wywésti z města swého za bránu Kauřimskau, a tam je ukrutným spůsobem kázali uwrhnauti do hluboké šachty, kterau od té doby úsměšně nazwali Táborem; tauž pak noc zdwihl se w Hoře, jak se zdá, obecný lid krwe žízniwý, a powraždil četné příwržence kalicha, kteříž potom rowněž uwrženi jsau do šachet. Patrně wzali k tomu Horníci powzbuzení ze zpráw, které měli z Brna o prawých úmyslích krále Sigmunda. Přinesl jim je odtamtud bezpochyby spojenec jejich pan *Mikeš Diwůček*, který se uwázal w úřad *mincmistra* králowského w jejich městě. Také pak brzy potom úmysly tyto wystupowaly samy wždy jasněji na jewo.

Sigmund obrátil se z Brna do *Wratislawě*, kamž přijel dne 5 Ledna roku 1420, k tomu cíli, aby se tam opatřil jak největší možná brannau mocí ku přemožení wšelikého odporu w Čechách, kdež mínil buď po dobrém buď po zlém zjednati bezwýminečné poslušenstwí církwi Římské. S ním odebrali se tam mnozí z nejpřednějších pánů českých obau náboženských stran; z nichž jedny zdržowal při swém dwoře, aby užíwal jejich rad, druhé nejspíš, aby mu w zemi za jeho nepřítomnosti neškodili. Mezi těmito byl i pan *Čeněk z Wartenberka*, ačkoliw měl wládařiti w Čechách na místě králowě. Toliko druzí dwa heitmanowé zemští, kteří byli protiwníci strany Husowy, nebo aspoň jeden z nich, pan *Wácslaw z Dubé*, nowý *podkomoří*, odebrali se hned do země, a uwázali se we swůj úřad. Pan Wácslaw z Dubé usadil se na *Wyšehradě*,[10]) welmi neobyčejném sídle toho úřadu, bezpochyby poněwadž městům Pražským nesměl wěřiti a také asi obce sotwa se na ten čas podrobily jeho moci úřední. Na hradě Pražském zůstáwalo posud několik předních pánů z těch, kteří jej prwé hájili proti útokům

[10]) Wiz psaní od něho dané na Wyšehradě dne 12 Března toho roku w Palackého *Urkd.* 21.

1420 Pražanů, zejména Jan *Chudoba* z Ralska, *Sigmund Děčinský* z Wartenberka a *Wilém Zajíc* z Hasenburka. Oba hrady zůstáwaly pořád opatřeny silnými posádkami.

Hned po swém příjezdě do Wratislawě držel tam Sigmund sněm říšský s knížaty německými, již prwé do města toho položený, na němž obdržel od nich sliby pomoci wojenské k tažení do Čech za příčinau wyplení kacířstwí. K témuž cíli jednal mezi týmž časem s papežem Martinem V, aby byla od něho wzbuzena obecná křížowá wálka proti Čechům, již někdy od koncilia Kostnického zamýšlená, i shledal k tomu owšem plnau ochotnost. Na to i na wlastní swau moc spoléhaje, wydal již dne 10 Unora listy do Čech po wšech krajích, které měly wšude býti ohlašowány na trzích. Oznamowal jimi wšem prælatům, pánům, zemanům a městům, že se míní uwázati w králowstwí české jakožto we swé dědictwí a sprawowati je týmž řádem, we kterém stálo za jeho otce, císaře Karla IV, protož tedy učiniti konec wšelikým různicím we wíře, ježto jich za otce jeho w zemi nebýwalo, a obnowiti poslušenstwí k církwi Římské; z té příčiny nařizowal jim, aby zanechali wšelikého Wiklefstwí a podrobili se rozkazům církwe; kdož by pak z jejich příslušníků nebo poddaných toho nechtěl učiniti, aby jej trestali na statku i na hrdle, hroze týmž trestem stihati také každého z nich, kdo by se rozkazu tomu protiwil. Přikazowal k tomu obzwláště, aby nikdo neposkytowal žádné pomoci *Plzenským*, *Píseckým* a *Hradeckým* neb těm, kteří se s nimi sebrali w těchto městech, pokládaje jich za odbojníky.

Rozkazy takowé byly tím wětším powzbuzením pro *Horníky* a jich spojence k hubení přijímajících pod obojí napořád co kacířů. Jalit se zajímati lidi swětské i duchowní bez rozdílu we swém okolí, sbírajíce i pokojné pastewce a lidi sedlské pracující w polích, o kterých se domníwali, že přijímali swátost pod obojí spůsobau, a wozili je do Hory k páchání na nich ukrutnosti. Jedni jsau stínáni, jiní hladem mořeni, jiní jinými mukami utrápeni a smetáni potom do hlubokých *šachet*, někteří také jako prwé Kauřimští kněží za žiwa do nich házeni. Nejwíce dálo se odprawowání takowé w noci, často na tako-

wém počtu nešťastníků, že katům docházely síly. Dychtiwost 1420
krwe lidské tak se zmocnila šílených nenáwistníků jazyka českého, krytých škraboškau hajitelů prawowěrnosti, že Čechy přijímající pod obojí také kupowali k házení do šachet od každého, kdo se jim propůjčil k honbě na ně dílem i we wzdálenějších krajinách země, dáwajíce po kopě za laika, po pěti kopách za kněze. W krátkém čase bylo tak ohawným spůsobem utraceno od nich wíce než 1600 lidí.

Ukrutnosti páchané od strany jedné přirozeně wzbuzowaly dychtiwost pomsty při straně druhé, kteráž musila tím pilněji hleděti přípraw k obraně swé. Nebezpečenstwí stahující se proti Čechám strojením wálky ode wšeho ostatního křesťanstwa pobádalo odhodlané hajitele zásad wyžadujících oprawy we zkaženém stawu náboženstwí k uchopení se prostředků rázných a neobyčejných we swém předsewzetí. Bylo potřeba wzbuditi lid, aby se na ten čas wytrhnul ze swých tichých žiwností a odhodlal se chopiti zbraň k mužnému boji pro swé přeswědčení. W úkol takowého pobádání uwázali se na předním místě kněží, kteří byli půwody a řediteli welkých shromáždění na horách, hlawně w kraji Bechyňském. Zwyklí jsauce hlaubati w písmě swatém, jali se z něho předpowídati wěci, které by měly brzy přijíti; žeť nastáwá čas pomsty a zármutku, we kterém kdo opustí dům a bratří i sestry neb otce a mateř neb zemi a roli pro jméno Kristowo, stokrát wíce wezme a žiwot wěčný obdrží. Protož napomínali k opuštění domowů we wesnicích a k obrácení se do hrazených měst, ustanowených od boha, aby se schowali w nich wywolení jeho. Blauzniwější neb wášniwější ohlašowali brzké *skonání wěku*, to jest wšeho zlého wyplení na tomto swětě, čas pomsty a odplaty nad zlými lidmi, we kterém wšichni protiwníci zákona božího mají zahlazeni býti mečem neb ohněm; w čase tom že jest powinnost každého chopiti zbraň proti nepřátelům božím; pročež rowněž wyzýwali k opuštění měst a wesnic a k sebrání se na horách k boji nastáwajícímu, ano předpowídali spuštění a spálení wšech měst a jiných bydlišť w zemi, ani Prahy newyjímajíce. Jen *pět měst* mělo ujíti zkáze obecné, ta totiž, we kterých se

1420 obce české již odhodlaly k brannému odporu. *Plzeň* jmenowali mezi nimi na prwním místě, a wedlé ní z počátku snad také *Písek* a *Hradec Králowé*, ježto je král Sigmund sám pokládal za odbojné; pro nastalé wšak brzy potom změny naznačowali co ostatní čtyry *Klatowy*, *Žatec*, *Launy* a *Slaný*.

Pobádání toto neminulo se se swým účelem. Takowé již bylo nadšení náboženské rozšířené w obecném lidu, zwláště sedlském, že se našlo lidí dosti z rozličných krajin země české i také z Morawy, kteří prodali swé statky a s ženami i dětmi ubírali se k místům, kdež se byla počala welká shromáždění na horách, tam odewzdáwali kněžím peníze stržené za swau majetnost dle příkladu prwních křesťanů, aby se jich užilo ku prospěchu wěci společné, a chtíce býti wšichni bratřími wespolek, podáwali se za odhodlané bojowníky pro wíru. Z předešlých okamžitých shromáždění lidí w širém poli ku pobožnostem počala se tím spůsobem twořiti stálá branná jednota, mocné a powěstné brzy *bratrstwo Táborské.* Nepatrní lidé byli wůdci prwních jeho předsewzetí wálečných, kněz jeden jménem *Waňček* a jiný duchowní nižšího swěcení, jménem *Hromada* čili Hromádka, zwoník, tuším z Austí na Lužnici,[11]) kteříž oba byli lidu známi z lonských shromáždění na Táboře jakožto jejich spolupůwodci a pořadatelé, a dwa jiní kněží, od nich přijatí ku pomoci, *Jan z Bydlína* a *Jan ze Smolína*, wsí nyní zašlých we krajině Austské.

Město *Austí*, we kterém někdy kázáwal Hus za přebýwání swého na hradě Kozím pod ochranau pana Jana z Austí, slaužilo w pozdějších létech za útočiště mnohým kněžím strany pod obojí, mezi kterými byli někteří přátelé a jiní nepřátelé nowot zawrhowaných od mistrů učení Pražského; a poněwadž byl we městě také klášter Dominikanů, snahám obau těchto stran protiwný, dělilo se obywatelstwo w náboženstwí na tři strany, mezi kterými byly ustawičné různice, až pan *Oldřich*

[11]) *Staré letopisy české* (33) nazýwají jej *žákem*, Wawřinec z Březowé pak *campanator*, což tak se srownáwá, že byl duchowním nižšího swěcení, nejspíš akkolitau, a co takowý zwoníkem při některém wětším kostele, jakž to býwalo. Srow. Díl III. str. 211.

z Austí, bratr Janůw a poručník jeho synů, který se stranau 1420
Husowau nedržel, wšecky duchowní strany pod obojí z města wypowěděl. Mezi wypowěděnými byli nejspíš také čtyři duchowní wýše jmenowaní, z nichž aspoň o Janowi z Bydlína wí se, že prwé w Austí přebýwal. Usnesli se tedy, dobyti Austí mocí, a dorozuměli se o to také s mladším synem někdy pana Jana z Austí, *Prokopem z Kamenice*, který byl se strýcem a poručníkem swým Oldřichem w rozepři. Skrýwawše se několik dní a nocí w blízkých lesích s lidem sedlským, který se byl k nim přiwinul, dne 21 Unora we středu popelečnau, již před rozedněním, když obywatelé Austští wětším dílem po masopustním hýření w tancích a pití ještě w těžkém snu byli pohříženi, udeřili z nenadání na město, a dobyli ho snadno pomocí příwrženců swých mezi sausedy. Protiwníci jejich někteří zachránili se útěkem přese zdi městské; jiní jsau zjímáni, jiní wypuzeni z města i s mnichy Dominikany, a pobrány jim jejich statky. Ihned se přestěhowalo mnoho lidí hotowých k boji pro náboženstwí z okolní krajiny do města tohoto, které jim mělo slaužiti za obranné stanowiště.

Město Austí nebylo wšak dosti pewné, aby se k tomu dobře hodilo. Asi hodinu cesty od něho níže na řece Lužnici stál hrad pánů z Austí, řečený *Hradiště*, náležející Janowi, staršímu bratru Prokopa z Kamenice, který byl jako strýc jeho Oldřich protiwníkem strany pod obojí; wedlé hradu pak nacházely se zříceniny starodáwného města, asi před půldruhým stem let rozbořeného, jehož zdi ještě stály částečně. Poloha místa tohoto widěla se Hromádkowi býti mnohem prospěšnější. Pročež po málu dní wytáhl s bratřími z Austí k obležení Hradiště, a dobyw hradu po krátkém odporu, odewzdal jej panu Prokopowi z Kamenice jakožto příteli bratrstwa, sám pak s některým počtem bratří osadil město opuštěné, kdež počali stawěti sobě chyše a staré zdi obnowowati a pewniti. Tak wzalo počátek nowé město, na něž přenesli zalíbený názew hory *Tábor*. W něm mělo býti hlawní pewné sídlo bratrstwa. Hromádka oznámil o něm bez meškání také Janowi Žižkowi do Plzně, a žádal ho, aby mu poskytl pomoci k snadnějšímu

1420 obhájení toho místa. Žižka pak, který zatím bezpochyby musil nedůwěřowati swému tehdejšímu postawení w Plzni, obrátil rád swau pozornost w tuto stranu, a wyprawil *Chwala Řepického* z Machowic s částí lidu swého bratřím Táborským ku posílení.

Plzeň byla tehdáž hlawním místem w zemi, proti kterému konaly se přípravy od strany králowské, aby tam odpor proti králi Sigmundowi byl potlačen. Strojila se k tomu wětší wálečná wýprawa, jejímž wůdcem, jak se zdá, měl býti králowský podkomoří *Wácslaw z Dubé.* On toho času ze sídla swého na Wyšehradě wymáhal také obyčejnau summu berně ode wšech měst králowských a od klášterů na pomoc „ku potlačení a ku potrestání opowážliwosti škůdců zemských“ (12 Břez.).[12]) Wojsko, kterým Plzeň byla obehnána, wyjednáwalo zatím se Žižkau o mírnau umluwu, ale dlauho bez účinku, ježto Žižka i saudruhowé jeho podáwání toho odmítali. Ale když se obehnání protahowalo, počaly se rozmíšky mezi měšťany, kteří nebyli wšichni jedné mysli jak w náboženstwí tak w odporu proti králi; a když Žižka potom wyprawil část lidu swého na pomoc Táborům a tudy se we městě poněkud oslabil, wzali z toho protiwníci jeho wětší srdce proti němu, a počali se bauřiti, tak že se musil při útoku zwenčí obáwati zároweň powstání uwnitř města. W tom stawu wěcí přijeli do Plzně důwěrní poslowé od Pražanů, kteří podáwajíce králowské straně nejspíš prostřednictwí swého, radili Žižkowi k mírné umluwě. Od nich, ne-li již napřed jiným spůsobem, zwěděl bezpochyby o wětších přípravách wálečných, které se proti němu dály; čímž pohnut zawřel konečně smlauwu o dobrowolné *wzdání Plzně* do rukau králowského podkomoří, pana Wácslawa z Dubé, pod wýminkami, aby předně přijímání pod obojí spůsobau zůstalo w Plzni swobodné, za druhé aby on se swými měl swobodný odchod na Hradiště hory Tábor.

Když wšak umluwa tato byla zawřena, nacházeli se již na cestě k tužšímu sklíčení Plzně nejhorliwější služebníci krále Sigmunda z panstwa českého, mincmistr *Mikeš Diwoký* od Hory,

[12]) Wiz Palackého *Urkundliche Beiträge* I. 22.

Petr ze Šternberka, Jan z *Opočna*, Hanuš z *Kolowrat*, kteříž 1420
se znamenitau mocí wojenskau předně osadili *Písek*, jedno z měst králi protiwných (neznámo, jakým spůsobem se dostal do jich rukau). Žižka postaupil Plzně některý den před matky boží zwěstowáním (25 Břez.) panu Wácslawowi z Dubé, který se tam byl již odebral osobně, a wyšel s lidem swým z města; s ním rowněž druzí dwa wůdci, pan *Břeněk ze Šwihowa* a *Walkaun z Adlar*, wšak také kněz Wácslaw *Koranda* a jiný kněz smýšlení jeho *Markolt* ze Zbraslawic, kteřížto oba opustili Plzeň, protože tam nebyli wíce jisti swými osobami. Lidu wšeho nebylo wíce než 400, prawda-li, i s ženami a dětmi čili se sestrami a pračaty, wšichni pěší, toliko s dewíti koni, k tomu dwanáct wozů k boji zřízených. Umluwa zawřená s podkomořím, ač se na wšecky králowské wztahowala, nebyla wšak od druhých pánů zdržena. Mikeš Diwoký, Petr ze Šternberka a druzí, kteří táhli od Píska, jak zwěděli, že se Žižka nachází na pochodě do Tábora, hleděli jej přepadnauti na cestě; ano z Plzenska také pustil se za ním pan *Bohuslaw ze Šwamberka*, kterého byl porazil u Nekměře, a k němu přidal se welký mistr *Strakonický*, pan *Jindřich z Hradce* s wojenskau mocí swau. Žižka bezpochyby hleděl se wyhnauti boji, táhna welkau zacházkau až přes Štěkeň u Strakonic. W té krajině dorazili naň wšak protiwníci jeho w den zwěstowání panny Marie (25 Března) s dwau stran zároweň, když od Štěkně táhl dále na wýchodní stranu ke wsi *Sudoměři*. Wojsko jejich čítalo přes 2000 jízdných, těžce oděných; w lidu říkalo se jim *železní páni*. Nemoha jim ujíti, protáhl Žižka Sudoměří, a postawil se se swými ke hrázi suchého práwě rybníka (Škaredého), kdež dle možnosti ohradil se wozy. Zde udeřili na něj páni se wšech stran. Hrstka lidu Žižkowa wšak jim odpírala statečně w tuhém boji, který trwal několik hodin až do západu slunce. S obau stran mnozí padli, a mnozí byli raněni. Padl mezi jinými pan *Břeněk Šwihowský*, bojuje udatně w předním šiku; ale také králowským byl jeden z předních, mistr Strakonický, raněn nebezpečně postřelením do palce na noze, na kteraužto ránu zemřel, prwé než rok minul. Králowští zajali

1420 také 30 bojowníků Žižkowých, které potom odwedli do Hory; ale ztráta jejich musila býti wětší než Žižkowých, tak že když tma učinila konec boji, s nepořízením různo odtáhli. Žižka pak, jsa pánem bojiště, zůstal přes noc na tom místě, a druhého dne (26 Břez.) na úswitě, zůstawiw některé raněné w okolních wesnicích, dal se s lidem a s wozy, které zůstaly neporušeny, w šiku spořádaném na další pochod až ke hradu Újezdci nedaleko Týna Wltawského. Tam se položil, a počkaw na pomoc, kterau mu bratří Táboři wyslali wstříc, s ní beze wší další překážky přitáhl do *Tábora*, kdež s welikau radostí a sláwau přijat jest.

Když se tyto wěci w Čechách dály, spadáwala dokonce již rauška jakáž takáž, která i dotud jen welmi chatrně zakrýwala nepřátelské úmysly krále Sigmunda proti straně pod obojí. Rozkazy jeho k pánům a městům, na které se spoléhal, aby Wiklefy a Husy, kteří by se po dobrém neodřekli bludů swých, zbawowali hrdel i statků, opětowaly se wždy důrazněji s oznamowáním brzkého jeho přitažení do země; a mezitím dal také sám příklad, jak se dle jeho mínění mělo nakládati s kacíři. Přijelť toho času znamenitý měšťan Pražský *Jan Krása* do Wratislawě na trh wýroční, muž bezpochyby již wysokého wěku, který od roku 1390 až do roku 1413 častěji býwal konšelem na Nowém městě a od roku 1382 držel dům řečený *u wěnečků* na rynku Nowoměstském w pořadí zaujatém nynější nemocnicí wojenskau (č. 504). Co horliwý milowník přijímání pod obojí spůsobau, projewil mínění swé o něm weřejně tudíž we Wratislawi, neznámo za jakau příčinau; hned pak proto udán jest legatowi papežskému *Fernandowi* biskupu *Luckému*, a wzat od něho u wýslech. Legat ukládal mu, aby učinil weřejné wyznání, že bylo koncilium Kostnické w Duchu swatém řádně shromážděno, že co uzawřelo má ode wšech wěřících býti držáno i zachowáwáno pod smrtelným hříchem, a že tudy sprawedliwé bylo odsauzení na něm Husa a Jeronyma i zawržení obecného přijímání swátosti pod obojí spůsobau. K čemuž když Krása swoliti nechtěl proti swému přeswědčení, odsauzen jest za kacíře, a král Sigmund dal jej předně koni

smýkati po městě a potom ukrutně zmučeného[13]) upáliti (15 1420
Břez.). Téhož času byli mistři učení Pražského wyprawili posla do Wratislawě se zdwořilým dopisem k legatowi, aby mu wyslowili úctu jakožto wysoké osobě duchowní. Biskup Fernand dal jej wšak též zajmauti, a kázal mu odpřisáhnauti kalich; což on ze strachu smrti učinil.[14])

Zatím byl k žádosti Sigmundowě papež Martin V již dne 1 Března wydal bullu weřejnau z Florencie, kterau wyzýwal wšecky krále a knížata i jiné wrchnosti w křesťanstwě ke zdwižení *křížowé wálky* k zahubení Wiklefistů, Husitů a wšelikých jiných kacířů. Wšichni arcibiskupowé, biskupowé a jiní prælati, kterých by král Sigmund o to požádal, měli jak sami tak skrze duchowenstwo swé kázati kříž we wšech místech, kdež by uznali za příhodno, a napomínati lid ku přijmutí jeho na sebe k boji s kacířstwem. Každý, kdo by jen přišel k slyšení tohoto kázání kříže, měl za to míti sto dní odpustků z pokání sobě uloženého; kdož by pak znamení kříže přijal, kteréž mělo mu od kněží býti přiwěšeno na bedra, a s ním wytáhl do boje osobně a na swé útraty, nebo jiné bojowníky postawil za sebe, nebo za bojowníka od jiného dal se najmauti k tomu, měl míti odpuštění wšech hříchů swých, z kterých by se skraušeně zpowídal, byť winen byl paličstwím, swatokrádeží, sáhnutím na osoby kněžské neb jakýmikoli jinými hříchy, z kterých rozhřešení jindy bylo wyhraženo samému papeži. Bulla tato došla asi za čtrnáct dní do Wratislawě, a již třetího dne po upálení Jana Krásy, w neděli postní družebnau (17 Břez.), dal legat papežský Fernand dle ní we srozumění s králem Sigmundem wyhlásiti kříž proti Čechům přijímajícím pod obojí s kazatelnic we wšech kostelích Wratislawských.

Pronásledowání pro wíru, w zemi již začaté a z ciziny ještě strašliwěji hrozící, proti kterému pokojní jindy rolníci chápali se zbraně opauštějíce rolc swé, nedopustilo také oby-

[13]) (Rex Sigismundus jussit) eum equis trahi, et absiliente carne ad nuda ossa corpore laniari et tandem ... comburi, prawí Pražané w listě k Benátčanům. Wiz Palackého *Urkd.* I. 40.

[14]) Wiz *Monum. concilii Basiliensis* I. 387.

1420 watelstwu hlawního města českého, pod příměřím, we kterém na ten čas stálo, oddati se bezpečnosti a poklidu. Kněží stojící w čele náboženských snah, pro které byl lid zaujat, neopominuli také w Praze napomínati jeho k srdnatému podstaupení boje pro prawdu poznanau. Mezi nimi zwláště kněz *Jan ze Želiwa*, kazatel u Matky boží Sněžné, pobádal ku protiwení se králi Sigmundowi, užíwaje zwláště podobenstwí ze zjewení sw. Jana k wylíčení jeho co nepřítele prawdy Kristowy. Řeči jeho plamenné, ač ze hluboké učenosti nepocházely, byly nejdychtiwěji poslauchány od obecného lidu, a mnozí roznítili se z nich i z kázání jiných kněží tak jako bratří Táborští k tauze a k odhodlanosti, aby nasadili hrdla i statky pro swé náboženstwí a zwláště pro přijímání pod obojí spůsobau.

Zpráwy o upálení Jana Krásy a o wyhlášení kříže we Wratislawi spůsobily tím wětší roznícení; zároweň wšak měly také opačný účinek při straně nowým náboženským snahám protiwné. Dle jejího přání a očekáwání blížila se již doba, we které měli nenáwidění kacíři býti konečně wšichni upáleni nebo s ženami i dětmi wyhubeni mečem krále Sigmunda. Očekáwání to naplnilo protiwníky strany Husowy w obywatelstwu Pražském znowu welkau radostí, wšak zároweň wzbudilo w nich péči, aby nezahynuli spolu s kacíři, když by přišla zlá rána na město. Protož dali se znowu duchowní i swětští na *utíkání z Prahy*, aby se w čas zachránili. Welký počet hospodářů Staroměstských a Nowoměstských, nejbohatší z měšťanstwa a wětším dílem *Němci*, opustili město s ženami i dětmi a nejdražšími wěcmi swými, a odstěhowali se dílem na hrad Pražský neb na Wyšehrad, dílem na bezpečnější twrze na statcích swých w okolí Prahy, doufajíce brzy wesele se nawrátiti ku příbytkům swým po zahubení swých protiwníků. Od těch, kteří hledali útočiště na hradě a na Wyšehradě, wzali přísahu páni představení posádkám tamějším, jíž zawázali se po projití příměří o sw. Jiří pomáhati w boji ku přemožení swých spoluobčanů. Také konšelé někteří Staroměstští dali se tím spůsobem na útěk, nedbajíce powinnosti swého úřadu. Nebylo jich wšak wíce než pět oněch, kteří již za posledního času krále

Wácslawa stáli proti straně pod obojí, totiž *Ludwík apotekář*, 1420
Sigmund Taschner, *Hanuš zlatník* z Chotěbuze, *Prokop ze Cách* a *Chwal kramář*. Prælati, kanowníci, faráři Pražští téměř wšichni odešli z města, a wětší díl také ze hradu Pražského.

Wůči tomuto chowání swých protiwníků chopili se milowníci kalicha w Praze mužných předsewzetí. Dne 3 Dubna, we středu před welikonocí toho roku, shromáždily se *obce Starého i Nowého města* z pobádání kněze Jana Želiwského a jiných duchowních na radnici Staroměstské, kdež dali se nalézti také mistři učení Pražského a jiné duchowenstwo strany pod obojí; tu pak jednosworně uzawřeli, přijímání pod obojí spůsobau hájiti proti každému člowěku, a jmenowitě proti wšem, kdož by chtěli kříž od papeže ohlášený skutečně zdwihnauti, s nasazením statků a žiwotů swých až do posledního přemožení. Na to učiněn zápis jistý, a wšichni sausedé přítomní zawázali se slibem k Bohu a zdwižením prstů, dle něho se zachowati. Také přijala obec přísahu wěrnosti od konšelů, kteří setrwali we swém úřadě, jíž slíbili wěrně státi w hájení prawdy. Wácslaw *Štráboch*, Jan *Reček*, *Jan Bradatý*, Sigmund *Cháně*, Wácslaw *Litochleb*, *Šimon od bílého lwa* byli mezi nimi nejznamenitější. Nad to wšak uzawřeno hned také podstaupiti wojenské zřízení k obraně, a zwoleni jsau *čtyři heitmani* co wojenští představení na Starém a čtyři na Nowém městě, jimž odewzdány jsau klíče od radnic i od bran a dána plná moc k nařizowání wšeho, co by k hájení prawdy, o kterau se obec zasadila, uznali za potřebné. Wšichni obywatelé města měli jich w tom býti poslušni. Jména mužů, w jejichž zkušenost wálečnau obec při tom důwěřowala, pohříchu nezachowala se w paměti. W každém městě, totiž na Starém i na Nowém, ustanoweno jest dále po čtyřidceti *podheitmaních*, oněm čtyřem heitmanům podřízených, a nepochybně rozděleno branné sausedstwo dle ulic, tak že každý podheitman welel jistému okršku. *Obec Malostranská* neúčastnila se tohoto jednání bezpochyby z té příčiny, že bylo město její na ten čas ohroženo posádkau králowskau ze hradu Pražského, tak že neměla wolné ruky.

1420 Spolčené obce Starého a Nowého města rozeslaly hned potom psané wyzwání, ne-li ke wšem ostatním městům králowským, jistě k těm, we kterých obce české měly moc w rukau swých, aby se ku předsewzetí jejich připojily. Slowy horliwými představowali jim, kterak po welkých křiwdách již prwé sborem Konstanským a papežem Martinem jim činěných církew Římská prý ne jakožto máti, ale jako macecha nyní wešken jed smrtedlný na ně wylila ukrutným prowoláwáním kříže pro nic jiného než pro tu prawdu boží přijímání těla a krwe Kristowy pod obojí spůsobau, toho kříže pána Ježíše, plného trpěliwosti a dobroty boží, který neumí bojů strojiti ani odění ani střel, a „kterýž my wždycky ctíme a ctíti budeme", a kterak wzbudila na ně k boji nesprawedliwému přirozené jich nepřátely Němce okolní, lžiwými odpustky je wyzýwajíc, kteříž byť žádné příčiny neměli, na jazyk náš wždy se zlostní a jak mu učinili w Míšni a jiných krajinách někdy slowanských, tak by rádi i zde jej wytiskli a obsadili jeho místo. Pročež napomínali jich, aby „jakožto stateční bojowníci, rozpomenauce se na otce swé Čechy staré, za swoji wlast milowníky horliwé", proti tomu zlému postawili se „s pomocí pána boha wšemohaucího, jehož při wedeme, a s pomocí slawného swatého Wácslawa, dědice našeho". Přitom žádali, aby na dokonání toho wyprawilo každé město dwa neb i wíce starších z raddy a z obce k určitému dni do Prahy ke společné poradě.

Prwní wěc, kterau měli wojenští heitmanowé Pražští na péči, byla bránění Nowého města proti *Wyšehradu*, který byl welmi silně osazen lidem králowským. Poněwadž proti pewnému hradu tomu nebylo žádné ohrady se strany města a tudy posádka lehko by byla mohla wskočiti do něho neb aspoň do bližších jeho částí, uzawřeno jest na rychlo udělati široký a hluboký *příkop* od místa, na kterém potok Botíč wchází od Nusel pode zdí Nowoměstskau, podél něho až k řece Wltawě na hořejším konci Podskalí. W pondělí welikonoční dne 8 Dubna počalo se dílo o něm, a kopali muži, ženy, chlapci, panny, také kněží a žáci i též Židé, wšecko obywatelstwo bez roz-

dílu, tak že w pěti dnech byl příkop dokonán. Posádka Wyšehradská, wázána jsauci příměřím, které mělo trwati až do sw. Jiří, dílu tomu nepřekážela, posmíwajíc se toliko pracujícím, že prý nic jim to nepomůže, budau-li se chtíti protiwiti pánu swému dědičnému. K ochraně pracujících jakož i pro další obranu města osadili Pražané opodál příkopu toho klášter *Slowanský*, horu *sw. Appollinaříše* a klášter *Servitů* u Matky boží na Botíči branným lidem. Na Malé straně podobně byli Staroměstští již prwé wložili posádku do někdejšího domu wéwody *saského*, který náležel i s wěžemi mostskými jejich obci, aby tudy posádce hradské zabránili wskočení do swého města přes most. 1420

W takowém stawu wěcí nacházela se Praha, když dne 15 Dubna přijel konečně pan *Čeněk z Wartenberka* ze Wratislawě, kdež se doposud byl musil zdržowati při dwoře krále Sigmunda. Pan Čeněk byl do té chwíle pokládán za náčelníka strany pod obojí, zwláště od těch, kteří dle náwodu mistrů Pražských neschwalowali nowot odchylujících se od učení a řádů církwe, jakkoli nebyl posud srozuměn s horliwějšími wůdci lidu, kteří se pro obranu kalicha chopili zbraně, nýbrž jim odporowal, domníwaw se možnosti nějakého umluwení s králem we wěcech wíry. Naděje jeho prokázala se wšak konečně jemu samému býti lichau. Král Sigmund, jmenowaw jej k ošálení lidu wládařem za swé nepřítomnosti w zemi, snažil se wšemožně, aby jej pohnul k opuštění strany pod obojí, a lákal jej k tomu wšelijakými sliby a poctami; zwláště také wyznamenal jej před jinými udělením jemu swého towaryšstwa se znamením zlatého křížku s drakem k nošení na prsau, což mělo wšeho wšudy jen 24 osob wzácných ze wšech zemí. Pan Čeněk byl krásný muž, pěkné wýmluwnosti a tolik ctižádostiwý, že ho, jak se zdá, takowé milosti těšily; ale náboženské přeswědčení jeho bylo předce hlubší než leckterých jiných pánů, ježto někdy přiswědčowali Husowi a jej powzbuzowali, nyní wšak pro swůj zisk stali se protiwníky jeho strany. Branné příprawy Sigmundowy, které widěl we Wratislawi, upálení Jana Krásy tamže a konečně slawné wyhlášení kříže

1420 proti kacířům, mezi které on sám byl pokládán jako wšichni jiní přijímající pod obojí spůsobau, otewřely mu oči, že konečně přestal klamati se doufáním w lepší úmysly králowy. On a jiní páni čeští, tehdáž we Wratislawi přítomní, netajili swého rozhorlení z wěcí, které se tam dály; král Sigmund činil se k tomu, jak bylo možná, newěda. Při Čeňkowi z Wartenberka wšak z nabytí jiného mínění o králi dozrál také úmysl změnění swého posawadního chowání k němu, jejž pokud musil skrýwal, hned wšak po příjezdu swém do Prahy uwedl we skutek.

Neostýchal se užiti přitom částečně prostředků lstiwých a násilných. Když on w pondělí dne 15 Dubna wjel do hradu Pražského jakožto nejwyšší purkrabí a přední z heitmanů zemských, odjel sobě w auterý potom (16 Dubna) jeden z pánů, kteří dotud weleli posádce hradské, pan *Wilém Zajíc* z Hasenburka, na statky swé. Druhé dwa, pana *Jana Chudobu* z Ralska a pana *Sigmunda Děčinského* z Wartenberka, pozwal Čeněk hned nazejtří potom, we středu dne 17 Dubna, k sobě na oběd, nepochybně do domu purkrabského na hradě, we kterém bylo sídlo jeho úřadu; při obědě tom wšak z nenadání je zajal, a dal tauž chwíli zjímati také čeleď pana Wiléma Zajíce, i osadil hrad wesměs lidem swým. Hned potom, ještě téhož dne, dal také zjímati wšecky kněží, kteří dosawad zůstáwali we hradě, jichž bylo wždy ještě šest a sedmdesát. Byl mezi nimi zejména také tehdejší *sakrista* kostela Pražského, jménem *Racek*. Také několik měšťanů Pražských z těch, kteří se byli na hrad utekli, zajal, wesměs zámožné řemeslníky, ostatní pak wšecky wypudil z hradu s ženami i dětmi. Potom smluwil se s obcemi Starého i Nowého měst Pražských, tak že wstaupil we spolek s nimi proti králi k hájení swobody přijímání pod obojí spůsobau a wydal hrad w jejich moc tím spůsobem, že jej od nich přijal ke správě. W radostném plesu z toho dali Pražané Staroměstští ku poctě pana Čeňka wztýčiti korauhew jeho na wěži swé radnice; hned pak téhož dne osměliwše se wytáhli z obau měst k *obležení Wyšehradu*, jejž jak se zdá králowský podkomoří, pan Wácslaw z Dubé, zachowal

w moci králowě. Předsewzetí to wšak bylo přenáhlené. Lid 1420
Pražský obehnal sice hrad se wšech stran, ale nesměl se odwážiti útoku, ano bezpochyby nebyl we postawení swém ani dosti opatřen proti útoku z hradu. Pročež ještě téhož dne u wečer odstaupili obléhající z pole, obáwajíce prý se nějaké zrady. Wyšehradští, kteří tu chwíli neměli žádných zásob potraw, tak žeby se byli sice musili brzy wzdáti, předčasným obležením tímto upozorněni, hned nazejtří učinili welký plen w okolí Prahy, zjednali si tím lepší opatření k obraně, a činili také jinak Pražanům mnoho škod. Příměří zawřené do sw. Jiří bylo tudy již týden před projitím zrušeno od obau stran, a boje se začaly.

Zatím propustil pan Čeněk z Wartenberka zajaté duchowní na hradě Pražském již prwní den (17 Dubna) wečír na swobodu, a wypudil je z hradu jako měšťany, wyjma toliko Racka sakristu a snad několik jiných, kteří směli ještě déle zůstati při kostele. A wšak již pozejtří dne 19 Dubna užili Pražané swého práwa nad hradem jim od Čeňka postaupeným, a poslali některé plnomocníky swé, mezi nimiž byl jeden z pánů Zwířetických, nejspíš Wácslaw bratr mistra Zdislawa ze Zwířetic, kteříž přišedše časně ráno, w hodinu dwanáctau čili nynější šestau, dali předně wypáčiti dwéře sakristie kostela Pražského, opatřené třemi zámky, a zabawili wěci a poklady kostelní w ní chowané, potom pak taktéž učinili w kapli nowé wěže kostela Pražského, w obecnici žáků kůrních a we wšech komnatách duchowenstwa, kdež wšude zotwírány jsau truhly a pobrány peníze a jiné wěci w nich chowané.[15]) Rowněž zabawena jest wšecka majetnost měšťanů uteklých, s kterau se byli odebrali na hrad, welké poklady w penězích, we zlatě

[15]) W rukopise kapituly Pražské obsahujícím počty z obediencí od r. 1396 do r. 1418 nachází se na cedulce wložené do této knihy wlastnoruční zápisek Racka sakristy, který se wztahuje k tomuto skutku: Item anno domini Mccccxx in Ostensione reliquiarum feria vi. in illa syllaba Et-Va-ler W. de Zwyerzyeticz et cives antiquæ civitatis cum aliis fregerunt hostium sacristiæ Pragensis hora xii. orlogii, et excusserunt tres seras circa ostium sacristiæ. Et me Raczkonem captivaverunt ante feria quarta in illa syllaba Et-Va, et sic mansi a sabbato post Ostensionem re-

1420 a stříbře a jiných drahých wěcech. Měšťané tito, jakožto odpowědní nepřátelé obce, nesmějíce se snadno wrátiti ke swým příbytkům, odebrali se wětším dílem do Hor Kuten a do jiných měst bližších, kterými wládli Němci. Toliko ženy jejich ještě některý čas pozůstaly, prosíce snažně, ale marně, aby jim wydány byly jejich wěci. Každodenně sedáwaly wenku před hradem, plačíce pro ztrátu swého majetku, ale neměly z toho než ausměšky obecného lidu.

Již třetí den po opanowání hradu Pražského, w sobotu před sw. Jiřím (20 Dubna), wydal Čeněk z Wartenberka we jménu swém a swěřence swého mladého pána Oldřicha z Rosenberka „i jiných pánů, města Prahy a rytířů, panošů i jiných měst se wšemi, jenž o swobodu zákona božího stojí a o obecné dobré jazyka českého“, *prowolání*, psané českým, latinským a německým jazykem, kterým napomínal wšecky stawy králowstwí českého i zemí přiwtělených ku koruně české, aby krále Římského a uherského Sigmunda neposlauchali jakožto krále českého ani jeho úředníků, poněwadž není ještě pány českými za krále wolen ani k českému králowstwí korunowán, ale králowstwí a jazyka českého jest weliký a ukrutný nepřítel. Na důkaz toho wytýkal mu, že k hanbě a potupě koruně a jazyku českému kázal mistra Jana Hus „slawné paměti“ před sborem Konstanským za swým bezpečenstwím upáliti, že potupil a zhanil Čechy nejohawnější potupau, totiž kacířstwím, že dal kříž wydati proti Čechům jakožto kacířům, že dal člowěka w naději boží dobrého a newinného, Jana Krásu u Wratislawi koni usmýkati a upáliti, že Horníkům kázal wšecky Čechy příchylné ku přijímání krwe boží stínati a do šachet metati, jak se již stalo desíti a několika stům

liquiarum in ecclesia usque...... (Ostatek schází) Srownajíce s tím wyprawowání we *Chronicon univ. Prag.* u Höflera I. 38: Deinde mandavit (dn. Czenko) excutere sacristiam Pragensis ecclesiæ et novam turrim et omnem domum choralium atd., musíme si wěc wykládati tak, že wybíjení toto a zabawowání wěcí náležejících duchowenstwu i nejspíš také měšťanům uteklým pocházelo wlastně od Pražanů, protože to byli nepřátelé jejich obcí, pan Čeněk wšak že toho toliko dopauštěl.

newinných lidí, též co jiného mimo náboženství učinil na 1420
škodu koruny české.

Když se tímto spůsobem jednalo w Praze o zdwižení odporu proti králi, jehož náčelníkem měl býti přední úředník králůw w zemi, wzal zatím boj wenku w jižních krajích země české obrat přiwržencům królowým již mnohem hroziwější, ježto jmenowitě *bratrstwo Táborské* ze swého prwotně obranného stanowiště počalo činiti také útoky na ně we swém sausedstwí. Obrat ten stal se od té chwíle, co *Žižka* se swými přistěhowal se na Tábor a wstaupil do bratrstwa; neb on nyní byl řídícím duchem jeho. Stalo se bezpochyby z jeho náwodu, že bratří uzawřeli město Austí předtím dobyté opustiti, aby síly swé tím lépe sjednotili w nowějším sídle swém. Dne 30 Března, w sobotu před kwětnau nedělí, tedy jen některý den po příchodu Žižkowu od bitwy u Sudoměře, jest od nich město ono celkem wypáleno, i wystěhowali se z něho s ženami i dětmi do *Hradiště hory Tábora*, kteréž se tudy hustěji zalidnilo a naplnilo domy čili wlastně chyšemi a bylo také opewněno zdmi dle nejlepšího umění. Odtud Žižka již u welký pátek, dne 5 Dubna, wedl bratří proti železným pánům čili žoldnéřům králowým, kterých se po bitwě u Sudoměře asi tisíc, wesměs jízdných, položilo we *Wožici*, asi dwě míle od Tábora. Wůdcem jejich byl Mikeš Diwůček mincmistr.[16]) Žižka, přiblížiw se k městečku w noci, dal předně potichu probořiti plaňky, kterými bylo obejmuto; potom bojowníci jeho z nenadání učinili pokřik, a wtrhli do městečka, kdežto wše we zmatku utíkalo na zámek. Také mincmistr Mikeš Diwůček se tam zachránil. Lidí jeho wšak bylo mnoho zabito, mnoho zjímáno, a pobrána kořist weliká, zwláště mnoho koní a oděni. Žižka, daw konečně městečko zapáliti, wrátil se na Tábor se zajatými, za něž wyměnil sobě hned potom zajaté swé, kteří byli od pánů z boje u Sudoměře odwedeni do Hory.

Brzy po šťastném tomto předsewzetí zřídili si bratří pořádek mezi sebau zwolením *čtyr heitmanů*, následujíce w tom nejspíš příklad obcí Pražských, které tak byly učinily jen dwa

[16]) Dle Aeneáše Sylvia cap. 40.

1420 dni před útokem na Wožici. Prwním heitmanem byl *Mikuláš z Husi*, který osadiw, jak jinde powěděno, Zelenauhoru nad Nepomukem, nemohl tam dlauho odolati Bohuslawowi ze Šwamberka a snad také jako Žižka teprw před nedáwnem se byl uchýlil na Tábor, kdež jak widěti, posud měl největší powěst jakožto někdy nejpřednější ředitel schůzí na horách. Druzí byli *Jan Žižka*, *Zbyněk z Buchowa* (nedaleko Neustupowa) a starší již pomocník Žižkůw *Chwal z Řepice* čili z Machowic, weskrz zemané. Jak bylo společné řízení prostředkem čtyr těchto heitmanů uspořádáno, není nám powědomo; ale w skutku byl Žižka wlastním wůdcem a ředitelem. On sobě co wojewůdce již oswědčený šťastnými boji získal největší náklonnost a důwěru lidu, tak že ochotně podrobowali se kázni a prawidlům jeho a přijímali od něho cwik we zbrani a w nowých od něho wymýšlených obratech a spůsobích wojenských. W nadšení wždy wíce podněcowaném jak od heitmanů tak od kněží Táborských přidáwalo se k bratřím wždy wíce odhodlaných lidí, jak zemanů tak sedláků, kteří přicházejíce s ženami i dětmi na Tábor, bez rozmýšlení sypali peníze obdržené za prodané dědiny a statky swé do kádí, za pokladnice slaužících. Tudy zřídil Žižka w krátkém čase wojsko počítané na tisíce. Ozbrojeno bylo dílem jen oštípy, cepy kowanými, samostříly, palcáty, ale umělo jich užíwati obratně dle náwodu důmyslného wůdce. Bojowné wozy, uměle řaděné a točené, slaužily mu za ohradu při obraně i při útoku. Po přepadení Wožice wycwičil wšak Žižka také některé za jezdectwo, užiw k tomu koní a odění wzatých železným pánům. Přitom panowal we wojště tom duch na nejwýš neohrožený; muži ani ženy, které je dílem doprowázely do boje, nešetřili žiwotů swých, hotowi jsauce nasaditi je za swé náboženstwí; také wýrostkowé s praky pomáhali škoditi nepřátelům, chodíce s rodiči; říkali jim pračata. Ale spůsob wálčení byl také brzy nad míru ukrutný a zhaubný. Rozhořčení wzbuzené krwežízniwostí protiwníků pobádalo samo sebau ku pomstě, k odplácení rowného rowným; k tomu pak přicházelo také wášniwé učení kněží, kteří, následujíce hlasatelů kříže w nesnášeliwosti, nawodili staupence swé k hubení

„nepřátel zákona Kristowa“ a k boření i kažení wšeho, co se 1420
jim zdálo býti pauhým nálezkem lidským.

Brzy po zwolení čtyr heitmanů wytáhli Táboři wedením Žižkowým do pole proti silné twrzi *Sedlci* nedaleko Austí Sezimowa, na které sídlil starší a nejbližší nepřítel jejich, pan *Oldřich z Austí.* Dobyli jí útokem po tuhém odporu posádky. Pan Oldřich sám byl přitom ubit cepy a potom s nohama osekanýma uwržen do ohně; lidé jeho wšichni přišli o žiwot w boji, kromě šesti, kteří jsau zajati; s těmi ohawně zažertowali wítězowé, dáwajíce žiwot jen jednomu z nich, když by ostatních pět postínal; i učinil to jeden, jménem Pinta, a sťaw pět druhů swých, sám potom k Táborům přidal se. We twrzi bylo uschowáno mnoho drahých wěcí z okolí, zlatých a stříbrných monstrancí a kalichů, též oděwů skwostných. Kořistí tau opowrhujíce, wynesli Táboři wše wen, a položiwše na jednu hromadu, wšecko ohněm zničili; potom také twrz samu wypálili a rozbořili.

Asi po čtrnácti dnech, wěnowaných nepochybně zřizowacím prácem wojenským, wedl Žižka wojsko Táborské na wětší tažení w stranu západní do krajin, které byl dílem protáhl nedáwno předtím na swém pochodě z Plzně do Tábora. W den sw. Jiří (23 Dubna) dobyl předně præmonstratského kláštera w *Milewsku*, jejž Táboři ihned wypálili a zbořili; mniši byli se nejspíš prwé zachránili útěkem. Odtud táhl ku *Písku*, a připrawil jej pod moc Táborů, ježto předtím město toto osazeno bylo od králowských. Potom udeřil dne 25 Dubna na *Prachatice*, a dobyw města útokem, dal je zapáliti a pobořiti část zdí, aby učiněno bylo neškodné. Rychlým pochodem nejspíš obrátilo se wojsko potom až do kraje Plzenského, tak že najednau objewilo se až pod Zelenauhorau, kdež wypálen od něho klášter w *Pomuce* řádu Cisterciensekého. Odtud wrátilo se zpět, ježto Zelenáhora nejspíš dobře byla opatřena Bohuslawem ze Šwamberka; na cestě zpátečné wšak dobylo útokem hradu *Rabí* u Horažďowic, náležejícího panu Janowi Krkowi Šwihowskému z Risenberka. Hrad byl welmi pewný; pročež mnoho lidí swětských i duchowních z okolní krajiny

1420 byli sobě w něm uložili nejlepší wěci swé, tak že tu nalezeno náramné množstwí klenotů zlatých, stříbrných i z drahých kamenů. Táboři, wšecko to pobrawše, učinili s tím jako prwé w Sedlci; snesše totiž poklady na jednu hromadu před hradem, spálili je, a podrželi toliko něco odění a koňů, co se tudíž dostalo do jich rukau. A wšak také sedm mnichů a jiných kněží, kteří na dobytém hradě byli chopeni, upálili před hradem. Dwa mladé syny pana Jana Krka, kteří tu také upadli w zajetí, zachránil Žižka před wztekem swých bojowníků, wzaw je we swé opatrowání. Nelidštěji chowali se kněží Táborští, kteří na tomto tažení, jakož také potom obyčejně, šli s wojskem, nesauce před ním swátost těla Kristowa. Pobádaliť surowý lid kázáním swým ku páchání ukrutností, jako k dílu Bohu milému. Kromě dobytých míst, o kterých tu učiněna wýslowná zmínka, postihla zloba Táborů také wíce jiných na tažení tomto w před i zpátky, zwláště pustošením kostelů, bořením farních domů a pronásledowáním kněží strany pod jednau neb i pod obojí, kteří se s nimi nesrownáwali w řádech. Mnozí utíkali ze strachu před nimi od swých kostelů, a ubírali se do rozličných měst, zwláště také do Prahy, totiž takowí, kteří drželi se stranau pod obojí, ale neschwalowali jiných nowot. Tím wíce byl lid z krajiny té nucen, w duchowních potřebách swých utíkati se ku kněžím Táborským, a tím wíce množil se počet zemanů i sedláků, kteří přistupowali k bratrstwu.

Prowolání pana Čeňka z Wartenberka, učiněné krátce před tímto tažením Žižkowým, mělo za následek, že dle příkladu jeho wíce jiných pánů a zemanů českých, ač jak se zdá, w počtu newelkém, wypowěděli poslušenstwí králi Sigmundowi, a ohlásili mu wedlé hlawního města Pražského wálku až „do konečného swatých prawd oswobození, národu českého newinně zhyzděného očištění a králowstwí tohoto upokojení“. Zároweň pak příklad bratrstwa Táborského wzbudil podobná hnutí w některých jiných krajinách země české, že se srdnatí lidé rozličného stawu a zwláště zemanského a sedlského sbírali we hromady k boji za swé náboženské přeswědčení. Sebrání takowé

stalo se zejména w kraji Hradeckém u Třebechowic na hoře 1420
nad městečkem tímto, jíž dáno jméno *Oreb*. Hlawním wůdcem jeho byl pan *Hynek z Kumburka* za Jičínem z rodu pánů z *Lichtenburka*, s nímž sdružili se stawu zemanského mužowé, Diwiš řečený *Bořek z Miletínka*, Jakub *Kroměšín z Březowic* we Chrudimsku (u Hrochowa Týnce), též *Jan Hertwik z Rušinowa* z kraje Čáslawského (u Malče). Z kněží pak, kteří wedlé nich powzbuzowali lid k následowání bratří Táborů, byl přední *kněz Ambrož* Hradecký, zbawený předtím místa swého w Hradci Králowé jakožto wěnném městě od králowny Žofie a jejích úředníků, a jiný také jménem *Matěj Lupáč* čili Lupák. Pan Hynek Krušina wedl lid tento w počtu wíce set, dílem jízdných, předně proti klášteru *Hradišti* řádu Cistercienského w kraji Boleslawském, proti němuž měl nejspíš nějaké swé zwláštní saukromé podněty. Dobyli ho útokem a wylaupili i spálili dne 30 Dubna. Odtud wšak dali se na cestu ku Praze, chtíce Pražanům býti pomocni w boji od nich podstaupeném. Dne 2 Kwětna, we čtwrtek na sw. Sigmunda, přišli w zástupu četném, jejž jako bratry Táborské předcházeli kněží s welebnau swátostí. Pražané wyšli jim naproti s processím, nesauce rowněž tělo Kristowo, u welkém počtu lidu obojího pohlawí, a přijawše je laskawě a počestně, wykázali jim místo u *sw. Appollinaříše* w hájení Nowého města proti Wyšehradu, s jehož posádkau pokračowalo se w nepřátelstwí. O potřebu jejich w potrawě jest přitom pečowáno s hojností.

Ale wšak dříwe ještě než tato pomoc do Prahy přišla, strojila se zde změna we stawu wěcí, obráncům přijímání pod obojí spůsobau welmi nebezpečná. Pan *Čeněk z Wartenberka*, který se byl tak směle postawil w čelo odporu proti králi Sigmundowi, neprokázal se býti mužem toho rázu, kterého bylo k wedení tak weliké wěci zapotřebí. Wyzwání jeho k wypowědění poslušenstwí králi, nemělo při šlechtě české, kterau měl předně na zřeteli, takowého účinku, jakého on nejspíš očekáwal. Tudy jewilo se mu předsewzetí jeho těžší, než sobě snad z počátku představowal. I nezdařilé posud pokaušení se Pražanů o dobytí Wyšehradu ujímalo mu srdnaté mysli. Ale

1420 ještě wíce odstrašowalo jej počínání sobě mužů těch, kteří již dříwe než on byli nastaupili na branný odpor proti králi Sigmundowi, a zwláště zmáhání se bratrstwa Táborského a diwoký spůsob wálčení jeho. Nowoty náboženské, kterých mimo přijímání pod obojí od počátku neschwalowal, zprotiwily se mu ještě wíce, když jak widěti wedly k pustošení a prznění chrámů, k ničení a zlehčowání wěcí poswátných, k boření pomníků umění, z nichž měla země čest a ozdobu od starodáwna. K tomu pak musilo jemu jak jiným pánům českým brzy býti proti mysli diwné bratření se zemanů, měšťanů a sedláků na Táboře a jinde, z něhož mohly snad pojíti wěci nebýwalé w poměrech mezi stawy majícími dotud panstwí w rukau a jinými třídami obywatelstwa země. Pan Čeněk, rozjímaje wšecky tyto wěci, zděsil se z postawení, we kterém se nacházel, a uzawřel brzy wybawiti se z něho opuštěním, ano zrazením swých spojenců.

Poradiw se s důwěrnějšími staupenci swými, mínil hledati nawrácení se w milost u krále Sigmunda postaupením zase hradu Pražského do jeho rukau. K domluwení se o to posláni jsau k němu do Prahy důwěrníci králowi, pan *Wilém Zajíc* z Hasenburka a *Arnošt Flaška* z Pardubic, pod záminkau, aby jednali od krále Sigmunda o příměří s ním a s Pražany, pročež dáno jim bezpečenstwí, aby mohli přijíti. Poslowé jednali na oko s obcemi, podáwajíce příměří na 14 dní, aby se mezi tím jednalo o přátelské narownání. Obce byly wystříhány od mnohých kněží na kázáních, aby králi lehce newěřili; pročež we prwním shromáždění jich nestalo se žádné jisté usnešení, jaká by se měla dáti odpowěd. Ale zatím podtají domluwil se Čeněk s posly, že wydá hrad Pražský w moc krále pod těmi wýminkami, aby jej přijal na milost a newzpomínal prowinění jeho ničím ani jemu ani jeho potomkům i aby nepřekážel přijímání pod obojí spůsobau na statcích jeho až do konečného rozhodnutí celé země o této záležitosti wíry. *Sigmund*, jenž toho času meškal we *Swídnici*, přiblížiw se od Wratislawě již wíce ku pomezí českému, swolil ochotně k wýminkám těmto, a poslowé jeho, w jichž čele byl opět pan Arnošt Flaška,

přijeli w málo dnech podruhé do Prahy dne 5 Května, tedy 1420
třetího dne po přitažení Orebských s Hynkem Krušinau. Tu se jednalo opět jinak tajně a jinak zjewně. Nazejtří dne 6 Kwětna oznámil pan Flaška nejprwé panu Čeňkowi a několika konšelům a obecním, kteří se za tau příčinau odebrali k němu na hrad, že míní král Sigmund dáti plné slyšení o záležitosti přijímání pod obojí spůsobau, a což by bylo ukázáno a dowedeno ze zákona božího, tomu nepřekážeti nýbrž raději napomáhati. Následkem toho swolána jest ještě téhož dne obec Starého i Nowého města na radnici, kdež na tom se ustanowili, aby král dal bezpečenstwí několika osobám z obce, aby mohly k němu jeti a s ním na základě tom jednati. Než se wšak co skoncowalo s posly králowými, wpustil Čeněk z Wartenberka nazejtří dne 7 Kwětna při rozedníwání pana *Wiléma Zajíce* a pana *Wácslawa z Dubé* a z Leštna podkomořího do hradu s branným lidem jejich, a postaupil jim hradu bez wědomí obce Pražské k rukaum králowým.

3.

Wálčení Pražanů a Táborů s mocí krále Sigmunda na hradě Pražském a na Wyšehradě.

Když se zwěst o této zradě pana Čeňka roznesla po Praze, bylo z toho welké užasnutí a pobauření myslí w celém městě. Rozhorlený lid ulehčowal swému hněwu láním na newěrného pána a tupením jeho jména. Korauhew Čeňkowa, která dotud wlála k jeho oslawě na wěži radnice Staroměstské, jest nyní stržena a swržena dolů, i postawili ji protrženau na pranéř, jak prý byla protržena jeho wíra; pod ní pak položili klobauček zmalowaný ku podobě helmu jeho, na znamení, že neupřímně „pod klobaučkem“ jednal s obcí, aby ji ošálil. Hned téhož dne (7 Kwět.) odpoledne w hodinu nešporní sebralo se něco lidu obecného, a bez wůdce a bez pořádku dali se w útok na *hrad Pražský*, chtíce ho dobyti zase. W předsewzetí tom účastnili se spolu s Pražany také bratří *Orebští*, nejisto, zdali

1420 osobním wedením pana Krušiny, který s nimi posud přebýwal w Praze. Bez překážky, jak se zdá, wskočili do *Hradčan*, a obořili se až na přední wrata zámecká, i jali se wylamowati je i s mřížemi. Toho se ulekl pan Čeněk, který dotud meškal we hradě, a dal se podtají na útěk se swými postranní fortnau hradu, nepochybně na straně půlnoční. Byl spozorowán, a Pražané pustili se za ním, při čemž několik lidí jeho bylo zabito a wzati jejich koně a zbraně. Nicméně wšak prý odwezl s sebau wšecku kořist pobranau prwé duchowenstwu hradskému a wystěhowancům Pražským.[17])

Útok nespořádaný, při kterém lidé nedbali žádného welení, nezdařil se konečně. Posádka hradská jej odrazila, tak že útočníci musili odstaupiti se škodau a we zmatku. Mnozí byli těžce zraněni a někteří zbiti; pauze z Orebských přišlo asi dwě stě o žiwot. Přitom zapudili je hradští netoliko od hlawní brány zámecké, nýbrž i z celých Hradčan, tak že musili ucauwnauti až na Strahow. Odtamtud mínili se pokusiti o opětné útoky; ale naděje w lepší zdar brzy je opustila. Neb se posádce králowské na hradě dostalo buď ještě téhož dne nebo w krátce potom welké posily, kterau přiwedl pan Hynek *Hlawáč* z Dubé. Byl to nejwíce lid německý z Lužice, postawený od tamějších měst ke službám krále Sigmunda a wedený panem Hlawáčem jakožto heitmanem zemským w té krajině. Lid králowský, čítající nyní asi 4000 mužů, rozložen byl nejen po hradě, nýbrž také po Hradčanech k hájení zdí tohoto města. Hledíce k této rozmnožené síle nepřátel, zapálili Pražané nazejtří dne 8 Kwětna klášter *Strahowský* s krásným kostelem jeho, při čemž mnoho knih a krásných oděwů kněžských zničeno ohněm, a mnichům wypuzeným z obydlí pobrán také wšelijaký majetek jejich; potom pak opustili tamější postawení swé, a wrátili se k swým domowům.

Zrada pana Čeňka z Wartenberka měla w těchto okolnostech osudné následky zwláště pro *Menší město* Pražské. Když byl hrad zase w moci krále Sigmunda a pokusy o dobytí jeho zpět se nepodařily, bylo město toto s obywatelstwem

[17]) Höfler I. 39.

swým přijímajícím pod obojí spůsobau wydáno w nebezpečenstwí od posádky králowské, kteráž by lehce byla mohla jímati a hubiti w něm kacíře, jak se již dálo w rozličných jiných místech w zemi. K zabránění toho, jakož i aby se hojné zásoby potraw a nápojů i jiné wěci chowané od měšťanů nedostaly do rukau králowského lidu, stalo se bezpochyby usnešení jisté mezi wojenskými heitmany Pražanů a jinými řediteli obcí jak na Starém a na Nowém městě tak i na Malé straně, aby obywatelstwo Menšího města celkem opustilo swé příbytky a *přestěhowalo* se do druhých dwau měst, Menší pak město samo aby bylo zničeno ohněm, by w něm posádka hradská nenalezla ničeho ke swé potřebě. Dle takowého nějakého uzawření wložen jest hned nazejtří po wypálení kláštera Strahowského (9 Kw.) oheň také na klášter a kostel rytířů Swatojanských u *panny Marie* konec mosta, na dwůr arcibiskupůw, w němž shořela také krásná domácí kaple, a na klášter *sw. Tomáše*, i nešetřeno též ani farního kostela městského *sw. Mikuláše*, který téhož dne zároweň s mnohými domy w okolí odewzdán jest plamenům. Přitom osadili Pražané silně mimo *dům Saský* a *bránu mostskau* na Malé straně četným branným lidem klášter *sw. Tomáše*, jehož, jak se zdá, jen některá část shořela,[18]) i také za ním pewný dům někdy *podkomořího*, Sigmunda Hulera, na místě nynějšího paláce Waldšteinského, který tehdáž náležel panu Alšowi *Škopkowi* z Dubé, a bránili odtud posádce hradské, že se do města wkročiti neodwážila. Pod ochranau tau stěhowali se sausedé Malostranští, kteří se znali k straně pod obojí, s rodinami swými wesměs na Staré a Nowé město, odwážejíce bez překážky obilí, piwa, wína a jiné zásoby a majetky swé ze swých příbytků; ti naproti tomu, kteří byli strany odporné, utíkali z města na hrad. Opuštěné domy jsau po několik dní část po části zapalowány, tak že w krátce skoro celé město lehlo popelem.[19])

1420

[18]) Wawřinec z Březowé prawí o zapálení kláštera sw. Tomáše: *cellas monasterii S. Thomæ ignis consumunt voragine.*

[19]) Nejobšírněji wyprawuje o příbězích těchto dní Wawřinec z Březowé; zprávy jeho wšak nabýwají wětší určitosti časowé a také některého

1420 Pohroma téhož spůsobu přišla zatím také na část *Nowého města* Pražského od posádky králowské na *Wyšehradě*, kteráž ty samy dni udeřila z nenadání na žoldnéře Pražské postawené na stráži na Botíči, připrawila je na útěk odtud, při čemž někteří z nich také přišli o žiwot, zasypala potom příkop udělaný podél Botíče, a zapálila domy w ulici od můstku Botíčského až ku klášteru Slowanskému a w Podskalí tudíž na blízce.[20]) Na obau spáleništích, Malostranském i Nowoměstském, dály se potom skoro každodenně půtky mezi bojowníky Pražskými a z posádek obau hradů, we kterých z obau stran mnoho bylo zabito a málo jímáno, ježto bojowalo se s zůřiwým záštím. Pan Hynek *Krušina* z Lichtenburka byl ty dni, nejspíš brzy po zmařeném útoku na hrad, zwolen od Pražanů za jich heitmana, a řídil wše, čeho bylo potřeba k obraně města.

Když se tyto wěci dály w Praze, stál již král *Sigmund* s welikau mocí wojenskau w zemi české. Bylť po dlauhém zbrojení swém we Slezsku asi 30 Dubna wytáhl ze Swídnice, a dal se na cestu do Čech přes Náchod a přes *Jaroměř*. Asi dne 3 Kwětna wjel bez překážky do *Hradce Králowé*, kdež se dewět dní zdržel. Odtamtud dle wší podobnosti byli od něho wypraweni poslowé oni do Prahy, s kterými se smluwil pan Čeněk o wydání Pražského hradu w moc králowu. Přitažení jeho powzneslo tím wíce ducha protiwníků strany Husowy w celé zemi, a naplnilo mnohé milowníky přijímání pod obojí spůsobau strachem. Skoro wšichni *páni* této strany zachowali toho času poslušnost Sigmundowi jakožto králi, ano wětším dílem dostawili se potom také do jeho ležení, a slau-

jiného wyswětlení a doplnění z *Beneše minority* (u Dobnera IV. 68), z *letopisů university Pražské* (u Höflera I. 39) a z *letopisů Magdeburských* p. 348.

[20]) Krom wyprawowání Wawřince z Březowé činí se zmínka o wypálení domů w této části Nowého města také w knize památní Nowoměstské roku 1450 (fol. C. 44), kdež Anka wdowa Wítkowa, majetnice domu se zahradau a lukau proti kostelu sw. Wojtěcha w Podwyšehradí (nejspíš č. 419), swědčí: quod tempore gwerræ, quæ fuit anno domini Mccccxx inter Pragam et Wyssegradum, dicta domus fuit exusta per stipendiarios Wyssegradenses et totaliter desolata.

žili mu s wojenskau mocí swau. Jediný pan *Hynek z Waldšteina* jinak z *Kolšteina* odebral se ještě po odpadnutí pana Čeňka do Prahy, a přidal se k Pražanům k hájení společné wěci. Od starších protiwníků některých stawu panského a četných panošů jejich i jiných osob zemanského stawu w Čechách, též od mnohých pánů a zemanů morawských, kteří u wojště Sigmundowě přitáhli do Čech, jakož také od morawských měst, zejména Olomauce, Brna, Uničowa, Jewičky, Jihlawy, Znojma, jejichž žoldnéři nepochybně byli králi wypraweni ku pomoci, přišly do Prahy listy odpowědné na wystříhání se proti nim a proti panu *Hynkowi Krušinowi*, od některých pak zejména také proti panu *Oldřichowi z Rosenberka*, který, jak z toho wyswítá, i po odpadnutí někdejšího swého poručníka, pana Čeňka, pokládán byl některý čas za spojence Pražanů. Bylo 364 těchto *odpowědníků*, které proto Pražané dali jakožto nepřátely swé zapsati do swých knih psanců.[21]) 1420

Staw wěcí byl při tolikých nepřátelích a w takowém osamotnění pro Pražany powážliwý. Nemohše se zbawiti nesnází, které jim přicházely od králowských posádek obau hradů nad samým městem jejich, směli tím méně spoléhati na swé síly k odolání, když by také četné wojsko králowo přitáhlo ke branám. W uwažowání tom a snad k radám méně smělých přátel stawu panského odhodlali se Pražané k *wyjednáwání* s králem Sigmundem, aby se pokusili ještě jednau o nějaké pokojné narownání. K tomu cíli zawřeno jest *příměří* s posádkami hradu Pražského a Wyšehradu na šest dní, k jehož přijmutí králowští byli neméně ochotni. Stalo se to bez přítomnosti pana Hynka Krušiny z Lichtenburka, který se krátce předtím, neznámo z jakých příčin, odebral z Prahy na swé statky, snad k osobnímu hájení jich w potřebě.

Král *Sigmund* přitáhl zrowna toho času s wojenskau mocí swau od Králowé Hradce do *Kutnéhory,* maje při sobě wojska do 20.000 mužů. Příchodem jeho potěšili se tam welice četní

[21]) Wiz seznam jich w *Archivu Českém* IV. 378. „Psík a Petřík odewšad", připsal ke dlauhé řadě jmen písař, který je wnášel do knihy, patrně při chuti weselé.

1420 prælati a jiní duchowní i měšťané, kteří byli z Prahy odešli od swých statků a meškali we městě tom na mnoze u welké nauzi; s ním doufali brzy nawrátiti se k swým domowům a ku předešlé moci. Do tohoto tehdejšího sídla swých nejzůřiwějších nepřátel wyprawili Pražané hned po zawřeném příměří *posly* swé ku králi, dwa z konšelů, dwa z mistrů učení Pražského a dwa z obecních. Od krále Sigmunda byl jim dán k tomu bezpečný list, a s nimi jel co průwodčí ochranný pan Wácslaw z Dubé a z Leštna, králowský podkomoří, jehož obyčejné bydlo jak se zdá posud se nacházelo na Wyšehradě.

Poslowé dle obyčeje přiwezli králi dary, a poklekše před ním ku prokázání úcty od sebe i od obcí, přednesli mu žádost, aby je zůstawil při swátosti pod obojí spůsobau a byl jich pánem milostiwým s prominutím wšech wýtržností, které se u nich staly, pak že oni jeho přiwítají do měst swých nejen branami otewřenými, ale i pobořenými zdmi, když by mu tak bylo libo. K té wěci král wysoce se zaříkal, že jest pod přísahau zawázán, kacířstwí mečem i ohněm hubiti, a od toho že nikterak odstaupiti nemíní, byť měl králowstwí české celé zhubiti, w popel obrátiti a cizozemci osaditi, a byť měl wšecky země swé i s tělem a s duší ztratiti. Když pak k tomu poslowé we wší pokoře prosili, aby aspoň ke sprawedliwosti hleděl a obywatelům králowstwí slyšení řádné zjednal, utrhnul se na ně hněwiwě, házel rukama sem a tam, a zůřiwě setrwal při swém oswědčení.[22]) Konečně oznámil jim rozkaz swůj, aby wšecky řetězy, kterými prwé byli přepiali ulice, a wšecky zbraně, wšecko odění a pušky, co jich mají, odwedli Staroměštští na hrad Pražský a Nowoměštští na Wyšehrad. Když se tak poslušně zachowají, tehdy že až do Prahy přijde, míní jim některau milost učiniti. K tomu odpowěděli poslowé, že to wznesau na obec, a hned se z Hory nawrátili zpět do Prahy.

Pokaušení se o mírné narownání ukázalo se tím spůsobem býti marné. Pražané se tím wšak nedali uhroziti, nýbrž powznesli mysli swé znowu k odhodlanému jednání. Když po-

[22]) K tomu se wztahují slowa w dopise Pražanů k Benátčanům w Palackého *Urkundliche Beiträge* I. 42.

slowé učinili zpráwu o swém pořízení, wzala z toho obec obau 1420
měst přeswědčení, že od krále Sigmunda nesmí očekáwati ničeho dobrého. Uzawřeno tedy znowu we hlučném shromáždění na radnici Staroměstské, pro prawdu přijímání pod obojí spůsobau statky a hrdla nasaditi a protož postawiti se proti králi na odpor do posledního přemožení. Sausedům německým a jiným, kteří proti tomu činili námítky, hroženo prý sházením s radnice, pročež ze shromáždění se wzdálili.[23]) Ihned počaly se zarážeti opět slaupy po ulicích a připínati k nim řetězy i dělati sruby we wětším počtu než předešle, zwláště na Nowém městě. Nad to pak z uzawření obce wypraweno bez meškání *poselstwí k bratřím Táborům*, se žádostí snažnau, ač chtí prawdě zákona božího slaužiti, aby zanechajíce wšeho, do Prahy přitáhli ku pomoci se silau jak možná největší.

Tu se skwěle oswědčila prozřetelnost odhodlaných mužů, kteří byli záhy wojenským zřízením bratrstwa Táborského zjednali whodný prostředek k obraně wlasti. Bratří Táboři nerozmýšleli se ani okamžení, měli-li by žádost Pražanů splniti; a hotowost jejich byla tak wýtečně zřízena, že se také téměř w okamžení mohli dáti na cestu.[24]) Ačkoli zůstawena byla dostatečná moc w Táboře k hájení nowého pewného města w případě potřeby, wytáhlo nicméně 9000 mužů do pole s ženami, dětmi a množstwím wozů wálečných. Kněží táhli s nimi, a w čele wojska nacházeli se wšichni čtyři heitmanowé bratrstwa, Mikuláš z Husi, Jan Žižka, Zbyněk z Buchowa i Chwal z Řepice; wšak *Žižka* byl wlastním wojenským welitelem na

[23]) Wiz žalostný spis měšťanů uteklých z Prahy u *Windeka* 1152, we kterém se wěc tak wyprawuje, jako by spolu s posly Pražskými z Kutnéhory byli přišli také co poslowé od krále páni Wácslaw z Dubé a Mikeš Diwoký. Pohříchu jest wyprawowání to příliš nejasné.

[24]) Král Sigmund byl dle letopisu Magdeburského (pag. 352) dne 9 Dubna wyjel z Wratislawě do Swídnice, a zdržel se tam 3 neděle, tedy asi do 30 Dubna. Táhna přes Jaroměř do Hradce Králowé, mohl do města tohoto doraziti sotwa dříwe než za tři dni, tedy asi 3 Kwětna. W Hradci se zdržel 9 dní, tedy asi do 12 Kwětna, a nemohl tedy dříwe býti w Kutné Hoře než 13 Kwětna. W Praze byl dne 7 Kwětna odewzdán hrad od pana Čeňka králowské posádce; 8 Kw. byl zapálen Strahow, 9 Kw. klášter panny Marie konec mosta a jiné; potom ještě několik

1420 cestě. W neděli dne 19 Kwětna přiblížili se k *Benešowu,* městu auhlawního nepřítele Husitů, pana Petra Konopištského ze Šternberka, kteréž bylo háјeno asi 400 jízdnými a snad četnějším lidem pěším wedením pana Hanuše z *Polenska.* Posádka tato pěší i jízdná odwážila se z počátku wýpadu z města, chtíc Táborům wstaupení do něho zabrániti; ale Žižka udeřil na město z nenadání s jiné strany, a Táboři wtrhli mocně do něho, hned pak wložili oheň, jímž Benešow celý shořel i s kostelem farním. Obhájci někteří rozutíkali se po okolní krajině, jiní s welitelem swým zawřeli se na pewném klášteře menších bratří při městě, na nějž sice Žižka učinil útok, ale zanechal ho brzy, poněwadž hořící město stěžowalo přistaupení k němu a času nebylo k zdržení se delším dobýwáním. Wojsko spěchalo tedy dále až ke wsi *Poříčí* na Sázawě, kdež přebředli přes řeku a wedlé ní položili se w lukách, chtíce přenocowati.

Zatím stahowala se wšak wojska nepřátelská s tří stran zároweň, aby Táborům cestu do Prahy zamezila. S jedné strany wytáhl proti nim pan *Petr Konopištský* s branným lidem swým. Z posádek obau hradů nad Prahau bylo wypraweno asi 1600 jízdných, kteréž wedl, jak wyswítá, sám podkomoří, pan *Wácslaw z Dubé* a z Leštna; nad to pak od kláštera sw. Prokopa na Sázawě táhlo dobře 10.000 lidu jízdného, wypraweného od krále Sigmunda z Hory, jehož wůdcowé byli *Janek z Chotěmic* čili Swídnický, wlaský polní heitman *Pipa* z Ozory, stojící we službě Sigmundowě, a Kutnohorský rychtář *Wácslaw Doninský.*

dní trwaly půtky mezi Pražany a posádkami obau hradů, dejme tomu, že nic déle než tři dni, tedy do 12 Kwětna. Bylo-li ten den zawřeno šestidenní příměří, a třeba již nazejtří (13 Kw.) zjednán Pražanům bezpečný list od krále Sigmunda; nedá se snadno mysliti, že by byli Pražané dříwe měli slyšení u něho w Hoře než 15 Kwětna. Dne 19 Kw. wšak dorazili Táboři již na cestě ku Praze na noc do Poříčí na Sázawě. Krátký čas, který nám tu zbýwá mezi tímto dnem a 15 Kwětnem, lze si rozděliti asi tak, že se 16 Kwětna wrátili poslowé Pražští z Kutné Hory a ještě téhož dne učinili zpráwu obci, že téhož dne wyprawen byl posel k Táborům, který jen nasazením noci mohl dne 17 Kwětna býti na Táboře. Rozhodnutí Táborských musilo se tedy státi buď ještě téhož dne nebo 18 ráno. Tohoto wšak dne musili se také dáti hned na cestu, ježto za jeden den, dne 19 Kw., nebyli by mohli wykonati cestu až do Poříčí, na které se zdrželi také dobýwáním Benešowa.

Táboři, zwěděwše brzy, že se wojska tato na ně blíží, nechali 1420
odpočíwání, a dali se w noci dále na pochod, na kterémž brzy nepřátelé se wšech stran najednau na ně udeřili. Wojsko Táborské wšak se udatně postawilo na odpor spuštěním střelby z pušek a praků i užitím rozličné swé ruční zbraně, oštěpů, sudlic a zwláště cepů, které spůsobily strašný třeskot we tmě noční. Po tuhém boji dali se králowští na útěk přes okolní wrchy na rozličné strany, každé wojsko tam, odkud bylo přišlo. Padesát jich padlo na bojišti, a do rukau Táborů dostalo se mnoho kopí jejich s korauhwičkami křížem čerweným znamenanými. Bez dalších překážek dokonali Táboři ostatní cestu swau, tak že nazejtří dne 20 Kwětna odpoledne přitáhli do Prahy. Kněží jejich šli před wojskem, welebnau swátost na hůlkách wzhůru wztýčených nesauce.

Pražané wyšli jim wstříc též s duchowenstwem swým w processí, a radostně je uwítali i opatřili wšelikau potřebau w hojnosti. Zásob potraw a zwláště nápojů rozličných nacházelo se k tomu dosti w domích měšťanů, kteří byli utekli z města. Příbytek wykázán jest ženskému pohlawí z Tábora w opuštěném klášteře *sw. Ambrože* na Nowém městě nedaleko Poříčí; bojowníci pak Táborští, pěší a jízdní i také s wozy wálečnými zaujali ležení pod stany na welkém *ostrowě* za branau Poříčskau pod mlýny Helmowými.[25]) Tam jim kněží jejich každodenně drželi kázání, napomínajíce je k statečnosti w boji pro zákon boží, a posluhowali pilně swátostí pod obojí spůsobau, aby byli wždy hotowi k obětowání swých žiwotů. Ponětí Táborů o wšeliké marnosti, která by se nesrownáwala s žiwotem křesťanským a měla proto býti odložena, příčila se welice hladčejším obyčejům městského lidu w Praze. Když se Táboři hned nazejtří po swém příchodu (21 Kw.) w zástupích procházeli po městě, byly jim proti mysli sličné wausy mužů a rozličné ozdoby ženských; i jali se na potkání mužským násilně stříhati wausy, zwláště kníry, kteréž nazýwali podsebitím čili pawlačemi, pannám pak uřezáwaly copy a ženám

[25]) Kronika kollegiata Pražského (u Höfl. I. 80) prawí: in insula supra molendina Zarowsky; což wšak jest chybné.

1420 trhali záwoje. Wšak když z toho pošlo welké rozhorlení Pražanů a zwláště žoldnéřů městských, heitmané Táborští hned přísně zakázali wšeliké takowé wýtržnosti.

Ležení na ostrowě za branau Poříčskau nebylo zwoleno maně, nýbrž nepochybně z dobrého rozmyslu Žižkowa, který se při obraně Prahy nemínil zawříti s wojskem swým we městě, nýbrž podržeti wolnau ruku proti nepřátelům mimo zdi jeho. Již druhého dne swého meškání na ostrowě dostalo se Táborům příležitosti k spůsobení odtud znamenité škody lidu krále Sigmunda. We středu dne 22 Května přitáhla totiž znamenitá posila hradské posádce z půlnočních krajin země české, wedená panem Janem starším z *Michalowic*, s nímž táhli spolu pan Jan *Chudoba* z Ralska, pan Aleš *Škopek* z Dubé, pan *Wilém Zajíc* z Kosti a *Sigmund z Wartenberka* Děčinský. Když se wšak blížili ku Praze, táhnauce okolo obory králowské u Owence, přebředl Žižka s wojskem swým z ostrowa přes Wltawu, a udeřil na ně. Lid panský byl hned uweden we zmatek; někteří jsau zbyti, jiní rozprchli se po krajině, a jen s malým počtem podařilo se panu Michalci dostati se do hradu Pražského. Táboři pobrali jim přitom 19 wozů se špíží, se wzácnými rauchy, s oděním rozličným i také se sekerami, které wezli s sebau na přetínání řetězů w ulicích Pražských, až by sobě zjednali cestu do města. S kořistí tau přiwedeno jest také několik zajatých, těžce zraněných, zpátky na ostrow. Ještě toho dne wytáhli Táboři spolu s branným lidem Pražským mimo hrad až ku klášteru *Břewnowskému*, kterýž wypálili, a dewět mnichů w něm nalezených odwedli w zajetí do Prahy. Opat tehdejší Mikuláš, teprw předešlého roku zwolený (1419), byl ještě před třemi nedělemi w klášteře (30 Dub.) [26]; ale od té doby byl se wzdálil odtud, a odebral se hned tehdáž nejspíš na bezpečnější statky swé w Policku a Braumowsku blíž hranic slezských. Nazejtří dne 23 Kwětna pobořili Táboři zeď okolo *obory Owenecké,* nejspíš z nějakých ohledů wojenských,[27]) a nejspíš také téhož dne wypálili dwůr někdy jeptišek Swato-

[26]) Dle listiny městského archivu Braumowského.

[27]) *Beness. min.* ap. Dobner IV. 68.

jirských w Owenci, prodaný od nich před některým časem, 1420
jak se zdá, práwem zákupním.[28])

Nebezpečenstwí blížící se od krále Sigmunda wzbudilo zatím také w některých jiných krajinách země české horliwost pro obranu wlasti a swobody náboženstwí. Zejména sebralo se wojsko několika tisíc mužů z měst *Žatce*, *Laun* a *Slaného* i jich okolí, kteréž dle příkladu bratrstwa Táborského dalo se na cestu Praze ku pomoci. Wůdci jejich byli udatní dwa zemané *Záwiše Bradatý* a *Petr Obrowec* (nepochybně z Obrowic za Mašťowem). Tak jako Táboři, táhli i s ženami, a měli lid pěší i jízdný, též wozy wálečné; také byli kněží u wojště, z nichž přední jistý kněz Petr nazwaný Špička. Na cestě dobyli kláštera *Postoloprtského,* který proti wůli heitmanů byl zapálen a shořel s drahými knihami a jinými poklady. Aby ušli snáze nepřátelským útokům na cestě, byl jim z Prahy wyslán naproti pan *Hynek z Kolšteina* s žoldnéři Pražskými až ke Slanému.[29]) S ním táhnauce ku Praze dále, obořili se na cestě blíž Středokluk na *Makotřasy*, twrz a wes bohatého kupce Pražského *Petra Meziříčského*, který co nepřítel strany pod obojí byl se mezi jinými odstěhowal z Prahy. Nemohauce, jak se zdá, twrze dobyti, zapálili okolní stawení, a spůsobili tím welikau škodu na wěcech, ano uhořeli přitom také dwa kněží, farář Středoklucký[30]) a Wácslaw někdy kaplan radnice

[28]) W knize Nowoměstské prawí se r. 1432 (B. 1) o paní Mařce wdowě Jakuba z Owence: Item paní Mařka, když jest ten dwuor kúpila před wypálením, nemajíci kde co schowati, naložila na stawenie předepsaného dwora šestmecítma kop gr. Item paní Mařka jměla mieti na každé léto čtyřidceti robotníknow, jakož jest s tiem kúpila; to jí nešlo. Item paní Mařka pójčila abatyši a konwentu kláštera sw. Jiřie na hradě koně za deset kop gr. Item paní Mařka seznala jest, když z božieho dopuštěnie Žižka spálil a dobytek zajal w tom dwoře a král uherský to leto obilí, kteréž jest na poli bylo zuostalo, zkazil a stráwil, leže na jejích polích, a dědinu zkazil lochy a šachtami, a což bylo zdí we dwoře po spálení, zbořil, tehdy Pawel Kabát pasieř, Mařík a Lukáš synowé jeho swrchu psaní naložili jsú na stawenie toho dworu osm kop a na osenie také osm kop gr.

[29]) Wiz u Höflera I. 41.

[30]) Wawřinec z Březowé prawí, že uhořel farář, neudáwaje který; poněwadž wšak w Makotřasích farního kostela nebylo, musí se bezpochyby rozuměti farář z blízkých Středokluk, kde Petr Meziříčský měl podací.

1420 Staroměstské. W pátek před Letnicemi, dne 24 Května, přitáhlo pomocné wojsko toto konečně do Prahy, kdež podobně jako Táboři přijati jsau radostně w processí a se zpěwy, ana swátost těla Kristowa nesena před nimi.

Mezitím král *Sigmund* po příchodu Táborů do Prahy, jehož překaziti nemohl, zdwihl se s weškerau mocí swau od Kutnéhory, jmenowitě s wojskem swým uherským, s pány českými a s Horníky, a přitáhl asi na půldruhé míle cesty od Prahy k *Litožnicům* mezi Běchowici a Dubčem, kdež položil se w lukách pod stany, chtěje odtud zaměřiti dále k útoku na Prahu. Také zajel sobě odtamtud na *Nowýhrad* u Kunratic, opatřený wěrnau jemu posádkau, wšak jen ke zhlédnutí pokladů někdy krále Wácslawa tam chowaných. Ale když w pátek dne 24 Května obdržel zpráwu o přitažení Žateckých, Launských a Slanských do Prahy a spolu, že míní Táboři a druzí hajitelé Prahy wytáhnauti proti němu do pole a útok naň učiniti, ulekl se toho, a nepokládaje již wojenskau moc swau za dostatečnau k podstaupení jich, wyčkal jen přes noc we swém ležení; nazejtří pak, dne 25 Května, opustil je s takowým spěchem, že zanechal mnoho špíže w polích. Sám s Uhry obrátil se od Litožnic ke *Staré Boleslawi;* Horníci pak s puškami a jinými wojenskými stroji swými nawrátili se spěšně do města swého.

Práwě toho dne powedlo se jednomu z panstwa slaužícího králi Sigmundowi, panu Wilémowi *Zajícowi* z Hasenburka, jemu ku prospěchu zmocniti se města *Slaného*, odkudž byly den předtím pomocné woje přišly do Prahy. Sebraw něco lidu branného, obsadil z nenadání horu Slanskau, nad samým městem stojící, a dal zwěstowati měšťanům křiwau zpráwu, že se Praha poddala králi Sigmundowi na milost. Tím se dali ustrašiti práwě bohatší sausedé Slanští, a poddali se králi přijmutím pana Wiléma do města, kdež on hned wypudil wšecky kněze rozdáwající swátost pod obojí spůsobau a obnowil wládu strany jim protiwné. Když se zpráwa o tom druhého dne, totiž w neděli Swatodušní, dostala do Prahy, wzata jest pomsta za to zapálením *domu páně Zajícowa* na Malé

straně, který stoje wzdálen od středu města we Strahowské 1420
(nyní Ostruhowé) ulici nahoře u samé brány tehdejší, byl dotud zůstal od záhuby ohně ušetřen. Nyní shořelo s ním zároweň také několik menších domů wedlé něho pozůstalých.

Hajitelé Prahy předsewzali již den předtím zdělání *nowého příkopu* k obraně Nowého města místo onoho, jejž byla zasypala posádka Wyšehradská. Pominutím ulic w rowině od Botíče až pod klášter Slowanský, které již byly spáleny, weden jest nowý tento příkop we wětším wzdálí od nepřátelského Wyšehradu pod samým klášterem práwě řečeným od Wltawy we wýchodním směru až nahoru ku klášteru sw. Kateřiny. Kopání jeho bylo uloženo pohlawí ženskému, četným totiž ženám Táborů, Žateckých, Launských a Slanských spolu s Pražskými. K ochraně jich při této práci proti nájezdům posádky Wyšehradské postaweny jsau silné hlídky branného mužstwa u Slowan, na Karlowě a u sw. Appollinaříše. Ženy Táborské daly se přitom hned prwní den (25 Kw.) také w boření panenského kláštera *sw. Kateřiny*, počawše sházením krowu s něho a tlučením obrazů. Jeptišky musily téhož dne stawení opustiti.

Wedlé toho dály se wšak také jiné přípravy k hájení Prahy w očekáwání nepochybném, že město bude obleženo od wojenské moci krále Sigmunda a jeho spojenců. Konšelé tehdejší Starého a Nowého města nejspíš nepožíwali wšichni jednostejné důwěry a náklonnosti jak lidu Pražského tak hostí, kteří byli přitáhli městu ku pomoci. Také nebyl již počet jejich úplný, ježto někteří, jmenowitě ze Starého města, byli spolu s jinými protiwníky kalicha utekli. Z té příčiny držána jest w pondělí Swatodušní, dne 27 Kwětna, schůze společná Táborů, Orebských, Žateckých, Launských a Slanských i obce Pražské, we které posawadní konšelé z obecného jich usnešení složili úřad swůj, a obce Starého a Nowého města se swolením jich dosadily *konšely nowé*. O obci Menšího města Pražského nebylo přitom žádné řeči, protože té obce na ten čas nebylo následkem spustošení Malé strany a odstěhowání obywatelstwa. Na Nowém městě byli zwoleni konšelé

1420 wesměs nowí, z nichž prwní byl *Kliment Klas*, sladowník z ulice pod Zderazem w rohu proti mlýnům tamějším (č. 257, 258).[31]) Jména nowých konšelů Staroměstských nezachowala se nám, a nedá se tedy sauditi, byli-li též zwoleni samí nowí.

Dle usnešení mezi nowými těmito konšely měst Pražských a heitmany wojsk přespolních staly se potom *obecné nálezy* směřující jednak k tomu, aby zachowána byla swornost mezi hajiteli Prahy, jednak aby byli neškodni učiněni protiwníci jejich tající se posud we městě. Předně usnesli se, aby wšickni stáli spolu za jeden člowěk proti králi uherskému Sigmundowi a každému jinému, kdož by byl protiwníkem zákona božího a zwláště přijímání kalicha. Za druhé aby přiměli duchowenstwo k zachowání žiwota apoštolského, stawujíce dle možnosti swé swatokupectwí, lakomstwí, nadání a nádheru i jiné nepořády w něm, aby mohlo swobodněji kázati slowo boží a konati jiné powinnosti swého úřadu. Za třetí aby stawowali wšeliké hříchy smrtelné a zwláště weřejné, jakož jest dlauhé sedání w krčmách we dni swáteční a nedělní, přílišná nádhera we skwostném šatstwu a jiné zlé zwyklosti. Za čtwrté aby bylo pilně pátráno po protiwnících zákona božího, tak aby we městě trpíni nebyli.[32])

Wykonání nálezu tohoto posledně řečeného bylo od konšelů uloženo duchowním spráwcům kostelů Pražských, kteříž dle rozkazu jejich jali se nawštěwowati wšecky domy staupenců strany protiwné a napomínati jich, aby chodili na mše, zpowídali se a připrawowali se ku přijímání swátosti pod obojí spůsobau pod wypowěděním z města. Následek byl, že se ještě wíce sausedů než prwé, kteří byli protiwníci kalicha,

[31]) Jména jejich nacházejí se w pamětní knize Nowoměstské toho času K. 16, kdež udáwá se den jich sazení w pondělí Swatodušní a prawí se: communitas magna Novæ civitatis Pragensis constituit infrascriptos cum consensu et voluntate dominorum consulum antiquorum.

[32]) Wawřinec z Březowé prawí, že z těchto nálezů wzaly půwod potomní čtyry artikule Pražské; ale dle kroniky Táborské Jana z Lukawce a Mikuláše Pelhřimowského měly artikule tyto starší počátek z usnešení mezi Pražany a přespolními hned po shromáždění na Křížkách, jak o tom wyprawowáno wýše na str. 12. Wiz u Höflera II. 479.

wystěhowalo z Prahy, jiní někteří ze strachu, aby nepřišli o jmění swé, přijímali pod obojí, také wšak prý někteří dali se poučiti a stali se odtud oprawdowými milowníky kalicha. Stěhowání Němců a jiných obywatelů z Prahy dosáhlo nyní takowé míry, že se počítalo k 700 hospodářů na Starém i asi tolikéž na Nowém městě, kteří opustili domy swé. Opuštěné tyto příbytky slaužily na ten čas k ubytowání přespolních spojenců obcí Pražských. Zwláštní úředníci k tomu ustanowení od konšelů wykazowali w nich bydla; což pak bylo w domích nalezeno obilí, nápojů i také klenotů a jiných wěcí, zabaweno jest k dobrému obcí, aby bylo obráceno na obranu města. 1420

Již nazejtří po oněch nálezích, w auterý letniční dne 28 Kwětna, přikročili Pražané a spojenci jejich wedením Žižky opětně k *obležení hradu Pražského* a *Hradčan*. Hlawní stanowisko k tomu wzato na Pohořelci, na západní straně od městských zdí Hradčanských, kdež položili se Táboři s některým oddílem branného lidu Pražského. Opodál od nich zaujali Launští, Žatečtí a nejspíš také Slanští postawení na Strahowě; hlídky pak byly rozestaweny také na půlnoční straně města a hradu za Bruskau. Také Orebští byli přitom, ač nepíše se, na kterém stanowišti. Lid králowský na hradě po obdržení rozličných posil čítal dobře 7000 mužů, kteří postačowali k statečnému odporu. Ale čím wětší byl jejich počet, tím nedostatečnější byly zásoby potraw a píce we hradě; pročež po přetržení dowozu wojskem obléhajícím posádka trpěla brzy welkau nauzi. K zahnání hladu musili hradčané jísti netoliko koňské maso nýbrž i winné listí místo zeleniny. Poněwadž nebylo píce pro koně, kteříž by byli musili pojíti we hradě, počali je wyháněti wen z hradu s přeřezanými žilami, aby nebyli obléhajícím k žádné potřebě. W nauzi té wšak také mnozí ze žoldnéřů, zwláště Češi, w příležitau chwíli wykrádali se z hradu, a přebíhali k Pražanům do města. Mezitím stříleli Pražané a Táboři z pušek postawených na Pohořelci na *město Hradčanské*, a spůsobili w něm škody weliké, tak že obráceno jest we wšech částech swých we spáleniště skoro w té míře, jako město Malostranské, podobně také předměstí jeho na Pohořelci

1420 a na Dlážděném. Králowští odpowídali k tomu střelbau z děl z hradu i Hradčan, kterau také rozráželi pušky obléhajících.

Den předtím, než se začalo toto obležení hradu Pražského, byl král Sigmund s wojenským průwodem swým ze Staré Boleslawě zajel do *Mělníka* (27 Kw.); kteraužto cestu konaly s ním obě králowny, manželka jeho *Barbora* a *Žofie* wdowa Wácslawowa; odtamtud pak odebral se do *Slaného*, který byl krátce předtím připrawen pod jeho moc. Král wyzwal z města tohoto také měšťany *Launské* pod nemilostí swau, aby se osobně postawili před ním a přiznali se k jeho poslušenstwí, což i oni učinili z náwodu tajných nepřátel kalicha we swém městě. Ihned wložena jest do Laun posádka králowská, a přijímání pod obojí spůsobau staweno. We Slaném dal legat papežský, *Fernand* biskup *Lucký*, jenž se nacházel stále při Sigmundowi, také upáliti jednoho kněze a jednoho laika, kteří nechtěli kalich odpřisáhnauti; z rozkazu pak Sigmundowa utopeno jest w *Litoměřicích* (30 Kw.) 17 sausedů, kteří byli pro wíru we swátost pod obojí již od wánoc držáni we smrdutém wězení u wěži k zalíbení se jemu. Po krátkém meškání odjel král ze Slaného na Hrádek *Křiwoklát*, potom na *Žebrák* a na *Točník* i na *Karlštein*, ohledáwaje wšude poklady zůstawené bratrem swým. Z Karlšteina pak odebral se přes Zbraslaw podruhé na *Nowýhrad* Kunratický, maje na péči wybawení hradu Pražského z obležení, we kterém posádka jeho brzy byla by se musila wzdáti pro hlad.

Z té příčiny jal se opět wojsko swé stahowati blíž ku Praze, a dal udělati pewné *ležení u Zbraslawě*, chráněné mimo to řekau Mží, za kterau by wojsko to bylo bezpečnější před útoky Pražanů a spojenců jejich než předešle u Litožnic. Sedláci z okolní krajiny sehnaní musili kopati příkopy k ohrazení tomu. Sigmund sám odebral se zatím dne 31 Kwětna z Nowéhohradu na *Wyšehrad*, kdež uweden jest slawně s dworem swým we průwodu duchowenstwa, které jemu wyšlo wstříc s ostatky swatými; tam pak některý čas pomeškal, až byly přípravy jeho dokonány. Za jeho přebýwání tudíž učinila posádka Wyšehradská w den sw. Trojice (2 Čw.) wýpad do spálené

části Nowého města Pražského až ku příkopu nowě zdělanému i jak se zdá až přes něj blíž Wltawy w *Podskalí*, při čemž dílem od Wyšehradských, dílem od Pražanů s nimi bezpochyby zápasících spáleni jsau farní kostelowé sw. *Antonína* a sw. *Jana* i wíce domů w tom okolí. Nejspíš pak útok tento slaužil jen k odwrácení pozornosti těch, kteří obléhali hrad Pražský; byloť to nejspíš téhož dne, že Wyšehradští zatím wypravili něco potraw králowským na hradě. Nějakau zacházkau přiblížila se wýprawa tato, nedosti w čas spozorowána, ke hlídkám obléhajících na Brusce, a sehnawši je, wprawila přiwezené potrawy do hradu, čímž posádce aspoň na krátký čas způsobena úlewa. 1420

Teprw nejspíš o něco později přišla do Prahy zpráwa o upálení dwau osob we Slaném od legata papežského Fernanda a o utopení sedmnácti sausedů Litoměřických z rozkazu krále Sigmunda; což musilo spůsobiti nowé welké popuzení lidu w Praze i w ležení u hradu. Ku pomstění toho dali Táboři dne 6 ČervѬna dwa z dewíti zajatých *mnichů Břewnowských*, kteří prý nechtěli swoliti k swátosti pod obojí spůsobau, a s nimi jednoho kněze a jednoho zajatého Němce, nejspíš z posádky zámecké, *upáliti* přede zdmi Hradčanskými a tudy před očima hajitelů jejich asi na nynějším náměstí Lauretanském. Zdá se dle toho, že ostatních sedm zajatých řeholníků z Břewnowa dali se strachem smrti pohnauti ke schwálení kalicha. O šest dní později, dne 12 Června, upáleni jsau od Táborů týmž spůsobem a na témž místě čtyři mnichowé *Zbraslawští*, kteří se neznámo kdy a jak byli dostali do jich rukau.

Toho samého dne 12 Června předsewzal wšak král Sigmund z ležení swého u Zbraslawě mocnau wýprawu ku pomoci obležené posádce hradu Pražského. Wytáhlť odtamtud s wojskem jízdným 16 neb 17000 mužů do pole krajinau na západní straně od Prahy až někde přes Bílau horu ke spáleništi kláštera Břewnowského, a odtud dal se již k wečeru na pochod jako k útoku na wojsko Táborské a Pražské, které leželo okolo hradu a Hradčan. Táboři a Pražané i Žatečtí a Launští postawili se hned w šiky opatřené wozy wálečnými,

1420 a wytáhli jemu wstříc, hotowi jsauce k swedení bitwy. Ale zatím byl král Sigmund jinau stranau, kdež to nemohlo býti pozorowáno, zwláště při saumraku, totiž nepochybně w lewo od swého šiku, za wrchem, který se táhne od Břewnowa až mimo Třešowice ku Praze, wyprawil četné wozy s nákladem chleba a jiných potraw i potřeb, zwláště také prachu střelného, kteréž za zády wojska Táborského a Pražského, když se na pochodě proti králi od Hradčan wzdálilo, cestu sobě našly do hradu; ano tauž cestau posádka hradská doprawila do ležení králowa několik set koní, kteří by byli we hradě musili pojíti pro nedostatek píce. Když se lest tato wálečná podařila, dal se Sigmund s wojskem swým na pochod zpátečný. Táboři kwapili za ním, nechtíce ho propustiti bez boje; král wšak dal toliko jednomu oddílu wojska swého obrátiti se proti nim, i přišlo k půtce, we které s jedné i s druhé strany něco lidu padlo bez platného účinku. Pražané a Táboři pohřbili swých asi 30 nebo 40 na bojišti, a přiwezli na wozích něco raněných králowských, kteří wětším dílem brzy pomřeli a pochowáni jsau u jednoho blízkého kostela, snad we Bubnech.

Powedeným tímto wálečným skutkem krále Sigmunda bylo obležení hradu Pražského zmařeno. Poněwadž byla posádka králowská opatřena nyní dostatečnými zásobami, uznáwali Pražané a Táboři nemožnost dobytí jeho, a myslili raději w čas zase na příprawy k hájení Prahy samé. Již pozejtří, dne 14 Čerwna, hned při rozedníwání zanechali swého ležení před hradem a Hradčany, a odebrali se na Staré a na Nowé město, wšak zapáliwše napřed klášter sw. *Tomáše* i dům někdy *podkomořího* čili tehdáž pana *Škopka* a jiných domů wíce w tom okolí, aby jich nemohli hradští užiti ke swé potřebě, též i na předměstí Malostranském klášter sw. *Anny* s domy a mlýny okolními.[33]) Později, dne 22 Čerwna, pokáceli také wšecky stromy we welké *zahradě arcibiskupské* na Malé straně, aby

[33]) O mlýně nad klášterem sw. Anny (č. 449) jest pamět w rukop. musea českého 981 č. 130: Quia ad evitandum pericula, quæ tempore gwerrarum nobis et civitatibus nostris ex structura molendini Johannis dicti Sspicz et Katherinæ conjugum supra monasterium S. Annæ in Vgezd

se w ní nepřátelé nemohli ukrýwati na blízce mostu a břehu 1420
řeky Wltawy. Spuštění Malé strany rozšířeno jest téhož dne ještě také zapálením kláštera sw. *Maří Magdaleny* na Újezdě se wšemi wětším dílem malými domky w Nebowidech a okolí tamějším. We spuštěném *Podwyšehradí* na Nowém městě byl zatím w neděli dne 16 Červwna wypálen farní kostel *sw. Wojtěcha*, nejisto, zdali od Pražanů čili od posádky Wyšehradské.

Hned po odtažení od hradu usnesli se Pražané se spojenci swými o spůsob společného řízení obrany města, a to tak, že zwoleno jest *dwanáct heitmanů*, kteří měli míti w moci swé klíče od bran a od wěží a nařizowati wše, co náleželo k wálce, čtyři ze Starého města, čtyři z Nowého a čtyři z Táborů a druhých hostí. Něco později umluweno také, aby hlídky na branách a wěžích byly společné od Pražanů a od přespolních. Přitom byli Táboři hned po odstaupení od hradu ubytowáni na Nowém městě Pražském, po několika wšak dnech přestěhowáni odtamtud s koni i s wozy na Staré město, wětším dílem do dwau *králowských dworů* blíž sw. Benedikta a u Černého orla, wšak také do jiných domů wíce, které byly opuštěny od swých hospodářů. Toliko ženy Táborské zůstáwaly i potom w klášteře *sw. Ambrože*. Na jedny i druhé stěžowalo se, že we příbytcích těchto učinili weliké škody na staweních, wšelicos w nich bořice; což Pražanům bylo nemilé.

Ze společného usnešení obcí Pražských a jich hostí počalo se také ještě přísněji než prwé nastupowati proti wšem, kteří se s panující wětšinau obywatelstwa nesrownáwali we wíře, poněwadž se pokládali za nebezpečné městu w čas obrany proti wenkowskému nepříteli. Předewším uzawřeno, aby byli wypowěděny z města manželky a děti wšech sausedů odešlých, wyjma jen některé, kterým se wěřilo, že se nedopustí zrady. Wšichni obywatelé i přespolní hosté musili se zawázati obecným *zápisem*, že chtí napomáhati we wšem zákonu božímu a nenadržowati jeho protiwníkům. Potom zwoleny jsau jisté

Pragensi in ripa Multaviæ consistentis ... imminebat ... hujusmodi molendinum ... de mandato nostro (t. j. konšelů Pražských) ... ignis voragine funditus est demolitum &c.

1420 osoby z domácích i přespolních, ježto by pilně pátrali po takowých, kteří se posud nesrownali s obcí w přijímání pod obojí spůsobau, aby déle nebyli trpíni we městě. Zřízenci tito zasedali téměř každodenně na radnici Staroměstské, a obesílali před sebe wšecky jim udané neb jinak podezřelé; a kdož se neprokázali, že přijímali pod obojí, jsau od biřicû w zástupích wywodíni z města pod korauhwí pana Čeňka, wywěšenau na pranéři, jakožto jeho pomocníci; obec pak uwazowala se w domy jejich jako jiných dobrowolně odešlých. We mnohých nalezly se welké zásoby obilí, potraw a drahých nápojů, které chowali na odbyt w naději dobrého zisku, až by král Sigmund s dwořany swými a knížaty i jinými wzácnými hostmi wjel do Prahy. Některým, zwláště Němcům, newěřilo se, i když slibowali přijímati pod obojí nebo skutečně přijímali; což zawdalo příčinu k domnění, že jen proto byli wypuzowáni z města, aby se obec mohla zmocniti plných špižíren a sklepů jejich. Zabawené zásoby tyto byly od obce prodáwány přespolním hostům w cenách jak nejwíce lewných, pinta malwazu po třech groších, francouzské wíno po 12 penězích, rakouské po čtyrech, domácí po dwau, dobré wyleželé piwo po jednom penízi. Láce tato swedla prý mnohé bratří i sestry Táborské, že proti přísným zásadám o stawowání wšech hříchů užili nezwyklých nápojů nestřídmě, až opíjeli se.

Mezitím co byli Táboři pilni přípraw k hájení hlawního města českého, počalo jim hroziti jisté nebezpečenstwí we wlastním sídle jejich na Hradišti hory Tábor. Pan *Oldřich z Rosenberka*, jehož statky se rozkládaly w blízkém saušedstwí jejich, ač přídržel se dotud přijímání pod obojí spůsobau, nicméně dle příkladu jiných pánů mnohých odstaupil od strany Pražanů, a hledal swého prospěchu we smíření se s králem Sigmundem. Mínil pak se mu zawděčiti předně útokem na Tábor, od jehož obywatelstwa bojowného a w boření si libujícího obáwal se také sám časem nebezpečenstwí pro swé statky. Hned po příjezdu krále Sigmunda na Wyšehrad jednalo se o to mezi ním a Oldřichem písemně,[34]) i asi o 14 dní

[34]) Wiz psaní Sigmunda k Oldřichowi dne 31 Kwětna w Palackého *Archiwu českém* I. 12.

později jal se Oldřich Rosenberský s lidem swým *Tábor obléhati*. Odtamtud zajel okolo 20 Června s malým průwodem ku králi Sigmundowi na *Žebrák*, aby se spolu austně líp dorozuměli. Na zámku tom, kamž se byl Sigmund odebral na chwíli brzy po opatření hradu Pražského, meškal legat papežský Fernand nejspíš od prwního příjezdu swého naň s dworem králowým. Přimlauwáním jeho dal se Oldřich Rosenberský pohnauti dokonce k odpřisáhnutí kalicha a přijmutí rozhřešení z toho, že se ho prw přídržel, dle smyslu nálezů koncilia Kostnického. Následkem toho, wrátiw se dne 23 Června k Táboru, zapowěděl předně rozdáwání swátosti pod obojí, které se dotud dálo w jeho ležení, a pokaušel se zwláště silnau střelbau na město o dobytí jeho tím úsilněji, když se mu dostaly z nařízení králowa rozličné posily wojenské, jmenowitě žoldnéři německými z Rakaus wedením pana *Lipolta Krajíře*, který s nimi dotud ležel posádkau w Budějowicích. 1420

Tím byli heitmanowé Táborští w Praze přinuceni mysliti též na posilu bratřím swým, kterým bylo poručeno hájení Tábora; i wyprawen k tomu z Prahy *Mikuláš z Husi* asi s 350 jezdci. Dne 25 Června wytáhl do pole, jak se zdá, pokud nejwíce možná tajně a nejspíš se zacházkami welkými, tak že teprw po pěti dnech, w neděli dne 30 Června, při rozedníwání přiblížil se k Táboru. Ale hajitelé města byli hned o příchodu jeho zpraweni, a dle dorozumění s ním nenadále s welkým křikem učinili wýpad na wojsko Oldřichowo, jemuž Mikuláš z Husi taub chwíli wpadl do zadu. Tu se strhnul welký zmatek mezi obléhajícími, tak že, ač byli prý počtem dwadcetkrát silnější, w náhlém strachu dali se bez mnohého boje na útěk, na kterémž mnozí byli zabiti, někteří raněni neb zjímáni; Táborům pak dostala se welká kořist do rukau, poněwadž téměř wšeho zanechali, co měli we swém ležení.

Dříw ještě, než se toto stalo, potkala krále Sigmunda ještě wětší ztráta we wýchodních Čechách, kdež od jeho příchodu do země ze Slezska dwě města králowská, přes která byl táhl, Jaroměř a Hradec, nacházejíce se w moci jeho příwrženců, byla postrachem celé okolní krajině wšelikým pro-

1420 následowáním milowníků přijímání pod obojí. Proti tomu postawili se za obránce tři šlechtici z té krajiny, pan *Aleš* z Risenburka na *Wřešťowě*, *Beneš z Mokrowaus* a *Jiříček ze Chwalkowic*, kteříž dle příkladů jiných spůsobili sebrání lidu na *hoře Kunětické* w šíré rowině u Pardubic. Krom obecného sedlského lidu z okolí sebralo se pod jich wedením zwláště mnoho uhlířů z welikých blízkých lesů. Duchowním pak wůdcem shromáždění toho stal se týž *kněz Ambrož*, někdy farář Hradecký, který byl před nedáwnem účasten podobného sebrání lidu na Orebě a tažení odtamtud Praze ku pomoci. Opustilť za tauto příčinau Prahu, ne bez nebezpečenstwí na cestách, a powzbuzowal sebraný lid swým kázáním. K jeho radě wytáhli bratří Kunětičtí před wečerem dne 25 Čerwna, týž den, we který byl Mikuláš z Husi wytáhl z Prahy do pole, jako k útoku na klášter Podlažický w kraji Chrudimském, wšak jen na oko, aby zmátli wyzwědače německých konšelů *Hradce Králowé*, kteří se mezi ně wlaudili. Když tito donesli do Hradce zpráwu o tom, obrátili se Kunětičtí najednau w noci zpět, a přitáhše přede dnem z nenadání před Hradec, zlezli zdi, opanowali město, wypudili z něho wšecky protiwníky kalicha, a oswobodili obec sobě příchylnau od jich panstwí. Pan Aleš Wřešťowský a druzí dwa zemané s ním spolčení zwoleni jsau za heitmany nad městem, a připrawili je dobře k obraně.

4.

Obležení Prahy. Bitwa na Žižkowě.

Zpráwa o dobytí Hradce Králowé došla krále Sigmunda nepochybně ještě w ležení jeho u *Zbraslawě*, kamž se bezpochyby po krátkém toliko pobytí na Točníce nawrátil. Užasnuw nad ztrátau tau welice, wyprawil ihned silný oddíl wojska swého, 10.000 mužů wybraného lidu českého a morawského, wedením několika pánů sobě oddaných, aby Hradec zase připrawili pod moc jeho. S ostatním wojskem wšak, které se mu zatím walně rozmnožilo, dal se hned potom na pochod k *ob-*

ležení Prahy. Bylit zatím *knížata němečtí* dokonali přípravy 1420
swé wálečné, jak se byli se Sigmundem dorozuměli na sjezdě we Wratislawi i později, a přitáhli již do země s četnými wojsky swými, která se ochotně sešla pod *znamením kříže* k nabytí odpustků hlásaných od papeže. Dílem dostawili se ku králi w ležení jeho u Zbraslawě, odkudž on spolu s nimi wytáhl den před sw. Petrem a Pawlem toho roku čili 28 Čerwna,[35]) dílem přitáhli teprw něco později za ním ku Praze.

Sigmund bezpochyby táhl od Zbraslawě tauž cestau jako předešle, když dodal potrawy do hradu Pražského, poněwadž mu byla nejbezpečnější, totiž po západní straně od Prahy a přes Břewnow, a položil se s wojskem za *Bruskau* proti Hradčanům a hradu, odtud pak dále w polích na *Letném* na půlnoční straně od města za řekau Wltawau až k *Owenci* a k *oboře* králowské. We swátek dne 29 Čerwna zůstal w ležení; nazejtří wšak potom w den nedělní (30 Čw.) wjel slawně do *hradu* w čas weliké mše w kostele sw. Wíta, prowodín od některých přednějších osob, ježto se při něm nacházely. Duchowenstwo kostela Pražského, což se ho tu našlo, wyšlo mu wstříc we processí a se zpěwy k radostnému uwítání, a zwoněno přitom na welké zwony. Král, churaw jsa poněkud na dnu, přebýwal střídawě na hradě a zase w ležení, we kterém se wojsko jeho ubytowalo pod stany.

We wojště tom bylo při Sigmundowi wíce než čtyřidcet knížat swětských a duchowních; mezi nimiž jmenowitě připomínají se wéwoda saský Albrecht, Fridrich a Wilém markrabí míšenští, Fridrich landhrabí durynský, tři wéwodowé baworští, Jan sezením na Sulzbachu, Wilem Mnichowský a Jindřich z Landshuta, pět knížat slezských, Jan kníže Minsterberský, Ludwík Lehnický a Břežský, Přemek Opawský, Jan Bílý Za-

[35]) Den tento udáwá rukopis Budišinský č. 56 na str. 244 co počátek obležení. *Magdeburger Schöppenchronik* zase klade začátek obležení na 29 Čerwna. Poněwadž se tohoto dne nacházejí již listiny Sigmundowy dané „w poli před Prahau“ (wiz Palackého *Archiv český* II. 192 a *Urkund.* I. 32), jest k wíře podobné, že přitažení od Zbraslawě stalo se již den předtím.

1420 hanský s bratrem swým, Jindřich Rampold Hlohowský a jiných ještě několiko, Ludwík patriarcha Aquilejský a wíce arcibiskupů a biskupů německých, každý s wojenským lidem swým, hrabaty, rytíři, žoldnéři z měst říšských i také lidmi sedlskými, wzbuzenými hlásáním kříže proti kacířům. *Ležení* dělilo se na tři oddíly, poněkud opodál od sebe ležící, jako prý tři weliká města. Prwní ležení bylo u samého hradu za Bruskau čili za příkopem, jímž teče potůček Brusnice. Tam leželo wlastní wojsko králowo, w jeho žoldu se nacházející, tudy nepochybně zejména páni čeští a morawští strany pod jednau i pod obojí s branným lidem swým, též knížata slezští a wojsko uherské, skládající se z rozličných národů a jazyků. Byli prý w něm Uhři a Charwáti, Dalmati, Bulhaři, Walaši, Sékelowé, Kumáni, Jasi, Rusowé, Srbowé. Tam měli místo swé nejspíš také němečtí měšťané Pražští, kteří byli opustili město a slaužili králi, aby od něho byli zase uwedeni k swým domowům. Druhé ležení bylo wýchodně od hradu za řekau Wltawau na Letném proti Starému městu Pražskému. Tam leželi wéwodowé baworšti s hrabaty a rytíři i městy říšskými od Rýna, jakož nepochybně též ze Šwáb a ze Frank, z Westfalska, z Hollandu a ze Šwýcar. Třetí ležení nacházelo se něco dále od řeky u Owence a u obory králowské, kdež položili se obadwa markrabí míšenští a s nimi bezpochyby landhrabí durynský s lidem na tři wojska rozděleným, jehož bylo dohromady 18.000 mužů. Krom Němců bylo wšak také něco křižáků z jiných, dílem wzdálenějších národů, zejména Francauzů, Angličanů, Arragonců i také Poláků. Kde leželo wojsko, byla wšude zkažena auroda, práwě přede žněmi na polích stojící, a učiněny jiné wšelijaké škody.[36])

Když král Sigmund ku Praze přitáhl, doufal ještě w dobrý zdar předsewzetí Oldřicha Rosenberského proti *Táboru*, a pečowal o dosažení jeho wším spůsobem. Z pole před Prahau psal dne 29 Červwna pánu rakauskému Jindřichowi z Puschberka, aby s branným lidem swým táhl Oldřichowi ku pomoci. Ještě pak w pondělí pozejtří, dne 1 Července, poslal pana

[36]) Wiz wýše pozn. 28 na str. 53.

Jindřicha z Hradce naproti *Albrechtowi* wéwodowi *rakauskému*, 1420.
který byl s wojskem swým na cestě ku Praze, se wzkázáním, aby i on a strýc jeho *Arnošt* wéwoda štyrský a korutanský, též biskup Passowský s wojenskau mocí swau předně proti Táboru se obrátili. Ale ještě téhož dne 1 Čerwence obdržel zpráwu o porážce Oldřicha Rosenberského, která se zatím stala den předtím (30 Čw.), a následkem toho dal wéwodowi Albrechtowi jiné náwěští, aby táhl předse k němu ku Praze. Oldřichowi pak z Rosenberka přimlauwal, aby zatím swůj wlastní poddaný lid držel pilně na uzdě.

Poněwadž hrad Pražský a Wyšehrad byly osazeny lidem Sigmundowým a tudy jak Hradčany a wypálené Menší město Pražské tak také část Nowého města za příkopem pod Slowany nacházely se w jeho moci, jednalo se při tehdejším wálečném předsewzetí jeho proti Praze jen o dobytí Starého a největší části Nowého města. Těmto slaužily za ohradu krom příkopu práwě zmíněného s jedné strany zdi Nowoměstské, s druhé strany řeka Wltawa a za ní na Malé straně brána a wěže mostské s domem Saským, které byly dobře osazeny a pilně střeženy. Sigmund mínil z počátku z Malé strany učiniti útok na dům Saský a bránu wedlé něho, aby si tudy dobyl cesty přes most, a dal k tomu chystati pušky k střílení.[37]) Skutečně wšak k tomu potom nepřikročil, nýbrž pokaušel se, město hladem přinutiti ke wzdání. K tomu bylo potřeba obklíčiti Prahu také se strany wýchodní, aby se zamezilo přiwážení potraw odtud. Z té příčiny obrátil král zřetel k *hoře Wítkowě* nad polem Špitálským, to jest nad místem nynějšího předměstí Karlína. Mínilť ji osaditi lidem swým, tak aby mu slaužila jako za třetí hrad k ohrožení obleženého města. Ale wěc tato neušla wálečnickému důwtipu *Jana Žižky*, kterému zwláště po odtažení Mikuláše z Husi k wybawení Tábora připadlo za úkol hlawní řízení obrany měst Pražských, jakožto beze wší pochybnosti nejdůmyslnějšímu z dwanácti heitmanů k tomu zwolených. Dříw než se král Sigmund nadál, byla Wítkowa hora osazena od Žižky, kterýž dal na širokém

[37]) Palackého *Urkd.* I. 38.

1420 a podlauhlém hřbetě jejím udělati dwa *sruby* dřewěné na spůsob dwau jizeb, nepochybně w jistém wzdálí od sebe, a ohradil je jakož i místo mezi nimi příkopy a zdí wystawenau z hlíny a kamene, tam pak we prostranstwí sruby těmito hájeném položil se s wojskem Táborským.

Tím byl městu pojištěn dowoz potraw z krajiny wýchodní, jmenowitě branami Poříčskau a Horskau, ježto silnice k nim wedaucí lehce mohly z postawení na hoře býti chráněny. Chtěl-li král Prahu aužeji sewříti, musil se pokusiti dříwe o sehnání Žižky s pewného tohoto stanowiště; což wšak bylo předsewzetí těžké; protož odkládal s ním bezpochyby, až by se sešly wšecky další posily wojska jeho, kterých ještě očekáwal. Wojsko jeho německé, nemajíc na ten čas žádného wětšího zaneprázdnění, konalo úkol swůj hubení kacířů, ku kterému bylo stále pobádáno od duchowních je prowázejících, tím spůsobem, že kdežkoli lapili jakého Čecha, sedláka bezbraného, přiwedli jej do ležení a upálili co kacíře, byť prý ani nikdy nepřijímal pod obojí spůsobau. Částečně bránili jim w tom Čechowé, kteří leželi spolu s nimi we wojsku, tak že dle možnosti wyswobozowali krajany z rukau jejich, když se w čas o nich dowěděli; což zawdáwalo příčinu k rozmíškám mezi nimi.

Z ležení baworského, které bylo při samém kraji náwrší nad Wltawau, bylo přes řeku z blízka widěti do Starého města za Židy w osadách sw. Walentina a sw. Kříže. Z wršku toho rozléhalo se každodenně diwé chechtání a pokřikowání na lidi we městě: Hus! Hus! Katzer, Katzer! jewící plné důwěřowání se w dobytí města a w hojnější powraždění kacířů. S té strany pokaušeli se Němci také častěji o zapálení *mlýnů* někdy Olbramowých, tehdáž Mikuláše Zárowského, za kostelem sw. Kříže neb o protržení jezů při nich; ale pokaždé bylo jim to od pilných stráží překaženo, někdy i s porážkau. Smělejší chasa Pražská odwažowala se také často za řeku na Malau stranu k swádění malých půtek s křižáky we spuštěné *zahradě arcibiskupowě* i dále za ní *na Písku* pod Bruskau, a činila jim škody znamenité. Často prý pět neb deset lidí Pražských w jednoduchých kabátcích udeřilo s cepy dobře okowanými na

wětší počet těžkých oděnců, a připrawili je na útěk, neb také 1420
zbili některé. Přitom nebyl we městě w ničem nedostatek kromě soli, která se zdražila; zwláště wína a chleba bylo dosti w hojnosti a bylo wšecko laciné. Tak chwálili si z počátku také křižáci w ležení swém, ježto se tam se wšech stran dowáželo wšecko potřebné; později wšak prý se zdražilo u nich, a zwláště chleb a piwo. K rozeznání od wojska Sigmundowa, které bylo znamenáno křížem, počali bojowníci Pražští a Táborští při tomto obležení též nositi zwláštní znamení, *kalich* červený nebo bílý na swých oděních, na zbroji a na korauhwích.

Wedlé píle w hájení města mocí brannou neopominuli Pražané, pokusiti se také i nyní ještě o nějakau cestu k *wyjednáwání*, ač chwíle nebyla tomu nikterak přízniwa. Bezpochyby dali k tomu podnět mistři učení Pražského a jiní čelnější kněží strany pod obojí, od nichž na základě předešlého dorozumění se stranau Táborskau složen jest spis, obsahující čtyry tak zwané *artikule Pražské*, jakožto saubor společných jejich žádostí, we znění nowěji promyšleném s přidáním ku každému artikuli wšech podstatných míst z písem a swatých otců, na kterých se zakládal. Spis tento, psaný we třech jazycích, latinsky, česky a německy, wydali od sebe „purkmistr, konšelé a wšecka obec hlawního města Pražského“ dne 3 Čerwence toho roku, oswědčujíce jím we jménu swém a jiných wěřících králowství českého, že se o nic jiného nezasazují než o tyto čtyry kusy, w nichž „stojí a státi míní wším statkem swým i žiwotem i smrtí, jakož nejdéle budau moci, proti každému žiwému jim w tom odpornému“. Pročež kdož by mimo tento jich úmysl přičítal jim co zlého, bludného, hanebného aneb nečistého, žádali, aby tomu wěřeno nebylo. Ač pak stalo se co zlého wýtržně z jejich množstwí, to že se stalo proti jejich úmyslu, a spatřuje-li se, že se komu, buď osobám buď kostelům od nich stala která škoda na statcích neb na žiwotech, to že pochází z newyhnutedlné potřeby bránění sebe a zákona božího proti násilí a ukrutnictwí. Přitom byl zwláště artikul čtwrtý o stawowání smrtelných hříchů

1420 opatřen širším wýkladem, totiž wyčtením wšech neprawostí, které by měly býti stawowány od těch, jenž úřad k tomu mají, jak při stawu swětském tak duchowním; w obecném lidu totiž „smilstwa, obžerstwa, zlodějstwí, wraždy, lži, lsti, křiwé přísahy, čáry, řemesla a obchodowé lstiwí a škodliwí, lakomí požitkowé a lichwy“; w žákowstwu pak „kacířstwa swatokupecká“, jakož wymáhání peněz „od krstu, od biřmowání, od zpowědí, od swátosti těla božího a swatého oleje, od oddáwání“, platy „za třidceti mší“ a za jiné mše prodajné, jmenowitě zádušní, za „vigilie neb jiné modlitby úroční a zakaupené neb zakázané, za pohřeb, za zpíwání kostelní neb zwonění“, též od swěcení kostelů, kaplí, oltářů, hřbitowů, za udělení obroků a důstojenstwí duchowních, za směny jich a bully i jiné listy, prodáwání odpustků a jiné nešwary a kacířstwa z toho pocházející, které poskwrňují církew Kristowu; rowněž pýcha, lakomstwí, cizoložstwí, kuběnářstwí, zlostní půhonowé a saudowé mezi kněžími, pokryté žebrání ofěr a peněz na stawení kostelů od sprostých lidí klamáním jich sliby neprawými.

Spis tento byl, jak se zdá, we dwojím znění, jednom delším a jiném skrácenějším,[38]) we mnoha opisích doprawen do wojska Sigmundowa, není známo, jakým spůsobem, a dostal se jmenowitě dne 6 Července do rukau některým knížatům německým. Účinek toho byl, že se legat *Fernand*, biskup *Lucký*, který zůstáwal stále při králi Sigmundowi, aspoň snad obáwal, aby oswědčení Pražanů nehnulo poněkud myslemi knížat a wojska k jich prospěchu, a protož uznal zapotřebí, odpowěditi k němu písemně se směrem opačným. Učinil to řečí dosti pyšnau a důtkliwau, ukazuje předně na wěci, z nichž se Pražané wymlauwali, totiž na rozboření kostelů, wypálení klášterů, zohyzdění obrazů, wyhnání ano i zabití kněží; že proč

[38]) Skrácené takowéto znění zdá se býti, ku kterému odpowěděl legat Fernand a které cituje w této swé odpowědi, ježto se toto od wlastního znění spisu wydaného od konšelů Pražských poněkud uchyluje. Legat nazýwá je tenorem cujusdam *cedulæ*, quæ a vobis dicitur prodiisse. Wiz Palackého *Urkd.* I. 34.

zacházejí s lidmi, kteří to spáchali, doufajíce spolkem s nimi 1420
se ubrániti? Wšak že shledají, až k tomu přijde, že jiné jest bojowati s lidmi nežli s obrazy. Wykládal potom swé mínění o čtyřech artikulích jejich, prawě o swobodě řádného kázání slowa božího, že jináč není kázání řádné, než od těch, kdož jsau k tomu zřízeni od představených; o statcích duchowenstwa, že nepřísluší jim sauditi o zbytečnosti jich, a že se zdá, jako by oni wíce stáli sami o statky tyto než o příkladné žiwobytí duchowenstwa. Méně mluwil o stawowání hříchů smrtelných, ježto prý každý jest powinen stawowati je na sobě i na jiných. O přijímání pod obojí spůsobau, konečně připauštěl, že w prwní církwi bylo obyčejné, ale popíral, že by bylo newyhnutedlné z přikázání, zastáwáje w tom uzawření koncilia Kostnického. Chtěli-li by wšak dosáhnauti powolení na to, prawil, že neměli ho wyhledáwati u krále Sigmunda, jemuž to nepřísluší, nýbrž od hlawy církwe. Protož záwěrečně oznamowal jim, chtí-li co počestného přednésti, že hotow jest je slyšeti, ježto král Sigmund we wěcech wíry nemíní dáti žádného slyšení bez něho, ale že, budau-li za to žádati, dá král bezpečný průwod osobám, které by za tau příčinau wyslali; a když pak ukáží dobré a rozumné smýšlení, že bude lze propůjčiti se jim nejen odpuštěním ale i milostí. Naopak budau-li chtíti setrwati we swé zatwrzelosti, že s nimi bude naloženo tím přísněji, čím wíce se jim doposud showíwalo.

Slyšení, při kterém se mělo jednati o odpuštění a o milost, bezpochyby nebylo takowé, jakého si Pražané přáli, a showíwawost, o které mluwil legat, musila w nich wzbuzowati diwné pocity, ježto nebránila skutečnému pálení kacířů. Jisté jest, že pozwání pod bezpečným listem krále Sigmunda na ten čas nepřijali, zatím pak oswědčení swé o čtyrech artikulích rozhlašowali také zasíláním jeho na wšecky strany do rozličných zemí křesťanských. Dne 10 Čerwence jmenowitě poslali je také wládě *Benátské*, jakožto moci spřátelené s nimi dáwnými swazky obchodními, nyní pak nepřátelské králi Sigmundowi, ježto se s ním Benátčané od wíce let nacházeli we wálce. Předkládajíce jim wšecky stížnosti swé proti Sigmun-

1420 dowi, pro které nechtěli ho wíce uznáwati za swého krále, žádali zejména, aby Benátčané wtrhli k jich prospěchu do zemí wéwod rakauských, co Sigmundowých pomocníků, začež slibowali swým časem přispěti zase jim s tolikýmiž i wíce tisíci brannými.

Když toto psaní z Prahy odešlo, byl wéwoda rakauský *Albrecht* s wojskem swým asi 6000 mužů již w ležení krále Sigmunda. Neboť byl již čtyry dni předtím (6 Čerwence) přitáhl od Miličína do Bystřice za Benešowem, dobyw na cestě této *Otic*. W *Bystřici* dal nazejtří, w neděli dne 7 Čerwence, upáliti Wácslawa faráře *Arnoštowického* a wikáře jeho spolu s dwěma sedláky obstarožnými a čtyrmi pacholaty we wěku od 7 do 11 let, kteří zajati bywše od jeho wojska, nechtěli se odříci přijímání pod obojí spůsobau. W auterý dne 9 Čerwence přitáhl k *Nowémuhradu* u Kunratic, kdež jemu Sigmund osobně přijel naproti, a spolu odebrali se dále do ležení králowa, kdež se wojsko rakauské položilo blíž ležení Míšňanů při řece Wltawě, tudy nejspíš při dolejším běhu řeky nedaleko obory králowské. Scházelo ještě wojsko wéwody štyrského *Arnošta*, které teprw bylo na cestě. W ležení Sigmundowě byla o něm rozšířena zpráwa, že dobylo Tábora, a že dal kníže wšecky hajitele jeho, které postihl, zbíti a upáliti; což wšak musilo se brzy ukázati lichau nowinau. Nepodařiloť se ani dobytí Tábora aniž také *Hradce Králowé*. Páni poslaní s oddílem wojska proti městu tomuto byli se položili na půl míle od něho, neodwážiwše se blíž, pokaušeli pak se jako pan Zajíc před Slaným oklamati Hradecké smyšleným dopisem, že se Praha wzdala králi, aby též učinili. Hradečtí wšak neuwěřili spěšně, nýbrž uzawřeli toliko příměří na čas, coby se přeswědčili o prawdě; když pak zwěděli opak, wypowěděli příměří sami, a wojsko Sigmundowo nepochybně odtáhlo s nepořízením ku Praze, kdež ho bylo wíce zapotřebí.

Po příchodu wéwody Albrechta a jiných posil čítalo wojsko před Prahau dle mírného počtu asi 100.000 mužů, a w důwěře we swau sílu hotowilo se konečně k rozhodným skutkům. Také wšak u Pražanů wládl duch bojowný, a tudy přišlo nej-

prwé w pátek dne 12 Července k wětší pûtce na lewé straně 1420
řeky Wltawy w místech nynějšího Smíchowa. Zástup Pražanû přeplawil se toho dne přes řeku, aby něco wywedl proti obléhajícím;[39]) tu wšak dopadl na ně oddíl wojska uherského nedaleko wody blíž zřícenin kláštera *Kartauského*, a swedl s nimi boj, we kterém prý asi 40 Pražských jest zabito i asi 16 zajato a upáleno potom w ležení králowě. Musiwše spěšně utíkati k lodím swým, stěsnali se na nich tak, že některé pod nimi se potopily uprostřed řeky.[40]) Nazejtří potom, w sobotu dne 13 Července, přešel zase zástup wojska křižáckého přes Wltawu za branau Poříčskau na *pole Špitálské*, wyprawen prý na zkušenau, jak by se Pražané drželi při útoku na město. Když se blížili ke bráně, jak se zdá otewřené, bylo již dáno znamení na zwon radnice Staroměstské, a hned wyběhlo mnoho lidu z města, wšak beze wšeho pořádku a nečekajíce jedni na druhé, i dali se proti wûli heitmanû w boj w menším počtu proti wětšímu a pěší proti jízdným. Přesilau nepřítele byli brzy přinuceni k útěku, a několik padlo, wíce jiných jest zraněno. Když se wšak wyhrnulo z města wětší množstwí lidu, musili nepřátelé cauwati, a odtáhli zpátky za řeku.[41])

Nazejtří po této pûtce, w neděli dne 14 Července, strojil se král Sigmund s wojskem swým konečně ke *wšeobecnému útoku* na Prahu. Weškeré wojsko wytáhlo we čtyry hodiny o nešporu z ležení, a postawilo se na místech k tomu určených dle umluwy mezi wûdci. Předním cílem mělo býti hradiště Žižkowo na hoře Wítkowě, které Němci nazýwali Táborem, a o kterém we wojště jejich k wětšímu zoškliwení kacířstwí českého byla wûbec rozšířena řeč, že se w něm Čechowé klaní ďáblu. K dobytí jeho přeprawilo se celé wojsko *míšenské* jezdecky přes Wltawu za Poříčím na pole Špitálské, a bylo

[39]) Einen rum zu bejagen, prawí se w psaní Normberských k Ulmským o tom w Palackého *Urkd.* I. 43.

[40]) *Tomáš Ebendorfer* z Haselbacha (u Petze Scriptt. rer. Austriac. II. 849).

[41]) *Staré letopisy české* (str. 38) udáwají místo toho boje na Špitálském poli „za Malatem“. Názew tento se nikde jinde nenaskytuje, a nelze jej wyložiti.

1420 sesíleno ještě asi sedmi neb osmi tisíci Rakušanů a jiných Němců i Uhrů, tak že celé welké prostranstwí w krátké době bylo pokryto wojskami. Byloť to, saudíc dle počtu wojska míšenského celkem asi 25 tisíc bojowníků. Až by ohrazení ono bylo dobyto, mělo s tří stran zároweň udeřeno býti na Prahu samu, předně z Malé strany na dům Saský a tudy na most, k čemuž bylo ustanoweno wojsko české w počtu 16.000 mužů, za druhé na jižní části Nowého města z Wyšehradu od tamější posádky, za třetí na zdi Nowoměstské a dále na Staré město ze Špitálského pole. K tomu stálo pohotowě krom Míšňanů a druhých, kteří měli hnáti k Wítkowě hoře, ostatní wojsko za řekau pod Bubny we třech welikých sborech, při kterých se nacházel král Sigmund sám, čekaje, jak prwní boj wypadne.

Míšňané dali se srdnatě w útok na horu Wítkowu wedením polního heitmana swého Jindřicha hraběte z *Isenburka.* Wyjewše na hřeben hory nejspíš se strany wýchodní, kdež jediné možný jest přístup pro lid jízdný, obořili se úprkem s hlasným traubením wálečným na přední srub Žižkůw, a opanowali wěž winničnau na blízku stojící i překročili příkop, za kterým jen slabá zeď z kamenů a hlíny jim bránila. Prwním silným udeřením byli hajitelé uwedeni we zmatek; jen prý 26 mužů a s nimi dwě ženy Táborské a jedna díwka nedali se odstrašiti od bránění zdi, kterau chtěli zlézti nepřátelé; musili pak prý bojowati jen kamením, nemajíce zbraní ani prachu střelného. „Nesluší wěrnému křesťanu cauwati před Antikristem“, prawila jedna z žen, a nechtíc ani na krok z místa se hnauti, padla srdnatě bojujíc. Tu wyrazil *Žižka* sám wpřed, aby příkladem powzbudil swé bojowníky. Již byl by w boji málem přišel o žiwot; wěrní druzi jeho sotwa jej wytrhli z rukau nepřátel, s cepy na ně se oboříwše. Tu chwíli hledělo se z města auzkostliwě na horu Wítkowu; již zdálo se, že bude ztracena; staří i s dítkami prolé wali slzy w modlitbách, o pomoc k nebi wolajíce. Wšak asi w hodině boj na hoře se obrátil. Němci a Uhři nedowedli zmocniti se srubů, zwláště když opominuli wzíti s sebau řebříky a jiné k tomu potřebné nástroje. Bojowníci Táborští odrazili konečně útok

jejich, a připrawili je we zmatek, tak že utíkajíce spěchali 1420
jedni přes druhé a přitom díl jich zatlačen jest na příkrau stráň hory obrácenau k straně půlnoční, kdež nemohauce se zadržeti padali po hlawách se skály a lámali si wazy neb zabíjeni jsau od stihajících, kteří za nimi házeli šípy a kameny. W boji na hřebenu hory padl wůdce Míšňanů Jindřich z Isenburka a s ním 144 Němců a Uhrů.[42]) Mezitím bylo w Praze zwoněno na poplach; staří i mladí chápali se zbraně, a u welkých zástupích wytrhli wen z města, napřed kněz, který nesl welebnau swátost před wojskem, prowázen zwonečkem, za ním prý asi padesát střelců, potom ostatní lid, wětším dílem cepy ozbrojený. Nepřátelé utíkající již bez pořádku a bojem i během unawení napadeni jsau od nich se strany, a tu jich ještě wíce padlo, a mnoho bylo smrtelně raněno a odwezeno.

Smutně hleděl král Sigmund s druhé strany řeky na porážku wojska swého, kteréž se z prwního tohoto wětšího předsewzetí wrátilo s nepořízením a se ztrátau. Když se útok na Wítkowu horu nepodařil, sešlo s dalších záměrů toho dne proti Praze jak ze Špitálského pole tak z Malé strany i od Wyšehradu, a wšecky zástupy wojska wrátily se do swých stanů jakož i král Sigmund, pln hoře a hněwu u wnitru swém. Pražané naproti tomu w plesu z obdrženého wítězstwí poklekli na poli Špitálském na kolena, a děkowali Bohu za swé wyswobození, Tě boha chwálíme zpíwajíce. Již druhého dne potom složil kněz jistý jménem Čapek písničku, kterau hned zpíwaly děti po wšech ulicích Pražských: Dietky! bohu zpiewajme - jemu čest, chwálu wzdáwajme - i s starými. - Neb Němce Míšněny, - Uhry, Šwáby, také Rakušeny, - poběhlé Čechy - zarmútil, zastrašil i rozehnal - ot dietek malých, - onoho sem onoho tam - k utěšení swých milých a stálých. - Milý otče přijmi chwálu - ot Čechów wěrných.

[42]) Tak zní welmi určitá zpráwa *Beneše minority* (Dobn. Mon. IV. 69): in numero centum xliiii, quos invenerunt *ibidem in monte Witkonis. Magdeburger Schöppenchronik* udáwá jen asi 70, možná wšak, že míní jen Míšňany.

1420 Odražení jednoho welkého útoku nemusilo wšak ještě býti koncem bojů. Tak hleděl na wěc *Žižka*, a očekáwaje další útoky na swé postawení na hoře Wítkowě, pilen byl ještě lepšího opewnění jeho. Z rozkazu wůdcowa odebralo se hned nazejtří, dne 15 Čerwence, množstwí lidu z Prahy na horu, mužských i ženských, a dali se w kopání širších a hlubších příkopů a stawení zdí i wětšího počtu srubů dřewěných, tak že se ohrazení podobalo napotom pewnému hradu.[43]) Kámen k tomu potřebný přiwážel se z Prahy dílem z kostelů pobořených,[44]) a pilná potřeba stawby té zawdala záminku také k rozpustilému kažení kostelních wěcí. Wášniwý nowotář kněz *Koranda*, který měl w nenáwisti ctihodného mistra Křištana, faráře u sw. Michala na Starém městě, a jiné jeho kněží, wjel hned prwní den onoho díla (15 Čerwence) neważně na koni do toho kostela, a za ním hromada žen Táborských, zwláště z Plzně, odkud on se byl odebral na Tábor, a neohlížeje se nic ani na to, že byla swátost wystawena na oltáři, kázal roztlauci wšecky stolice kostelní, které byly pro kněží i pro lid, poněwadž by se prý dobře hodily k stawení srubů. Skutečně wšak potom jen málo prken z nich doneseno jest na horu Wítkowu; ostatek spálily ženy Táborské pro sebe we swém příbytku u sw. Ambrože. Hradišti na hoře Wítkowě wymýšlena jsau také hned tehdy rozličná nowá jména. Jedni říkali mu *Žižkow* dle jména slawného wůdce; jiní chtěli, aby se místu tomu říkalo na Bojišti, třetím líbil se lépe názew Kalich, že se tu pro kalich bojowalo. Názew dle Žižky ujal se wšak nejwíce, a zůstal hoře do dnešního dne.[45])

Očekáwání wítězného wojewůdce, že mu bude podstaupiti wíce bojů na hoře Wítkowě, zatím nesplnilo se. Příčinau toho

[43]) W knize Staroměstské, obsahující popis statků zabawených od obce, čte se roku 1421 fol. 1110 &c. o jedné winnici: vinea Bernhardi, quæ jacet ultra novum castrum in monte dicto Witkowa hora.

[44]) Wiz *Wýbor z literatury české* II. 302.

[45]) *Vinea sita sub Žižkow* čte se již roku 1427 w knize Staroměstské fol. 271, a sice o winnici wedlé oné Bernardowy, zmíněné w poznamenání 43. Také pak w *Kronice starého kollegiata* (u Höflera I. 81) nazýwá se ohrazení Žižkowo *fortalitium dictum Žižkow.*

byly různice w ležení krále Sigmunda, pro které nebylo mu 1420
lze odwážiti se již žádného wětšího předsewzetí. Knížata němečtí a wojska jejich měli hned z počátku w nechuti *pány české*, kteří spolu s nimi leželi před Prahau, protože se tito protiwili ukrutnosti jejich we pálení kacířů. Dle jejich přání byl by také měl král užiti střelby z děl proti Praze a město kacířské třeba dokonce rozbořiti; z čehož wšak páni čeští Sigmunda zdržowali. On pak skutečně nedal střleti na město, poněwadž prý litowal zkázy swého rodiště a snad také uwážil neprospěšnost toho; neb mu spáleniště Malostranské ukazowalo, že se Pražané spaust tolik nehrozili, aby snad jimi se dali pohnauti ke wzdání. Po porážce swé na hoře Wítkowě láli Němci na Čechy, dáwajíce jim winu z nezdařilého wálčení, ano že jsau od nich hanebně zrazeni, jim wytýkajíce. Již byli by prý jedni druhé w ležení wraždili, kdyby se byl král newložil. Němci wylili sobě hned nazejtří (15 Čwce.) zlost, rozběhše se na wšecky strany po wsech a twrzích w okolí, kdež jímali lid bezbraný, ženy a děti, w obydlích i na cestách, a házeli je napořád do ohně w pomstu za swé, kteří padli we wčerejším boji. Snad w odplatu za to rozsekali Táboři na kusy těla zabitých wčerejšího dne na Wítkowě hoře, a spálili je na hranici tudíž udělané. Též nazejtří po swé porážce počali Němci bez wědomí krále najednau silnau *střelbu z děl* na Prahu, a učinili tím škody znamenité we městě. Sigmund wšak, jak o tom zwěděl, zakázal a překazil to, i učinil proto ostrau důtku knížatům, aby mu zbytečně nekazili jeho dědictwí.[46])

Čím wíc to bylo knížatům německým a wojskům jejich proti mysli, tím wíce hleděl král zachowati dobrau wůli s pány

[46]) Zpráwy o tom, že Sigmund nedal na Prahu střleti, dáwají *Eberhard Windek* (p. 1130), *Magdeburger Schöppenchronik* (p. 354) a *Tomáš Ebendorfer* z Haselbacha w dějinách rakauských (Petz. Scriptt. rerum Austriac. II. 850) i také w *Liber Augustalis* (fol. 278). Mylné jest wšak potahowání zpráw těchto na bitwu na Wítkowě hoře, jakoby w této bitwě byl Sigmund zakázal střelbu z děl, k čemuž zajisté neměl příčiny. Wyprawowání Tomáše z Haselbacha w dějích rakauských wýslowně zní o střílení na město den po bitwě, a s tím se welmi jasně srownáwá také Magdeburská kronika.

1420 českými a morawskými, na níž mu po zkušeném nezdaru posawadního předsewzetí wíce musilo záležeti než na pomíjející pomoci cizozemců, která se sama o sobě prokázala býti nedostatečnau. Tu mu přimlauwali páni, aby cizích hubitelů raději hleděl wybyti ze země, slibujíce wynasnažiti se sami tím wíce, aby mu zjednali pokojné panstwí w zemi. Někdejší přátelé Husowi pan *Wácslaw z Dubé* a z Leštna a Mikeš *Diwůček* z Jemniště, též pan *Aleš Holický* ze Šternberka byli přední w těchto radách. Se swolením Sigmundowým dali se u *wyjednáwání s Pražany*, chtíce jich přede wším pohnauti k zawření příměří, aby prý král se ctí mohl cizích wojsk se sprostiti. Pražané wyslali o to jisté osoby k jednání s pány, a bylo mezi nimi rozmluw několik po sobě na Malé straně, kdež wšak Pražané wymlauwali se z příměří záwazky swými, které měli s Tábory a druhými spojenci, žádajíce přitom, aby jim král zjednal weřejné slyšení o čtyrech *artikulích Pražských*, aby mohli wyložením jich dokázati swau newinu a očistiti králowstwí před nepřátely z těžkého nařčení. Král swolil k slyšení, a Pražané dostali pozwání k tomu písemné we jménu jeho od 24 pánů českých, ano i legat Fernand poslal jim na to list se swau pečetí. Tu se jednalo ještě o místo k takowému slyšení. Se strany králowy byl k tomu nawržen hrad Pražský. Tam wšak, w moc nepřátel, nechtěli Pražané wydati žádného kněze neb mistra swého, leč by jim za každého byl wydán jeden z knížat německých co rukojmě. To se widělo pánům býti žádáním přehnaným; podáwali se, postawiti jednoho ze sebe za každého; k čemuž prý od Pražanů po tázání obce swoleno. Nicméně potom nebylo slyšení držáno na hradě, nýbrž někde na spáleništi Malé strany Pražské. [47])

Od krále a legata bylo k tomu wypraweno několik doktorů a mistrů, bezpochyby theologie a práw, w čele pak je-

[47]) Tak asi musí se rozuměti nejasnému poněkud wyprawowání o tom Wawřince z Březowé (u Höflera I. 380). Že shromáždění nebylo potom nahoře na hradě, nýbrž dole na Malé straně, wychází z listu Pražanů dne 8 Un. 1421 w Palackého *Urkd.* II. 490, kdež se prawí: *descendentibus* ad nos &c.

jich Ludwík patriarcha *Aquilejský* a *Šimon z Dubrowníka*, bi- 1420
skup Trogirský; od Pražanů přednější jejich mistři a kněží, w jichžto čele mistr *Jan Příbram* jakožto tehdejší děkan fakulty artistské. Poselstwo prwé jmenowané bylo wšak doprowázeno četnými pány českými, poselstwo Pražské tehdejšími heitmany, kteří řídili obranu Prahy, a jinými staršími obce. Předmětem jednání byly dle přání Pražanů čtyry artikule Pražské. Po krátké rozprawě mezi učenci obau stran docílilo se dorozumění o jistý smysl tří artikulů, ku kterému obojí přiswědčili; také pak o artikul čtwrtý, týkající se přijímání pod obojí způsobau, dohodli se potud, že přijímání pod obojí způsobau samo w sobě může býti, ale rozcházeli se w mínění, zdali jest newyhnutedlné z přikázání. Tak oznámil po skončení rozprawy nejprwé Jan Příbram jazykem českým, jehož řeč jiný mistr český, Pawel z Prahy, doktorům druhé strany ihned latině wyložil, a potom opětowal oznámení totéž doktor Petr Pawel de Vergeriis we jménu doktorů legatowých a Sigmundowých. Když to slyšeli páni a heitmanowé i starší Pražští, w kruhu okolo mistrů a doktorů stojící, chopil se wšech pocit radostný, jako by již naděje míru zawítala. „Chwála bohu!“ zawznělo ze wšech úst, a obličeje wšechněch wesele se zářily.

Bylo to wšak jen klamawé zabřesknutí naděje. W rozechwění swém prosili Pražané poslů legatowých a králowých, aby pokračowali w hádání o tom ostatku pochybném, a která strana druhau přemůže důkazy jasnými, aby se zawázali jedni druhým dáti dle toho za prawdu a w tom státi obapolně. Tak schwalowali také páni stojící při straně králowě. Ale stanowiště doktorů bylo jinačí. „Nelze nám, prawili, o to se s wámi hádati, protože jest wěc konciliem rozhodnuta; kdybychom i byli w mínění našem od wás přemoženi důwody, nesměli bychom proti církwi wám přiswědčiti“; a s tím se od sebe rozešli.

Postranní jednání krále Sigmunda s pány českými a morawskými a prostředkem jich dokonce také s Pražany popudilo welice proti němu knížata německá; ano we wojskách jejich roznesla se powěst, že se již Čechowé obau stran spolu

1420 smluwili, aby Němce společně wyhnali ze země; což spůsobilo nemalé rozjitření. K tomu pak také rozličné jiné wěci činily Němcům další přebýwání w ležení před Prahau nelibé. W pátek po bitwě na Žižkowě, dne 19 Čerwence, wzňal se *oheň w ležení* w místech pod oborau králowskau, a když se strhnul k tomu silný wítr, shořelo množstwí stanů se wším, co w nich bylo, tak že část wojska byla zbawena swého přístřeší a utrpěla škodu welikau. W ostatním ležení trpělo wojsko netoliko od welkého horka a sucha, které panowalo, nýbrž také od zkaženého powětří, od zápachu scíplých koní a jiných nečistot. Nemálo přičinila k tomu wzteklost Němců w hubení kacířů; nebo krom upálených bylo asi dwě stě mrtwol lidí, které křižáci w zůřiwosti swé rozsekali na kusy a pohazeli sem tam, z čehož rozmnožilo se nakažení wzduchu. Také wylíhlo se množstwí rozličných čerwů, střečků a welkých much, které lidi i koně saužily welice. K tomu přicházelo, že následkem spustošení krajiny od Němců na wíce mil wůkol zmáhal se také nedostatek potraw u wojště. Wšecko to přispíwalo wždy k wětší nechuti knížat a jich lidu, tak že nemínili déle zůstati s králem Sigmundem, nýbrž žádali na něm, aby je od sebe propustil. Sigmund wyžádal si toliko osm dní dalšího strpení, chtěje mezi tím časem dle rady pánů českých dáti se korunowati na králowstwí.

Ukrutnosti páchané od německého wojska proti bezbranému českému lidu w okolí rozpalowaly mezitím zůřiwost také w bojownících českých, tak že se wálka stáwala s obau stran wždy krutější. Zajatým zřídka kdy darowán byl žiwot. Když Čechowé jali kterého Němce, obyčejně wywedli jej na místo řečené Prelát na břehu řeky Wltawy pod Starým městem, kam bylo widěti z ležení křižáckého, a upálili jej w pomstu za swé. Zwláště pak zůření Němců za posledních dní popudilo krwežízniwost obecného lidu tau měrau, že se ani zbraňowáním představených zdržeti nedala. Na radnici Staroměstské bylo chowáno 17 zajatých, kterých mínili konšelé ušetřiti. Ale na zpráwu o ohawnostech, které tehdáž konali Němci w okolí města, obořili se dne 22 Čerwence bojowníci Táborští

spolu s lidem Pražským na radnici, a žádali na konšelích, 1420
aby jim zajaté tyto wydali k upálení; i musili to učiniti, jakkoli nerádi, zwláště poněwadž prý zajatci chtěli přistaupiti k wíře strany pod obojí. Jen jednomu z nich, knězi řeholnímu, odpustil lid, když slíbil podáwati swátost pod obojí spůsobau; ostatních 16 wywedeno jest z města, zabedněno w sudy, a w nich upáleno před očima wojska nepřátelského.

Ty dni také došlo w Praze na sausedy, kteří byli utekli z města a dílem odebrali se k wojsku Sigmundowu a účastnili se s ním w obležení. Obce Starého a Nowého města sešly se w pátek dne 26 Čerwence, a učinily nálezy proti nim, jimiž prohlášeni jsau za zrádce obcí, *wypowěděni* na wždy z měst Pražských, a uzawřeno zabawení domů, winnic, dworů a jiných statků jejich jakýchkoliwěk buď we městě buď mimo město, tak aby obec statků těchto užila na zaprawení těžkých útrat, které musila podniknauti k obraně, a na zaplacení dluhů, kterými se proto obtížila.[48])

W neděli potom, dne 28 Čerwence, dal se Sigmund na hradě Pražském *korunowati* na králowstwí. Slawnost wykonána jest dle obyčeje w kostele sw. Wíta arcibiskupem Pražským *Konradem* u přítomnosti knížat nacházejících se we wojště, jmenowitě dwau markrabí míšenských, dwau wéwod baworských, Albrechta wéwody rakauského, pěti knížat slezských a také několika magnatů uherských. Koruna byla k tomu přiwezena z Karlšteina. Páni čeští, ač ne wšichni, předce u walném počtu, učinili přitom Sigmundowi přísahu wěrnosti, a snad též některá města, kterými wládli němečtí měšťané. Pražských konšelů owšem nebylo přitom ani weselého účastenstwí obecného lidu, kterým se jindy korunowání krále jewilo co swátek celého národa. Nowý král neopominul dle obyčeje pasowati mnoho osob na rytířstwí; Pražané posmíwali se tomu, nazýwajíce ty ne prawými, nýbrž malowanými rytíři, protože prý newykázali posud žádných skutků rytířských pro obecné dobré.

[48]) Nález obce Staroměstské o tom nachází se wytištěn w Palackého *Urkd.* I. 44, nález obce Nowoměstské w *Archiwu českém* III. 217, oba téhož dne.

1420 Také pak Sigmundowi zajisté nebyl to žádný den radosti, nýbrž mnohého starostliwého zaměstnání. Již prwé byl na zaplacení wojska swého wydal peníze zachowané králem Wácslawem we pokladech jeho na Karlšteině, na Křiwoklátě a jinde. Nyní mu již peníze nestačily; i dal tedy hned ten den korunowání swého a nazejtří potom sáhnauti na *klenoty* kostela Pražského a kláštera sw. Jiří na hradě Pražském, laupati totiž zlato a stříbro s obrazů, s hlaw, ruk a těl swatých a tlauci drahé monstrancí a jiné zlaté a stříbrné nářadí kostelní, aby z nich nadělal peněz pro swé žoldnéře. Také rakew sw. Wácslawa z ryzího zlata obrácena jest od něho k tomuto účelu. Co prý horší jest, tázali se Pražané, kterým se wytýkalo předešlé kažení obrazů w jejich městě, zdali tlučení obrazů dřewěných čili stříbrných.[49]) Král Sigmund owšem slibowal, že dá wšechno to zase zhotowiti znowa a krásněji, až dá bůh zemi pokoj a odpočinutí.

Wojsko králowo i on sám také konali zatím již příprawy k odstěhowání se od Prahy. W auterý dne 30 Července, třetí den po korunowání, spálili předně sami wšecky stany swé, a dali se na cestu w rozličných směrech ke swým domowům. Němci uwolnili přitom swé newrlosti proti králi Sigmundowi, hlasitě jej nazýwajíce pomocníkem kacířů. S králem odjeli z hradu Pražského kanowníci a jiní duchowní hradští, kteří posledně s ním tu byli meškali; a také ženy mnohých uteklých měšťanů Pražských, které tu dosud měly útočiště, musily z rozkazu králowa odejíti odtud, aby nebylo zbytečných překážek hájení hradu, poručeného silné posádce. Sigmund odwezl s sebau také *desky zemské* a wšeliké kostelní klenoty, co jich ještě zbýwalo.

5.

Prwní rozmíšky mezi Pražany a Tábory. Obležení Wyšehradu.

Již buď za posledních dní ležení Sigmundowa před Prahau, buď hned po odtažení jeho jednalo se w Praze o powolání nowého panowníka do země na jeho místo, ježto dle umluw

[49]) Tak totiž Wawřinec z Březowé (wiz u Höflera I. 385).

mezi Pražany a Tábory neměl wíce Sigmund býti králem 1420 českým. W poradě bezpochyby tajné dohodli se konšelé Pražští s heitmany Táborskými, kteří byli w Praze, i s náčelníky druhých spojenců swých, aby byla koruna česká podána králi *Wladislawowi* polskému, a zawřeli psanau umluwu o tom, která byla we jménu Táborů jmenowitě stwrzena pečetí Žižkowau. Následkem toho odebral se hned ty dni pan *Hynek z Kolšteina*, který byl tušim jedním z heitmanů Pražských, we poselstwí ke dworu krále polského.[50])

Mysli obywatelstwa Prahy, jak domácího tak přespolního, kterému jednání toto na ten čas obecně powědomo nebylo, zatím byly welice zabaweny otázkami náboženskými. Přebýwáním Táborů jakožto spojenců w Praze seznámili se Pražané wíce než předtím s nowotami w náboženstwí, kterých neschwalowali mistři učení Pražského, ježto wětšina *kněží Táborských* přídržela se jich a ještě wždy dále w nich pokračowala. Na základě twrzení, že wšecko učení Kristowo obsaženo jest we písmě swatém nowého zákona, a wšecko, co se zakládalo na podání církwe, že jest škodliwý nálezek lidský, smýšleli kněží Táborští rozdílně o některých swátostech církewních, jakož jmenowitě o swátosti oltářní, kterážto dle jejich zdání neměla býti pozdwihowána ani chowána do druhého dne, ani neměli se jí lidé klaněti; též o swátosti pokání, při které zamítali pošeptmau zpowěd i ukládání skutků kajicích od kněze, naproti tomu schwalowali pro hříchy smrtelné zpowěd weřejnau přede wším lidem; zawrhowali učení o očistci a tudy wšeliké modlení za duše, rowněž wšeliké ctění swatých a obrazů i ostatků jejich, jakož i modlení k swatým, řehole mnišské, posty nařízené od církwe w ustanowené časy a slawení jakýchkoli swátků mimo jedinau neděli. Škodliwým pak nálezem lidským bylo jim také wšecko, co bylo zawedeno dáwným obyčejem církwe k zewnějšímu ozdobení a zwelebení služeb božích. Dle mínění jejich neměli kněží w kostelích při mši

[50]) Král Sigmund dostal o tom zpráwu od Wratislawských, na kterau jim již dne 11 Srpna odpowěděl dopisem z Kutnéhory. Wiz Palackého Urkdb. I. 45.

1420 swaté ani jiných obřadech užíwati žádných zwláštních rauch ani jiných ozdob, žádných kalichů neb jiných nádob skwostných; nemělo také býti žádných zpěwů při službách božích; a wšeliké obřady při mši a při jiných pobožnostech a wýkonech, o kterých nebylo wýslowně položeno w písmě swatém, měly přestati. Ani oltářů a kostelů dle jejich zdání nebylo k službám božím zapotřebí.

Dle toho wymyslili si kněží Táborští zcela nowý řád služeb božích, jak nejwíce možná prázdný wšeho lesku a umění, o kterém myslili, že se srownáwal s obyčejem Krista a jeho apoštolů. Ten zachowáwali na Táboře a týmž spůsobem také w Praze za swého zdejšího přebýwání. Místo mše měli obřad welmi jednoduchý, jehož nekonali w kostelích, nýbrž buď pod širým nebem buď po domích ledaskde. Oltáře k tomu neměli, leč stůl jakýkoli krytý ubrusem. Kněží přišli bradatí, neholení a bez pleše, bez ornátů, bez korporalů w obyčejném oděwu swém, obyčejně šediwém; z nichž jeden bez říkání hodinek, kollekt a jiného, co ke mši náleží, před jinými poklekl a druzí wšichni i lid za ním, hlawy až k zemi sklánějíce, i pomodlili se na hlas Otče náš. Potom wstal kněz slaužící, a na místě kanonu říkal na hlas a srozumitedlně jazykem českým jen slowa poswěcení nejprw nad hostií, potom nad wínem; a hned jal se podáwati swátosti pod obojí spůsobau přítomným kněžím i lidu obecnému. Hostie nebýwaly dle spůsobu církwe okrauhlé, nýbrž krájely se jakýmkoli spůsobem, nebo byly lámány rukama; a wíno neswětilo se w kalichu, nýbrž w jakékoli číši cíněné, železné, hliněné nebo dřewěné. Podobně byl skrácen řád při křtu. Bez oleje a bez křížma i bez wody swěcené křtili kněží Táborští we přirozené wodě tekaucí nebo odkudkoli přinesené; a nepřipauštějíce kmotrů ani tázání a odpowídání dle obyčeje, neříkali nic jiného než: Jene nebo Petře, křtím tě we jménu otce, syna i ducha swatého. Naproti tomu každé dítě, byť jakkoli nespůsobilé, musilo hned po křtu opatřeno býti swátostí pod obojí spůsobau. Přijímání swátosti dopauštělo se laikům každodenně a třeba několikkrát za den. Poslední pomazání na smrt nemocných opomíjelo se dokonce.

Se zalíbením tímto w jednoduchosti a sprostotě pojila se 1420
w duchu přednějších kněží Táborských zhaubná wášniwost a welká nesnášeliwost proti jinak smýšlejícím. Wšecko, čeho nebylo potřeba k jejich náboženstwí, mělo dle jejich přání býti zničeno a zkaženo, byť bylo jiným sebe dražší a wzácnější. Poněwadž se dle mínění jejich wšecka prawda křesťanská nacházela w písmě swatém, měly knihy swatých otců a doktorů býti pomítány a páleny, tak též missaly a jiné kostelní knihy, protože jich nebylo potřeba k řádu božích služeb Táborských. Poněwadž zawrhowali ctění swatých, schwalowali wěřícím swým wyhazowání obrazů a ostatků jich z kostelů a tupení, rušení a pálení jich, jakožto nástrojů powěry a modloslužby. Monstrance, kalichy a jiné klenoty kostelní měly býti tlučeny, oltáře i kostely bořeny jakožto wěci zbytečné; a z oděwů mešných radili nadělati kabátů, košil a nohawic.

Někteří z kněží Táborských pěstowali také dále proroctwí o brzkém skonání swěta, obracujíce je na záhubu swých protiwníků. Bratří Táboři byli dle učení jejich anděly mstnými, které wyslal bůh k ochraně swých wěrných a k wymýtění wšelikého pohoršení z králowstwí Kristowa. Wšichni protiwníci boží měli býti wyhubeni mečem a ohněm, wšecky statky jejich měly býti rozebrány, wypáleny, zkaženy, wšecka města, wesnice a osady rozbořeny. Až se to wše stane, tehdy že přijde Kristus w osobě swé podruhé s nebe, a počne se králowstwí jeho na zemi, we kterém nebude králů a knížat ani předstawených duchowních, nebude platů ani wýběrčích, nebude hříchu ani poskwrnění, wšeliký rozdíl mezi lidmi přestane, a nebude potřeba žádné maudrosti lidské, aby bližní učil bližního, protože wšichni budau učny božími; nebude chrámů ani křtu ani swátosti oltářní, protože wšichni budau křtěni w duchu swatém a krmeni nowau krmí andělskau. Sláwa králowstwí tohoto opraweného že bude wětší než církwe prwotní a trwati bude až do dne saudného; a to že brzy přijde, po nemnohých létech, tak že mnozí, kteří nyní žijí, ještě se toho dočkají.

Za hlawního půwodce a nálezce těchto učení pokládán byl mladý kněz tehdáž s Tábory w Praze meškající Martin

1420 Hauska, jinak nazwaný *Loquis*, rodem Morawan, wýtečného prý důmyslu, náramné paměti a smělé wýmluwnosti; s ním pak towaryšil w tom Wácslaw Koranda již často zmíněný, i také dílem mistr učení Pražského Jan *Jičín*, který byl roku 1412 sťaté tři mládence pohřbil w Betlemě, a jiný ještě nejspíš mladý kněz *Markold* ze Zbraslawic, bakalář swobodných nauk w učení Pražském od roku 1410. Ti a někteří jiní z kněží Táborských, kteří tehdáž byli w Praze, obcowali mnoho se sausedem Pražským *Wácslawem krčmářem*, bydlícím, jak se podobá, w domě wedlé kostela sw. Walentina na Starém městě (č. 71), a mnoho prý se jím sprawowali pro welkau známost jeho w biblí a obratnost, s kterau uměl wykládati nowý zákon starým a starý nowým.

Wšichni kněží Táborští nebyli jedné mysli we swých učeních; někteří neschwalowali wšechněch oněch mínění a nowot, kterými se druzí různili od mistrů a kněží Pražských;[51]) a také swětští lidé w bratrstwu nepřídrželi se wšeho onoho; sám přední heitman Jan Žižka z Trocnowa nebyl s wětšinau kněží Táborských srozuměn w náboženských zásadách jejich. Ale wětšina tato wládla w bratrstwu, a za přebýwání w Praze získala sobě také we zdejším obywatelstwu mnoho staupenců, zwláště w obecném lidu, jehož náklonnost k boření a zůření dostala od nich nowého powzbuzení. Poněwadž mistři řídící w učení Pražském, někdejší přátelé a pomocníci Husowi, jakož *Křišťan* z Prachatic, *Jakaubek* ze Stříbra, *Jan z Příbramě*, *Prokop z Plzně* a jiní, kteří požíwali nejwětší wážnosti u měšťanstwa usedlého, wšemožně se opírali nowotám Táborským; zlehčowali je kněží Táborští jak nejwíce možná před lidmi, tupíce je na swých kázáních jakožto prý lidi, kteří se wždy jen maudrostí lidskau zabýwají, a podněcowali proti nim k nenáwisti.

[51]) Wawřinec z Březowé, mluwě o bludech Táborských, wšude prawí jen o mnohých, ne o wšech kněžích Táborských, že se jich přídrželi. In plures *quidam de eorum numero* lapsi sunt errores (u Höflera 388). Et sic *plurimi* Thaboritarum presbyteri .... dimissis sanctorum doctorum sententiis &c.... (390). Podobně na jiných místech.

Stalo se nejspíš z pobádání kněží a bratří Táborských na 1420
základě předešlých umluw mezi nimi a Pražany, dle kterých neměli žádní protiwníci společné jejich wíry trpěni býti we městě, že ještě některý z posledních dní obležení města byla universita wyzwána od konšelů Pražských, aby se zřejmě přiznala ke čtyrem artikulům; což do té doby se nestalo od ní jakožto sboru, než toliko od přednějších mistrů w dorozumění s jiným kněžstwem Pražským. Mistři z té příčiny jsau swoláni od rektora university, tehdáž mistra Martina Kunšowic z Prahy, dne 1 Srpna, a zachowali se dle wůle konšelů i wší obce wšichni krom jednoho, který se znal jen ke dwěma z artikulů, dwau pak druhých, o přijímání pod obojí spůsobau a o statcích duchowenstwa, schwáliti nechtěl.[52]) Byl to nejspíš mistr Wawřinec z Nimburka, který bezpochyby musil proto opustiti město a dal se potom na stranu nepřátel.[53])

Na tom wšak Táborům nebylo dosti. Již o tři dni později, w neděli dne 4 Srpna, předložili kněží a heitmanowé jejich we jménu wšech Táborů i druhých přespolních spojenců obcím Pražským jisté žádosti sepsané we 12 artikulích, bez jejichžto splnění oznamowali že by nemínili déle zůstati w Praze. Připamatowáwali nejprw předešlé umluwy učiněné mezi nimi a Pražany o stawowání hříchů smrtelných a jiných neprawostí we městě, a doléhali na to, aby jim bylo pilněji za dost činěno, aby se trestalo cizoložstwí a jiné smilstwí, zahálka a lotrowstwí, pití po krčmách a nošení wšelikého oděwu skwostného, pásů stříbrných neb zlatých, rauch kropených neb krumpowaných, střihaných, malowaných neb jak byla w nich jiná tehdejší obliba, rowněž wšeliké podwody w řemeslích a na trzích, i aby dle týchž umluw protiwníci zákona božího byli wywrženi z města a wypowědění wíce zpět nepřijímáni. K tomu byly přidány žádosti nowé: 1. aby prý práwa pohanská a německá, nesrownáwající se se zákonem božím,

[52]) Monum. concilii Basiliensis I. 389.

[53]) Mistr Wawřinec z Nimburka nachází se posledně w učení Pražském ještě dne 24 Unora 1420; roku 1421 zahynul wšak dne 1 Dubna při dobytí Berauna od Žižky a Pražanů, kdež stál již při straně protiwné.

1420 byla zrušena, i aby se dály saudy a jiné řízení dle práwa božského; míněno tím nějaké přetwoření obecního zřízení w Praze dle náboženských zásad Táborů; 2. aby také mistři učení Pražského swé řády srownali s práwem božským, i aby z té příčiny položili zápisy swé na radnici ku prozkaumání a oprawení dle zákonu božího, to jest owšem dle smyslu kněží Táborských; 3. aby byly wšecky platy duchowních obráceny k obecnému dobrému, a co jest jich lichwářských na domích, na krámích neb na jiných statcích, aby byly zrušeny; 4. aby byly wšecky kláštery a zbytečné kostely we městě zbořeny, a oltáře i obrazy buď weřejně wystawené buď ukryté, rowněž ornáty nádherné, kalichy zlaté a stříbrné i wšecky prý jiné nástroje modlářstwí rušeny a kaženy.

K žádostem těmto obec Nowoměstská ihned beze wšeho potazu swolila; mělit w ní Táboři bezpochyby již od počátku wíce příwrženců než na Starém městě. Staroměstští počínali si poněkud opatrněji, nechtíce učiniti žádného rozhodnutí bez tázání mistrů Pražských; od nichž potom zánowní saudruh jejich z Anglicka, mistr Petr Payne, obecně nazwaný *Engliš*, učinil konšelům a starším z obce wýklad o každém jednotliwém artikuli, pokud by řádně měli neb neměli k nim přiwoliti. Jakau odpowěd dali potom Staroměstští k žádostem Táborů, není powědomo. Tolik wšak jisté jest, že s powolením nebo bez powolení konšelů Táboři aspoň s welkau část dosáhli wůle swé, co se týkalo nejposledněji zmíněného kusu žádostí jejich. Počalot se w Praze opět boření, kažení a tupení zaswěcených předmětů a wzácných pomníků křesťanského umění. Hned nazejtří po shromáždění obcí, dne 5 Srpna, dali se Táboři na Nowém městě w boření slawného kláštera křížowníků *Zderasských*, a o tři dni později pobořili také na Starém městě klášter Dominikanů u *sw. Klimenta* blíž mostu (8 Srpna),[54])

[54]) Den, kdy Táboři podali swé žádosti, klade Wawřinec z Březowé (w rukopise bibliotheky Pražské) na 4 Srpna, boření kláštera Zderazského *statim altera die*, tedy na 5 Srpna, boření pak kláštera sw. Klimenta *post iiii^ta die*; což jest 8 Srpna dle obyčejného tehdáž spůsobu počítání, ježto se den, od kterého se počítalo, bráwal za prwní.

jsauce beze wší pochybnosti podporowáni chátrau Pražskau, 1420
která se ráda k nim připojila.

O dwa dni později, w sobotu dne 10 Srpna, wytáhli Táboři i Pražští lidé wedením zůřiwce *Korandy* a několika jiných kněží z města wen ke *Zbraslawi*, a udeřili na slawný klášter tamější, jehož nikdo nebránil. Opanowawše jej tedy bez překážky, pobrali nejprw co se jim hodilo, roztlaukli obrazy, požili bez míry wín ze sklepů klášterních, a páchali wšeliké rauhání. Nebylo přitom šetřeno hrobek starých králů českých; zwláště pak zneuctěno tělo krále *Wácslawa IV*, před rokem tudíž pochowané. Táboři jej wykopali z hrobu, položili na oltář, a udělawše jemu korunu ze sena, lili do něho piwo, prawíce: „Wšak když žiw byl, rád jsi s námi píjel“. Potom nechawše ho tak, klášter zapálili i s welkau zásobau obilí w něm chowanau,[55]) a wrátili se zase do Prahy. Byla ohawná směsice lidu, wětším dílem spitého, kteříž zpíwali sobě jako po dobytém wítězstwí, někteří oděni w kápě mnišské a nesauce sobě trosky roztlučených obrazů a desk oltářních, jako na chlubné znamení činu swého. Ještě téhož dne u wečer dali kněží Táborští zwoniti na poplach na Starém i na Nowém městě, a pobídli lid rozjařený ku pokusu o dobytí *Wyšehradu*. Nemaudré předsewzetí toto wzalo wšak zlý konec. Útok nespořádaný, při kterém sběhlá chasa zapálila toliko nějakau chyši k Wyšehradu náležející, byl od posádky králowské odražen kamením, a útočníci wrátili se se škodau znamenitau.

Dálo se wšak we městě ty dni ještě wíce záhub a wýtržností. Dle úmyslu Táborů měly býti wšecky kláštery bez rozdílu zbořeny, a stalo se to na Nowém městě, ne-li dříwe, nejspíš toho času také s klášterem Servitů u panny *Marie na Botíči* a s klášterem *stw. Ambrože*,[56]) we kterém nejspíš pořád wětší škody dělaly ženy Táborské w něm přebýwající. Na

[55]) *Kronika Magdeburská* (p. 354) prawí, že byli přitom také upáleni mniši, kolik se jich našlo; což se wšak nepodobá dle zpráw domácích, které o tom ničeho nepřipomínají. Rowněž zdá se býti neprawé twrzení *Windeka* (p. 1139), že prý Husité králi Wácslawowi potlaukli hlawu i tělo.

[56]) Wiz u *Wawřince z Březowé* (u Höflera I.) str. 395.

1420 Starém městě stal se pokus o rozboření kláštera menších bratří u *sw. Jakuba*, jejž wšak zachránili řezníci Staroměstští, majíce w sausedstwí jeho swé masné krámy a mnohé příbytky. Učiněn z něho toliko sklad pro obilí a jiné zásoby chowané k účelům wálečným.[57]) Podobně zachowali konšelé Staroměstští klášter *sw. Františka* od zboření užitím jeho za zbrojnici; uloženy jsau w něm totiž pušky, praky a jiné nástroje wálečné. Mniši obau dwau klášterů byli bezpochyby již prwé utekli z města. Také klášter *sw. Anny* jeptišek řádu dominikanského na Starém městě byl zachráněn, wšak tím spůsobem, že w něm wykázáno místo jeptiškám také wšech druhých klášterů panenských w Praze, wětším dílem již prwé zbořených, ke společnému užíwání a opatření potrawau. Wšechny musily se přitom podwoliti přijímání swátosti pod obojí, sice jim hroženo wypowěděním z města a rozbořením kláštera. Kostel jeptišek od *sw. Ducha* na Starém městě, které rowněž jako jiné musily přestěhowati se k sw. Anně, dán jest *Němcům* Pražským, totiž malému zbytku jich, kteří zůstali we městě a znali se k straně pod obojí, aby tam měli služby boží a kázání we swém jazyku.

Mimo boření klášterů, tímto spůsobem jen s některau část zabráněné, spáchány jsau wšak welké ohawnosti skoro we wšech kostelích Pražských kažením obrazů, oltářů a jiných ozdob. Pobádáni ustawičným wášniwým kázáním kněží Táborských, dali se w to jak Táboři tak mnozí Pražané s nimi se slepau zůřiwostí a mnohým rauháním. Obrazům Kristowým i swatých wypichowány jsau oči, uráženy nosy; malby na zdech kopími a noži rozškrabowány, nebo pohazowány blátem. „Jsi-li bůh neb swatý jeho, braň se, říkali, a budeme w tě wěřiti.“ Nejkrásnějších desk oltářowých bylo mnoho sneseno na rynku Staroměstském před samau radnicí a roztlučeno, potom pak spáleno od Táborů u sw. Ambrože. Odtud nebylo nikdež w kostelích Pražských žádného obrazu ani sochy, než toliko na welkém oltáři byla wšude udělána kamenná *archa*, a w ní wystaweno tělo boží w monstranci. Mnoho kalichů, monstrancí a jiných klenotů kostelních, zlatých a stříbrných,

[57]) Wiz tamže str. 396 a 529.

bylo toho času stlučeno a bity z nich peníze w *minci* zřízené 1420
u *sw. Jakuba* k wyplácení mzdy žoldnéřům najatým od obce.

Také zanewření Táborů na *ornáty* a wšeliká zwláštní raucha kněžská ujalo se i u některých Pražanů, tak že se kněžím slaužícím w ornátě dály rozličné nelibosti. U *sw. Petra* na Poříčí nawedli muži ženy swé, tak že kněžím, když chtěli dle obyčeje čísti mši w ornátech, nedopustily konati službu boží. Jinde stawěly se proti kněžím bekyně, nechtíce přijmauti od nich swátosti, pokud by rauch nesložili. Aby odňali Táborům představírání neslušné nádhery w oděwích a nádobách kostelních, užíwali kněží Pražští, kteří se sprawowali radau mistrů učení Pražského, ornátů jak nejwíce možná jednoduchých a kalichů cínowých. Mistři sami nesměli se toho času ukázati na ulicích w tabardech čili rauchách swých mistrských, aby jim chátra nedělala příkoří, pročež i užíwání jich při swých slawných wýkonech školských na ten čas opomíjeli.[58]) A podobné nejspíš byly pohnútky, pro které wětší počet kněží Pražských opomíjeli také některých méně potřebných obyčejů kostelních, jakož uwádění žen po porodech, swěcení wajec, obilí, kočiček na kwětnau neděli, wykropowání na hřbitowech swěcenau wodau a jiných podobných.[59])

Mezi nelibými wýjewy nowotářských wášní w Praze jali se Pražané pomocí Táborů hned po úplném odtažení wojska Sigmundowa dobýwati a obsazowati rozličné twrze w okolí města, a uwazowali se jednak we statky wypowěděných měšťanů a osob duchowních, jednak jiné sausedy swé donucowali, aby se přidali k jejich straně. Wedením Žižky samého dobyta jest jmenowitě twrz we *Břežanech*, míli od Prahy wýchodně od Zbraslawě, nepochybně bez wšeliké překážky od posádek krále Sigmunda na Wyšehradě a na Nowémhradě u Kunratic, okolo kterých musilo wojsko táhnauti mimo. W *Krči*, ležícím na též cestě, byla twrz probošta Pražského wypálena a opuštěna od

[58]) *Monum. univ. Prag.* Tom. I. 36,

[59]) Že se obřady tyto již tehdáž opomíjely, swědčí spis Táborůw složený již před 8 Lednem 1421. Wiz u Höflera II. na str. 496.

1420 hajitelů samých, kteří si nedůwěřowali odolati útoku.[60]) Také brzy po odtažení Sigmunda wyprawili Pražané pomoc přátelům swým Žateckým proti *Bezděkowu*, hradu tuším králowskému,[61]) nedaleko Žatce, odkud se městu tomu dály škody. Woj Pražský dobyl hradu toho na překot útokem, a wrátil se brzy zase domů.

Praha sama, ačkoli wítězstwím nad wojskem Sigmundowým byla zbawena nebezpečenstwí welkých strastí, které by sice byly přišly na její obywatele, nepožíwala předce posud žádné úplné bezpečnosti, protože se posud oba pewní hradowé nad městem, hrad Pražský i Wyšehrad, nacházely w moci králowě. Z té příčiny hleděli Pražané bratry Tábory ještě déle zdržeti we městě swém, aby užili jejich pomoci; proto práwě jim tolik showíwali w náboženských libostech jejich. Konšelé Staroměstští, kteří dle smyslu mistrů Pražských a powážliwějšího sausedstwa showíwání tomuto předce kladli jisté meze, spůsobili si tím nechuť u příwrženců nowot Táborských we městě, a zbaweni jsau konečně úřední moci. W neděli totiž dne 18 Srpna ohlásili kněží na kázáních bez wědomí jejich z náwodu některých z obce a zwláště kněze *Jana Želiwského*, kazatele u Matky boží Sněžné, shromáždění obce, které mělo býti na radnici odpůldne téhož dne, jak prawili, k jednání o důležitých wěcech. Obec se sešla, a k oznámení neboli spíše předstírání, že Táboři nechtí we městě zůstati, pokud by wládli tehdejší konšelé, swolila k odejmutí jim úřadu a k wolení *no-*

[60]) Jest o tom jen krátká zpráwa w rukopise Wratislawském, jejž uwádí Palacký w *Dějinách národu českého* II. wydání III. č. I. na str. 411: „W to léto bratr Žižka dobyl twrze Břežan od Prahy míli, a Krč twrzi sami wypálili." W popise statků zabawených obcí Pražskau roku 1421 uwodí se dwojí Břežany s twrzemi, panenská totiž, náležející klášteru sw. Jiří, a Břežany u Zbraslawě. Že se zde míní tyto druhé, jde na jewo i ze wzdálenosti jedné míle, i že se wyprawowání toto krátké dotýká zároweň také Krče.

[61]) Listinau chowanau w archiwu kapituly Pražské dd. 28 Října 1420 zapisuje král Sigmund Plichtowi a Jaroslawowi z Žerotína některé statky „ratione servitiorum ipsorum per ipsos in castro Byczdyacow (čti: Bezděkow) exhibitorum". Roku 1434 náležel wšak Bezděkow dle zápisku w *Archiwu českém* III. 510 již panu Albrechtowi z Kolowrat.

wých konšelů. Tu hned kněz Jan Želiwský we jménu obce wzal 1420
pečet od konšelů odstupujících, a odewzdal ji nowému purkmistru a nowým konšelům, které obec spůsobem mimořádným zwolila zcela dle jeho náwrhu. Byli to mužowé, od nichž se bylo spíše nadíti, že se budau sprawowati wůlí Táborů. Heitmanowé bratrstwa Táborského wšak nejspíš prwé již uznáwali wětší potřebu, aby wojenskau moc swau obrátili na ten čas w jinau stranu; a tudy bez ohledu na toto dosazení nowých konšelů již pátý den potom (22 Srpna) odešli s bratřími z Prahy.[62])

Mezitím král *Sigmund* po swém odjezdu od Prahy přebýwal delší čas w *Kutnéhoře* s dworem swým, při němž se nacházely obě králowny české Barbora a Žofie, legat Fernand a někteří knížata němečtí a slezští, několik wysokých knížat duchowních a mnoho šlechty domácí i cizí. Ačkoliw byl nyní již králem korunowaným, wšak nezřídil žádné prawidelné wlády zemské dle řádu země, a neosadil wšech úřadů k tomu od starodáwna náležejících, tak že nebylo na ten čas žádných saudů zemských ani krajských k řádnému konání sprawedlnosti. Toliko podkomoří *Wácslaw z Dubé* a mincmistr *Mikeš Diwoký* z Jemniště konali úřady swé při spráwě důchodů králowských a nad městy králowskými, wšak owšem mimo Prahu a města s ní spolčená, která se z jich poslušenstwí wytrhla. Pana Wácslawa z Dubé a z Leštna učinil Sigmund zároweň také *nejwyšším purkrabím* Pražským. Wedlé toho myslil nejwíce jen na potlačení wšelikého ruchu w obywatelstwu, které skoro w celé zemi mělo smýšlení jemu protiwné, aby se nemohlo zjewně připojiti k straně Pražanů a Táborů. K tomu cíli dorozuměl se s pány českými o zřízení tak zwaných *lantfridů* po krajích, tak totiž, že nad každým krajem dosadil heitmana z panstwa w kraji usedlého, který měl w čele stawů toho kraje, to jest pánů, zemanů, prælatů a měst králowských brániti „Wiklefům“ a držeti lid w poslušenstwí.[63]) W každém

[62]) *Wawřinec z Březowé* owšem prawí, že odtáhli „non habentes aliam causam recessus, nisi quia magistri eorum ritibus scripturis resistebant“, což wšak není podobné.

[63]) Ut in universis ejusdem regni districtibus certos capitaneos constituamus, qui cum incolis ejusdem districtus contra Wiklefistarum procedant

1420 kraji byly od začátku měsíce Září roku 1420 swolány sjezdy stawů k uradění se o spůsob, kterým by úmysl králůw přitom byl proweden.

W Kutné Hoře zwěděl Sigmund o poslání pana *Hynka z Kolšteina* ku králi polskému, o čemž dali mu zpráwu konšelé Wratislawští ze Slezska. Král nařídil jim (11 Srp.) a jiným městům slezským, aby po pánu tom pilně pátrali na cestách a jej jali, což se wšak nepodařilo; také pak z té příčiny psal papeži a rozličným knížatům, stěžuje na Pražany, že chtí woliti jiného krále a jeho zbawiti dědictwí. Wedlé toho pokaušel se wšak též o mírné prostředky, užíwaje k tomu pomoci pánů českých a morawských, kteří mu posud stále zachowáwali wěrnost. Dalť po nich psáti Pražanům, bezpochyby hned po odtažení Táborů z Prahy, podáwaje jim znowu bezpečného slyšení o náboženstwí, když by s ním zawřeli zatím příměří do středopostí příštího roku. Pražané uměli wšak dobře uwážiti prospěch takowého příměří ne pro sebe, nýbrž pro krále, aby zatím mohl pohodlně sebrati nowé wojsko k wálčení s nimi; a od slyšení již jednau zkušeného nenadáli se rowněž welkého účinku, zwláště když proslýchalo se, že legat Fernand přimlauwal králi, aby prý jen slibowal Pražanům, ale ničeho nedržel, neb že kacířům není nikdo zawázán slowem daným. Odepsali tedy pánům w dorozumění s mistry, žádajíce jejich prostřednictwí, aby král na místě austního slyšení uložil swým prælatům a doktorům, aby dali písemnau odpowěd na spis mistrů Pražských zaslaný předtím do ležení králowa před Prahau, kterým od nich odůwodněny byly čtyry artikule Pražské; o příměří wšak nečinili žádné zmínky; a tím se wyjednáwání toto přetrhlo.

Ty dni učinili konšelé Staroměstští umluwu s panem *Henrichem z Plawna*, který se ode dwau let doposud nacházel u nich we wězení pro někdejší odboj swůj proti králi

insaniam eosque in eorum exterminium viriliter persequantur, ut rebelles quique, qui se suis dominis frivole opponere non formidant, poena territi ad obedientiam debitam reducantur. Tak prawí o tom Sigmund w dopise k Oldřichowi z Rosenberka dne 3 Září 1420 w originale archivu Třeboňského.

Wácslawowi. Konšelé propustili jej na swobodu, začež pán 1420
s poděkowáním z wazby poctiwé a milostiwé slíbil wyplatiti jim dwa tisíce kop grošů we dwau lhůtách, o sw. Hawle nejprwé příštím a sw. Jiří prwním potom, zadruhé pak zawázal se pode ctí a pod wěrau, nebýti nikdy proti Pražanům neb jich pomocníkům w té při „pro wyswobození zákona božího" nebo w jakýchkoli jiných, i postawil rukojmě, kteří, kdyby jednal jakýmkoli spůsobem proti druhé této přípowědi, zawázali se k pokutě desíti tisíc kop. Toho na swědectwí prý pan Henrich přijímal ihned w Praze pod obojí spůsobau, a také prý slíbil Pražanům darowati 22 tun prachu puškowého. Po takowé umluwě odjel dne 13 Září swobodně z Prahy, a doprowázen jest některými měšťany k tomu ustanowenými až do Žatce, odkud se mohl odebrati na zámky swé Kinžwart a Bečow.[64])

Pražané předsewzali hned potom *obležení Wyšehradu.* W neděli dne 15 Září wytáhli s žoldnéři swými z města, a položili se pod stany a budkami kolem okolo kostela sw. Pankrací při silnici, která wedla jako posud z poledních stran přes Wyšehrad ku Praze. We stanowišti tomto dobře se ohradili příkopy se wšech stran, tak že byli proti wýpadům posádky Wyšehradské bezpečni, a zawřewše cestu k dowozům potraw do hradu, zbawili zároweň město překážek, které posádka dotud činila dowozům do Prahy. Potom postawili w končinách Nowého města dwa praky za kůrem kostela Serwitů na Botíči a jednu welkau pušku we zdi tamější kaple panny Marie na Tráwníčku, a počali z nich střelbu na Wyšehrad, pokaušejíce se tím posádku připrawiti ke wzdání.[65]) Praky ty rozrazil wýtečný mistr puškář Wyšehradský střelbau na ně zaměřenau od kaple sw. Markety w té straně při hradě. Z pušky wšak čili děla činěny byly Wyšehradským škody znamenité, ač bez rozhodného účinku. Na oplátku toho jala se zase posádka hradu Pražského střileti na Staré město. Dne 27 Září padla

[64]) *Beness. minorita* ap. Dobner IV. 69. *St. letop. č.* 27 (kdež příběh chybně jest položen na rok 1419) a rukop. musea českého 981 č. 348.

[65]) Pixidibus et machinis (ipsos) lucrare conabantur, praví Bartošek z Drahonic (Dobn. I. 145).

1420 rána z welké pušky na trh rybný na rynku Staroměstském, nejspíš o wětším shonu lidstwa, která pojednau zabila jednoho muže a pět žen. Jedna z nich chodila s autěžkem, a porodila před časem dítě, které tudíž ještě za žiwa pokřtěno.

Zatím Pražané k jistějšímu dobytí Wyšehradu žádali Táborů a jiných přátel swých, jmenowitě také z panstwa, po poslích k nim wyprawených, aby jim k tomu přispěli swau pomocí. Následkem toho sjížděli se mnozí předešlí jejich pomocníci i také někteří jiní brzy zase do Prahy. Několik dní po sw. Wácslawě, totiž dne 4 Října, přitáhl jmenowitě opět pan Hynek *Krušina* z Lichtenburka s bratry Orebskými w počtu 7000 lidí, a s ním bratr jeho Jan i předešlý společník jeho *Diwiš z Miletínka*; něco dříwe nebo později také některý počet *Žateckých* a *Launských* s předešlým wůdcem swým *Záwišau* Bradatým, z pánů pak pan *Viktorin* řečený Boček z *Poděbrad*, který jak se zdá toho teprw času opustil poslušenstwí krále Sigmunda, a pan *Hynek z Kolšteina*, který se zatím nawrátil ze swého poselstwí z Polska. Nejdéle meškali *Táboři*, zaměstnáni jsauce zatím prudkým wálčením se staupenci králowými w jižních částech země české.

Po příchodu těchto pomocníků zwolen jest pan Hynek *Krušina* za wrchního heitmana nad wojskem obléhajícím. On s panem Viktorinem Poděbradským a se swým lidem Orebským, mezi nímž se nacházeli mnozí zemané z kraje Hradeckého, položil se opodál od Pražanů w aúdolí Nůselském blíž staré cesty, po které se chodíwalo ze Psář nahoru k sw. Pankrácí, w některém wzdálí od Wyšehradu, a blízko něho zarazili stany swé Žatečtí a Launští se Záwišau Bradatým pod wrchem, na kterém stojí Karlow. Wšecka tato tři ležení ohražena jsau proti Wyšehradským jedním příkopem, který se táhl od postawení Pražanů u sw. Pankrací dolů do Nůselského údolí mimo ležení Krušinowo až ku potoku Botíči a dále k ležení Záwišowu. Příkop ten dělali po wíce dní lidé z města, mužského i ženského pohlawí, wycházejíce k tomu každého dne w processí s knězem, který před nimi nesl na hůlce tělo Kristowo w monstrancí dle obyčeje Táborského. Wyšehrad byl

tudy obehnán se wšech stran krom od města a řeky Wltawy, tak že po suchu bylo wšeliké přiwážení potraw do něho učiněno nemožné. 1420

Posádka Wyšehradská byla silná, čítajíc několik tisíc žoldnéřů českých i německých, jichž heitmanem wrchním byl pán rodu morawského *Jan z Boskowic* řečený *Wšembera* seděním na Brandýse nad Orlicí. S ním nacházelo se tudíž wíce šlechticů německých z Bawor, ze Frank i ze Slezska s rytířským a jiným lidem swým.[66]) Jednoho dne w neděli učinili wýpad na hlídky Pražanů na Botíči, tuším kde potok dělil wesnici Psáře od Nowého města, a spůsobili jim porážku citelnau, tak že ztratili na dwě stě zabitých. Ale wšelikému udatnému odporu byl překážkau nedostatek potraw, který se po zawření dowozů welmi brzy dostawil. Welitelowé posádky dali o tom záhy zpráwu králi Sigmundowi, kterýž ihned jim slíbil dodati hojné zásoby a Pražany sehnati s pole, ale se splněním slibu welmi se obmeškal, poněwadž mu dostáti nemohl. Teprw asi tři neděle po obehnání Wyšehradu, dne 4 Října, zdwihnuw se z Kutnéhory s lidem swým uherským, jal se konati záhuby w krajině odtud až k *Boleslawi*, kdež spálil 24 wesnic a w nich mnoho žen a dětí, nejwíce snad na statcích pánů z Poděbrad, kteří pomáhali Pražanům. Odtamtud dal se na pochod až do krajiny *Žateckých*, jakožto též pomocníků Pražanů. Dne 10 Října zabawil jim z nenadání něco wozů blíž samého Žatce; ale již o čtyry dni později (14 Října),[67]) když se opět přiblížil k městu tomuto, porazili Žatečtí Uhry jeho na útěk se ztrátau znamenitau. Král ucauwl zpět přes Launy do *Slaného*, a obrátil se odtamtud do *Litoměřic*, na kteréžto cestě přicházeli k němu posel za poslem od Wyšehradských s upomínáním o pomoc. Nebo již byly jim došly

[66]) U *Windeka* pag. 1140 jmenují se: Herr Heinrich von Slaudersperg, Walckensteiner, Drostperger von der Echse, der Schenke von Sidaw, von Mychssen, Jorg Morer von Paiern, Carle von Hespruck aus Francken, her Nemic vss Slesigen vnd ander vil ritter vnd knechte.

[67]) Wawřinec z Březowé udáwá 24 Října, což se wšak nedá srownati s ostatním wyprawowáním jeho o tehdejších předsewzetích Sigmundowých, a jest tedy chybau péra.

1420 wšecky jiné potrawy, tak že musili začíti jísti maso ze swých koní; pročež oznamowali králi, že nedostane-li se jim pomoci rychlé, budau přinuceni se wzdáti.[68])

K tomu odpowěděl Sigmund z Litoměřic, aby jen ještě maličko postrpěli, že poslal pro wíc wojska, a že jim w krátké chwíli pošle potrawy w hojnosti, a to po Wltawě, kdež by toho Pražané zabrániti nemohli. K tomu cíli dal od Litoměřic dowézti několik lodí na wozích do *Berauna*, a odebral se osobně s lidem swým do města tohoto. Tam dal naložiti na lodě wozy naplněné špíží, a mínil je po Mži až ke Zbraslawi, odtamtud pak dále po Wltawě splawiti až pod Wyšehrad. Wěc takowá nedala se wšak snadně utajiti. Pražané, w čas o tom zwěděwše, přehradili ihned řeku Wltawu nad ostrowem podlauhlým, který jest nedaleko Wyšehradu proti wsi Podolí, řetězy a trámy okowanými, aby tudy žádná loď nemohla projeti, leč by překážky tyto přetrhla. Pro wětší pak jistotu ostrow onen také osadili, a udělawše na něm dwa sruby, jeden na dolejším a druhý na hořejším konci, položili wory w řece od dolejšího konce ostrowa až ke břehu w Podskalí nedaleko kláštera Slowanského, a od hořejšího konce až ke břehu w Podolí, po nichž se mohlo přecházeti jako po mostech; od břehu Podolského pak ještě wykopali nowý příkop až k ležení wojska u sw. Pankrací, tak že tím Wyšehrad již dokonce se wšech stran byl zawřen a nebylo k němu přístupu wolného odnikud. Práwě ten čas přitáhl ku Praze *Mikuláš z Husi* s pomocí od Táborů, která wšak pro jiné zaneprázdnění bratrstwa nebyla wětší než asi 30 neb 40 jízdných; i wykázáno jemu místo na ostrowě řečeném, aby jej hlídal a hájil. S ním bezpochyby přijel také pan *Prokop z Austí*, držitel hradu při městě Táboře a již také člen bratrstwa Táborského, který odtud též se účastnil obležení Wyšehradu. Král Sigmund, když zwěděl o těchto opatřeních, neodwážil se lodě s potrawami po wodě wyprawiti.

[68]) Dle Wawřince z Březowé jedla posádka koňské maso skoro tři neděle, a to sice do 1 Listopadu, tedy asi od 11 Října.

Ty dni, když meškal w Berauně, stal se ještě zase nowý pokus o umluwení jeho s Pražany. Páni a zemané *kraje Hradeckého*, z nichž byl asi přední Čeněk z Wartenberka, uzawřeli býti k tomu prostředníky k zachránění další záhuby země, a zwolili ze sebe některé rytířské lidi, kteříž se we jménu jich odebrali ku králi a ku Pražanům. Jednalo se opět o wolné a bezpečné slyšení o čtyrech artikulích Pražských, jehož měl král powoliti. Sigmund swolowal k tomu tentokrát jen pod wýminkau, aby Pražané prwé upustili od obležení Wyšehradu. Když poslowé Hradečtí s takowau odpowědí přišli do Prahy, widěli brzy, že o tom při Pražanech nemohlo býti řeči. Nicméně ujednán s nimi od obce náwrh jiný, k němuž i oni dali přiswědčení swé a wyprawili s oznámením jeho posla do Berauna we jménu swém i Pražanů. Král měl dáti swobodné slyšení a postaupiti zatím Wyšehradu do wěrných rukau obce a šlechty Hradecké; slyšení pak aby bylo se záwazkem, když by po hádání mezi mistry Pražskými a stranau protiwnau byla od lidí maudrých a hodnowěrných, k tomu ustanowených, uznána prawda čtyr artikulů, aby král prowozowání jich dále nepřekážel, nýbrž napomáhal a hájil jich; a když by to náležitě zaručil, aby mu Wyšehrad byl zase nawrácen; pakli by mistři Pražští neobdrželi za prawdu, tehdy že Pražané i s mistry swými mají od artikulů odstaupiti. Toto předložení widělo se wšak králi Sigmundowi tak býti přílišné, že po přečtení listu hněwem uchwácen, zuřiwě proklínal Pražany a sprostými slowy jim lál,[69]) nechtěje nic slyšeti o postaupení Wyšehradu; spíše ať prý oni sedlští chlapi jemu postaupí Hradce Králowé, kterého se podwodně zmocnili. Posla byl by prý snad we prwním wzteku dal stíti, kdyby ho okolo stojící nebyli od toho odwrátili. Posel wrátil se do Prahy se špatným pořízením, a jednání bylo u konce. 1420

Hned potom odebral se Sigmund z Berauna na *Karlštein*, a odtamtud dne 20 Října na *hrad Pražský,* kamž dal doprawiti zásoby prwé ustanowené pro Wyšehrad. Na této cestě

[69]) Stercorizabo prius ad eorum rostra, quam de Wyssegrado cedam, byla slowa jeho dle Wawřince z Březowé.

1420 schwalně jel přes wrchy nad Wltawau, které jest widěti z Wyšehradu, a dal páliti wsi w té krajině, jakož jmenowitě také *Zlíchow* i wšecky lisy na winnicích w okolí, aby posádka Wyšehradská widěla moc jeho a wzala z toho srdce. Také pak z hradu Pražského dal, jak se podobá, učiniti nájezdy do okolní krajiny, w níž byli Pražané předtím osadili některé twrze. Dalif se ustrašiti žoldnéři Pražští na *Kněžewsi* na cestě k Slanému a na jiné nejmenowané twrzi wíce stranau k Beraunu, i wzdali se králi; on wšak w tehdejším wzteku swém na Pražany dal je upáliti i s jedním knězem, který byl we Kněžewsi, sedláky pak přitom zajaté dal odwésti do Berauna. Potom jel ze hradu Pražského na *Mělník*; odtamtud do Nimburka a dále zpět do *Kutnéhory* a do *Čáslawě,* sháněje se wšech stran lid swůj branný dohromady, aby konečně mocnau wýprawau Pražany odehnal od Wyšehradu.[70])

Když minulo osm dní od jeho ukázání se Wyšehradským na wrších za Wltawau a pomoc jim od něho posud nepřicházela, potrawy pak jim docela docházely, tak že již ani koňského masa neměli dostatku a mužstwo welmi se mořilo hladem: uznáwali náčelníci posádky nemožnost dalšího držení se we hradě, a uzawřeli jednati o wzdání pod čestnými wýminkami. Dne 28 Října sešli se k tomu pan Boskowec a druzí přednější z Wyšehradu s panem Hynkem Krušinau a druhými pány a heitmany wojska obléhajícího na cestě mezi Wyšehradem a sw. Pankracím, i ujednali a upsali smlauwu takowau: kdyby do čtwrtka nejprwé příštího (dne 31 Října) a ten den

[70]) Dne 28 Října datowáno jest wíce listin krále Sigmunda z Berauna na zástawy rozličného zboží duchowenstwa; z čehož by se mělo sauditi, že teprw po tomto dni, tedy třeba 29 Října opustil Beraun; ale jest naprosto nemožné, aby byl cestu na Karlštein, na hrad Pražský, kdež se zdržel, na Mělník, kdež bezpochyby také měl co říditi, potom na Nimburk, Horu, Čáslaw a zase zpět do Hory, potom pak odtud na Nowýhrad u Kunratic wykonal za 2½ dne, totiž do 31 Října dopoledne, w kterýžto den přijel s wojskem na Nowýhrad. Protož zasluhuje wíru udání Wawřince z Březowé, dle něhož Sigmund již 20 Října přijel z Karlšteina na hrad Pražský. Nejspíše wšak zůstawil toliko kancelář swau ještě na několik dní w Berauně k wyřízení neodkladných wěcí.

celý nepřišla jim pomoc takowá, aby jim podána byla hojná 1420
špíže (ne ledasjaká, tak aby dodání nějakých 20 neb 30 měr za nic se nepočítalo); tehdy oni Wyšehradští že slibují pode ctí a pod wěrau, obléhajícím postaupiti hradu prwního dne potom, w pátek den Wšech Swatých do patnácté hodiny, to jest do nynější dewáté hodiny ranní, se wšemi puškami, prachem i wší střelbau kromě ručnic; do té pak doby aby bylo *příměří*, tak aby Wyšehradští newycházeli ze swých příkopů, leč by král Sigmund do té hodiny patnácté přitáhl se swau mocí a udeřil na obléhající; tehdy žeby Wyšehradští mínili jemu s druhé strany pomoci.

Když se smlauwa tato jednala a sepisowala (musilo to býti asi w prawé poledne), zjewila se nad Prahau *duha* neobyčejné krásy a welikosti, pozorowaná několika mistry a bakaláři swobodných nauk, kteří tu chwíli, sedíce na wršku Kawčí hory nad řekau Wltawau nedaleko kostela sw. Pankrací, díwali se na sjezd pozdálečí a čekali, jaký wezme konec, zatím o rozličných wěcech rozpráwějíce. Byl mezi nimi také dějepisec swé doby a někdy dwořenín krále Wácslawa, mistr Wawřinec z Březowé. Jeden konec duhy té byl takořka zrowna pod jich nohama zaražen w řece Wltawě; oblauk byl rozepiat nad městem; druhým pak koncem sáhala na wojsko Pražské u kostela sw. Pankrací, též w očekáwání stojící, tak že jen krátký kus cesty od kostela sw. Pankrací až k onomu wršku nad řekau scházel do kruhu auplného, sotwa čtwrtý díl kruhu. W žertu wykládali mistři wšelijak, co by zajímawý úkaz tento znamenal; wšak na tom konečně zůstali, že jest to znamení brzkého obdržení Wyšehradu.

Ačkoli w zápise smlauwy stálo jméno „slowutného panoše“ *Mikuláše z Husi* wedlé jiných wůdců wojska obléhajícího, on wšak se zawřením jí nebyl spokojen, nejspíš protože se jí posádce dopauštěl swobodný odchod. W newoli z toho opustil se swým zástupem Táborů ostrow ke hlídce sobě swěřený, a odtáhl do města; brzy wšak dal se přimlauwáním ukrotiti, a wzal se swými místo w ležení u sw. Pankrací; ostrow pak osadil na místě jeho pan Jan z Kolšteina.

1420 Když se zawírala smlauwa o příměří a o wzdání Wyšehradu, měla prý posádka králowská plnau naději, že bude ještě w čas wybawena; a málem by se doufání její bylo také splnilo. Král *Sigmund* přitáhl s wojskem shromážděným u Kutnéhory we čtwrtek dne 31 Října ku poledni na *Nowýhrad* u Kunratic; ale neodwážil se hned toho dne udeřiti na Pražany a jich spojence, očekáwaje wíce lidu, který jemu měli ještě přiwésti páni morawští, w čele jejich nejwyšší heitman zemský pan *Jindřich z Plumlowa*, jenž sám dle zaslíbení swého wedl králi 2000 mužů.[71]) Páni přitáhli toho dne k wečeru, a položili se na noc w lese Kunratickém, kdež lidu jejich bylo popřáno odpočinutí pod opatrowáním hlídek. Nazejtří ráno mínil král nepřátely swé před Wyšehradem podstaupiti bitwau, a dal o tom wěděti listem wůdcům posádky hradu Pražského, s nařízením, aby se i oni k ránu přihotowili a udeřili na dům Saský a na wěž mostskau na Malé straně i bude-li lze, je zapálili. Posel s listem w noci wyprawený padl wšak do rukau Pražanů, a tudy heitmanowé wojska obléhajícího, zprawení o úmyslu králowu, učinili též hned w noci příprawy k bitwě, a určili stanowiště, kde který oddíl wojska měl státi a bojowati.

Ráno w den Wšech Swatých (1 List.) dal se král na pochod s wojskem swým, jehož bylo asi 16 neb 20 tisíc mužů dobře oděných, táhna od Kunratic po silnici přímo proti postawení Pražanů u sw. Pankrací. Za wojskem jely wozy plné špíže určené pro obleženau posádku. Z Wyšehradu bylo celau jeho moc dobře widěti w rowině, k polední straně pozwolnu do wýšky wystupující. Na místě nejwýše položeném před zraky Wyšehradských powykročil Sigmund od wojska stranau w lewo, a blýskal w powětří mečem wytaženým z pošwy, dáwaje znamení, aby i oni z Wyšehradu wyskočili a s druhé strany se obořili na nepřítele. Ale tu chwíli byla již minula patnáctá hodina, w kterau Wyšehradští dle smlauwy powinni byli se wzdáti, a tudy pode ctí nesměli wíce Sigmundowi pomáhati.

[71]) U Wawřince z Březowé čte se o tomto pánu: qui *pro sponsa sua* cum duobus millibus suis ad regem venerat. Myslím, že se má rozuměti *pro sponsione sua* neboli *pro sponsu suo*.

Mnozí z posádky, widauce krále a wojsko jeho na blízku před 1420
sebau, chtěli wen z hradu a bojowati; ale pan Wšembera s druhými heitmany, pamětliwi jsauce záwazku, osadili wšecky brány a fortny hlídkami, a nedopustili nikomu z nich wyjíti. Když to widěli páni čeští a morawští, že se jim nebylo nadíti pomoci z hradu, a spozorowali příkopy wýborné, kterými se Pražané u sw. Pankrací byli ohradili, kdežto také wojsko Pražanů a jich spojenců na počet, jak se zdá, nebylo králowu wojsku příliš nerowné; zrazowali králi, aby se w útok nedáwal, chce-li se welké škody na swém lidu uchrániti. Ale král nechtěl o tom slyšeti. „Nic, prawil, já dnes musím s těmi sedláky bojowati.“ Pan Jindřich z Plumlowa přimlauwal mu ještě wlídnau řečí, řka: Wězte, králi pane, že dnes welkau škodu wezmete a s hanbau odstaupíte; neb já se welmi bojím cepů sedlských. Wímť já, odpowěděl mu král, že wy Morawci jste bázliwi a nejste mi wěrní. To rozhorlilo pány. Ihned pan Jindřich Plumlowský a druzí Morawané ssedli s koní, a prawili: Hle! tu jsme, hotowi jíti, kam kážeš; wšak budeme, kde ty králi nebudeš. Tedy dal král rozkazy k bitwě. Rowinau po silnici měli táhnauti Uhři; w lewo od nich wyprawil pány morawské a české s lidem jejich do aupadu, který se schyluje od kostela sw. Pankrací dolů ku Podolí, w němž nacházely se tehdáž jakési rybníčky a močidla; od těch wzhůru měli útokem hnáti na ohrazení Pražanů se strany západní, Uhři zároweň se strany jižní.

Prwní útok stal se s obau stran s prudkostí welikau. Bojowníci Pražští, kteří měli hájiti příkopy, zhrozili se z počátku spořádaných šiků těžkooděnců, s nimiž jim bylo zápasiti, a obrátili se na útěk k samému kostelu sw. Pankrací, u něhož se těsně shlukli we hromadu. To wida pan Hynek *Krušina*, heitman, welikým hlasem zwolal, řka: O milí bratří! nawraťte se zase, a buďte dnes udatní rytíři w boji Kristowě; nebo ne náš, ale boží děje se boj. Uzříte zajisté, že pán bůh wšecky naše a swé nepřátely dá w ruce naše. Ještě práwě řeči nedokonal, a již kdosi jiný zkřikl, jak byl obyčej w bitwách dodáwati sobě srdce: Běží nepřátelé, běží. K tomu powzbuzení

1420 wšichni úprkem se obořili na nepřátely, a brzy odehnali je od příkopů, a na útěk je obrátili. Pan Krušina, pan Viktorin Boček, Mikuláš z Husi a někteří jiní stawu panského a zemanského i také ze sausedů Pražských předcházeli druhé příkladem udatenstwí. Z králowských byl prwní pan Mikeš Diwůček, jenž maje lidu 1500, obrátil se zpátkem a uwedl tudy druhé w nesnáze. Tu se strašliwě splnily wýstrahy dáwané králi před bitwau, a byli to nejwíce páni čeští a morawští sami, které postihla záhuba, ježto jim byl připadl boj w místě nejnebezpečnějším. Pražané a jich spojenci, wyskočiwše za nimi ze swých příkopů, zatiskli je dolů k rybníčkům a močidlům, které jim překážely w útěku, a tu mnoho jich pobili. Strašně řádily proti nim zwláště cepy sedlské, totiž lidu Orebského, Žateckého a Launského, který žádného nežiwil, nýbrž wše wraždil napořád, nedbaje ani wolání těch, kteří se podáwali do zajetí a slibowali nawždy se přídržeti zákona božího. Jen páni, kteří stáli s Pražany, chowali se mírněji, zajímajíce koho mohli, ano i s wlastním nebezpečenstwím některé uchraňowali od cepowníků.

Padlo toho dne 24 pánů korauhewných, mezi nimiž byl heitman morawský pan Jindřich z Plumlowa, jenž smrtelně raněn a zajat, přinesen byl na hřbitow kostela sw. Pankrací, a tam zpowídaw se a pod obojí spůsobau přijímati žádaje, wypustil ducha; též pan Jindřich Lefl z Lažan, někdy hostitel Husůw na Krakowci, který wnesen do stanu a rowněž wykonaw zpowěd a přijaw swátost pod obojí, tudíž zemřel; z auhlawních pronásledowníků strany pod obojí jeden, pan Petr Konopištský ze Šternberka, někdejší wítěz nad Austskými u Žiwhoště; dále pan Jaroslaw ze Šternberka a z Weselé na Morawě, pan Wok z Holšteina, Hynek Samwalský z Malenowic, Albrecht z Chotěnowa, Mikuláš Zajíc z Hasenburka, Wilém Zajíc ze Židlochowic na Morawě, Racek Šwihowský z Risenberka, Jindřich z Krumlowa, Wácslaw z Klučowa, Aleš řečený Krtek, Janek z Kostelce řečený Sekretář, Dobeš Černohorský z Boskowic, mladý pán Markwart Michalec,[72]) Srbín rytíř udatný jinak

[72]) *Markwartem* nazýwá jej Windek pag. 1140.

Soběšín a mnoho jiného lidu rytířského. Největší seč stala se 1420
na jedné malé aulehli na swahu od kostela sw. Pankrací k rybníčkům wýše zmíněným, na které ležela těla zabitých pánů a rytířů jako prý snopowé o žni. Ostrý, bezpochyby půlnoční wítr, který wál toho dne, škodil pánům, majícím na sobě těžké odění železné, wíce než městskému a sedlskému lidu w lehkém šatstwu, a činil bezpochyby obdržené rány nebezpečnější. Méně než Čechowé a Morawané utrpěli Uhři a Němci we wojště Sigmundowě; nicméně wšak ztratili též některé lidi znamenité. Byli mezi nimi ze Slezska šlechtici Stošowé z Schellendorfa Jindřich a dwa strýci jeho, Reinhart z Rybenic, Petr Schirmer; Polák Ondřej Balický, též kníže ruský Jiří ze Smolenska, jenž zbawen byw swého panstwí, přebýwal při dwoře Sigmundowě. Celkem počítalo se, že padlo 400 mužů z wojska králova, kterých těla se spatřowala na bojišti, i asi do pátého sta bylo jich, když se připočtli těžce ranění, kteří byli odwezeni z bojiště, ale zemřeli buď na útěku nebo w krátce potom. Mezi zajatými byli morawští páni Hašek z Waldšteina, Jan Towačowský z Cimburka a Jan z Bítowa. Wojsko Pražské neztratilo wíce než asi třidcet zabitých. Ze znamenitějších byl Ješek syn Ješka zlatníka, sauseda tuším Staroměstského.

Král Sigmund, zůstaw mezi bitwau pozadu na wýšině prwé zmíněné, patřil s úžasem na porážku swého wojska. We hněwu a lítosti wylily se mu slzy z očí. W prwním okamžení přičítal winu pánům českým, těm bezpochyby, kteří se prwní byli obrátili na útěk, jakož Mikšowi Diwůčkowi z Jemnišť, dáwaje jim prý zrádců a kacířů; když pak rozhořčili se z toho proti němu a přišlo také k newoli mezi nimi a Uhry we wojště, musil zase krotiti a udobřowati obojí;[73]) konečně

[73]) *Windek* (pag. 1140) o tom wyprawuje: Do das geschach, do was ein romischer konig sere zornig, das er von zorn mittin under die Beheim rait, und sprach zu in: Ir Beheim! Ir seit allesamt kezer und vorreter; weret ir pei uns bliben, so weren die fromen herren und lewte nit erslagen und were Prag auf diesen tag unser. Do trungen die Beheim zu, und wolten den konig erslagen han; do drungen zu die Ungarn mit iren huffen, und drungen den konig von den Beheim. Also besorgeten sich die Beheim, und dorften dem konig nichts tun. Also wolten

1420 pak, když porážka byla rozhodná, musil se s wojskem swým dáti na útěk. Pominuw Nowýhrad, zaměřil k Českému Brodu, raněné na mnoha wozích s sebau pojaw.

Mezi bitwau učinila posádka hradu Pražského wýpad a útok na dům Saský wedlé mostu; ale neprospěla, a musila se obrátiti zpět, zapáliwši toliko ještě zase několik domů na Malé straně, které zůstaly po tolika spaustách předešlých.

Bojiště okolo sw. Pankrací poskytowalo smutného pohledu, kterého litowali i ze strany wítězné mnozí. Tu ležela po polích a po winnicích těla silná udatných mužů českých a morawských, mnohých také mladých, krásných, kadeřawých, swlečená z odění a z rauch, až do modré košile obnažena. Byl jich žel mnohým, kteří pro strannické záští nezapomínali na společnau wlast a na přirozenau lásku ku krajanům. Jen kněží wášniwí neznali toho citu, nařizujíce, aby se nepochowáwala těla padlých, než aby se zanecháwala psům, wlkům a ptákům ku pokrmu a widaucím ke strachu. Našli se wšak milosrdní lidé, kteří je času nočního pohřbili we příkopích.

Mezitím hned po bitwě a po útěku wojska králowa, již w poledne 1 Listopadu, zachowala se posádka králowská na Wyšehradě dle smlauwy swé, a postaupila hradu Pražanům. Wítězi učinili jim díky za wěrné zdržení slowa, jímž oni počestnost staročeskau oswědčili w okolnostech ke zlomení wíry tak welice lákajících. Půjčeny jim wozy k odwezení wěcí swých, a dán ochotně průwod jedněm na Nowýhrad, druhým až do Kauřimě, kamž se odebrali za wojskem králowým. Někteří wšak z nich také opustili službu posawadní, a přidali se ku Pražanům.

Po wítězstwí slawně dobytém pohříchu následowala přede wším zase ohawná spausta. Hned odpoledne po wzdání Wyšehradu wyrojil se obecný lid z Prahy, a wešed do zámku konečně dobytého, obořil se na kostely, a jal se w nich dle swé

die Ungern an die Beheim sein; do hatte der konig grosse not, und tet pete an die Ungern, das sie fride hilten mit den Beheim. — Kolik toho doslowně prawda, jest owšem při zwláštní powaze tohoto spisowatele těžko rozhodnauti.

chuti bořiti a kaziti obrazy, oltáře, warhany, lawice a wšeliké 1420
jiné nářadí. Nazejtří pak, w sobotu, přišlo ještě wíce lidu, chudých a bohatých, a dali se také w boření domů kněžských, jmenowitě kanowníků Wyšehradských, i také dílem kostelů; zwláště pak pobořili zdi hradské na straně od města i s wěžemi, aby tudy hrad napotom nemohl městu býti nebezpečný; konečně udeřili na staroslawný palác knížat a králů českých, a rozbořili jej, tak že z pokojů a síní zůstaly státi jen smutné ssutiny. W domích a kostelích bral přitom každý co mohl, a odnášel do města; i trwalo tak celý den, že chodili lidé jedni sem, druzí zpátky, kořistí hledíce. Pamětníci připomínali sobě, že bylo takowé chodění jako někdy za milostiwého léta na Wyšehradě roku 1393, arci w opačném úmysle.

W neděli potom, dne 3 Listopadu, wykonali Pražané slawné processí na bojiště k děkowání bohu za obdržené wítězstwí. Skoro wšecko obywatelstwo účastnilo se ho, mužští zwlášť a ženské zwláště. W mužském sboru nesl kněz tělo boží pod nebesy wzatými na Wyšehradě, které tam byly přichystány k uwedení krále Sigmunda, w ženském sboru jiný pod nebesy, které měly býti neseny nad králownau při slawném uwítání do hradu. Přišedše na bojiště, zapěli hlučně Tě boha chwálíme.

6.

Nesnáze s Mikulášem z Husi. Rozepře o ornáty. Další wálčení se Sigmundem až do wzdálení jeho ze země.

Král Sigmund nezastawil se na swém útěku od Wyšehradu prwé než w Českém Brodě, kamž dorazil ještě w den bitwy. Tam se zdržel s některým průwodem swým jen asi den, a pochowal jednoho ze znamenitějších pánů uherských, který mu zemřel na cestě. Potom se odebral do Kutnéhory, kdež se marně pokaušel utajiti před obywatelstwem swau porážku. Předstíral totiž, že mnohem wíce lidu ztratili Pražané než jeho wojsko, a dáwal na jewo radost swau z toho, wsázeje sobě po dwa dni zelený wěnec do hlawy, jakož také manželka jeho králowna Barbora.

1420 Aby se pomstil dle možnosti swým nepřátelům, dal již 5 Listopadu hubiti statky pánů z Poděbrad, netoliko pana Viktorina, spojence Pražanů, nýbrž také mladšího bratra jeho Hynka, který dotud držel s králem a byl nepřítelem jeho protiwníků, i strýce jich obau pana Jana Pušky z Kunštatu, protože nejspíš drželi tehdáž statky ještě s Viktorinem nedílně. Jezdci jeho uherští, kterým blízké králowské město Nimburk poskytowalo pewného stanowiště, pálili wesnice napořád, obírali lid, a páchali násilí a ukrutnosti na pohlawí ženském. Následek toho byl, že pan Hynek čili Boček mladší z Poděbrad wypowěděl králi službu swau a spojil se proti němu s Pražany, což i několik jiných pánů učinilo asi téhož času. Pražané wydali téhož dne, 5 Listopadu, *weřejný list* ku panstwu i jiným obywatelům země, kterým je ke spolku proti Sigmundowi wyzýwali, wyhlašujíce jej za auhlawního nepřítele, ano zhaubce jazyka českého. K dowedení toho ukazowali na jeho chowání w bitwě před Wyšehradem, kterak pány české wydal na předním místě w nebezpečenstwí, šetře Němců a Uhrů; i jewili žal swůj nad zahynutím jich tolika jakožto rodných Čechů, ježto je prý k umdlení jazyka českého připrawil o žiwot. Pakli by kteří jemu i napotom chtěli nadržowati, oznamowali zároweň, že by se proti nim musili opatřiti jakožto rowněž o shlazení jazyka českého stojícím.

Pleny prowozowané Sigmundem měly jinak také za účel zjednání zásob potrawních pro posádku hradu Pražského, aby nebyla týmž spůsobem jako Wyšehradská přinucena brzy wzdáti se pro hlad. Sigmund k tomu cíli pobral welké množstwí obilí a jiných potrawních wěcí z wesnic a městeček, a wprawil je spůsobem blíže neznámým do hradu, přitáhnuw bezpochyby z krajin na Labi s wojskem swým osobně až ku Praze, odkudž potom ucauwnul zpět we směru půlnočním k Welwarům. We městě tomto byl již 9 Listopadu; w druhé polowici tohoto měsíce wšak zase přebýwal dílem w Kutnéhoře, dílem w Čáslawi. Praze bylo w okolnostech těch wítězstwím před Wyšehradem uwolněno sice, ale jen částečně. Lewá strana Wltawy při městě zůstáwala nadále ohrožena

žoldnéři Sigmundowými. Menší město Pražské musilo nadále zůstáwati spáleništěm opuštěným od swého obywatelstwa. Přes most nechodilo se, a přístup k němu z Malé strany musil stále býti střežen posádkau Saského domu a obau wěží nad branau wedlé něho. A wšak i příwoz potraw do města na prawé straně Wltawy byl ještě také po dobytí Wyšehradu částečně stěžowán posádkau králowskau, která zůstáwala při silnici od jihu na Nowémhradě u Kunratic, jakož i několika jinými w místech odtamtud dále až ku poříčí Sázawy, která se nacházela w rukau nepřátelských. Také wšecka nejbližší města asi na tři neb čtyry míle od Prahy, jakož Brod český, Mělník, Slaný, Beraun, byla w moci králowě, a kladla tudy Pražanům úzké meze wolného obcowání. Naproti tomu we wzdálí wětším na jižní straně za řekau Sázawau stala se brzy po bitwě Wyšehradské změna Pražanům welice prospěšná, ježto po smrti welkého nepřítele strany pod obojí w té krajině, pana Petra Konopištského ze Šternberka, který w bitwě té padl, wdowa jeho paní *Perchta* přistaupila ke čtyrem artikulům Pražským a zawřela o to smlauwu s Pražany. Zawázalať se, w hájení čtyr kusů státi s nimi za jedno s hrady swými *Konopištěm* a *Šternberkem* i s městy *Benešowem* a Diwišowem a se wšemi úředníky swými i lidem poddaným; a naproti tomu slíbili jí Pražané pokoj a ochranu, kladauce přitom za zwláštní wýminku, aby wypudila mnichy řádu menších bratří z Benešowa.[74]) 1420

Pražané a páni s nimi tehdáž meškající w Praze, zejména pan Hynek Krušina, Viktorin z Poděbrad a Hynek z Kolšteina, nespauštěli zatím z očí záměru swého, aby na místě Sigmunda zjednali Čechám nowého krále podáním koruny Wladislawowi králi polskému. We čtwrtek dne 14 Listopadu držána jest společná schůze obcí Pražských a jejich spojenců, we které uzawřeno na předním místě, aby bylo z té příčiny wypraweno

[74]) Wiz listiny tři o tom w *Archivu českém* I. 149, 150 a w Palackého *Urkd.* I. 77. Listiny tyto nedatowané kladu do tohoto času, poněwadž w jedné z nich paní Perchta wýslowně prawí, „že jsem *ihned po smrti* swého pána swrchupsaného swobodně a dobrowolně přistúpila a přistupuji mocí tohoto listu ku prawdám božím“ atd.

1420 slawnější než prwé poselstwí do Polska k žádání krále, aby korunu českau přijal a stal se ochráncem zákona božího. Uzawření tomu stawěl se na odpor *Mikuláš z Husi*, který w čas prwní umluwy o tom po bitwě na Žižkowě nebyl w Praze. Jalť se twrditi, že nikdy nebylo w úmyslu Táborů, aby byl jiný zwolen za krále než obywatel této země. Téměř se zdá, že se ctižádost jeho powznesla až k naději, žeby on sám mohl se pokusiti o dosažení králowstwí, jak se toho někdy král Wácslaw o něm domníwal. Ale pan Hynek z Kolšteina, jakožto předešlý posel do Polska, přeswědčil jej o jiném, ukázaw pečeť, kterau byl Žižka we jménu Táborů přitiskl k listu umluwy o ono poselstwí wedlé pečetí Pražanů a jiných obcí. Musil se tedy dáti na pokoj s utajeným reptáním.

W témž shromáždění obcí Pražských stalo se také dwojí usnešení týkající se náboženstwí, předně aby nikdo nerozséwal žádné nowoty w lidu, leč by ji prwé předložil k uwážení čtyřem mistrům od obce k tomu ustanoweným a bylo od nich k tomu swoleno; za druhé aby wšickni kněží Pražští zachowáwali starodáwný řád při mši swaté užíwáním ornátů a kalichů, zanechajíce toliko wší zbytečné nádhery. Byl to odpor proti nowotám Táborským, které se patrně welké části obywatelstwa Pražského znechutily. I tyto nálezy byly Mikulášowi z Husi welice proti mysli a rowněž Táborům, kteří s ním byli wypraweni Praze ku pomoci. Tito wšak krátce předtím byli wytáhli z Prahy k obléhání zámku w *Popowicích* u Štiřína, jednoho z míst oněch, která Pražanům překážela w jich okolí. Rozhněwán odjel Mikuláš z Husi w neděli dne 17 Listopadu rowněž do ležení u Popowic. Po brzkém pak dobytí místa tohoto odebralo se wojsko odtamtud dále ke hradu *Leštnu* za řekau Sázawau, který náležel panu Wácslawowi z Dubé, a jalo se ho dobýwati.

Již dwa dni po odjezdu Mikuláše z Husi, w auterý den sw. Alžběty (19 Listop.), shromáždila se obec Staroměstská k wolení *nowých konšelů*; při čemž odňat jest úřad konšelům teprw před čtwrt rokem k libosti Táborů zwoleným a dosazeni jsau jiní jim méně milí, mezi nimiž bylo několik z předešlé

raddy, k wůli Táborům swržené. Ačkoliw po straně proti tomu 1420
reptali někteří příwrženci Táborů we městě, nabyl příklad Staroměstských následowání také na Nowém městě, tak že ještě téhož dne swolána weliká obec a zwoleni jsau od ní též nowí konšelé. Prwním purkmistrem mezi nimi byl Mikeš Kozíhlawa, někdy úředník při dwoře krále Wácslawa,[75]) wedlé něhož z raddy prwé ssazené byli znowu powoláni tři, někdejší prwní purkmistr Jan Plzenský, Mařík saukenník a Beneš pasíř.

Proměna tato byla Mikulášowi z Husi a druhům jeho ještě wíce protimyslná, i jali se hledati prostředků, jak by ji zwrátili. Jak medle přišla zpráwa o tom do ležení u Leštna, zawřel Mikuláš z Husi příměří s posádkau tamější, a dal se na cestu w jinau stranu něco blíže Prahy k obléhání *Říčan*, odkudž bylo Pražanům netoliko též překáženo na silnicích, nýbrž konány i laupeže. Protož žádal po poslích do Prahy, aby Pražané rowněž wytáhli do pole a byli mu k dobytí městečka a hradu toho pomocni. Naděje jeho byla, že přitáhnau z Prahy jeho staupenci, a že se s nimi tudy bude moci dorozuměti, jak by strana jejich byla zase nawrácena ku předešlé moci. Krátce předtím byl pan Hynek Krušina složil heitmanstwí swé w Praze, a odjel z města zrowna w den sw. Alžběty, oznámiw za příčinu, že se mu bylo obáwati útoku od strany králowské na jeho statky; myslilo se wšak také, že mu nepříjemné bylo w okolnostech tehdejších, wytáhnauti na společnau wýprawu s Tábory, a že se tomu chtěl wyhnauti. Také pan Viktorin z Poděbrad byl ještě snad o něco dříwe opustil Prahu za podobnau potřebau.

Pražané, nemohauce jinak, wytáhli do pole proti Říčanům w neděli dne 24 Listopadu, s lidem jízdným a pěším i s wozy,

[75]) W listinách z let 1414 až 1419 nazýwá se Mikeš Kozíhlawa hofmistrem králowým, magister curiae regiae, také hofmistrem králowstwí českého. Poněwadž to wšak owšem nebyl nejwyšší hofmistr, nedá se určiti na jisto, jaký to úřad byl od něho zastáwán. Z listin oněch wyswítá, že měl podobně jako hofrychtéř měst králowských nějakau službu wedlé podkomořího při saudech nad měšťany. Jinde wšak takowého úředníka nikde nenacházíme, tak že se zdá, jako by úřad ten jen tehdáž teprw byl býwal zřízen, ale potom zase pominul.

1420 dílem sausedé dílem žoldnéři, majíce s sebau také dle obyčeje již přijatého několik kněží nesaucích swátost těla božího. Když tito w ležení u Říčan počali konati služby boží dle swého obyčeje, obořili se hned prwního dne muži a ženy Táborské na kněze, který ustrojen w raucha kněžská chtěl počíti mši swatau, a s hrozbami, že s něho ornát strhnau, nutili jej, aby jej složil a prý srownal se s řádem Krista a apoštolů. Náčelníci wojska obau stran musili se wložiti w to a zjednati pokoj, s uložením, aby strana straně nepřekážela, nýbrž aby Pražané i Táboři konali služby boží dle swého řádu, sebe netupíce, wšak až se wrátí z této wýprawy, aby bylo mezi nimi jednáno, jak by se w té wěci mohli srownati. Hned wšak potom Mikuláš z Husi, maje dorozumění s některými ze ssazených konšelů Pražských, odjel od wojska do Prahy s několika kněžími Táborskými, a dal se tam w jednání s nowými konšely, žádaje na nich, aby prý drželi Táborům někdejší smlauwu, zawřenau před obležením města od krále Sigmunda, dle které měly brány a wěže i také radnice hlídány býti společně od Pražanů a od Táborů; neb žeby sice Táboři dle toho také se jinak zachowali a snad prý s pole odtáhli od nich. Konšelé wšak, spatřujíce w tom patrné úklady proti sobě, odbyli ho chladnau řečí, dáwajíce jemu na uwáženau, žeť na ten čas není žádné blízké nebezpečenstwí od nepřátel, pro které by jim bylo zapotřebí užíwati pomoci bratří Táborů ke hlídání swých zdí a wěží, a že k tomu také zápis někdejší neukazuje, který owšem nestanowil žádného záwazku na wěčné časy. Mikuláš z Husi musil se tedy na tu chwíli s nepořízenau wrátiti zase k wojsku.

Dá se mysliti, že Mikuláš z Husi, jenž byl prwotně toliko s 30 neb 40 jezdci přitáhl Pražanům ku pomoci k obležení Wyšehradu, byl od té doby dostal wětší posily z Tábora, ježto by sice s tak malau mocí nebyl mohl samoten o sobě wytáhnauti do pole k dobýwání twrzí a hradů wzdálených wíce mil od Prahy. Hlawní wšak wojenská moc bratrstwa Táborského byla do této doby wedením Žižky zaneprázdněna wálčením w jižních krajinách země české, čímž welice prospíwala

k rozdělení moci krále Sigmunda, tak že ji nemohl we wětší 1420
síle obrátiti proti Praze.

Žižka, odtáhnuw z Prahy po slawné obraně proti křižákům dne 22 Srpna, byl již šestý den potom (28 Srp.) w Písku, městě, které se již pewně přídrželo jednoty s bratrstwem. Odtamtud dobyl nejprwé *Wodňan*, města králowského, které bylo poručeno ochraně pana Oldřicha z Rosenberka. Potom se obrátil na statky pána tohoto samého a Lipolta Krajíře, tehdejšího hajitele Budějowic, dobyl *Lomnice* blíž Třeboně, a wložil do twrze tamější posádku s panem Janem Roháčem z Dubé w čele; dobyl a rozbořil panu Krajířowi hrad a město jeho *Bystřici* wýchodněji odtud, a udeřiw konečně panu Oldřichowi Rosenberskému na městečko *Swiny* nedaleko swého wlastního rodiště Trocnowa, rowněž opanowal je i s twrzí při něm, wšudež konaje welké škody a záhuby. Krom pana Roháče z Dubé byl také mladší pan Oldřich z Hradce řečený Wawák účastníkem tohoto tažení Žižkowa, wykonaného nejspíš w měsíci Září toho roku.

W měsíci Říjnu, když Pražané obléhali Wyšehrad, odwážil se Žižka dále od Tábora do krajin západních, kdež oblehl *Bor panský* u Horaždějowic. Twrz wzdala se, nepochybně pro nedostatek potraw, a Žižka ji wypálil. W tom proti nadání přitáhli proti němu spolčení mocní nepřátelé s dwau stran zároweň; od wýchodní strany pan Oldřich z Rosenberka i Lipolt Krajíř s četným lidem swým, od západu pan Bohuslaw ze Šwamberka s jinými z kraje Plzenského, mezi nimiž byl také probošt Chotěšowský. Žižka spořádal wšak wojsko swé na hoře u kostelíka, a swedl boj tuhý dne 12 Října, we kterém s nerownau silau dobyl úplného wítězstwí, tak že nepřátelé se škodau musili se dáti na útěk. Brzy po bitwě před Wyšehradem wytáhl přes Písek proti *Prachaticům*, we kterémž městě po prwním auraze utrpeném od něho byli se usadili znowu protiwníci kalicha a prowozowali welké pronásledowání přijímajících pod obojí uhrožowáním, wyháněním z města ano i upálením některých. Žižka přitáhl dne 12 Listopadu, a wyzwaw město ke wzdání se slibem šetření žiwotů, které wšak

1420 bylo zamítnuto ausměšně, dal hnáti útokem, a když bojowníci jeho zlezli zdi na wíce stranách zároweň, učiněno krweprolití strašliwé. Jen den potom (13 List.) dobyli Táboři z hlawního sídla swého hradu *Příbenic* proti panu Oldřichowi z Rosenberka lstí podařenau, kdež zajawše mezi jinými někdejšího biskupa swěticího *Heřmana*, tehdáž faráře w Miličíně, utopili jej w řece Lužnici. K odwrácení ztrát wětších jednal Oldřich o *příměří*, kteréž konečně zawřeno dne 18 Listopadu s Janem Žižkau z Trocnowa, Chwalem z Machowic, Zbyňkem z Buchowa, Pawlíkem z Mužic, který nejspíš zastáwal místo čtwrtého heitmana Táborů Mikuláše z Husi jakožto nepřítomného, a s rychtářem, purkmistrem, konšely a wší obcí města Písku w ten spůsob, že se pan Oldřich z Rosenberka zawázal na wšech statcích swých zachowáwati čtyry artikule Pražské. K ukázání dobré wůle swé, ač nejspíš toliko twářené, wyprawil pan Oldřich kaplana swého kněze Jana do Prahy k mistru Křištanowi z Prachatic, jakožto muži přední wážnosti w duchowenstwu strany pod obojí, žádaje na něm zpráwy, jak by prowozowání čtyr artikulů bylo míněno, i obdržel od něho naučení (5 Pros.), žeť nemíní se, aby artikule tyto byly wedeny podlé „wýkladu a rozumu každého kněžka kterakžkoli pozdě učeného“, nýbrž wedlé rozumu starých swatých, jichžto wýkladům má se wěřiti, a že se o to, až by země přišla k upokojení, má státi zralé uwážení a usnešení od lidí swětských i duchowních.[76])

Brzy po zawření tohoto příměří odebral se Žižka k wojsku Táborskému, které leželo před *Říčany*, a jak se podobá, konali tuto cestu s ním společně pan Oldřich Wawák z Hradce, pomocník jeho w bojích práwě minulých, dále páni Petr a Purkart z Janowic a Petr Zmrzlík ze Swojšína seděním na Orlíce, někdejší mincmistr králowský, kteřížto wšak obrátili se do Prahy a přijeli tam dne 29 Listopadu, aby se umluwili s Pražany, chtíce držeti s nimi spolek proti králi Sigmundowi. Petr Zmrzlík byl někdy upřímným a stálým přítelem mistra Jana Husi, a byl proto od krále Sigmunda zbawen swého úřadu. Páni tito, uslyšewše w Praze o škodliwých různicích

[76]) *Archiv český* III 4.

mezi duchowenstwem Pražským a Táborským, wynasnažili se horliwě o srownání jich; a poněwadž se dalo předwídati brzké dobytí Říčan, ustanoweno jest, aby bylo weřejné hádání o sporné wěci mezi oběma stranama po nawrácení wojsk do Prahy z ležení tamějšího. 1420

Říčany wzdaly se dne 4 Prosince smluwau, jak se zdá nedosti jasně znějící. Od Pražanů bylo držiteli hradu, panu Diwišowi z Říčan, slíbeno šetřiti žiwotů wšech osob w obležení se nacházejících a dopustiti ženám, aby směly také odnésti lehčejší wěci, jmenowitě šatstwo swé. Po této smlauwě byl hrad otewřen, a wešlo do něho několik osob k tomu ustanowených, aby jej přejali; ale s nimi wedralo se hned také něco Táborů, nemajících k tomu žádného ustanowení; a když z powolení zřízenců ženy Říčanské oblekly na sebe wšecky swé šaty a wyšly s nimi z hradu, obořily se na ně ihned ženy Táborů, a jaly se trhati s nich lepší sukně a prohledáwati na nich wšecko spůsobem neslušným; i odňaly jim wše, co měly od zlata i od stříbra, jakož i wěnce s hlaw a pásy stříbrné, toliko jednoduchého oděwu jednékaždé zanechawše. Nad to pak proti slowu danému od Pražanů kázal Žižka, nejisto z jaké příčiny, chopiti dewět kněží, kteří byli we hradě, a odewzdal je pračatům k upálení spolu s dwěma jinými, jatými již prwé, z nichž jeden byl farář Maleticky od Zásmuk, řečený Prorok. Táboři zawřeli wšech jedenáct w jedné jizbě sedlské blíž hradu, a učinili jim smrt ohněm, nedbajíce na žalostiwé jich slibowání, žeby se s nimi srownali we wíře. Diwiš z Říčan jest s manželkau swau a synem i dcerau, též s padesáti čtyrmi lidmi swými odweden w zajetí do Prahy, kamž se wojsko Pražské i Táborské po osazení dobytého hradu nawrátilo dne 6 Prosince.

Druhý den po příchodu wojska, w neděli dne 8 Prosince, swolány jsau *obce* Starého a Nowého města Pražského spolu s Tábory odpoledne ke shromáždění w místnostech kláštera sw. Ambrože, tuším we prostranném nějakém dwoře tamějším, kdež měli páni w Praze se nacházející slyšeti předně, oč byla různice mezi Pražany a Tábory. Mikuláš z Husi, jak se mělo

1420 za to, doufal přitom se swými přiwrženci Pražskými spůsobiti nějaké pobauření lidu k swržení tehdejších konšelů, protiwných Táborům. Ale konšelé dowedli učiniti takowá opatření k zachowání pořádku při této schůzi, jimiž záměry jeho překazili. Jmenowitě nedopustili žádné nezřízené směsice lidí, při které by se newědělo, kdo za koho mluwil. Každá obec dostala totiž swého wykázaného místa, tak že stáli obzwlášť Staroměstští, obzwlášť Nowoměstští i tak též Táboři, každí se swými staršími čili předními w čele, a nesměl nikdo přecházeti z jednoho sboru ke druhému. Zadruhé bylo pod pokutau zakázáno a také nedopuštěno jednak kněžím kterékoli strany, jednak ženským, přidružiti se k tomuto shromáždění, aby různice mezi stranami, jak se bezpochyby předtím častěji stáwalo, nebyly wíce podpalowány nawáděním od kněží a křiky ženskými. Táborům jednalo se nejspíš o zrušení předešlých nálezů obecních proti náboženským řádům jejich w Praze; ale opatrným řízením jednání nepodařilo se jim spůsobiti roztrž mezi Pražany, tak že bezpochyby nedosáhli wětšiny k straně swé ani w Staroměstské ani w Nowoměstské obci, a shromáždění se pokojně odbylo. W příčině slaužení mše bez ornátů, o které se Táboři tak náramně zasazowali, uzawřely obce nejspíš, přestati na tom, oč by se kněží Pražští a Táborští srownali u weřejném slyšení, které mělo býti držáno před pány wýše zmíněnými co prostředníky.

Pikle Mikuláše z Husi nemohly se dařiti také z té příčiny, že již nebyl sám jediný w čele Táborů w Praze, nýbrž přibyl zatím také Žižka, muž jiného rázu a jiných zásad, který jej wálečnými zásluhami swými již byl daleko předstihl w obecné wážnosti. *Jan Žižka z Trocnowa*, z něhož nepřátelská wášeň a newědomost pozdějších wěků utwořily příšeru swrchowané krwežíznivosti a přepiatosti, byl jak se nám jewí we skutcích swých a ze swědectwí saučasníků, kteří jej skutečně znali, muž owšem twrdé a tuhé powahy; wálečník, který konal práwo wálky bez slitowání, kdež toho wyžadowaly účely wálečné, ale ne ze zalíbení w krweprolití. Jsau příklady, že kde mohl, hleděl ušetřiti žiwotů lidských; ale často toho ne-

mohl pro diwokost lidí, kterým welel, ježto je wášniwí kněží 1420
pobádali k ukrutnosti, učíce, že se tak sluší na boží bojowníky. Wálka wšak nebyla mu ani pauhým zalíbením ani žádnau žiwností, nýbrž powoláním z poznané powinnosti k wlasti a k zásadám náboženským, které byly ohroženy nepřítelem neméně ukrutným než bratří Táborští, ano který swým prawidlem o pálení kacířů byl sám rozňal ukrutnost strany druhé. Zásady náboženské, kterých se přídržel Žižka, byly ty, dle nichž od času Husa usilowalo se w Čechách o wyplenění wšelikých swatokupeckých neřestí a o powznešení křesťanských mrawů. W tom smyslu byl „horlitelem pro zákon Kristůw obzwláštním“ [77], jak jej nazýwá muž w tom směru nepředpojatý, mistr Wawřinec z Březowé; a o oprawdowém nábožném smýšlení jeho swědčí také jiné staré hlasy. [78] Ale nowoty Táborů w učení a řádech kostelních a hašteření se o ně mezi kněžími Táborskými nebyly dle přání jeho. Již z wojenských ohledů musilo se mu protiwiti wášniwé zasazowání se o ně, protože plodilo rozezlení mezi stranami a překáželo swornému obracení sil proti společnému nepříteli.

Z ustanowení pana Oldřicha z Hradce, který se pokládal za předního mezi pány tehdáž meškajícími w Praze, a dle usnešení mezi ním a konšely Pražskými mělo *weřejné slyšení* mistrů a kněží Pražských s jedné a duchowních Táborských s druhé strany držáno býti w auterý dne 10 Prosince odpoledne w kolleji Karlowě. Pro dobrau wůli učinili konšelé toho dne oběd na radnici Staroměstské, ku kterému pozwali Mikuláše z Husi, Jana Žižku a několik jiných přednějších z Táborů. ***Mikuláš z Husi*** odepřel wšak k hostině přijíti, předstíraje obáwání, že by jej prý na radnici mohli zabíti; ano potom ještě téhož dne uzawřel opustiti Prahu, s úmysly owšem nepřátelskými a pří-

[77]) Legis Christi zelator praecipuus. (Höfler I. 356.)

[78]) We Starých letopisech českých prawí se o něm: „že jest s ním buoh byl tu i jinde, neb jest wěrný jeho sluha byl“ (p. 34); a opět: „on se mužsky bránil, doufánie wždy w pánu bohu maje“ (p. 47); též kterak před smrtí „poručenstwie učinil swým milým wěrným bratřím, aby se milého boha bojiece, stále a wěrně bránili prawdy boží pro wěčnú odplatu“ atd. (p. 64).

1420 sahaje, že jak žiw nemíní wíce město toto spatřiti. S ním také někteří jiní Táboři, ježto byli jeho smýšlení, dali se na cestu, jedauce koňmo. Když wšak přijeli k můstku přes Botíč mezi Nowým městem a Wyšehradem, poplašil se kůň Mikulášůw při potkání s několika wozy, a smekl se do jámy wedlé cesty, při čemž Mikuláš z Husi padl tak nešťastně, že si zlámal nohu we půly a také na prsau se poranil. Proti zařeknutí swému musil býti donesen zpět do domu pana Oldřicha Rosenberského na Starém městě Pražském, jehož se byl zmocnil pro sebe pod jakausi záminkau,[79]) a odewzdal se péči lékařské.

Žižka a druzí hosté Táborští, mezi nimiž nepochybně pan Roháč z Dubé a Chwal z Machowic, druhý heitman bratrstwa, přijali bez rozpaků wlídné pozwání purkmistra a konšelů Staroměstských, a hodowali s nimi přátelsky na radnici; po obědě pak účastnili se spolu s pány w slyšení stran kněžských. Mistři a kněží Pražští s rektorem university w čele, tehdáž mistrem Prokopem z Plzně, dali se w ustanowenau hodinu nalézti w síni kolleje Karlowy, očekáwajíce příchodu kněží Táborských. Tito wšak teprw nyní zpěčowali se jíti do kolleje, wznesše na konšely, aby bylo jakékoli jiné místo určeno ke schůzi. Aby se wěc nezmařila, učiněno jim po wůli, a dle uradění mezi panem Oldřichem z Hradce a Žižkau i ostatními umluwci, uzawřeno, aby se sešli w domě pana Petra Zmrzlíka za swatým Jakubem (č. 649, 650); k čemuž swolili. Shromáždění bylo welmi četné, tak že weliká jizba neboli síně w domě byla naplněna přítomnými stawu duchowního i swětského. Pan Oldřich Wawák byl ředitelem schůze, jakožto přední z umluwců stawu panského. Krom druhých pánů wýše jmenowaných, totiž Petra a Purkarta z Janowic a Petra Zmrzlíka, byl přítomen také pan Jan Lacembok, snad syn Jindřicha Lacemboka, jenž byl Husa prowodil do Kostnice; z Táborské strany Žižka, Chwal z Machowic, Jan Roháč z Dubé a snad wíce jiných. Z kněží Táborských dostawili se někteří nejpřednější, jakož

[79]) Quam sibi ratione Przibenicz usurpaverat, prawí Wawřinec z Březowé. Přibenice, hrad páně Oldřichůw, byly dobyty od Táborů dne 13 Listopadu. S tím to nejspíš sauwisí, ale jakým spůsobem, nelze wyrozuměti.

Martin Loquis, Markolt ze Zbraslawic a *Mikuláš z Pelhřimowa*, woleny biskup jejich. Zawrhujíce totiž stupňowý rozdíl mezi důstojenstwím kněžským a biskupským i potřebu apoštolské poslaupnosti k dosažení úřadu biskupského, byli sobě Táboři brzy po odtažení wojska jejich z Prahy po bitwě na Žižkowě, w měsíci Září toho roku, pauhým wolením od kněžstwa dosadili biskupa, a dokonali tím i zewnější wytržení swé ze swazku církwe Římské.[80]) 1420

Wyřčeným úkolem schůze bylo srownání se o řád při mši swaté a zwláště o otázku, má-li se užíwati *ornátů*. Když se wšak jednání o to mělo počíti, předložil rektor učení Pražského, mistr Prokop z Plzně, sepsání jistých artikulů, jak prawil celému králowstwí welice škodliwých, žádaje, aby ty byly prwé toliko slyšány. Z rozkazu jeho četl je mistr Petr z Mladenowic, každý předně latinsky, potom česky. Bylo jich celkem 72, a obsahowaly wšecka rozličná učení šířená tehdáž w zemi, jež mistři učení Pražského pokládali buď za bludná a pohoršliwá buď zrowna za kacířská, wšecky totiž uchylky kněží Táborských od učení a řádů církwe a zwláště wšecko blauzniwé učení o brzkém skonání wěku, o naprawení církwe hubením wšech nepřátel Kristowých a nebezpečné z toho důsledky pro společnost církewní i státní. Petr z Mladenowic po přečtení artikulů oswědčil, že mistři nemíní nikoho jimi winiti, žeby je držel, ale že chtějí wystříhati před těmi, kdož by je rozšiřowali. Nicméně přečtením tím spůsobeno welké rozhorlení we straně Táborské. Pan Roháč z Dubé wyslowil nelibost swau nad tím, že prý w Kostnici uwrhli na nás 40 článků kacířských, tuto pak wrháte jich wíce než osmdesát. Naproti tomu Chwal z Machowic[81]) řekl bez obalu, že on drží

[80]) Mikuláš z Pelhřimowa byl bakalářem swobodných nauk od roku 1409, a tedy tohoto času muž asi něco wíc než 30letý.

[81]) Wawřinec z Březowé píše toliko: frater Chwal cliens. Že wšak byl to Chwal z Machowic, jeden ze čtyr heitmanů Táborských, dá se sauditi z toho, že jiného Chwala, na kterého by se to wztahowalo, neznáme, předtím pak i potom mluwí se o *heitmanech* Táborů (nobiles et Taboritarum *capitanei*), přítomných w tomto shromáždění, z čehož wychází, že krom Žižky byl aspoň ještě jeden ze čtyr heitmanů w Praze, což hodí se na Chwala z Machowic.

1420 wšecky tyto články; a slow jeho potwrdili w podstatě Martin Loquis, kněz Markolt i biskup Mikuláš Pelhřimowský, znajíce se ke wšem artikulům, kromě prý co jest do nich wloženo jedowatého. K tomu mistři odpowěděli, že jsau hotowi dokázati křiwost wšechněch jich weřejně we školách každému, kdož by se o ně chtěl hádati; a když Martin Loquis we jménu Táborů žádal přepisu těch artikulů, slíbili dáti každému, kdož by se jich chtěl zastáwati. K zewrubné rozprawě o nich wšak nepřišlo. Mikuláš z Pelhřimowa we jménu Táborů powěděl, že oni přišli k tomuto roku za jedinau příčinau otázky o řádu mše, zdali lépe jest slaužiti s ornáty čili bez ornátů, a wyžádaw sobě slyšení o tom, přednesl pojednání psané, jímž zastáwal, že Táborští kněží lépe činí působíce swátost wečeře páně a podáwajíce jí lidu bez ornátů, než Pražští činíce to w ornátech. Zakládal se hlawně na tom, že Kristus sám a po něm apoštolowé konali wečeři swatau w obyčejném oděwu swém, nynější wšak řád mše a zwláštní raucha při ní užíwaná že prý jsau zawedeny teprw mnoho set let později. Proti tomu chopil se slowa mistr Jakaubek ze Stříbra, wystaupiw na stolici rowněž s delším pojednáním psaným, we kterém wzal sobě za základ, že jsau w církwi boží jiné wěci podstatné a jiné nahodilé; ku poslednějším že náleží slaužení mše w ornátech. Oněch nemá a nemůže žádný člowěk měniti; tyto mohau z newyhnutedlné příčiny dle času a místa býti opominuty, ale nemají se opomíjeti, když jest možno zachowati jich, poněwadž zákonu božímu nejsau na překážku, nýbrž ku prospěchu. Mistr Jakaubek odewzdal potom písemné pojednání swé panu Oldřichowi z Hradce jakožto předsedowi, a žádal, aby kněží Táborští též tak učinili do jistého času, aby z jich obapolných spisů mohla poznána býti prawda. Náwrh ten byl také schwálen od pánů i od heitmanů Táborských, a položena lhůta k složení spisu do jednoho měsíce, tak aby odewzdán byl, jak také spis mistrů Pražských, do rukau purkmistra Starého města Pražského a několika jiných osob, od jedné a druhé strany k tomu jmenowaných. Tím se jednání na ten čas odročilo.

Páni rozjeli se bezpochyby w prwních dnech potom zase z Prahy, a rowněž odjel Žižka, a odwedl pomocné wojsko Táborské zpět na Tábor, kdež konal přípravy k nowým předsewzetím wálečným.[82]) Pražané byli zatím žádáni o pomoc od pana Hynka z Poděbrad proti wojenské moci krále Sigmunda, která nepřestáwala jemu a příbuznému jeho, panu Puškowi z Kunštatu, činiti škody pálením a laupením na statcích. Aby se mohli s wojskem Sigmundowým měřiti w poli, umluwili se Pražané s *Orebskými* w kraji Hradeckém o společné tažení, k němuž měli se s dwau stran sejíti někde w krajině u *Poděbrad*. Dne 17 Prosince wytáhlo wojsko jejich pěší a jízdné i na wozích do pole přes *Brandýs,* kteréhož místa zmocnili se i s několika twrzemi w tom okolí. W tom wšak uhodily weliké mrazy, které jak jim tak Orebským učinily bojowání nemožné, pročež předsewzetí toho zanechali. Pražané wrátili se sedmého dne po swém wýjezdu zase k domowům (23 Pros.); pan *Hynek z Poděbrad* pak utrpěl w den sw. Štěpána o wánocích (26 Pros.) citelnau porážku od německých žoldnéřů Sigmundowých, kteří proti němu wytáhli do pole z *Nimburka.* 1420

Mezitím dne 24 Prosince, na štědrý wečír, *zemřel* w Praze *Mikuláš z Husi.* Noha zlámaná byla mu jakž takž naprawena; ale dušnost, která mu sklíčila prsa od pádu jeho, zmáhala se wždy wíce, až učinila konec jeho žiwotu.[83]) Pražané slyšeli zpráwu o tom s pocity rozdílnými. Staupenci Táborů we městě želeli welice jeho ztráty; druzí pokládali se tím za sproštěny welkých nebezpečenstwí, jichž se od něho obáwali.

Nazejtří potom, w hod boží wánoční, wyjelo z Prahy času nočního *poselstwo ku králi polskému,* jak bylo umluweno mezi Pražany, pány a bratrstwem Táborským brzy po bitwě Wyšehradské a snad určitěji stanoweno za posledního sejití jich

[82]) Dne 23 Prosince zawřena jest smlauwa mezi heitmany bratrstwa Táborského (Žižka jmenowán mezi nimi) s Matějem Wišní z Wětřní, Wítem ze Rzawé a Petrem Malowcem z Pacowa, při níž nejspíš byl Žižka přítomen buď w Táboře samém buď nedaleko odtamtud. *Archiv český* III. 494.

[83]) We smlauwě w předcházejícím poznamenání zmíněné uwodí se jméno Mikuláše z Husi ještě na předním místě mezi heitmany Pražskými, ač owšem nebyl jí přítomností swau účasten.

1420 w Praze. W čele poselstwa stál opět pan Hynek z Kolšteina; k němu pak byli přidáni rytíř Jan Hlas z Kamenice, konšel Staroměstský Šimon od bílého lwa z owocného trhu čili nynějšího malého náměstí (č. 143), řečený jinak ze Chrasti, s dwěma sausedy téhož města, Mikšem Tkaničkau řezníkem a Prokopem Žateckým, jinak Záwadau, z domu proti rychtě Staroměstské (č. 383), z Nowoměstských konšelů Mikeš Hrdoňka řezník z ulice kowářské čili nynější Spálené (č. 91), nejspíš rowněž s dwěma sausedy, a neznámo kolik jiných osob stawu swětského, k tomu pak dwa z přednějších mistrů učení Pražského, Jan Kardinal a Petr Engliš. Poslowé Pražští měli w průwodu swém sluhu radního Jakuba Daubka. Na cestě přes Hradec Králowé připojil se k poselstwí nejspíš teprw také tamější heitman pan Aleš Wřešťowský z Risenburka.[84])

[84]) Wawřinec z Březowé uwodí krom dwau mistrů jen tři posly zejména, totiž Hynka z Kolšteina, Hlasa a Šimona konšela Staroměstského, dokládaje wšak: „et ceteri cum eisdem sæculares“. Dle Dlugoše (jehož udání co do času jsau owšem matná) náleželi k poselstwu tomuto Hynek de Valschten, Halesca de Wrzesczow, item duo consules Pragenses, Simon et Thaniczka, item Johannes dictus Cardinalis et Petrus Anglicus sacerdotes (II. 482); jinde (II. 486) pak nazýwá je: Hinek de Valschten, Halesch de Wrzesczow, Petrus Anglicus, Joannes dictus Cardinalis, item consules Pragenses Simon, Mikesch et Tkaniczka. Že byl pan Aleš Wřešťowský účasten poselstwí tohoto, podobá se k wíře tím, že jej krátce sic před odjezdem poslů z Prahy (18 Prosince neb o některý den později před 22 Prosincem) nacházíme w čele Hradeckých při útoku na klášter Opatowický, později wšak w měsíci Březnu 1421 zastáwal tam jiný heitman jeho místo, jménem Lukáš, a nenacházíme o něm také žádné zmínky w Čechách při wálečných událostech roku 1421. O Mikšowi Tkaničkowi máme zpráwu w listině od 1 Čerwna 1422 (wytištěné ze Staroměstské knihy we *Wýboru z literatury české* II. 350), že „w tom poselstwí k kněži welikému litewskému blíž póldruhého léta (tedy od konce roku 1420), swé wšecko opustiw, s jinými bratří trwal pilně a ustawičně“. Jiná pak zpráwa jest z roku 1424, kdež konšelé obojího města, Starého a Nowého, darují dům w nynějším židowském městě (č. 81, 77) „Dubconi nuncio dominorum in 15 sxg. retenti pretii in servitio suo, quando equitavit Lithwaniam cum Simone ab albo leone, Procopio de Zacz et Nicolao Tkaniczka. Zde tedy jmenuje se také Prokop Žatecký jedním z poslů. O Mikšowi Hrdoňkowi z Nowého města děje se zmínka u *Beneše minority* (Dobner. Mon. IV. 71) když se dne 10 Čerwna 1421 wrátil z tohoto poselstwí do Prahy. Jeho ostatně míní nejspíš Dlugoš Mikšem na str. 436 wedlé Šimona a Tkaničky uwedeným.

Wojsko Pražské, ze Starého i z Nowého města, wypraweno jest nedlauho potom, dne 30 Prosince, proti *Nowému-hradu* u Kunratic, aby učinilo konec překážkám, které se odtamtud posawad dály dowozům potraw do Prahy po silnici. 1420
Wojsko toto, pěší i jízdné, též wozy opatřené, opanowalo předewším hřeben hory, na jejímž wýstupku o něco níže položeném stál hrad, hájený příkopem, udělaným přes šířku ostrohu. Na hoře té položili se Pražané w budkách a stanech k tomu wyzdwižených, a sami se wšech stran dobře se okopawše, začali prudkau střelbu z pušek a ze tří welkých praků, kterými házeli kameny na hrad. Den jak den w tom pokračujíce, porauchali předně wšecky střechy we hradě; potom pak přiblížiwše se čím dál tím wíce ku příkopu hradskému, postawili menší prak docela blízko, z něhož pračata jali se bořiti také bašty, slaužící bojowníkům posádky k ochraně. Asi po čtyřech ne- 1421
dělích heitman Nowohradský, rytíř Herbort z Fulšteina, wida nezbytí, zawřel s obléhajícími smlauwu o wzdání hradu dne 25 Ledna roku 1421 w ten spůsob, že posádce powolen swobodný odchod, každému i s wěcmi wlastními, ne wšak s wěcmi náležejícími králi, tak aby se pod bezpečným průwodem Pražanů a na wozích od nich k tomu poskytnutých odebrali až do Kauřimě. Dle umluwy wešlo nazejtří potom, dne 26 Ledna, dwadcet osob z wojska Pražského k tomu ustanowených do hradu; a w pondělí dne 27 Ledna dodány jsau od Pražanů wozy, na kterých se měla posádka stěhowati. Tu když se spozorowalo, že Fulštein sám dal sobě nakládati na wůz mnoho kněh a jiných wěcí králowských z hradu, obořil se obecný lid z ležení na wůz ten, a rozebral wše, co se na něm nacházelo; hned pak drali se také do hradu k laupení. Wchod branau byl jim sice zamezen; oni wšak probořiwše zeď, wnikli přes ni downitř, a dostali se předně do knihowny králowské, potom pak do jiných pokojů, a brali wše napořád. Knihy a jiná kořist byla potom w Praze prodáwána za ceny nepatrné. Druhého dne (28 Led.) Pražané hrad zapálili, a dali jej najatými lidmi pobořiti až na základy, aby jim napotom učiněn byl neškodný.

1421 Ačkoli dobytím hradu tohoto Praha byla zbawena welkého nepohodlí we swém nejbližším okolí, předce posud neodewzdáwalo se obywatelstwô přílišné důwěře w bezpečnost swau před mocí krále Sigmunda. Toť nepochybně byla pohnútka, pro kterau konšelé práwě tuto dobu dali kopati širší příkopy před branami Nowého města. Dne 30 Ledna počalo se pracowati o díle tomto, we kterém se potom pokračowalo aspoň po několik měsíců.[85])

W čase obležení Nowéhohradu Kunratického wálčilo se prudce w západních krajinách země, kamž wytáhl *Žižka* hned na začátku roku 1421 z Tábora. Maje wojsko několika tisíc mužů, w němž nacházel se mimo bojowníky Táborské také Petr Zmrzlík ze Swojšína i snad některý jiný z pánů, kteří byli se Žižkau nedáwno předtím w Praze, wtrhnul nenadále do kraje Plzenského, a zmocniw se pewných dwau klášterů w *Chotěšowě* a w *Kladrubích*, táhl na *Stříbro*. Zwěděw wšak, že hlawní jeho protiwník we krajině Plzenské, pan *Bohuslaw ze Šwamberka*, přišel tu chwíli na zámek swůj *Krasikow* čili Šwamberk, asi dwě míle odtud we stranu půlnoční, ihned nechal Stříbra, táhl ku Krasikowu, a oblehl na něm Bohuslawa. Jedním dnem opanowali Tábořì horu hradskau, a druhého dne dobyli wěže i mostu ke hradu wedaucího. Pan Bohuslaw ze Šwamberka, wida, že mu nebylo pomoci, wyžádal sobě, aby bylo posláno pro pana Petra Zmrzlíka, kterému byl Žižka zatím poručil posádku Kladrubskau, a jemu se wzdal pod umluwau ne jinau, nežli že lidé jeho propuštěni jsau pod rukojemstwím, Bohuslaw sám wšak musil zůstati w zajetí na hradě.

[85]) Jediná welmi krátká zpráwa o tom nachází se u Beneše minority (Dobner IV. 70): Feria v. ante purificationem S. Mariae Pragenses inceperunt fodere fossatum ante valvas. W knize městské (Liber miscellaneus) připomíná se wšak po 1 Dubnu 1421 Mathias magister operis in fossatis, jemuž obec darowala toho času dům Mikuláše Egenburgera, kožišníka w uličce blíž sw. Haštala (č. 732) na Starém městě. A k témuž wztahuje se zápisek w též knize z roku 1422, kdež konšelé darují zahradu jistau, ležící před městem wedlé Špitálského pole, jisté wdowě Kateřině „loco orti et casae suae ipsius hereditariorum, quæ infra effossionem fossati magni sunt sibi destructa et annichilata“. Z toho práwě widěti jest, že dílo to záleželo hlawně w rozšíření příkopů, a to Nowoměstských.

Odtud se obrátil Žižka k *Tachowu*, a zmocniw se předměstí, 1421
jal se města dobýwati (před 14 Led.). Strach se rozšířil z toho až i w sausední zemi baworské, tak že se obáwali tam wpádu českého přes hranice.[86])

Ty doby nacházel se král *Sigmund* w *Litoměřicích*, kamž se krátce před wánoci odebral z Kutnéhory, hlawně za příčinau jednání s markrabími míšenskými, s nimiž dne 30 Prosince w Mostě a dne 6 Ledna w Austí zawřel smlauwy o wojenské pomoci proti Husitům. Na zpráwu o wýbojích Žižkowých we kraji Plzenském dal se z Litoměřic spěšně na cestu do *Plzně*, a sbíral odewšad lid k wybawení Tachowa; wyzýwal též wéwody baworské, aby mu přitáhli ku pomoci. Dne 15 Ledna psal již z Plzně wéwodowi Jindřichowi Landshutskému w té příčině. Wojsko Žižkowo brzy bylo příliš malé proti moci, kterau král sebral do pole, a Tachow šťastně se bránil. Protož Žižka wložil na ten čas toliko posádky do Kladrub, do Chotěšowa a do Krasikowa w několika tisících mužů; sám pak odebral se spěšně do Tábora, aby odtamtud přiwedl posilu. W *Kladrubích* byl představeným druhý heitman Táborský, *Chwal Řepický* z Machowic, na Krasikowě nejspíš pan Zmrzlík.

Král Sigmund po odtažení Žižky již asi dne 21 Ledna wytáhl z Plzně, a jal se s wojskem swým asi 12.000 mužů obléhati klášter Kladrubský. Ale Chwal Řepický se swými tak se bránil, že obléhajícímu wojsku činil wíce škody než dowedlo ono spůsobiti jemu. Zatím Žižka, prohlížeje k celé důležitosti wěci, sebral netoliko jak nejwíce možná lidu Táborského, nýbrž wyzýwal také Pražany, aby se s ním spojili k rozhodnému boji, jímž doufal wojenskau moc Sigmundowu celkem potříti. Pražané ochotně uposlechli jeho žádosti, a málo dní po dobytí Nowéhohradu, dne 6 Unora, wyprawili opět wojsko swé pěší i jízdné do pole s 320 wozy. O dwa dni později (8 Un.) wydali list, psaný ke wšem *„ctitelům wíry křesťanské na celém swětě“*, jímž osprawedlňowali chowání swé w těchto bězích křiwdami sobě učiněnými od koncilia Kostnického; od

86) Wiz psaní Normberských k Ulmským w Palackého *Urkundl. Beiträge* I. 58.

1421 papeže i od krále Sigmunda a nezdarem posawadních snah swých o pokojné narownání.

Dle umluwy spojila se obě wojska, Pražské a Táborské, u *Dobříše* za lesy Podbrdskými, čímž bylo lze Pražanům wyhnauti se na cestě posádkám králowským w Berauně a na Karlšteině. Odtamtud táhli pospolu rychle přes Žebrák a přes Hořowice k Rokycanům, městu arcibiskupowu, do něhož jsau wpuštěni bez odporu. Aby se wyhnuli mocné Plzni, dali se odtud stranau w lewo, kdež zmocnili se pewného hradu *Wildšteina*, náležejícího matce pana Oldřicha z Rosenberka. Purkrabí, jménem Cikán, dal se uhroziti, a do hradu wložena posádka, nad níž postawen pan Wilém Kostka z Postupic, spojenec Pražanů. Ačkoli wšak odtud měli ještě pět mil ku Kladrubům, které král Sigmund po tři neděle darmo obléhal; přišla jim zpráwa nenadálá, že král, nedůwěřuje si podstaupiti boj s nimi, obléhání místa toho zanechal a rozpustiw wojsko swé, z pole se wzdálil (po 10 Un.). Následkem toho obrátili se Táboři a Pražané proti *Plzni*, a jali se město toto obléhati (14 Un.), k čemuž dostaly se wojsku jejich posily také od spřátelených obcí Žatce s jedné strany a Klatow s druhé. Hned prwním udeřením zmocnili se předměstí a také mlýnů u města. Zdi městské byly wšak mužsky háјeny od měšťanů i od četných šlechticů a wojenské čeledi jejich, kteří se zawřeli we městě. Teprw po čtyrech nedělích, když byly zdi silně porauchány střelbau, tak že se bylo báti zlezení jich útokem, dali se Plzenští u wyjednáwání, až zawřeno příměří mezi Pražany a Tábory i pány s nimi spolčenými se strany jedné, a Plzní i celým landfridem kraje Plzenského a zejména s městy Stříbrem, Tachowem a Domažlici se strany druhé do počátku nowého roku 1422 w ten spůsob, že se Plzenští a jednotníci jejich zawázali, propustiti we městech a krajinách swých swobodu čtyrem artikulům Pražským, tak jmenowitě aby kněží přídržící se strany pod obojí směli tudíž swobodně kázati a rozdáwati swátost pod obojí spůsobau.

Král *Sigmund* po rozpuštění wojska swého u Kladrub byl se odebral zpátky do Litoměřic, kdež pomeškal asi 8 neb

10 dní (14 Un. 19 Un.); odtamtud pak wrátil se dne 26 Unora 1421
do Kutnéhory s oběma králownama, Barborau i Žofií, které za jeho tažení do Plzenska bezpochyby byly w Litoměřicích zůstàly. Wojenská moc, kterau ještě měl w Čechách, patrně nepostačowala, aby na ten čas mohl dowésti něčeho w poli, ano jak se zdá, nedůwěřowal si ani na dlauho odolati útoku strany odbojné. Protož zdržew se w Kutnéhoře jen asi dwa dni, odjel odtamtud nejprw do Čáslawě, potom asi po osmi dnech opustil i toto město, a odebral se na Morawu. Prwé ještě, než Pražané a Tábořì zawřeli umluwu s Plzní, nacházel se již we Znojmě (9 Břez.) a o něco později w Brně.

Wojsko Pražské a Táborské dalo se po této umluwě wedením Žižky na pochod do kraje Žateckého proti městu *Chomautowu*. Stalo se to beze wší pochybnosti na žádost wěrných spojenců, měšťanů Žateckých, kteří měli protiwenstwí we swém okolí od landfridu toho kraje wedením Mikuláše z Lobkowic na Hasišteině a byli před nedáwnem utrpěli porážku od pána tohoto w boji, we kterém zwláště němečtí měšťané Chomautowští a Mostští jemu byli pomocníky. W pátek před Kwětnau nedělí, dne 14 Března, přitáhlo wojsko před Chomautow, a oblehlo město. I tu, jako w Plzni, bylo se zawřelo mnoho šlechticů z okolí, a pomáhali měšťanům w obraně. Chomautowští pojali tudy ducha smělého, a činili si se zdí městských ausměšky s wojskem obléhajícím; také pak nazejtří, dne 15 Března, podařilo se jim prwní útok šťastně odraziti. Ale již den potom, na Kwětnau neděli (16 Břez.), učiněn byl útok druhý na město i na hrad rytířů německých při něm odewšad najednau. Chomautowští srdnatě odpírali, lijíce také rozpuštěnau smůlu a horkau wodu na útočníky. Nicméně zlezli Pražané s jedné a Tábořì s druhé strany zdi městské zároweň, a dobyli města i hradu, kdež nyní w prudkém zápase přišlo ke strašliwému krweprolití w ulicích. Wítězi zabíjeli wšecko, co bylo odrostlého mužského pohlawí, napořád, zemany, měšťany, kněze, nečiníce žádného rozdílu, tak že se počítalo přes dwa tisíce a pět set zabitých kromě jiných mnoha, kteří uhořeli. Také na Židy přišla pohroma; kteříž dostawše na wůli, aby zacho-

1421 wali žiwot přijmutím křtu, raději s ženami i dětmi wrhali se do ohně. Hanebného zločinu dopustily se přitom ženy Táborské; neb wywedše mnoho žen a panen, plačících pro muže a pro otce swé, z města se slibem zachránění jich, wenku za městem strhaly s nich oděwy, pobraly jim peníze a jiné wěci, a upálily je zawřené w chyši jisté na winnici. Mužských zůstaweno bylo jen asi třidcet na žiwotě, aby pochowali zabité. Wítězům dostala se do rukau také welmi hojná kořist.

Dobytí Chomautowa spůsobilo náramné zastrašení w té krajině; zwláště pak sausední dwě města, Most na jedné straně a Kadaň na druhé, báli se nejprwnějšího útoku. *Kadaň* dostala se také w moc Pražanů, buď hned tehdáž nebo něco později, spůsobem nám neznámým. Pražané a Táboři neměli wšak úmyslu dlauho se zdržeti w té krajině, nýbrž dali se na zpátečné tažení ku Praze. Na cestě wzdalo se jim mnoho zámků a twrzí ze strachu beze wšeho boje, mezi nimi jmenowitě i hrad *Mašťow*, ležící asi dwě míle stranau od cesty jejich přes Žatec. Když wojsko krátce pomeškalo w Žatci, poslali tam měšťané *Launští* posly swé naproti, a wzdali se pod moc Pražanů, z jichž rozkazu nawráceni jsau sausedé strany pod obojí, kteří byli prwé wypuzeni, zase do města. Přes Launy táhlo wojsko k *Slanému.* Jak se hotowilo k útoku, wzdali se i Slanští, a otewřeli brány dobrowolně, i přijali posádku od Pražanů. Na další cestě ku Praze obdrželi Pražané a Táboři také dobrau twrz w *Makotřasích,* která náležela Petrowi Meziříčskému, a hrad *Okoř*, jenž byl posledně pana Jindřicha Lažanského z Bechyně. Dne 22 Března, na Bílau sobotu toho roku, nawrátili se wítězně do Prahy.

Zde čekaly Žižku zpráwy nemilé o stawu náboženstwí na Táboře, které tu chwíli také w Praze působily welké pohnutí myslí. Dle uzawření sjezdu předešlého w domě Zmrzlíkowě byli kněží Táborští dosti brzy složili spis k odpowědění na spis mistrů Pražských, jímž hájili swé předešlé stanowiště w rozepři o ornáty. K odewzdání jeho do rukau purkmistra Staroměstského byl od nich poslán *Wácslaw Koranda;* kterýžto wšak, přišed do Prahy dne 3 Ledna 1421, chtěl poselstwí swé wyříditi

před celau obcí, a žádal k tomu weřejného slyšení. Konšelé 1421
mu toho nepowolili, přeswědčeni jsauce bezpochyby o jeho úmyslu, aby obec proti nim nějak pobauřil. Koranda oznámil tedy, že bude kázati u Matky boží Sněžné a tam že mínění bratří Táborů oznámí. Když wšak do kostela přišel, stál již na kazatelnici mistr Martin z Wolyně, zalíbený někdy mladší přítel Husůw; pročež musil dočkati konce jeho kázání. Teprw potom wystaupil na kazatelnici, a stěžowaw na překážky, které prý se mu dály, ohlásil na podruhé wýklad swůj o mínění bratří w příčině ornátů. K tomu sešlo se potom welké množstwí lidu w řečeném kostele, a Wácslaw Koranda wyložil obšírně mínění swé ornátům protiwné s mnohým dotýkáním mistrů Pražských jakožto swých w tom odpůrců; potom pak teprw odewzdaw spis swůj, kdež náleželo, odjel zase z Prahy.[87]) Koranda měl mezi Pražany mnoho ctitelů, a zwláště některé bekyně tupily mistry proto, že prý dělali mu překážky w kázání; jinak wšak pořízení jeho w Praze bylo sotwa tak welké, jak sám očekáwal. Z mistrů učení Pražského byl se dostawil Petr z Mladenowic k jeho řeči w kostele Matky boží, a hned tam na ni odpowěděl. Potom pak sbor mistrů Pražských složil obšírnau odpowěd písemnau na spis kněží Táborských, w níž pilným sestawením dokladů zwláště dokazowalo se wysoké stáří užíwání zwláštních oděwů mešných a řádu mše swaté dotud obyčejného a nedůwodnost twrzení Táborů, žeby obé bylo nalezeno a zawedeno teprw mnoho století po Kristu. Odpowěd tato byla weřejně předříkána w učení Pražském a tudy rozšířena we mnohých přepisech.[88])

Kněží Táborští neb aspoň mnozí z nich nedbali wšak již mnoho na důwody, nýbrž prowáděli wůli swau raději násilím. Bylo nepochybně z náwodu jejich, že dne 20 Ledna 1421 uči-

[87]) Spis tento nachází se wytištěn we *Chronicon Taboritarum* u Höflera II. 488. Že jest to týž, který Koranda w Praze odewzdal, dá se sauditi i z času, kdy se to stalo, i z řeči Korandowy u Matky boží Sněžné, z níž wýtahu podáwá Wawřinec z Březowé, ježto w ní wšecky hlawní důwody Táborů jsau obsaženy jako w onom spise, sem tam i doslowně.

[88]) Wiz *Chronicon Tab.* tamže pag. 501.

1421 něno we jménu bratrstwa Táborského prowolání weřejné w *Soběslawi*, městě pana Oldřicha z Rosenberka, kdež pod příměřím měly průchod čtyry artikule Pražské,[39]) že Táboři každého kněze, jejž by zastihli při mši swaté w ornátě, míní i s ornátem tím upáliti. Nepochybně se to stalo bez přiwolení Žižky, který zrowna asi toho času byl přijel na Tábor od Tachowa a jednal s Pražany o společné tažení proti Sigmundowi. Wášniwci nedbali, že chowání jich mohlo býti překážkau swornosti w boji se společným nepřítelem, a jali se skutečně prowozowati násilí proti wšem kněžím, s nimi se nesrownáwajícím, tak že přepadáwali jednotliwá místa, s kněží slaužících mši strháwali ornáty w kostelích, a při nejmenším odwáželi je w zajetí na Tábor. We strachu utíkali duchowní strany pod jednau i pod obojí spůsobau ze sausedních krajin, jak daleko moc Táborů sáhala, od kostelů i od far swých, tak že některý čas na mnoho mil okolo Tábora nebylo kněze usedlého a lid nucen byl w duchowních potřebách swých utíkati se ku kněžím Táborským, kteří těkali sem a tam, zawrhujíce stálá nadání i stálé přebýwání kněží při farách. Duchowní strany pod obojí utíkali se přitom nejwíce do Prahy; protiwní kalichu zase do měst Pražanům a Táborům nepřátelských, jakož do Litoměřic, do Kauřimě, do Nimburka, Kolína, Českého Brodu, zwláště pak do Budějowic, kdež se toho času stěsnalo spůsobem tím přes 1200 kněží a mnichů.

Mezi kněžími Táborskými byly se wšak téhož času počaly také welké *různice u wíře*. Strana krwolačná mezi nimi hlaubala pořád dál a dále w písmě swatém, až se dostala na cesty, na kterých jí střízliwější muži w bratrstwu následowati nemohli. Hlawním půwodem toho byl mistr Martin *Hauska* čili *Loquis,* wýše zmíněný, který jmenowitě w badání swém o swátosti oltářní zabředl do zapírání skutečné přítomnosti těla a krwe Kristowy, a nechtěje w ní spatřowati ničeho než chleb a wíno co znamení, nawodil k tomu, aby nepodáwal swátosti kněz, nýbrž aby ji lidé brali do rukau a sobě podáwali jeden

[39]) Wiz Wácslawa Březana kroniku Rosenberskau w Časop. česk. Musea 1828 IV. 56.

druhému; zamítaje pak poklekáwání před swátostí, wystawo- 1421
wání a schowáwání jí co modloslužbu, powzbuzowal staupence swé s welkau zarytostí k zahazowání hostií z monstrancí a pušek, šlapání jich nohama a jinému ohawnému zlehčowání. W rozhorlení z toho dal tehdejší spojenec Táborů, pan Oldřich Wawák z Hradce, Martina Loquisa zajmauti dne 29 Ledna, tedy málo dní po onom prohlášení Soběslawském, a uwrhnul jej do tuhé wazby we wěži. Nejspíš učinil to w dorozumění se Žižkau, jenž teprw některý den potom odjel z Tábora na společnau wýprawu s Pražany. Loquis psal z wězení toho druhým kněžím Táborským, žádaje, aby byl prwé slyšán, než by byl odsauzen, a k žádosti jich propustil jej pan Oldřich z wězení, bezpochyby pod wýminkau, aby jej sami pokárali; Martin Loquis musil tedy před nimi státi w Táboře a zastáwati swé učení w hádání k tomu nařízeném; jehož konec byl, že musil weřejně w kostele na kazatelnici učiniti odwolání.

Učení jeho wedlo wšak zatím k rozdělení obywatelů Tábora na dwě strany, mezi nimiž přišlo k welkým nepokojům we městě. Střízliwější kněží Táborští a w čele jejich jmenowitě Mikuláš Pelhřimowský co wolený biskup, i také mistr Jan z Jičína, prwé Loquisůw přítel, naříkali na to listem poslaným do Prahy, který tam přinesen dne 28 Unora za času obležení Plzně od Žižky a od Pražanů, žádajíce w tom rady zwláště od mistra Jakaubka ze Stříbra a od Jana z Příbramě, i wystříhajíce jich, aby byli w Praze bedliwi, by se nowý ten blud nerozšířil i tam také w lidu. Z té příčiny hned prwní neděli potom, dne 2 Března, z rozkazu mistrů a konšelů kázali kněží we wšech kostelích Pražských proti učení tomuto (jak je na Táboře byli nazwali) Pikartskému, a ohlašowali nařízení konšelské, aby takowí, kdož by se ho přídrželi, nebyli we městě trpeni a žádný hospodář aby jich nepřechowáwal, nýbrž hned udal je konšelům. Na Táboře, kdež se příwrženců Loquisowých počítalo asi 400, jest jich brzy potom asi polowice, kteří w mínění swém setrwali, wypuzeno z města. Nejprwé nalezli útočiště w Příbenicích na hradě i w podhradí; potom wšak musiwše i odtamtud se wystěhowati, potulowali se w lesích na půlnoční

1421 straně řeky Lužnice w krajině mezi Přibenici a Táborem, kdež oddali se bludům docela nesmyslným, až někteří z nich, mužští i ženské, shodili se sebe oděw, *chodili nazí*, a míníce nápodobiti newinnost ráje, páchali hanebné smilstwí.

Když se Žižka wrátil s wojskem od Chomautowa do Prahy, musil hned tu zkusiti, že swornosti mezi Tábory byla na škodu netoliko různice tato s Pikarty, nýbrž také wášniwost, s kterau se mnozí kněží Táborští zasazowali o swůj obyčej slaužení mše swaté. Spojené wojsko Pražanů a Táborů mělo dle obapolné umluwy wytáhnauti z Prahy po krátkém odpočinku ještě proti Beraunu, městu dobře osazenému od strany krále Sigmunda. Tu wšak w den ustanowený k wýprawě, totiž we středu po welikonocích (26 Břez.), jal se kněz Táborský *Antoch* kázati bojowníkům Táborským na rynku Staroměstském, prawě jim, že dwa jsau rohy šelmy, o které píše zjewení swatého Jana; jedním že jsau konšelé Staroměstští, a druhým mistři Pražští, ježto překážejí prawdě swaté, nechtíce dopustiti konání služeb božích bez ornátů, což kacířstwí jest. Pročež napomínal bratří, aby w Praze nezůstáwali a Pražanům nepomáhali. Skutečně pak řeč ta pošetilá spůsobila roztržení mezi Tábory nacházejícími se tehdáž w Praze, tak že část jich odepřela Žižkowi poslušnost a odešla s Antochem a několika jinými kněžími jeho druhu z Prahy w celém zástupu, před nímž kněží dle obyčeje nesli tělo boží. Žižka, o tom zwěděw, šel za nimi, a pokaušel se nejspíš přemluwiti je, aby se wrátili; když to wšak neprospělo, natlaukl we hněwu kněžím těm pádnau rukau swau.

Ostatní Táboři a wojsko Pražské wytáhli potom ještě téhož dne (26 Břez.) wedením Žižkowým k *Beraunu*, a oblehli toto město. Welitelem posádky tamější byl, jak se zdá, polní heitman wlaský we službě Sigmundowě, Rudolf Bece, který mu byl prwé slaužil we Furlanech we wálce s Benátčany. Mimo něj účastnili se w obraně města dwa rytíři čeští, Jan Koblih a Bohuslaw Daupowec, kteří byli konali wojenskau službu již králi Wácslawowi, i wíce jiných rytířů a panoší. Byli pak w Berauně také mnozí měšťané Pražští, kteří byli z Prahy

utekli, jakož i někteří kněží a mistři učení Pražského. Šestý den po obklíčení města, dne 1 Dubna, přikročili Pražané a Táboři k útoku na zdi městské, a dobyli se přes ně downitř, kdež pokračowalo se w boji krwawém. Tu padl Wlach Rudolf Bece buď při hájení zdí buď při zápase w ulicích. Jan Koblih s jinými utekl se na wěž kostelní; ale bojowníci nepřátelští wedrali se za nimi, a chopiwše je, sházeli s wěže na náměstí, kdež cepníci bez slitowání je dotlaukli. Mnoho jiných zjímáno, jakož Bohuslaw Daupowec s otcem swým, někteří z uteklých měšťanů Pražských, farář se 37 kněžími a mnichy, dílem bezpochyby odjinud přišlými, i také tři mistři učení Pražského, kteří se byli od strany pod obojí časem oddělili, totiž mistr Wawřinec z Nimburka, mistr Brikcí ze Žatce a Šimon z Rokycan.[90] Ty wšecky dali wítězowé wywésti wen před město a w jedné jizbě pojednau upáliti, nic nedbajíce, že někteří a jmenowitě Bohuslaw Daupowec prosebně wolali, slibujíce přistaupiti k jich wíře. 1421

7.

Welké tažení Pražanů a Táborů do wýchodních Čech. Sněm Čáslawský.

Hrozné krweprolití učiněné w Chomautowě a opět w Berauně spůsobilo strach před mocí Pražanů a Táborů daleko široko w zemi, a pohnulo předewším měšťany wěnného města králowny Žofie, *Mělníka*, že k uchránění se osudu podobného, wyprawili pod bezpečenstwím posly swé do Prahy a poddali

[90]) Jména jejich uwodí letopisec kollegiat (u Höflera I. 83), prawě: Laurentium de Nimburga, magistrum Brictium, Simonem &c. O Wawřinci z Nimburka wiz wýše na str. 93. Brikcí byli dwa mezi mistry swobodných umění, jeden ze Žatce, druhý z Búdy. Onen byl w universitě do roku 1413, tento do r. 1415. Myslím zde spíše na Brikcího ze Žatce, jakožto proslulejšího, ač mohl to také býti druhý. Šimonowé byli rowněž dwa powěstní, Šimon z Tišnowa a Šimon z Rokycan, z nichžto wšak prwé jmenowaný byl ještě později žiw, pročež musí se zde mysliti na druhého, který se posledně připomíná mezi mistry učícími w Unoru r. 1419.

1421 se Pražanům smluwau, kterau se zawázali zachowáwati čtyry artikule Pražské, nemíti Sigmunda za krále českého aniž paušťěti králownu Žofii do města swého bez powolení Pražanů a sprawowati se we wšem obcemi Pražskými a úředníky, kteří by jim od nich byli sazeni. Mnohem wšak důležitější byl účinek posawadních wítězstwí Pražanů, že také nejwyšší důstojník církewní w zemi, arcibiskup Pražský Konrad, téhož času počal jednati s nimi o smíření na základě zásad jejich náboženských.

Arcibiskup Konrad nebyl muž lepší ani horší než wětšina osob wyššího stupně w tehdejším duchowenstwu českém. Jemu iako jiným jednalo se nade wšecko o swětské zboží. Druzí skládali wšak naděje swé w moc zbraně, kterau měli protiwníci jejich býti potřeni; arcibiskup Konrad nedůwěřowal tomu cele, a neměl tolik odwahy, aby na čas opustil co měl, w naději, že toho nabude zase, nýbrž hleděl podržeti, co se držeti dalo, a neodmítal prostředků powolných, kdež násilné nepostačowaly. Jak howěl někdy králi Wácslawowi dle možnosti swé, pokud on přál straně Husowě, aby se uwarowal swízelů,[91]) tak také nyní we zlých bězích počal se záhy ohlížeti w prawo i w lewo, a bezpochyby neprokazowal takowé horliwosti proti odpůrcům moci církewní a krále Sigmunda, jaká se od něho očekáwala. Tudy spůsobil si nelibosti s králem a s legatem papežským Fernandem, kteříž jej brali w podezření, že se smlauwá se stranau protiwnau, ano nedáwajíce místa wýmluwám jeho, obžalowali jej u dworu papežowa a chowali se k němu konečně i nepřátelsky. W auterý před welikonocí, dne 18 Března, krátce před dobytím Berauna od Pražanů, přepadl pan Hanuš z Kolowrat, horliwý příwrženec krále Sigmunda, městečko Příbram, náležející k arcibiskupstwí, a dobyw se do něho, pobral mnoho obilí, sladů a jiných zásob z něho. Nejspíš stalo se od králowských i wíce podobných útoků na jiná zboží arcibiskupowa.[92]) Protiwenstwím tím byl dopuzen, učiniti

[91]) Cupiens esse non martyr, sed confessor, prawí o něm král Sigmund ku konci r. 1416 w odpowědi swé poslům koncilia Kostnického. Palackého *Documenta M. Joh. Hus* &c. 653.

[92]) Wiz o tom dopis Konradůw k Sigmundowi w Palackého *Urkundl. Beiträge* I. 83 a *Appendix chronici Bartossii* u Dobnera I. 215.

skutečně to, z čeho jej winili, a wstaupil we wyjednáwání 1421
s Pražany. Po jistém předběžném dorozumění wyprawil swého podkomořího Jiřího a jiného nějakého panoše jménem Kašpara s poselstwím do Prahy pod bezpečným průwodem, aby w jeho jméně smlauwu zawřeli s Pražany i se wšemi jich spojenci.[93])

Zdá se, že poslowé tito přišli do Prahy hned některý z prwních dní po nawrácení wojska Pražského od Berauna,[94]) kteréž se stalo dne 3 Dubna, a že té chwíle také Žižka meškal w Praze, ač jen na krátko, protože rozbroje zmáhající se w bratrstwu Táborském toho času nutně wyžadowaly, aby osobně zajel na Tábor. Nelzeť pochybowati, že po dobytí Berauna byla mezi ním a Pražany wzata porada, dle které brzy potom předsewzato jest welké tažení do wýchodní polowice země české ku podwrácení tamější moci krále Sigmunda.

Pokud tu král zůstáwal s wojskem swým, maje hlawní sídlo swé w Kutnéhoře, držela w celé té části země strana jeho rozhodnau přewahu. Krom několika čelných pánů, kteří od počátku slaužili Sigmundowi se zwláštní pilností, bylo tu mnoho měst králowských jemu docela oddaných, we kterých posud panowali měšťané němečtí, nedopauštějíce obywatelstwu českému wolného jewení náklonnosti ke straně pod obojí. Kutnáhora jmenowitě byla daleko široko strašliwau pronásledownicí wšech milowníků kalicha. Straně pod obojí slaužilo za podporu jediné mocné město, *Hradec Králowé*, s nímž we přátelském swazku stálo čilé bratrstwo *Orebské*, řízené panem Hynkem Krušinau z Lichtenburka a Diwišem Bořkem z Miletínka. Obojí společně byli nedlauho po bitwě před Wyše-

[93]) Bezpečný list daný k tomu od purkmistra a konšelů Pražských nachází se w rukop. českého musea č. 981 fol. 2 bez datum. — Dominus Georgius subcamerarius domini archiepiscopi jmenuje se dne 14 Srpna r. 1421, kdež mu konšelé Staroměstští darují dům na trhu Swatohawelském. Wiz w *Základech* při č. 577 III. 220.

[94]) Wawřinec z Březowé prawí: Item eodem tempore (totiž když se wzdali Mělničtí) Conradus archiepiscopus sub salvo conductu Pragensium Pragam veniens, se cum eisdem pro defensa quatuor articulorum proscripsit; což doslowně není prawé, protože smlauwa arcibiskupowa s Pražany byla konečně zawřena teprw dne 21 Dubna; ale owšem poslání plnomocníků jeho do Prahy musilo se státi dříwe.

1421 hradem, ku konci měsíce Listopadu roku 1420, dobyli kláštera Cistercienského na *Swatém poli*, asi dwě míle od Hradce w krajině mezi Třebechowici (pod Orebem) a Opočnem, a wypálili jej, mnichy do ohně wmetawše.[95]) Ale šťastněji byl proti nim bráněn bližší klášter řádu sw. Benedikta w *Opatowicích*, ležící w lukách na Labi asi míli cesty od Hradce, jejž osadili dwa páni strany Sigmundowy lidem swým, pan Jan Městecký z Opočna, týž který byl klášter tento nepřátelsky přepadl roku 1415, a pan Hynek Čerwenohorský z Náchoda a na Abersbachu.[96]) Onen byl toho času heitmanem we Chrudimi, tento w Jaroměři, městech králowských, z nichž jmenowitě posledně řečené nacházelo se w moci měšťanů německých smýšlení rozhodně nepřátelského proti Čechům. Měšťané Hradečtí, wytáhše proti klášteru krátce před wánoci (okolo 18 Prosince 1420) wedením pana Alše Wřešťowského z Risenburka, jakožto swého heitmana, byli při útoku poraženi, a mnoho lidí jim pobito. Když pak podruhé w měsíci Březnu, teprw krátce po dobytí Chomautowa od Pražanů a Žižky, wytáhli do pole wedením jiného heitmana Lukáše, když se pan Aleš nacházel w poselstwí w Polsku, wytrhla posádka Opatowická proti nim, a porazila je, nejspíš náhlým přepadením přes les, na drahách blízké wesnice Podolšan, kdež Lukáš padl a půl třetího sta lidu jeho odwedeno jest w zajetí na klášter (22 Břez.).

Na začátku roku 1421, když král Sigmund s cizím wojskem swým byl odtáhl z Kutnéhory do Litoměřic, staly se we wýchodních Čechách dwa pokusy od Táborů o zaujetí pewných stanowišť pro jich stranu. *Hromádka* z Jistebnice, wýše zmíněný, který se byl dobytím Austí nad Lužnicí a osazením Hradiště hory Tábor stal jedním z nejprwnějších půwodců bratrstwa Táborského, shromáždil spolu s několika kněžími Táborskými něco lidu sedlského w kraji Čáslawském, a dobyl

[95]) Wiz zpráwy o tom w Časop. česk. musea r. 1845 I. 65, kdež toliko poopravwiti jest, že to nebyl klášter panenský nýbrž mužský. Wyswítá to z Register desátků papežských, nowěji teprw wydaných na str. 31.

[96]) *Windek* 1155, jenž toliko mylně klade to na rok 1422. Páni ti se u něho nazýwají her Johann von Opozinn, her Eberspach.

hrazeného města *Chotěboře;* w němž usadil se s nemalým nátiskem na obywatelstwo. Asi pak téhož času zmocnili se jiní nějací Táboři města *Přelauče.* Ale hned sebrali staupenci krále Sigmunda moc swau ku přetržení toho. Již asi dne 14 Ledna wytáhl mincmistr Mikeš Diwůček s Horníky a zemany některými i lidem branným z některých měst, k nimž přidal se také pan Jan Městecký jakožto Chrudimský heitman, proti Přelauči, kdež dobywše kostela bezpochyby za ohradu užitého, některé zbili, jiných 125 zajali s knězem jistým Walentinem a odwedli na Horu. Kteří ze zajatých byli raněni a nemohli postačiti w chůzi, ty na cestě pobili, a nechali jich ležeti. Asi o tři neděle později wytáhli s wětší mocí proti Chotěboři; w čele wojska opět mincmistr a s ním Jan Městecký (totiž z Heřmanowa Městce), wšak také pan Arnošt Flaška z Pardubic, pan Půta z Častolowic, pan Čeněk ze Přibislawě, Horníci a jiná města i zemané. Když přitáhli ke Chotěboři w den Hromnic (2 Un.), byl se Hromádka práwě oslabil wyprawením některé části lidí swých z města na špižowání; wc městě pak obywatelé nedrželi s Tábory, kteříž jim byli spůsobili mnoho škody. Tudy Hromádka, nedůwěřuje silám swým, wzdal se již po dwau dnech (4 Un.) pánům na milost; ti wšak nezdržewše slowa daného, zjímali wšecky, a nahnawše jich tři sta do tří stodol před městem, upálili je. Ostatní wedli do Hory; ale na cestě k Čáslawi upálili jich 40 we wsi Horkách w jedné chalupě a opět wíce jiných mezi Čáslawí a Horau; druhé pak wšecky wmetali potom do šachet, tak že jedním neb druhým spůsobem utraceno celkem na 700 osob. Hromádku samého odwedl Jan Městecký do Chrudimě, a dal jej samého pátého, jmenowitě také s dwěma kněžími, upáliti weřejně na náměstí. 1421

Po odtažení krále Sigmunda ze země přišla Pražanům a Táborům doba ku pokárání a ku pokoření nepřátel swých za tyto skutky. Poněwadž se Žižka, jak řečeno, musil na čas odebrati do Tábora, wytáhli Pražané prozatím sami s mocí swau do pole dne 13 Dubna we směru k Brandýsu, jejž byli předešle již osadili při sklonku minulého roku. Kdo wedl tu chwíli wojsko jejich, není nám powědomo; ale nacházel se

1421 při wojště mezi jinými přednějšími kněz *Jan ze Želiwa* často zmíněný, který si byl získáním náklonnosti obecného lidu zjednal takowau moc we městě, že i na této wýprawě slowo jeho platilo wíce snad než ostatních wůdců.[97]) Wojsko oblehlo předně twrz *Taušeň* na Labi nad Brandýsem, náležející pánu z Michalowic, kterážto wzdala se po dwau dnech (15 Dubna) umluwau. Posádce propuštěn jest swobodný odchod; Pražané pak osadiwše twrz lidem swým, táhli odtud ke *Brodu českému*, nepochybně přes Čelákowice a Mochow, na kteréžto cestě nebo před Brodem samým přirazili k nim spojenci jejich od wýchodu, *Orebští* a *Hradečtí* wedením Hynka Krušiny a Diwiše Bořka z Miletínka, spolu s pány Bočky čili Poděbradskými, přes jichž statky w krajině u Poděbrad a u Kostomlat wedla jejich cesta. Wojsko tím spůsobem sesílené přilehlo dne 16 Dubna ke Brodu, a obklíčilo město, ohražené dobrými zdmi a příkopy, kteréž náleželo sice k arcibiskupstwí, ale bylo hájeno posádkau wloženau do něho od krále, wětším dílem žoldnéřů německých. Již nazejtří, dne 17 Dubna, učinili Pražané a spojenci jejich útok, a po tuhém boji, který trwal několik hodin, opanowali příkopy a zlezli zdi, při čemž mnoho lidu jejich bylo zraněno a něco také zbito. Tu přišlo, jako prwé w Berauně, k boji dalšímu w ulicích, we kterém mnoho Brodských, jak žoldnéřů tak sausedů i panošů, přišlo o žiwot. Němečtí žoldnéři utekli se dílem do kostela, stojícího na náměstí, a wylezli na zwonice při něm, a w nich se bránili. Pražané wšak zapálili kostel, a usmrtili 200 mužů dílem ohněm, dílem mečem. Ač krowy padaly nad kostelem i nad wěžemi, zachránilo se we wětší zwonici wždy něco w ní zawřených; i ti wšak jsau potom chopeni, wywedeni za město, a tam dílem od cepníků ubiti cepy, dílem upáleni. Také osmnáct kněží i s farářem městským zahynulo w krutém wraždění ohněm i mečem. Mezi jinými dostal se do rukau wítězů rozhořčených také někdejší písař čili kathedrál krále Wácslawa, Mikuláš Náwara, jinak Čber, z domu u Džberů na Nowém městě Pražském (č. 611), jejž zabednili do sudu a upálili.

[97]) *Director exercitus* nazýwá jej Wawřinec z Březowé (u Höflera) I. 458.

Dobytí Českého Brodu spůsobilo týž účinek jako dobytí Berauna. We strachu z toho wyprawili měšťané nejbližšího města králowského *Kouřimě* posly swé do Broda, poddáwajíce se „Bohu a Pražanům“ a slibujíce slaužiti s nimi zákonu božímu žiwotem i statky. Následkem toho dalo se wojsko w neděli dne 20 Dubna na cestu ku Kouřimi, a Pražané uwázali se w město. Odtud w auterý (22 Dubna) táhli ku *Kolínu*, wypáliwše blízký klášter Cistercienských we *Skalici*. Měšťané Kolinští, nemajíce pomoci odnikud, otewřeli jim brány dobrowolně, a slíbili rowněž sprawowati se spolu s nimi zákonem božím. Nicméně někteří z wojska Pražského pobořili klášter Dominikanů we městě, a upálili šest kněží s farářem. Osazení Kolína zase naplnilo strachem blízká dwě města králowská, *Nimburk* s jedné strany a *Čáslaw* s druhé, tak že měšťané jich obau po poslích do Kolína poddali se Pražanům, slibujíce opustiti poslušenstwí krále Sigmunda, přistaupiti k zákonu božímu a přijmauti k sobě kněží a kazatele jej hlásající. Také wzdala se twrz we *Klučowě* u Českého Broda, náležející rodině zemanské příbuzné s Olbramowici Škworeckými. Ano již bál se také pan *Čeněk z Wartenberka* o swé statky w krajině od Bydžowa k Jičínu, k nimž blížilo se nebezpečenstwí, pamatuje na zlé oklamání Pražanů, kterého se byl dopustil wydáním hradu Pražského w moc krále Sigmunda. Hned nazejtří po jich příchodu do Kolína (23 Dub.) rokowal s nimi tudíž, přijew nejspíš pod bezpečným průwodem. Z náwodu bezpochyby kněze Jana Želiwského žádali na něm, aby se napřed pokořil pro swau těžkau winu proti nim, aby se zapsal býti s nimi do hrdla i statků a nemíti wíce Sigmunda za krále. Toho se mu nechtělo učiniti, a k umluwě na ten čas nepřišlo. Wěrností měst, která se wzdala, ujistili se Pražané prozatím pobořením některé částky zdí jednohokaždého.[98]) 1421

Wětší srdce než jiná města chtěli z počátku prokázati mocní měšťané *Kutnohorští*, i wytáhli s četným lidem branným

[98]) Rozumím tak místu u Wawřince z Březowé (Höfler I. 456), kdež praví o Horních: videntes civitatum circumjacentium subjectionem nec non murorum in parte rupturam.

1421 wedením mincmistra Mikše do pole proti Kolínu, aby podstaupili boj s Pražany (23 Dub.). Ale když spatřili na swé oči sílu jejich, odstrašili se od swého úmyslu, a wrátili se spěšně; již pak nazejtří, dne 24 Dubna, wyprawili i oni posly swé ku Pražanům do Kolína, aby s nimi učinili smlauwu. Představujíce jim důležitost města swého pro celé králowstwí, ježto stříbrné doly jejich byly jedním z nejbohatších zřídel důchodů korunních, prosili, aby klenotu toho nekazili, nýbrž milostiwě naložili s obywateli, tak aby ti, kdož by nechtěli s nimi se znáti k zákonu božímu, měli na wůli, wystěhowati se s hrdly i statky swými. K tomu Pražané swolili, tak aby byla lhůta k zůstání nebo stěhowání se do Matky boží nanebewzetí (15 Srp.), ale jako panu Čeňkowi, uložili i Kutnohorským za wýminku, aby se pokořili, wyjdauce wšichni w processí z města, muži i ženy a panny i mladí, s welebnau swátostí, i aby prosili odpuštění za ukrutné postínání a do šachet wmetání tolika lidí newinných, které byli spáchali. Bohatí a pyšní Horníci musili se podrobiti tomuto pokání; a hned druhého dne, 25 Dubna, když wojsko Pražanů a jich spojenců k Hoře se přiblížilo, wyšli jim obywatelé obojího pohlawí wstříc až ku klášteru Sedleckému s kněžími a se swátostí těla božího; tu pak klekli wšichni na kolena, a jeden, bezpochyby z konšelů, we jménu wšechněch prosil za odpuštění „od Boha a od Pražanů“. Tu k nim učinil řeč kněz Jan Želiwský; wyčetl jim wšecky winy jejich po pořádku, napomínal, aby se jich wíce nedopauštěli, a oznámil jim pokoj a milost „od Boha a od Pražanů“, jak bylo umluweno. Obě strany prý se rozplakaly přitom, a zpíwaly potom Tě boha chwálíme, wždy jeden werš Horníci, jeden Pražané. Konečně odebrali se jen někteří z Pražanů k tomu ustanowení do Hory, prowázeni jsauce radostně wším obywatelstwem, aby se we město uwázali a ustanowili w něm řád nowý.

Podrobením Kutnéhory ustrašil se wíce než předtím pan Čeněk z Wartenberka. Nyní již bez meškání wyprawil několik zemanů w poselstwí ku Pražanům, a podáwal se ke wšem jejich předešlým žádostem; dostal wšak za odpowěď, že jemu toho nechtí tak na pauhé slowo wěřiti, než aby to ukázal skutkem

a wytáhl s nimi do pole. Strach ze wzdání Hory, od které 1421
strana Sigmundowa bezpochyby doufala silnějšího odporu, rozšířil se wšak hned po krajinách mnohem wzdálenějších. Již opustila posádka *Opatowická* klášter onen, dotud udatně bráněný, a Diwiš Bořek Miletinský wypálil jej, odděliw se nejspíš s lidem swým na krátko od ostatního wojska u Kutnéhory. *Jaroměřští* Němci, majíce zpráwu o wzdání Kutnéhory již zejtřejšího dne (25 Dubna), rozeslali dne téhož auzkostliwý list na wšecky strany, zwláště pak k sausedům Němcům we Slezsku, w němž líčili ukrutnost kacířů, wolali o pomoc a napomínali k rychlému společnému sebrání sil, dáwajíce zwláště náwěští, že nepřátelé po přemožení jich míní wtrhnauti do Slezska a napadnauti podobně wšecka tamější města.

U Kutnéhory byl zatím po wzdání města wypálen krásný klášter *Sedlecký*, a zabiti prý přitom také mniši, co se jich nezachránilo prwé útěkem.[99]) Wojsko Pražanů a jich spojenců obrátilo se odtud bez meškání přes Čáslaw do krajiny pod horami Železnými, nad níž mocně se powznášeli dwa hradowé králowští, Žleby a Lichtenburk; posledně jmenowaný náležel k wěnu králowny Žofie. Pražané opanowali w krajině té kláštery w *Drobowicích* řádu rytířů německých a we *Wilemowě* Benediktinů; asi pak téhož času dostal se w moc jejich také klášter *Sázawský*, nepíše se jakým spůsobem. Wojsko přilehlo nejprw ke *Žlebům*, jak se zdá již 25 Dubna. Purkrabí wšak toho hradu i také Petr ze Chlumu purkrabí Lichtenburský neučinili žádného pokusu obrany, nýbrž zawřeli oba, a to bezpochyby ještě téhož dne, smlauwy asi podobné jako někdy posádka Wyšehradská, totiž o wzdání hradů do jisté lhůty, kdyby snad nepřišla jim do té doby pomoc od krále. *Lichtenburku* jmenowitě byla lhůta ustanowena asi do 4 neděl, totiž

[99]) O tom dáwá zpráwu jen kronika Magdeburská (p. 356): Wat se von monniken dar inne vunden, de doden se alle. Zpráwa ta nezdá se wšak býti hodnowěrná, jakož dokonce neprawda jest, co se po ní hned dále prawí o rozboření kostela sw. Barbory w Hoře: Ok breken se uppe dem Berge de schonen parkerken to sante Barbaren, de de dudeschen berchlude hadden utermate kostliken laten buwen, der gelik men nergen an kostliker zirunge vinden mochte.

10*

1421 do 25 Kwětna. Hned po umluwách těch táhlo wojsko přes hory Železné nejkratší cestau na *Chrudim*; kdež položilo se w lukách, jak se zdá, 26 Dubna, a ještě téhož dne přitáhl tam také *Žižka*.

O pořízení jeho na Táboře, kamž se byl odebral po dobytí Berauna, nezachowaly se žádné jiné zpráwy, nežli že wytáhl odtamtud proti *Pikartům* pobíhajícím w nejbližším okolí a zjímaw některé, dal jich 24[100]) upáliti u wsi Klokot, kamž bywše přiwedeni, po dlauhém napomínání a poučowání nechtěli upustiti od bludů swých. Byli mezi nimi také dwa kněží, z nichž jeden Petr Kániš. Žižka musil wšak míti wíce jiného jednání na Táboře, aby přemohl odpor strany, která se protiwila společnému bojowání s Pražany. Na každý spůsob přemohl jej aspoň částečně a dosti brzo, protože jen snad asi deset dní po wytažení Pražanů do pole i on wytáhl s wojskem Táborským, aby se k nim znowu připojil. Na cestě pálili Táboři napořád wšecky kostely, a wůdce bezpochyby nesměl se jim w tom protiwiti, aby si nepokazil dobré wůle. — Mezitím také w Praze se udála příhoda, která wyzýwala přísnost úřadu městského proti Pikartstwí. W neděli dne 20 Dubna člowěk jeden w čas obědů wešel do kostela sw. Hawla, a popad monstrancí se swátostí těla Kristowa, na zem jí mrštil, hostii pošlapal a wíno poswěcené wylil z kalicha. Postižen při samém skutku, jest jat a zmučen a hned wyweden z města a w sudě upálen.

Nazejtří po příchodu Žižky ke Chrudimi, dne 27 Dubna, jednalo se s panem Janem Městeckým, jakožto heitmanem, aby se s městem wzdal bez krweprolití; wšak nedocílilo se umluwy. Tedy obstaupili město Pražané a Táboři hned nazejtří potom (28 Dub.) se wšech stran, a přitáhli až k samým příkopům, hotowíce se k útoku. Tu teprw Jan Městecký pozbyl smělosti, a wešel w umluwu, jíž město wzdal, sám pak pokořil se před welebnau swátostí a prosil, aby mu bylo odpuštěno, že se protiwil prawdě. Na důkaz swého obrácení musil bezpochyby slíbit připojiti se k dalšímu tažení Pražanů a Táborů.

[100]) Wawřinec z Březowé prawí dokonce 50.

Než se wojsko hnulo dále, přijel do Chrudimě pan Petr *Zmrzlík* ze Swojšína, sezením na Orlíce, požádán jsa od Pražanů. Bylť sobě co mincmistr krále Wácslawa na Horách Kutnách sprawností a znalostí swau w tom úřadě zjednal takowau wážnost, že nyní, ač byl horliwý milowník učení Husowa, Horníci snažně o něj žádali, aby byl k úřadu tomu nawrácen, ježto Mikeš Diwůček jakožto rozhodný příwrženec Sigmundůw musil Horu opustiti. Pražané swolili k jich žádosti, a Petr Zmrzlík, od nich powolán, přijel ihned do Chrudimě, kdež smluwiw se s nimi o přijmutí úřadu, odebral se do Kutnéhory, a uwázal se w ni. 1421

W okolí Chrudimě wypálilo wojsko a dílem pobořilo kláštery menších bratří w *Pardubicích*, panenský řádu Cistercienského w *Sezemicích* a mužský Benediktinský w *Podlažicích*; [1]) Táboři pak prowozowali i tu také boření jiných kostelů dle náwodu wášniwějších kněží swých. Potom rozdělilo se wojsko na krátký čas na dwě strany. Pražané táhli k *Mýtu*, Žižka s Tábory k *Poličce*. Obě města se wzdala, a wojska, jak se zdá, od obau stran zároweň zaměřila na *Litomyšl*. Pražané byli k tomu u Mýta sesíleni panem Oldřichem *Wawákem* z Hradce, který tam přitáhl k jejich wojsku. I Litomyšl poddala se; biskup tamější Aleš z Březí zachránil se wšak útěkem. Také pak w nejbližším sausedstwí morawském nepochybně tuto chwíli dali se pod moc Pražanů město *Switawy* a *Hrádek* u Jewíčka, i přijali heitmany od nich, aby odwrátili od sebe útok, jehož se obáwali.[2])

Wojsko české wšak na ten čas jen se dotklo hranic morawských, a obrátilo se hned zase od nich zpět, i zaměřilo do kraje Hradeckého. Tam byla prwním cílem nepřátelská *Jaroměř*, město dobře opewněné a s jedné strany řekau Labem obejmuté, opatřené také silnau posádkau, nejspíš hned jak král Sigmund byl tudy před rokem táhl ze Slezska do Čech. Heitmanem nad ní byl, jak řečeno, pan *Hynek Červenohorský*

[1]) Místo Podlažic jmenuje Wawřinec z Březowé Chotěšice, názew w té krajině neznámý.

[2]) Wiz Palackého *Urkundl. Beitr.* I. 91.

1421 z Náchoda, úsilný nepřítel strany pod obojí. Spojené wojsko mělo wolnau cestu přes Hradec Králowé, odkudž bezpochyby přitáhlo k Jaroměři po lewé straně Labe, a hned město obklíčilo. Zde se dostawil w ležení Pražanů a Táborů pan Jan Městecký od Chrudimě; s jiné pak strany přijel konečně pan *Čeněk z Wartenberka* s několika sty lidu jízdného i pěšího, aby učinil smlauwu swatu s Pražany a dotwrdil ji pokořením se i společným wálčením, jak oni žádali. W místě k tomu zwoleném w lukách před městem wystawena byla welebná swátost, před níž pan Čeněk nejprwé poklekl a pokorně se pomodlil, což spolu s ním učinili páni druzí we wojště se nacházející, Hynek Krušina, Bočkowé a Jan Městecký, nejspíš co rukojmi jeho, po obau stranách poklekše. Když pak wstali, promluwil kněz Jan Želiwský ku panu Čeňkowi: Znáš-li se w tom, pane Čeňku, že jsi hřešil proti Bohu a proti této obci Pražské, když jsi odstaupil od hradu Pražského a wydal jej w moc králowu? Znám se, odpowěděl Čeněk. A opět kněz Jan: Prosíš-li, aby ti Bůh a obec tato odpustili? „Prosím." Poté prohlásil Jan Želiwský smíření mezi Čeňkem i druhými pány s ním stojícími a obcí Pražskau, ač s wyhražením wůle obce, tak aby Čeněk osobně přijel do Prahy a tam o konec uhodil.

Dne 13 Kwětna, w auterý o Letnicích, učinili potom Pražané a Táboři i páni útok na Jaroměř, a opanowali hned toho dne příkopy až k samým zdem městským, ač se ztrátau swých lidí znamenitau. Tu sklesla mysl Jaroměřským, i widauce, že neodolají, dali se we smlauwání, žádajíce, aby jim dowoleno bylo odejíti, byť jen se žiwoty. To jim propůjčeno, ač sotwa bez wýminek, a pozejtří, dne 15 Kwětna, wpuštěno jest wojsko obléhajících do města. Tu jsau obywatelé wšichni, muži i ženy, zbaweni wšeho, i šatstwa až do košil, a tak wywedeni z města, ano drawá chasa wojenská chopila některé wenku před městem, a topila je neb upalowala. Kněží a mniši, kterých bylo 24 postiženo, jsau zjímáni, a druhého dne (16 Kw.) 21 jich upáleno, kteří se nechtěli přiznati ke čtyrem artikulům Pražským; tři toliko, kteří k nim přistaupili, zachránili tím sobě

život. Také pan Hynek Červenohorský byl zajat a odwezen 1421
do Prahy, kdež jej wsadili do wězení na radnici.

Mezi Pražany a Tábory bylo prwé umluweno, po opanowání Hradecka wtrhnauti do *Morawy*, aby i tam podwrátili moc krále Sigmunda. Ale stawowé morawští, z nichž mnoho tak jako w Čechách bylo příchylno k učením Husowým a ku přijímání pod obojí spůsobau, majíce wýstrahu od přátel swých we wojště českém, odwrátili nebezpečenstwí toto od země swé nejspíš hned, když se Čechowé byli přiblížili ku pomezí morawskému, nějakým wyjednáwáním, dawše na jewo swau ochotnost ku přídržení se čtyr artikulů Pražských. Jak se pak podobá, wedlo wyjednáwání toto také k uzawření, aby byl co nejdříwe možná držán společný sněm w Čáslawi, na němž by se stalo usnešení o budaucím řádu w zemích ku koruně české náležejících. W ležení u Jaroměře, kdež konečně i Čeněk z Wartenberka, pán tak welké wáhy mezi šlechtau strany pod obojí, přistaupil ke straně nepřátel krále Sigmunda, nejspíš se o to dojednalo. Protož také páni a Pražané po dobytí Jaroměře učinili konec swému wálečnému tažení. Ještě wzdalo se jim město *Dwůr Králowé*, nejspíš po poslích wyprawených do Jaroměře. Wojsko Pražské nawrátilo se potom bez dalších bojů do Prahy; a toliko Žižka s Tábory zůstal w poli dále.

W Praze za času, co se wojsko nacházelo na této welké wýprawě, byly předně dokonány umluwy s *arcibiskupem Konradem*. Arcibiskup, jenž od počátku wálek w zemi přebýwal s úředníky konsistoře swé nejstáleji w pewném sídle swém we městě Raudnici,[3]) přijel odtud osobně do Prahy, kdež sepsána jest smlauwa mezi ním a purkmistry, konšely i wší obcí Starého a Nowého měst Pražských dne 21 Dubna. Smluwau tau zawázal se arcibiskup předně, zachowáwati a we skutek uwáděti čtyry artikule Pražské, netrpěti protiwníků jich na swých statcích a hájiti je proti králi Sigmundowi i každému

[3]) Vicarii in spiritualibus domini archiepiscopi Pragensis datují na příklad dne 11 Září 1420 w Raudnici w knize swé úřední chowané w archivu kapituly Pražské pod číslem U XIX. fol. 20.

1421 jinému, buď jakéhokoli powýšení a stawu, duchowního nebo swětského; za druhé nemíti Sigmunda za krále ani ho přijímati bez wůle Pražanů, pánů, zemanů, wojsk a obcí přídržících se oněch čtyr artikulů; za třetí přijmauti k sobě za rádce mistry učení Pražského, kteří by mu od Pražanů byli k tomu zwláště jmenowáni. Artikul o swobodě kázání slowa božího jest přitom wytčen w ten spůsob, aby směl arcibiskup kněžím prowinilým zapowěditi kázání, když by k tomu od mistrů oněch zřízených bylo jednosworně swoleno; artikul o nadáních kněžských, aby duchowním a mnichům, wládnaucím welkými statky řádem swětským, panstwí takowé bylo odňato, ale ne aby statky ty byly rozebrány od kohokoli, kdo by lakomě po nich dychtil, nýbrž aby byly obráceny ke cti a chwále boží, ku prospěchu prawdy božské a k dobrému země wěrně dle rady pánů a Pražanů i druhých obcí čtyr artikulů se přídržících i w dorozumění s arcibiskupem. Pražané od sebe swolili k těmto wýminkám, a zawázali se hájiti arcibiskupa proti wšelikému protiwenstwí, které by ho pro hájení zákona božího mohlo postihnauti. Týž den pak, když byla smlauwa zawřena, zaslal arcibiskup Konrad list králi Sigmundowi, kterým wyčetl jemu křiwdy od něho utrpené, wypowěděl mu poslušenstwí a odwolal wšeliké přísahy učiněné jemu z příčiny swého úřadu. Skutek tento pro stranu pod obojí nad míru důležitý slawen jest w Praze zwoněním po wšech kostelích a zpíwáním Tě Boha chwálíme. Toliko Táboři, a zwláště kněží jejich, reptali proti tomu, prawíce, že Pražané hojí zase šelmu Antikristskau.

Arcibiskup Konrad, zdržew se po této umluwě několik dní w Praze, wydal odtud dne 24 Dubna nařízení ke wšemu duchowenstwu dioecezí swé, jímž swoláwal je k synodě do města swého Raudnice na středu po sw. Duchu (14 Kw.), aby tam bylo šíře jednáno o čtyrech artikulích. Wšem, kdož by se artikulů těchto chtěli přídržeti, dáwal arcibiskup a wedlé něho purkmistři a konšelé Starého a Nowého měst Pražských bezpečný průwod na cestu k synodě této i zpátky (26 Dub.); kdož by se wšak rozkazu protiwili, hrozil jim arcibiskup klat-

bau a jinými tresty i užitím k tomu ramene swětského. Nawrátiw se potom do Raudnice, rozdáwal sám swátost pod obojí spůsobau, a dosadil také úředníky konsistoře swé z duchowních strany pod obojí.[4]) 1421

Jak se jináč nebylo nadíti, potkalo se předsewzetí arcibiskupa Konrada s tuhým odporem duchowenstwa strany protiwné, a zwláště samé *kapituly* kostela Pražského, kteráž po rozutíkání duchowenstwa z Prahy přebýwala wesměs w místech od sídla arcibiskupowa wzdálených. Největší část meškala w *Olomauci* pod ochranau biskupa Jana Železného, mezi nimi jmenowitě scholastikus Wácslaw Kauřimský, někdejší generalný wikář, doktor Kuneš ze Zwole, někdejší plnomocník Konradůw při koncilii Konstanském, Jan řečený Šindel a Chwalek ze Smilkowa. Jiní byli se uchýlili do *Žitawy*, zejména *Jan z Králowic* děkan, Mikuláš Henslůw (Jindřichůw) z Prahy, arcijahen Pražský, Jakeš Jinoch z Plzně, Wácslaw Domšík syn sťatého někdy konšela Pražského Jana Ortlowa, Johánek z Dubé, mistr Štěpán ze Stankowa děkan Wšech Swatých na hradě Pražském, Mikuláš Dětřichowic ze Znojma, Matěj z Bíliny probošt sw. Jiljí, Zdeněk ze Chrasti a Racek z Běřowa, arcijahen Litoměřický, který předešlého roku co sakrista hlídal poklady kostela na hradě Pražském za wlády pana Čeňka z Wartenberka, potom wšak hrad opustil.[5]) Na jeho místě byl nejspíš potom po odtažení krále Sigmunda po bitwě na Žižkowě zůstawen we hradě mistr a kanowník Ondřej z Brodu co sakrista.[6]) Dwa z tehdejších kanowníků Pražských přebýwali při dwoře krále Sigmunda na wšech tehdejších cestách jeho, totiž František z Jewíčka probošt Boleslawský, někdejší nejwyšší písař kanceláře králowské, který nyní podobnau službu konal při nowém králi, a Michal z Přestanowa (? — de Priest, Prziest), který již za žiwota krále Wácslawa od několika let slaužil

[4]) Prætensi officiales ejus připomínají se již w listině kanowníků Pražských dané dne 6 Kwětna, wytištěné u Pešiny we *Phosphorus septicornis* pag. 208.

[5]) Wiz wýše na str. 41 w pozn. 15.

[6]) Palackého *Urkd.* I. 104.

1421 w kanceláři Sigmundowě. Jeden ze znamenitějších kanowníků Pražských, *Jan Náz*, Pražský rodič, byl za přebýwání swého na koncilii Kostnickém zwolen za biskupa Churského w krajině Graubündské (1417), kdež odtud sídlil. O jiných, kde se zdržowali, není nám s jistotau powědomo, než toliko, že jich práwě nejwíce bylo w Olomauci.

Hned jak se rozhlásilo přistaupení arcibiskupa Konrada ke straně přijímajících pod obojí, uzawřel biskup Olomaucký Jan s kapitulau swého kostela i s kanowníky Pražskými, kteří w Olomauci přebýwali, s přiwolením i z rozkazu krále Sigmunda, zůstáwajícího tehdáž w Brně, wypowěděti jemu poslušenstwí jakožto upadlému w kacířstwí a tudy w klatbu dle nálezů koncilia Konstanského (28 Dub.).[7]) Příkladu toho následowali o málo dní později Jan z Králowic děkan a druzí kanowníci meškající w Žitawě; kteřížto zwolili ze swého sboru také hned *administratory* arcibiskupstwí jako za uprázdnění stolice a učinili napomenutí ke wšemu duchowenstwu, aby se napotom nesprawowali Konradem ani officialy jeho a neodwáděli jim žádných platů obyčejných, než aby we wšech wěcech saudních i mimosaudních měli zření k administratorům zwoleným, kteří by sídlili w Žitawě, pokud by se nemohli dostati do místa bezpečnějšího a příhodnějšího (6 Kw.). Proti nařízení Konradowu o synodě, kterau swolal do Raudnice, složili ještě některý den předtím odwolání ku papeži we jménu probošta, děkana i celé kapituly a duchowenstwa jich se přídržícího, a zaslali také ku papeži písemnau žádost, aby Konrada zbawil arcibiskupstwí a buď jmenowal sám nowého arcibiskupa, muže k tomu schopného, znalého domácích mrawů a knížatům příjemného, nebo aby kapitule samé propustil swobodné wolení (10 Kw.).

Chowání toto kanowníků přebýwajících w Žitawě došlo také pochwalného přízwuku od duchowenstwa z bližších krajin w půlnočních částech země. Již dne 6 Kwětna sešlo se asi

[7]) Den tento udáwá Pešina we *Phosphoru* p. 207, ač nedáwá k tomu dokladu.

60 kněží we městě *Bělé* pod Bezdězem, w jichžto čele byli 1421
Matěj opat kláštera sw. Karla w Praze, zdržující se na tamějších statcích kláštera tohoto, Jan z Liblic kanowník a místoděkan Staroboleslawský we jménu kapituly a žákowstwa swého kostela, a Wácslaw farář Katusický a děkan Kamenecký s mnohými jinými faráři děkanstwí Kameneckého; kteřížto wšichni uzawřeli přistaupiti k řečenému odwolání kanowníků a oznámiti jim to do Žitawy. O několik dní později sešlo se asi 200 kněží w *Litoměřicích*, kteří, slyšewše, že jest Jan biskup Olomaucký již jmenowán administratorem arcibiskupstwí, odřekli se rowněž Konrada a sepsali žádost k Janowi biskupu, aby jim pro wzdálenost jich od jeho sídla i pro nebezpečnost cest ustanowil na swém místě jistého saudce k slyšení a rozhodowání pří o beneficie a o desátky, který by také měl práwo stwrzowání k beneficiím, hlawně nad třemi arcijahenstwími, Litoměřickým, Bílinským a Žateckým. Nawrhowali k tomu zejména Jindřicha Falkenauera, děkana kostela sw. Jiljí w Praze, meškajícího mezi nimi u wyhnanstwí (12 Kw.). Když wšak nazejtří potom (13 Kw.) z uložení děkana a kanowníků ze Žitawy Jan Zaul advokat konsistoře ohlásil odwolání jejich proti Konradowi w kostelích Litoměřických, sešlo nejspíš s oné žádosti k biskupu Olomauckému, kněžstwo pak swolané od Zaula w klášteře sw. Jakuba tamže, w počtu wíce než 80 osob, oznámilo swé přistaupení k této appellací. Jen jeden kněz Litoměřický, jménem Kuklík, odepřel k tomu přistaupiti, ano na kázání, které držel téhož dne, wyslowil se newrle o tom, že prý každý kazatel, který kárá lid pro hříchy jeho, býwá hned pokládán za Wiklefa, ano prý Wiklefowé, kdyby jen byli nechali bludů swých, dobře a řádně činili, hříchy kárajíce.

Jaký w těchto okolnostech měla účinek *synoda Raudnická,* není powědomo. Tolik jen jisté jest, že byla skutečně držána u přítomnosti welkého shonu lidstwa, a že na ní čtyry artikule Pražské byly weřejně wyhlášeny.[8])

[8]) Jiné zprávy owšem nemáme o tom, než ze žádosti kněžstwa w Litoměřicích k Janowi biskupu Olomauckému wýše zmíněné, kdež prawí se o arcibiskupu Konradowi: Et ut hæc mala effectualiter compleat, pro-

1421 Po umluwách zawřených s arcibiskupem Konradem, osobně přítomným w Praze, byly bezpochyby rowněž tak w Praze samé dokonáwány smlauwy s městy, která se wzdala wojsku Pražskému, na základě umluw austních od spráwců wojska ujednaných. Purkmistři a konšelé jednotliwých měst wyprawili nepochybně plnomocné posly swé za tau příčinau do Prahy. První byli nejspíš *Kauřimští* a po nich brzy *Kolinští*, kteřížto wydali od sebe zápis Pražanům dne 7 Kwětna, potom *Horníci* dne 10 Kwětna, w čase, když wojsko Pražské a Táborské nacházelo se někde na cestě od hranic morawských k Jaroměři; o 10 dní později teprw *Čáslawští* (20 Kw.), asi w čas, když se wojsko již nawrátilo od Jaroměře do Prahy. Zápisy měst Kauřimě, Kolína, Čáslawě a Nimburka byly znění jednostejného. Města zawazowala se jimi podobně jako předtím Mělník, přídržeti se čtyr artikulů Pražských a dopomáhati Pražanům jich i jiných wěcí poctiwých a užitečných obecnému dobrému, o které by oni se zasadili, nemíti Sigmunda za krále aniž přijímati jiného krále, leč koho by přijali Pražané a jich pomocníci, sprawowati se úředníky, které by Pražané u nich dosadili, a odwáděti jim požitky, které jindy slušely na krále a úředníky jeho, to pak wše na tak dlauho, až by měla země a koruna krále řádně korunowaného. Proti tomu dali jim Pražané zápisy, rowněž znění stejného, kterými jim odpauštěli wšeliké škody a protiwenstwí spůsobené předtím straně pod obojí, slibowali je hájiti proti každému, kdož by na ně pro artikule Pražské sáhl, jakož i zachowati jich při wšech jejich práwech a swobodách, leč by které byly proti artikuli o stawowání smrtelných hříchů, konečně pak wšem obywatelům jich, kteří by nechtěli přistaupiti ke čtyrem artikulům, dáwali lhůtu 14 dní, aby se swobodně wystěhowali se wším statkem swým.

Zápis rychtáře, purkmistra a konšelů i wší obce Kutnohorské byl netoliko ujednán nýbrž i dán a psán w Praze,

curat jam per quosdam latrunculos, sibi hæreticos similes, in Rudnicz oppido dictos articulos et hæreses eructuare publice, multitudine populi tunc et semper præsentialiter consistente.

a zněl netoliko purkmistrům, konšelům a obci „welebného 1421
města Pražského a hlawního koruny králowstwí českého“, nýbrž také čelným pánům čili „heitmanům obcí příchylných zákonu božímu“, zejména panu Hynkowi Krušinowi z Lichtenburka seděním na Kumburce, panu Janowi Puškowi z Kunštatu seděním na Kostomlatech, panu Viktorinowi z Kunštatu odjinud z Litic, panu Janowi z Lichtenburka seděním na Hostinném, Hynkowi z Kunštatu seděním na Poděbradech a slowutnému Petrowi ze Swojšína seděním na Orlíce; od nichž také spolu s Pražany byl zase wydán zápis Horníkům. Kutnohorští podrobili se wšechněm oněm wýminkám jako druhá města, a přijali tatáž zaslíbení od Pražanů i od pánů; toliko wymiňowali se z odpuštění jim daného měšťané uteklí z Prahy, kteří se u nich zdržowali; místo pak lhůty čtrnáctidenní powolowalo se obywatelům Hory, kteří by nechtěli ke čtyrem artikulům přistaupiti, čtwrt léta, tak aby do toho času nikterak nebyli obtěžowáni z příčiny wíry, potom pak aby se swobodně wystěhowali se statky mowitými, z nemowitých pak aby se wyprodali. Lhůta tato a swobodné odstěhowání propůjčowala se také uteklým měšťanům Pražským, tak že wyjmutím jich z odpuštění rozumělo se wlastně, že se jim nedowolowalo nawrácení se do Prahy a k tamějším jich statkům..

Po skončení wálečné wýprawy u Jaroměře přijel také pan *Čeněk z Wartenberka* do Prahy, jak se byl zawázal, a učinil swé plné smíření s obcí (22 Kw.), následkem čehož korauhew jeho sňata jest konečně s pranéře, na kterém do té doby zůstáwala powěšena.

W čase, když wojenská moc Pražanů wítězně kráčela zemí českau od jednoho konce země k druhému, nebyla Praha sama posawad prosta nejbližšího nebezpečenstwí, které obywatelům jejím hrozilo od posádky hradské nad samým městem. Posádka tato, jíž stálo w čele několik pánů českých strany pod jednau, jak se zdá, práwě za wzdálení hlawní moci wojska Pražského od města počínala si směleji než předtím, činíc rozličné wýpady z hradu. Jednoho dne přepadli žoldnéři hradští wedením Albrechta z Běškowic a Jana Šwába z Jíkwe wes

1421 Stodůlky za Motolem, a dobywše kostela, do kterého se utekli někteří přátelé Pražan, zajali w něm 16 lidí rytířských i s koni. Jiného času pobrali 30 wozů na přívoze Malostranském, přes který se nejspíš častěji přeprawowaly wěci do města, pokud brána přes most zůstáwala zawřena nebo spíše zatarasena, zjímawše wozataje i branný lid přidaný jim k ochraně w počtu asi 50 mužů s wíce než 30 koni.[9])

Bezpochyby aby učinili přítrž pychům takowým, předsewzali Pražané konečně dne 11 Kwětna, w hod Letniční, opětné obležení *hradu Pražského*, k čemuž obdrželi pomoc lidem arcibiskupa Konrada i také pana Mikuláše Zajíce na Budyni, který se nejspíš toho času dle příkladu jiných pánů přidal k jejich straně. Polním heitmanem Pražanů byl přitom zeman Wácslaw *Carda* z Petrowic. Hrad byl bezpochyby toliko obstaupen, protože dobyt ho útokem nebylo snadno možné, ač tak, že se Pražané nicméně zmocnili některých wenkowských částí ohrazení jeho. Posádka wšak nyní na dlauho nedůwěřowala síle swé. Když se brzy potom wrátilo wojsko Pražské od Jaroměře, bylo tím méně naděje na odolání. Protož konečně dne 24 Kwětna zawřena smlauwa o wzdání w ten způsob, aby bylo příměří od zejtřka, dne 25 Kwětna, do čtrnácti dní, tak aby jedni druhým neškodili; z Pražanů aby nikdo newcházel do hradu bez powolení; ale také nikdo ze strany krále Sigmunda aby nebyl od posádky wpauštěn, leč by přišlo lidu králowa aspoň 3000 mužů k wybawení hradu a Pražané nedowedli jim cestu zabrániti. Pakli by takowá pomoc od krále nepřišla do čtrnácti dní, tehdy posádka měla hrad wzdáti a odejíti swobodně s wěcmi swými, wšak beze zbroje náležející králi. Části hradeb osazené od Pražanů, měly býti na ten čas hradským zase postaupeny. Wedlé Pražanů účastnil

[9]) Dobner. *Monum.* I. 215 we přídawcích k Bartoškowi z Drahonic. Přepadení Stodůlek jest tam sice tak wyprawowáno, jako by Albert zBěškowic a Šwáb byli od hradských zajati mezi jinými; ale zdá se to býti jen neobratností slohu skladatelowa; neb Jan Šwáb z Jíkwe slaužil králi Sigmundowi, jak swědčí listina Sigmundowa dne 28 Října 1420 w Palackého *Archiwu českém* I. 541.

se těchto umluw také pan Čeněk z Wartenberka, tehdáž ještě w Praze přítomný, snad co přátelský prostředník.[19]) 1421

W den zejtřejší po zawření této smlauwy (25 Kw.) wzdán byl hrad Lichtenburk, kterému jeho smlauwa již došla, od pana Petra z Chlumu, purkrabí králowny Žofie, do rukau pana Hynka Krušiny, i asi téhož času také *Žleby*, kterýžto hrad Pražané poručili ke správě panu Petru Zmrzlíkowi, mincmistru úřadujícímu na Horách Kutnách.

Mezitím pokračowal *Žižka* ještě we wálečné wýprawě proti nepřátelům strany pod obojí. Po dobytí Jaroměře a po wzdání Dworu Králowé táhl s Tábory dále k *Trutnowu*; kteréžto město od něho jest dobyto a wypáleno. Odtamtud pak dal se rychle na pochod směrem západním do krajiny, kdež se ho tu chwíli bezpochyby nenadál nikdo. Cílem jeho byly *Litoměřice*, jedno z hlawních posawadních sídel odporu strany protiwné, kdež jak ukázáno, před málo dni mělo duchowenstwo protiwící se arcibiskupu Konradowi hlučné sjezdy. Žižka táhl přes Boleslaw a přes Mělník; s ním pak účastnili se wýprawy té také Hradečtí a pan Jan Smiřický; kteřížto někde u Boleslawě oddělili se a wzali jinau cestu přes Bělau. Asi 20 neb 21 Kwětna byl Žižka již u Litoměřic, a oblehnuw město, dobyl mezitím asi dwě míle odtud we směru k Lipé jakés twrze dřewěné na wysokém kuželowitém wrchu, kterau nazwal *Kalich*, a odtud za swau ji pokládal. Litoměřičtí, ustrašeni, netušili sobě dobře, a uzawřeli toliko, newzdáwati se Táborům, ale Pražanům, i wyprawili k tomu posly do Prahy pod bezpečným průwodem. Dle žádosti jejich oznámili to Pražané Žižkowi; on wšak buď sám to těžce nesl, buď spíše nemohl ukrotiti Táborů, kteří se nechtěli odříci wýboje již připraweného. Učiněn tedy útok na město, ale byl odražen se ztrátau obléhajících, kteříž nyní teprw dle žádosti Pražanů od města odstaupili. Litoměřice pak poddaly se Pražanům dne 29 Kwětna zcela pod týmiž wýminkami jako druhá města, která učinila s Prahau smlauwy.

[19]) Palackého *Urkd.* I. 105.

1421 Žižka táhl potom zpět přes Hoštku a přes *Raudnici*, kdež arcibiskup Konrad lidu jeho ochotně poskytl wšech potřeb; nicméně wšak Táboři dle diwokého zwyku swého pobořili klášter kanowníků řeholných we městě, a zapudili mnichy odtud, wypálili dům proboštůw, potlaukli obrazy, a pobrali kalichy a ornáty. Žižka odtud nepochybně táhl ku Praze, a propustiw tam wojsko od sebe, aby se nawrátilo na Tábor, sám odebral se na *sněm* do *Čáslawě*.

Dle usnešení, které se stalo mezi wůdci na wýprawě, byli učinili Pražané pozwání k sněmu tomuto hned po nawrácení se wojska do Prahy, a to jmenowitě též ke stawům druhých zemí koruny české,[11]) oznamujíce začátek na den 1 Čerwna. Účelem shromáždění mělo býti stawení škod a záhub we králowstwí českém a uwedení jeho w mír a swornost se zeměmi druhými, náležejícími ku koruně. Pražané sami, totiž poslowé wyprawení k sněmu od obcí Starého a Nowého města, dali se na cestu dne 31 Kwětna, jedauce přes Kauřim.[12]) Byl to sněm zwláštní we swém složení a dotud nikdy nebýwalý. Nebo účastnili se ho netoliko páni a zemané, nýbrž spolu s nimi we sboru nerozdílném také Pražané a jiná města králowská a rowněž bratrstwo čili obec Táborská, zastaupená jmenowitě wšemi čtyrmi heitmany swými, mezi nimiž byl na místo zemřelého Mikuláše z Husi nastaupil pan Jan Roháč z Dubé. Z panstwa českého dali se k němu nalézti mnozí z předních posawadních staupenců krále Sigmunda, jakož byli pan Oldřich z Rosenberka, Jindřich Berka z Dubé seděním na Hausce, pan Aleš Škopek z Dubé, Jan Chudoba z Ralska, Arnošt Flaška z Richemburka a wíce jiných. Wedlé pana Čeňka z Wartenberka, Hynka Krušiny, Oldřicha z Hradce, Viktorina a Jindřicha z Kunštatu čili z Poděbrad a jiných proslulých staupenců strany pod obojí byl mezi účastníky sněmu také pan Jan z Chlumu, wěrný někdy pomocník Husůw w Kostnici, který jinak, jak se zdá, asi od posledních časů krále Wácslawa

[11]) Wiz pozwání k Šestiměstům čili horní Lužici dané dne 19 Kw. w Palackého *Urkd.* I. 96.

[12]) *Beneš min.* u Dobnera IV. 71.

sprawowal se dle rady mistrowy a přebýwal w saukromnosti 1421
na twrzi swé w Pihli w kraji Litoměřickém. Také arcibiskup Konrad přijel osobně. Prohlédaje pak k důležitosti walného tohoto shromáždění, wyprawil sám král Sigmund, meškající tehdáž we Trenčíně w Uhřích (27 Kw.), posly swé do Čáslawě k wyjednáwání, pana Alše Holického ze Šternberka a pana Půtu z Častolowic.

Začátek sněmu stal se dne 3 Června shromážděním we farním kostele Čáslawském, kdež k napomenutí od kněží wšichni přední poklekli k modlení se, prosíce za dar ducha swatého. Poněwadž wšak nebyli tu ještě páni morawští, kteří příchod swůj byli slíbili, jednalo se zatím o některých menších wěcech. Dne 5 Června přijeli Morawané, w jejichžto čele nacházeli se heitman zemský pan Petr z Krawař odjinud ze Strážnice a pan Jan z Lomnice, opatření, jak se zdá, plnomocenstwím od wíce jiných, kteří osobně nepřišli. Stawowé slezští a lužičtí nedbali na pozwání k sněmu, ano dali se práwě ten čas w nepřátelské útoky na pomezní krajiny země české; pročež owšem přikročilo se k jednání bez nich neprodleně.

Řídící stranau na sněmě tomto byli dle tehdejšího stawu wěcí přirozeně Pražané, Táboři a páni, kteří se byli spolu s nimi postawili do popředí w boji proti králi Sigmundowi. Náwrhy jejich směřowaly k tomu, aby wšecky země koruny české, a pokud se toho nedalo dosáhnauti, aspoň králowstwí české a markrabstwí morawské, přiznaly se ke snahám o oprawu we wěcech církewních na základě čtyr artikulů Pražských, i aby wypowěděly poslušenstwí králi Sigmundowi jakožto protiwníku a pronásledowníku směru tohoto. Prwní část náwrhů nepotkala se se žádným zjewným odporem, ačkoliw bylo we shromáždění mnoho pánů českých, kterým čtyry artikule Pražské se wším, co z nich plynulo, byly w srdci protiwné. Ale k článku o wypowědění poslušnosti králi Sigmundowi wáhali se zjewně přistaupiti páni a zemané morawští, protože w zemi jejich byla moc Sigmundowa mnohem wětší nežli w Čechách a tudy strana tamějších podobojí nedůwěřowala proti němu

1421 silám swým; žádali tedy jistého odkladu. Mezi pány českými zase byli mnozí, a snad netoliko z posawadních staupenců králowých, nýbrž nejspíš také i z přijímajících pod obojí (jako asi pan Čeněk z Wartenberka), kteří se rozpakowali odříci se Sigmunda na wždy a pod každau wýminkau. Neshody tyto urownaly se, pokud bylo možná, po pilném uważowání zawřením sněmowním, kteréž bylo obsaženo we dwau rozdílných zápisích daných dne 7 Čerwna. Jeden byl od stawů českých, druhý od stawů morawských.[13])

Stawowé čeští zapsali se předně hájiti čtyry artikule Pražské proti každému, kdož by jim w nich překážel neb je chtěl mocí od nich tisknauti, a zachowáwati je sami osobně i s poddanými swými, leč by byli lépe zprawеni písmem takowým, kterému by mistři Pražští nemohli rowněž písmem swatým odolati; za druhé, nemíti Sigmunda za krále a nepřijímati jeho, leč by bůh to chtěl a byla k tomu wůle jednosworná wšechněch přídržících se čtyr artikulů, zejména města Pražského, pánů českých, obce Táborské, rytířů, panoší, měst i jiných obcí českých. Za třetí zwolili ze swého prostředka *dwadcet wládařů* k řízení wěcí zemských, pokud by nebylo krále w zemi, s plnau mocí k rownání wšelikých rozepří mezi stawy neb obcemi a k nařizowání wšeho potřebného k obraně země. Pět jich bylo ze stawu panského, Oldřich z Rosenberka, Čeněk z Wartenberka a z Weselé, Oldřich Wawák z Hradce, Hynek Krušina z Lichtenburka a Jindřich Berka z Dubé; čtyři z Pražanů, po dwau ze Starého a z Nowého města, z nichž byl z každého města jeden konšel a jeden obecní, ze Starého města totiž konšel Jan z Kněžewsi a saused Lideř z Radkowic, z Nowého města Pawlík, někdy špižíř králůw, řečený jinak Pawel z domu rychtářowa (totiž z domu řečeného nyní u Myslíků č. 171), konšel, a Jan Charwát ze sausedstwa; dále sedm ze zemanů, mezi nimiž byli dwa přední heitmanowé Táborští,

[13]) Zápis stawů morawských zachowal se sic jen nedatowaný. Wiz Palackého *Archiv český* VI. 398. Ale dle wyprawowání Wawřince z Březowé a z porownání obsahu této listiny se zápisem českým musí se sauditi, že byl dán též 7 Čerwna.

Jan Žižka z Trocnowa a Zbyněk z Buchowa, wedlé nich Janek 1421
ze Smilkowa, Mikuláš z Barchowa, Milota z Chřenowic, Oneš z Měkowic a Jindřich z Boharyně; čtyři pak z měst jiných krom Prahy, z nichž na předním místě jmenowal se Franc z Rosentala čili z Rožmitála, města arcibiskupowa, tři ostatní z měst králowských, Wacek ze Žatce, Matěj Pražák z Hradce nad Labem a Petr Hostic z Kauřimě. Kdyby nebyl nowý král zjednán dříwe, měla moc wládařů těchto trwati až do sw. Wácslawa tehdejšího roku, a nic déle, leč by se stalo nowé swolení. Kdyby pak některý z nich před tím časem zemřel, bylo zůstaweno stawu neb obci, z které byl, zwoliti jiného na to místo. W těžších wěcech, týkajících se náboženstwí, měli wládaři powolati k sobě dwau osob duchowních a slyšeti jejich radu. Ustanowen k tomu Jan z Příbramě, jakožto jeden z předních mistrů Pražských, a kněz Jan kazatel ze Želiwa, jakožto muž požíwající welké moci u lidu Pražského. Mimo to uzawřeno, aby byla uložena společná synoda duchowenstwa w králowstwí českém, na které by arcibiskupem, mistry a kněžími ustanowen byl řád kostelní, a pod ten aby uwedeno bylo wšecko duchowenstwo w zemi bez rozdílu. Pak-li by se některý kněz ze řádu toho wytrhnul, aby ho páni ani obce netrpěli, nýbrž odewzdali ku kázni úředníkům arcibiskupowým.

Zápis pánů a zemanů morawských obsahowal smlauwu se stawy českými, kterau se zawázali týmž spůsobem jako oni zachowáwati a hájiti čtyři artikule Pražské; co se pak týkalo krále Sigmunda, slibowali do šesti neděl poslati ku králi řádné poselstwí, po němž by proti němu swau čest ohradili, wezmauce od něho odpuštění; potom wšak měli bez další wýmluwy přistaupiti k uzawření stawů českých o wypowědění jemu poslušenstwí a s nimi i w tom wejíti we spolek.

Stawowé čeští ustanowili se mezi sebau také na tom, aby to, co se na sněmě tomto ujednalo, žádným spůsobem nebylo na ujmu předešlému již pokročilému jednání s králem polským Wladislawem a s welikým knížetem Witoldem litewským po poslích k nim wyprawených. Dle nálezu sněmowního ohlásil

1421 také arcibiskup Konrad hned ze Čáslawě swolání synody w Praze ke dni sw. Prokopa čili ke 4. dni měsíce Července; ku kteréžto zwal duchowenstwo obau stran, pod jednau i pod obojí bez rozdílu; a Pražané slibowali wšechněm, kdož by přišli, swobodný průwod.

Mezi jednáním tímto a nejspíš hned brzy po zahájení sněmu přijeli do Čáslawě poslowé Sigmundowi, pan Aleš Holický a Půta z Častolowic. Obdržewše jen stěží slyšení od stawů shromážděných, přečtli list králůw, kterým je napomínal, aby pečowali o pokoj w zemi a o wywedení jí ze zlého nařčení, zwláště prý proti těm, kteří by jej chtěli tisknauti od jeho dědictwí. Oswědčuje swůj žel ze záhub, které se staly, a odwoláwaje se na péči, kterau prý měl o dobré země již za žiwota bratra swého, krále Wácslawa, wyslowowal ochotnost swau k tomu, aby stawowé dostali řádného slyšení o čtyrech kusích, o něž se zasazowali, a do té doby aby obě strany náboženské byly w pokoji spolu, netisknauce jedna druhé. Pak zdálo-li by se prý komu, že by jím byly nějaké wady, jakož jemu se nezdá, že jest hotow je naprawiti. Jestliže by wšak stawowé toho, čeho podáwal, přijmauti nechtěli, hrozil, že by musil wšechny přátely swé a wšecky země okolní na pomoc wzíti, byť přišla z toho konečná záhuba té země.

Stawowé odpowěděli králi k listu tomuto pauze wyčtením wad, o kterých se tázal, byly-li by jaké od něho: že dopustil proti swému bezpečnému listu upáliti Husa a potom též Jeronyma, že dopustil odsauzení Čechů od koncilia Kostnického za kacíře a wydání kříže na zhlazení jich, že křížem tím a kaceřowáním wzbauřil země okolní a knížata proti jazyku českému a sám uwedl je do země k hubení a laupení; také že odtrhnul od koruny české zemi brandenburskau, kterau císař Karel zjednal welkau prací a nákladem země české, že wywezl korunu ze země bez swolení stawů, též swátost říšskau a dsky zemské, že klenoty kostelní pobral a utratil i také peníze sirotků a wdow i jiných lidí uložených při dskách, a wíce jiného. Chtěl-li by to wše oprawiti, žádali na něm, aby předně wywedl zase králowstwí české a markrabstwí morawské z po-

tupení a pohanění; aby zemi brandenburskau nawrátil zase 1421
ku koruně, aby korunu a swátost říšskau i klenoty, dsky zemské a listy wztahující se na práwa a swobody zemské wrátil, a konečně aby okolní země a zwláště ty, které sluší pod korunu českau, upokojil, aby králowstwí a markrabstwí nebylo wíce hubeno a krew wěrných křesťanů nebyla déle proléwána. Přitom oznámili mu také swůj úmysl, že se míní držeti čtyr artikulů Pražských do zpráwy lepší písmem swatým.

Sněm Čáslawský uwedl stížnosti tyto proti Sigmundowi we známost také knížatům a stawům *slezským* dopisem dne 7 Čerwna, kterým napomínal je pro záhuby a ukrutnosti činěné od nich tehdáž we pomezních končinách země české, a když by jich nepřestali, hrozil nastaupiti proti nim na přísné prostředky jakožto proti zpronewěřilým manům koruny; také pak bezpochyby ještě téhož dne nařídil sněm částečnau weřejnau hotowost proti nim w celém kraji Hradeckém. Nazejtří potom rozešli se stawowé neb aspoň wětší část jich ze Čáslawě. Pražané jmenowitě nawrátili se již dne 9 Čerwna do Prahy.

Zde se dwa dni předtím, totiž dne 7 Čerwna, wzdala *posádka hradská* dle umluwy předtím učiněné, ježto lhůta čtrnáctidenní powolená k očekáwání pomoci od krále Sigmunda toho dne došla. Bojowníci králowi odešli swobodně s wěcmi swými, a odebrali se na jiné králowské hrady, někteří jmenowitě na Karlštein; Pražané pak uwázali se we hrad wložením do něho posádky swé, sto mužů ze Starého a sto z Nowého města. We hradě našly se dwě welké pušky a wíce menších krom jiného wojenského náčiní, což wše dle umluwy musilo od králowských býti zanecháno. Radostná událost ta slawila se zejtřejšího dne, w neděli 8 Čerwna, zwoněním na hradě a we městě wšemi zwony a zpíwáním Tě boha chwálíme. Hned wšak potom strojila se zdiwočelá chátra Pražská ke spáchání podobných ohaw a spaust jako předtím na dobytém Wyšehradě, pobádána jsauc k tomu zalíbeným kazatelem swým, knězem Janem ze Želiwa. W auterý, dne 10 Čerwna, wedralo se bezpochyby něco lidu proti wůli konšelů do zámku, a jali

1421 se páliti krásné obrazy a wzácné desky oltářů kostela Pražského. Rauhawě wzali sochu Krista sedícího na oslátku, a postawiwše ji na cimbuří kostela obrácenau na stranu půlnoční, jako ku pomezí míšenskému, prawili: Jsi-li Kristus, požehnej Míšni; potom pak sraziwše ji dolů z cimbuří, roztlaukli na kusy. Úmysl jejich byl, rozbořiti hrad a w něm zwláště také kostel hlawní, nejnádhernější pomník stawitelského umění doby předešlé. Wšak wážnější měšťanstwo a mocní páni nacházející se w Praze zamezili to welkým úsilím.

Zároweň s posádkau králowskau opustil hrad nepochybně také poslední kanowník Pražský, mistr Ondřej z Brodu, který tu posud hlídal wěci kostela s některým jiným žákowstwem, a odebral se ke druhým kanowníkům do Žitawy.[14]) We hradě přebýwaly wšak také ještě jeptišky sw. Jiří we swém klášteře. Těm dána jest jistá lhůta na rozmyšlenau, aby buď přistaupily ke čtyrem artikulům Pražským, buď swobodně odešly. Wětší díl i s abatyší odhodlaly se přistaupiti k artikulům, i odwedeny jsau dne 21 Čerwna k ostatním jeptiškám Pražským, aby s nimi společně obýwaly w klášteře sw. Anny na Starém městě. Abatyše wšak po některém čase s několika jinými odstaupila zase, a odstěhowala se z Prahy k swým příbuzným.

8.

Staw obci Pražských po sněmě Čáslawském. Synoda Pražská. Tažení k Bílině a k Mostu. Sněm w Hoře.

Wzdáním hradu Pražského byla Praha teprw sproštěna nebezpečenstwí, které ji od počátku bauří těchto stále ohrožowalo z nejbližšího blízka, a následkem wítězstwí dobytých nad wzdálenějšími nepřátely neměla ty doby také na mnoho mil we swém okolí žádného protiwníka nebezpečného kromě králowské posádky na Karlšteině. Teprw po wzdání hradu otewřelo se zase wolné spojení mezi Malau a wětší stranau Pražskau přes most, a nebylo wíce potřebí osazení domu

[14]) Wiz psaní jeho dané předtím dne 26 Kwětna w Palackého *Urkd.* 104.

Saského a wěží mostských branným lidem. Bylo wšak smutné 1421
podíwání, které se otwíralo před očima přicházejících tehdáž ze Starého města na Malau stranu. Celé *Menší město* Pražské, jak se zawíralo starau zdí městskau, bylo černým spáleništěm, na kterém nezůstáwalo w celosti ani jednoho stawení, kromě snad několika malých domků w pořadí přistaweném ke zdi dworu arcibiskupowa w ulici mostské; a o mnoho jinak nebylo také na Újezdě, na Písku a na jiných místech na předměstí obejmutém nowau zdí Karlowau, kdež leda w některých ukrytějších kautech mohlo se zachowati sem tam několik chyší.[15] Také městečko *Hradčany,* které se spolu s hradem dostalo w moc Pražanů, a předměstí jeho na Pohořelci, na Úwoze a na Dláždění, byly aspoň s wětší polowici wypáleny a pobořeny při prwnějším obležení hradu. I na rynku Hradčanském zůstala jen asi polowice domů zachráněna od zkázy. Obywatelstwo bezpochyby wětším dílem se rozprchlo, aby ušlo swízelům wálky.

Podobného pohledu jako Malá strana poskytowalo na Nowém městě Pražském *Podskalí* a *Podwyšehradí*, kdež od wypálení posádkau Wyšehradskau wšecko po wíce let zůstáwalo pusté, jak domy tak farní kostely tamější. Wšak i ostatní Nowé a Staré město bylo znešwařeno sutinami čtyr pobořených klášterů, sw. Kateřiny, Zderazského, sw. Ambrože a sw. Klimenta; mimo to pak zůstáwaly také delší čas některé stopy záhub způsobených střelbau křižáků w čas obležení Prahy a potom z hradu na půlnočním kraji Starého i Nowého města blíž břehu Wltawy.

Wětší změna wšak než w zewnějším pohledu na tato dwě města Pražská stala se w jejich obywatelstwu útěkem skoro asi čtrnácti set sausedů, wětším dílem zámožných a národnosti německé, kteří byli co nepřátelé města i s rodinami swými wypowěděni na wždy a odsauzeni statků swých. Obec opětowala nález swůj o nich znowu dne 5 Dubna, krátce před tažením do wýchodních krajin země, aby nikoli nebyli přijímáni

[15]) Dokladů na to poskytují *Základy starého místopisu Pražského* w Díle III, kdež wětší počet domů Malostranských ještě po kolika desítiletích připomínají se co paustky.

1421 zase ani jich dědicowé nawracowáni ku kterému jich zboží, než aby byli „držáni wěčně za bezectné a za přísežníky křiwé i za ztracence wší obce toho města“; a přitom mělo se zwláště na paměti, aby se budaucně nedopustilo znowu rozmnožení a zmohutnění Němců we městě; neb učiněn zároweň nález, aby napotom žádný rodilý Němec nesměl děditi w Praze, to jest býti tu sausedem a držeti majetek nemowitý, wyjma toliko ty Němce sausedy, kteří byli we městě zůstali a srownali se s obywateli českými we wíře; jiný každý rodilý Němec měl požíwati toliko práwa hostinského, pokud by se obci zachowal. Jak k měšťanům těmto, tak zachowala se obec také k jednotliwým pánům a zemanům strany protiwné, kteří měli domy swé w Praze, a rowněž k osobám a sborům duchowním, zabawujíc wšecko jmění jejich we městě i w jeho okolí.

Obce Starého a Nowého města dostaly se tím tu chwíli w držení welkého jmění, ku kterému náleželo jmenowitě několik set domů w jednom i druhém městě.[16]) S welkau část byly to domy w nejžiwějších tehdáž ulicích Pražských, we kterých přebýwalo nejzámožnější sausedstwo. Dá se jich napočítati jen ku příkladu na Staroměstském rynku 19; 12 w malé,

[16]) Wawřinec z Březowé prawí, že se wystěhowalo skoro 700 obywatelů neb hospodářů (incolæ seu hospites) ze Starého a tolikéž z Nowého města; čímž wšak nesmějí se mysliti samí majitelé domů, nýbrž také jiní sausedé. O počtu zabawených domů máme známost hlawně ze zápisů w knihách městských z prwních asi desíti let potom, kterými obec domy takowé odprodáwala; ale prodeje ty nejsau wšecky w knihách zaznamenány. Ze sestawení wšechněch pamětí sem náležejících w *Základech starého místopisu Pražského* dá se s jistotau ukázati na Starém městě wšeho wšudy o 317 domích, že byly zabaweny; o 535 pak zase s jistotau, že zabaweny nebyly; o ostatních asi 323 domích zůstáwá pochybno, zdali byly či nebyly zabaweny. Wšechněch domů Staroměstských bylo totiž (mimo Židowskau část města) asi 1175. Kdybychom k oněm 317 zabaweným domům připočetli i wšech 323 domů pochybných, nebylo by jich ještě 700, než toliko 640. Že wšak zmíněných wšech 323 domů pochybných nebylo zabaweno, dá se s welkau ku prawdě podobností twrditi. Kdybychom jich polowici připočetli k zabaweným, bylo by těchto celkem 478, což možná že jest nejblíže prawdy. O domích Nowoměstských nedá se ani takowýto počet prowésti, protože zápisy w knihách Nowoměstských jsau patrně ještě méně auplné. Určitě uwodí se w nich jen 107 domů zabawených a od obce prodaných.

ale bohaté uličce za radnicí Staroměstskau, kdež měli kramáři swé nejdražší sklady, 27 w ulici Celetné spolu s malau uličkau Plaierowau, wedaucí z ní ku kolleji Karlowě, šest z jedenácti domů w krátké ulici Zlatnické (nynější malé Jesuitské), 18 w ulici Platnéřské, odkudž wystěhowalo se mnoho řemeslníků pracujících w železe, 10 w uzké ulici za Týnem, we které býwalo celkem 13 domů, a tak podobně w jiných některých. Jak domy we městě, tak byly také zabaweny zahrady a winnice uteklých měšťanů a duchowních osob w nejbližším okolí města, kterých se s jistotau dá napočítati wíce než půl druhého sta, wšak neúplně. Poněwadž Menší město Pražské delší čas zůstáwalo skoro liduprázdno, tak že obce Malostranské tu chwíli nebylo, sáhli Staroměstští a Nowoměstští také na winnice a zahrady na té straně města, a naložili s nimi dle swého prospěchu. Ještě wšak mnohem wětšího jmění zmocnili se pobráním wenkowských statků protiwníků swých w daleké široké krajině okolo města, jak daleko sáhala tehdáž moc zbraní jejich. Bylo to nejskrowněji počítajíc aspoň 160 rozličných dworů a twrzí s wesnicemi, s poli, lukami, lesy, lidmi poplatnými a wšelikým jiným příslušenstwím. Nejwětší počet jich rozkládal se na wýchodní straně w krajině od Prahy až ke Brodu českému, k Brandýsu a ku Kostelci na Labi, na půlnoční straně k Welwarům a k Slanému i za Slaný, na západě k Unhošti i asi na míli cesty od Karlšteina, kdež dále překážela posádka hradu tohoto, na jihu až za Zbraslaw a k Jílowému. Ale jednotliwých statků zmocnili se Pražané také we wzdálenějších krajinách w okolí měst Žatce, Laun, Litoměřic, Mělníka, Kolína a Kauřimě i také za Beraunem následkem dobytí těchto měst, která odtud stála pod jich mocí. 1421

Statků tohoto druhu byla jen menší část, které byly pobrány rodinám měšťanským neb jiným osobám stawu swětského; nejwíce bylo jich, které náležely duchowenstwu. Pokud se týče statků znamenitějších osob z tehdejšího měšťanstwa Pražského, o kterých se zachowaly paměti, náležely k tomu: twrz w *Roztokách*, wzatá Reinhartowi Remešskému; dwůr w *Klecanech* Mikulášůw z Jewíčka; dwůr w *Krči* bohatého

1421 kupce Antonina z Munheima z ulice Celetné, který dodáwal síru a sanitr k wojsku krále Sigmunda;[17]) w dolních *Počernicích* dwůr někdejšího rychtáře Staro- i Nowoměstského Jiřího Síněte; w *Běchowicích* dwůr Wácslawa kanowníka a Johánka, synů statého někdy konšela Jana Domšíka; w *Košířích* dwůr Názowský, který měl tehdáž biskup Churský Jan Náz co podíl po otci; twrz *Hradištko* u Hostiwic Mikuláše Zárowského a blízko odtud *Brzwe* Jana syna Františka Rokycanského; *Makotřasy* twrz wzatá Petrowi Meziříčskému s wesnicemi blízkými Řebcemi, Středokluky, Běloky, s jedním člowěkem w Lidicích a jiným w Zájezdě; nedaleko odtud we *Přílepích* dwůr Mikuláše Domažlického od žáby na Starém městě s příslušenstwím w Hospřidech a w Auněticích; w *Lobči* u Welwar zboží písaře někdy městského a potom králowského doktora Jana z Weilburka s winnicí, s řekau, s lesy a lidmi poddanými; též u Mělníka w *Okrauhlíku* dwůr Jana Ochsa od wola na trhu owocném (čili nynějším malém rynku Staroměstském, č. 142). Osobám méně známým stawu městského byly wzaty dwory a jiné statky w *Klukowicích* nad potokem Dalejským, w *Hostiwicích*, w *Jenči*, w *Křeslicích* za Hostiwaří (Šimonka suken kraječe) a w *Bynicích* tamže, w *Zlaté* u Škworce a dwůr s půltřetím lánem w *Jílowém*; k tomu majetníkům městského stawu, jichž neumíme s jistotau udati, wes *Dobrowiz* u Hostauně, *Chýnow* u Libčic, *Brázdim* nedaleko Brandýsa, dwůr s twrzí w *Ctěnicích* u Winoře, dwůr s twrzí w *Měšicích* w též krajině, dwůr *Podwinský* u Libně, dwory w *Malešicích*, *Záběhlicích*, *Pračích* a rychta w *Hostiwaři*. Jměním šlechtických osob, kterého se Pražané zmocnili, byly twrze *Okoř*, někdy pana Jindřicha Lefla z Lažan, který byl padl w bitwě před Wyšehradem, a *Ředhošť* za Slaným jistého pana Humprechta, tuším z Tasnowic seděním na Zwoleněwsi, který měl do roku 1408 dům w Praze na Starém městě blíž kláštera sw. Anny (č. 186).

Zabraného jmění duchowenstwa bylo nejwíce statků klášterů a kapitulních kostelů Pražských; na něž přišla dwojí

[17]) Wiz Palackého *Archiv český* I. 513.

rána zároweň. Co měli blíž Prahy neb jak daleko moc Pra- 1421
žanů sáhala, bylo zabaweno od nich; co leželo we wětším wzdálí, bylo s největší část od krále Sigmunda zapsáno pánům českým a jiným pomocníkům jeho za wojenské služby jemu prokázané.

Nejblíž Prahy při Malé straně stály w sutinách bohaté předtím kláštery Benediktinů Břewnowských a Præmonstratů na Strahowě. Ze zboží *Břewnowského* wzali Pražané w moc swau rozsáhlé zahrady okolo samého stawení klášterního s dworem *Týnem* rowněž při samém klášteře a blízké dwory w *Liboci*, w *Ruzyni* a w *Mirešicích*, též w *Michli* i bezpochyby wšecko jiné, co leželo w okolí města; we wětším pak wzdálí dwory a wesnice *Břístew* a *Wesce* u Mochowa, městečko *Chlumín* a nedaleko něho wesnice *Libiš* a *Slatinu*, též wes řečenau *Holy* blíž Okoře; od kláštera *Strahowského* rowněž dwůr poplužní při samém klášteře s příslušenstwím jeho a jmenowitě rozsáhlými winnicemi okolo kláštera i na Brusce, dwory w *Nebušicích*, w *Horoměřicích*, w *Chýni* a w *Auhonicích* na západní straně od Prahy a w *Tryskowicích* na wýchodní, též dwůr w *Křewicích* u Welwar i zboží *Pátecké* na Ohři. Rowněž wypálenému klášteru *Kartauskému* wzali mlýny jeho Pražské na obau stranách řeky Wltawy, zahrady a winnice w místech u kláštera, dwůr we *Zléchowě* s winnicí proti němu, obadwa dwory w *Butowicích* s winnicí k jednomu z nich náležející a s hájem i lukami w Daleji u Klukowic, pak *Dřínow* u Weltrus se wším příslušenstwím; klášteru *Zderazskému* pole u Buben, winnici na Smíchowě proti klášteru Kartauskému a dwůr w *Chodowě* u Kunratic; klášteru sw. *Ambrože* dwůr w *Olšanech;* křížowníkům *Swatomařským* zahrady klášterské na Malé straně, půl dworu jim náležící w *Motole* a dwory w *Howorčewsi*, w *Týnci* u Mladé Boleslawě, w *Huhách* a w *Chržíně* u Welwar a w *Leštanech* u Laun; nejspíš také *Uhřiněwes;* kommendě rytířů německých u *sw. Benedikta* háj u *Dwořec* za Podolím a některé jiné zboží; jeptiškám *Swatojirským* winnici jejich za klášterem na Brusce a druhau w *Týnci* u Třešowic, zahradu w *Owenci*, půl dworu *Motolského*, dwory w *Hořelicích*, w *Ka-*

1421 *mýce*, w *Neutomicích*, w *Lichocewsi*, a na prawé straně řeky Wltawy w *Bohnici*, w *Střížkowě* a w *Břežanech panenských*, wzdáleněji pak dwůr w *Zálezlicích* u Chlumína a wesnice *Třebautice*, *Brnau* a *Újezdec* w Litoměřicku s welkau winnicí, kterau poddaní lidé tří těchto wsí wzdělávali; klášteru sw. *Anny* na Starém městě dwůr w *Kopanině;* klášteru sw. *Ducha* dwůr w *Řisutech* u Slaného; klášteru sw. *Maří Magdaleny* dwůr w *Chánicích* a zahradu při klášteře na Malé straně w Nebowidech, též klášteru sw. *Anny* na Malé straně zahradu tamže.

Jako jiní řeholníci, byli také bratří řádu *křížownického* s čerwenau hwězdau opustili Prahu, ale jak se zdá newšichni. Zůstalť we špitále jejich hlawním u mostu na Starém městě provisor kláštera, bratr Zbyněk, a wedl péči o chudé a nemocné dále w jistém dorozumění s purkmistrem a konšely Staroměstskými, nejspíš spolu s některými jinými bratry.[18]) Pražané wzali wšak nicméně správu statků špitála do rukau swých prostředkem zwláštních úředníků z měšťanstwa, které k tomu dosazowali, owšem toliko statků ležících we krajině, jak daleko se wztahowala moc jejich. K tomu náležely jmenowitě dwory a wesnice *Hlaupětín*, *Dawlice*, *Tursko* a něco wzdáleněji *Dobřichowice* na Mži mezi Karlšteinem a Zbraslawí.

Ze zboží pobraného swětskému duchowenstwu bylo zwláště mnoho statků duchowenstwa *kostela Pražského;* od proboštstwí jmenowitě dwory we *Stodůlkách*, w *Dehnicích*, w *Owenci*, w *Šárce*, w *Hostauni,* w *Čimicích* a wzdálenější zboží w *Rudči* u Kostelce na Labi, twrz w *Nelahozewsi* s *Dědibaby* a *Dušníky* u Weltrus a luka u *Ješína* a *Hobšowic* blíž Welwar; od děkanstwí dwory w *Poliradech* a *Zárybech* u Labského Kostelce a luka w *Kuchárkách* we krajině ku Karlšteinu; od præbend a obediencí kanownických dwory s příslušenstwím w *Kobylisích*, *Chabřích*, *Třeboradicích*, *Kbelích*, *Nehwízdkách*, *Aujezdci*, *Mratíně*, *Líbeznicích*, *Odoleně wodě*, w *Lysolajích*, *Nebušicích*, *Kněžewsi*, *Holubicích* a wzdálenější w *Korycanech* a *Bukole* u Chlumína

[18]) Wiz listinu k tomu se wztahující od 30 Srpna 1420 w pamětní knize Staroměstské od roku 1417 fol. 78, která se nachází co formulář také w rukop. českého musea 981 č. 119.

a u Weltrus; od jiného žákowstwa dwory w *Hrnčířích* za Kunratici, we *Weltěžích* u Zdib, we *Ptiči* u Aunhoště a w *Libkowicích* pod Řipem; krom toho také welká winnice kapituly na Petříně, wíce winnic jednotliwých kanowníků a nepochybně wíce jiného jmění, o němž se nezachowaly zpráwy. 1421

Od proboštstwí *Wyšehradského*, jehož statky byly wětším dílem od Prahy wzdálenější, wzali Pražané, pokud známo, toliko twrz a wes *Tatce* za Českým Brodem a mlýn we *Wojkowicích* u Weltrus s laukau a jiným příslušenstwím, mimo to wšak také twrz we *Chřenicích* za Uhřiněwsí se zbožím k ní příslušným, kterau byl sobě kaupil tehdejší probošt Albik, někdejší arcibiskup, k saukromému jmění; ze statků kapituly dwory we *Wršowicích*, w *Nůslích*, w *Hodkowičkách*, w *Cholči* a bezpochyby také wšeliké zboží w *Podolí* a *Branice* za Wyšehradem, we *Hlubočerpích*, w *Jinonicích*, we *Kněžewsi*, w *Korycanech*; od proboštstwí sw. *Appollinaříše* dwůr w *Auněticích* se chmelnicí při něm a s jiným příslušenstwím.

Ačkoliw se arcibiskup Konrad smluwil s Pražany, nezůstaly tím nicméně ani statky *arcibiskupstwí* Pražského od nich docela ušetřeny. Pražané podrželi, snad se swolením jeho, wšecko to, čeho se byli před umluwau s ním již zmocnili. K tomu náležela twrz we *Břežanech* stranau k Jílowému, dwůr w *Kyjích* s blízkau wsí *Hostawici* a w Praze samé welká zahrada při zbořeném dwoře arcibiskupowě, zpustošená pokácením stromů w čas obležení Prahy, též winnice arcibiskupská nad Košíři a nejspíš wšecko jiné, co náleželo k arcibiskupstwí w Praze. Po dobytí Brodu českého wládli wšak Pražané také zbožím, které náleželo k arcibiskupskému *purkrabstwí Brodskému*; [19]) snad dle nějaké umluwy s arcibiskupem a k jeho ruce.

Jak duchowenstwu Pražskému, tak pobrali Pražané také některým osobám a sborům duchowním mimo Prahu sídlícím

[19]) Swědčí o tom zápisek w seznamu zabawených dworů w *Lib. miscellaneus majoris civitatis Pragensis* fol. 1110 &c., kdež Pražané dáwají dwůr we Přistúpimi, in villa Przestupim, quæ pertinet ad burggraviatum Brodensem, Witkoni Chytri de Broda Boemicali, de qua tenetur fovere tres equos. Wiz u Höflera II. 293.

1421 statky jejich, které ležely w nejbližším okolí Pražském, i dílem některé w krajinách wzdálenějších. Tak zejména *proboštowi Mělnickému* owocnau zahradu jeho na Újezdě Malostranském a dwůr jeho w *Srbči* u Kornhauzu; klášteru *Plaskému* dwůr jeho na swahu Petřína s lidmi poplatnými a s rozsáhlými winnicemi na Petříně a pod Petřínem i s jiným příslušenstwím; klášteru *Zbraslawskému* dwory w *Lahowicích* a w *Lipanech* w nejbližším okolí jeho při řece Mži, w *Klínci* a we *Slapích* za wrchy na polední straně od kláštera a w *Neumětelích* za Beraunem; sausednímu klášteru *Ostrowskému* čili sw. Kiliana chmelnici při něm samém, dwůr se dwěma poplužími w *Dobříči* u Tachlowic a wíce zboží jiného; klášteru *sw. Prokopa* na Sázawě dwůr we *Chotauchowě* za Zásmuky, městečko *Mnichowice* a několik wesnic na blízku; klášteru *Skalickému* u Kauřimě dwůr w *Dolánkách*, wesnici *Myškowice* a jiné zboží; proboštowi *Raudnickému* zboží jeho we wsech *Záboří* a *Míkowě* u Mělníka, zejména winnici a lauku, a dwůr w *Pohořicích* u Budyně; konečně ještě wzdálenějšímu klášteru panenskému w *Doksanech* dwory w *Lužci* u Mělníka, w *Ledčicích* pod Řipem, w *Nowéwsi* blíž Doksan a w *Nučnicích* nedaleko Litoměřic. Připomínají se též dwory zabawené farářům w *Líbeznicích*, w *Čachowicích*, we *Chraustoklatech* u Českého Brodu, w malé *Chuchli*, w *Hořelicích*, též we *Hřiwčicích* u Laun dwůr faráře *Wrbenského.*[20])

Zabawené domy a statky protiwníků strany pod obojí měly slaužiti obcím Pražským k nahražení škod a útrat we wálce s nimi; ku kterémuž cíli nemínily obce podržeti jich wšechněch pod spráwau swau, nýbrž největší díl prodati a speněžiti, w čemž se dílem již we druhé polowici roku 1420 stal některý začátek.[21]) Aby *odběhlí měšťané* nemohli prodeje

[20]) Známost o zabawených statcích wenkowských máme hlawně ze seznamu práwě zmíněného w *Liber miscellaneus maj. civit. Pragensis*, jejž dle přepisu ode mne zhotoweného wydal Höfler we II. díle swých *Geschichtschreiber der husitischen Bewegung in Böhmen.* Seznam tento obsahuje wšak jen statky asi během let 1421 a 1422 od obce zas prodané, a jest tudy neúplný. K doplnění jeho jest zde užito také jiných některých zpráw.

[21]) Dne 26 Čerwence 1421 stwrdili konšelé Starého i Nowého města darowání zabaweného domu *u beránka* blíž sw. Jiljí (č. 243) Matěji Lau-

takowé mařiti w dorozumění se saukromými přátely předstí- 1421
ráním dluhů na domích neb na jiném zboží, nalezla obec již dne 30 Ledna 1421, aby nižádní dluhowé takowí nebyli placeni, leč by již před odběžením majitelů byli řádem práwa dokázáni. Potom dne 13 Března uzawřela obec, aby se domy a statky takowé prodáwaly „domácím spoluměšťanům a sausedům wěrným wedlé milosti", bohatému i chudému, jak by kdo postačil, a zwláště aby se slewowalo těm, kteří statečně bojowali neb jinak pracowali k obecnému dobrému. Obce tedy částečně odměňowaly se také darowáním statků mužům zaslaužilým. Těm, kteří domy neb statky kaupili, powolowalo se obyčejně splácení na mnohé lhůty, tak že se nestali hned plnými majetníky, obec pak měla z prodejů těch po wíce let znamenité důchody. Mnoho domů a wenkowských statků bylo wšak, jak se zdá, také jen nájmem postaupeno.

Jiným zdrojem důchodů bylo Pražanům panstwí nad králowskými a jinými městy, jež do té chwíle připrawili pod moc swau. Bylo jich, pokud známo, jeden a dwadcet, totiž *Beraun, Slaný, Launy, Kadaň, Chomautow, Litoměřice, Bělá,*[22] *Mělník, Kostelec na Labi,*[23] *Brod český, Kauřim, Nimburk, Kolín, Kutnáhora, Čáslaw, Chrudim, Mýto, Polička, Litomyšl, Jaroměř* a *Dwůr Králowé.* Pražané uwázali se w nich we wšecky příjmy, které jindy náležely králi a jeho podkomořímu, tedy w nájmy rycht, w šosy a ungelty, platy z masných krámů, z lawic chlebných a jiné wšelijaké. Rowněž wykonáwali nad nimi wšeliká králowská práwa. Na místě podkomořího králowského býwaly k tomu cíli wysílány osoby z raddy neb z jiného sausedstwa, kteří sázeli a ssazowali konšely, drželi wyšší

dowi z Chlumčan, prawíce, že mu dům ten byl od dwojích konšelů předešlých darowán. Darowání toto musilo se dle toho státi před 18. Srpnem roku 1420.

[22]) Srow. na str. 159.

[23]) W rukop. českého musea 981 č. 124 prawí konšelé Pražští: quia gravibus dampnis et jacturis judici, juratis, consulibus et communitati civitatis in Costelecz super Albea, per nos bellicose acquisitæ, volentes providere &c. Tamže č. 132 připomínají konšelé Pražští famosum Johannem de S. capitaneum nostrum in Costelecz. Kdy wšak Kostelec byl dobyt, není známo.

1421 saudy a nařizowali wše jiné, k čemu obyčejně moc konšelů místních nepostačowala. Nad některými městy byli také dosazeni *heitmanowé* co wojenští welitelowé a dílem co wyšší dozorci nad správau obecní. Býwali to osoby stawu panského neb zemanského, kteří přijímali službu tuto od obcí Pražských. Tak byl nad Mělníkem dosazen *Jan Smiřický* ze Smiřic, nejspíš brzy po dobýwání Litoměřic, we kterém se byl účastnil, nad Chrudimí pan *Diwiš Bořek* z Miletínka, nad Nimburkem pan *Jan Puška* z Kunštatu. W *Kutnéhoře* zastáwal úřad ten *mincmistr* čili správce urbury, kterýžto úřad, jindy králowský, byl přijal od Pražanů pan Petr *Zmrzlík* z Orlíka. Jemu bylo i dosazowání a ssazowání konšelů jakož i wyšší konání sprawedliwosti zůstaweno, jak tam bylo w obyčeji od starodáwna.

Již wšak nejspíš před dobytím Kutnéhory byla od Pražanů w jich městě wlastním zřízena zwláštní *mince*, od úřadu mincmistra Horského nezáwislá, která i potom jest zachowána. Pohnútkau ke zřízení tomu bylo snadnější zaprawení útrat wálečných a jmenowitě wyplácení žoldnéřů četných, které chowaly obce. Pražané dali totiž kowati minci zlatau a stříbrnau, groše a peníze čili haléře zwláštního rázu Pražského, z počátku nejwíce z pobraných kalichů, monstrancí a jiných klenotů církewních, k čemuž dosadili zwláštní úředníky a dělníky. Ražení mince dálo se některý čas we zrušených dwau klášteřích sw. Jakuba a sw. Františka; později ustanowen byl k tomu dům Hankůw na Starém městě (č. 587) proti dworu králowu a dům někdy mistra Albika arcibiskupa na Nowém městě na příkopě (č. 116) čili w nynější Ferdinandowě třídě. Onde bylo wykázáno místo Jakubowi *Wšerubowi*, měšťanu Pražskému, co ustanowenému nejwyššímu wládaři mince této čili mincmistrowi, w domě pak Albikowě Martinowi ze *Srbče* jakožto prwnímu jemu podřízenému úředníku, jimžto dwěma bylo řízení díla poručeno. Spojená obec Starého a Nowého města zawřela s nimi později smlauwu (1421 16 Pros.), kterau jim úřadowé jejich swěřeni byli spůsobem nájmu, tak aby Jakub Wšerub odwáděl obci každý týden sto kop a Martin ze Srbče padesát kop grošů čistého užitku.

Následkem dobytí Wyšehradu a hradu Pražského zmocnili se Pražané také wšech statků a platů, které patřily od starodáwna k purkrabstwím obau hradů těchto, a sprawowali je *purkrabími* na *Wyšehradě* a místopurkrabími na *hradě Pražském*, jež sami dosazowali. K purkrabstwí Pražskému náležely krom některých statků w blízkém okolí Prahy také města *Hradčany* nad Malau stranau a *Welwary*, kteréž tudy rowněž připadly pod moc obcí Pražských. We zwláštní poměr k městu wstupowali dobrowolně okolní zemané a jiní držitelé swobodných statků zemských, wyžadujíce sobě se statky takowými ochrany obce w časích těch nebezpečných, začež nepochybně byli powinni pomocmi wojenskými. W poměru takowém připomínají se na příklad Jan z Chab za Stodůlkami, slowutný Wácslaw Křížowic seděním na Chwalách, syn někdy Kříže kramáře, horliwý staupenec strany pod obojí,[24]) mistr Jeronym z Wojkowic s twrzí swau we Wojkowicích u Weltrus a wíce jiných.[25]) 1421

Praha sama, to jest Staré a Nowé město, neměla tehdáž, co se týkalo spráwy weřejné, žádného pána nad sebau. *Wládaři zemští* zwolení na sněmě Čáslawském, w jichž počtu Pražané byli zastaupeni čtyrmi osobami mezi dwadceti, byli řídícím wýborem dobrowolně zawřeného spolku mezi Pražany, pány a zemany strany pod obojí, bratrstwem Táborským a několika jinými městy králowskými, celkem owšem wětšiny národu českého, k obraně země; neměli wšak wládní moci toho spůsobu, jakau byla moc králowská.[26]) Práwa králowská nad Prahau byla skutkem wykonáwána obcemi samými. We shro-

[24]) Quem ad legis dominicæ ordinationem, per eum dudum promotam, inclinatum agnovimus, prawí o něm purkmistr a konšelé, přijímajíce jej w tuto ochranu.

[25]) Listiny k tomu se wztahující nacházejí se w rukopise musea českého 981 č. 105, 107, 108, 109. — Jeronym z Wojkowic připomíná se w matrice fakulty artistské, staw se r. 1407 bakalářem, 1412 mistrem; působil pak we fakultě w Praze, pokud známo, do roku 1416.

[26]) Wawřinec z Březowé prawí sice o wládařích zwolených sněmem Čáslawským wýslowně: qui sede vacante regni regia negotia prout rex potestatem habeant pertractare. Ale sám zápis sněmu Čáslawského nemá takowého smyslu, a skutečný staw wěcí se s tím dokonce nesrownáwal.

1421 mážděních *weliké obce* wolili se konšelé, a weliká obec ukládala jim meze a prawidla jejich moci. Na místo wlády králowské nastala lidowláda, owšem welice nezřízená, protože se město octlo pod ní pauhau mocí příběhů bez úmyslu, aby na základě tom bylo zřízeno něco stálého. Mělť to býti jen prozatímný staw wěcí, a měl pominauti zase powoláním nowého krále do země, o kteréž usilowalo se wyjednáwáním s dworem polským. Protož buď nemyslilo se na ten čas na ustanowení pewného řádu, kterým by se weliká obec řídila we swých jednáních, jmenowitě při wolbách konšelů, buď nedalo se toho při rozdílných míněních w obci docíliti; a tudy stáwaly se wolby i jiná uzawření na překot, jak se kdy podařilo wětšinu obce nachýliti ke hlučnému přizwukowání k náwrhům dle měnícího se smýšlení lidu. Tak se ukázalo již při wolení konšelů dne 18 Srpna roku 1420, které dowedl kněz Jan kazatel Želiwský říditi dle wůle swé. Nowým konšelům, kteří se potom dle přání rozwážliwější části sausedstwa dostali k auřadu dne 17 Listopadu onoho roku, podařilo se w jednáních obce weliké zawésti poněkud wětší klid wymožením nálezu obecního dne 5 Dubna 1421, jímž se zakazowalo, aby we shromážděních obce nesměl nikdo přednášeti žádných wěcí sám od sebe, leč by je napřed ohlásil konšelům, a to pod trestem, který by konšelé sami na přestupitele toho uložili. Ku pojištění stálého pořádku a pokoje we městě to wšak nepostačowalo; naděje pak na brzké obdržení nowého krále dlauho se nesplňowala, ježto král polský *Wladislaw* pro rozličné ohledy jak domácí tak zewnější politiky swé dlauho se wáhal we swých úmyslích. K tomu přicházelo ještě, že jak we bratrstwu Táborském, tak w obywatelstwu Pražském byla některá strana, ježto dílem z blauznění náboženského o brzkém příchodu králowstwí božího na zemi, dílem ze zalíbení sobě w nepořádku a zmatcích nemyslila oprawdowě na přijmutí nowého krále do země, ač ještě prawé úmysly swé tajila, protože se s přáním obywatelstwa celé země nesrownáwaly.[27]) Panstwíchtiwý mnich *Želiwský*,

[27]) Wiz o tom důwěrné psaní nejmenowaného z měsíce Dubna 1421 w *Archiwu českém* III. 300.

kněz Jan kazatel na Nowém městě Pražském, byl jedním z předních těchto tajných protiwníků obnowení wlády králowské. 1421

Prwní den po nawrácení plnomocníků Pražských ze sněmu Čáslawského, totiž dne 10 Čerwna 1421, přijel pan *Hynek Kolšteinský* s Mikšem Hrdoňkau, konšelem Nowoměstským, z poselstwí polského zpátky do Prahy a s nimi spolu šlechtic polský pan Wyšek Račinský co posel welikého knížete *Witolda* čili Alexandra litewského. Poslowé čeští, když byli asi při začátku roku 1421 přijeli do Polska, měli prwní slyšení u krále *Wladislawa* we *Wolboři* w Mazowsku; kdež král na žádost jich, aby přijal králowstwí české, dal jim za odpowěd, že we wěci tak weliké míní prwé wzíti radu s bratrancem swým welikým knížetem litewským. Z té příčiny wydal se pan Hynek z Kolšteina s Šimonem od bílého lwa na cestu do Litwy, aby i s welikým knížetem o záležitosti poselstwí swého pojednali; ostatním pak poslům českým bylo zatím wykázáno místo k meškání w *Nepolomicích*, wenkowském sídle králowu na řece Wisle pod Krakowem, ležícím o samotě při welkých lesích. Tam přijel i král po některé chwíli, a bylo opět jednáno mezi ním a posly, ale opět nedostalo se jim odpowědi konečné. Bylo nejspíš jen ujednáno, aby celé poselstwo české zajelo do Litwy, kamž se Wladislaw brzy potom odebral s dworem swým. Poslowé čeští měli následkem toho dne 2 Unora 1421 slyšení u Wladislawa i Witolda we *Woranech*, wenkowském sídle Witoldowě w zemi litewské. Oba panowníci měli příčinu k nepřátelstwí s králem Sigmundem pro rozepře mezi nimi a řádem rytířů německých we Prusku, we kterých Sigmund rytířům proti nim nadržowal co král německý. Spolek s Čechy proti němu musil jim tudy býti žádaucí; ale na pomyšlenau bylo jim, wzbuditi proti sobě nepřátelstwí papeže, když by se ujali kacířů odsauzených. Bázliwější byl w tom směru král Wladislaw; pročež dal konečně poslům českým odpowěd zápornau, ale neprotiwil se tomu, když oni nyní podáwali králowstwí českého welikému knížeti litewskému. Witold, ač si škodliwých následků z roztržky s papežem rowněž netajil, wyslowil hned aspoň náklonnost swau ku přijmutí koruny české

12*

1421 na příkoř Sigmundowi, a wyžádal si toliko času na rozmyšlenau. Poslowé čeští odjeli po tomto aspoň poněkud nadějnějším pořízení dne 7 Unora spolu s králem Wladislawem a dworem jeho zpátky do Polska, kdež opět uhoštěni jsau w Nepolomicích, aby tam čekali na určitau odpowěd Witoldowu. Weliký kníže wáhal se ještě delší čas; konečně wšak dal odpowěd takowau, že oznámil ochotnost k uwázání se w králowství české, nepochybně pro případ, když by řádně byl požádán od stawů českých, ježto poslowé posawadní, jak se zdá, neměli řádného plnomocenství k jednání s ním, než toliko s králem polským. S oznámením takowým wyprawil pak hned také posla wýše řečeného přímo do Prahy. Poselství toto spůsobilo welkau radost we straně tehdáž panující w Praze, kterauž konšelé wyslowili hned děkujícím dopisem k welikému knížeti. Zárowen prokázali wděčnost swau panu Hynkowi z Kolšteina, jakožto náčelníku poselstwa do Polska, dosazením jeho za swého heitmana w *Litoměřicích*, při čemž odewzdali mu ke spráwě a požíwání statky proboštství kostela sw. Štěpána w Litoměřicích a proboštství jeptišek Doksanských we Brozanech. Powolání welikého knížete Witolda na trůn český bylo potom bezpochyby pilným předmětem wyjednáwání mezi Pražany a druhými protiwníky krále Sigmunda w Čechách, zwláště snad prostředkem sboru dwadceti wládařů zwolených na sněmě Čáslawském.

Teprw po rozejití se sněmu tohoto dal král *Sigmund* písemnau odpowěd na stížnosti od něho jemu oznámené. Omlauwal w ní chowání swé na koncilii Kostnickém w příčině Husa a nařčení Čechů welmi powrchním spůsobem, odmítal některé wýtky sobě činěné, a pomíjel jiných mlčením, na které bylo mu těžko co říci; wytýkal naproti tomu stawům boření klášterů a kostelů, kažení obrazů a jiná rauhání, wraždění a upalowání osob duchowních a jiných i hubení země, dáwaje jim winu, že prý tím wzbudili na sebe okolní knížata a jiné země i celé křesťanstwo. Z žádostí, které jemu stawowé předkládali, dotekl se jen čtyr artikulů Pražských, oswědčuje týmž spůsobem obojetným jak častěji předtím, že byl wždy hotow dáti jim

slyšení o nich. Zmínil se konečně o nedáwném kažení obrazů 1421
w kostele Pražském a o powěsti, žeby mínili hrad a kostel Pražský dokonce obořiti, jak učinili prwé s Wyšehradem, a napomínal jich welice, aby toho nečinili, „žeť jest to hlawa koruny české a že tu leží swatý Wácslaw i jiní dědicowé swatí i císař dobré a swaté paměti otec jeho Karel s jinými králi a knížaty té koruny". Co se týkalo poslední této zmínky, byli Pražané a páni s nimi spojení již sami zabránili spaustu takowau. Ostatní obsah dopisu králowa nebyl wšak nikterak takowý, aby byl mohl spůsobiti nějakau změnu w tehdejším jejich smýšlení.

Již od delšího času připrawowaly se zatím nowé wálečné útoky na Čechy z ciziny. Papež Martin V poslal w měsíci Dubnu nowého legata do Němec, kardinala *Brandu* Piacenckého, ke hlásání odpustků a křížowé wálky proti Husitům; téhož pak měsíce, w čas welikého tažení Pražanů a Táborů we wýchodních Čechách, držán byl sněm říšský w *Normberce* k uradění se o opětné zdwižení wálky od celé říše německé. Sněm ten se sice rozešel bez účinku, když se ho král Sigmund nemohl účastniti osobně pro zaneprázdnění w Uhřích z příčiny wálky posud trwající s Benátčany a stálého nebezpečenstwí od Turků. Již wšak w měsíci Kwětnu potom drželi knížata němečtí sjezdy rozličné, a umluwili se zwláště we městě *Weselu* na Rýně (25 Kw.) o welké společné tažení do Čech, ku kterému měly se woje jejich sejíti u Chebu w den před sw. Bartolomějem čili 23 Srpna toho roku.

Mnohem dříwe přišlo ke skutečným útokům na hranice české s jiné strany. K žádosti krále Sigmunda byli sebrali knížata *slezští* již w měsíci Kwětnu wojsko w krajině Swídnické a Jaworské, které mělo wtrhnauti do Čech a spojiti se tam s wojskem jiným, w jehož čele král sám slibowal přitáhnauti od Morawy. Bylo to jen málo dní po odtažení Pražanů od Jaroměře a Žižky od Trutnowa z krajin při pomezí slezském. Dne 27 Kwětna, w čas obléhání Litoměřic od Žižky, učinilo wojsko toto slezské wpád přes hranice, a wypálilo městečko *Polici,* náležející opatu Břewnowskému, jehož čeští poddaní

1421 tamější přilnuli k straně pod obojí. Obywatelé městečka i snad okolních wesnic utekli se na wysokau, příkrau a lesem pokrytau horu *Ostaš*; Slezáci wšak udeřili tam na ně, powraždili muže, ženy a děti bez rozdílu, a spáchali hanebné ukrutnosti. Z té příčiny zaslali stawowé čeští a morawští ze sněmu Čáslawského, který se brzy potom začal, jak wýše zmíněno, stížný dopis knížatům, pánům a městům slezským (7 Čw.), a nařídili proti nim weřejnau hotowost, ku které měli se sebrati páni a zemané z bližších krajin, zwláště pak také město Hradec, na pomezí slezském u *Náchoda* ke dni sw. Wíta (15 Čw.).

Než ještě ten den přišel, wpadli Slezáci opět s jiné strany, wypálili městečko *Aupici*, a pobili jeho obywatele; potom pak dne 13 Čerwna přitáhl w čele jejich *biskup Wratislawský* Konrad od Křesobora, a wložil silnau posádku do německého města *Braumowa*, w němž měl opat Břewnowský Mikuláš sídlo swé po opuštění kláštera swého u Prahy. Wojenská hotowost česká, hlawně z kraje Hradeckého, strhla se w ustanowený čas u Náchoda wedením pana Čeňka z Wartenberka a Hynka Krušiny z Lichtenburka, wedlé nichž nacházel se s Hradeckými u wojště farář města toho, bojowný kněz Ambrož. Krom pánů a zemanů i branného lidu jejich a Hradeckého bylo mnoho sedlského lidu we wojště, ozbrojeného zwláště cepy; nejspíš byli to dílem již oswědčení bojowníci z bratrstwa Orebského. W auterý dne 17 Čerwna hnulo wojsko nejspíš od Náchoda; neb odpoledne téhož dne o nešporách přitáhlo ke Braumowu w počtu 22.000 mužů, mezi nimiž 2000 jízdných, a obehnalo město. Před Braumowem přibylo ještě mnoho jiných k wojsku, kteří se byli opozdili.[28]) Město a klášter byly wšak dobře opatřeny k obraně; Slezáci pak, strachujíce prý se četného wojska českého, dali se písemně u wyjednáwání o pokoj, a jak se zdá, stala se s nimi nějaká umluwa, dle které potom za některý

[28]) Tak se prawí w sauwěké městské knize Braumowské, dle které počet wojska při prwním příchodu byl 22.000. Dopis od 29 Čerwna 1421 w Palackého *Urkundl. Beiträge* (I. 127) udáwá weškeren počet wojska na 30.000 mužů, což se jedno s druhým dosti dobře srownáwá, pročež nelze snadno počty tyto držeti za přehnané.

čas nepřátelských nájezdů zanechali. S umluwau tau nebyl 1421
wšak srozuměn *kněz Ambrož*, jímž se sprawowalo wojsko Hradeckých, a pobauřil z té příčiny branný lid sedlský proti pánům, od nichž umluwa byla zawřena, tau měrau, že by prý Čeněk z Wartenberka a Hynek Krušina málem byli býwali na kusy rozsekáni nebo umláceni cepy. Nicméně, jak bylo nejspíš se Slezáky ujednáno, zanechalo wojsko již po třech dnech, totiž 20 Čerwna, obléhání Braumowa, a rozešlo se k swým domowům.

Příhoda tato měla za následek nenadálý škodliwý přewrat we hlawním městě českém. Kněz Ambrož totiž hned po rozejití wojska pospíšil sobě do Prahy, tak že tam byl již třetí den po odtažení od Braumowa (23 Čerwna); tu pak úsilně wedl stížnost na pana Čeňka z Wartenberka, wině jej z newěry a udáwaje, že mohlo celé Slezsko býti opanowáno, kdyby byl předčasně neustaupil z pole. Ačkoli hned potom přijel do Prahy pan Hynek Krušina, který měl wýtečné zásluhy pro wěc strany pod obojí, a wyložil wlastní staw wěci, ukazuje newinu Čeňkowu, stalo se nicméně roztržení w sausedstwu Pražském, tak že jedni wíce wěřili jemu, druzí wíce knězi Ambrožowi. Z toho chopil se opět příležitosti kněz *Jan Želiwský* k uprawení sobě obcí Pražských tak, jak se hodilo k panstwíchtiwým záměrům jeho. Maje wždy při swé straně lehčí část lidu Pražského, která si libowala w nepořádcích a wýtržnostech, smluwil se tajně s některými swými důwěrníky o pobauření jí proti tehdejším konšelům Starého i Nowého města. W pondělí dne 30 Čerwna počalo se z náwodu jeho zwoniti na weliký zwon kostela panny Marie Sněžné, při kterém konal úřad kazatelský. K znamení tomu sebrala se chátra z Nowého města, a hrnula se hřmotně na Staré město; tam wedrali se do radnice, s hlukem welikým láli konšelům obojího města, nazýwajíce je newěrnými, a žádali, aby byli ssazeni. Konšelé musili odewzdati pečeti městské, a shluklý lid zwolil *čtyry heitmany* ze swého prostředka, kteří měli sprawowati Staré i Nowé město jako jednu obec prozatímně až do zwolení nowých konšelů.

1421 Již o dwa dni později (2 Čerwence) swolány jsau obce obojího města na radnici Staroměstskau, kdež dle záměrů půwodců této bauře zůstáno předně na tom, aby obědwě obce byly spojeny w jednu pod *společnými konšely*; a hned jal se kněz Jan konati úřad podkomořího, jmenuje konšely nowé, k čemuž staupenci jeho ochotně přizwukowali. Poněwadž konšelů obojího města býwalo dohromady třidcet, osmnáct totiž na Starém a dwanáct na Nowém městě, zůstalo se při tomto počtu třidceti, který wšak rozdělen na obě města stejným dílem, tak že zwoleno 15 ze Starého a 15 z Nowého města. Konšelé tito měli míti společné úřední sídlo swé na radnici Staroměstské a tam jmenowitě jednati wšecky wěci důležitější; k wyřizowání pak menších pří měli dle potřeby wysílati wždy několik ze swého sboru na radnici Nowoměstskau. Wážnější a zámožnější měšťané nebyli s tímto spůsobem wolení konšelů a s přewrácením tímto starodáwného řádu we městech Pražských srozuměni; ano jeden z nich, mečíř, jména nám neznámého, odmítl přijmutí konšelstwí, byw k tomu též jmenowán knězem Janem; ale odpor jejich byl slabý ze strachu před wášní pobaufené chátry.

Mezi konšely nowě zwolenými bylo několik, kteří byli w powěsti co příwrženci bludů pikartských, a pohnútkau staupenců kněze Jana ku prowedení této změny we spráwě města byla dílem náchylnost k nowotám Táborů, kterým předešlí konšelé nedopauštěli wzniku w Praze; ano Jan Želiwský sám puzen byl ku předsewzetí swému částečně také zalíbením swým w nowotách neschwalowaných mistry Pražskými, a užil hned prwní příležitosti k popuzení záští proti odpůrcům swého mínění a chowání, mezi nimi zwláště proti mistru *Křištanowi* z Prachatic, který co farář sw. Michala na Starém městě protiwil se wšem i sebe menším uchylkám od starého řádu služeb božích krom přijímání pod obojí spůsobau, zachowáwal wždy ještě obřady od jiných kněží Pražských opomíjené a zpěčowal se i podáwání swátosti oltářní dítkám. Hned jak bylo zwolení konšelů dokonáno, promluwil kněz Jan k lidu shromážděnému na radnici: „Hle, již wy swětští jste nyní srownáni a za jeden

člowěk; chcete-li abychom byli i my, duchowní, sjednoceni 1421
a nedělili lidu, potřebí jest, abyste wypowěděli mistra Křištana a kněží jeho z kostela sw. Michala, poněwadž se nechce srownati s námi w řádech, nýbrž pořád ještě zachowáwá ony šalby. Chcete-li, aby ku kostelu tomu byli dosazeni jiní kněží?" „Tak, tak!" wolali hned wšichni towaryši jeho, i uloženo jemu a mistru Jakaubkowi, aby jiné kněží dosadili k tomu kostelu. Wedlé mistra Křištana byl někdejší mladý přítel Husůw w Kostnici, mistr *Petr z Mladenowic* u sw. Michala kazatelem, a měl tedy spolu s ním býti zapuzen od toho kostela. Usedlejší měšťané hleděli i na toto wýtržné jednání s nechutí a zármutkem, ale neodwážili se mluwiti proti tomu, aby prý nebyli sházeni s radnice.

Proměna tato w obcích Pražských stala se w dobu welmi nepříležitau pro nastáwající *synodu* duchowenstwa českého, která byla dle uzawření sněmu Čáslawského položena na den 4 Července. Úkolem jejím bylo ustanowení řádu we wěcech duchowních na základě čtyr artikulů Pražských. Jednalo se přitom nejen o sjednocení we wíře a w řádech kostelních, nýbrž také o kázeň a pořádek we správě církewní, které byly na ten čas rozpuštěny následkem wytržení se duchowenstwa strany pod obojí z poslušenstwí k wyšším představeným církewním. Co se zwláště týkalo Prahy, byl se tu stal auplný přewrat we stawu osob duchowních. Skoro wšecko duchowenstwo, které mělo w čas úmrtí krále Wácslawa wlastní duchowní správu w rukau swých, bylo se wystěhowalo. Ze wšech tehdejších farářů, kteří byli dosáhli úřadů swých řádem do onoho času platným, totiž podáním od oprawců kostelů a stwrzením od arcibiskupa, byl mistr Křištan z Prachatic jediný, který we městě zůstal; ze wšeho wyššího duchowenstwa rowněž jediný kanowník Petr u sw. Appollinaříše, tuším rodilý z Kroměžíře na Morawě, který bezpochyby přistaupil ke straně pod obojí. Wšechny jiné kostely farní, kromě sw. Michala na Starém městě, byly následkem toho sprawowány kněžími, kteří k tomu neměli řádného stwrzení, nýbrž byli ku kostelům těm dosazeni toliko swětskými lidmi, tuším nejwíce osadníky jednotli-

1421 wých okršků farních, a neměli přitom nad sebau řádně zřízeného wrchního úřadu. Byli to wětším dílem kněží odjinud do Prahy přišlí, nejwíce z krajin, kde byli pronásledowáni buď od staupenců strany pod jednau buď od Táborů. Jen na dobré wůli jejich, na osobní jejich horliwosti pro wěc strany pod obojí záleželo, jak swědomitě zastáwali duchowní úřad sobě swěřený, w jehož držení zase s druhé strany neměli žádné jistoty. W tom a w jiných směrech bylo potřeba ustanowiti se zase na pewném pořádku.

Ssazení konšelů, s kterými byl *arcibiskup Konrad* zawřel umluwu swau, a dosazení na jich místa jiných, kterým nemohl w té míře důwěřowati o osobní bezpečnosti swé w Praze, bylo příčinau, pro kterau nechtěl sám přijeti do Prahy, aby synodě předsedal, nýbrž wymlauwaje se nezdrawím, dal plnau moc na swém místě mistrům *Prokopowi z Plzně* a *Janowi z Příbramě*, ač byli obadwa swěcením swým toliko podjahní, jakožto swým wikářům, wšak tak aby sobě w řízení synody wzali ku pomoci jiné dwa muže, které by uznali k tomu za schopné. Od nich powoláni jsau k tomu mistr *Jakaubek ze Stříbra*, kazatel kaple Betlemské, a kněz *Jan Želiwský*. Zwolení posledně jmenowaného wzbudilo nechuť welké části duchowenstwa, protože jej pokládali za bludaře a wýtržníka, a mínění to měli o něm bezpochyby plnomocníci arcibiskupowi sami, ale báli se pominauti jeho, jakožto muže, který tehdáž wládl Prahau[29]) a mohl jim činiti weliké překážky.

Synoda počala se w ustanowený den (4 Čwce.), jen dwa dni po zwolení nowých konšelů Pražských, w kolleji Karlowě; a sjelo se k ní welké množstwí duchowenstwa strany pod obojí skoro ze wšech krajin země české i morawské. Ředitelowé čtyři práwě jmenowaní rozdělili wšecky účastníky schůze na čtwero oddělení dle čtyr krajin země české, kteréž nazwali Pražskau, Hradeckau, Žateckau a Táborskau, a předložili každé krajině několik artikulů k uwážení, wykázawše jednékaždé zwláštní místo k poradám. Když pak za tři dni bylo o wšem

[29]) Qui totam protunc regebat civitatem, prawí Wawřinec z Březowé.

pojednáno w poradách těchto obzwláštních a docíleno srozumění ne sice wšechněch, ale wětšiny, držána jest dne 7 Července hlawní schůze společná we welké síni kolleje Karlowy k wyhlášení nálezů. Krom duchowenstwa byli slawné schůzi této přítomni dwa z nejpřednějších pánů českých, pan Oldřich z Rosenberka a Viktorin Boček z Poděbrad, několik tehdejších konšelů Pražských a znamenitý počet zemanů. 1421

Uzawření synody stalo se wesměs we smyslu zásad hájených dotud mistry učení Pražského. Synoda uznala předně za základ wíry křesťanské písmo swaté nowého i starého zákona, apoštolské wyznání wíry, wyznání koncilia Nicejského, wyznání Athanasiowo a jiná wšecka, která byla přijata od církwe prwotní, jakož i wšeliká ustanowení apoštolů a prwotní církwe, na základě tom pak wyslowila se zwláště o wěcech, které byly předmětem sporů s kněžími Táborskými; o swátosti oltářní jmenowitě, aby byla wěřena skutečná přítomnost celého Krista jak pod spůsobau chleba tak pod spůsobau wína, aby swátost ta byla podáwána pod obojí spůsobau wšechněm wěřícím buď každodenně (wšak nic wíc než jednau), buď w delších občasích, rowněž pak dítkám jak lidem dospělým, též aby byla užíwána při posluhowání každé jiné ze šesti swátostí jakožto řádné dotwrzení jich; o swátosti pokání, že nemá zamítáno býti zpowídání hříchů, nemá popírána býti moc klíčů k odpauštění ani zbraňowáno ukládání skutků kajicích k zadostučinění; o křtu swatém, aby byl při něm zachowáwán starý řád tázání a zaklínání, aby spráwci kostelů užíwali křestné wody swěcené a rowněž oleje i křížma, dítkám pak aby hned po křtu dáwali swátost těla a krwe Kristowy, wšak když by byly k tomu spůsobilé; rowněž o mši swaté, aby při ní zachowáwán byl wšechen řád starodáwný i aby slaužena byla krom překážky newyhnutedlné w obyčejných rauchách čili ornátech, wšak beze wší zbytečné nádhery; toliko pak o obřadech, které prý z jistých rozumných příčin a pro uchránění se některých nebezpečenstwí byly opominuty w obcích Pražských, schwalowala synoda, aby zůstalo při opomíjení jich, leč by se budaucně naskytla příčina rozumnější neb užitečnější, aby byly zase přijaty.

1421 We smyslu artikulů Pražských ukládala synoda kněžím za hlawní powinnosti, aby stále a horliwě kázali slowo boží, aby z té příčiny každý kněz měl celé písmo swaté neb aspoň písmo nowého zákona a w něm pilně čítal a jemu se učil; aby každý dle wší síly swé se snažil, wšecky zjewné hříchy smrtelné na sobě i na wšech jiných lidech rušiti a wykořeňowati, nedbaje přitom na žádné osobní nebezpečenstwí; i aby žádný kněz newládl práwem swětským žádnými statky, domy, platy neb jakýmikoli majetky, než dle prawidla ewangelické chudoby a žiwota apoštolského aby přestáwal na skrowné wýžiwě; při čemž wšak neschwalowala synoda, aby kdo z pánů swětských nadání kostelních se zmocňowal a sobě je přiwlastňowal. Prawidlo toto bylo owšem již od pánů obau stran náboženských i také od obcí přestaupeno, a moc událostí nepřipauštěla naděje, žeby mohlo zase přiwedeno býti celkem k swé platnosti.

Dále ustanowil sbor některá prawidla kázně kněžské čelící proti lakomstwí a nemrawnosti, které jindy panowaly. Kněžím zakazowalo se naskrze, bráti peníze za posluhowání kteraukoli ze sedmi swátostí neb což by koli s tím sauwiselo, jakož i za jakékoli modlitby. Zbraňowalo se zacházení se ženským pohlawím krom powinnosti úřadu duchowního, a nařizowalo se nošení plešů a oděwu i obuwi rozdílných od swětského lidu. Kněz, který by se prohřešil smilstwím, aby byl trestán wězením na jeden rok; kdoby se prowinil častěji, aby byl zbawen kněžstwí a na wždy ssazen s duchowního úřadu. Podobně ukládaly se přísné pokuty na opilstwí, na chodění do krčem, na hraní w kostky i na jiné lehkosti.

K dohledu na zachowáwání wšechněch těchto nařízení a k wykonáwání wší jiné wrchní moci nad duchowenstwem zwolila synoda se swolením arcibiskupa Konrada čtyry ředitele tohoto shromáždění, totiž na předním místě mistra Jakaubka ze Stříbra, dále druhé dwa mistry, Prokopa z Plzně a Jana Příbrama, i konečně kněze Jana Želiwského, za *spráwce duchowenstwa* čili za *administratory* we wěcech duchowních, jichž měli wšichni we wšem slušném a poctiwém poslauchati, tak

aby měli moc, prowinilé trestati, duchowní ku kostelům dosazowati, přesazowati nebo ssazowati a jiné wše nařizowati, čeho bylo we správě církewní zapotřebí. Zwláště zakazowalo se, aby nižádný kněz nezačínal a neučil žádné nowoty, leč by ji prwé oznámil čtyřem spráwcům těmto nebo synodě provinciální a dowedl z písem swatých; jmenowitě pak, aby nikdo nehlásal artikulů o swátosti oltářní předtím již zakázaných obcí učení Pražského i duchowenstwem Pražským, kterých synoda rowněž zakazowala. Také zawazowali se lidé swětští, kdyžby který kněz odsauzen byl saudem biskupowým neb jiných k tomu zwolených pro winu kteraukoli, aby ho nikdo nebránil, nýbrž sprawedliwému saudu církewnímu se podrobil. 1421

Nálezy tyto byly we shromáždění záwěrečném dne 7 Čerwence čteny mistrem Janem Příbramským se stolice mistrské, artikul po artikuli, a po přečtení jednohokaždého byly od něho tázány wšechny čtyry oddíly duchowenstwa dle krajin, zdali jej schwalují. Tři krajiny přiswědčowaly ke wšem nálezům, čtwrtá wšak *Táborská* odporowala jim, zwláště w kusích, které se týkaly řádů kostelních; a tudy synoda nepostačila k uwedení země celé w jednotu církewní, nicméně wšak posloužila aspoň straně Pražské pod obojí k zawedení w ní pewnějšího než dotud pořádku. Owšem nebylo to ani w Praze samé bez wýjimky následkem nowého powzbuzení, které se bylo dostalo příwržencům učení Táborského we městě změnau w úřadě obecním prowedenau zrowna před synodau. Kněží Táborští, kteří k synodě přijeli, užili swé přítomnosti w Praze ještě wíce k osmělení swých zdejších přátel. Dle příkladu, který byl dal kněz Jan Želiwský wyzýwáním obce proti mistru Křištanowi, zdwihli se toho času opět w osadě *sw. Petra* na Poříčí někteří sausedé proti knězi, který sprawowal ten kostel, že nechtěl upustiti od užíwání ornátu při mši, a proti wůli wětšiny osadníků wytiskli jej odtamtud, a dosadili dwa kněží Táborské, *Prokopa* a *Filippa*, zběhlé mnichy a lidi nechwalné powěsti, na jeho místo. Podobně stal se pokus w osadě *sw. Mikuláše* na Starém městě, jejž sprawowal kněz pobožný jménem Jaroslaw, o zapuzení jeho odtud. Mistr *Křištan* zatím ještě

1421 nebyl zbawen swého kostela, snad že mistr Jakaubek ze Stříbra, který měl společně s Janem Želiwským dosaditi jiného na jeho místo, nechtěl se účastniti skutku toho nezákonného. Toliko některí lidé swětští chtěli mocí uwésti na jeho místo jistého *kněze Wiléma*, který byl w podezření Pikartstwí; ale wstup do fary byl jim zabráněn, nejspíš od wětšího počtu osadníků, kteří měli faráře swého we wážnosti. Naproti tomu wymohli sobě kněží Táborští, za příčinau synody w Praze meškající, mezi nimiž jmenowitě kněz Jan *Čapek*, od konšelů wolný wstup do kostela Týnského, kdež kázali potupně proti kněžím Pražským ano prý i proti celé obci a spůsobili w kostele welké pohoršení. Několik konšelů Pražských bylo přitom, ale ničím tomu nebránili; ano šesti neb sedmi kněžím Táborským byla potom od konšelů dána i podpora půl čtwrté kopy grošů z obecních peněz, kdežto prý jiným potřebným kněžím ji odepřeli.

K synodě Pražské bylo arcibiskupem Konradem pozwáno wšecko duchowenstwo, strany pod jednau i pod obojí bez rozdílu; ale z protiwníků kalicha bezpochyby nikdo se nedostawil. Duchowenstwo této strany, které bylo arcibiskupu již předtím wypowědělo poslušenstwí, setrwalo dále w odporu proti němu. Kanowníci Pražští, kteří tehdáž meškali w Olomauci, zwolili tam zatím již *Jana* biskupa *Olomauckého* za *administratora* arcibiskupstwí až do dalšího rozhodnutí stolice papežské; a k uzawření tomuto přistaupili později dne 21 Července také druzí, kteří přebýwali w Žitawě, jichž bylo sedm, w čele jejich děkan Jan z Králowic.

Hned po skončení synody Pražské wyprawili Pražané wojsko swé pěší i jízdné do pole do půlnočních krajin země české k žádosti Žateckých a Launských, kterým se w těch stranách dálo rozličné příkoří od četných staupenců krále Sigmunda. Opět jako na předešlé wýprawě welké wyjel kněz Jan ze Želiwa s wojskem, a byl hlawním ředitelem wšech jeho předsewzetí. Také několik pánů neb zemanů strany pod obojí účastnilo se wýprawy. Někde w krajině za Raudnicí přidali se k wojsku Žatečtí a Launští; i wypálen od wojska předně klášter panenský w *Doksanech* (před 11 Čwcem.). Odtud táhli

mimo Litoměřice k *Teplici*, kdež byl rowněž panenský klášter, 1421
řádu sw. Benedikta. Abatyše a jeptišky přijaly wojsko, jak bylo možná, wlídně, a poskytly mu potřeb wšelikých; nicméně wywedeny jsau z kláštera, a wojsko jej osadilo; také pak někteří laupeže dychtiwí pobrali pannám šatstwo. Potom táhli dále k *Oseku*, a wypálili klášter pod hradem stojící, z něhož mnichowé Cistercienští před nimi utekli. Též blízké městečko *Duchcow* jest opanowáno, a dne 12 Července dobyli Pražané také města *Bíliny*, náležejícího panu Albrechtowi z Koldic. Posádka německá utekla se na hrad, který se pokládal za nedobytný; Pražané wšak udeřili na něj hned nazejtří (13 Čwce.), a dobyli ho w krátké chwíli; kdež pak mnoho lidí, rytířů, panoší i duchowních, jest upáleno. Na zprávu wšak, že se markrabí míšenští strojili ke wpádu do Čech straně Sigmundowě w těch stranách ku pomoci, zastawilo wojsko další pochod swůj, žádajíc z Prahy wětšího sesílení.

Wzdálení kněze Jana z Prahy užili k swému prospěchu měšťané kteří nebyli spokojeni s nowými konšely Pražskými jak z náboženských tak z jiných příčin. K útoku na wnucenau tuto wládu městskau postawilo se tentokrát ženské pohlawí do popředí. Některé zbožné panny, wdowy i ženy, které toho času wždy se zwláštní horliwostí se ujímaly wšeho, co se dálo we wěcech náboženstwí, sebraly welký počet wěrných družek, a wšedše w zástupu do radnice, wyžádaly sobě slyšení od konšelů. Tu čtla jedna panna list we jménu wšech sepsaný, kterým stěžowaly na příkoří činěné wěrným kněžím u sw. Michala, u sw. Mikuláše a u sw. Petra na Poříčí, připomínaly konšelům nařízení obce ohlášené předtím w měsíci Březnu, aby se netrpěli we městě rozséwači bludů, wytýkaly jim, že o zachowáwání wůle obce w tom se nestarají a přestupowatelům nadržují, ano také že se stranně chowají we správě obecní, powoláwajíce do schůzí obce neb starších jen těch, kteří s nimi drží, a žádaly na nich, aby se we wšem tom naprawili. Konšelé, tím nelibě dotčeni, stawili nejprw wšecky tyto swé protiwnice, a kázali jim rozděliti se, aby wdané zwlášť a druhé rowněž zwlášť odstaupily na wykázaná jim místa. Ženské neuposlechly,

1421 a nedaly se od sebe rozděliti. Opět žádali konšelé, aby jim odewzdaly list práwě čtený; ale i toho jim odepřely. Tu se zdwihli konšelé we hněwu, a odešli z radnice, kázawše celý ženský zástup zawříti w síni obecní, odkud wšak již po dwau hodinách propustili je swobodné.

Mužné toto chowání ženských powzbudilo wážnější sausedy, kteří se předtím byli dali ustrašiti pobaufenau chátrau, tak že i sami počali se zasazowati o obnowení předešlého řádu we městě. We shromáždění obce brzy potom swolaném wymohli, že byl list ženských ještě jednau čten weřejně od jedné panny, a obec ho nepotupila, nýbrž uznala za nezáwadný. Nyní stal se úplný přewrat we smýšlení panujícím we městě. Kněží Táborští *Prokop* a *Filipp* jsau dle žádosti obsažené w listě ženském wzdáleni od kostela sw. Petra ano pro nějakau příčinu wzati do wězení, z něhož brzy zase jsau propuštěni. Když wšak ujímali se jich někteří sausedé a jak se zdá přišlo z toho k nějakým wýtržnostem, kázala weliká obec shromážděná dne 21 Čerwence, aby byli opět staweni a s nimi též pomocníci jejich ze sausedstwa i nepropauštěni do wůle obce. Zároweň pak wydány jsau přísné nálezy obce k zachowání jednoty u wíře a w řádech kostelních dle uzawření synody minulé. Žádnému knězi, který by do Prahy přišel a nesrownáwal se s mistry a kněžími Pražskými we wíře a w obyčejích swatých, nemělo se dopustiti slaužení mše ani kázání. Žádný kněz aby bez potřeby newyhnutedlné neslaužil jinde nežli w kostele; kněží aby neměli žádných schůzí kromě radnic městských; žádný kněz aby se newytrhowal z poslušenstwí čtyr spráwců duchowenstwa řádně zwolených, a žádný jiný člowěk aby spráwcům těmto nesáhal w jich úřad. Kdož by we které z těchto wěcí kněží wýtržných se přídržel a jim nakládal, takowému aby hleděno bylo k hrdlu a k statku. Pod wyhnáním z města a wywržením z obce zakazowalo se také přestupowání postu w pátek a w jiné dni k tomu uložené. Též pak uzawřeno, aby bylo zwoleno padesát mužů ze Starého a tolikéž z Nowého města, kteří by pilně pátrali po *Pikartech* a po jiných přestupitelích těchto nálezů, majíce moc dáwati takowé

do wazby. Nazejtří potom, dne 23 Čerwence, upálen jest z rozkazu konšelů Wácslaw šwec, saused Staroměstský, pro zatwrzelé přídržení se učení Pikartského, ježto zapíral přítomnost Kristowu we spůsobách chleba i wína, a před swátostí oltářní, když nesena byla, neuctiwě obrátil záda. Naproti tomu we shromáždění obce w den druhý (24 Čwce.) zakázáno, aby nikdo nedůwodně nehaněl jiného Pikartstwím, pod pokutau tauž, kterau by zhaněný podstaupiti měl, když by naň bylo dowedeno. 1421

Již před shromážděním obce dne 21 Čerwence bylo ustanoweno, která část sausedů měla se wyprawiti do pole k sesílení wojska u *Bíliny* stojícího. We shromáždění tom uzawřela obec, aby také wšichni lidé přespolní w Praze se zdržující byli wyjednáni, to jest nejspíš najati, k této wýprawě, a wšichni, kdož by byli nákladni staweným kněžím a sausedům, aby z trestu musili též wytáhnauti, při čemž hroženo ztrátau hrdla, kdož by koli we wojště chtěl učiniti roztržku.

Již nazejtří potom, dne 22 Čerwence, wytáhlo nowé wojsko toto do pole, w němž byli opět jízdní i pěší; když pak se připojili k druhým u Bíliny, táhlo wojsko celé odtud k *Mostu.* Nad králowským městem tímto stáwal hrad na wysokém homolowitém wrchu. Pražané pokusili se předně o dobytí jeho. Bez meškání zlezli horu, a na prostranném temeni jejím postawili dwa praky a dwě welké pušky, z nichž činili škody značné na zdech hradských. Nedáwným teprw dobytím Bíliny a nešťastným osudem hajitelů blízkého toho místa byla posádka hradu Mostského ustrašena, a dala se brzy u wyjednáwání; ale dohodnutí se nedocílilo. Do rukau Pražanů dostali se zatím, neznámo jak, dwa synowé purkrabí Mostského. Surowí bojowníci hrozili je přiwázati ku kládám čili tarasům, kterými mínili hnáti k boření zdí; čímž pohnuli je k úpěnliwému žádání na otci wywolaném na promluwenau, aby se wzdal se zámkem. W posádce bylo to wšak zabráněno odewzdáním welitelstwí na hradě jiné osobě; což otec se slzami synům oznámil.[30])

[30]) Hoc facere non possum nec michi licet, *quia uni alio* castrum in defensam est commissum. Tak zní odpowěd otcowa u Wawřince z Březowé. We wydání Höflerowě (I. 490) stojí chybně: nec mihi licet, *quod nulli alii* castrum in defensam est commissum.

1421 Když wšak potom část wojska Pražského učinila útok, při kterém předně spálen jest most před branau hradskau, chopil se posádky opět strach, tak že s hradeb wolali, že se chtějí wzdáti, když jim toliko dowoleno bude, s holými žiwoty odejíti. S tím byli skoro wšichni we wojště srozuměni, a zwláště šlechtici, kteří se účastnili této wýprawy; ale kněz *Jan Želiwský* wyslowil se proti tomu, prawě, že nač by to bylo, nechati jich odejíti a potom na jiném hradě opět jich dobýwati. Nebo pokládal brzké dobytí hradu za jisté.[31])

Při obležení tomto jewila se welká zdiwočelost wojska Pražského, kteréž přízní wálečného štěstí we předešlých bojích zawyklé, přes příliš spoléhalo se na swau nepřemoženost a přitom konalo laupeže, násilí na pohlawí ženském a nelidské ukrutnosti. Jako předtím syny purkrabí Mostského, tak chtěli někteří prostopášníci jednoho zajatého Němce přiwázati k tarasu a jím udeřiti do hradby; což někteří rozumnější zabránili. Jiný zajatý jest wšak od jiných hoděn do ohně k upálení. Nejsa spaután, wyskočil sedmkrát z ohně, a prosil o milosrdenstwí; pokaždé whodili jej znowu, ukrutný žert s ním prowozujíce, a konečně jej cepy utlaukli. To jim spláceli měšťané Mostští, kteří zase, jak se jim podařilo chytiti některého Čecha, s traubením jej wywedli před město a upálili.

Naděje na dobytí hradu Mostského jest wšak konečně zklamána zlau nehodau. Když wojsko Pražské leželo již asi dwanáct dní při dobýwání jeho, přitáhl dne 5 Srpna *markrabí míšenský* k wybawení s wojskem jízdným i pěším mnoha tisíc lidu jak německého tak českého. Spojiliť se s ním nepřátelští páni čeští z těch krajin, pan Hlawáč z Dubé, pan Sigmund Děčinský z Wartenberka a lid pana Mikuláše Chudého z Lob-

[31]) Wawřinec z Březowé prawí sice, že takto mluwil *quidam* dominus Johannes prædicator, což na pohled zdá se jako by se wztahowalo k jiné osobě; ale toto *quidam* má zde patrně jen jakýsi wýznam satyrický. Neb jisté jest, že Jan ze Želiwa, jejž Wawřinec obyčejně nazýwá dominus Johannes prædicator, u wojště před Mostem byl; tu pak nedá se mysliti, že by wedlé něho jiný kněz Jan byl měl tolik moci, žeby slowem swým byl rozhodl proti mínění skoro wšech jiných znamenitějších we wojště.

kowic seděním na Hasišteině. Bojowníci Pražští hleděli s hory zámecké na wojsko toto rowinau přicházející s myslí lehkau a neohroženau. Někteří ukazowali si toho neb onoho značnějšího muže mezi nepřátely, zamlauwajíce si jeho zbraň, že musí býti jejich kořistí. Když pak Míšňané w šiku spořádaném přitáhli až k hoře, wytáhli Pražané chutě wstříc, a swedli boj, při kterém na Míšňany, pokaušející se o zlezení hory, mistři puškáři ostře pálili z děl, tak že mnoho jich padlo. Seč byla wšak krutá pro obě strany. Pražané ztratili asi 400 zabitých, Míšňané asi 600. Wítězstwí w boji, jejž jak se zdá přetrhla konečně tma noční, zůstalo při straně Čechů; ale ztráta lidí neobyčejně weliká zděsila jednu i druhau stranu; w noci pak strhnul se z příčiny i sauwěkým neznámé zmatek podiwný w ležení českém, tak že ti, kteří stáli w prwním šiku, dali se najednau na útěk; zadnější potrženi jsau tím spolu, a utíkali wšichni, opustiwše wozy, praky a pušky, každý na jinau stranu beze wšeho pořádku. Jedni běželi bez zastawení až do Chomautowa neb Žatce, jiní až do Laun neb do Slaného. Na štěstí newěděli Němci hned, co se to dálo, jsauce sami ustrašeni, a nestihali utíkajících; ale owšem zmocnili se druhého dne ráno wozů a pušek zůstawených, mezi nimiž jmenowitě byla také puška welká, kterau měli Pražané z Hory Kutné od nich přemožené.[32]) 1421

Někdy krátce předtím, snad teprw mezi obležením hradu Mostského, stihla nešťastná příhoda *Žižku,* který se po skončení sněmu Čáslawského nepochybně byl wrátil do Tábora a odtamtud bojowal znowu s nepřátelskau stranau w jižních částech země. Když obléhal podruhé hrad *Rabí* u Horažďějowic, jejž byl po dobytí prwním roku předešlého wypálený zase opustil, wletěla mu při útoku střela od hajitelů zdí do jediného oka, na které dotud widěl. Z té příčiny odebral se

[32]) Wyprawowání Wawřince z Březowé o tomto boji jest welmi nejasné. Nejpochopitelněji, ač welmi krátce, wyprawuje letopis Třeboňský u Höflera (I. 52), s nímž se letopis kollegiatůw tamže (I. 84) welmi dobře srownáwá. K boji témuž lze ostatně potahowati také wyprawowání Bartoška z Drahonic k roku 1426 (wšak mylně) na stránce 153.

13*

1421 po dobytí hradu do Prahy, aby hledal pomoci lékařské, která wšak již nic nemohla prospěti, tak že zůstal slep na obě oči. Za přítomnosti jeho přišla do Prahy zpráwa o welkém poražení u Mosta. Bylo welké polekání w celém městě; wdowy a sirotci mnohých sausedů, kteří tam padli w boji, plakali a hořekowali; wážnější mužowé wytýkali wojsku nepořádné chowání jeho; zbožní kazatelowé kárali jeho nekázanost, připomínajíce, jak wšecko dobře šlo, pokud se bojowalo upřímně pro prawdu boží, nyní wšak že Bůh je tresce pro jich laupežiwost, nemilosrdenstwí a ukrutnost; i napomínali k polepšení. Přitom nemeškalo se wšak také s uchopením prostředků k naprawení štěstí wálečného. Brzy wytáhly tři čtwrti městské do pole, aby rozběhlé wojsko k sobě zase sebraly w jedno a na Míšňany udeřily. Mužný wojewůdce Táborský, nedbaje na slepotu swau, jel s wojskem, aby mu dodal wíce důwěry a nepřátely zastrašil již jménem swým. U Laun sbírali se k nim rozprchlí zástupowé předešlého wojska. Míšňané wšak, když zwěděli o přiblížení se nowé wětší síly Čechů, odtáhli bez boje přes hranice, a následkem toho také wojsko Pražské brzy se nawrátilo k domowu.

Již prwé, když ještě wojsko Pražské leželo u Bíliny nebo před Mostem, stalo se usnešení dwadceti wládařů zwolených sněmem Čáslawským nebo wětší částí jich, zejména z náwodu pana *Oldřicha Rosenberského* a *Čeňka z Wartenberka*, aby byl swolán *sněm* celé strany, která se w Čáslawi byla sjednotila, w Českém Brodě ke dni 17 Srpna toho roku, na němž by se jednalo o zawedení dobrého řádu w zemi a o jednosworné hájení prawdy boží. Zamýšlelo se nejspíš trwalejší zřízení prozatímné wlády zemské na čas, pokud nebylo krále, tak aby nadána byla wětší mocí, než požíwali wládaři tehdejší. Pražané byli z té příčiny žádáni, aby jakož i jiná města králowská wyprawili posly s plnau mocí ke shromáždění tomuto. Obec Pražská bez rozpaků k tomu swolila, a písemně slíbila tak učiniti. Ale kněz *Jan Želiwský*, když ho došla zpráwa o tom w ležení před Mostem, psal do Prahy, a zrazowal poslání ke sněmu, nepochybně proto, že se mu zřízení prawidelné spráwy

zemské widělo býti na ujmu moci, které on dosud užíwal 1421
w Praze a jinde w zemi, jak daleko welká tehdejší moc Pražanů sáhala. Po nawrácení swém do Prahy, newíme jistě, zdali zároweň s wojskem od Laun se wracejícím čili spíše ještě o něco dříwe, zasazowal se o to tím pilněji, aby do Brodu posláno nebylo, nazýwaje pány wýše zmíněné zrádci a newěrnými, kteří by se prawdy upřímně nepřídrželi. Z toho se stalo nowé roztržení w obci, ježto jedni nepokládali za slušné, aby se slowo již dané bralo nazpět, druzí zase křičeli proti tomu, nechtíce, aby se prý se zrádci rokowalo. Konečně stalo se usnešení takowé, aby byli dwa konšelé a dwa z obce posláni, ne do Brodu, než do Kolína, když by páni chtěli sejíti se w Kutnéhoře, a poslowé tito aby neměli plné moci, než aby toliko wyslechli, oč by se chtělo jednati.

Zrowna toho času zemřel w Praze jeden z nejhorliwějších a nejwážnějších mužů ze šlechty strany pod obojí, pan Petr *Zmrzlík* ze Swojšína, seděním na Orlíce. Jsa mincmistrem na Horách Kutnách, přijel odtamtud na čas do Prahy z příčiny nákažliwé nemoci powstalé tehdy w Hoře, a přebýwal bezpochyby we známém domě swém za sw. Jakubem na Starém městě. Zde wšak roznemohl se na bauli čili apostemu w krku, kteráž dne 16 Srpna učinila konec jeho žiwotu. Pohřben jest w kostele sw. Michala, jehož farář tehdejší mistr Křištan byl beze wší pochybnosti oddaným jeho přítelem a ctitelem.

Nazejtří po jeho smrti připadl den ustanowený k začetí sněmu, ku kterémuž páni a zemané dali se dle přání Pražanů nalézti w *Kutnéhoře* na místě Brodu českého; poslowé pak Pražští za to, jak se zdá, nezůstali w Kolíně, nýbrž zajeli též do Kutnéhory k osobnímu domluwení se. Když se wšak shledalo, že Pražané neměli žádného plnomocenstwí, zpěčowalo se shromáždění jednati s nimi, a uzawřelo poslati do Prahy některé osoby z prostředka swého, aby jednaly s obcí o wydání plné moci. Poselstwí toto podstaupili dwa z přednějších pánů strany pod obojí, Oldřich řečený Wawák z Hradce a Jan Sádlo z Kostelce, někdy důwěrný tajemník krále Wácslawa, s několika zemany k nim přidanými. Pražané jsau od nich

1421 snažně napomínáni, aby zpěčowáním swým sněmu toho nemařili; zwláště pak domlauwali oba řečení páni důtkliwě knězi Janowi Želiwskému, žeť se nesluší duchowním wkládati se do swětských wěcí, připomínajíce jemu, že jindy tak kázal. Skutečně pak obdrželi to na konec, že s nimi zároweň wypraweni jsau nowí poslowé Pražští do Kutnéhory se zmocněním nejisto jak rozsáhlým, a k nim přidáni jsau také dwa z tehdejších čtyr spráwců duchowenstwa, mistr Jan Příbram a mistr Prokop z Plzně, poněwadž se nejspíš také mělo jednati o wěcech náboženských.

Může býti, že ku přemožení odporu kněze Jana a jeho staupenců proti tomuto poslání nemálo přispěla přítomnost Žižkowa we městě, když i on s wojskem od Laun se nawrátil a některý čas ještě se zdržel w Praze. Od něho spůsobeno tehdáž aspoň welké zastrašení Pikartům, k jichž učením se mnozí staupenci kněze Jana wíce neb méně klonili. Již w měsíci Čerwnu, jak se zdá asi w čas zasedání sněmu Čáslawského, byl hlawní půwod učení těchto, mistr Martin *Loquis* ještě s jiným saudruhem, knězem Prokopem jednookým, zajat we Chrudimi, když oba spolu nacházeli se na cestě, chtíce odejíti z Čech na Morawu, aby ušli stihání od Žižky a od prawowěrnější strany Táborů. Chrudimský heitman tehdejší, Diwiš Bořek z Miletínka, před nímž Loquis tázán jsa o welebné swátosti wedl rauhawé řeči, chtěl jej hned i s towaryšem jeho dáti upáliti; ale zdržel jej z toho kněz Ambrož farář Hradecký, jenž tehdáž we Chrudimi byl, snad na cestě od sněmu Čáslawského do Hradce. K žádosti jeho odewzdal mu Diwiš oba zajaté, aby je odwezl spautané s sebau do Hradce a pokusil se, zdali by je obrátil od bludů jejich. Kněz Ambrož měl je 14 dní u wazbě, ale ničeho s nimi nepořídil; a když se potom wrátil z wýprawy k Náchodu a Braumowu a jel do Prahy žalowat na pana Čeňka z Wartenberka, wzal wězně s sebau opět spautané, a odewzdal je dne 22 Čerwna do Raudnice k arcibiskupu Konradowi, i wydal je w moc jeho. Tam chowáni byli osm neděl we tmawém žaláři, a ničímž nedali se odwésti od mínění swých, kterážto zatím od jiných jsauce roz-

přádána dále, nesla welmi ohyzdné owoce. Wzniklať z toho mezi rozkolníky prwé z Tábora wyhnanými také příšerná zběř *naháčů*, kteří dospěli až k zapření boha a odewzdali se zwířectwí, swlekše oděwy se sebe a páchajíce mezi sebau smilstwí, proti wšem pak jinak smýšlejícím wraždění a laupení. 1421

Neřest tato musila býti hubena mečem a ohněm; přísný pak wojewůdce Táborský mínil zahubiti i kořen její, a naléhal za swého pobytu w Praze na konšely, aby učinili konec s Martinem Loquisem co wšeho toho zlého počátkem. Žádalť na nich, aby jeho i Prokopa dali přiwézti z Raudnice a upáliti je weřejně na rynku Staroměstském pro strach jiným. Konšelé báli se, spůsobiti tím nepokoj we městě, protože wěděli, že měl Loquis mnoho přiwrženců w Praze; ale poslali jednoho ze sebe s katem do Raudnice, jenž požádaw od arcibiskupa wydání Loquisa a jeho druha, dal je nejprw ukrutně zmučiti, wyptal se jich na jména wyznawačů učení jejich mezi obywateli Pražskými, a konečně dal je upáliti w Raudnici, zabedněné w sudy, dne 21 Srpna. Následkem wyznání jejich jest potom w Praze zajato několik osob podezřelých z Pikartstwí, zejména saused Nowoměstský Kašek a tři kněží Táborští w Praze meškající, Prokop Holý, Jíra z Klatow a Abraham. Posledně jmenowaný dáwal znáti swau náchylnost k zapírání přítomnosti těla a krwe Kristowy, netrpě hořících swící před swátostí.

Mezitím jednalo se na *sněmě Kutnohorském* pilně o záležitosti zemské něco déle než čtrnáct dní skoro w každodenních schůzích; ale hlawní wěci, o kterau stáli půwodci jeho, nedosáhlo se. Nestalo se totiž žádné opatření, aby země měla nějakau spořádanější prozatímnau spráwu než doposud, i jak se zdá, ani neustanoweno nic o prodlaužení moci posawadních dwadceti wládařů, která měla dle uzawření sněmu Čáslawského již brzy dojíti, totiž o sw. Wácslawě toho roku. Sněm uzawřel toliko, aby bylo wypraweno poselstwo k welikému knížeti litewskému *Witoldowi* s podáním jemu králowstwí a se žádostí, aby se brzy w ně uwázal. Zadruhé uzawřena weřejná hotowost u Brodu českého, aby se tam dali páni, zemané, Pražané a jiná města nalézti s brannau mocí swau ke dni 18 Září, odtamtud

1421 pak aby táhli, we kterau stranu by se Pražanům widělo nejlépe. Zatřetí zwolen jest z příčiny smrti Petra Zmrzlíka pan *Oldřich Wawák* z Hradce za *mincmistra* na Horách Kutnách, s ustanowením, aby důchody ze stříbrných dolů, které by se k úřadu tomu sešly, byly od něho obracowány na obecné dobré země. Toto byla jediná poněkud důležitá změna w posawadním stawu prozatímné správy zemské, ježto tudy úřad mincmistra, který předešle od Pražanů byl osazen, přiwlastněn jest zase zemi neboli wlastně jednotě celé strany přijímajících pod obojí. Zápis, obsahující tyto nálezy, kterým se sněm skončil, wydán byl dne 4 Září.

Wyjednáwání s welikým knížetem litewským o přijmutí koruny české bylo mezitím wzalo obrat méně potěšitelný, než se bylo dle nedáwného poselstwí jeho do Prahy nadíti. Witold měl, jak se zdá, teprw nyní nesnáze s králem Wladislawem a raddami jeho, kteří se w záležitosti té znowu rozpakowali a nemínili s Čechy upřímně. W druhé polowici měsíce Srpna měli následkem toho oba panowníci, Wladislaw a Witold, sjezd w *Lublíně*, ku kterému powoláni jsau poslowé čeští, do té chwíle w Polsku meškající, z Nepolomic a oznámeno jim we jménu krále i welikého knížete, že jsau obadwa ochotni, záležitostí jejich se ujmauti; k tomu cíli wšak že chtí jednati se stolicí papežskau o smíření jich s církwí, zároweň pak že wyprawí hned z Lublína poselstwí ku králi Sigmundowi, kterým by jej přiměli, aby Čechy propustil ze swého panstwí, tak aby si mohli zwoliti nowého krále; we kterémžto případu jeden z nich, buď Wladislaw buď Witold, mohl by se w králowstwí české uwázati; ale i proti wůli Sigmunda že to učiní, dosáhnau-li swolení papežowa. Odpowěď tato nebyla snad sněmu Kutnohorskému ještě známa; nebo snad měli stawowé zpráwy jiné od swých poslů z Polska, dle kterých směli doufati nicméně, že Witold předešlý slib swůj splní. Protož wydali se poslowé nowí, ustanowení od sněmu, nepochybně brzy po skončení sněmu tohoto, na cestu swau do Litwy. Nejpřednější z nich byl pan Waněk z Wlašimě odjinud z Jenšteina, syn Pawla čili Pawlíka bratra někdy Olbramowa arcibiskupowa,

druhowé pak jeho byli tři jiní mužowé stawu rytířského, Jan Hlas z Kamenice, jenž byl již při poselstwu předešlém do Polska, Wilém Kostka z Postupic a Waněk řečený Piwo. 1421

Zatím asi téhož času, w měsíci Září, wyprawil král polský posly ku králi Sigmundowi do Trnawy, kteří s ním jednali o králowstwí české, wšak spůsobem, který se se sliby dáwanými poslům českým w Lublíně naskrze nesrownáwal. Podáwalit Sigmundowi spolek s králem polským, kterýžto chtěl na sebe wzíti úkol připrawení Čechů ku pokoji s ním buď po dobrém buď užitím zbraně, když by za to Sigmund poskytl jemu a Witoldowi pomoci ku pokoření rytířů německých. Ačkoli král Sigmund podání toho w tom spůsobu nepřijal, počalo se tím nicméně wyjednáwání delší o smíření a spřátelení mezi ním a králem polským, které musilo českému wyjednáwání s Wladislawem a Witoldem býti záwadau. Dá se owšem mysliti, že se wyjednáwání ono před Čechy jak nejwíce možná tajilo.

Prwé než minuly tři neděle od skončení sněmu Kutnohorského, zemřel mezitím nowý mincmistr, pan *Oldřich z Hradce* tudíž we Kutnéhoře na mor (22 Září), který práwě w čas sněmu onoho wznikl, jímž také wíce jiných sněmowníků bylo nakaženo a uchwáceno smrtí, dílem teprw po nawrácení k swým domowům. Následkem toho uwázali se Pražané znowu zase sami w důchody z mince a urbory Kutnohorské. Dosadilit ze swé moci nowého mincmistra jménem Mikuláše, jinak nám neznámého, jak se zdá jednoho ze swých spoluměšťanů, s mocí k dosazowání konšelů a jiných úředníků městských w Hoře, jak w tom byl obyčej od starodáwna,[33]) wedlé něhož byl „swrchným písařem na Horách Kutnách“ Diwiš ze Srbče, jak se zdá bratr Martina ze Srbče, tehdejšího druhého spráwce mince Pražské. Později, dne 16 Prosince, byl Diwiš ze Srbče ustanowen za nejwyššího spráwce urbory a „dolejšího weksle čili měny“ na Horách Kutnách, s nařízením, aby ji k rukaum Pražanů sprawowal týmž spůsobem jak posledně před wálkau Mikuláš z Lobkowic co nejwyšší písař urbory.

[33]) Wztahuji totiž k tomuto času listinu bez datum w Palackého *Urkd. Beiträge* I. 124 c.

9.

Tažení knížat německých k Žatci a krále Sigmunda k Hoře. Brojení kněze Jana Želiwského.

1421 Uložení weřejné hotowosti u Českého Brodu bez určení, we kterau stranu by měla býti obrácena, mělo příčinu swau w tom, že hrozily útoky na zemi českau s wíce stran a jednotníci na sněmě Horském musili se připrawowati na rozličné nepřátely. Kromě knížat německých, kteří se byli usnesli o nowau křížowau wýprawu do Čech o sw. Bartoloměji, chystal se také král Sigmund k wálce, konaje welké zbrojení w Uhřích, a jemu ku pomoci připrawowali se znowu také knížata a stawowé slezští a lužičtí.

Den sw. Bartoloměje (24 Srp.) byl wšak již minul, a křižácké tažení od západu počalo se skutečně, dříw ještě než byl sněm Kutnohorský ukončen. Wojsko neobyčejně weliké, w počtu asi 125 ne-li 200.000 mužů, bylo se k tomu sebralo při samých hranicích českých u Chebu, w němž nacházeli se wšichni tři duchowní kurfirstowé od Rýna, Ludwík falckrabí Rýnský a množstwí jiných knížat a hrabat německých, též kardinal Branda, legat papežský. Dne 28 Srpna dali se od Chebu na pochod dwěma cestama, jeden oddíl dle řeky Ohře přes Loket, druhý w prawo od onoho přes Kynžwart, s umluwau, aby se čtwrtý den potom, dne 31 Srpna, spojili zase w jedno za horami, přes které jim bylo přejíti. Hned w Chebu naznačili knížata spůsob swého wálčení, jakož bylo účelem jeho wyhlažení kacířů, weřejným prowoláním na trhu, aby se w Čechách wšecko napořád zabíjelo, wyjma toliko dítky, nemající rozumu. Bezpochyby mínilo se jen obywatelstwo kacířské; ale wojsko knížat chowalo se dle tohoto rozkazu ještě horliwěji, než se mnohým z nich widělo býti slušné, jímajíc, zabíjejíc a upalujíc každého, kdo neuměl německy aneb jen podobal se k Čechu.

Prwní město přídržící se strany pod obojí, které opanowali, byly *Žlutice*, přepadené nejspíše oddílem wojska táhnaucím w prawo. Po dobytí města tohoto oblehlo spojené wojsko

dne 2 Září hrad *Maštow*, osazený od Pražanů brzy po dobytí 1421
Chomautowa w měsíci Březnu toho roku. Nazejtří, dne 3 Září, postaweny jsau pušky k střílení na hrad. Když wšak druhý den ráno (4 Září) měla střelba počíti, wolali hradští o pokoj, a jednali o wzdání. Tu darowali knížata žiwot toliko heitmanowi posádky a osmi jiným; ostatních jest 84 swázáno jedním prowazem, a wšichni ukrutně powražděni a upáleni; kněze jednoho a tři jiné lidi našli potom schowané w zámku, i shodili je přes zeď, a rowněž je upálili. Potom obrátili se ku *Kadani*, městu hájenému rowněž posádkau Pražskau. Němci dobyli ho, jak se zdá, útokem, a zapálili město, při čemž udatný muž Ojíř, nejspíš heitman posádky, uhořel s wěží, na kterau se byl utekl, nechtěje se wzdáti.[34]) Příběhy těmi dala se ustrašiti posádka Pražanů w *Chomautowě*, a opustila město toto spolu s heitmanem swým, dříw než se nepřítel přiblížil, ten týden po 8 Září, zapáliwši prwé domy a pobořiwši část zdí městských. Knížata následkem toho osadili Chomautow bez wšeliké překážky.

Mezitím wtrhli znowu zase *Míšňané* do země, a spojiwše se s pány českými w té krajině, kteří drželi s králem Sigmundem, oblehli *Bílinu*; jeden pak z domácích spojenců jejich, pan Sigmund Wartenberský na Děčíně pokusil se o dobytí hradu *Kalicha* za Litoměřici, wystaweného nowě od Žižky. Wojsko míšenské řádilo přitom tak ukrutně jako křižáci ze západního Německa, pálíce a bořice okolní wesnice a twrze a zabíjejíce muže i ženy bez rozdílu. Zároweň asi téhož času pokusil se také pan Jan Michalec z Michalowic seděním na Bezdězi w samém wnitru země o dobytí Staré Boleslawě proti Pražanům. Na zpráwu o dwojnásobném onom wtrhnutí nepřátel do země wyprawili Pražané dne 13 Září opět wojsko swé do pole na stranu půlnoční, w němž nacházeli se sausedé dwau čtwrtí městských, žoldnéři placení a četný lid pěší sedlský, ozbrojený nepochybně dle obyčeje Táborského, menší pak

[34]) Dobytí Kadaně musilo se státi teprw po 7 Září, ježto toho dne knížata teprw se u Maštowa radili, kam dále táhnauti. Wiz Palackého *Urkd.* I. 146.

1421 wojenská moc wytáhla proti panu Michalci. Sotwa přitáhli Pražané k Slanému, Míšňané zwěděwše o tom, nechali oblé-hání hradu Bílinského, a tak též Sigmund Děčinský se swými společníky od Kalicha odstaupil. Naproti tomu knížata ně-mečtí s wojskem křižáckým táhli bez překážky dále, a oblehli *Žatec*, kdež k většímu rozmnožení welké wojenské moci jejich brzy také Míšňané k nim se připojili.

Město dobře opewněné bylo srdnatě proti nim háјeno. Krom statečného měšťanstwa bylo se uchýlilo do Žatce mnoho obywatelů okolní krajiny, hledajících útočiště proti ukrutno-stem nepřátel, a rowněž odebrala se tam posádka Pražská z Chomautowa po opuštění tohoto města. Čítalo se tudy bez mála 6000 bojowníků we městě, z nichž bylo 400 jízdných, wesměs lid udatný a na wše odhodlaný. Málo dní po swém příchodu, dne 19 Září, učinili knížata útok na město, jejž opětowali šestkrát po sobě. Ale pokaždé jsau s hanbau a ško-dau odraženi, tak že nedowedli dobyti ani předměstí, ohraže-ného jen skrowným příkopem a nízkým plotem. Přitom utrpěli ztrátu na lidech tau měrau, že asi 60 zabitých zůstawili na bojišti, mnohem wíce pak jiných odnesli polomrtwých, nadto pak 60 zajatých odwedeno jest do města. Lépe dařilo se jim pálení okolních wesnic, městeček a twrzí, wraždění bezbra-ného lidu wenkowského a shánění jakéž takéž kořisti.

Wojsko Pražské, přitáhši zatím ke *Slanému*, když zwědělo o welkém počtu wojska německého, neodwážilo se táhnauti hned dále proti němu, nýbrž zůstalo u Slaného, aby dočkalo posily. Pražané poslali ku pánům s nimi spolčeným i k Žižkowi a k bratrstwu Táborskému, žádajíce jich snažně, aby se silau jak největší možná k nim se u Slaného připojili a odtamtud společně s nimi wytáhli k wybawení obleženého Žatce. Nejisto, jak welký byl účinek tohoto wyzwání. Ale w ležení knížat zmohlo se po nešťastném útoku na město dne 19 Září po-dobné rozmrzení jako někdy před Prahau, když se zatím král Sigmund s tažením swým do Čech opozdíwal, ježto se byli mínili opět jako před rokem s ním spojiti. Mezi nimi samými strhly se různice, a nebylo také žádného sjednocení

w předsewzetích wálečných, ježto žádný z nich nebyl wrchním wůdcem nad ostatními. Neodwáživše se žádného opětného útoku na město, pokaušeli se toliko zapáliti je, dáwajíce chytati holuby, wlaštowice a jiné domácí ptáky a přiwazowati jim syrné swíčky; což wšak také zůstalo bez žádaného účinku. 1421

Dne 30 Září učinili Žatečtí wýpad z města, a porazili stráž obléhajících; a již o dwa dni později přišla do ležení zwěst, jak se zdá mylná, že wojsko české od Slaného táhne ku předu. Na zpráwu tuto zanechali knížata dalšího obléhání Žatce, a dali se téhož dne (2 Října) na zpátečné tažení, kteréž se stalo we zmatku welikém. Buď úmyslně we spěchu, buď náhodau zapáleny jsau stany w ležení Němců na mnoha místech, tak že mnoho jich shořelo a mnoho wěcí w nich přišlo tím na zmar. Hajitelé Žatce přitom nelenili, nýbrž w několika tisících wyskočili z města, a stihali nepřítele. Několik set utíkajících jest od nich zbito, a mnoho opět chyceno do zajetí. Na zpráwu o tomto útěku nepřátel dalo se wojsko Pražské bez boje na zpátečnau cestu, a přitáhlo již dne 4 Října do Prahy se chwalozpěwy k Bohu a wítáno jsauc zwoněním.[35]) Také pak téhož dne wrátilo se druhé wojsko od *Staré Boleslawě*, obhájiwši město toto proti pánu z Michalowic.

Mezitím potkala zlá příhoda *posly české* na cestě k welikému knížeti *litewskému*. Jedauce horním Slezskem do Polska krajinau náležející knížeti Hanušowi Opawskému a Ratibořskému, který měl jisté přátelské umluwy s welikým knížetem, pročež jemu nepochybně důwěřowali, jsau na cestě této we městě jeho Ratiboři z nenadání zjímáni a zadrženi od měšťanů a úředníka tamějšího, jak sami tak také čeleď jich a s nimi také dwa poslowé krále polského, celkem asi 40 osob. Stalo se to zrowna asi w čas, když byli knížata němečtí přitáhli k Žatci, některý den před 13 měsíce Září.

[35]) Dle kroniky Třeboňské (u Höflera I. 64) utekli knížata němečtí od Žatce před Žižkau (turpiter ante Žižkam cum magnis dampnis evaserunt); ale žádný jiný spisowatel, jmenowitě ani Wawřinec z Březowé, který obšírněji wyprawuje, nezmiňuje se o Žižkowi, žeby byl býwal při wojště českém u Slaného. Letopisec onen mýlil se nepochybně Míšňany, kteří byli prwé w měsíci Srpnu utekli před Žižkau po obležení Mostu.

1421 Téhož času strojilo se také z krajin *slezských* nowé nepřátelské předsewzetí proti Čechám, jímž knížata tamější i také Lužičané měli podporowati krále Sigmunda při opětném útoku, ku kterému se připrawowal z Uher. Dne 18 Září drželi knížata slezští sjezd we Krotkowě, kdež se usnesli o osazení wšech pewných míst při hranici české k obraně země swé společnými silami. Také dwě města ležící w Čechách, kterých se Slezáci prwé byli zmocnili, *Braumow* a *Zaclér*, potažena jsau od nich do této obranné čáry. Již nazejtří potom, dne 19 Září, w týž den když kurfirstowé a druzí knížata němečtí učinili welký ale marný útok swůj na Žatec, přišlo i k bitce krwawé na půdě české nedaleko pomezí slezského, kdež jak se zdá woj knížat a biskupa Wratislawského, který držel Braumow, učinil wpád odtud někde přes Polici ke Hronowu. Brzy wytáhli proti Slezákům bojowníci čeští, kteří hranice hlídali, bezpochyby od Náchoda. Slezáci dali se wšak s přetwářením na útěk, a wylaudiwše Čechy za sebau do uzkého audolí řeky Medhuje za Hronowem, obrátili se proti nim nenadále pode wsí *Petrowici*, a swedli boj, we kterém padlo na půl třetího sta Čechů. Slezáci nikoho neživili.

Účinek wítězstwí tohoto nebyl asi jiný, než že učinili nepřátelé něco škody w krajině nejbližší. Ale brzy potom přitáhlo wojsko horních Lužičanů, wedené Rampoldem knížetem Hlohowským do Slezska a odtud přes Swídnici do hrabstwí Kladského (4 Října), s nímž spojili se dle umluwy s králem Sigmundem někteří knížata slezští i také biskup Wratislawský w ležení jejich blíž města Kladska, a odtud dne 11 Října dali se společně na pochod přes Mittenwalde a potom dále (13 Října) přes hory k wětšímu útoku na Čechy. Mělit jej předsewzíti we spojení s jiným wojskem krále Sigmunda, které od něho w tu chwíli wypraweno bylo z Uher napřed do Morawy wedením proslulého wojewůdce wlaského Pipa Spana z Ozory. K němu se měl připojiti také biskup Jan Olomaucký s wojenskau mocí swau, což počítalo se na 24000 mužů. Ujednáno bylo, aby obě tato wojska wtrhla do Čech, jedno od druhého we wzdálí asi čtyr mil, wzájemně se podporujíce. Sle-

záci a Lužičané, sehnawše stráže postawené proti nim na horách pomezních, wtrhli předně do nejwýchodnější části kraje Chrudimského, a jali se páliti a laupiti městečka a wsi na statcích pana Viktorina Poděbradského na *Liticích* a Jana z *Žampacha* w okolí dwau těchto hradů. K tomu spojili se s nimi páni čeští Půta z Častolowic, heitman Kladský, Janek z Chotěmic, někdy heitman Swídnický, a také Jan Městecký, který byl před pěti měsíci při wzdání Chrudimě přistaupil ke straně pod obojí. Když wšak zatím Pipa s wojskem swým déle meškal na Morawě, stihaje tamější pány pod obojí podobnými záhubami, a zatím nepochybně také přišla zpráwa o zpátečném odtažení knížat německých od Žatce; neodwážili se Slezáci wtrhnauti hlaub do země české, nýbrž uchýlili se brzy zpátkem do Morawy, aby se tam spojili s Pipem a s wětší mocí wojenskau, kterau již také král Sigmund sám wedl do pole z Uher. Pro zradu pana Jana Městeckého Pražané toho asi času powěsili korauhew jeho se znakem řebříků na pranéř na rynku Staroměstském.[36]) 1421

Útoky, které hrozily wýchodním Čechám ze Slezska a z Morawy, byly bezpochyby příčinau, pro kterau panstwo české z těchto stran země přes uzawření sněmu Kutnohorského nedalo se se swau hotowostí najíti u Slaného tak četně, jak si asi Pražané přáli; musiliť býti na pozoru proti bližšímu nepříteli. Také *Žižka*, jak se zdá, myslil tehdáž wíc na obranu proti moci krále Sigmunda než proti knížatům u Žatce. Zůstáwalť w okolí Čáslawském, účastniw se nejspíš prwé sněmu Kutnohorského jakožto jeden z dwadceti wládařů zemských. W tom došla ho zpráwa o jiných nepřátelích, kteří se tu chwíli odwážili útoku na Tábory. Lipolt *Krajíř*, heitman krále Sigmunda w Budějowicích, udeřil totiž na *Lomnici* u Třeboně, osazenau před rokem od Žižky, pokaušeje se dobyti města a twrze tamější zase. Nadto pak poskytl mu k tomu pomoci swé také pan *Oldřich z Rosenberka*, a zrušil tudy swé posawadní spojení se stranau pod obojí.[37]) Někteří jiní páni také

[36]) *Staré letop.* č. 27, 28.
[37]) Wiz pojednání Millauerowo o Žižkowi pag. 35.

1421 počali se toho času wiklati we swých úmyslích, hledíce k tomu, kterak král Sigmund znowu sbíral welkau wojenskau moc proti Čechům.[38]) Z té příčiny Žižka, zdwihnuw se s wojenskau mocí, kterau měl při ruce, ~~aby Lomnici wybawil~~, hned na cestě té počal wálčiti také s mocí Oldřicha Rosenberského. Dobylť předně a wypálil zámek jeho w *Poděhúsích* ~~nedaleko Zásmuk~~; odtamtud pak táhl přes *Soběslaw*, město rowněž panu Oldřichowi náležející, a dal pobořiti zdi městské i wěž kostela tamějšího.[39]) Když se pak potom přiblížil k *Lomnici*, pan Krajíř nedočkaw jeho, odtáhl z pole, wypáliw toliko městečko; Žižka pak zámek dobře opatřil.

Do krajiny nedaleko odtud byli se mezitím uchýlili šílenci pomatení učením Martina Loquisa, kteří wytrhše se ze wšech řádů církwe i společnosti lidské wůbec, oddali se žiwotu w nahotě a neřestech. Útočištěm jejich byly se totiž staly šíré lesy Walowské, na obau stranách řeky Nežárky ode wsi Walu nedaleko Weselí až k městečku Stráži se wztahující, kdež zwláště jistý ostrow blíž Stráže byl jejich oblíbeným bydlem. Odtud konali laupeže a wraždy, přepadáwajíce w noci okolní wsi a městečka, jakož Weselí, Stráž, Plesy, Řečici Kardašowu, a we dne páchali smilstwo we schůzích obojího pohlawí. Žižka, když se nacházel na blízku, mínil neřesti této učiniti konec, i wyprawil od Lomnice čtyry sta mužů dobře oděných, zejména lidu pánů ze Stráže a z Hradce, kteří mu nejspíš byli také proti Krajířowi pomocni, wedením Bořka Klatowského, a dal ostrow *naháčů* z nenadání obehnati, w auterý po sw. Lukáši čili 21 měsíce Října.[40]) Muži i ženy bránili se srdnatě; Bořek

[38]) Již 12 Října psali heitmanowé Zhořelečtí z ležení Lužičanů u Kladska k purkmistru a raddě swého města: Etzliche aus den behmischen herren weldin wol wedir keren, welde man sy uffnemen.

[39]) Wácslaw Březan w kronice Rosenberské (w Časop. mus. 1828 IV. 56) klade pobořeni zdí Soběslawských od Žižky na rok 1420; ale patrně omylem. Wawřinec z Březowé, jenž wěc wyprawuje w časowé sauwislosti, zejména s tažením Žižky od Čáslawě k Lomnici a s potomním wyhubením naháčů u Stráže, musil býti lépe zprawen.

[40]) Letopis kollegiata Pražského (u Höflera I. 85) klade toto wyhubení naháčů na den sw. Rufa t. j. 27 Srpna; což wšak není k wíře podobné. Nebo w měsíci Srpnu nacházel se Žižka předně s Pražany na jejich

sám padl w boji s nimi. Konečně jsau wšak přemoženi a někteří zbiti, jiní zjímáni a upáleni, w počtu asi čtyřidceti. 1421

Mezitím měli Pražané ještě jednau zaneprázdnění wálečné s panem Janem *Michalcem*, kterýž brzy po zmaření pokusu swého o Starau Boleslaw udeřil na jiné město jejich, *Bělau* pod Bezdězem, a osadil je lidem swým. Pražané wyprawili ihned wojsko swé w tu stranu, kteréž wytáhlo do pole w den sw. Hawla (16 Říj.). Posádka wšak páně Michalcowa, jak widěla přicházeti wojsko Pražské, opustila Bělau, a Pražané uwázali se we město znowu dne 18 Října, i zůstawili w něm swau posádku.

Již druhého dne potom (19 Říj.) stal se w Praze opět násilný převrat, kterým se strana wýtržná zmocnila panstwí we městě. Opět dal kněz *Jan ze Želiwa* zwoniti na welký zwon u matky boží Sněžné, a swolal znamením tím obec obojího města ku kostelu sw. Štěpána na Rybníčku. Tam jal se s powýšeného místa mluwiti k lidu a tupiti pány české, wině je z newěrnosti, i učinil konečně náwrh, aby Pražané nedbajíce jich, zwolili sobě plnomocného *heitmana*, muže statečného a wěrného, jehož welení by poslauchali. Ihned pozdwihli hlasů swých někteří nádhončí kněze Jana, a žádali, aby byl zwolen Jan *Hwězda* z Wícemilic, řečený jinak *Bzdinka*, muž dotud málo známý, o kterém prawili, že byl obci wždy nejwěrnější, dobře zaslaužilý a prawdy ewangelické hajitel obzwláštní. K tomu wšichni stranníci jejich hlasitě přiswědčowali, wolajíce: Tak! tak! a hned kněz Jan prohlásil Jana Bzdinku za heitmana od celé obce zwoleného. Moc jeho měla býti, tre-

tažení k Launům naproti Míšňanům, a potom zdržowal se déle w Praze, naléhaje mezi jiným na upálení Loquisa, kteréž se stalo w Raudnici dne 21 Srpna. Kdyby byl dne 27 Srpna zhubil naháče, byl by musil schwalně a welmi kwapně wytáhnauti k tomu z Prahy; což wšak nesrownáwá se se zewrubnějším wyprawowáním Wawřince z Březowé, dle něhož wytáhl Žižka z okolí Čáslawského (de confinio Czaslaviensi), kdež se již předtím některý čas zdržowal (ubi pro tunc fuerat), nejprwé k Poděhúsům, potom k Soběslawi, potom k Lomnici, a teprw po wybawení a opatření tohoto města proti ostrowu u Stráže. To wše by se w krátkém čase od odjezdu Žižkowa z Prahy (nejspíš teprw po 21 Srpnu) do 27 Srpna nebylo mohlo zběhnauti.

1421 stati wšecky neposlušné wězením neb i stětím, wypowěděním z města neb jakýmkoli jiným spůsobem; a také měl míti práwo nad konšely a jinými úředníky obce, aby je dle uznání swého směl ssazowati a jiné dosazowati na jich místa. Wedlé něho zwoleni jsau čtyři *podheitmaní*, dwa ze Starého a dwa z Nowého města, kteří jemu měli býti pomocni, a dle náwrhu jejich swolila obec zwláště, když by se wytáhlo do pole, aby bez wědomí heitmanů těchto nikdo neodcházel od wojska aniž se wzdalowal od boje pod ztracením hrdla i statků.

Wšecko to bylo usedlejšímu měšťanstwu welice proti mysli; ale nikdo se neodwážil we shromáždění tomto samém lidu roznícenému zjewně odporowati. Teprw když se po uzawřeních těch shromáždění rozešlo, sešli se sausedé starší w *Betlemě*, a wzawše radu mezi sebau, odebrali se odtud na radnici, a wznesli na konšely od sebe žádost, aby heitman zwolený nesměl moci sobě odewzdané užíwati bez wědomí konšelů a obce. Konšelé k tomu přiswědčili, ale nezachowali se dle toho. Krom toho pak započala nowě zřízená wláda městská wykonáwání moci swé skutkem krwawým, který se smýšlení wětšiny obywatelstwa Pražského dokonce protiwil.

Staupenci kněze Jana Želiwského, kterých on předešle již pobádal proti pánům strany pod obojí, brojili proti panstwu tím wíce z příčiny, že se nedostawilo w plném počtu k wojsku u Slaného, když bylo wyzwání k tomu učiněno od Pražanů; konšelé pak někteří, totiž nepochybně kteří drželi stranu kněze Jana, dáwali w tom zwláště winu panu Janowi *Sádlowi* z Kostelce, který byl předešle co posel do Prahy od panstwa shromážděného w Kutnéhoře důtkliwě domluwil knězi Janowi pro jeho wměšowání se do wěcí swětských. Pan Sádlo, zwěděw o tom, že jej winí ze zrady, mínil se osprawedlniti, a poslal do Prahy ku konšelům, žádaje, aby mu dali zabezpečení ku příjezdu do města. Konšelé odepsali mu, aby bezpečně přijel; neb že udáním proti němu učiněným wíry nedáwají. Tak nejspíš bylo uzawřeno od wětšiny, prwé ještě, než zwolením heitmana strana kněze Jana dostala znowu wrch jak w obci tak také w raddě. Pan Sádlo přijel wšak do Prahy

práwě nazejtří po této změně, dne 20 Října, prowázen jsa 1421
dwěma pány z Janowic Petrem a Purkartem bratřími. Odpoledne asi w hodinu nešporní wešel s pány těmito i s čeledí swau do radnice Staroměstské a mezi konšely do shromážděné raddy. Tu wšak jest w samé swětnici radní zajat, a průwodčím jeho kázáno, aby se bez něho wzdálili do swé hospody. Konšelé dočekali se času nočního; we druhau pak hodinu noční dali zajatého pána tudíž w domě radním stíti. Jsa horliwý podobojí, žádal býti před smrtí opatřen swátostí; ani toho wšak mu nedopustili. Tělo jeho pochowáno jest nazejtří w nejbližším kostele sw. Mikuláše beze wší pohřební slawnosti.

Když se powěst o tomto činu rozhlásila po Praze, bylo z toho welké užasnutí wětšiny obywatelstwa, která pána usmrceného welice želela. Wzpomínalo se na zásluhy jeho, které měl hned za žiwota krále Wácslawa, uměje odwraceti hněw jeho od mnohých osob, mistrů, kněží i měšťanů, a ujímaje se snah náboženských strany pod obojí wšelikým spůsobem. Zbožní kazatelowé kárali konšely soukromí i weřejně z těžkého hříchu, kterého se smrtí jeho dopustili. Strana práwě panující nedala se tím wšak odstrašiti. Jest té chwíle také wíce osob jiných we městě zatčeno a uwězněno na radnici pod obwiněním ze zrady;[41]) a w krátce potom wylaučili konšelé dle wůle heitmana pět spoluradních, a dosadili jiné na jich místa, o swolení obce k tomu se netázawše.

Tu práwě chwíli, dne 23 Října, přijelo poselstwo od welikého knížete Witolda do Prahy. Weliký kníže nesnášel se zcela s tehdejším jednáním mezi králem polským Wladislawem a Sigmundem, a nespauštěl se záměru swého o přijmutí koruny české, až by k tomu přišla whodnější chwíle. Protož těžce nesl zajetí poslů českých, kteří byli k němu posláni, a zasazowal se pilně o wybawení jich, napomínaje předně Hanuše knížete Opawského, aby je propustil, když pak to nic

[41]) Wztahují se k tomu slowa důtkliwého spisu kněze Wiléma proti mistrům a kněžím Pražským r. 1422 w *Archivu českém* III. 238: „kterak jsú tu chwíli ústa otewřeli, když jsú newěrného zrádci Sádlo stěli, aneb když jsú newěrné zrádce na rathúz wsázeli.“

1421 neprospělo, hroze jemu pomstau od sebe i také od krále polského. W úmyslu tom wyzýwali poslowé jeho Pražany, aby wyprawili wojsko jak největší možná do pole, kteréž by se spojilo s příbuzným jeho, knížetem *Sigmundem* synem *Korybuta* bratra krále polského, a udeřilo spolu s ním na zemi Opawskau, aby hubením jí wynutilo propuštění zajatých. Newíme, jak horliwými se prokázali tehdejší wládci Pražští k wykonání tohoto úmyslu, ježto zajisté účel poselstwa zajatého, totiž powolání nowého krále odjinud do země, nebyl dle jejich přání. Zatím wšak kníže Opawský zmařil zámysl wydáním poslů českých w moc krále Sigmunda do Morawy. Tam chowáni jsau předně na Špilberce u Brna; brzy wšak z rozkazu krále postínána jest wšechna jejich čeleď w Brně; poslowé pak sami odwedeni do wězení na Trenčín w Uhřích. Buď zároweň s posly welikého knížete buď něco málo později nawrátili se někteří ze starších poslů českých z Polska; z nichž jmenowitě obadwa mistry toho poselstwí učastné, Petra *Engliše* a Jana *Kardinala*, nacházíme w krátce potom w Praze. Někteří wšak zůstáwali i potom ještě w Litwě, jakž wíme jmenowitě o sausedu Staroměstském Mikšowi *Tkaničkowi*, a nepřestali pracowati i dále o dokonání swého úkolu.[42])

Král *Sigmund* byl tehdá již přijel z Uher do Morawy, kdež se asi 11 dní (16 až 26 Října) zdržowal we Brumowě při samých hranicích uherských. Zatím sbíralo se za ním wíce wojska jeho z Uher, a přešel zeť jeho *Albrecht* wéwoda rakauský s wojskem swým přes hranice morawské, kdež dobyl předně hradu a městečka *Jewišowic.* Pan Sezima z Kunštatu, jemuž hrad tento náležel, měl jak se zdá, nějaké zwláštní záwazky s Pražany co jich spojenec;[43]) když se wšak ani od nich ani od jiných pánů morawských nemohl dočkati žádné pomoci, wzdal se i s rodinau swau do zajetí. Mezitím pokračowal *Pipo*, wlaský heitman Sigmundůw, tím ukrutněji w pálení a hubení krajin w jihowýchodní části země morawské, a spůsobil tudy obecné ustrašení. Tu se odebral Sigmund

[42]) Wiz o Tkaničkowi na str. 128 w pozn. 84.

[43]) Pragensibus.. fideliter pro tunc servierat, prawí Wawřinec z Březowé.

s wojenskau mocí swau do Brna, a položil tam sněm pánům 1421
morawským ke dni 1 Listopadu. Wšichni dostawili se, ač teprw okolo 11 Listopadu, z bázně před jeho mocí, wyjma jen dwa, pana *Haška Ostrowského* z Waldšteina a Wácslawa syna páně Petrowa Strážnického z Krawař, kteří se jediní odwážili podstaupiti boj s některau částí wojska králowa. W plném spoléhání na wojenskau sílu swau žádal Sigmund na panstwu shromážděném, aby se odřekli a odpřisáhli čtyr artikulů Pražských a wšelikých jiných bludů odsauzených od církwe, zejména pak učení Wiklefowa a Husowa, aby se podrobili nálezům koncilia Kostnického učiněním pokání a přijmutím rozhřešení z kacířstwí, i aby slíbili napotom tupiti a hubiti ty, kdož by se bludů déle chtěli přídržeti. Obstaupeni bywše w Brně uherským wojskem Sigmundowým, podrobili se wšichni wůli králowě po rozmyšlení několikadenním, a zawázali se k tomu zápisem sněmowním (17 List.).

Nyní bylo potřeba i w Čechách sbírati wšecky síly k obraně země proti útoku od Morawy hrozícímu, a péče o to připadala na prwním místě Pražanům, kteří tehdáž wládli nejwětší sjednocenau mocí w zemi. Z příčiny té wytáhlo wojsko Pražské w málo dnech po příjezdu poselstwa litewského do pole k *Hoře Kutné*, kamž přitáhlo posledního dne měsíce Října před polednem. Wůdcem byl nejspíš nowě zwolený heitman Jan Hwězda z Wícemilic, k němuž bylo přidáno několik heitmanů podřízených. Ku prosbě Horníků, aby se městu jejich nedála od wojska žádná škoda, kázali heitmanowé pěchotě a wozům, aby se položily wenku mimo město na straně k Čáslawi. Nekázeň we wojště, prokázaná již nejednau předtím, objewila se wšak i tentokrát. Když táhlo wojsko branau wen z města, strhnul se pokřik jeděch na druhé, aby šli a žádali na městu nějakého občerstwení. Proti wůli heitmanů obrátili se tedy k městu, a nejprwé, ještě před obědem, udeřili na domy židowské, a pobrali w nich wše, co našli. Odpoledne pak asi o nešporách wběhli do kostela welikého, a roztlaukli obrazy, warhany, rohy oltářů, a rozházeli ostatky swatých z monstrancí, we kterých se chowaly, k welkému pohoršení a žalosti oby-

1421 watelů. Wojenská činnost jejich naproti tomu nebyla welká. Nepomýšlelot se ani na tažení proti knížeti Opawskému dle přání welkého knížete litewského, ani na poskytnutí pomoci Morawanům, nýbrž jak se zdá leželo wojsko bez zaneprázdnění 14 dní u Kutnéhory. Teprw 14 Listopadu předsewzalo obležení twrze *Malešowa*, wzdálené jen asi míli cesty od Hory, kteráž w pěti dnech již se wzdala pod umluwau (19 List.). O jiných předsewzetích wojska Pražského potom opět není nic powědomo, kromě že od Kutnéhory pokročilo něco ku předu až k *Čáslawi*.

Bezpochyby nebyla také wojenská moc poslaná od Pražanů do Kutnéhory k wětším předsewzetím dostatečná; nebo značná část branného mužstwa podržena byla w Praze pro jiné příhody. Na zpráwu, která došla od *Karlšteina*, že posádka tamější měla zásoby potraw uložené w chalupách pod hradem, wypraweno bylo dne 11 Listopadu w prwní hodinu na noc několik tisíc jízdných i pěších z Prahy, aby se zásob těchto zmocnili nenadálým přepadením. Hradčané Karlšteinští obdrželi wšak zpráwu o této wýprawě, prwé než Pražané přitáhli, i odnesli aspoň, co bylo lepšího, spěšně na zámek, čímž předsewzetí bylo zmařeno. Pražané spálili toliko chyše sedlské pod hradem i s lázní tudíž, a někteří z wojska pustili také uzdu swým wášním pikartským proti kostelu sw. Palmacia nedaleko Karlšteina, jenž stojí na wršku malém při břehu řeky Mže. Dobyli se totiž do něho, a pohodili swěcenau hostii z pušky stříbrné, we které byla chowána, pušku samu pak s sebau wzali. Wojsko se již nazejtří (12 Listopadu) nawrátilo do Prahy s nepořízením.

Jak jest widěti již z wýtržností wojenských proti poswátným wěcem, zmohla se w Praze následkem změny we spráwě města, kterau spůsobil kněz Jan Želiwský, znowu strana wýtržných nowotářů; i wzbudilo to znowu prudčejší různice o náboženstwí we městě; neb strana přídržící se řádů kostelních dle podání církwe nemínila wýtržností oněch mlčky snášeti. Mistr *Křištan* z Prachatic stál wždy w popředí mezi hajiteli starého církewního obyčeje. Od něho byly podány konšelům

jisté artikule stížností proti Janowi Želiwskému, který nowo- 1421
tářům wšelijak nadržowal. Konšelé sročili obadwa protiwníky osobně před sebau dne 8 Listopadu; kdež purkmistr hleděl je smířiti pěknau řečí, přimlauwaje jim, aby se nawzájem milowali a sobě byli pomocni. Domnělého smíření se wšak ukázal opak, sotwa den minul. Hned totiž nazejtří, w neděli dne 9 Listopadu, srotili se staupenci kněze Jana odpoledne po kázání k násilnému útoku na mistra Křištana a jiné jeho kněží při kostele sw. Michala; kterýžto úmysl swůj Janowi Želiwskému napřed oznámili, aniž on jim toho zbraňowal. Ihned obstaupilo několik set lidí faru a kostel sw. Michala, wolajíce, aby byl mistr Křištan utopen a kostel jeho rozbořen. Splnění této hrozby bylo překaženo, newíme zdali wkročením konšelů čili jinými lidmi, kteří se proti tomu postawili. Zůřiwci musili se rozejíti, wypustiwše toliko slowy wšelikau hanu a potupu na mistra. Ale z náwodu kněze Jana Želiwského dosadili konšelé mistru Křištanowi na příkoř nowého kazatele ku kostelu sw. Michala, kněze *Wiléma*, podezřelého z pikartstwí, který počal kázáním swým činiti zmatky w té osadě.

Poněwadž bylo i wíce jiných kněží we městě, kteří kázáním swým plodili různice we wíře, a čím dál tím wíce popauzelo se tím záští mezi stranami w lidu, uznali konšelé a starší obecní za dobré, wyzwati mistry a kněží, aby se společně sešli a pojednali o wěcech, kterých se různice týkaly, tak aby srownajíce se mezi sebau, rozmíškám w lidu zjednali konec. K rozkazu konšelů stal se sjezd kněží a mistrů k tomu cíli dne 12 Listopadu w kolleji Karlowě. Shromáždění tomu předložen jest náwrh sepsaný od mistra *Jakaubka* ze Stříbra a mistra Petra Engliše, který především ukazowal na potřebu, aby zachowáwána byla statuta obecná posledně synodau provinciální uzawřená. Na základě tom nawrhowali mistři řečení, aby wšichni we shromáždění přítomní slíbili sobě znowu, nálezy ty zachowáwati; aby každý kněz, jenž by chtěl w Praze přebýwati, slíbil poslušnost spráwcům duchowenstwa na synodě řečené jednosworně zwoleným; aby nikdo spráwcům duchowenstwa nečinil překážek, když by nastupowali mocí úřadu

1421 swého proti neposlušným nebo bludným, tak aby takowí z města byli wypowěděni; aby žádný kněz nezačínal žádných nowot aniž nerušil žádných obyčejů w církwi od starodáwna rozumně zachowáwaných, leč by se w tom prwé opowěděl spráwcům duchowenstwa, jichž konečným wýrokem má se sprawiti; též aby nebyl žádný kněz dosazen k žádnému kostelu we městech Pražských od kohokoliwěk, pokud by ho spráwci duchowenstwa po pilném přeswědčení neuznali dle mrawů i umění za schopného k duchowní spráwě a o tom osadníkům toho kostela známost neučinili; konečně, aby požádána byla obec Pražská, by nikomu nedala ujímati se neposlušných proti spráwcům duchowenstwa pod zwláštní pokutau, kterau by obec ustanowila.

Když články tyto byly we shromáždění přečteny, přiswědčowalo k nim wšechno ostatní přítomné kněžstwo; jen kněz Jan Želiwský, když to spatřowal, ozwal se, řka ausměšně: Kusowé tito jsau proti mně a proti knězi Wilémowi. Owšemť byli oni obadwa wýtržní. Když pak potom byla ještě připwedena řeč na učení o očistci, prohlásil se: Chci o tom widěti písma jasná a jimi se sprawiti.

Dle uzawření sboru odebralo se o dwa dni později (14 Listop.) několik mistrů a kněží k tomu ustanowených na radnici, aby přijaté náwrhy jakožto usnešení weškerého duchowenstwa obci přednesli. Tu se strhnul prudký odpor od staupenců kněze Jana, zaměřený hlawně proti osobám čtyr spráwců duchowenstwa, zwolených synodau. Ne ti, než kněz Jan samoten aby byl spráwcem a ředitelem wšeho duchowenstwa, tak žádali s křikem welikým, a on ať prý, když bude potřeba, přijme k sobě z mistrů, koho bude chtíti. K řeči té zdwihl se kněz Jan, a pokynutím ruky zjednaw sobě ticho, twářil se pokorným, řka, žeby jeho nebylo s to, aby sám jeden sprawowal tak welké duchowenstwo, než aby prý mistr Jakaubek a mistr Jan Kardinal byli spráwci, on pak žeby wolil jako žák jejich po jich boku sedati a břímě na sebe uložené, jakkoli těžké, tím spůsobem snášeti. Když potom byl předložen artikul o očistci, newíme w jakém znění nawržený, přišlo ke

mnohým řečem rauhawým a posměšným. Jeden z předních 1421
následowníků kněze Jana, *Jíra rukawičník* z Nowého města, prawil: My newíme, jestli jaký očistec čili nic, a s tím buď jméno boží pochwáleno. Ale jiný saused, powstaw, rozkládal ausměšně: Jindy prý kněží tím očistcem swým naplňowali si měšce, a poněwadž měšce jejich jsau již prázdny, nedostáwajíce ofěr, chtěli by si je znowu naplniti tím očistcem; ale neoklamau nás jím, jak nás jindy klamáwali. Konečné usnešení se o tom nestalo žádné; ale nawržení, aby byl Jan Želiwský jediným spráwcem duchowenstwa, jest schwáleno, a mimo to uzawřeno, aby se zrušilo zwonění za zemřelé a wšeliký zpěw žákowstwa při pohřbích, aby prý každý pochowáwal sám swého zesnulého bez wšelikých obřadů kostelních. Potom hned posláno jest k wojsku, které ty dni po dobytí Malešowa, jak powěděno, bylo se položilo u Čáslawě, i oznámena jsau mu uzawření obcí, aby k nim též přiswědčilo, zejména ku prohlášení kněze Jana Želiwského za jediného spráwce duchowenstwa. U wojště, to jest mezi sausedy polem ležícími, nebylo wšak o tom smýšlení jednostejné, i ujednáno konečně, aby spráwa duchowenstwa byla poručena spolu s knězem Janem třem mistrům, *Jakaubkowi*, Janu *Kardinalowi* a Petru *Englišowi.* Mistr Jan *Příbram*, jenž byl smířliwým chowáním swým ku pánům na sněmě Kutnohorském popudil nechuť panující strany w Praze proti sobě, a saudruh jeho k témuž sněmu wyslaný, mistr Prokop z Plzně, byli uzawřením tím z počtu čtyr spráwců duchowenstwa wylaučeni. Ustanowení tedy, které se bylo stalo synodau obecnau we srozumění s arcibiskupem Konradem a mělo míti platnost pro celau zemi, jest tímto spůsobem jednostranně od pauhé obce hlawního města zwráceno a změněno.

Mezitím, co se Pražané pod tlakem nerozwážné lidowlády pilněji zanášeli spory náboženskými než péčí o obranu země, byl *Žižka* brzy po přemožení naháčů přinucen, od hranic rakauských, při kterých se tehdáž nacházel, obrátiti se s některau částí wojenské moci Táborů do západních krajin země české, kdež se znowu zdwihali domácí nepřátelé strany pod

1421 obojí. Ačkoli příměří zawřené w měsíci Unoru s Plzní a mírem zemským toho kraje ještě zadlauho nedošlo, učinili Plzňané a šlechtici okolní s nimi spojení již dne 26 Října útok na twrz *Štěňowice*, něco wíc než míli cesty od Plzně ležící na jižní straně při řece Auhlawě, kterau byl Žižka osadil lidem swým, a dobywše jí mocí, zbili wíce než šedesát osob obojího pohlawí, kteří se tam dostali do jich rukau. Nad to pak w krátce potom wytáhli do pole w stranu půlnoční, a oblehli hrad *Krasikow* čili Šwamberk. Na zpráwu o tom dal se Žižka na rychlý pochod do těchto krajin, a přitáhnuw na blízko Krasikowa, sebral zásoby potraw z okolních wesnic a městeček, a mocně je wprawil do obleženého hradu. Wojsko Plzenských, které okolo leželo, přinuceno jest k útěku, na kterém Žižka je stihal. W tom přitáhl Plzenským ku pomoci s několika sty jízdných pan Henrich z Plawna, který nedbaw smlauwy zawřené s Pražany při swém propuštění z wazby na radnici Staroměstské, byl mezitím přistaupil ke straně krále Sigmunda a odtud byl stále jedním z předních jeho příwrženců w zemi. Není známo, zdali wyplatil Staroměstským summu dwau tisíc kop jim slíbenau; ale místo prachu puškowého, jejž jim byl slíbil, poslal prý jim prach lípowý, swrchu posuw prachem dobrým. Pražané powěsili za to korauhew jeho se znakem lwice na pranéř, wedlé znaku pana Jana Městeckého, kdež wisel potom wíc než dwě léta.[44]) Žižka musil před Henrichem Plawenským ustaupiti nazpět, a dal se na cestu k Žatci, na kteréž nyní Plawenský s Plzňany a jinými táhl za ním. Po mnohých šarwátkách swedených na cestě hledal Žižka útočiště na wysoké a prostranné hoře řečené *Wládař*, nedaleko Žlutic, kdež ohradiw se wozy a rozestawiw pušky, bránil se obratně ustawičným útokům nepřátel, tak že nikterak nedowedli dobyti se nahoru. Zlé počasí při mraziwém prudkém wětru stěžowalo mu obranu welice. Po třech dnech pak došla mu potrawa pro lidi i pro koňstwo. Tím přinucen horu opustiti, probil se mocným útokem skrze nepřátely, a táhl dále

[44]) *Staré letop.* č. 27.

až k *Žatci*, kdež jemu měšťané wyjeli wojensky wstříc k uwítání a přijali jej radostně do města. 1421

Toho času wyprawil již král Sigmund část wojska swého od Brna do Čech přes *Poličku*, kteréž město dobyto jest zradau a w něm asi 1300 lidí obojího pohlawí ukrutně zbito. Sigmund sám s hlawním wojskem swým, w počtu wíce než 60000 mužů, obrátil se z Brna do Jihlawy, a strojil se odtamtud rowněž do Čech, kdež mínil předně zaměřiti k Hoře Kutné. Welké přesile této nemohlo wojsko Pražanů odolati; ale také ani neodwážilo se zůstati w tehdejších swých stanowištích pewných, nýbrž zůstawiwši posádky w Čáslawi a w Kutnéhoře, obrátilo se odtud ke Hradci Králowé, snad aby zastawilo další pochod menšího wojska Sigmundowa od Poličky, potom wšak dokonce se nawrátilo do Prahy, kamž přitáhlo dne 25 Listopadu. Teprw nyní konšelé Pražští přestali důwěřowati samotným silám swým, na které je jak se zdá strana kněze Jana Želiwského odkazowala w nenáwisti swé proti panstwu, i wyprawili posly a listy na wšechny strany, k Žižkowi i bratřím Táborům, k pánům a městům i k sedlským sborům, kde kteří stáwali, wyzýwajíce wšechny, aby pospíšili shromážditi se w Praze k boji pro obranu zákona božího.

Tu se ukázala při panstwu dílem neochotnost předešlá k napomáhání snahám strany pod obojí, která při některých jen wítěznými zbraněmi Pražanů a Táborů byla na čas přemožena, dílem objewily se škodliwé následky brojení kněze Jana Želiwského a stranníků jeho w Praze, kterým i oprawdowí milowníci kalicha mezi pány byli uraženi a popuzeni, tak že netoliko Oldřich Rosenberský, Jan Chudoba Wartenberský na Ralsku, Jan Městecký a jiní jejich smýšlení, nýbrž i pan *Čeněk z Wartenberka* a z Weselé auplně se odwrátil od Pražanů, ano konečně spolu s jinými odebral se pod bezpečenstwím k Sigmundowi do Jihlawy a slíbil mu znowu wěrnost co králi. Zrádné zawraždění pana Sádla w Praze přispělo, jak se zdá, nejwíce k tomuto neblahému předsewzetí. Chátra Pražská ulehčowala si při zpráwách těchto protiwných tím wětším ukřikowáním wšech starších a rozwážnějších sausedů, zwláště

1421 pak soptěním proti mistrům Pražským, kteří se stawěli proti škodliwým nowotám náboženským. We dne w noci dály se wýstupy proti nim, a lálo se na ně, aby prý nejlépe byli zbiti neb utopeni jakožto swůdci a pronásledowatelé prawých kněží, nebo prý aby byli psy wyštwáni z města a wywedeni pod korauhwí páně Čeňkowau, aby se wíckrát do Prahy newrátili.

Této chwíle oswědčil se opět *bratr Žižka* jakožto nejstatečnější wůdce w obraně wlasti a w odporu proti Sigmundowi co auhlawnímu nepříteli strany pod obojí. Dle žádosti Pražanů zdwihl se s wojskem swým ze Žatce, a přitáhl w pondělí dne 1 Prosince do Prahy s pěšími a jízdnými, bratry a sestrami i s wozy wálečnými jak obyčejně, též s kněžími, kteří nesli swátost těla božího před wojskem. Pražané uwítali jej radostně a se wšemožnau sláwau, wyšedše jemu wstříc muži i ženské, s duchowenstwem, rowněž welebnau swátost nesaucím. Při wjezdu wojewůdce, nyní na obě oči slepého, zwonilo se na welké zwony na radnici Staroměstské a po wšech kostelích, a prokazowala se mu wšeliká jiná čest, jak bylo jindy w obyčeji při wjezdu knížete zemského do města. Žižka pobyl týden w Praze, jednaje s řediteli obce o wšeliké potřebné wěci a sbíraje snad také mezi tím časem wíce wojenského lidu k sobě. Pražané přijali jej nepochybně určitými umluwami za nejwyššího ředitele swých wěcí wojenských společně s Tábory, odkudž nazýwal se w prwním čase potom „spráwcem obcí české země příchylných a plnících zákona božího".[45]) We swátek početí panny Marie, dne 8 Prosince, wytáhl se swými se wšemi od Prahy k *Hoře Kutné*. Nazejtří potom táhli Pražané za ním se swým lidem.

Ačkoli čtwrtletní lhůta daná Kutnéhoře smluwau s Pražany w měsíci Kwětnu, do které se měli odtamtud wystěhowati wšichni, kdož nechtěli se přiznati ku kalichu, již dáwno byla prošla; nacházelo se we městě tomto posawad mnoho zarytých protiwníků strany pod obojí. Mnozí Horníci a hawíři byli dle smlauwy oné opustili město s wěcmi swými; ale na

[45]) Názwu tohoto užíwá w listě daném dne 10 Ledna 1422 „u Německého Brodu na poli". Wiz *Archiv český* III. 301.

cestách byli na mnohých místech přepadeni, pobrány jim wěci, 1421
které wezli s sebau na wozích, ano některým uřezány nosy; tak zohaweni, wrátili se zase do Hory. Byla to nepochybně zlá známka, kterau se Horníci poskwrnili metáním kacířů do šachet, což nedalo mstychtiwosti lidu obecného, aby šetřil smlauwy s nimi zawřené. Přirozeně popuzowalo se tudy zas tím wíce záští Horníků proti swým přemožitelům. Kromě wystěhowalých bylo nejspíš ještě wíce takowých, kteří, aby nemusili zanechati swých statků a swé posawadní činnosti, jen na oko přiznali se ku kalichu, w srdcích swých wšak chowali ke ctitelům jeho wždy stejnau nenáwist a taužili po chwíli příhodné, w kterau by se pomstili a se wyswobodili. Již w měsíci Říjnu, když se wojsko slezské a lužické sbíralo we hrabstwí Kladském k wýprawě do Čech, dostali knížata slezští tajný dopis z Kutnéhory, kterým se jim oswědčowali skrytí tamější protiwníci strany pod obojí, že drží s nimi, a když by jen přitáhli k městu jejich, že chtí pobiti kacíře we městě bydlící a knížata k sobě přijmauti.[46]) Příběhy pozdější ukázaly, že nabídnutí toto bylo oprawdowě míněno a že Horníci opět, když se strojil Sigmund k tažení do Čech z Morawy, pilně osnowali úklady k zahubení wšech staupenců strany pod obojí we swém městě. Nekázeň wojska Pražského a zneuctění od něho poswátných předmětů w kostelích Kutnohorských musilo je podrážditi tím wíce.

Když přitáhl Žižka k Hoře, wyjeli jemu Horníci ku poctě wstříc jezdecky, a jewili na oko radost z jeho příchodu. Zdá se pak také, že Žižka nedopustil wojsku swému žádných podobných wýtržností jako předtím Pražané. Nicméně, když kněží Táborští nazejtří po přitažení k Hoře wešli do kostela sw. Jana we městě a jali se w něm konati služby boží a rozdáwati swátost swým obyčejným sprostým spůsobem, bylo z toho nowé pohoršení obywatelů, kteří ze zwědawosti přišli do kostela na podíwanau.

W Praze zatím po odchodu Žižky nepřestali nowotáři ještě i nyní pobuřowati obecný lid proti starým řádům kostelním

[46]) Palackého *Urkd.* I. 161.

1421 a jich hajitelům. We shromáždění obce swolaném na radnici, we kterém opět nikdo ze starších a mírnějších neodwážil se odmlauwati, učiněn nález, aby žádný kněz napotom nezasazowal se o wěci, bez kterých prý pokolení lidské může býti spaseno, i aby wšechno, čeho prý Kristus a jeho apoštolowé neučili, bylo opuštěno a dokonce wymýtěno, poněwadž prý Kristus we swém nowém zákoně položil dostatečně to, co náleží k spasení. Dále zaměřili půwodcowé toho k rozhodné ráně na mistry učení Pražského, kteří jim byli největší překážkau. Uzawřeno totiž rozkázati mistrům, aby privilegia a statuta swá wydali na radnici, aby byla přehlídnuta, a což by prý w nich nalezeno bylo odporného zákonu božímu, aby bylo zrušeno neb opraweno. Běh potomních událostí wálečných wšak konečně odwrátil mysli od těchto chtíčů, tak že k wykonání nálezů těch na ten čas nepřišlo.

Mezitím překročil již král Sigmund s hlawním wojskem swým přes hranice české, a táhl přes *Humpolec* a *Ledeč* se směrem k Hoře Kutné, které se mínil zmocniti, pomíjeje obyčejné cesty přes Čáslaw. Wojenská moc jeho byla k tomu znamenitě sesílena branným lidem pánů českých, kteří se k němu byli dostawili w Jihlawě, pana Čeňka z Wartenberka, Oldřicha Rosenberského, Wiléma Zajíce, Jana Městeckého, Půty z Častolowic a wíce jiných. Také mnozí Horníci, kteří byli prwé město swé opustili, účastnili se této wýprawy, doufajíce brzy se nawrátiti zase k domům a statkům swým. Wojsko králowo uherské a německé páchalo na cestě wšelikau ukrutnost pálením wesnic, městeček a twrzí, zadawowáním ženského pohlawí, wražděním dětí a jinými ohawnostmi, urážejícími pauhým wyprawowáním wšechen cit lidský. Na zpráwu o tomto tažení nepřítele wytáhl Žižka s wojskem Táborským i Pražským z Hory wen do pole za hořejší stranau města, odkud bylo nepřítele očekáwati, a položil se u hutě řečené Tábor, nowě wystawené od krále Sigmunda za jeho předešlého pobytu w Hoře Kutné. Huť tato stála nejspíš u powěstné šachty, kterau Horníci posměšně byli nazwali Tábor, když do ní wházeli nešťastné oběti swého záští. Když se wšak Sigmund w Ledči

s wojskem swým poněkud zdržel, wytáhl Žižka se swými k Čá- 1421
slawi, aby usnadnil připojení k sobě některé posily, kterau jemu přiwedli tři páni morawští, ti kteří se nepoddali králi Sigmundowi, pan *Hašek z Waldšteina*, Wácslaw syn Petrůw ze Strážnice a pan Boček z Kunštatu. Po spojení tom dobře osadil *Čáslaw*, a nawrátil se do *Hory*; odtud pak w neděli ráno den sw. Tomáše (21 Prosince) opět konal připrawy k wytažení do pole we směru témž jako předešle. Po ranních službách božích učiněno jest wyzwání a napomenutí k obywatelům Kutnéhory na kázáních od kněží a na ulicích woláním biřicowým we jménu Žižky, Pražanů i pánů práwě řečených, aby byli wšichni hotowi postawiti se proti králi a zachowati wíru, kterau slíbili pomáhati k hájení prawdy ewangelické, i aby se nedali pohnauti strachem před králem se blížícím; neb že když zachowají wěrnost k heitmanům, páni a rytířští lidé i Pražané míní raději hrdla swá s nimi složiti než je opustiti. Potom po malém pojedení dáno znamení zwonem, a wojsko wytáhlo před město branau Kauřimskau čili západní. K opatrowání města zůstawen jest w něm mincmistr, nepochybně Mikuláš wýše připomenutý.[47])

Sotwa bylo wojsko asi na dwa hony od města wzdáleno, tož počalo se blížiti wojsko Sigmundowo w jednotliwých zástupích od strany, odkud ho Žižka byl očekáwal. W jednom zástupě wětším jízdném bylo wřaděno uwnitř mnoho set wolů a kraw, aby se zdál ještě wětší widaucím ku postrachu.[48]) Wojsko Žižkowo wšak hned se postawilo w šik, a obklopilo se se wšech stran wozy; při čemž také někteří z měšťanů Kutnohorských, kteří se k wojsku připojili, a jiní, kteří wyšli toliko díwat se, pojati jsau do wozowé ohrady, majíce na sobě odění a w rukau cepy. Na wozích postawena jsau četná děla připrawená ke střelbě. Před nastáwajícím bojem učinili kněží

[47]) Magister montium, prawí Wawřinec z Březowé, neudáwaje jména.

[48]) Tak wykládá úmysl přitom Wawřinec z Březowé. We *Starých letopisech českých* na str. 49 čte se o tom, ač teprw při událostech druhého dne: „a ženú před sebú woly *pro pušky*“, jako by byli měli Táboři a Pražané wystříleti se ze swých pušek na tento dobytek; což wšak méně se podobá.

1421 krátké napomenutí k wojsku, a wšichni padli na kolena, a pomodlili se. Potom pasowáno jest mnoho bojowníků na rytířstwí k wětšímu powzbuzení udatnosti. Brzy počaly jednotliwé zástupy wojska králowa najížděti na wozowý šik, pokaušejíce se úprkem jej rozraziti; ale pokaždé jsau střelbau z děl odraženi se ztrátami. Částečné takowé boje trwaly toho dne až do noci.

Mezitím powedla se wšak Horníkům, kteří tajně drželi se Sigmundem, zrada, s welkau odwahau i opatrností osnowaná. W dorozumění s wystěhowanými spolusausedy, kteří se nacházeli we wojště, mínili wykonati zahubení nenáwiděných kacířů we městě swém, po kterém nepřestali taužiti. Podtají byli k tomu powolali mnoho hawířů ze šachet do města, kteří se do očekáwané chwíle ukrýwali po sklepích. Ustanoweno bylo jisté znamení a heslo, dle kterého by se poznali stejně smýšlející; kdo ho neznal, měl každý býti usmrcen. Když tedy wojsko české, jak powěděno, blízko města wenku za branau Kauřimskau bylo zaneprázdněno šarwátkami s nepřítelem, otewřena jest od spiklých najednau brána Kolinská, a jí wpuštěni jsau Horníci odběhlí a několik set mužů z wojska Sigmundowa do města. Ihned přidali se k nim wšichni spojenci jejich we městě; ozbrojení hawíři wylezli ze sklepů, a nyní počalo se wraždění wšech obywatelů, kteří drželi se stranau pod obojí. Wrahowé dobýwali se do wšech domů, a zwláště ti, kteří se wrátili z wyhnanstwí, běželi každý do swého někdejšího příbytku, a konali mstu nad nynějšími držiteli. Proti duchowenstwu zuřeno zwláště. Do fary přiběhl nějaký žák zběsilý, a ptal se po faráři, mistru Petrowi; když pak mu řečeno, že byl wenku při wojště, pojedl a napil se; za chwíli wšak přiwedl s sebau dráby, kteří mečem usmrtili jiné kněží na faře meškající i s šafářem farářowým. Starý jeden kněz ctihodný a šedý, který nalezen byl w kostele před oltářem kleče, tudíž jest chopen a ubit mnohými ranami. Někteří lidé utekli se na wěž; jsau wšak tam stiháni, zbiti a s wěže smetáni, mezi nimi kněz jistý Matěj Slowák. Lidé, kteří neweděli o spiknutí a chtěli dáti znáti, že se nesrownáwají s Pražany u wíře, wystrkowali rozličné obrazy Krista a swatých ze swých

domů, zwláště které předtím byly odstraněny z kostelů, když 1421
je kazili žoldnéři Pražští; a obrazy tyto jsau potom s welkau radostí postawowány zase na oltářích. Naproti tomu neznali horlitelé protí kacířstwí žádné úcty k poswátným předmětům ctěným od druhé strany, nýbrž nakládali s nimi rauhawě jako jinde Tábořì. Archu krásného díla, nedáwno w kostele postawenau, wynesli wen a rozsekali na kusy, nedbajíce o tělo a krew Kristowu w ní chowanau; a w kapli we dwoře mincmistrowě nalezše hostii poswěcenau w monstrancí, nohami prý ji šlapali. Kutnáhora dostala se takowýmto spůsobem nenadálým w moc krále Sigmunda. Co se přitom stalo s mincmistrem w Hoře zůstaweným, neudáwá se nikdež; ale také neděje se později o něm nikde žádná zmínka.

Dobytím Kutnéhory dosáhl Sigmund důležité wýhody, že mohl zásob potraw, jak se zdá welmi hojných, které se chowaly w tomto městě, užiti pro swé wojsko, ježto naproti tomu wojsko Žižkowo, špižírny této zbaweno, trpělo nedostatek. Sigmund za tau příčinau ještě téhož dne, asi když se již stmíwalo, zaujal s wojskem swým postawení docela blízko města a nedaleko od wojska Žižkowa. W noci wšak Žižka wytrhnul s bojowníky swými ze swé wozowé ohrady, a učiniw útok na wojsko králowo silnau střelbau z pušek, přinutil je z postawení toho zase ustaupiti. Nicméně druhého dne ráno (22 Pros.) ustaupil, jak se zdá, sám také dále od Hory w opačném směru na stranu půlnoční pod horau *Kankem*, a zaujal postawení nepochybně wýhodnější, we kterém mínil očekáwati útok, hotow jsa k bitwě rozhodné. Wojsko Sigmundowo, na počet třikrát tak silné jako Žižkowo, obstaupilo jej nyní se wšech stran, ale boje nezačalo, nýbrž jak se zdá doufalo nepřítele přetržením dowozu potraw připrawiti ke wzdání. Takéť trpělo wojsko české silně hladem i zimau. Ale Žižka, jehož síly nestačily, aby byl mohl sám přistaupiti k útoku a dobyti wítězstwí, poznaw úmysl nepřítele, wyčkal toliko ten den; když pak přišla noc, dal se s wojskem swým mocně na pochod, a prorazil sobě cestu brannau mocí skrz nepřátely, kteříž mu musili ustaupiti. Tím spůsobem odtáhl dále od Hory až ku Kolínu.

1421 Sigmund, jak se zdá, teprw nyní osobně wjel do Kutnéhory, kdež milostiwě mluwil s měšťany, kteří se přiznali k jeho straně, a těšil je dobrau nadějí w budaucnost.[49]) Maje za to, že před ním Čechowé utekli ze strachu, pokládal se tu chwíli za wítěze, ale neužil domnělého wítězstwí swého k ničemu jinému než ku pálení a hubení krajiny okolo Hory a Čáslawě. Mnoho wsí, dworů, twrzí a městeček otewřených jest obráceno w popel, a činěny w nich wšeliké zádawy, při čemž wojsko Sigmundowo rozjelo a rozběhlo se na wšecky strany w různých zástupích, nezachowáwajíc žádného potřebného pořádku. Hlawní ležení nacházelo se w *Nebowidech*, wesnici asi na půl cesty mezi Horau a Kolínem ležící. Zatím u Kolína zůstalo státi wojsko Pražanů; ale Žižka dal se na jízdu do okolních krajin odtud až k Jičínu, a jal se sbírati nowý lid odewšad, bezpochyby wětším dílem lid sedlský, který k wyzwání oblíbeného wůdce wšudež lehce se dal pohnauti ke chápání cepů a palic. Jednalo se o to, aby se wojsko české w počtu lidu mohlo měřiti s lidem králowým.

Za nepřítomnosti Žižkowy wyprawil se ku Pražanům do Kolína šlechtic polský Záwiše Černý z Garbowa s pěti průwodčími od wojska Sigmundowa, při kterém meškal na wýprawě této co posel krále polského Wladislawa w jednání doposud trwajícím o přátelstwí mezi oběma králi. Bezpochyby užil jeho král Sigmund co posla k wyjednáwání s Pražany, chtěje s nimi obzwláště docíliti nějaké umluwy a odtrhnauti je tudy od Táborů; k čemuž wšak tehdáž sotwa byla jaká náklonnost buď we wojště Pražském buď při tehdejších wládařích Pražské obce.

Mezi těmito příběhy w krajině u Kutnéhory wzchopili se znowu někteří páni čeští protiwní straně pod obojí w půlnočních krajinách země, jmenowitě pan Sigmund Děčinský z Wartenberka a pan Hynek Hlawáč z Dubé, a jali se proti Praža-

[49]) *Windek* p. 1148 prawí: Also zoch der könig auf den Berg zu dem Kutten, und nam den wider ein an dem weinacht obende. Toto udání dne nesrownáwá se s prawějším udáním Wawřince z Březowé, pokud se týče dobytí Hory, ale jest dosti podobné, týká-li se toliko wjezdu Sigmundowa do města již prwé dobytého.

nům obléhati Litoměřice. Heitman Litoměřický wšak, pan 1422
Hynek z Kolšteina, udeřil na ně w neděli dne 4 Ledna roku 1422, a porazil je na hlawu, tak že musili od města upustiti a pobráno jest jim 70 wozů se špíží a s wínem, jehož bylo 38 sudů tříwěderních.

Již dwa dni po odražení nepřátel na této straně přišlo k opětnému sražení wojsk u Kutnéhory. Žižka, nawrátiw se ze swé jízdy s četným lidem nowě sebraným do Kolína, wytrhnul odtud z nenadání ku předu w den božího křtění čili tří králů (6 Led.), a postawil se s celým wojskem swým uspořádaným k bitwě proti wojsku králowu u *Nebowid.* Lid jeho hořel žádostí pomsty za ohawné skutky spáchané od wojska Sigmundowa. Násilí učiněné w Nebowidech od Uhrů nešťastné díwce, která se před nimi byla skryla w jedné stodole, až jest umořena, wzbudilo tehdáž zwláště žiwé roznícení we wojště českém. S welkým křikem wálečným udeřili na nepřátely, kteří stáli w popředí po wrších hustě, jak by prý na les hleděl, a brzy rozštípili je a porazili na útěk, čímž hned také wšecko ostatní wojsko Sigmundowo, na bitwu nepřiprawené a beze wšeho pořádku sem tam roztraušené, uwedeno jest we zmatek.

Sigmund tím překwapen, nepokládal se za bezpečného w Kutnéhoře, a uzawřel hned odtud ustaupiti. Chtěl, aby někteří páni čeští wložili se posádkau a wzali obranu města na sebe; ale nepřišlo k tomu, protože nejspíš nikdo se toho nechtěl odwážiti. Protož král, nechtěje města tak důležitého dopřáti swým nepřátelům, mínil je zkaziti, a dal oznámiti obywatelům, kdož by chtěli se zachrániti, aby s ním zároweň se odstěhowali wezmauce s sebau lepšího statku swého, kolikž by mohli. Horníci, kteří se straně pod obojí tak newěrně zachowali powražděním staupenců jejich we swém městě, nesměli doufati w žádné milosrdenstwí, když by se podruhé musili poddati Pražanům a Táborům; protož dali se u welkém počtu na útěk s ženami i dětmi pod ochranau wojska králowa. Některé přednější měšťany, kterým král nejspíš newěřil, dal zjímati a naložiti na wozy, k nimž jsau přiwázáni prowazy a tak odwezeni. Potom dal *Horu zapáliti* ještě téhož dne w třetí

1422 hodinu na noc, to jest asi w osm hodin wečír, a odjel z města. Uhři jeho dali se přitom hned také w drancowání domů, které ještě nehořely. W tom wšak přitrhlo s druhé strany wojsko české, a jalo se oheň hasiti; což aspoň dílem se podařilo, tak že jen welká část města skutečně jest ohněm strávena.

W noci potom a druhého dne, 7 Ledna, utíkalo wojsko Sigmundowo bez zastawení a we welkém zmatku jinau cestau, než kudy bylo přišlo, se směrem k Německému Brodu, městu, které se přídrželo krále. Žižka táhl wšak spěšně za nimi, a dohonil jich we čtwrtek dne 8 Ledna u *Habru*. Zde mínil Sigmund swésti bitwu, a kázal wojsku swému postawiti se do šiku na jistém pohoří; ale wojsko jeho uherské zpěčowalo se již bojowati, a dáwala se wina této nechuti i Pipowi, co wůdci jízdy uherské. Když Žižka ihned také sšikowal swé wojsko a s hlasným traubením dal hnáti útokem na postawení králowo, obrátili záda Uhři prwní, opustili korauhwe, a pobodli koně k rychlému útěku, w nějž po krátkém boji bylo také ostatní wojsko i s králem samým strženo. Mnozí udatní mužowé, zwláště šlechtici, kteří nechtěli hanebně utíkati, padli buď mečem, buď jsau zajati. Nyní stihal Žižka poražené nepřátely až k *Německému Brodu*, něco přes dwě míle od Habru wzdálenému. U města tohoto opět jen některá část wojska Sigmundowa postawila se w šik, a pokusila se zastawiti nepřítele; ale darmo; opět jsau wšichni zbiti nebo zjímáni. Sigmund sám, chtěl-li zdráw ujíti, nesměl se zdržeti ani w Německém Brodě, nýbrž odjel w noci po témž dni nešťastného boje u Habru, a wojsko jeho skoro wšecko za ním následowalo. Most přes řeku *Sázawu*, jehož užil král, nestačil pro wšecky. Jízda uherská, čítající 15000 mužů, s wůdcem swým Pipem jela přes řeku tehdáž zamrzlau. Pod welkau tíží tolika koňstwa prolomil se wšak led, a utonulo, což mohlo býti nalezeno, 548 jezdců. Na strašliwém tomto útěku zanechalo wojsko tudíž před městem welké části swých zawazadel, která upadla do rukau wojska Žižkowa. Počítalo se wíce než 500 wozů plných natlačených a prý wrchowatých s rozličnými wěcmi, také s klenoty, penězi, rauchy, též i s truhlami plnými knih,

prý židowských i křesťanských, jichžto samých bylo prý, žeby 1422
jich na tři nákladní wozy newzebral.

Wítězstwí Čechů bylo úplné a rozhodné. Králi Sigmundowi záleželo jen ještě na zachowání Německého Brodu, dílem snad aby byl Čechům překážkau w stihání dalším jeho wojska. Několik šlechticů českých, německých a polských, mezi nimiž také *Záwiše Černý* wýše zmíněný, zůstali za tau příčinau w Brodě. Záwiše uwázal se dobrowolně co heitman w řízení obrany. Žižka wšak, zůstaw přes noc w poli před městem, dal hned nazejtří, dne 9 Ledna, ráno po mších wykonaných w jeho ležení přikročiti k útoku při silné střelbě z pušek, kterau wěže a zdi městské jsau silně porauchány. Hajitelé města udatně odporowali, a střleli rowněž prudce z pušek i praků; celý den trwal boj, až wečír obléhající musili od úsilí swého upustiti. W sobotu dne 10 Ledna rowněž hned ráno po mších počalo se wyjednáwati o umluwu; ale mezi rokowáním na jednom místě dobyli se na jiné straně bojowníci Žižkowi do města, když z města wyšli někteří obywatelé, chtíce se snad zachrániti útěkem nějakau postranní fortnau. Tu nastala diwá seč w dobytém městě; zbito wíce než 1500 lidí, dílem z wojska Sigmundowa dílem z obywatelů; dobyta radnice, we které se mnozí zawřeli, a wšichni smetáni jsau z oken na meče, na oštípy a na sudlice bojowníků dole dorážejících. Pan Záwiše Černý musil se wzdáti do zajetí a s ním několik jiných šlechticů a něco wojínů, zejména rytíř jistý Mrwice, polský rytíř Wawřinec Borowský a jiný šlechtic polský jménem Petr Wengiel.[50]) Když bylo dokonáno krwawé dílo, wywedeny jsau ženy a panny, jichž žiwotů se šetřilo, wen z města,[51]) a wložen oheň, kterým Brod německý celkem jest spuštěn, tak že potom po sedm let zůstal bez obywatelů. Na rynku ležela mrtwá těla,

[50]) Krom *Starých letopisů českých* na str. 48 udáwají se jména zajatých částečně we formuláři w rukopise musejním 23 B. 2 č. 144: strenui ac famosi Lorencz Borowsky, Petrus Vngel et Johannes, captivi nostri &c.

[51]) Sed mulieres et virgines eduxerunt de civitate, prawí Beneš minorita (u Dobnera IV. 72); naproti tomu *Windek*: und slugen sie do innen zu tote, manne und weiber, jung und alt. Částečně mohau míti prawdu obadwa wyprawowatelé.

1422 jež po delší čas hlodali psi a wlci; jen něco jich bylo časem pochowáno od sedláků w okolí. Množstwí lidu branného i jiného, co přišlo o žiwot na celé nešťastné cestě Sigmundowě od Kutnéhory až ke Brodu, počítalo se na 12000.

Wítězné wojsko Pražanů a Táborů slawilo nazejtří po dobytí Brodu, w neděli dne 11 Ledna, konec šťastné této wýprawy pasowáním wrchního heitmana swého Žižky na rytířstwí. W pondělí pak potom poctěni jsau také jiní zaslaužilí z wojska udělením téhož důstojenstwí. Obřad wykonán jest pod korauhwemi wzatými nepřátelům w bitwě u Habru, kterých bylo asi šest neb sedm.

10.

Usmrcení kněze Jana Želiwského. Wládařstwí Sigmunda Korybutowa.

Král Sigmund odtáhl od Německého Brodu do Morawy, kdež propustil wojsko swé uherské i slezské k domowům, sám wšak zůstal w této zemi, a zanášel se nowými záměry wálečnými proti Čechům k letu příštímu. Wojsko české učinilo rowněž konec wálečné wýprawě protažené až do tuhé zimy, a wrátilo se do Prahy. Již dne 14 Ledna byl slawen wjezd jeho s rytíři nowě pasowanými, mezi nimiž přijel také Žižka w čele wojska Táborského neb aspoň welkého oddílu jeho a pobyl tu pokud známo déle než tři neděle. Wojskem přiwedeni byli také šlechtici zajatí w Německém Brodě, mezi nimiž byl pan Záwiše Černý nejznamenitější, a chowáni jsau na radnici Staroměstské we společném wězení s panem Hynkem Černohorským, zajatým ondy při dobytí Jaroměře.[52]

W Praze newzaly posud konce různice mezi stranami, rozněcowané nejwíce panstwíchtiwostí *Jana Želiwského.* Z příchodu wšak wojska a zwláště Žižky zdá se že strana mistrů Pražských a usedlejších měšťanů wzala posilu proti straně

[52]) Tak wyprawuje kronika Kollegiatowa (u Höflera I. 86). *Staré letopisy české* (pag. 8) uwodí Hynka Čerwenohorského mezi zajatými w Německém Brodě, ale patrně omylem.

wýtržné a pokaušela se o wybawení z nátisků sobě dotud či- 1422
něných. Jí přídržela se walná wětšina obywatelstwa *Starého města* a někteří Nowoměstští; se stranau Jana Želiwského stálo *Nowé město* s wětší část a někteří na Starém městě. Co se mezi oběma stranama dálo, nemáme o tom zpráw dostatečných; tolik wšak se spatřuje, že w čelo protiwníků Jana Želiwského stawěl se mistr *Jakaubek* ze Stříbra, kazatel kaple Betlemské, jakkoli byl z jeho ponawržení jedním ze spráwců duchowenstwa; a činí se zwláště zmínka o hlučném sebrání lidu čili processí od něho spůsobené, kterau wedl k radnici Staroměstské, aby podobným asi spůsobem jako předtím Jan Želiwský wymohl dosazení nowých konšelů.[53])

Přítomnost mnohých pánů strany pod obojí a heitmanů Táborských w Praze po nawrácení od Německého Brodu wedla nepochybně k tomu, že se jednalo o smíření mezi stranami těmito, až se obě podaly na wýrok přátelských *rozsudí*, totiž dewatenácti z pánů a zemanů českých, tehdáž w Praze přítomných. Mezi nimi byli nejpřednější z panstwa strany pod obojí pan Jan Puška z Kunštatu, Viktorin z Kunštatu, Hynek z Kolšteina i také dwa páni morawští, kteří se byli před násilím krále Sigmunda obrátili do Čech, Hašek Ostrowský z Waldšteina a Wácslaw z Krawař; z heitmanů Táborských Jan Žižka z Kalicha, Jan Roháč z Dubé a Zbyněk z Buchowa; mezi ostatními pak nacházel se také tehdejší heitman Pražský Jan Hwězda z Wícemilic.

Newíme, stalo-li se spůsobením umluwců těchto čili jiným půwodem, že než od nich učiněn wýrok, dosazeni byli na Starém městě na místo konšelů někteří jiní měšťané ku prozatímnému pečowání o potřeby obecní. Úřadowání jejich trwalo do 5 Unora, kteréhožto dne umluwci přikročili k *wýpowědi*. Z rozkazu jejich sešly se obce obau měst ke společnému shromáždění, z něhož wšak purkmistři, konšelé, heitmani a jiní úředníci obojího města musili wystaupiti a odebrati se na wyká-

[53]) Jal se w processí mocně rathúzu a pečeti dobýwati. Tak o něm protiwník jeho kněz Wilém w *Archiwu českém* III. 238.

1422 zané sobě místo na radnici Staroměstské, aby tam tak dlauho zůstali, až by obce bez nich a tudy bez wšelikého wměšowání jich zwolily nowé konšely. Prozatímným spráwcům wýše zmíněným nařízeno, aby úřad složili a do obce wstaupili jako wšichni jiní sausedé. Potom dali umluwci woliti nowé konšely obzwlášť od obce Staroměstské a obzwlášť od Nowoměstské, w každé obci jistým počtem po čtwrtech městských. Žádný wšak z konšelů, kteří byli zwoleni dne 18 Srpna roku 1420 z náwodu Jana Želiwského k wůli Táborům tehdáž w Praze přebýwajícím, ani z těch, kteří proti jeho smyslu byli zwoleni dne 19 Listopadu téhož roku, aniž z třetích, kteří opět řízením Jana Želiwského byli naposledy woleni dne 2 Čerwence, 1421, nesměl býti wolen do nowé raddy. Když se wolení tímto spůsobem wykonalo, odebrali se nowí konšelé z obojího města společně ku konšelům starým na radnici, a přejali od nich pečeti a úřady. Dle wýpowědi umluwců měla tehdejší jednota obcí býti zachowána, tak aby polowice konšelů ze Starého a z Nowého města zasedali na radnici Staroměstské a druhá polowice z každého města na radnici Nowoměstské, i aby sprawowali důchody a saudy i jiné wšecky záležitosti společně.

Wýpowědí umluwců, prohlášenau dále we shromáždění obau obcí, ustanowowalo se, aby konšelé nyní zwolení nesměli býti měněni aspoň do roka, ani wesměs ani částečně; přikazowalo se konšelům, aby nedali napotom žádnému mistru ani knězi wcházeti do raddy, leč by ho powolali pro zpráwu ze zákona božího; stwrzowali se čtyři spráwci duchowenstwa ti, kteří byli posledně ustanoweni, totiž Jakaubek, Engliš, Jan Kardinal a kněz Jan Želiwský, k nimž mělo přidáno býti několik osob swětských z konšelů a z obce; kdožbykoli a zwláště mistr nebo kněz nechtěl jich poslušen býti, wedl nowoty které proti jich zákazu nebo bauřil obce, aby byl od heitmanů, purkmistrů a konšelů trestán a wyhnán z města, a kdo by w bludech zůstáwal neustupně, aby popraweno bylo i nad jeho žiwotem; zakazowaly se také nepořádné zwláštní schůze a srocowání na ulicích. Konečně oznamowali umluwci, že kdyby která z obau obcí čili stran wýpowědi této nepřijala neb jí

nedržela, budau ji pokládati za zbawenau cti a wíry, a budau straně druhé pomáhati proti ní wší mocí swau. 1422

Po uwedení měst Pražských w tento nowý řád rozjeli se umluwci a jiní hosté, jak se zdá, bez dalšího meškání. Žižka a druzí heitmani Táborští odebrali se bezpochyby na Tábor a odtamtud do *Píska*, kdež bylo dne 24 Unora shromáždění kněží Táborských k zawedení lepší kázně mezi nimi i w bratrstwu; potom pak počala se wálka s domácími protiwníky Táborů w jižních stranách země české, zwláště s panem Oldřichem Rosenberským. S Tábory účastnil se jí pan *Bohuslaw ze Šwamberka*, jenž w zajetí u nich změnil mysl a z někdejšího hlawního protiwníka stal se jedním z nejhorliwějších wyznawačů učení jejich. Dne 28 Unora zaslal z Hradiště hory Tábor swůj odpowědný list Oldřichowi s oznámením, že chce jeho nepřítelem býti, dokud se bude protiwiti zákonu božímu a těm, ježto se o něj postawili. Táboři wyžadowali také pomoci od Pražanů, kteréž jim tím wíce bylo zapotřebí, když naproti tomu téhož času Plzenští, z města i z kraje, jali se opět obléhati *Krasikow*. Na jiné straně, z kraje Hradeckého, dály se tehdáž nějaké přípravy ke wtrhnutí do Slezska neb do Lužice, z čehož wšak, pokud nám známo, newypadlo wíce, než že wypálen jest od Čechů klášter *Křesoborský* we Slezsku nějakým snad nenadálým přepadnutím přes hranice zemské w krajině za Abersbachem.[54]) W Praze mluwilo se toho času také o záměru wálečného wtrhnutí do Morawy.

Wíce wšak než záležitostmi wálečnými byly mysli obywatelstwa Pražského pořád ještě zabaweny záštím stran proti sobě. Wolení nowých konšelů, řádně a swobodně wykonané od obcí, wypadlo ku prospěchu strany usedlejšího měšťanstwa a mistrů Pražských, kteříž hleděli sobě nyní wšelikým spůsobem naprawiti, co se jim prwé náwodem Jana Želiwského stalo na příkoř. Již čtwrtý den po wýpowědi umluwců (9 Un.) odňaly obce Starého i Nowého města ze společného usnešení heitmanstwí Janowi Hwězdowi, a zwolily sobě za heitmana

[54]) Wiz Palackého *Urkundl. Beiträge* I. 185.

1422 pána morawského *Haška z Waldšteina* již častěji zmíněného. Mimořádná moc daná Janowi Hwězdowi při jeho zwolení, kterau i konšelé byli jemu w jisté míře podrobeni, jest přitom nepochybně zrušena, nesrownáwajíc se s trestí wýpowědi umluwců, tak že nowý heitman nemohl býti než welitelem wojenstwí Pražského. Takowýmto propuštěním Jana Hwězdy z úřadu popudili se staupenci Jana Želiwského i on sám welice, a wzali z něho nowý podnět k láni na „zrádné pány", s nimiž dle jejich smyslu neměli Pražané míti žádných swazků dalších. Pro nějaké wýtržnosti z toho pošlé zjímáni jsau někteří sausedé, ale brzy zase propuštěni. Jinau příčinau newole bylo, když konšelé odňali některým měšťanům domy, winnice i jiné statky odběhlých sausedů, které jim byly za předešlé wlády staupenců Jana Želiwského dány od obce, snad nedosti správným spůsobem. Wedlé toho trwaly dále různice mezi kněžími o náboženstwí. Přes zákaz umluwců wytrhowali se někteří z poslušenstwí čtyr správců duchowenstwa, a mezi těmito samými nebyla srownalost; Jan Želiwský stawěl se proti wšem třem ostatním, Jakaubkowi, Englišowi a Kardinalowi, tak že přicházelo k prudkým hádkám mezi nimi. Mistr Jakaubek řekl Janowi Želiwskému do očí, že on jest půwodem wšech těch bauří i krweprolití, že zawedl zemi českau i morawskau. W sobotu dne 7 Března odebral se Jakaubek také na radnici se žalobau na kněží Nowoměstské, kteří se Janem Želiwským sprawowali, že činili rozdíly w lidu a k bauřím kázali, i domlauwal konšelům, že jsau příliš wlažní a nedbanliwi, aby wýtržnosti tyto stawili, jak jim wýpowědí umluwců bylo nařízeno. Jak s wýtržnými nowotáři na jedné straně, tak měli správci duchowenstwa wždy také některau nesnázi s mistrem Křištanem Prachatickým co farářem u sw. Michala, který se zpěčowal zanechati oněch některých obřadů méně podstatných, jichž wětšina kněží Pražských opomíjela ze showíwawosti k Táborům. Mistr Křištan byl nejspíš od správců duchowenstwa napomínán, aby o nastáwajícím Popelci, dne 25 Unora, zanechal obyčejného jindy swěcení popele. On wšak nechtěl od toho upustiti, leč by k tomu byl zmocněn od arcibiskupa

Konrada; za kterаužto příčinau psali konšelé arcibiskupowi 1422
do Raudnice, ale newíme, jaké se od něho stalo rozhodnutí.[55])

Ty dni, když mistr Jakaubek pobádal konšely k wětšímu důrazu proti nowotářům, zanášeli se již oni sami myšlením, jak by se pojednau sprostili wšelikých překážek a nesnází, i uzawřeli to učiniti skutkem lstiwým a krwawým, sprowoděním totiž ze swěta kněze Jana Želiwského a přednějších jeho pomocníků z měšťanstwa. Již nazejtří po žalobě Jakaubkowě, w neděli dne 8 Březná, přišli odpoledne po kázání dwa konšelé do příbytku kněze Jana u Matky boží Sněžné, jeden ze Starého a jeden z Nowého města, aby ho pod záminkau pilné potřeby požádali ke druhým konšelům na radnici Staroměstskau. Jan Želiwský nebyl wšak doma, a také několik poslů potom toho půldne poslaných nenalezli ho, pročež když bylo již wečer po dwau hodinách čili dle nynějšího počtu asi po půl sedmé, konšelé z radnice se rozešli, a wzkázali mu, aby dnes již nechodil, než zejtra ráno po kázání. W pondělí ráno tedy, dne 9 Unora, odebral se Jan Želiwský hned po kázání na radnici, wzaw s sebau jednoho z kněží swých co průwodčího. Na cestě potkali již zase dwa konšely, kteří jim šli wstříc a žádali kněze Jana, aby pospíšil, že naň konšelé již čekají. Na radnici uwedeni jsau oba, Jan Želiwský i průwodčí jeho, ač tento chtěl wenku zůstati, do swětnice radní. Wšichni shromáždění konšelé Staroměstští kněze Jana welmi ochotně wítali, powstawše s lawic, a dali mu potom spolu s sebau zasednauti, kdež jeden z nich, Petr Wěžecký, počal se ho we jménu druhých tázati, jak by radil o wálce, kam by spíše měli wyjeti na pole, zdali do Morawy čili k bratřím Táborům čili k wybawení Krasikowa. Kněz Jan, nic zlého netuše, wyslowil swé mínění, aby obeslali bratří Táborské, by se sebrali s obcemi k nim příchylnými, Klatowy, Sušicí, Domažlici, Pískem, Pražané pak aby wytáhli k obležení Křiwoklátu, kdež posud tak jako na Karlšteině nacházela se králowská posádka, odtamtud pak aby poslali něco lidu pěšího i jízdného Táborům

[55]) Dopis konšelů nachází se, ač bez datum, mezi formuláři w rukopise musea českého 23 B. 2 p. pod číslem 75.

1422 ku pomoci, aby se spolu s nimi o wybawení Krasikowa pokusili. Petr Wěžecký i purkmistr tehdejší chwálili radu tuto, prawíce, že i oni rowněž tak myslili.

Po té řeči poslal purkmistr k heitmanowi, panu Haškowi Ostrowskému, aby přišel na radnici, že jest kněz Jan již tu, a jiné posly pro purkmistra a konšely Nowoměstské. Bylo pak mezitím také obesláno jedenáct sausedů, kteří se pokládali za přední staupence Janowy, doručením listků, jak byl obyčej. Když po malé chwíli přišel pan Hašek, oznamowal i jemu Petr Wěžecký jako s radostí, že se kněz Jan s nimi úmyslem srownal o pole. Potom zawolal purkmistr posla čili sluhu radního, a tázal se ho, zdali již přišli wšichni, pro které byly rozeslány listky; když pak posel odpowěděl, že již, kázal je zawolati do swětnice. Scházeli wšak dwa, Jeronym Šrol a Jíra rukawičník. *Jeronym Šrol* byl syn kožišníka Ludwíka Šrola z Uhelného trhu, ten, jehož jsme již roku 1414 co studujícího poznali jakožto horliwého staupence Husowa.[56]) Otec jeho byl, dle jména saudíc, Němec, a roku 1420 opustil Prahu, pročež dům jeho (č. 423) zabawen byl od obce, ale darowán synu tomuto, který měl již prwé dům u tří studní (č. 46) za sw. Mikulášem a také potom dostal od obce něco zabaweného zboží kněžského, jakož polowici dworu w Tryskowicích kláštera Strahowského, dwůr faráře w Čachowicích a zahradu jeptišek sw. Maří Magdaleny na Újezdě na Malé straně Pražské. O *Jírowi rukawičníku*, sausedu Nowoměstském, učinili jsme zmínku wýše co následowníku Jana Želiwského a pochybného we wíře.[57]) Spozorowaw nepřítomnost těchto dwau, hněwal se purkmistr na sluhu, a poslal pro ně ještě jednau; ostatním pak kázal zase odstaupiti. Potom oznámil knězi Janowi, že sausedé tito jsau powoláni, aby se s nimi stalo nějaké smíření, než se wytáhne do pole, a žádal ho, aby on k tomu byl pomocen, poněwadž by jeho byli poslušni. Byli z nich někteří, ježto před nedáwnem byli zjímáni.

[56]) Wiz w díle III. str. 553.
[57]) Wiz wýše na str. 217.

K tomu Jan Želiwský, wyňaw jakési deštičky čili zápisky 1422
swé, jal se wyčítati konšelům pobrání domů a winnic některým, jimž weliká obec byla dala, jakož i propuštění Bzdinky z heitmanstwí i jiných prý zkušených a wěrných služebníků, tázaje pana Haška, zdali by jemu bylo libo, kdyby on této obci wěrně slaužil a potom jej nepoctiwě odstrčili. Pan Hašek přiswědčil mu, žeť owšem ne, a také purkmistr howěl mu, prawě, aby toho nechal, žeť se stane podlé jeho rady; hned pak potom, zazwoniw purkmistr na sluhu, opět tázal se, zdali již přišli wšichni obeslaní, a když posud nebyli tu Šrol a Jíra rukawičník, kázal wejíti těm, kteří přišli, a napomínal jich ke smíření. K tomu odpowídal wzdorně *Petr Rezek*, jeden z těch, kteří byli ondy zjímáni, a zaříkal se, že on do smrti nemíní se zapisowati se zrádnými pány a s jinými protiwníky, dokud by neuzřel, ani skutečně plní zákon boží. Mezi tau řečí odešel pan Hašek z Waldšteina, a po malé chwíli wskočil rychtář s biřicem a pacholky do swětnice, a wzkřikl: Stůjte, zjímáni jste. Hned pak pacholci, od rychtáře palcátem poháněni, začali obeslané sausedy wázati a swláčeti na poprawu. Dwa přistaupili také ku knězi Janowi, a zdwihli ho s lawice, na které seděl. Kterýmž on pokynuw, aby ho nechali, prawil: jižť wám dobře rozumím, a když jej pustili, pokleknuw nejprwé u dweří, kterými se chodí ze swětnice radní do síně obecních, a krátce se pomodliw, přikročil ještě jednau ku konšelům do lawic, i přimlauwal jim pošeptmu i potom na hlas, aby si rozmyslili následky, žeť on neumře sám; k čemuž wšak purkmistr Staroměstský jemu odpowěděl: Jižť kněže Jene jinak býti nelze. Tedy počal se připrawowati k smrti, zpowídaje se knězi, který jej byl prowodil na radnici; oznámil témuž swau poslední wůli, zwláště o knihách swých, a uložil mu napomenauti kněží s ním držících, aby pracowali s lidem dále dle jeho smyslu. Kněz průwodčí wyslechl také druhé zajaté, a tázal se jich zwláště, zdali prawé jest domnění o nich, žeby co pochybowali o těle a krwi Kristowě; k čemuž wšak žádný z nich neznal se. Když Jan Želiwský potom, co druhé wázali, přecházel w myšlénkách wolně po swětnici, myslili druhowé jeho,

1422 že se jemu nic nemá státi, a Petr Rezek žádal ho, aby se za ně přimluwil; on wšak wywedl je z mýlky, a chowal se hotowě k smrti. Takéť kázali mu konšelé, když bylo wše připraweno, jíti s druhými; čemuž on poddal se bez odmluwy, a šel před ostatními prwní ze swětnice s rukama sepiatýma. Tak wedeni jsau zajatí dolů na dwůr w radním domě, kdež teprw kat swázal Janowi Želiwskému ruce do zadu, když byl klekl, a sťal hlawu napřed jemu, potom wšem ostatním dewíti.[58])

Mezi poprawau takto wykonanau okolo poledne byla radnice dobře zawřena, a byla také osazena některým počtem branných. O bezpečnost konšelů a zachowání pokoje we městě od lidu, jehož rozjitření bylo se nadíti, měl pak mimo to pečowati pan Hašek z Waldšteina, který jakožto heitman držel žoldnéře městské pohotowě a byl k tomu dni jmenowitě také obeslal do města wšecky panoše z okolí Pražského, kteří drželi zabawené statky kněžské i swětské od obce za powinnost ke službám wojenským. Krwawý skutek nedal se nikterak na dlauho zatajiti; projewil pak se mimo nadání brzo, když pacholci katowi smyli krew sťatých na dwoře spuštěním wody ze studnice tudíž stojící a woda s krwí smíšená wytekla wen na rynk struhau otewřenau. Jak medle lid wzal podezření z toho, strhla se hned welká bauře we městě. Počalo se zwoniti na poplach na Nowém městě u Matky boží Sněžné, a hned sbíhala se chudina Nowoměstská se zbraní wedením jakéhos Wítka od čerwených zwonů, jak se zdá podruha z domu s tímto znakem na rynku téhož města (č. 285). Walem obořili se do Starého města, a hnali se k rynku, nejwíce ulicí železnau. Pan Hašek postawil proti nim několik set žoldnéřů se samostřely při wchodu ulice z rynku, a jezdě mezi lidmi, krotil je, ubezpečuje, že se knězi Janowi nic nestalo. Lidé wolali wšak, aby jim ho, není-li mu nic, ukázal, a poznawše brzy, že byl w rozpacích, dáwali mu zrádců a wolali, že jim

[58]) Tento počet sťatých udáwají srownale Aeneas Sylvius i Kollegiat (u Höflera II. 86); *Staré letopisy české* mluwí o dwanácti sťatých krom Jana Želiwského (str. 50).

s jinými zlosyny zawraždil milého jich kazatele. Hašek z Waldšteina, popaden strachem, obrátil koně, a dal se na útěk, na němž od lidí honěn jest, wšak skryl se w některém domě, oni pak hledajíce ho, mnohé domy wybili. Konšelé, spatřujíce nebezpečenstwí, utekli tu chwíli z radnice zadními dweřmi; a když zatím lid ozbrojený silněji dorážel na žoldnéře z železné ulice, rozutíkali se i tito we zmatku, tak že prý jeden druhého poráželi. 1422

Již byl mezitím na rynku mladý chasník jakýs s palicí w ruce wstaupil na pušku nazwanau Jaromiřku, která tu stála před radnicí, a wolal na lidi hlasem welikým: Sem, chudino! sem! sem! wyzýwaje k útoku na radnici. Hned sběhli se k němu mnozí, a Nowoměstští, nemajíce již odporu, wrazili ze železné ulice do rynku. Strážní w radnici jali se zwoniti na poplach, aby swolali sausedy sobě ku pomoci; ale nadarmo. Lid obořil se se wšech stran na radní dům. Jedni počali sekati wrata a odlupowati plechy s nich, druzí dobýwali se okny a střechami, až se do domu wedrali a zjímali strážné. Tu spatřili těla sťatých, a nalezli také hlawu kněze Jana Želiwského. Jeden ji wzal, a wyběhl s ní z radnice, i ukazowal ji s hromady hnoje, na kterau wystaupil, lidu shluklému; kterýž se nyní dal w křik a hřmot i pláč, projewující smíšené pocity a wášně, lítosti nad smrtí swého zalíbeného wůdce a hněwu i mstyžádosti proti usmrtitelům. Prwnímu, který ukazowal hlawu sťatého kazatele, wzal ji jiný, a běhal s ní u wytržení po ulicích. Jemu odňal ji po mnohém odporu kněz Jan farář z Březnice, řečený jinak Gaudentius,[59]) a nosil ji na míse po městě, popauzeje lid ku pomstě, ač pro welké kwílení lidu a zwláště žen a dětí i také prý pro welké dojmutí hořem nad smrtí swého saudruha nemohl nikdež práwě promluwiti. Tím wíce zmohlo se roznícení lidu, který w usmrceném spatřowal mučedlníka, a rozwázala se zůřiwost proti wšem jeho protiw-

[59]) Oním jménem nazýwá jej očitý swědek, kněz který byl Jana Želiwského doprowodil na radnici (wiz we přídawcích k *Starým letopisům českým* na str. 484); dle jiného sauwěkého swědka (tamže na str. 50) nosil hlawu kněz Gaudentius. Zdá se, že obě jména naznačují tauž osobu.

1422 níkům. Když se konšelé zachránili z radnice útěkem, jaly se tlupy lidu hledati je po domích a wybíjeti je; několik, jež nalezli, zabili, jiné zajali, berauce přitom w domích wše napořád, i hospodářům i také podruhům. Na Nowém městě jsau hned toho dne dwa starší obecní sťati, jistý Mikuláš mincíř a Bohuněk krejčí. Hned také obrátil se hněw staupenců sťatého kněze Jana proti mistrům učení Pražského a jiným kněžím, kteří s ním byli we sporu. Obořilit se na wšecky kolleje a na domy kněžské, i zlaupili je; při čemž také knihy jednotliwých mistrů i některé z knihowny obecné w kolleji Karlowě zkazili a ztrhali, owšem na obsah jich nedbajíce. Jednomu z mistrů [60]) byl přitom mezi jiným wzat traktat Husůw o přijímání pod obojí spůsobau, wlastní rukau jeho psaný we wězení Kostnickém, a přišel nepochybně tudy k zmaření. Mistři, kteří se w čas nezachránili útěkem z města, jsau zjímáni a wsazeni na radnici, kteráž zatím od lidu byla osazena stráží. Chuť k laupení wzbuzená w chudině obrátila se potom také proti Židům, jichž domy wesměs jsau wybity a zdrancowány. Starý jeden swědek prawí, že toho dne stala se w Praze wětší škoda než předešle za čas, co král Sigmund ležel okolo Prahy s welkým wojskem swým. We strachu před chátrau neházanau utíkalo mnoho sausedů a jiných obywatelů z města.

Mezi tauto bauří bylo tělo Jana Želiwského w radním domě položeno na máry a neseno do kostela jeho, kdež byl kazatelem, u Matky boží Sněžné, u welkém shonu a křiku lidu, kterýž se nerozešel, než když konečně pro přetržení shluku tělo zamčeno w jedné kapli. Nazejtří potom, dne 10 Března, shromáždily se obce, a zwolily sobě *nowé konšely*, owšem ze staupenců kněze Jana; z nichž nejznamenitější byli na Starém městě *Jeronym Šrol* wýše zmíněný, na Nowém městě dwa bratří *Charwátowé*, synowé Jakuba Charwáta, někdejšího zakladatele uličky Charwátowy dosud tak zwané (proti Plataizu), Jan a Waněk, z nichž starší Jan byl předešlého roku jedním ze dwadceti wládařů zemských, zwolených na sněmě Čáslaw-

[60]) Skladateli kroniky wytištěné u Höflera II. 78 pod názwem *Chronicon veteris collegiati Pragensis*.

ském. Ráno téhož dne držel kněz Jakub, druhý kazatel u Matky 1422
boží Sněžné, w kostele tomto kázání k lidu, při kterém ukazowal hlawu sťatého, napomínaje posluchačů, aby pomněli a skutečně plnili, což dobrého z té hlawy slýchali; odpoledne pak potom k wečeru slawen jest pohřeb. Tělo usmrceného kněze, oblečené w albu a položené w koryto, neseno jest předně k welikému oltáři, na němž wystawena byla swátost. Kněz Jakub držel nad ním opět kázání, wzaw písmo ze Skutků apoštolských o umučení Štěpána. Potom nesli tělo ke hrobu připrawenému w kostele pod stolicí čili kazatelnau, s níž byl usmrcený kázáwal, zpíwajíce píseň tehdáž zalíbenau: Weselýť nám den nastal. Daw lidu byl přitom nesmírný a opět hlasité kwílení při kázání i při kladení do hrobu. Ještě wystaupil jeden kněz na kazatelnici, wzaw hlawu kněze Jana, maje ji opět ukazowati s napomínáním; ale pro příliš hlučné jewení zármutku od lidu nad hrobem se tlačícího nebylo mu lze slowa promluwiti.[61])

Po odbytí pohřbu pokračowalo se hned zas dále w pomstě nad protiwníky. Již nazejtří, we středu dne 11 Března, *sťato* jest pět předešlých *konšelů*, wesměs ze Starého města: Prokop řečený Jidášek z Uhelného trhu (č. 419), Jan kramář Mandin muž, řečený jinak Zmrzlík, rytíř, totiž nepochybně jeden z pasowaných na rytířstwí pro udatnost buď po dobytí Německého Brodu buď prwé již; Jakub helméř z Platnéřské ulice (č. 110), saused pro maudrost ctěný, Johánek od wola peřestého na Owocném trhu čili nynějším Malém náměstí (č. 142), a Antoniš knihař, hospodář z domu proti sw. Klimentu (č. 187) w nynější ulici Jesuitské, muž prý welmi nábožný a šlechetný. Později, totiž nejspíš některý den hned brzy potom, sťat jest také rychtář, jenž byl nařizowal při poprawě Jana Želiwského a jeho staupenců, jménem tuším Aleš, a krom něho ještě ně-

[61]) Kněz, jenž byl průwodčím kněze Jana na radnici, wyprawuje we swé zpráwě, wýše zmíněné: Neb tak weliké zarmúcenie bylo w lidu, že některé jako napoly mrtwé wláčili z kostela, a někteří jsú se zbláznili a w ložiech leželi, nemocni jsúce.

1422 kolik sausedů.[62]) Rodiny odprawených utrpěly nejspíš wšecky také nátisky od laupežné chudiny. Známo aspoň o Mandě kramářce, wdowě Jana Zmrzlíka, že jí po smrti muže pobráno bylo zboží kramářského, náčiní zlatého a stříbrného i také litého zlata a stříbra i jiných wěcí w ceně wíce než tří set kop grošů.[63])

W neděli potom, dne 15 Března, byla swolána obec Staroměstská, aby se usnesla, co se mělo státi s *mistry* a kněžími zajatými, kteří byli zawřeni na radnici. We shromáždění tom četl kněz *Wilém*, zwláštní následowník Jana Želiwského, jenž byl ondy z náwodu jeho wnucen mistru Křištanowi za kazatele w kostele jeho, žalobní spis složený proti mistrům, w němž připomínal wšecko, co se w předešlém čase přihodilo mezi nimi a knězem Janem, popauzeje tím obec proti nim, a zwláště jizliwým spůsobem dorážel na mistra Jakaubka ze Stříbra, snaže se wyložiti chowání jeho za posledních sporů tak, jako by se byl jím stal spoluwinen zawraždění kněze Jana. Mimo Jakaubka jmenowal co hlawní winníky dwa jeho saudruhy w nejwyšší spráwě duchowenstwa, Petra Engliše a Jana Kardinala, jakož i předešlé dwa spráwce zwolené synodau, totiž Jana z Příbramě a Prokopa Plzenského, mistra Martina z Wolyně, někdejšího pomocníka Husowa we spráwě kaple Betlemské, mistra Martina Kunšowic z Prahy a mladého ještě tehdáž kněze *Jana z Rokycan*, bakaláře swobodných umění (od r. 1415), kterému zastawení promocí w učení Pražském z někdejšího zákazu koncilia Konstanského bylo překážkau, že nedosáhl posud mistrowstwí. Nejpřednější druhowé a následowníci mistra Jana Husi we snahách o oprawu w církwi a nejhorliwější i nejučenější duchowní wůdcowé celé strany pod obojí octli se tím spůsobem co obžalowaní před saudem newzdělané chátry, ač newšichni jmenowaní nacházeli se w moci swých saudců; neb někteří, jakož zejména kněz Jan z Rokycan, byli utekli z Prahy.

[62]) Dle Aeneáše Sylvia bylo wšech sťatých pro smrt Jana Želiwského 11; kromě osmi osob zejména známých scházejí do počtu tohoto tři, které nepochybně myslil Kollegiat w kronice swé, když píše: et post (decollatus est) judex cum *aliquot* personis. Wiz u Höflera I. 86.

[63]) Wiz w *Základech st. místopisu* P. I. 148 č. 646.

Ač žaloba kněze Wiléma neobjewowala dokonce žádných skutků, 1422
kterými by buď Jakaubek, od něho nejwíce nařčený, nebo kdokoli z druhých byl býwal rádcem neb spoluwinníkem při úkladném zawraždění Jana Želiwského, dělilo se shromáždění předce dlauho w mínění o nich; konečně wšak zůstalo na tom, aby zajatí mistři byli z Prahy odwezeni do *Hradce Králowé*, aby se prý tam hříchů káli.

Zdá se, že nowá wláda městská w Praze, skládající se ze staupenců někdy Jana Želiwského, mínila se zachowati dle poslední rady jeho dané w záležitostech wojenských a zříditi wýprawu proti Hrádku čili *Křiwoklátu*, jehož posádka nepřátelská činila bezpochyby ustawičně škody jaké mohla městům některým blíže ležícím, s Pražany spojeným nebo pod mocí jich tehdáž stojícím, zejména Beraunu, Launům, Slanému a Žatci.[64]) Hrad tento wšak zrowna toho času wyhořel z neopatrnosti obywatelů ohněm wyšlým z konnice, a jest následkem toho od posádky opuštěn. Mnozí roku 1420 uteklí měšťané Pražští, kteří w něm dotud přebýwali s ženami a dětmi, odstěhowali se nyní do Plzně. Z pozdějších příběhů wyswítá, že Pražané bez meškání opuštěný hrad osadili. Stalo se to bezpochyby wojskem wypraweným do pole, které brzy potom, w neděli welkonoční dne 12 Dubna, dobylo také wzdálenějšího města *Žlutic*, ale neosadilo ho.

Méně se podobá, zdali Pražané dle též rady Jana Želiwského wytáhli z wýprawy této na pomoc hradu *Krasikowu* čili Šwamberku, který posud obléhali Plzenští. Dle powěsti rozšířené tehdáž w cizině nacházel se Žižka sám na hradě tomto, a nepřátelé Čechů těšili se silně nadějí, že tam bude dobyt s pomocníky swými a upálen.[65]) Zdá se wšak, že to byla powěst mylná, ale dosti se podobá, že tentokrát dobyt jest Krasikow od Plzenských a pánů s nimi spojených; neb jej později nacházíme w jich moci. Nedlauho potom wálčilo se w krajinách za Plzní, kdež Tábořі, wedeni jsauce Žižkau, a podporo-

[64]) Srow. *Archiv český* I. 151.

[65]) List Sifrida děkana Lehnického psaný z Břehu we Slezsku dne 25 Dubna 1422 w Palackého *Urkundl. Beiträge* I. 191.

1422 wáni jak se podobá Klatowskými, Domažlickými, Sušickými a jinými obcemi swé strany, obléhali nejprwé hrad *Gutštein* jižně od Teplé, a od něho, newíme jistě, zdali ho dobyli, přitáhli k *Stříbru*, konečně pak jali se obléhati *Týn Horšůw*, město náležející k arcibiskupstwí, ale opanowané od strany krále Sigmunda. K wybawení města tohoto strojili se wéwodowé baworští Jan a Otto wtrhnauti přes hranice české, a wyzýwali jiné sausedy swé, jmenowitě Normberčany, aby se s nimi k tomu spojili (před 4 Kw.). Město toto bylo wšak udatně hájeno Hanušem z Kolowrat a jinými; útok, jehož se i ženy Táborské účastnily, a při němž s druhé strany i kněží postawili se wedlé jiných k obraně, jest odražen; a na zpráwu o úmyslu wéwod baworských odstaupili Čechowé od města prwní týden měsíce Kwětna toho roku (před 8 Kw.). Několik jiných hradů byli wšak zatím dobyli, jichž jména nejsau nám známa.[66])

Mezitím byl se stal konečně obrat k lepšímu pro Čechy we wyjednáwání s *Witoldem* welikým knížetem litewským. Wítězstwí Čechů nad králem Sigmundem u Hory a u Německého Brodu přispělo bezpochyby nejwíce k tomu, že se wyjednáwání o přátelstwí mezi ním a králem polským přetrhlo. Král Wladislaw osmělil se těmito porážkami jeho, a pomýšlel raději zase jako i bratranec jeho Witold na přemožení rytířů německých mocí brannau; k usnadnění toho hodilo se pak oběma, rozmnožiti nesnáze Sigmundowy w Čechách podporowáním strany pod obojí jemu protiwné. K tomu cíli odhodlal se tedy Witold znowu, přijmauti korunu českau, a Wladislaw dal k tomu swé swolení, ač před weřejností snažil se to zakrýti. Witold učinil již dne 5 Března roku 1422 úřední ozná-

[66]) Palackého *Urkundl. Beitr.* I. 197, 198 a *Appendix chronici Bartossii* u Dobnera I. 215. — *Kronika o Janu Žižkowi* (wydání Gollowo pag. 49) wyprawuje: Potom jest táhl Žižka do Plzenska, i dobyl jest Žlutic šturmem na Welikúnoc. Odtud Kukštýna dobyl. A odtud jest táhl k Taynu k městu; šturmowali a dobyli jsú jeho, a mnoho statečných lidí zbili u šturmu. Zpráwa o dobytí Týna jest wšak w odporu se zpráwami sauwěkými, a tudy se i zpráwa o dobytí Gutšteina (Kukštýna) stáwá pochybnau.

mení o tom papeži Martinowi w ten spůsob, že představowal 1422
mu, kterak wálky dotud wedené proti Čechům neměly žádného účinku, leč že popudili jich ještě wíce k zatwrzelosti; poněwadž prý wšak jeho po poslích swých mnohokrát žádali, aby se jich ujal, prawíce, žeby chtěli k jednotě církwe nawrátiti se, když by byli přijati, žeť míní wzíti je pod swau ochranu a za tau příčinau wyprawiti do Čech strýčence swého Sigmunda Korybutowa, rowněž pak přičiniti se o smíření jich se stolicí papežskau; pročež žádal na papeži, aby zdwihl na čas rozkazy swé proti Čechům, tak aby mohli swobodně wyprawiti k němu ku papeži swé poselstwí a jednati s ním o swé nawrácení.

Skutečně byl kníže Sigmund, syn Korybuta, wlastního bratra krále polského Wladislawa, muž ještě mladého wěku, po brzké smrti otce swého († 1399) při dwoře králowě wychowaný, od Witolda ustanowen za spráwce země české na jeho místě jakožto krále od Čechů požádaného. Na útraty welikého knížete sebráno jest pro něj malé wojsko, wětším dílem polské, w Krakowě, s nímž měl se do Čech odebrati. Čítalo dle jisté zpráwy jen 2500 jezdců; což by wšak mohlo býti, že ze začátku; později udáwá se počet jeho na 5000 i až na 7000. We druhém týdni po welkonocích wyjel Sigmund z Krakowa, a táhl bez překážky Slezskem mimo Oswětim (21 Dub.) a Těšín do Morawy. Ačkoli král Sigmund posud meškal w této zemi, nedbali po porážce jeho w Čechách mnozí páni a zemané morawští na předešlé odwolání kalicha, které byl na nich wynutil, nýbrž znali se znowu k straně pod obojí. Sigmund wytáhl w měsíci Dubnu proti některým do pole, a oblehl hrad a město *Ostrow* na Morawě w jižních končinách země blíž hranic uherských, potom pak něco západněji odtud hrad *Ždánice*, před kterým ležel bez konečného účinku ještě dne 18 Dubna. Když wšak došla ho zpráwa o wtrhnutí Sigmunda Korybutowiče do půlnoční části země morawské, spálil bašty a jiné polní hradby proti obleženým dwěma hradům wystawené, a upustiw od obléhání, odjel do Uher, aby nebyl od kněžice polského přepaden, jehož wálečnau moc představowal si snad wětší než byla.

1422 *Sigmund Korybutowič* zaměřil nejprwé k *Olomauci*, a wyzýwal město, aby se mu wzdalo; měšťané wšak němečtí wypadli proti němu ze bran, a učinili naň útok střelbau i jinau zbraní, tak že musil se ztrátau asi 500 koní ustaupiti. Odtud obrátil se w stranu půlnoční k městu *Uničowu*, dosti pewnému, a když ani tu nechtěli se wzdáti dobrowolně, učinil útok, a dobyl města, kteréž potom od bojowníků jeho jest wylaupeno. Sigmund Korybutowič we městě tomto přijal ponejprw swátost pod obojí spůsobau, jakž byl hned napřed slíbil poslům českým, že přistaupí k jich náboženstwí. Potom táhl dále do Čech, kdež položil stawům *sněm w Čáslawi*. Dle tehdejšího postawení stran w Čechách musili sobě zwláště páni strany pod obojí přáti oprawdowé uwázání se nowého krále we spráwu zemskau, aby jím byl jak nejwíce možná obnowen starý pořádek w zemi; pročež dali se nepochybně jakož i zemané též strany náboženské najíti ke sněmu u walném počtu. Krom nich očekáwali wšak ještě taužebněji sausedé Pražští strany, která se sprawowala mistry Pražskými, oswobození od tehdejší wlády následowníků Jana Želiwského. Těmto naopak bylo nastáwající zawedení nowého řádu w zemi proti mysli; ale nemajíce na ten čas podpory odjinud, neodwážili se odporu proti powolání welikého knížete litewského ku panstwí w Čechách, které se bylo stalo se swolením obce Pražské. I od Pražanů jsau tudy wypraweni poslowé k sněmu Čáslawskému, na kterémž nyní Sigmund Korybutůw jednosworně přijat jest za náměstka *požádaného krále Witolda*, a naproti tomu od sebe slíbil weřejně, přídržeti se a hájiti čtyr artikulů Pražských. Z Čáslawě dal se potom hned na cestu další ku Praze, a wjel slawně do města w neděli dne 17 Kwětna. Konšelé odewzdali mu dle obyčeje klíče od bran jako náměstku nowého krále, a wětšina obywatelů města uwítala jej s největší radostí.

Kníže Sigmund prokázal hned při prwních začátcích wlády swé w Praze welkau oprawdowost a obratnost. S wládařstwím jeho nemohla se snésti tehdejší spráwa obce Pražské, nacházející se w rukau důwěrníků chátry, které se nechtělo wůbec obwyknauti pewnému pořádku, zwláště pak srownati se se sta-

wem panským, bez čehož nedala se žádná jednota země my- 1422
sliti. Sigmund musil hledati podpory při straně usedlejšího sausedstwa, kteréž příchodem jeho osměleno, počalo se hned domáhati zase pozbytého panstwí we městě, spoléhajíc se na smýšlení skutečné wětšiny obywatelstwa. Sigmund, jak se zdá, jednal nejprw po přátelsku s tehdejšími konšely o nějaké nowé uspořádání obecní správy, ale poznal neochotnost jak při nich tak při kněžích jejich strany, kteří panowali we městě po wzdálení mistrů učení Pražského. Sigmund wšak dowedl proti nim obce samy obrátiti k straně swé. W neděli dne 24 Kwětna, osmý den po swém příjezdu do Prahy, wyjel odpoledne z příbytku swého na Nowé město, kdež jak se zdá byl swolal obec. Tu se sběhlo k němu welké množstwí lidu jemu oddaného; kteříž ujawše koně pod ním za uzdu, slawně jej wedli do Starého města na radnici, kdež byli konšelé shromážděni. Ti, spatřiwše, že se lidé proti nim bauří, ihned odewzdali knížeti pečeti a klíče na znamení, že se wzdáwají swého úřadu; Sigmund pak nazejtří (25 Kw.) swolal obec na radnici, a dal od ní zwoliti *nowé konšely*, kteří jemu ochotně učinili slib wěrnosti. Konšelů dosazeno tentokrát 36, osmnáct ze Starého a osmnáct z Nowého města, jednota wšak we správě obau měst zachowána týmž spůsobem jako předešle. Na Nowém městě byl nejpřednější w úřadě purkmistrském František *Šilink* z ulice u sw. Ambrože dle něho nazýwané (č. 1039), a mezi ostatními konšely nacházeli se Mikuláš *Hrdoňka* z někdejšího poselstwa ku králi polskému a *Pawel z domu rychtářowa* z wládařů ustanowených lonským sněmem Čáslawským. Z konšelů Staroměstských wynikali Prokop *Záwada* Žatecký, jenž byl též we poselstwí prwním do Polska, Wácslaw *Litochleb*, jeden z konšelů, kteří byli poslední z času krále Wácslawa, a *Hedwika krejčí*.

Kníže Sigmund snažil se potom pilně o upokojení myslí, o smíření stran w obywatelstwu Pražském a o zawedení dobrého pořádku we městě. Již třetí den po obnowě úřadu městského, we čtwrtek dne 28 Kwětna, swolána jest opět weliká obec a učiněny nálezy dle přání knížete, jimiž předně

1422 ohlášeno obecné odpuštění neboli „milostiwé léto“; tak aby přestaly wšeliké nechuti, které prý wzrostly „pro smrt dobré paměti kněze Jana a jiných lidí w tu dobu stínaných“, i aby wšichni mistři, páni, panoše a měšťané, kteří proto odběhli z města, zase se wrátili a winní aby se knížeti i obci pokořili a odprosili. W příčině náboženstwí uzawřeno, aby hned příští neděli (31 Kwětna) arcibiskup a mistři i kněží k zákonu božímu příchylní drželi sněm čili *synodu* a učinili potřebná ustanowení. Poněwadž pak nejspíš chowání polských a jiných žoldnéřů knížete Sigmunda nebylo takowé, jakého wyžadowal jeden ze čtyr artikulů Pražských, o stawowání hříchů smrtelných, a působilo tudy pohoršení, wyhlásil kníže zápowěd wšem hostem, buďte Poláci neb Čechowé, aby se chránili wšelikého lání, hraní w kostky, swárů a oplzlostí pod přísnými pokutami; hospodáři, který by chowal prázdných žen oplzlých, hroženo ztrátau hrdla. Zakázány též wšeliké pokautní rady neb schůze. Nařízeno wšem domácím i přespolním bráti při kaupích groše a peníze dělané w Pražských mincích. Konečně pak obdržel kníže Sigmund, že mu Pražané postaupili *hradu Pražského*, který dosud drželi we wlastní moci swé. Hrad tento wšak neslaužil Sigmundowi za přibytek, nýbrž jak aspoň nacházíme později, byl mu bezpochyby hned od začátku zřízen ku přebýwání dům někdy markrabí Jošta a potom králowny Žofie na rynku Staroměstském (č. 930).

Srownale s nálezem o swobodném nawrácení wšech odběhlých do města poslali nowí konšelé také pro *mistry* wypowěděné do Hradce Králowé, kteříž se tudy nawrátili zase do Prahy ku kostelům i kollejím swým. Bezpochyby byla po nawrácení jich držána synoda dle uzawření obce; nemáme wšak o ní žádné zpráwy wýslowné. Dle wší podobnosti byl synodau tauto změněn posawadní řád we spráwě duchowenstwa Pražského, tak že sešlo s předešlých čtyr spráwců duchowenstwa, zřízených dle nálezů synody roku 1421, a na místo jich nastaupil jiný duchowní úřad, který nacházíme w létech potomních, w jehož čele stál generálný wikář neb officiál arcibiskupský. Úřad tento saudil pře we wěcech man-

želských, dosazowal duchowní ku kostelům, a konal jiná práwa 1422
wyšší wrchnosti duchowní we jménu arcibiskupa Konrada; byl wšak wolen od duchowenstwa Pražského a od arcibiskupa nepochybně jen stwrzowán; sídlo pak jeho zůstáwalo w Praze, ačkoliw arcibiskup přebýwal stále w Raudnici.

Mezitím již w sobotu dne 30 Kwětna smluwil se kníže Sigmund s obcí Pražskau o placení wojska swého, které mělo slaužiti straně pod obojí ku pomoci. Pražané zawázali se wypláceti každému muži týdně 24 grošů, pokaždé we čtwrtek. W témž shromáždění obce swolil kníže, aby wždy dwa z konšelů Pražských a dwa z obecních býwali w jeho raddě, a wydal zákaz, aby odtud nikdež na žádných hradech, twrzích ani we městech nesměly raženy býti *peníze* než jen w Praze a w Hoře Kutné. Bylot se od počátku bauří w zemi welice zmohlo dělání peněz nejprw stříbrných, potom měděných od kohokoliwěk nejen po hradech a po městech, než prý i po wsech, po zahradách a po piwnicích, a poněwadž neměly prawé ceny, přicházeli jimi lidé čím dál tím wíce ke škodám a k záhubě. Zákazem tímto, který jak se zdá byl skutečně přísně prowáděn, učinil se prwní prostředek, kterým zlé toto aspoň s welkau část jest odstraněno.[67])

Aby měšťané odběhlí, kteří drželi s králem Sigmundem, nechtěli snad též užiti swobody nawrácení se do města, wyřčeno jest w témž shromáždění, že se předešlé propuštění swobody k tomu na ně newztahuje. Přitom wyhradila si obec moc nad zabawenými statky zádušními i měšťanů odběhlých, aby jich nikdo, buď měšťan buď pán, rytíř nebo panoše, newyprošowal na knížeti, než aby to záleželo na obci. Obec prokázala se wšak něco později štědrau Mikšowi Tkaničkowi, měštěnínu, který byl blíž půldruhého roku pracowal w poselstwí ku králi polskému a knížeti litewskému, darowáním jemu dworu a wsi Dobrowize nedaleko Hostauně (1 Čwce.).

W prwním čase přebýwání Sigmunda Korybuta w Praze sprawowali se jím jen Pražané a páni a zemané strany pod obojí; neznalo se wšak k němu ještě bratrstwo Táborské a ze-

[67]) Eodem anno moneta cuprea deperiit, prawí letopisec Kollegiat k roku 1422.

1422 jména také hlawní wůdce jeho Žižka. O příčině toho nejsme dostatečně zpraweni, ale jest se jí domysliti. Ačkoli Žižka od prwního počátku byl srozuměn s poselstwím ku králi polskému i k welikému knížeti litewskému, wšak později chowání obau panowníků, obojetné a neupřímné, nejspíše wzbudilo w něm nedůwěru, tak že se s uznáním Witolda za krále nemínil ukwapiti. Sigmund Korybutowič psal Žižkowi hned z Morawy do wojska, s kterým on jak se zdá stál tehdáž někde w západních Čechách, spůsobem pro něj urážliwým, aby prý země nehubil a neplenil. Sotwa bylo to bez náwodu něčího. Nejspíš hleděli někteří z pánů, kteří se nejpilněji zasazowali o uwedení kněžice polského do země, hned záhy zaujmauti jej proti bratrstwu Táborskému, a nečinili při tom rozdílu mezi bratrstwem a Žižkau, ač zřejmé bylo, že Žižka wšeho, co Táboři myslili a činili, neschwalowal. Žižka odpowěděl knížeti rowněž příkře, wytýkaje prý jemu samému wražednictwí a paličstwí, k čemuž wydrancowání Uničowa, ne-li jiné podobné skutky wojska Korybutowa na Morawě snad mu poskytowaly dokladu. Nelze pochybowati, že se Žižka w takowých okolnostech sněmu Čáslawského neúčastnil. Ale po příchodu knížete Sigmunda do Prahy musili on i Žižka býti o sobě lépe zpraweni. Žižkowa nedůwěra nejspíš odstaupila, když widěl rozhodné přihlášení se Sigmunda ke straně pod obojí a oprawdowé snažení jeho o zawedení pořádku w zemi; Sigmund pak dowedl uwážiti nejen důležitost welikého wojewůdce, nýbrž poznal bezpochyby též i jinak lépe prawau jeho powahu. Tudy přišlo již asi we třech nedělích k auplnému dorozumění mezi nimi, tak že Žižka a spůsobením jeho bratrstwo Táborské buď celkem buď aspoň s nejwětší část přistaupilo ku knížeti Sigmundowi co wládaři zemskému.

Žižka učinil písemné oznámení o tom Pražanům dne 11 Čerwna roku 1422 we jménu swém a Chwala z Machowic, Zbyňka z Buchowa, „i jiných spráwců lidu Táborského“, dáwaje wěděti, že oni s bratřími Táborskými, Domažlice, Klatowy, Sušice, Písek a jiní páni, rytíři, panoše i jiné obce, Prachatice a Horažďějowice, kteréžto dobrowolně k nim hledí a jim

se swěřili, totiž Žižkowi, Chwalowi a Buchowcowi, kníže Sigmunda přijali jsau za pomocníka a za správce nejwyššího této země a chtí ho poslauchati we wšech řádných wěcech; přitom pak napomínali jich, majíce patrně nejwíc wýtržnau stranu následowníků Jana z Želiwa na mysli, aby konečně zanechali wšech swárů a nechutí, které mezi sebau od roka měli; pakli toho neučiní a budau-li chtíti dále dělati bauře a rotiti se mezi obcemi, že míní oni se k tomu přičiniti a mstíti s knížetem, konšely, pány, rytíři, panošemi i se wšemi wěrnými obcemi, žádného newyjímajíc. Zdá se, že Žižka po některém čase přijel ku knížeti do Prahy. Osobní pak seznámení se učinilo poměr jich k sobě welmi srdečný; kníže říkal Žižkowi: otče a Žižka jemu: pane synu. 1422

Již čtwrtý den po swém příjezdu do Prahy (21 Kw.) wyzýwal mezitím Sigmund Korybutowič také *Oldřicha Rosenberského* a bezpochyby i jiné pány straně pod obojí protiwné, aby se k němu přiznali a buď osobně přijeli do Prahy nebo poslali k tomu swé plnomocníky. Oldřich z Rosenberka wšak zůstal stálým staupencem krále Sigmunda, a setrwal se stranau pod obojí we wálce.

Již za wlády konšelů Pražských, kteří byli před stětím kněze Jana Želiwského, a za heitmanstwí pana Haška z Waldšteina počalo se bezpochyby wyjednáwání o zajaté posly české wyprawené předešlého roku do Polska, aby byli ze zajetí toho wybaweni wýměnau za šlechtice polské zajaté we službě krále Sigmunda při dobytí Německého Brodu. Hned' tehdy byli z Prahy propuštěni Wawřinec Borowský, Petr Wengiel a třetí šlechtic jménem Jan s průwodem swým,[68]) neznámo pod jakými wýminkami. We schůzi obce dne 28 Kwětna wýše zmíněné dosáhl Sigmund Korybutowič také swolení Pražanů, aby byl propuštěn nejwzácnější z wězňů polských, pan *Záwiše Černý* z Garbowa, ač se záwazkem, aby se postawil zase od sw. Bartoloměje toho roku, když by k tomu byl wyzwán. Jest z toho widěti, že tehdáž smlauwa o wýměnu nebyla ještě na čisto ujednána, než spíše že se měl pan Záwiše osobně o dokonání

[68]) List průwodní daný jim na cestu w rukopise českého musea 23 B. 2.

1422 jí přičiniti u krále Sigmunda. Jisté wšak jest, že se wýměna zajatých potom skutečně stala, nejspíš ještě dřiw než uplynula lhůta do sw. Bartoloměje; zdá se pak, že k žádosti krále Sigmunda byl krom zajatých u Německého Brodu wýměnau tau propuštěn také prwější wězen Pražanů pan *Hynek Červenohorský*. Pražané odwděčili se bezpochyby wšechněm poslům českým, když se nawrátili ze swého zajetí, za služby jejich a za škody přitom utrpené. Zejména obdržel pan *Wilém Kostka* z Postupic od obce dle přání knížete Sigmunda městečko Mnichowice, někdy kláštera Sázawského, se wsí blízkau Zwanowici a se wsemi Oplany, Komořici, Wežerci, Nučici a Prusci nedaleko Černého Kostelce.

Zdá se, že již za panowání Šrolowa a Charwátowa w Praze bylo uzawřeno předsewzetí wálečné wýprawy proti hradu *Karlšteinu*, který byl pořád ještě Pražanům k welkému nepohodlí na cestách w newelkém wzdálení od jich města; neb již 20 Kwětna, teprw tři dni po příchodu knížete Sigmunda do Prahy, byl učiněn začátek obležení hradu tohoto, ač zdá se, že toho dne jen některá část wojska Pražského i také Poláků byla k tomu wyprawena.[69]) Kníže Sigmund sám s ostatní mocí wytáhl do pole teprw později, dne 2 Černa, aby řídil obležení osobně. Wojsko Pražské a polské, bezpochyby dosti četné, položilo se we třech oddílech na wysokých wrších okolo hradu, a wystawilo dle obyčeje tehdejšího sruby čili twrze rozličné s příkopy k ohražení swého ležení i nejspíš ku přehražení cest ke hradu wedaucích. K boření zdí přiwezli Pražané čtyry welké pušky s sebau, z nichž tři měly názwy Pražka, Jaroměřka a Rychlice a pět praků k házení ohromných kamenů. Střelba nebyla rychlá dle ponětí našeho času. Z Pražky a Jaroměřky střílelo se z každé toliko sedmkrát za den, z Rychlice, která měla jméno od rychlosti,[70]) každý den třidcetkrát, jedna pak puška

[69]) Začátek obležení Karlšteina klade na ten den tak zwaný Bartošek, kterýž byl sám w posádce hradské, pročež nelze upříti wáhy jeho swědectwí.

[70]) Děkan Karlšteinský (u Dobnera I. 146) nazýwá ji po německu Snell.

praskla hned po šesté ráně.[71]) Nicméně při prodlaužilém oblé- 1422
hání čítalo se 9032 ran, kterými byly wrhány kameny na hrad, a mimo to pokaušeli se oblehatelé také hrad zapáliti hořlawými látkami w saudcích, kterých hozeno jest celkem dwaadwadcet. Pewnost zdí Karlšteinských a ostražitost hajitelů zachránily wšak hrad, tak že neutrpěl jedním ani druhým spůsobem škod znamenitých.

Posádka Karlšteinská čítala prý 400 mužů,[72]) mezi nimiž bylo wšak mnoho rytířské čeledi, zwláště manů příslušných ke hradu tomuto, kteří měli wýsluhy w nejbližším jeho okolí. Purkrabím na Karlšteině byl pan Zdeslaw *Tluksa z Buřenic,* wrchním wšak heitmanem při hájení hradu pan *Jan z Lestkowa* seděním na Waldece, někdy podkomoří králowstwí českého (1415—1417), jenž získal sobě welkau chwálu neunawnau bedliwostí swau. Z jiných přednějších byli na hradě Jan Študent z Tachlowic, Hynek z Waldeka a Jan z Waldeka seděním na blízké Litni, Jan Šwáb z Jíkwe, ten jenž předešlého roku konal wýpady z hradu Pražského, též Ondřej z Hořowic a Buzek ze Tmaně. Několikeré útoky, předsewzaté od obléhajících brzy we dne brzy w noci, jsau pokaždé odraženy s některau ztrátau lidu Pražského i Poláků. Welké wýhody poskytli obleženým tajní wyzwědači jejich w ležení nepřátelském, kteří jim obyčejně dali napřed wěděti, co se proti nim chystalo. Delší neprospěch wšelikého dobýwání přiwedl nejspíš obléhatele na zkušení diwného prostředku, nikdy jindy neslýchaného, totiž aby posádku smradem přinutili hrad opustiti. K tomu cíli přiwáženy jsau z Prahy saudky naplněné mrchami a nečistotami ze záchodů, a metány jsau z praků do zámku. Sečteno jich neméně než 1822. Účinek prý byl, že z přílišného smradu obleženým některým zuby wypadaly, jiným se hýbaly; později wšak prý zjednali sobě podtají lék proti tomu z Prahy.

[71]) Dle zpráwy děkana Karlšteinského práwě zmíněné byla to Pražka, což wšak nesrownáwá se s udáním *Starých letopisů českých* (str. 53); že wšak byly čtyry pušky, udáwá *Andreas Ratisbonensis* dle dopisu téhož děkana (wiz u Höflera II. 429).

[72]) Dle Aeneáše Sylvia.

1422 Obléhající snažili se zwláště také pobořiti dolejší wěž při hradě, we které jest studně hluboká, a zkaziti posádce wodu; což se jim wšak rowněž nezdařilo. Přitom swedli obležení ukrutný žert s jedním sausedem Pražským z wojska, který se náhodau dostal k nim w zajetí. Přiwázali jej totiž k makowici wěže této, a dali mu oháňku do rukau, aby prý kameny střílené na wěž odháněl, chtíce zkusiti, zdali by Pražané ze slitowání nad ním od střelby upustili. Když se wšak tím nedali pohnauti a přiwázanému nicméně celý den nic se nestalo, odwázali jej zase.

Když uplynuly již asi dwa měsíce w marném obléhání a zatím dálo se nowé zbrojení knížat *slezských*, z čehož se bylo obáwati opětného nějakého wpádu od nich, zanechal kníže Sigmund jen některého počtu wojska swého před Karlšteinem, sám pak obrátil se na čas do wýchodní části země české. Tam přijat byw we městě *Hradci Králowé*, spůsobil w obci města toho nějakau podobnau proměnu jako předtím w Praze. Zjímal totiž konšely tehdejší, a dal je zawézti na Třebechowice, i dosadil nepochybně jiné sobě oddanější a nad nimi nejspíš zároweň hned také heitmana swého pana Diwiše Bořka z Miletínka z bratrstwa Orebského, w jehož moc odewzdán přitom hrad králowen českých při tomto městě. Potom wytáhl dále do podkrají hor na hranici slezské, a oblehl dne 10 Srpna *Opočen*, hrad Jana Městeckého, který se byl zpronewěřil straně pod obojí. Ani wšak tohoto hradu dobytí nezdařilo se mu. Již po jedenácti dnech rozšířila se powěst, že mínil obležení jeho zanechati pro strach před Slezáky a pány morawskými strany Sigmundowy; i obáwal se pan Michalec na Bezdězi, že míní kníže od Opočna obrátiti se proti němu k Michalowicům a přes Bělau na Bezděz. Zdá se wšak, že se Sigmund brzy potom nawrátil přímo do Prahy.

Za jeho wzdálení ztratili Pražané hrad *Křiwoklát*, na nějž práwě w den obležení Opočna od knížete Sigmunda udeřil z Plzenska pan Hanuš Kolowrat a dobyl ho útokem (10 Srp.). Heitman posádky, Absolon ze Chřiče, zeman z krajiny za Rakowníkem, upadl w zajetí a s ním spolu několik jiných panoší,

mezi nimiž také Jan syn Bedřichůw z Walče, jakož i 50 žoldnéřů. Dobytí bylo bezpochyby snadné, poněwadž po nedáwném wyhoření nebyl hrad dostatečně oprawen. Protož po odtažení pana Hanuše také zase hned zmocnil se hradu Absolonůw bratr Zibřid, a osadil jej. Hanuš z Kolowrat přitáhl wšak bez meškání zase a s ním také pan Aleš Holický ze Šternberka, držitel blízkého zámku Týřowa, aby Křiwoklát oblehli. Zibřid, nedůwěřuje silám swým, když widěl nepřátely od jedné strany táhnauti, utekl druhau stranau z hradu, a odebral se do *Rakowníka*. Tudy osazen jest Křiwoklát opět proti Pražanům, a uwázal se w něj jak se zdá pan *Aleš ze Šternberka*. Hanuš z Kolowrat stihal potom s lidmi swými i Alšowými Zibřida až k Rakowníku, a dobyl města tohoto, i wypálil je, po některém pak odporu delším zmocnil se také kostela tamějšího, který byl ohražen na spůsob pewné twrze. Zibřid utekl dále do Žatce. 1422

Již předtím byl Hanuš z Kolowrat třikrát po sobě dobýwal *Příbramě*, kterau byl, jak se zdá, arcibiskup Konrad poručil k ochraně panu *Janowi Zmrzlíkowi* seděním na blízkém Orlíce, synu chwalně známého mincmistra Petra Zmrzlíka. Zrowna jako roku předešlého byl přepadl městečko toliko plankami ohražené w auterý před welikonocí, tedy dne 7 Dubna, a zajal asi dwadcet branných, mezi nimi panoše jakéhos jménem Chlewce a jiného Štěpánka z Myšlína, i pobral 42 koní jezdeckých. Později přitáhl podruhé, opanowal městečko, a dobyl i twrze nad ním po 14denním obležení. Musil wšak brzy býti zase sehnán odtud; nebo po některém čase učinil ještě jednau útok na Příbram, při kterém padli tři jeho panoši, Parcifál, Wácslaw přítel Bohusláwkůw a Surowec; předsewzetí pak toto nepochybně se nezdařilo.[73]) Neb některý čas po dobytí Křiwoklátu wýše zmíněném, w den narození panny Marie (8 Září) potýkal se Hanuš z Kolowrat s měšťany Příbramskými a s lidmi pana Zmrzlíka w otewřeném poli u *Hluboše* mezi Příbramí a Hořowici, a zwítězil nad nimi. Asi 300 prý padlo

[73]) Skladatel přídawků k Bartoškowi (u Dobnera I. 216) užíwá sice slowa *expugnavit* při tomto čtwrtém útoku na Příbram, ale jak se zdá nesprawně.

1422 jich w boji, a 16 lidí rytířských i 115 měšťanů Příbramských jest zajato; ostatní rozutíkali se po okolních lesích. Odtud počal Hanuš z Kolowrat pozdálečí škoditi a překážeti také wojsku, které obléhalo Karlštein. Jednoho dne přepadli lidé jeho a pana Alše Holického ze Šternberka malý oddíl wojska polského, který nejspíš wyšel něco dále na špíži, u wsi *Borka* blíž Tmaně, a swedli boj, w němž zajali jednoho rytíře, dwa panoše a 12 jiných Poláků. Jiné chwíle byl jiný zástup Poláků přepaden od lidí Hanušowých wedením panoší jeho Bohuslávka a Bartoška při doprowázení některých osob do ležení před Karlšteinem, při čemž 24 Poláků jest zajato, a pobráno jim 22 samostřílů.[74])

Mezitím wálčili Táboři w jižních Čechách s panem Oldřichem z Rosenberka, na jehož panstwích již dne 24 Kwětna dobyli, snad wedením Žižkowým, kláštera *Wyšebrodu* a wypálili jej; potom též spálili městečko *Přídolí* blíž samého hlawního sídla Oldřichowa, Krumlowa.[75]) Pohříchu nám o pozdějších příbězích tamějších není nic wíce známo, než že se w měsíci Čerwenci Táboři znowu welmi silně sbírali w poli a pan Oldřich Rosenberský we welké se nacházel auzkosti, ježto pro nedostatek peněz rozpakowali se žoldnéři w posádkách na hradech jeho, chystajíce se je opustiti.[76]) On i jiní páni strany Sigmundowy hleděli wždy wíce s obáwáním w budaucnost, nedůwěřowali na dlauho silám swým, a skládali naději jen w brzkém obdržení cizí pomoci.

Zjednání sobě pomoci takowé ku přemožení Čechů bylo stálým snažením krále Sigmunda. Již dne 8 Března 1422 byl položil knížatům německým sněm říšský w Řezně, který se měl sejíti dne 31 Kwětna, na němž mínil jednati s nimi o nowau wýprawu wálečnau do Čech. Pro zaneprázdnění w Uhřích nemohl tak brzy odebrati se do Němec, a odložil sněm (1 Kw.) do 1 Čerwence; když wšak ani k tomu času nepřijel, uradili se kurfirstowé sami o zahájení sněmu na 15 Čerwence w místě

[74]) Wiz u Dobnera I. 147, 216, 217.

[75]) Březan w Časopise česk. musea 1828 IV. 57.

[76]) Wiz *Archiv český* I. 16, III. 6, 7.

jim příležitějším, *Normberce.* Sigmund přijel teprw dne 20 Čer- 1422
wence do Řezna, a po některé newoli s kurfirsty pro přeložení sněmu do jiného místa podwolil se jejich přání, a odebral se s dworem swým též do Normberka, kdež konečně sněm se započal. Dle přání králowa přijeli tam přední páni čeští jeho strany za ním, zejména Oldřich z Rosenberka, pan Michalec, pan Aleš Šternberský, pan Hynek Krušina ze Šwamberka a jiných wíce, aby spolu s ním pobádali knížat ke splnění jeho žádosti. Neméně byl mu ku pomoci přitom legat papežský Branda, který ještě dříwe než Sigmund byl přijel do Řezna a s ním potom též do Normberka se odebral. Asi po čtyrech nedělích uzawřel sněm, sebrati četné wojsko, ku kterému wšichni knížata, města a jiní příslušníci říše měli postawiti určitý počet oděnců a střelců dle jistého rozwrhu. Wojsko toto mělo býti zachowáno we službě na celý rok ke stálé čili *„každodenní“ wálce* s Čechy, a přede wším mělo býti wyprawеno k wybawení *Karlšteina.* Smluwau zwláštní zawázali se Sigmundowi knížata míšenští Fridrich, Wilém a Fridrich mladší za summu peněz, w níž zapsal jim léna česká we Voigtlandu, poskytnauti wojenské pomoci nejen k wýprawě ku Karlšteinu, nýbrž také k hájení měst *Kadaně*, *Mostu* a *Austí*, do nichž král toho času wložil swé posádky; a prwé již slíbili knížata slezští a stawowé ze Šestiměst čili horní Lužice pomoc swau ku každodenní wálce s kacíři. Již dne 1 Září wyšla nařízení od kurfirstů ke wšem jednotliwým knížatům a stawům říše o rozwrženém počtu lidu, jejž měl každý postawiti, tak aby se wojsko sešlo na sw. Michala (29 Září) u Normberka nebo blíž hranic českých u Chebu. Dne 4 Září odewzdal kardinal Branda slawným spůsobem w kostele sw. Sebalda w Normberce korauhew s křížem do rukau krále Sigmunda, a Sigmund odewzdal ji do rukau *Fridricha* kurfirsta *brandenburského* a purkrabí Normberského, jejž jmenowal nejwyšším heitmanem nad celým wojskem k wedení této wýprawy. S Alšem ze Šternberka, s Krušinau ze Šwamberka a jinými pány českými zawřel Sigmund tudíž w Normberce smlauwy, kterými je nowě najal k wojenské službě swé, a zapsal jim za to summy peněz

1422 na rozličném korunním jmění w Čechách. Pan *Aleš ze Šternberka* jmenowitě obdržel zápis na Hrádek *Křiwoklát* (6 Září), jenž se tehdáž nepochybně již nacházel w jeho moci.

Práwě když se chystal tímto spůsobem nowý útok zwenčí na Čechy, stal se w Praze pokus o podwrácení panstwí Sigmunda Korybutowiče. Staupenci někdejší kněze Jana Želiwského nedali se posud na pokoj w nechuti swé proti nowému pořádku w Praze jak we wěcech swětských tak duchowních, a brojili wšelijak dílem weřejně dílem podtají proti wládařstwí knížete Sigmunda i proti powolání Witolda na králowstwí. Konšelé musili záhy mysliti na prostředky ku přetržení toho. K náwrhu jich stal se nález obce weliké a ohlášen jak we městě tak také we wojsku Pražském w ležení u Karlšteina, jímž hrozilo se skutečným trestáním wšem, kdož by knížeti utrhali neb jej haněli, buďtež swětští nebo duchowní, a nařízeno, aby každé řemeslo obzwlášť učinilo slib před knížetem a konšely o zachowání pokoje a pořádku, i aby w každém řemesle ustanoweni byli čtyři mistři k dohlížení na to; kdož by se dal w nějaké baukení, aby byl z řemesla i z obce wylaučen. Opět dne 23 Čerwence uzawřela obec dohled na přespolní lidi w hospodách, aby každý, kdo do města přijde, od hospodáře ukázán byl, je-li duchowní, před úředníky duchowními, pakli swětský, před konšely. Po obakrát také hroženo ztracením hrdla i statku každému, kdoby překážel práwu w trestání prowinilých, což nepochybně někdy se přiházelo. Přísné nálezy ty a takowé nicméně neodstrašily strany nespokojené od stálého brojení, a také káravý dopis Žižkůw wýše zmíněný minul se s účinkem. Naopak, dostalo se nespokojeným w Praze po některém čase posily z bratrstwa Táborského. Neb byla také mezi bratřími strana diwoká a newázaná, jíž se nowě nastáwající pořádek nelíbil, a která nepochybně zwláště tím popuzowala se, že se šíření nowot jejích náboženských w Praze, kterým Jan Želiwský předtím nadržowal, nyní dála přítrž. W bratrstwu Táborském stala se z toho roztržka, w níž některá část bratří jak se zdá wytrhla se z poslušenstwí Žižky a druhých heitmanů w dopise ku Pražanům jmenowaných. W čelo této

strany postawil se pan *Bohuslaw ze Šwamberka*, nedáwno 1422
teprw do bratrstwa přijatý, a wedlé něho někdejší heitman Pražský *Jan Bzdinka*. Mezi nimi a staupenci jejich w Praze stalo se tajné spiknutí, jímž mělo pomocí Táborů obnoweno býti zase panstwí strany wýtržné we hlawním městě nějakým podobným spůsobem jako za kněze Jana.

We středu dne 30 Září, když kníže Sigmund opět se nacházel při wojště před Karlšteinem, přiblížil se z nenadání zástup Táborů podtají sebraný ku Praze. Konšelé nezwěděli o něm prwé, než když byl již přitáhl ke wsi Krči, weden jsa Bohuslawem ze Šwamberka a Janem Bzdinkau. Staroměstští konšelé neboli někteří z jich prostředka wyšli jim naproti s některými Poláky, s panem Wilémem Kostkau, který od swého příchodu ze zajetí náležel mezi přední rádce neb služebníky knížete Sigmunda, a s Wácslawem Cardau z Petrowic, tehdáž jak se zdá heitmanem žoldnéřů Pražských we službě obce, aby se jich otázali, co by zamýšleli swým příchodem. Táboři dali odpowěd wzdornau, že jsau obesláni; a nedbajíce na námítky, táhli dále až do Prahy, kdež položili se na Nowém městě, tuším na Koňském trhu. Konšelé Staroměstští chowali se k nim klidně, a poslali jim, čeho potřebowali k potrawě, i obuw.

Nazejtří, dne 1 Října, přišli wůdci Táborů na radnici Staroměstskau, a žádali na konšelích, aby jim swolali obec. Konšelé odepřeli toho, tázajíce se, coby chtěli, že to sami na obec wznesau. Tu odpowěděli Táboři pohrůžkau, neswolají-li obce, že oni si ji sami swolají; a hned odebrawše se ke swým na Nowé město, wtáhli wojensky odtud do Starého města, swátost dle obyčeje před sebau nesauce. Očekáwání jejich bylo, že se obecný lid přidá k nim, aby prowedli, oč se přátelé jejich Pražští s nimi byli umluwili. Zdá se wšak, že konšelé tentokrát uhodili w dobré prostředky k zamezení toho. Táboři prošli celý rynk Staroměstský a potom celau Dlauhau třídu, a nikdo se neodwážil k nim se přidati. Tu wyšedše na konci Dlauhé třídy wen ze Starého města, šli po Příkopě až k Matce boží Sněžné wedlé Koňského trhu. Odtamtud nabrali tarasů,

1422 a wtrhli podruhé do Starého města, aby swau wůli mocí prowedli. Mezitím wšak již sebrali Staroměštští brannau moc swau pod korauhwí wedením Wácslawa Cardy spolu s Poláky, a wytáhli wstříc proti Táborům. Setkali se s nimi prostřed ulice Junošowy, nyní Sírkowé, kdež Táboři, nemohše nejspíš w otewřeném místě odolati, obsadili některé domy, zwláště dům řečený u Šermířů (č. 473) w rohu poboční uličky, která wede do ulice Železné. Od Kunše z Bělowic, jednoho z menších wůdců jejich, jenž w domích těchto odpíral, wzala ulice tato od těch dob nowé jméno ulice Kunšowic. Staroměštští wšak i odtud je wytiskli, mnohé zajali, a ostatní zahnali potom ze swého města na Koňský trh. Tam wložil se za prostředníka pan Wilém Kostka ze saukromého přátelstwí, které měl s Bohuslawem Šwamberským, a jednaje s jednau i druhau stranau, smluwil příměří mezi nimi jen do konce toho dne, „dokudž slunce za horu nezajde“. Táboři, spatřiwše předsewzetí swé zmařeno, musili tedy ještě téhož dne wečír Prahu zase opustiti. Mnozí měšťané, kteří byli s nimi srozuměni, ale ničeho neučinili k jich podpoře, utekli zároweň s nimi z města ze strachu pokuty.

Na zpráwu o této bauři přijel kníže Sigmund hned druhého dne (2 Říj.) od Karlšteina do Prahy, aby společně s konšely učinil potřebná opatření. Již nazejtří dne 3 Října swolána jest weliká obec, a učiněny nálezy ku přetržení podobných předsewzetí pro budaucnost. Když by se strhla jaká bauře buď na Starém buď na Nowém městě, aby bylo zwoněno na radnicích, a k znamení tomu aby wšichni hospodáři w odění swém hotowi byli a dostawili se na rynku, každý také s podruhy swými, bylo-li by potřeba. Obnowen opět zákaz tajných schůzí, a uzawřeno, aby měšťané, kteří nyní utekli, nesměli se zase wrátiti, a statky jejich aby byly zabaweny od obce; kdož by pak potom pomlauwal welikého knížete litewského neb náměstka jeho, knížete Sigmunda, nebo předešlá poselstwí k nim, aby byl rowněž každý wypowěděn z města. Též pod wyhnáním z města zakázáno wšeliké scestné a bludné mluwení proti swátosti těla a krwe Kristowy. Poněwadž pak

strana wýtržná a k Táborům příchylná wždy měla wíce pří- 1422
wrženců na Nowém a jen málo na Starém městě, uzawřeno také, oprawowati zdi a brány Starého města, kdež byly za předešlých časů zanedbány, aby prý slaužily k zachowání wěrné obce jak Staroměstské tak Nowoměstské.

Zdá se, že nálezy tyto a přísnější prostředky, kterých užíwali konšelé a kníže Sigmund, popudily teprw nespokojené strany we městě, že začala chowati se nepoddajně. Když o některý den později w jeden swátek konšelé nařídili na odpoledne opět shromáždění obce weliké, sešlo se mnoho lidí k tomu, ale zůstali státi na rynku Staroměstském. Konšelé dali na ně wolati biřici, aby šli do radnice, kdež měla schůze býti. Oni wšak wolali: nechcem, nechcem! a w tom někteří udeřili na šatlawu, wedlé wlastního domu radního stojící, wytepali ji, a wypustili wězně Táborské, kteří byli předešle w ní zawřeni, i s nimi také některé zajaté z Křiwoklátu.[77]) Kníže Sigmund, který posud meškal w Praze, jak o tom uslyšel, wyjel s lidem swým jízdným na rynk, a dal jímati ty, kteří se útoku toho účastnili, a wsázeti je do šatlawy. Když pak již bylo k wečeru, kázal konšelům poslati pro kata, a dal zajaté po jednom woditi ze šatlawy a stínati je. S tím nebyli srozuměni konšelé a jiní jeho rádci, a když pátý sťat byl, prosili knížete, aby již přestal toho. Wilém Kostka z Postupic, wida, že kníže nechtěl hned powoliti, obrátil se od něho newrle s čeledí swau, a jeda pryč, řekl: Tedy nakatujž se s nimi, dokudž chceš. Na to kníže upustil od dalšího,

Když se tyto wěci dály w Praze, sbíralo se již wojsko německé k českému pomezí, ač nikoli s horliwostí, jakau nálezy sněmu Normberského projewowaly. Již sice několik dní před sw. Michalem, jmenowitě již 27 Září ne-li něco dříwe, položil se markrabí Fridrich brandenburský, nejwyšší heitman polní, s wlastním lidem swým u *Tiršenreuta*, jižně od Chebu, aby zde ostatní wojsko k němu se připojilo. Ale skoro nikdo

[77]) Při jaké příležitosti byli tito zajati, newíme. Jest z toho sauditi, že se předtím zběhlo wíce bojů o Křiwoklát, než o kterých se zachowaly krátké zpráwy.

1422 jiný posud nepřicházel. Kteří chtěli nálezu sněmu říšského učiniti zadost, ohlíželi se na množstwí jiných knížat a měst, při kterých nenacházeli k tomu žádné chuti. Jeden z prwních, který sebral pole, byl biskup Würzburský; wida wšak, že jiní zůstáwali nečinní, rozpakowal se ještě na cestě, a nemínil na žádný spůsob přejíti přes hranice české, pokud by se nesebrala wětší síla. Podobně markrabí míšenští, kteří měli zwláštní záwazky ku králi Sigmundowi w příčině této wýprawy, sebrali sice brannau moc, ale když widěli, že jiní knížata z jich sausedstwí nečinili žádných přípraw, wáhali se wytáhnauti do pole, a dotazowali se Fridricha brandenburského, zdali z wýprawy wůbec co bude.

Král Sigmund, který byl po skončení sněmu říšského z Normberka odjel, wraceje se do Uher, ale na cestě té od 21 Září až do 5 Října se zdržel w Řezně a potom opět některý čas we Passowě, napomínal po poslích jak Fridricha brandenburského tak markrabí míšenských, aby žádným spůsobem neustáwali, nýbrž táhli předse, a pokud by nemohli dále, aby osadili prozatím města jemu wěrná w Čechách blíž pomezí a z nich wedli každodenní wálku dle smyslu nálezů sněmowních, až by k nim přibylo wojsko ostatní. Ku pobádání tomu přešel *Wilém* markrabí *míšenský* s lidem swým a bratra swého Fridricha i synowce téhož jména přes pomezí české na straně půlnoční dne 7 Října, a položil se u wsi *Kopist* u Mosta. Tam připojili se k němu brzy pomocné woje z dolní Lužice wedením Hanuše z Biberšteina a ze Slezska i ze Šestiměst čili z Horní Lužice wedením Jindřicha jinak Rampolda knížete Hlohowského, ale w síle mnohem menší, než se očekáwalo, celkem asi 4000 mužů. K wojsku Fridricha brandenburského u Tiršenreuta dostawil se potom předce konečně biskup Würzburský, též lid biskupů Bamberského a Řezenského jakož i z Chebu a z několika měst říšských. Takž dal se konečně dne 14 Října na pochod přes pomezní les český we směru k *Tachowu*, daw prwé wěděti Wilémowi míšenskému, žeby mínil spojiti se s ním u hradu Petersburka w krajině za Rakowníkem, aby odtamtud společně táhli dále k wybawení

Karlšteina. Oddíl wojska swého wedením rytíře Jana z Pars- 1422
berka wyprawil z Tachowa napřed do Plzně, se wzkázáním, aby Plzenští, když by uznali potřebu, wzkázali Alšowi ze Šternberka, bratřím Hanušowi a Fridrichowi z Kolowrat i jiným pánům českým we službě Sigmundowě, by se k nim připojili k prowozowání každodenní wálky.

Wilém markrabí míšenský osadil zatím z ležení swého u Mosta také *Chomautow*, nejspíš bez wšelikého odporu; ale pokládaje sílu swau i Fridricha brandenburského za nedostatečnau, nechtěl se pustiti hlaub do země, i oznámil Fridrichowi, že se s lidem swým pochodu k Petersburku odwážiti nemůže; bálť se nejspíš moci Žateckých, okolo jejichž města byl by musil táhnauti. Na zpráwu tuto, která došla Fridricha brandenburského hned w Tachowě, dal se markrabí spěšně na cestu k Wilémowi toliko s 300 jízdnými, aby s ním osobně promluwil. W sobotu dne 17 Října přijel na noc do *Kadaně*, a uslyšew mezitím, že se markrabí Wilém strojil k odtažení zpět přes hranice, wzkázal mu w noci po poslu, aby jej wyčkal; časně pak ráno jel dále k němu (18 Října); ale na cestě obdržel k welkému uleknutí swému zpráwu, že byl Wilém lid swůj již skutečně poslal zpět a tak též Hanuš z Biberšteina a kníže Rampold s Lužičany a Slezáky byli již odtáhli přes hranice. Fridrich se wrátil následkem toho do Kadaně, a psal odtud za markrabím Wilémem, kterýžto nejspíš k dopisu tomu aspoň sám se wrátil, tak že měli o dwa dni později (20 Října) osobní sjezd s Fridrichem w poli mezi Mostem a *Risenburkem* čili Osekem. Wilém omlauwal odtažení swé nedostatkem píce a jiných potřeb i welkým mřením swého lidu w ležení u Mosta; k domluwám pak Fridrichowým swolil, aby obadwa spolu ještě téhož dne psali Biberšteinskému a Rampoldowi, by se s lidem swým wrátili; což když by se stalo, slíbil Wilém též učiniti. S tím wrátil se Fridrich ještě téhož dne z Mostu do Kadaně; ale odpowěd, která ho došla od knížete Rampolda (daná w Budišíně dne 22 Října), zprawowala jej pauze, že se wojsko jeho i Biberšteinowo již rozešlo, s litowáním, proč prý jim newzkázal dříwe.

1422 O obležení *Karlšteina*, jakým spůsobem se w něm pokračowalo po předešlém odtažení knížete Sigmunda Korybutowiče ke hranicům slezským, nemáme za delší čas jiné zpráwy, leč že dne 22 Srpna praskla obléhajícím také puška Jaroměřka; z čehož se dá sauditi, že se toho času pořád ještě pilně střílelo na hrad. Zdali potomní nepokoje w Praze spůsobily nějakau ujmu nebo zmatek we wojště obléhajícím, nedá se s jistotau twrditi, ač owšem z příčiny jich kníže Sigmund podruhé opustil wojsko, odebraw se do Prahy. Později wšak bylo wojsko Pražanů a Poláků před Karlšteinem značně zmenšeno w počtu, nepochybně když bylo potřeba obrátiti část wojenské moci proti útoku nepřátel na hranice české, tak že zůstalo w ležení wšeho wšudy jen asi 4 nebo 5000 lidí asi s dwěma sty koní; také pak welké pušky jsau od hradu odwezeny. Welitelowé posádky Karlšteinské dali o tom zpráwu markrabí brandenburskému hned po jeho přitažení přes hranice, poslawše k němu s plnomocenstwím pana Hynka Zajíce z Waldeka (12 Října), který wšak ho dojel teprw dne 17 Října w Kadani, téhož dne když i markrabí tam přijel z Tachowa. Fridrich brandenburský byl tím ještě wíce pobádán k úsilí o wybawení Karlšteina; ale záměr jeho, aby se k tomu spojil s wojskem míšenským u Petersburka byl odtažením markrabí Wiléma a jeho spojenců zmařen.

Poněwadž byli Míšňané dříwe než Fridrich brandenburský překročili přes hranice české, zdá se, že byla proti nim zřízena wýprawa k obraně země, nejspíš osobním wedením knížete Sigmunda, a podobá se poněkud, že Míšňané ze strachu před wojskem českým byli ustaupili. Kníže Sigmund wšak mínil se práwě tu chwíli pokusiti o mírné wyjednáwání. Téhož dne, když Fridrich brandenburský a Wilém míšenský byli pospolu w krajině mezi Mostem a Risenburkem (20 Říj.), wšak teprw po odjezdu Fridricha odtamtud do Kadaně, došlo markrabí Wiléma poselstwí od knížete Sigmunda, kterým podáwal bezpečného průwodu, když by poslal swé plnomocné k rokowání do Laun, kdež jak se zdá Sigmund tu chwíli se zdržowal. Markrabí Wilém přijal toto podání, a poslal druhého dne

(21 Říj.) swého posla do Laun na přeptání, chtěje čekati odpowědi do příštího dne na Risenburce. Dohodnutí stalo se skutečně w ten spůsob, že netoliko Wilém, nýbrž i bratr jeho Fridrich a strýc jejich Fridrich poslali prwní dni potom raddy swé k *roku Launskému*, aby jednali s plnomocníky knížete Sigmunda a pánů českých strany pod obojí. Kdo wšak od knížete Sigmunda a pánů byl k tomu zmocněn, není známo, ani co se wyjednalo. Jen tolik je jisté, že markrabí míšenští brali wěc w další uwážení a zwali markrabí Fridricha brandenburského dopisem z Rochlic dne 29 Října k osobnímu sjezdu s nimi do Plawna ke dni 16 Listopadu, aby se tam o další zachowání swé w té wěci uradili. 1422

Mezi wyjednáwáním tímto učinilo wojsko před *Karlšteinem* ještě jeden, ač i tentokrát marný pokus o dobytí hradu mocí. Dne 22 Října hnalo čtyrykrát po sobě útokem; ale pokaždé bylo odraženo; a když konečně ustálo, učinila posádka Karlšteinská sama wýpad, při kterém mnoho lidí a wojska obléhajících jest zbito, ano w ležení spůsoben prý welký postrach, tak že zwláště Poláci zpěčowali se déle w obléhání setrwati. Osměleni tímto wítězstwím, wyprawili welitelowé posádky opět tajné poselstwí k Fridrichowi brandenburskému, žádajíce, aby jim poslal jen 400 jízdných ku pomoci, žeby mínili tím úplně se wyprostiti. Poselstwí toto došlo Fridricha dne 25 Října w Tachowě, kamž se byl o dwa dni dříwe (23 Říj.) wrátil z Kadaně. Nepořízení jeho, s kterým se odtamtud wrátil, když totiž Míšňané zatím odtáhli zpět, mělo za následek, že se i malé wojsko jeho u Tachowa, čítající jen asi 4000 mužů, dílem rozešlo. Biskupowé totiž Würzburský i Bamberský, když o odtažení Míšňanů uslyšeli, nedali se rowněž udržeti déle w poli, nýbrž wrátili se zpět přes hranice práwě dne 25 Října, prwé než přišlo Karlšteinské poselstwí. Fridrich chtěl nicméně žádost posádky Karlšteinské splniti, a nařídil pánům českým, kteří byli w žoldu krále Sigmunda, aby k tomu byli pohotowě s lidem swým, jehož počet byl značně wětší, než Karlšteinští žádali. Dne 28 Října wyjel z Tachowa k Plzni, kdež se mínil s nimi sejíti. Sotwa wšak byl půl míle cesty od Tachowa,

1422 přijel k němu posel se psaním od pana Wiléma Zajíce z Hasenburka, kterýž oznamowal mu, že smluwil rok mezi markrabím a knížetem Sigmundem samým w Kadani, k němuž měli od strany pod obojí přijíti poslowé s plnau mocí.

Fridrich brandenburský wrátil se po obdržení zpráwy této zase do Tachowa, a potázaw se s několika pány českými, kteří tam u něho byli, jmenowitě s panem Jindřichem z Elsterberka, swolil k nowému tomuto sjezdu, i uzawřel opět, odebrati se sám osobně do *Kadaně*. Nemínil wšak proto wybawení Karlšteina pustiti z mysli; nýbrž jmenowal na čas swého wzdálení pana Jindřicha *Plawenského* a pana *Alše Holického* ze Šternberka nejwyššími heitmany polními na swém místě jak nad wojskem německým tak nad lidem pánů českých (28 Říj.), aby se jich wedením pokročilo dále w poli. Již nazejtří potom, dne 29 Října, wydal se na cestu; a zároweň wytáhlo wojsko téhož dne wedením Jindřicha Plawenského opět ku Plzni, kdež mělo se spojiti s lidem pánů českých a s nimi w počtu asi půltřetího tisíce jízdných táhnauti dále ku Karlšteinu. Tam měli na wojsko obléhajících, které tehdáž, jak se zdá, zaujímalo již jen dwoje stanowiště, s jedné strany udeřiti oprawdowě a s druhé strany jen učiniti pokřik, aby jedni druhým nešli ku pomoci, a tím spůsobem pokusiti se o wprawení asi tří set jízdných a některé zásoby potraw a nápojů do obleženého hradu.

Kurfirst Fridrich myslil, že k němu do Kadaně kníže Sigmund Korybutowič přijede osobně; což se wšak nestalo. Kníže Sigmund wyprawil toliko slawné poselstwo do *Žatce*, w jehož čele stál Konrad arcibiskup Pražský; s ním byli páni Hašek z Waldšteina jinak z Ostroha, Jan Puška z Kunštatu a Wilém z Chlumu seděním na Košenberce, rytíř Hlas z Kamenice a neznámý jinak Herušek z Kautů. Poselstwo toto odepřelo také přijíti k Fridrichowi do Kadaně, a oznámilo mu náwrh swůj dne 4 Listopadu toliko písemně, kterýž byl, aby se zawřelo příměří do roka hlawně k tomu účelu, aby mezi tím časem Čechowé mohli obdržeti řádné slyšení a wywésti se z nařčení pro swé náboženstwí. Fridrich odpowěděl po panu Wilémowi z Hasenburka, podáwaje příměří toliko do letnic roku

příštího s wýslownau zmínkau o Karlšteině, aby se i o něm 1423
stala nějaká umluwa. Lhůta do letnic widěla se poslům českým býti příliš krátká, aby w ní cíle swého weřejným slyšením mohli dosáhnauti; žádali, aby bylo příměří zawřeno až do sw. Martina roku příštího. O Karlšteině prawili, že hajitelé jeho nechtí se smlauwati žádným prostředníkem, než toliko s nimi přímo; kdyby wšak toho nebylo, že jsau hotowi zawříti s markrabím smlauwu na ten spůsob, aby byl hrad na čas celoročního příměří postaupen střední osobě a zůstawen bez oprawowání w tom stawu, we kterém byl, tak pak rowněž také jejich ležení před hradem; a kdyby se míru konečného nedocílilo, aby posádka we swém nynějším počtu zase se zawřela na hradě, obléhající pak aby swobodně zaujali swá předešlá stanowiště. Za třetí wšak jmenowali poslowé čeští určitě osoby neb země, s kterými by mínili příměří toto zawříti, totiž se wšemi kurfirsty říše německé, s wéwodami baworskými, s markrabími míšenskými a s knížaty rakauskými, w Čechách pak s landfridem Plzenským a se 24 jinými pány strany pod jednau. Mezi těmito byli uwedeni z přednějších Sigmund Děčinský, Michalec, Hlawáč z Lipé, Půta z Častolowic, Jindřich z Elsterberka, Mikuláš Hasišteinský, Oldřich z Rosenberka. Král Sigmund nebyl jmenowán w tomto popise; on s druhými zeměmi koruny české neměl tedy pojat býti do příměří, a tím méně bylo řeči o nějakém nawrácení se Čechů pod jeho panstwí. Tím se wyjednáwání toto rozrazilo; neb na wylaučení Sigmunda ze smlauwy nebylo pomyšlení u kurfirsta Fridricha, který w jednání tomto spatřowal konečně jen úmysl Čechů, aby jej zdrželi we wálečných jeho předsewzetích.[78])

Co on w této záležitosti meškal asi osm dní w Kadani, přitáhl Jindřich Plawenský s malým wojskem swým německým

[78]) Da man uns wol acht tag mit mancherlai tedingen aufhielt, das sich doch am leczten czu keinen entlichen sachen cziehen wolt, wann sy voran unsern gnedigen herrn konig gar czu keinem herrn haben... wolten.., Und wir versten dabei nicht anders, dann das man uns mit tedingen aufgehalten hat, das die sach vor dem Karlstein nicht geendet wurd. Tak psal Fridrich o tom z Tachowa dne 26 Listopadu. Wiz Palackého *Urkd.* II. 501.

1422 a českým na čtyry míle od Karlšteina, asi snad nedaleko k Hořowicům; tam wšak došla ho zpráwa od pánů z Kolowrat, že posádka Karlšteinská zawřela smlauwu o *příměří.* Stalo se to welmi rychle po přetržení roku Kadaňského, poněwadž hajitelé Karlšteina we zdaření pokusu o wybawení swé nedůwěřowali. Poslem hlawním k tomu od knížete Sigmunda byl jak se zdá pan Hašek z Waldšteina, jeden z poslů wyprawených prwé do Žatce. Příměří zawřeno bylo na rok až do sw. Martina roku 1423. Od postaupení hradu střední osobě upustilo se; ale wýminka, aby se hrad neoprawowal, krom sprostných střech, byla přijata, též aby sruby čili twrze obléhajících zůstaly bez porušení. Do příměří pojaty jsau krom Karlšteina také hrad Waldek a Hořowice se wším zbožím příslušným, jakož i wšecky statky lidí rytířských na Karlšteině, jak dědičné tak i zápisné, co totiž komu z nich bylo zapsáno zboží kněžského neb klášterského od krále Sigmunda. Pan Hašek z Waldšteina a purkrabí Karlšteinský Zdeslaw Tluksa z Buřenic ustanoweni jsau za oprawce čili rozsudí k trestání a k ustanowení náhrady, kdy by se od koho co stalo proti tomuto příměří. Hned po zawření smlauwy odtáhlo wojsko Pražské i polské ze swých stanowišť před hradem dne 8 Listopadu.[79])

Zdá se, že Jindřich Plawenský s wojem swým, který měl Karlšteinu přinésti posilu, na zpráwu o příměří tomto ihned se dal zase na zpátečné tažení do kraje Plzenského, kamž asi téhož času kurfirst brandenburský po marném wyjednáwání Kadaňském nawrátil se do Tachowa. Bylť tam zase již zpět dne 12 Listopadu. Wojsko Pražské i polské, které dotud leželo před Karlšteinem, obrátilo se odtamtud nejspíš ke hlawnímu wojsku knížete Sigmunda do půlnočních částí země, kteréž potom we druhé polowici měsíce Listopadu silně se

[79]) Ondřej Řezenský prawí, že w zawření tohoto příměří účastnilo se s Karlšteinskými také wojsko Jindřicha Plawenského (wiz u Höflera I. 572, II. 429). Odporuje tomu wšak psaní Fridricha brandenburského dané 26 Listop. w Palackého *Urkd.* II. 502. O wýminkách příměří byl wšak Fridrich mylně zprawen, jak wyswítá z dopisů jeho dne 12 i 26 Listopadu (*Urkd.* I. 267 II. 502.) w porownání s listinau samau o příměří w Palackého *Archiwu českém* VI. 407.

sebralo u hradu *Košťála* za Lowosici, co zatím wálčení s nepatrnau mocí Fridricha brandenburského a s pány landfridu Plzenského bylo nejspíš zůstaweno Táborům. 1422

Již w měsíci Září Žižka, meškaje tehdáž na Orlíce u synů zemřelého přítele swého pana Petra Zmrzlíka, sbíral lid ze wšech stran k obraně země proti nowě nastáwajícímu útoku z Němec. Dne 11 Září dáwal o tom zpráwu Domažlickým, a oznamowal jim, že k nim brzy přitáhne, domníwaje se nejspíš, žeby se útok měl státi s té strany.[80]) Zbrojení toto wšak bylo nejspíš přerušeno potomním rozdwojením we bratrstwu Táborském, jehož jedna část wedením Bohuslawa ze Šwamberka předsewzala pokus o wywrácení panstwí Sigmunda Korybutowiče útokem na Prahu dne 30 Září. Zdá se, že se Žižkowi teprw po některém čase podařilo, obnowiti zase jednotu w bratrstwu ku prospěchu obrany proti cizímu nepříteli, tak že teprw po zawření příměří s Karlšteinem wojsko Táborské, wedeno jsauc jím a Bohuslawem ze Šwamberka, wytáhlo do pole. Dne 18 Listopadu stáli u Nepomuka, a hnuli odtud některý den potom ku Klatowům. Páni landfridu Plzenského, očekáwajíce wtrhnutí jich do swého kraje, položili sobě hotowost proti nim ke dni 22 Listopadu u Stříbra.

Od wojska u Košťála obáwal se kurfirst Fridrich útoku na Most neb na jiné některé důležité místo při půlnočním pomezí českém, a žádal proto písemně Wiléma markrabí míšenského opět, aby s mocí swau přitáhl tam ku pomoci. Wilém mu wšak odepsal (23 List.), že jest k tomu ochoten, zachowají-li se také druzí knížata něměctí dle nálezů Normberských; jeho samotného moc že k tomu nestačí. Fridrich brandenburský sám zůstáwal zatím asi až do konce měsíce Listopadu w Tachowě, co zatím páni čeští, kteří slaužili králi Sigmundowi, zejména Aleš Holický ze Šternberka a bratří Kolowratowé Fridrich a Hanuš, ještě jednau se pokaušeli zjednati

[80]) Wiz psaní Žižkowo wytištěné w *Abhandlungen der kön. böhm. Gesellschaft der Wissenschaften* 1791 na str. 375 (též we Wýboru z literatury české II. 279) jehož datum zní: Scriptum in Orlik feria VI. Nativitatis S. Mariæ. Obsahem swým nehodí se do jiného roku než 1422.

1422 sjezd k umluwám o mír, kterýž měl držán býti na Žebráce. Kurfirst Fridrich byl i tentokrát hotow odebrati se ke sjezdu takowému osobně. Ale ač jednalo se o to, pokud známo, aspoň 10 dní (12—22 Listop.), nepřišlo k roku tomu skutečně; ale také nepřišlo již k žádným wětším bojům w poli. Wojsko Táborské bylo již 29 Listopadu odtáhlo z krajiny Klatowské zpět až ke hradu Rabí w Prachensku. Páni landfridu Plzenského ustanowili sobě, dne 8 Prosince wytáhnauti tam proti němu. Bezpochyby wšak se to nestalo.[81]) Zimní počasí snad brzy potom učinilo konec wálečným předsewzetím jedné i druhé strany. Mezitím pak kurfirst Fridrich opustil Čechy, zůstawiw toliko něco málo německého wojska w posádkách w několika místech při samém pomezí.

Mezi těmito běhy wálečnými utwrzowal kníže *Sigmund Korybutowič* moc swau wždy wíce w Praze a jinde w zemi, jak daleko sáhal objem tehdejší moci Pražanů. Měšťané Pražští byli mu tím powolnější w postupowání nebo sdílení s ním práw a důchodů, jež na sebe byli potáhli na wítězných taženích swých w zemi během roku 1421, čím wíce strana tehdáž

[81]) Zprávy tyto o wojsku Táborském čerpány jsau ze dwau dopisů archivu městského w Chebě, z nichž Bezold klade jedno toliko do roku 1422, druhé do roku 1421, Palacký pak (*Urkd.* I. 51, 271) ono do roku 1420, toto do roku 1422. Dle mého zdání náležejí obadwa do roku 1422. Z námitek Bezoldowých proti druhému (König Sigmund und die Reichskriege &c. I. 138 &c.) byla by jediná podstatná, žeby Žižka byl musil dle tohoto druhého dopisu býti 18 Listopadu téhož roku w Nepomuce, kdežto dle dopisu u Windeka cap. 100 nacházel se 20 Listopadu w Prachaticích, a dle prwního onoho dopisu Chebského již před 29 Listopadem zase u Klatow, čemuž poloha míst těchto odporuje. Námitka tato spočíwá na pauhém předpokládání, že dopis Žižkůw z Prachatic u Windeka jest z roku 1422. Windecke, jehož letopočet jest wšude nad míru nespolehliwý, klade dopis ten bez udání roku, po wyprawowání sice o porážce krále Sigmunda u Německého Brodu na začátku roku 1422, ale beze wšeho wztahu k tomu, ano tak že po tomto dopise následuje bezpostředně jiný, který patrně pocházel z roku 1420. Obsah jeho není w žádném wztahu k událostem roku 1422 (jest to jen nedůwodný wýklad několika slow — „also wir von dem lantherren vernemen, das wir ewer veint sullen sein" — z něhož se takowý wztah odwozuje); ano bylo by welmi těžko práwě do stawu wěcí w Listopadu 1422 jej wřaditi; naproti tomu docela dobře se hodí ke 22 Listopadu roku 1420.

wládnaucí Prahau cítila potřebu a platnost pomoci jeho k udržení wýtržnýçh žiwlů we městě swém na uzdě. Již dne 23 Července uzawřela weliká obec, aby bylo knížeti postaupeno wšech *mincí*, tak aby bral z nich důchody, které jindy náležely králi.[82]) Následkem toho propustila obec dne 7 Září swého prwního mincmistra Pražského Jakuba Wšeruba po náležitém zaučtowání ze služby swé, aby úřad ten wedl dále we službě knížete Sigmunda; a toho snad asi též času jmenowal kníže pana *Haška Ostrowského* z Waldšteina swým *mincmistrem* na Horách Kutnách. Podobně swolili Pražané, aby byl od knížete a od nich dosazen pan *Wilém Kostka* z Postupic za *podkomořího*, ač jen s tau mocí, aby sprawowal wšeliká zboží klášterská a jiná odňatá duchowním, w jichž držení Pražané tehdáž byli. Mělť w úřadě tom snažiti se, aby statky takowé, odewzdané k užíwání jednotliwým osobám, přiwedeny byly k lepšímu užitku pro obecné dobré než posawad, tak totiž aby dle swého uznání žádal za ně wětší ceny nebo platy, kdež posud byly příliš nízké. Kdyžby posawadní držitel nechtěl se tomu podwoliti, měl jemu wyplatiti náklady učiněné na zwelebení statků a odewzdati statek jinému měšťanu nebo panoši. 1422

Pochybnější byla wládařská moc knížete Sigmunda, pokud se wztahowala k Táborům. Při wší dobré wůli, kterau jewil Žižka we jménu celého bratrstwa dopisem swým ku Pražanům w měsíci Červnu, nebylo mu o čtwrt léta později možná, zdržeti wášniwější stranu w bratrstwu od pokusu o podwrácení tehdejšího pořádku w Praze, a zmaření pokusu toho nejspíš popudilo stranu tuto ještě wíce proti snahám knížete Sigmunda. S druhé strany jest jisté, že při některých pánech strany pod obojí a také mezi Pražany bylo mnoho nechuti proti Táborům wůbec, a zdá se, že někteří rádi by byli té moci, která byla sestředěna w rukau knížete Sigmunda, užili k wyhlazení Táborů. Nemáme o tom wýslowných zpráw z toho času, ale dá se tak sauditi z příběhů, které za nedlauho potom přišly. Jisté jest, že se různice mezi stranau Pražskau a Tá-

[82]) W náleze onom prawí se: Kromě dwú mincí, jakož obec weliká nalezla (w. *Archiv český* I. 215); newyswítá wšak, které tyto wyjmuté mince byly.

1422 borskau wůbec již tehdáž zmáhaly, ale byly zase urownány. Swědčí o tom dopis kurfirsta brandenburského Fridricha k wéwodám baworským, učiněný ještě za posledního přebýwání jeho w Tachowě dne 26 Listopadu 1422, w němž oznamowal jim, že jsau Pražané a Táboři we welkém rozbroji spolu, ano že Pražané jednali proti Táborům o pomoc, tuším od pánů strany pod jednau, chtíce za to žold platiti. Kurfirst doufal toho užiti k swému prospěchu, a mínil dle možnosti přičiniti se, aby rozdwojení toto wíce wzrostlo. Wšak ještě před odesláním tohoto dopisu obdržel zpráwu od pana Alše ze Šternberka, dle které wyjednáwalo se již zase mezi Pražany a Tábory, aby se smířili. Lze se domýšleti, že na straně pánů a Pražanů Sigmund Korybutowič, na straně Táborů Žižka byli ti, kteří se nejwíce snažili o umírnění sporů. Na welkau ujmu snah těchto smířliwých byl wšak kníže Sigmund zrowna tu chwíli wytržen z dráhy swé w Čechách opětnau změnau w politice strýců swých, krále polského a welikého knížete litewského.

11.
Wálky mezi Pražany a Tábory až do smrti Žižky.

Dopis knížete Witolda ku papeži Martinowi V w příčině Čechů učiněný w měsíci Březnu roku 1422 byl od papeže přijat welmi nelibě. Papež Martin nechtěl nic slyšeti o wolném wyjednáwání s Čechy po poslích, které dle žádosti Witoldowy měli wyprawiti přímo k němu do Říma, nýbrž dle nálezů koncilia Kostnického odkazowal je na swého legata w Němcích, aby se podrobili jeho kázni a učinili pokání, které by jim uložil; knížete pak napomínal úsilně, aby jich nechránil, i hrozil mu tresty církewními jako obhájci kacířů (20 Kwětna). Witold i Wladislaw král polský obdrželi potom dopisy ode wšech kurfirstů říše německé, kterými rowněž jsau jim činěny důtky pro podporowání Čechů a žádáni jsau ostře, aby Sigmunda Korybutowiče z Čech zase odwolali. Kníže Witold odpowěděl jim (10 Čwce.), že není nikterak úmysl jeho podporowati kacíře, nýbrž dobrotiwým spůsobem zjednati nawrácení

Čechů ku poslušenstwí církwe, tak jak prý učinili jemu sliby, 1422
že by se nawrátiti mínili; také wšak že on strýce swého Sigmunda wyprawil do Čech owšem k nelibosti králi Sigmundowi pro křiwdy od něho sobě učiněné; až by se přeswědčil, že Čechowé nechtí nikterak odstaupiti od bludů, tehdy že hotow jest, nejen knížete Sigmunda odwolati zpět, nýbrž i proti nim se postawiti s jinými knížaty křesťanskými; aby prý wšak také oni se přičinili, by se jemu stala sprawedliwost a nebyly mu odjímány země jeho dědičné. On i král Wladislaw leželi tehdá již w poli, sbírajíce wojsko k společnému tažení proti rytířům pruským, na kterém potom učinili jim některé škody a připrawili je k zawření míru dne 27 Září toho roku. Když se wšak rytířům dostaly teprw potom některé pomoci z Němec, nechtěli wýminek smlauwy o mír zdržeti, a stwrzowáni jsau w tom od krále Sigmunda, který nawrátiw se nedlauho potom z Němec do Uher, slibowal rytířům pomoci také z tohoto swého králowstwí a ze Slezska. Tu změnili obadwa panowníci najednau zase swé chowání ku králi Sigmundowi, uzawřewše wyhledáwati znowu přátelstwí s ním, aby sobě tudy wýhody dobyté proti řádu rytířskému pojistili. W měsíci Listopadu wyprawili za tau příčinau poselstwo do Uher ke sjezdu s posly uherskými w *Lubici* blíž hranic polských we stolici Spišské. Tam staly se jisté námluwy míru, které wšak měly býti teprw osobním sjezdem obau panowníků s králem Sigmundem dokonány.

Smíření s králem Sigmundem nemohlo owšem býti, leč že kníže Witold upustil zase od králowstwí českého a odwolal Sigmunda Korybutowiče od spráwy naň wzložené. Bezpochyby dostal hned tehdáž kníže Sigmund nějakého pokynutí o tom, následkem kterého dne 24 Prosince čili na štědrý den před wánoci opustil i s wojskem swým polským Prahu. Ale dokonání umluw mezi panowníky stalo se brzy zase pochybné. Z nowých nějakých podnětů pokaušel se král Sigmund brzy po sjezdu Lubickém o zawření spolku mezi Uhry, knížaty a stawy slezskými a lužickými i řádem rytířů německých proti Polsku a Litwě, kterýž konečně i zawřen jest někdy w měsíci

1423 Lednu roku 1423. Toť bezpochyby bylo příčinau, pro kterau kníže Sigmund Korybutowič zůstal zase w Čechách, totiž we wýchodních částech země, kdež mohl asi Hradec Králowé býti na ten čas jeho sídlem; ano Pražané a páni pod obojí zaslali později dopis ku knížeti Witoldowi, kterým ho žádali, aby konečně dle slibu jim učiněného osobně se odebral k nim do Čech.

Později obrátily se wšak wěci opět, tak že w měsíci Březnu roku 1423 přišlo předce k osobnímu sjezdu krále polského Wladislawa s králem Sigmundem w poli u *Šramowic* w Uhřích we stolici Spišské při samém pomezí polském (21 Břez.); tam pak dohodše se o wšecky spory mezi sebau, odebrali se spolu do *Kežmarka*, a podepsali přátelskau smlauwu dne 25 Března, která se wztahowala jednostejně také na kníže Witolda. Král polský a weliký kníže litewský dosáhli smluwau tauto splnění wýminek míru s řádem německým, a zawázali se za to Sigmundowi k stálému přátelstwí, ano i ku poskytnutí jemu pomoci proti Čechům. Kníže *Sigmund Korybutowič* dostal nyní určitého rozkazu jak od krále Wladislawa tak od Witolda, aby Čechy opustil, k čemuž dán mu od krále Sigmunda bezpečný list (31 Břez.), aby mohl bez překážky odtáhnauti skrz Morawu. Kníže Witold odpowěděl nyní na žádost, aby osobně přijel do Čech, dopisem, jímž popíral, žeby byl kdy slíbil sám se do Čech odebrati, twrdil, že mu Čechowé slíbili, nawrátiti se ku poslušenstwí církwe, když by jim dal strýce swého Sigmunda za náměstka, wytýkal jim, že toho neučinili, a oznamowal, že nyní wešel we přátelstwí s králem Sigmundem a že proto odwolal kníže Sigmunda zpět od nich, podáwaje jim toliko swého přičinění, když by chtěli prostřednictwím jeho a krále Wladislawa býti smluweni s králem Sigmundem, aby se nawrátili pod jeho panstwí.

W čase po odjezdu knížete Sigmunda Korybutowiče z Prahy, wšak pokud ještě se zdržowal w zemi, udály se w Čechách wěci, o jejichž příčinách a sauwislosti nejsme dokonce zpraweni, a lze se jich jen poněkud domysliti. Předně stalo se opět nějaké rozdwojení mezi Žižkau a některau částí bratrstwa

Táborského; což nejspíš pocházelo z nějaké opětné roztržky 1423
mezi Pražany a Tábory, kterau Žižka darmo se snažil ukrotiti. Potom wšak wypuklo nepřátelství zjewné mezi stranau Pražskau a Táborskau wůbec, k čemuž, jak se zdá, práwě nastáwající odchod knížete Sigmunda litewského zawdal nejbližší podnět. Když se pokus o uwedení země české w nowý řád powoláním welikého knížete Witolda na trůn chýlil k swému zmaření, počali někteří páni strany pod obojí nejspíš mysliti na jiné prostředky k tomu, ku kterým swolení Táborů nadíti se nemohli; pročež mínili se pokusiti o wywrácení moci jejich. Oč předtím jen podtají se jednalo s kurfirstem brandenburským Fridrichem, spolčení totiž se stranau krále Sigmunda w zemi proti Táborům, k tomu nyní přišlo skutečně. Poslední konec toho nemohl býti jiný než směřowání ku přijmutí Sigmunda uherského na králowství české pod wýminkau nějakého narownání o náboženství s papežem, jakkoli k narownání takowému posud neukazowala se nikdež ani nejmenší naděje. Jedním z předních osnowatelů spolku mezi pány pod jednau a pod obojí k tomuto cíli byl nepochybně pan *Čeněk z Wartenberka* a z Weselé, který byw někdy zwláštním milowníkem přijímání pod obojí spůsobau, zároweň s přiznáním se ku poslušenství krále Sigmunda při sklonku roku 1421 byl se odřekl kalicha.[83]) Již w měsíci Březnu 1423 počala se wálka w kraji Hradeckém mezi ním a některými jeho spojenci s jedné strany a příwrženci Táborů w jeho sausedství se strany druhé. Mezi těmito byli jmenowitě bratří Bartoš a Bernart na *Walečowě* u Mnichowého Hradiště z bratrstwa Orebského čili z menšího Tábora, s nimi pak spolu nejspíš také zemané a jiní příslušníci bratrstwa téhož z krajiny blíž Hradce Králowé. Možná, že kníže Sigmund Korybutowič, který tehdáž ještě přebýwal někde w též krajině, nezůstal bez účastenství w této wálce,

[83]) Čeněk z Wartenberka uwodí se mezi pány strany pod jednau wýslowně w zápise sněmu Swatohawelského roku 1423; wiz *Archiv český* III. 240, 242. Z roku 1424 (7 Unora) jest traktat kaplana jeho kněze Petra Cendata proti podáwání swátosti dítkám, psaný we smyslu straně pod obojí protiwném. (W rukopise universitní bibliotheky Pražské IV. H. 17.)

1423 ježto přední wůdci bratrstwa Orebského, jakož jmenowitě heitman Hradecký Diwiš Bořek z Miletínka, stáli tehdáž nepochybně ještě wždy w jeho poslušenstwí.

Jak medle poznal *Žižka* nepřátelské záměry, které čelily proti celé straně Táborské, ano nesly w sobě nebezpečenstwí zmaření wšeho, oč se národ český zasazowal dotud we wěcech náboženstwí, byl tím samým konec posawadní jeho smířliwosti. I on strojil se k wálce, a smluwil se se stranau w bratrstwu Táborském, která se byla wytrhla z jeho poslušenstwí. Slíbiliť wšichni, poddati se jeho rozkazům jako kdy předtím; Žižka pak kázal jim sbírati pole, a sám dle swého spůsobu jal se swoláwati lid branný, s nímž mínil táhnauti bez meškání tam, kde se již wálčilo. Dne 26 Března byl we *Wilemowě* w kraji Čáslawském. Tam došla ho zwěst o konečném odtažení Sigmunda Korybutowiče ze země, kteréž se musilo státi jen některý den předtím, ač wždy ještě o něco dříwe, než byla přátelská smlauwa mezi králem Sigmundem a panowníky Polska a Litwy dokonale upsána. Žižka dal o tom zpráwu bratřím Walečowským, a žádal aby některý z nich osobně k němu přijel na poradu, jak by swé skutky měli dále zříditi. Zároweň poslal do wšech měst we kraji Hradeckém a jinde, wyzýwaje, aby wšichni wěrní bojowníci odtamtud dali se u něho nalézti u Brodu německého we středu neb na nejdéle we čtwrtek po weliké noci (tedy 7 neb 8 Dubna), „abychom prý se pokáli tu, kdež jsme zhřešili“ a zůstali za jeden člowěk „proti newěrným pokrytcům domácím i cizozemcům“. Tehdáž jednalo se nejspíš o příměří mezi Čeňkem a těmi, kteří s ním bojowali. Žižka psal bratřím Walečowským, aby s ním příměří nezawírali, leč by bylo také se wšemi jinými sausedy jejich.

Zbrojení šlo rychle předse, tak že Žižka nepochybně w ustanowený den byl hotow se swými příprawami a dal se na cestu do kraje Hradeckého. Tam přidali se k němu Královéhradečtí s heitmanem swým *Diwišem*, též *Hertwik z Rušinowa*, rowněž jeden z někdejších předních půwodců bratrstwa Orebského. Žižka táhl nepochybně přes Hradec, a wtrhnul odtud wýbojně, ač s wojskem nečetným, do krajiny mezi Bydžowem

a Jičínem, kdež se nacházely hlawní statky pana Čeňka z Wartenberka a z Weselé. Brzy sebrali se páni s Čeňkem spolčení, mezi nimiž wýslowně připomíná se pan Arnošt Flaška z Pardubic, příwrženec krále Sigmunda přijímající pod jednau spůsobau, w síle wětší, než měl Žižka; pročež musil před nimi ustaupiti k *Hořicům.* Zde položil se dne 20 Dubna na wrchu hory u kostela *sw. Gotharda*, ohradiw se wozy, jichž měl dwa řady. Páni odwážili se útoku naň, a swedli bitwu. Majíce wšak wojsko wesměs jízdné, musili dáti ssednauti s koní, když jim bylo wzhůru hnáti. Přitom se jezdci, na pěší boj nepřipraweni, w těžkém odění swém unawili, dříw než se přiblížili k šiku Žižkowu; on zatím dal do nich silně z děl bíti, tak že jich mnoho hned tím přišlo o žiwot. Když konečně udeřili na wozy jeho, jsau od nich odraženi, a nyní Žižka swůj lid čerstwý wypustil na ně z wozů, a porazil je na útěk. Pan Čeněk ztratil největší část lidu swého i s wozy a puškami, jakož i s koni, jichž při sestaupení jezdců nebylo k čemu uwázati. Žižka oblehl potom twrz Kozojedy mezi Smidary a Kopidlnem, a dobyl jí, při čemž na šedesát lidí přišlo o žiwot spálením. 1423

Mezitím wytáhli Pražané do pole proti *Táborům* k jižním stranám země české, majíce pomoc wojenskau rowněž od pánů strany pod jednau, bezpochyby hlawně od oněch, kteří předešlého roku stáli proti nim w západních Čechách we spolku s kurfirstem brandenburským. Po odjezdu knížete Sigmunda Korybutowiče z Prahy i později ze země zůstali dwa úředníci od něho ustanowení, pan Wilém *Kostka* z Postupic co podkomoří a *Hašek* Ostrowský z Waldšteina co mincmistr na Horách Kutnách, w úřadech těchto tím spůsobem, že je drželi dále od obce Pražské. Možná, že některý z nich byl také wůdcem této wýprawy. Wojsko, pěší i jízdné, w počtu prý silné, táhnauc nepochybně přes Benešow, jalo se předně obléhati twrz *Křiženec* w krajině mezi Wožicí a Načeracem, která byla asi nejkrajnějším pewným místem Táborů nejblíže krajin tehdáž pod panstwím Pražanů stojících. Dobýwání úsilné, při němž pilně bylo užíwáno praků a jiných střelných nástrojů, newedlo wšak po wíce neděl k cíli; posádka Táborská udatně

1423 odpírala, a činila obléhajícím i značné škody spůsobem rozličným. Tu přitáhl k wybawení místa pan Bohuslaw ze Šwamberka w čele wojska Táborského, we kterém se nacházelo i několik jiných heitmanů bratrstwa, a Pražané neodwážili se boje, nýbrž dali se we smlauwání. Bezpochyby bylo to již po bitwě u Hořic, která nezůstala bez aučinku také w těchto stranách. Umluwa stala se w ten spůsob, že musili Pražané od obléhání Křížence upustiti a položen rok k dalšímu smlauwání o několik dní později w místě blíž hradu *Konopiště* u Benešowa. Tam přitáhly obě strany w ustanowený čas wojensky u welkém počtu pěších a jízdných i také s puškami a praky,[84]) a brzy se tak proti sobě rozpálily, nejwíce prý obnowením sporu o ornáty mezi mistry Pražskými a kněžími Táborskými, že již proti sobě začaly se šikowati k boji. Nicméně zabráněno jest to některými prostředníky jedné a druhé strany, kteří zjednawše nejprw rozprawu mezi mistry a kněžími o sporné kusy, spůsobili, že zwoleni jsau jistí umluwci, a ti učinili o ornátech wýrok prozatímný, že užíwání jich při mši neděje se z přikázání božského než z ustanowení a z obyčeje církwe, a nařídili, aby na znamení swornosti mezi stranami pro tentokrát kněží Táborští slaužili mši w ornátech, kněží Pražští pak bez ornátů; což hned od Táborů splněno jest, tak že z jich prostředka kněz Prokop příjmím Holý slaužil hned tudíž w ornátě; kněží Pražští wšak neučinili tomu zauplna zadost dle mínění Táborů, ježto předce podrželi aspoň bílé komžičky.[85]) Přitom wšak wyhradili umluwci, aby se konečné rozhodnutí stalo o tom na jiném roce, který položen

[84]) Žeby byli již také zapálili dautnáky ke střelbě, zakládá se na nedorozumění. *Chronicon Taboritarum* (p. 575) prawí, že přitáhli cum bombardis et aliis instrumentis, a hned dále: et contra se invicem accensis et acies dirigentibus, pars una aliam quærebat prosternere. *Accensis* newztahuje se zde k *bombardis*, sic by se také *acies dirigentibus* musilo k témuž wztahowati; nýbrž rozumí se: partibus contra se accensis, ač owšem jest to chybná konstrukcí. Čte se hned o několik řádků níže: concordiæ inter partes contra se accensas factæ; kdež *accensas* wzato jest w témž smyslu.

[85]) *Superpellicia.* Ten smysl zdá se míti wyprawowání kroniky Táborské o tom, kdež prawí se na str. 575: Procopius enim Rasus ex parte

ke dni sw. Jana Křtitele (24 Čw.) na hradě Konopišti. Tam 1428
mělo býti opětné hádání mezi mistry Pražskými a kněžími Táborskými, a kdyžby přitom mistři Pražští ze zákona božského a z doktorů swatých dokázali, že se má slaužiti w ornátech, měli se kněží Táborští tomu podrobiti.

Jaké byly jiné wýminky umluw tudíž učiněných, o tom nezachowaly se žádné zpráwy; tolik wšak wyswítá z potomního běhu wěcí, že se smíření stalo mezi celau stranau Pražskau a celau stranau Táborskau, že se wšak na pány pod jednau newztahowalo, nýbrž Pražané a páni pod obojí s nimi za jedno jsaucí spolku s těmito se zase odřekli. Protož pokračowal Žižka i po této smlauwě we wálce s pány pod jednau, kteráž se ze statků pana Čeňka z Wartenberka zatáhla dále na západ do krajin mezi Jizerau a dolejším Labem. Již dne 2 Kwětna dáwal pan Jan mladší z Michalowic z hradu Bezděze wýstrahu do Lipé heitmanu tamějšímu Wilémowi z Ronowa o wojsku, které se tehdáž sbíralo u *Mělníka*, že zamýšlí wtrhnauti do tamější krajiny. Bylo to nejspíš wojsko Žižkowo nebo nějaký oddíl jeho. Pohříchu nemáme o tom žádné určitější zpráwy, a s jistotau dowídáme se o Žižkowi teprw o čtyry neděle později, že totiž dne 3 Čerwna na noc přitáhl do *Hoštky* na Labi mezi Mělníkem a Litoměřici. S ním byli tu již také jiní heitmanowé Táborští a mezi nimi zejména pan *Bohuslaw ze Šwamberka*,[86]) z čehož widěti jest, že po smíření Konopištském hlawní wojsko Táborské, které dotud bylo wálčilo s Pražany, dalo se bez překážky od nich ano nepochybně dle umluwy s nimi na pochod do půlnočních krajin země a se Žižkau se spojilo. Již nazejtří po příchodu do Hoštky táhl Žižka odtud dále, a oblehl toho dne k wečeru (4 Čw.)

ipsorum (Thaboriensium) statim ibidem facta concordia et pronunciatione missavit in *ornatu*; ex parte autem magistrorum Pragensium non est factum, ut videlicet ministrassent sacramenta sine *superpelliciis*, secundum quod erat pronunciatum.

[86]) W dopise p. Hynka Berky z Dubé o tom w Palackého *Urkundl. Beitr.* I. 101 stojí: der von Ewanberg; nelze na jiného přitom mysliti než na p. Šwamberka. Že on ty doby w Litoměřicku byl, stwrzuje se aspoň později k 27 Čerwenci we *Starých letop. českých* na str. 56.

1423 *Nowýzámek*, hrad pana Sigmunda Děčinského z Wartenberka. Zdali ho dobyl, nepraví se; o týden později wšak stál s wojskem swým u *Litoměřic* (11 Čw.), a s ním byl již spojen pan Hynek z *Kolšteina*, heitman Pražanů w Litoměřicích; jiné pak wojsko s část Pražské a s část Táborské wedením Jana Smiřického a bratří z Walečowa wýše zmíněných sbíralo se jen asi míli odtud wýchodněji u *Soběnic*.[87]) Wšechno záští mezi Pražany a Tábory musilo se tehdáž zdáti zase zapomenuto. Welký strach přišel na společné nepřátely jejich, staupence krále Sigmunda w těchto krajinách, ano očekáwalo se wtrhnutí Čechů přes hranice zemské do horní Lužice čili do Šestiměst, kdež se proto konaly příprawy k obraně.[88])

Pro Čechy bylo welkým prospěchem, že co mezi sebau wálčili, neměli toho roku žádného protiwenství od cizích nepřátel. Wojenské posádky, které byl kurfirst Fridrich brandenburský na zimu wložil do pomezních míst w západních Čechách k wedení tak zwané každodenní wálky, ani nezůstaly přes celau zimu, nýbrž jedna po druhé odtáhly w prwních nedělích roku 1423. Nejposlednější byl lid biskupa Řezenského, který se wrátil k swému domowu dne 21 Unora. Na sjezdě w Šramowicích a w Kežmarku byly potom umluweny welké wálečné příprawy proti Čechům. S králem polským bylo ujednáno, že buď on buď bratranec jeho Witold wytáhne osobně do pole asi prý s 30.000 muži. Též slíbil účastniti se předsewzetí toho král danský. Zwláštními smluwami obdržel král Sigmund sliby pomoci od zetě swého Albrechta wéwody rakauského a od Fridricha staršího míšenského, jemuž byl krátce předtím dal uprázdněné wéwodstwí saské. Fridrich zawázal se, postawiti do pole 2000 kopinníků a 2000 střelců, a Sigmund

[87]) Tak rozumím chybně psanému Czobuik (čili snad Czobnic) w dopise w Palackého *Urkd.* I. 119.

[88]) Zpráwy tyto zakládají se na dopisích 269, 102, 103, 104 a 116 w Palackého *Urkd.* (I. p. 297, 101—103, 119). Čtyry posledně uwedené kladau se tam totiž chybně čili wlastně se znamením pochybnosti (?) na rok 1421; což wyswítá hlawně z toho, že Žižka toho roku w prwní dni Červňa nemohl býti w této krajině, nacházeje se tehdáž na sněmě Čáslawském. Také pak pan Hynek z Kolšteina nebyl tehdáž w Čechách, nýbrž we poselstwí w Polsku a w Litwě.

zapsal mu za to hrad Mostský a město *Most* a *Austí* w půlnočních Čechách blíž hranic míšenských (15 Dub.), ano také darowal mu (3 Kwět.) dům někdy wéwod saských čili Názůw na Starém městě Pražském (č. 356 na nynějším Peršteině), owšem na licho; neb dům ten mezi množstwím jiných byla zabawila obec Pražská, a od ní držel jej tehdáž neb aspoň málo později jinde zmíněný wojenský heitman Pražanů Wácslaw Carda z Petrowic. Král Sigmund sám ohlašowal, že wytáhne wedlé spojenců swých do pole s mocí swého králowstwí uherského a s knížaty a stawy slezskými, i pobádal tudy knížat německých, aby rowněž opět předsewzali křižáckau wýprawu k wyplenění kacířstwí českého. Legat papežský kardinal Branda, jmenowán byw od papeže ku konci roku předešlého (1422 17 Pros.) také visitatorem w celých Čechách a na Morawě, pomáhal napomínati knížat a hlásati také weřejně kříž proti Čechům a odpustky s ním spojené. Již nejspíš na osobním sjezdě Sigmundowě s králem Wladislawem byl ustanowen den sw. Jana Křtitele (24 Červ.) k welikému tomuto sebrání a udeření na Čechy takořka se všech stran najednau. 1423

Ale čím wíce bylo welikého očekáwání, tím méně tentokrát se splnilo. W říši německé byla obecná omrzelost po zmařených předsewzetích let předešlých. Poněwadž se tam nikdo nehýbal, uznala se proto nejspíš potřeba nekwapiti příliš. Lhůta ustanowená na sw. Jana byla již w měsíci Dubnu (22 Dub.) odložena k sw. Jakubu (25 Čwce.); ale ani do té doby se nic nestalo. Knížata němečtí chtěli prý předně wěděti, co Sigmund sám učiní; Sigmund, jehož prostředky byly silně wyčerpány, bezpochyby od počátku nemínil oprawdowě nic sám učiniti. Welkau horliwost proti Čechům prokazowal tentokrát král polský *Wladislaw*, chtěje jak prawil smýti se sebe hanbu, w kterau byl upadl podezřením, že předešle záležitost jejich podporowal. Ale w národě jeho, polském i ruském, nejewila se žádná chuť k bojowání s Čechy, tak že ani za žold nemohl dostati bojowníků w krajinách, odkud roku předešlého ochotně byli se sešli dobrowolníci pod korauhew Sigmunda Korybutowiče. Již dne 27 Kwětna wytýkal to král Wladislaw

1423 oprawdowě šlechtě w někdejším ruském knížetstwí Haličském, wyzýwaje ji znowu k službám wojenským s oznámením nowé lhůty do sw. Jakuba, ku které dle jeho přání mělo wojsko jeho již státi w Čechách u Hradce Králowé neb u Jaroměře. Ale ani tehdy z toho nic nebylo a také na žádné jiné straně. Král danský byl se s wojskem již přeprawil přes moře, ale wrátil se zase, když newiděl žádné oprawdowosti při jiných. Wéwoda rakauský Albrecht wytáhl již o sw. Janě do pole, a zaměřil do Morawy; ale wrátil se zase, jak se myslilo w dorozumění s králem Sigmundem samým, aby snad šetřil swých sil k lepšímu času; a dle toho asi zachowal se také Fridrich saský čili míšenský.

W tom stawu wěcí odwážili se Čechowé ponejprw, překročiti hranice wlastní země swé k útoku na swé nepřátely w *Morawě* a přispěti ku pomoci milowníkům kalicha, kteří tam jen stěží se bránili proti přesile. Stalo se nejspíš z umluwy mezi stranau Pražskau a Táborskau po smíření u Konopiště, že tak jak část wojenské moci obau stran wedením Žižky wálčila s pány strany Sigmundowy w Litoměřicku, o něco málo později, nejpodobněji okolo polowice měsíce Červnа jiná část wojska Pražského a Táborského společně obrátila se do země morawské. Hlawním wůdcem wýprawy této zdá se že byl *Diwiš Bořek* z Miletínka. S ním wšak táhli dwa páni z Kunštatu čili z Poděbrad, bratří Viktorin a Hynek, kteří se dotud wždy neméně přátelsky chowali k Žižkowi jak ku Pražanům, a pan Hašek Ostrowský z Waldštěna mincmistr i Hynek z Kolšteina heitman Litoměřický, kteřížto nepochybně wedli woje Pražské.[89]) Přešedše přes hranice zemské nepochybně za Litomyšlí, wnikli směle až do středu Morawy za Olomaucí, kdež předně dobyli města *Přerowa* a zaměřili odtamtud ku *Kroměříži*. Tam postawilo se proti nim wojsko silné, dílem německé, snad některau pomocí od wéwody Albrechta rakauského sesílené, wedením Jana biskupa Olomauckého a Přemka kní-

[89]) Pana Hynka z Kolšteina našli jsme ještě dne 11 Červnа w Litoměřicku zárowеň se Žižkau; z toho práwě se dá sauditi, že se tažení do Morawy začalo teprw po tomto dni.

žete Opawského, a swedlo s nimi bitwu krwawau. Obě strany 1423
utrpěly ztráty značné na lidu; Čechowé wšak zwítězili, a hned nazejtří dobyli Kroměžíře. Někteří páni morawští, kteří se we městě tomto zawřeli, upadli w zajetí, zejména pan Jiří Šternberský z Laukowa a Jan Bítowský z Coršteina s několika jinými. Potom táhlo wojsko české dále, a dobylo také *Kwasic* nedaleko od Kroměžíře w stranu polední mimo jiné některé zámky a twrze.

Šťastné tyto pokroky zastawily se wšak brzy potom opětným wypuknutím různic mezi stranami w Čechách. Dle předešlé umluwy bylo dne 24 Června zahájeno slyšení mistrů Pražských a kněží Táborských na *Konopišti*, kterýmžto hradem wládla pod ochranau Pražanů posawad paní Perchta Šternberská, wdowa někdy Petra Konopištského ze Šternberka. S obau stran daly se k tomu nalézti nejpřednější osoby z duchowenstwa; z kněží a mistrů Pražských jmenowitě Jakaubek ze Stříbra, Jan Kardinál, Petr Engliš, Jan z Příbramě, Jan z Rokycan; z kněží Táborských Mikuláš z Pelhřimowa, wolený jejich biskup, mistr Jičín a jiných wíce. Od každé strany zwoleni byli dwa posluchači (auditores) stawu swětského, kteří měli wynésti saud o obapolných důwodech, od Pražanů totiž pan Smil Holický ze Šternberka a saused Staroměstský Šimon od bílého lwa, od Táborů Chwal z Machowic heitman a Matěj Lauda z Chlumčan. Prwním předmětem hádání byla opět jako někdy w domě Zmrzlíkowě otázka, má-li mše slaužena býti w ornátech čili bez ornátů, a což jiného s tím dle mínění tehdejších sauwiselo. Rozprawami několikadenními nedošlo se sjednocení o tom žádného. Kněží Táborští oswědčili se konečně, že poněwadž prý mistři Pražští nedokázali jim nutnosti ze zákona božského, aby se w ornátech slaužiti musilo, nemíní toho napotom činiti, jakž prý bylo předešlými umluwami wyminěno. Rozhodně také zamítali učení o očistci, na které přišla řeč mimochodem. Toliko o podstatě swátosti wečeře páně stalo se jisté dorozumění, které duchowní obau stran podepsali, ač ne bez wšelikých ohrad se strany Táborů. Mimo jiné wedli přitom Táboři stížnost na jistý spis mistra Jana Pří-

1423 brama, a mistři Pražští na jiný Mikuláše z Pelhřimowa, které se týkaly téhož předmětu, wytýkajíce na wzájem bludy w nich. Posluchači poručili obadwa spisy jistým posuzowatelům k oprawení, spis totiž Mikuláše Pelhřimowského Janowi z Příbramě a knězi Táborskému Hawlíkowi faráři w Sušici, spis pak Příbramůw mistru Jakaubkowi z Pražanů a jinému knězi Táborskému jménem Wácslawowi. Prwnější dwa oprawili spis hned tudíž na sjezdě, a kněží Táborští, přestawše na tom, wyžádali si od posluchačů schwálení spisu s oprawami těmi. Posauzení spisu Příbramowa wšak protáhlo se odkládáním, kteréž Táboři za zlé pokládali mistru Jakaubkowi.

Ač se tímto spůsobem nedosáhlo sjednocení we wíře, předce se sjezd tento patrně rozešel dosti w dobrotě, a newzešla z něho žádná příčina k okamžitému obnowení nepřátelstwí mezi Pražany a Tábory. Musily se tedy nahoditi později teprw příčiny jiného spůsobu, kterých snad wíce bylo, nám wšak jen o jedné zachowána jest zpráwa. We městě *Hradci* nad Labem, jehož obec česká záhy se byla postawila na stranu nepřátel krále Sigmunda a wstaupila proti němu w přátelský dobrowolný spolek s Pražany, bylo se obywatelstwo rozdělilo na dwě strany za wlády Sigmunda Korybutowiče, který, jak na swém místě ukázáno, potlačením jedné z nich ujistil se panstwím nad tímto městem. Od něho nepochybně byl Diwiš Bořek z Miletínka dosazen tam za heitmana, a poručena mu buď tehdáž hned nebo něco později také některá jiná města blízká pod spráwu, jmenowitě jak se zdá Jaroměř a Dwůr Králowé, města od roku 1421 poddaná Pražanům. Když nebyl Sigmund Korybutowič wíce wládařem w zemi, pokládali Hradečtí bezpochyby také heitmanstwí Diwišowo za zašlé, a hleděli se z moci jeho wybawiti, kterau on patrně osobowal si dále proti jejich wůli. Po odtažení swém do Morawy zůstawil Diwiš Bořek w Hradci bratra swého Dětřicha za swého náměstka. Proti němu obrátili se Hradečtí podtají o pomoc k Žižkowi kdysi w druhé polowici měsíce Července.

Žižka nacházel se i tehdáž ještě spolu s Bohuslawem Šwamberkem a tudy nepochybně s hlawní mocí Táborů w kra-

jině za Litoměřici, aniž máme jaké zpráwy o skutcích jeho 1423
tamějších během téměř šesti neděl. K žádosti Hradeckých uzawřel jim pomoci, čehož by jistě byl neučinil, kdyby se zatím nebyla stala změna mezi ním a Diwišem z Miletínka. Nelze jinak si mysliti, nežli že Diwiš, jenž byl w bitwě u Hořic bojowal we wojště Žižkowě, od té doby, snad teprw na wýprawě do Morawy, proti němu se dorozuměl s Pražany a že tito z podnětů nám neznámých již se zase strojili k nepřátelstwí s Tábory. Žižka najednau s mocí swau opustil Litoměřickau krajinu. Část wojska jeho, wedená *Bohuslawem ze Šwamberka*, nepochybně z jeho rozkazu wrátila se zpět na Tábor. Dne 27 Čerwence táhl pan Bohuslaw na cestě této okolo Prahy práwě w čas welkého krupobití, owšem pokojně, poněwadž wálka nebyla wyhlášena. Žižka pak s druhým dílem dal se rychle na cestu ke Hradci. Měšťané wpustili jej do města. *Dětřich z Miletínka*, nejspíš na útok nepřiprawen, přinucen jest k útěku, a lid dal se hned w boření hradu králowského při městě, na kterém byl heitman sídlil, patrně w rozhořčení proti swržené této wládě.

Na zpráwu o tom nawrátil se *Diwiš Bořek* ihned z Morawy s celým wojskem, které se tam bylo wyprawilo, a wyžádaw sobě pomoci od Pražanů, táhl přímo ke Hradci, aby se města toho zmocnil zase. W čele pomocného wojska Pražského stál pan *Hašek* z Waldšteina; také wšak pan *Krušina* (nejisto zdali Hynek čili Jan) a pan Jan Puška z Kunštatu nacházeli se we wojště. Když se wšak přiblížili ke Hradci, někde od jižní neb od západní strany, wytáhl Žižka proti nim z města spolu s Hradečany, a swedl bitwu dne 4 Srpna w poli otewřeném u *dworu Strachowa*, nazwaného tak dle majetníka Stracha. Stála „archa proti arše", totiž obě strany šly do boje s kněžími nesaucími welebnau swátost dle swého tehdejšího obyčeje. Tu porazil Žižka protiwníky swé opět na hlawu; drahně jich bylo zbito a na dwě stě zajato. Kněze, který nesl archu ze strany Pražské, zabil slepý Žižka sám palcátem. Jiný mistr Pražský, který nám zůstawil pamět o tomto boji, sotwa zachránil žiwot útěkem. Wojsko poražené i s wůdcem swým Diwišem nestanulo na útěku než w Hoře Kutné.

1423 Wítězstwím tímto Žižka netoliko pojistil wybawení Hradce Králowé z moci Diwišowy, nýbrž, jak widěti jest ze příběhů dalších, wytrhnul hned potom také *Jaroměř* a *Dwůr Králowé* z moci Pražanů. Wšecka tato tři města stála odtud we spolku s Tábory, a sprawowala se Žižkau co wrchním heitmanem polním. Hradečtí zwolili si bezpochyby swobodně za heitmana nad brannau mocí swého města Matěje Lupáka čili Lupáčka, nejspíš kněze jména tohoto, o kterém jsme se jinde zmínili co o jednom z prwních půwodců bratrstwa Orebského. Žižka sám bezpochyby nemeškal dlauho w Hradci, nýbrž wytáhl do pole za swými nepřátely, a osadil proti nim *Čáslaw*. Stalo se to nejspíš i tam s wůlí obce tohoto města, která se přijmutím jeho wybawila z posawadního panstwí Pražanů. Tu sebrali Pražané a páni s nimi spojení znowu swau moc, a přitáhše k Čáslawi, oblehli Žižku w tomto městě. Heitman Hradecký *Lupák* sebral dobrowolníky z Hradce a z Jaroměře, a wydal se s nimi na cestu Žižkowi ku pomoci; ale u *Labského Týnce*, kdež jak se zdá přešel již přes Labe, udeřil naň nad příwozem lid pana Haška z Waldšteina, který ležel posádkau w Kolíně, a přinutil jej k boji, jak se zdá, nerownému dne 22 měsíce Srpna. Wojsko Lupákowo jest přemoženo, jedni zbiti druzí zjímáni w počtu dobře tří set; Matěje Lupáka samého zabil rytíř *Jan z Černína* a z Mlazowic (z krajiny Hořické) na jakéms konopišti. Nedlauho potom utrpěli Hradečtí jinau ztrátu od wýchodních sausedů swých, pánů strany Sigmundowy. Dne 3 Září přitáhli ke Hradci pan *Jan Městecký* z Opočna a pan *Půta z Častolowic*, a wskočili do předměstí při řece Labi nad městem, kdež wypálili ulici řečenau křížowničí, a wraziwše do blízkého kostela při špitále sw. Anny, zabili w něm kněze jménem Jana, rozsypali swěcené hostie z archy i pošlapali je.[90])

Mezitím skončilo se obležení Čáslawě spůsobem nám neznámým, ale tak, že město proti Žižkowi dobyto nebylo. Zdá

[90]) *Staré letopisy* kladau příběh ten na 27 Srpna čili na pátek po sw. Bartoloměji; hodnowěrnější wšak býwá wyprawowání kollegiata Pražského, který udáwá den 3. Září t. j. pátek před narozením p. Marie, což byl tehdá druhý pátek po sw. Bartoloměji.

se, že bylo mezi ním a pány a Pražany zawřeno nějaké pří- 1423
měří, pod kterým nyní Žižka se swau mocí měl bez překážky od nich táhnauti do Morawy proti moci krále Sigmunda. Asi ty doby, snad dříwe než na wýprawu tu nastaupil, spůsobil Žižka usnešení o jistý *řád wojenský* se wšemi přednějšími osobami z bratrstwa Táborského, kteří se tehdáž nacházeli při něm, jehož směr byl, zachowati bojowníky Táborské při snahách náboženských dle smyslu čtyr artikulů Pražských jakožto wlastním základu bratrstwa a přitužiti prawidla kázně wojenské, která trpěla přiměšowáním se lidí k wojsku, jimž záleželo hlawně na kořisti a newázanosti. Wedlé bratra Žižky, jakožto nejwyššího heitmana, přiznali se k řádu tomuto písemně páni Jan Roháč z Dubé, Aleš z Risenburka a z Wřešťowa, Jan z Potštaina na Žampachu, Boček z Kunštatu jinak z Jewišowic, purkmistři a konšelé we jménu obcí čtyr měst nowě k bratrstwu přibylých, Hradce nad Labem, Čáslawě, Jaroměře a Dworu, a 38 jiných osob stawu rytířského neb zemanského, mezi nimiž zejména byli wýše wzpomenutí bratří Bartoš a Bernart z Walečowa, Beneš z Mokrowaus a Jaroslaw z Kalicha, Žižkůw bratr. Druzí Táboři, we starých sídlech bratrstwa na Táboře a w jiných městech w jižních a jihozápadních částech země české, k řádu tomuto bezpochyby nepřistaupili. Ač tu chwíli stáli s Žižkau za jedno proti společným nepřátelům, nicméně zawrhowáním nejwětší části náboženských nowot kněží Táborských od Žižky šířilo se wždy wíce rozdwojení mezi staupenci jeho a starým Táborem.[91])

O wálečném tažení Žižkowě do *Morawy*, na které se potom wydal, máme zase zpráwy welmi nedostatečné. Dowídáme se z nich tolik, že táhl do Morawy přes *Jihlawu*, tedy nepochybně od Čáslawě po obyčejné cestě přes Německý Brod, pustý tehdáž ještě po welké pohromě roku předešlého. Jihlawané

[91]) A již jsú Táboři Žižku dobře w nenáwisti měli, najwiece proto, že Žižkowi kněží řádně mše slúžili w ornátě a s pleší a w komži, božie tělo nosili w monstrancí. Protož jsú Žižkowým kněžím řiekali plátenníci, a Žižka Táborským šewci. *Kronika o Janowi Žižkowi* wydáním dokt. Golla pag. 51.

1423 wytáhli proti němu polem; ale bojowníci Žižkowi wrazili do nich útokem, a zbili jich mnoho, ženauce je k městu zpět až do příkopu. Žižka protáhl potom rozličnými krajinami země morawské, a některý čas tam wálčil; newíme wšak o tom nic určitého. Nepřestaw pak na tom, wtrhnul potom z Morawy přes hory do *Uher*, kdež tehdáž přebýwal nenáwiděný od něho král Sigmund wětším dílem w Budíně. Žižka projel zemí při řece Wáhu nepochybně w pálení a hubení až daleko za Trnawu i snad až k Dunaji neb aspoň nedaleko od něho we směru k Ostřihomu; a teprw když se proti němu sebrala weliká wojenská síla Uhrů, jíž by byl odolati nemohl, dal se na zpátečné tažení, na kterém stále objížděn od nepřátel, umělým užíwáním wozů k ochraně swého wojska a střelbau z děl k odrážení útoků šťastně wytočil se z nástrah, tak že za čtyry dni dostal se zpět do okolí Trnawy a odtud za další dwa dni přes hranice uherské.[92])

Z wyprawowání o těchto příbězích nedá se dost určitě sauditi, jak dlauho Žižka za tímto předsewzetím meškal na Morawě a w Uhřích. Tolik jen podobá se jako na jisto, že nastaupil na jízdu swau již během měsíce Září, a že se wýprawa tato protáhla daleko do měsíce Října, ne-li až do Listopadu. Za nepřítomnosti jeho w Čechách připrawowaly se zde hned opět wěci jemu protiwné. Již w letě předtím, tedy w čase, když se po smíření Konopištském již podruhé bojowalo mezi stranau Pražskau a Táborskau, dali se bezpochyby Pražané a páni pod obojí w nějaké wyjednáwání s dworem polským, následkem kterého král polský *Wladislaw* propůjčil

[92]) Aen. Sylvius (cap. 44) wyprawuje k témuž času o tažení Žižkowu do Rakaus, na kterém přitáhl až k Dunaji proti jistému ostrowu. S tím, co nám na jisto známo o tažení Žižky z Morawy do Uher a zpět, dá se zpráwa tato těžko srownati. Možná, že co o tom Aeneáš Sylvius slyšel, potáhl mylně na Dunaj w Rakausích místo w Uhřích. Že Žižka přitáhl až newelmi daleko od Ostřihoma, wyswítá ze zmínky o „wodě, která teče k Narhídu“ při zpátečném tažení jeho. Narhíd, wes arcibiskupa Ostřihomského, připomíná se w listině z roku 1336 na cestě od Trnawy k Ostřihomu co třetí ze čtyr celních stanic od onoho města k tomuto. Wiz Jirečkowo krátké pojednání w *Památkách archaeologických* V. 330.

se jim za prostředníka při králi Sigmundowi, žádaje na něm, 1423
aby swolil jemu k jednání s Čechy o nawrácení jich k církwi. W měsíci Září (14 Září) byli za tau příčinau poslowé krále polského u Sigmunda w Budíně, a obdrželi snadno swolení jeho k tomu; asi pak téhož času přijel w záležitosti té jistý Bartoloměj tajemník welikého knížete litewského do Prahy. W Čechách jednalo se we směru témž mezi Pražany i pány pod obojí a pány strany Sigmundowy, z počátku bezpochyby jen saukromně. Nicméně odebrali se již někdy ku konci Září dwa z předních staupenců Sigmundowých, pan *Jan Městecký* a *Půta z Častolowic*, ti kteří byli posledně wskočili do předměstí Hradeckého, w poselstwí do Uher, aby také we jménu swé strany jednali s králem Sigmundem o weřejné slyšení dle přání stawů pod obojí. Dle mínění jich mělo k takowému slyšení přijíti asi o sw. Martině neb sw. Ondřeji toho roku.

Po těchto předběžných umluwách přišlo k wyjednáwání weřejnému mezi stranama w Čechách, které šlo rychle předse a směřowalo k obratu welikému. Zdá se, že o sw. Wácslawě roku 1423 byl držán předně sjezd neboli sněm strany pod obojí w *Nimburce*, jejž swolali co tehdejší hlawní ředitelé strany Pražské pan *Hašek* z Waldšteina mincmistr na Horách Kutnách, purkmistři Starého a Nowého měst Pražských, Wilém *Kostka* z Postupic podkomoří králowstwí českého a tehdejší purkrabí Wyšehradský jména nám neznámého. Dle oznámení jich mělo se jednati o zwelebení zákona božího a o prostředky, jak by se stawily rozličné nesnáze a zádawy i laupeže a bezprawí, které prý běží w tomto králowstwí. Wedlé pánů a zemanů měla jako roku 1421 na sněmě Čáslawském zastaupena býti owšem také města, každé posláním dwau konšelů a dwau z obce s plnau mocí.[93]) Dá se mysliti, že měli také páni a města strany pod jednau nějaký sjezd podobný, na kterém se o wěci zamýšlené předně sami mezi sebau dohodli. Již wšak w málo dnech potom, někdy při začátku měsíce Října byl držán sjezd obau stran, pod jednau i pod obojí, w *Kolíně*, městě pod mocí Pražanů stojícím. Tam se smluwili, aby slyšení we wě-

[93]) Wiz *Archiv český* VI. 410.

1423 cech wíry, o které se zasazowala strana pod obojí, swobodné a bezpečné, bylo držáno w *Brně*, a to tím spůsobem, aby každá strana wydala na to mistry a kněží, kteří by hájili její mínění, a s každé strany aby příseděli páni, měšťané, rytíři a panoši, kteří by k tomu byli ustanoweni, ti pak aby pronesli úsudek, která strana by měla stálejší důwody z písma swatého, a co by tím spůsobem bylo schwáleno, toho aby potom obě strany jednostejně se přídržely a to hájily a bránily.

Když byl tímto spůsobem nalezen prostředek, kterým měly strany srownány býti we wíře, položen jest hned druhý sněm společný k času sw. Hawla, který měl držán býti w Praze, k jednání wšech jiných wěcí, kterými by země mohla uwedena býti w řád a pokoj. Pražané dali k tomu bezpečné listy wšem swým posawadním protiwníkům, aby mohli beze strachu přijeti do jich města a w něm po čtyry neděle dlíti, mezi nimi zejména také pánům landfridu Plzenského, jakož Jindřichowi z Plawna, Fridrichowi z Kolowrat a druhým, též městům toho kraje, Plzni, Stříbru, Tachowu a Týnu Horšowskému. Wyminěno přitom, aby nepřiwáděli s sebau žádných wyběhlých neb wypowěděných měšťanů Pražských, na něž se bezpečenstwí wztahowati nemělo. Takž sešel se *sněm* walný *w Praze*, jehož se skoro wšichni čelnější mužowé obau stran účastnili osobně. Přední místo w důstojenstwí držel mezi nimi Konrad arcibiskup Pražský a papežské stolice legat, jakž nepřestal se nazýwati bez ohledu na roztrž, která byla mezi ním a hlawau církwe Římské. Ze staupenců krále Sigmunda nám známějších byli tu pan Jan z Michalowic starší i mladší, Čeněk z Wartenberka, Aleš ze Šternberka, Jan z Opočna, Půta z Častolowic, Fridrich z Kolowrat; z pánů strany pod obojí, kteří drželi s Pražany, Jan Puška z Kunštatu seděním na Kostomlatech, Hašek z Waldšteina, Hynek z Waldšteina čili z Kolšteina, Hynek Krušina z Lichtenburka a wíce jiných. Po stawu panském kladli se w zápise sněmowním na předním místě plnomocníci Pražanů, po nich teprw zemané a jiná města. Ze stawu zemanského byli tu čelnější pomocníci strany Pražské, jakož Diwiš z Miletínka, Wilém Kostka, Jan ze Smiřic, Hlas z Ka-

menice. Toliko obce Táborské nebyly nikým zastaupeny na 1423
sněmě tomto, a bezpochyby nebyly k němu ani zwány; nýbrž proti nim práwě zaměřeny byly jeho nálezy. Musí se as rozuměti samo sebau, že tehdy sňaty byly korauhwe pana Henricha z Plawna a Jana Městeckého s pranéře na rynku, když páni tito osobně přijeli pod bezpečenstwím.[94])

Zápisem, kterým sněm byl dokonán dne 1 Listopadu, stwrzeny jsau předně umluwy sněmu Kolinského o swobodném slyšení w Brně, kteréž mělo býti buď o nowém roce neb o středopostí roku příštího, owšem tedy později, než se myslilo prwe. Páni strany Sigmundowy zawázali se k tomu straně druhé zjednati bezpečnost, tak aby na požádání jich položili netoliko bezpečné listy pro ně na radnici Starého města w Praze, nýbrž aby také prowodili osoby k tomu od nich wyslané z Kolína až do Brna a zase zpět odtud do Kolína. Zadruhé wšak uzawřel sněm zříditi prozatímnau wládu zemskau, jíž by wšichni byli poslušni we wšem, coby bylo potřebno neb užitečno k upokojení země a k uwedení řádu w ní. Zwoleno k tomu dwanáct spráwců čili *heitmanů zemských*, z každé strany šest, kteříž byli ze strany jedné Jan starší z Michalowic, Čeněk z Wartenberka, Oldřich z Rosenberka (ač w Praze nepřítomný), Aleš ze Šternberka, Hynek Hlawáč z Lipého a Fridrich z Kolowrat; ze strany druhé Hašek z Waldšteina, Heřman z Borotína, Hynek z Kolšteina, Hynek Krušina z Lichtenburka, Diwiš Bořek z Miletínka a Jan ze Smiřic, skoro wesměs tedy osoby stawu panského a nikdo z měšťanstwa, ani Pražanů newyjímajíc. Spráwců těchto měli wšichni býti poslušni zwláště tehdy, když by od nich ode wšech neb aspoň dwau, ale z každé strany jednoho, obesláni byli „ku pomoci a k obraně země, kdož by koliwěk ji hubiti, neřády wésti a w ní bauřiti chtěl“, tak aby wšichni sami osobně i se wší swau mocí wzhůru byli na ty *zhaubce*, kamž by jim od heitmanů bylo ukázáno. Zhaubci a buřiči těmi mínili se bratří Táboři. Heitmanowé zemští měli wolati k obraně zejména,

[94]) Srownáwá se s tím, co prawí *Staré letopisy české* pag. 27, že tam korauhew pana Plawenského wisela „wiece než dwě létě“.

1423 když by se stal útok na kterýkoli hrad, twrz nebo město té neb oné ze stran sjednocených, ale zwláště wytčeno bylo, kdyby přišla potřeba městu Pražskému proti kterým „ukladačům", aby wšeho nechajíce wšichni Pražanům šli ku pomoci se wší mocí swau, „aby to město hlawní w celosti a we swé moci bylo zachowáno a při swém řádu zůstaweno". Sněmowníci měli patrně na paměti předešlý pokus Táborů pod Bohuslawem ze Šwamberka o opanowání Prahy. Wšem pánům, zemanům a obcím, kdož by nebyli na sněmě tomto přítomni, wyhražowalo se přistaupení k těmto umluwám, ano pokládala se jim lhůta k tomu, do tří neděl těm, kteří by byli w zemi, a do tří měsíců, kdož by byli ze země. Kdo by nechtěl „k umluwě proti zhaubcům zemským" přistaupiti, aby byl k tomu připuzen a jmín za nepřítele. Stawům morawským jedné a druhé strany mělo býti dopuštěno přidružení se k této umluwě, když by si ji týmž spůsobem oblíbili.

Krom některých jiných ustanowení týkajících se bezpečnosti w zemi a saukromých práwních poměrů mezi příslušníky jedné a druhé strany učinil sněm také nařízení o *minci*, aby nebyla nikde jinde než na Hoře, i aby ražen byl groš a peníz dobrý stříbrný rázu Pražského s tauž přísadau jako za krále Wácslawa. Z toho wyplýwalo owšem, že i mince zwláštní w Praze měly pominauti.

Zároweň s těmito nálezy sněmowními zawřely obě strany *příměří* spolu na rok od sw. Martina nejprw příštího až do téhož dne roku 1424, jehož oprawci jmenowáni jsau ze strany pod jednau pan Oldřich z Rosenberka, ze strany pod obojí pan Smil ze Šternberka, bratr pana Alše Holického. Wšecko, co na sněmě bylo umluweno, mělo míti rowněž platnost na čas tohoto příměří.

Roztaužení pánů a Pražanů po starém pořádku w zemi, ze kterého pocházely tyto jejich umluwy, wzbudilo při nich, jak se zdá, památku na časy *krále Wácslawa*, a wedlo k tomu, že uzawřeli nyní po čtyrech létech wykonati jemu *slawnost pohřební*, ku které dotud nebylo příhodné chwíle. Od spuštění kláštera Zbraslawského roku 1420 newědělo se ani o těle

zemřelého krále, kde leželo; i musilo po něm teprw býti pá- 1423
tráno. Páni slíbili weliké dary tomu, kdo by o něm zjewil. Tu přišlo na jewo, že je byl po zneuctění od Táborů tajně pochowal rybář jeden jménem Maucha pod jakaus prý škřídlau čili opukau na swé winnici. Tělo tím spůsobem nalezené jest tedy přineseno na Wyšehrad, a odtud we slawném průwodu pohřebním, jehož se jmenowitě účastnili wšichni cechowé Pražští, neseno přes celé město až na hrad Pražský a tam pochowáno w kostele we hrobce králowské, wedlé císaře Karla.[95]

Ačkoli w umluwách sněmu Swatohawelského nebylo žádné zmínky o králi Sigmundowi, předce směřowalo se jimi patrně k tomu, aby po srownání mezi stranami we wěcech náboženstwí bylo dále jednáno s ním o přijmutí jeho za krále. Ten úmysl nepochybně měli aspoň jeho staupenci mezi stawy českými, a druhá strana dáwala náchylnost swau k tomu na jewo aspoň tím, že se nezpěčowala wyjednáwání se Sigmundem o slyšení w Brně, aby se stalo s jeho swolením. Sigmund sám wšak neukazowal žádného zalíbení z umluw těch, protože neskládal žádné naděje w základě jich, totiž we spůsobu, kterým se mělo předně docíliti srownání we wíře. Od sněmu Swatohawelského byli k němu do Uher posláni opět pan Jan Městecký a Půta z Častolowic, aby od něho wyjednali bezpečný průwod do Brna pro Pražany a pány jejich strany. Ale dříw ještě než oni k němu přijeli, měl Sigmund zpráwu o wšem, co se na sněmě wyjednalo, od pana *Oldřicha z Rosenberka*, který ač sám jednání toho se nezúčastnil, byl zwolen za jednoho z heitmanů zemských, ano i za oprawce příměří. Král žádal ho dopisem z Bělehradu stoličného dne 24 Listopadu, aby k umluwám těm na žádný spůsob nepřistupowal a k nim

[95]) Zpráwu o pohřbu tom dáwají *Staré letop. české* p. 26, dle nichž ležel král Wácslaw we schránce Mauchowě „jednak za tři léta", též *Kronika o Janu Žižkowi*, kdež se prawí, že se stal pohřeb tento, „když bylo plné čtyři léta po krále Wácslawowě smrti", což se s oním udáním Starých letopisů úplně srownáwá. Dle toho připadá slawný pohřeb wykonaný „od pánů českých" na druhau polowici roku 1423. Tuť pak nelze mysliti na jinau příhodnau dobu, w kterau se to mohlo státi, než o walném sněmě Swatohawelském toho roku.

1423 nedáwal swé pečeti, jak by byl měl dle nálezu sněmowního učiniti do tří neděl, nýbrž aby počkal na další nařízení, až by král posly wyslyšel.

Tito přijeli, totiž pan Jan Městecký a Půta z Častolowic, některý den potom do Bělehradu; ale hned naskytly se welké překážky w jejich úkole. Poslowé předložili králi, jak jim bylo od sněmu uloženo, znění bezpečného listu pro stranu přijímajících pod obojí k slyšení Brněnskému, we kterém wýslowně bylo položeno, že mají posluchači stawu swětského učiniti rozsudek we sporných wěcech wíry po slyšení obau stran, kterému jedna i druhá strana měly by se podrobiti. To byla wěc, ku které Sigmund nemohl nikterak swoliti pro odpor legata papežského *Brandy*, který tehdáž meškal w Budíně; neb rozhodowati we wěcech wíry náleželo auktoritám církewním a tudy na předním místě papeži. Král dal tedy zhotowiti jiný náwrh bezpečného listu dle porady s Janem Městeckým a Půtau i jinými pány českými přítomnými tehdáž při jeho dwoře, kterým dáwal osobní bezpečnost wšelikau, ale pominul ustanowení o rozsudích. K tomu žádal odpowědi od stawů českých do nowého léta, a když by podání jeho přijali, aby bylo slyšení o hromnicích roku 1424. Již dne 30 Listopadu dal o tom písemnau zpráwu Oldřichowi z Rosenberka, napomínaje ho přitom opět, aby ať slyšení to jde předse nebo nejde, nedal se od něho a od wíry křesťanské děliti. Slyšení wšak, při kterém nemělo býti rozsudí ani záwazku jim se podrobiti, newidělo se Pražanům a pánům strany pod obojí na ten čas míti žádného účelu; pročež bezpečného listu toho znění, jakého podáwal král Sigmund, přijmauti nechtěli, a poselstwí pánů Jana Městeckého a Půty z Častolowic tudy k cíli newedlo.

Umluwy sněmu Swatohawelského, jakož obsahowaly jednotu mezi stawy pod obojí a pod jednau spůsobau proti Táborům co zhaubcům zemským, wedly mezitím již zase k wypuknutí domácí wálky w Čechách. Když pan Jan z Opočna a Půta z Častolowic byli ještě na cestě w poselstwí swém do Uher, jali Hradečtí „jednoho Opočenských strany", to jest jednoho ze strany blízkých swých nepřátel w kraji Hradeckém,

wězně prý dosti znamenitého, od něhož zprraweni jsau, že byl 1423
poslán najatý wrah do wojska Žižkowa a již we wojště se nacházel, který měl *Žižku* úkladně zabíti. Purkmistr a konšelé spolu s Ambrožem farářem Hradeckým dali o tom Žižkowi wěděti dopisem dne 24 Listopadu po poslu Pawlowi „s černau hlawau kadeřawau“, který wraha toho znal a měl jej Žižkowi ukázati a úplněji jemu powěděti, kdo jej zjednal a jak měl skutek býti wykonán. Z dopisu newyswítá, ani z jiných pamětí, kde se tehdáž Žižka s wojskem swým nacházel. Dá se toliko mysliti, že se byl z tažení swého z Uher a z Morawy nawrátil a že za nedlauho potom přitáhl do Hradce Králowé, kteréžto město bylo mu toho času jako hlawním jeho sídlem. Také pak pan Půta z Častolowic a pan Jan Městecký čili z Opočna nawrátili se brzy potom z Uher, a sebrali w kraji Hradeckém lid swůj a přátely swé k boji se Žižkau a Hradečany. Dne
6 Ledna roku 1424 setkali se w bitwě u *Skalice* mezi Jaro- 1424
měří a Náchodem, kdež wedlé pana Půty a Jana Městeckého bojowali zwláště také dwa páni z blízkého tamějšího okolí, Jan Čerwenohorský a Arnošt z Černčic z rodu, z kterého pocházel někdejší probošt sw. Jiljí w Praze Wítek z Černčic. Žižka a Hradečtí porazili pány na hlawu, a mnoho lidí jim zbili a zjímali.

Po wítězstwí tomto obrátil se Žižka s lidem swým k *Hostinnému*, městu pana Jana Krušiny z Lichtenburka, bratra Hynkowa. Zde se mu nezdařil útok; mnoho lidu jeho bylo pobito a raněno. Naproti tomu dobyl brzy potom twrze *Mlazowické* w krajině mezi Jičínem a Hořici, sídla *Jana z Černína*, který byl onehdy porazil Lupáka heitmana Hradeckého u Labského Týnce. Smrt Lupákowa byla pomstěna bezžiwotím Černína; neb zabit jest přitom. Odtud táhl Žižka k *Smidarům* nedaleko Bydžowa, twrzi zemana Jana Ohništka, snad ze služebníků čili panoší Čeňka z Wartenberka, a dobyw spálil ji. Bezpochyby nezůstaly přitom statky pana Čeňka samého w té krajině ušetřeny od plenů a záhub. Nemoha se nejspíš mnoho zdržowati dobýwáním pewných míst, činil Žižka protiwníkům swým škody pálením mnohých wsí a městeček. Také však město *Turnow* jest od něho dobyto, a w klášteře tamějším spá-

1424 leni mniši. Odtamtud asi přešel Žižka někdy w měsíci Březnu přes hory za Jablonným, a nawštíwil krajinu Žitawskau, kdež útokem dobyt Nowýzámek Žitawským náležející a mnoho lidí přitom zbito a zjímáno, zámek pobořen a měšťanům Žitawským i okolí učiněny welké škody.[96])

Pokud se dá ze zpráw těchto sauditi, wálčil Žižka w kraji Hradeckém jen s pány strany pod jednau a některými strany pod obojí, kteří oněm pomáhali; zdá se pak, že tauž chwíli nelenili také Táboři w jižních krajinách země w boji se staupenci krále Sigmunda, zwláště s Oldřichem Rosenberským, ač nemáme o tom zpráw jistých.[97]) Dle umluw sněmu Swatohawelského byli by měli Pražané a wšecka strana pod obojí pánům strany pod jednau pomáhati; což se wšak na ten čas nestáwalo. Poněwadž wyjednáwání s králem Sigmundem nešlo ku předu takowým spůsobem, jak bylo na sněmě umluweno, zpěčowali se jmenowitě Pražané, zdržeti pánům pod jednau ony umluwy,[98]) a počali opět wyhledáwati jiných cest ke sprawení swých wěcí.

Král Sigmund oddáwal se některý čas naději, že Pražané a páni pod obojí přijmau bezpečný list, jakého jim podáwal,

[96]) O tomto dobytí swědčí dopis krále Sigmunda z Krakowa dne 18 Března (w Palackého *Urkd.* I. 323), kdež sice Žižka nejmenuje se; prawí se toliko, „wie die Hussen ... das Newehaus abgeloffen, gewunnen und do fil fromer leute gefangen, getotet haben, und wie sy teglich unserr stat Czittaw und dem lande daselbst grosse scheden czuziehen.“ Že wšak tu dobu žádné jiné české wojsko než Žižkowo nemohlo býti přitom míněno, jest na bíledni. Zříceniny tohoto Nowéhozámku (Neuhaus) nacházejí se asi půl hodiny cesty wýchodně od wsi Lückendorfa, která jest na silnici od Žitawy k Jablonnému w hájemstwí Hartském, které posud náleží obci Žitawské. Že zámek náležel tehdáž Žitawským, jest widěti ze slow dopisu Sigmundowa wýše uwedeného, kdež žádá druhých Šestiměstských, „das ir den Czittawern helfet, dasselbe Newehaws wider zu bawen, das zu beseczen, zu behalden &c.“

[97]) W dopise z Ostřihoma dne 14 Dubna k Oldřichowi z Rosenberka prawí král Sigmund, že jest mu „nehody jeho welmi žel“. Zdá se, že se míní nějaká nehoda od Táborů utrpená. Wiz *Archiv český* I. 18.

[98]) Tak psal wýslowně Oldřich Rosenberský Sigmundowi již w Lednu 1424: „žeby Pražané toho slyšenie (jak Sigmund podáwal) nechtěli přijieti a *také toho nedržeti, což jest mezi pány a jinými umluweno* *Archiv český* I. 17.

a přijedau k slyšení w Brně. I když již zprawen byl od Oldřicha 1424
Rosenberského, že přijmauti nechtějí, ukládal mu w té příčině jisté poselstwí ku Pražanům; k žádosti pak králowě hotow byl kardinal Branda sám osobně odebrati se k ustanowenému dni do Brna, a s ním měli tam býti mistři učení Wídenského, kteří se již na hádání s Čechy docela připrawili; ale Pražané a páni strany pod obojí setrwali při swém odepření, a se slyšení Brněnského tudy sešlo. Tím wíce pomýšlel proto Sigmund zase na wálečná předsewzetí proti Čechům; we kterémžto směru obracel toho času zření swé zwláště ku pomocem slíbeným sobě od krále polského. Na znamení přátelstwí s ním odebral se na začátku měsíce Března roku 1424 s welkým a slawným průwodem do *Krakowa* ku korunowání mladé manželky jeho Žofie (5 Břez.), a pobyl tam 15 dní; mezi kterýmž časem jednalo se tam opět o tažení proti Husitům na leto toho roku. Král *Wladislaw* slíbil k tomu poskytnauti pomoci 5000 jezdci. W Krakowě obdržel Sigmund zpráwu o tehdejším dobytí. Nowéhozámku u Žitawy, a nařizowal z té příčiny ostatním Šestiměstským, aby Žitawanům poskytli pomoci k odpuzení nepřátel a ke znowuwystawení zbořeného zámku (18 Března).

Nejistota, we které bylo postaweno splnění umluw Swatohawelských mezi stawy pod jednau a pod obojí, byla asi příčinau, kterau se toho času jeden z nejpřednějších pánů strany pod jednau, pan *Aleš Holický* ze Šternberka, dal pohnauti ku přestaupení ke straně pod obojí. Zawřelť o to smlauwu s Pražany okolo Hromnic roku 1424, kterau se zawázal držeti čtyry artikule Pražské a pomocen býti pánům zemským, Pražanům, rytířům a městům jich se přídržícím proti každému, kdo by je od nich chtěl tisknauti i proti každému, „kdožby tuto zemi chtěl hubiti“, to jest tedy proti králi Sigmundowi i proti Táborům, „žádnými umluwami panskými se newymlauwaje, jděte před se nebo nejděte“, to jest bez ohledu na to, budau-li umluwy Swatohawelské od strany pod obojí zachowány neb nebudau-li. Aleš Holický zjednal si smluwau tauto pokojné držení *Křiwoklátu*, w nějž se byl předešlého času proti Praža-

1424 nům uwázal. Pražané totiž postaupili mu ho smluwau tauto (jak rozumíme slowem, ne skutkem, protože se nepochybně již prwé w držení jeho nacházel), začež se Aleš Holický zawázal slibem, nedati škoditi nebo překážeti z něho jakož i ze wšech jiných zámků swých Pražanům ani městům jejich okolním, Beraunu, Launům a Slanému, rowněž Žateckým neb komukoliwěk jinému z jich strany. Jinau pak smluwau zároweň wyrownal se s bratřími Zibřidem a Absolonem ze Chříče, s kterými byl o Křiwoklát bojowal, upsáním jim 150 kop grošů, nepochybně co náhrady za škody jim učiněné, na kteraužto summu wyplatil jim brzy potom skutečně 100 kop co lhůtu ustanowenau na Hromnice. Bratr Alšůw pan Smil Holický ze Šternberka, pan Hašek z Waldšteina, tehdejší mincmistr, Diwiš Bořek z Miletínka a Jan ze Smiřic byli zaň rukojmi obau smluw těchto.[99])

Nedlauho potom stalo se nicméně nowé dorozumění mezi stawy pod obojí a pod jednau, ač newíme, na jakém snad sjezdě neb jakým jiným spůsobem jednání. Při pokuse o sjednocení we wíře weřejným slyšením mělo se setrwati; aby se pak slyšení spíše docílilo, upustila strana pod obojí od rozsudí, kterých wýroku by se obě strany měly podrobiti, žádajíc toliko slyšení swobodného swých mistrů a jiných učených mužů, a slibujíc, když by z písma swatého byli překázáni bludem jakým, w tom se naprawiti. Slyšení nemělo wšak býti w Brně ani w jiném místě stojícím pod mocí Sigmundowau, nýbrž w některém pod mocí jejich. Jmenowány k tomu za nej-

[99]) Obě smlauwy tyto zachowaly se nedatowané. Smlauwa s Pražany jest wytištěna w Palackého *Archiwu českém* I. 151; smlauwa s bratřími z Chříče nachází se co formulář w rukopise musea českého 981 pod číslem 361. Poněwadž byl p. Hašek z Waldšteina mincmistrem jen asi od měsíce Září 1422 až do Června roku 1424, musí obě smlauwy náležeti do tohoto času. O sněmě Swatohawelském roku 1423 uwodí se wšak Aleš Holický ještě mezi pány strany pod jednau; přestaupení jeho stalo se tedy teprw po tomto sněmě; a ještě blíže naznačuje se čas slowy uwedenými, kterými se wyslowuje pochybnost, půjdau-li umluwy ony předse čili nic, nad to pak lhůtau Hromničnau zaplacenau Zibřidowi a Absolonowi; neb smlauwa jejich s hlawní smluwau patrně jak wěcí tak časem sauwisela.

příhodnější Uničow neb Kroměžíř na Morawě, kamž slibowali 1424
každému, kdož by chtěl k tomu přijíti, dáti wšemožné bezpečenstwí. O spůsobení pak, aby k slyšení takowému přišlo, neměl již na předním místě žádán býti Sigmund, nýbrž *Wladislaw* král polský.

W málo dnech po odjezdu krále Sigmunda z Krakowa od slawného korunowání králowny Žofie přijeli poslowé čeští, dle jmen nám neznámí, wyprawení we jménu sjednocených stawů českých,[100]) ku králi Wladislawowi do *Wislice*, kamž se byl z Krakowa odebral dne 25 Března, a přednesli mu žádost swau. Při wší obojetnosti, s kterau se předešle k Čechům chowal král Wladislaw, zdá se, že lichotilo jemu osobně, býti prostředníkem při pokuse o nawrácení Čechů ku poslušenstwí církwe a zjednati sobě tudy zásluhu pro křesťanstwo; pročež bez meškání zprawil krále Sigmunda o žádostech Čechů, a žádal, aby mu oznámil swé mínění. Ačkoli w raddě Sigmundowě nowé náwrhy Čechů nenalezly schwálení, ježto každé slyšení, při kterém by se hned napřed nepoddali rozhodnutí církwe, pokládalo se za zbytečné, ano wysloweno bylo i mínění, že se protiwníkům krále Sigmunda jedná jen o protažení času, aby nepřišlo ani toho roku k žádnému wálečnému předsewzetí proti nim; uznáno předce za dobré učiniti králi polskému poněkud po wůli, tak že sice slyšení w místech od Čechů nawržených zamítnuto, ale přijato powšechně nabídnutí králowo, aby jednal s Čechy o nawrácení jich k církwi, jak by nejlépe mohl, ano na důkaz zwláštní důwěry swé k němu wydal Sigmund již 31 Března list, kterým jej zmocňowal, aby wšechněm jakýmkoli osobám, které by w té wěci měly od něho poslány býti do Čech nebo z Čech k němu, dal bezpečné listy netoliko we swém, nýbrž i w Sigmundowě jméně, tak aby měly platnost i w zemích jeho. Na základě pak zmocnění tohoto wydal král Wladislaw některý den po Kwětné neděli toho roku (16 Dub.) obecný bezpečný list w tom smyslu wšem, kdožby w příčině

[100]) Dominorum baronum, nobilium et clientum, civitatum et communitatum munitarum (čti: unitarum) regni Bohemiæ, ex parte quorum ipsi nuncii dicunt se missos. Palackého *Urkd.* I. 328.

1424 takowého jednání přijíti chtěli do míst k slyšení ustanowených, kterýž měl míti platnost od Letnic toho roku (11 Červwna) až jak dlauho by bylo potřeba.

Dějepisec polský Dlugoš wyprawuje, že poslowé čeští u krále Wladislawa we Wislici w slyšení swém dne 25 Března přednesli jemu žádost, aby jim dal *Sigmunda Korybutowiče* za krále, což prý král owšem zamítl. Wěc jest wíce než pochybná, protože splnění žádosti takowé w tehdejších okolnostech nedalo se nikterak očekáwati, a jistě by byli páni strany pod jednau poslům od nich spolu s podobojími wyprawеným takowého nařízení nedali. Naproti tomu jest welice k wíře podobno, že weřejného poslání tohoto bylo od Pražanů a spojených s nimi pánů pod obojí užito zároweň ku postrannímu jednání s knížetem Sigmundem Korybutowým, aby o swé ujmě přijal korunu českau a nawrátil se do Čech, jak se po některém čase stalo skutečně.

Opětné umluwy mezi stawy pod jednau a pod obojí, které wedly k tomuto wyjednáwání w Polsku, měly za následek nowý obrat w domácí wálce w Čechách. Za powolnost, kterau ukázali páni strany pod jednau přiswědčením swým k slyšení w jiném místě než w Brně a k jednání o ně s králem polským, odhodlali se Pražané a páni s nimi spolčení zdržeti jim umluwu Swatohawelskau a poskytnauti jim pomoci proti Žižkowi a Táborům. Po welkých záhubách učiněných we kraji Hradeckém obrátil se *Žižka* s wojskem swým do západních Čech, a zaměřil na *Plzeň*, tuším teprw někdy ku polowici měsíce Kwětna.[1]) Zdá se, že tam k němu přirazila některá posila z Tábora wedením Jana *Bzdinky*

[1]) Pamět o tomto tažení Žižky do Plzenska, dotud neznámém, nachází se w knize počtů posádky Karlšteinské w rukopise kapituly Pražské X. 1., která se začíná rokem 1423 a jde až do r. 1439. Na listě 40 čte se při roce 1424: Feria IIII post Zophiæ (17 Kw.) dominus Wilhelmus et dominus Sswab, habentes xxxvi equos, equitaverunt in subsidium Plznensibus contra Zizkam. Expenderunt in viii diebus xii sexag. xxiii gr. — Následují potom další zápisky, kterými se určuje lépe než posud čas příběhů u Kostelce: Item feria sexta post Ascensionem domini (2 Čw.) Przedboroni equitanti ante Costelecz in congregatione dominorum contra Zizkam super expensis xx gr. — Item dominico die post

čili Hwězdy z Wícemilic, kterého potom nacházíme s ním spojena. Bezpochyby wšak hned sbíralo se mocné panstwo strany pod jednau z okolních krajin Plzenským ku pomoci. Z posádky *Karlšteinské* wyjelo k tomu dne 17 Kwětna 36 jízdných wedením Wiléma z Daupowa a Jana Šwába z Jíkwe. W tom sebrali pole proti Žižkowi také Pražané a páni pod obojí s nimi spolčení, jak se zdá k wyzwání od heitmanů zemských zwolených na sněmě Swatohawelském[2]) a wedením Wiléma Kostky co podkomořího a Haška z Waldšteina mincmistra. Žižka byl nepochybně tím přinucen tažení swého proti Plzenským zanechati. Dalť se asi 25 Kwětna na zpátečnau cestu do wýchodních Čech, na které wšak obstaupen jest brzy přesilau spojených nepřátel, tak že se s nimi w poli otewřeném měřiti nemohl, ano osadiw město *Kostelec* na Labi, pod panstwím Pražanů stojící, jest w něm obklíčen některý den před 2 Čerwnem. Při něm nacházeli se bratří Walečowští, pan Jan Roháč z Dubé a Jan Bzdinka. 1424

Síla protiwníků před Kostelcem, jak se zdá, den ode dne se množila. Z Karlšteina wyjel ještě dne 4 Čerwna pan Wilém z Daupowa opět s jízdnými čtyřidceti šesti Pražanům ku pomoci. Již myslili wšichni, že slepého wojewůdce mají. Zpráwa o jeho sklíčení došla až ke dworu krále Sigmunda w Budíně, a páni čeští někteří, ježto tam u něho meškali, zwláště pan Oldřich Rosenberský, sázeli se s králem o koně mimochodníka, že se tentokrát Žižka newybawí. Nicméně král,

Ascensionem domini (4 Čw.) domino Wilhelmo cum sociis habentibus xlvi equos, equitantibus in adjutorium Pragensibus contra Zizkam super expensis xi sxg. xxx gr. — Feria quinta post Marcelli (8 Čw. tedy již den po bitwě u Malešowa) Jessconi Pragam equitanti pro novitatibus de bello Zizkonis et Pragensium super expensis iiii gr.

[2]) K tomu zdají se ukazowati slowa w krátké kronice Třeboňské (u Höflera I. 53): „Pragensibus cum landfridone", protože landfridem tímto nemohlo se tehdáž rozuměti nic jiného než jednota stawů zřízená na sněmě Swatohawelském, která se práwě heitmany zemskými sprawowala. „Hauptmanowé země české na sněmu Pražském o sw. Hawle minulém wydaní" připomínají se co posud při moci swé zůstáwající ještě po bitwě u Malešowa (1424, 7 Čerwna) w listě Haška z Waldšteina w rukopise musejním 981 pod číslem 337.

1424 jenž newěřil, obdržel prawdu. Žižka měl w nedalekém sausedstwí oddané spojence, pány Hynka Bočka i Viktorina bratří z *Poděbrad*, kteří ač předešlého roku nebyli mezi spolupodpisci wojenského řádu jeho, wšak nejspíš teprw od té doby pewně přilnuli k jeho straně. Pan Boček přispěl mu w čas ku pomoci, a Žižka tudy z Kostelce wywázl wen, a ujížděl s wojskem swým po prawé straně Labe we směru k Poděbradům. Wojsko Pražské nestihalo ho tauž cestau, nýbrž odebrawši se u Kostelce nebo někde jinde na blízku na lewau stranu řeky, táhlo po té straně po Labi nahoru, aby jemu zabránilo přechod. Žižka wšak, odtáhnuw až do *Poděbrad*, sídla páně Hynkowa, zde přešel přes wodu bez překážky. Pražané byli již také na blízku, a tu přišlo k nějakému wyjednáwání, při němž, newíme proč a jak, pan Hynek jat jest od pánů spolčených s Pražany a odnesen nejprw do Nimburka, potom na Mělník w moc Jana Smiřického, tamějšího heitmana. Žižka wšak s wojskem swým, sesílen lidem obau pánů Poděbradských, spěšně táhl mimo Kolín a Kutnauhoru, tak že Pražané a páni pokládali jej za utíkajícího a táhli za ním, chtíce jej přinutiti k bitwě, ano prý učinili mu i některau škodu, potírajíce zadní zástup jeho. Ale Žižka spěchal toliko, aby získal příhodné sobě místo k bitwě, které jemu, jak se zdá, ze času, když ještě widěl na jedno oko, dobře bylo powědomo.[3]) U *Malešowa* na polední straně za Horau stanul na jednom wrchu, před kterým byl uzký důl, w němž Pražané nikterak nemohli dostatečně rozwinauti moc swau. Na wrchu zawřel se nejprw za swými wozy; potom wšak spořádal zástupy jízdné i pěší do šiku, a daw naplniti kamením některý počet wozů pícowních, postawil wozy tyto do prostřed mezi jízdu, ustanowiw k nim některé pěší, kteří je měli říditi.

Pražané a páni, když spatřili, an jim Žižka stojí, hned se též hotowili k bitwě, a táhli přes důl k wrchu, ani se napřed wšichni práwě nesčekawše. Žižka čekal, až jich asi polowice přešla přes důl. Tu kázal swým jízdným hnáti na ně;

[3]) Cum loci angustias eas esse *nosset*, in quibus explicare hostes suas acies minime possent, prawí Aeneas Sylvius cap. 44.

Pražané rowněž proti nim hnali. W tom, když se již jako 1424
potkati měli, rozstaupily se zástupy jízdných Žižkowých, a za nimi spuštěny jsau wozy kamením obtížené s wrchu dolů do šiků Pražan, které se nenadálým tímto wražením roztrhly a pomátly. Do překwapených nepřátel dal Žižka předně z děl bíti, potom nařídil útok s celau silau. Rozražené zástupy Pražan daly se brzy na útěk, a potáhly do něho i ostatní wojsko, které bylo ještě do boje nepřišlo. Tu nastala strašliwá porážka. Páni a Pražané ztratili na 1200 lidí zabitých na bojišti, mezi nimiž čítalo se 326 usedlých měšťanů Pražských. Z osob znamenitějších přišli o žiwot Petr Turkowec rytíř, který korauhew Pražskau držel, Čeněk syn Wikéře z Myšlína, někdejšího místopurkrabí hradu Pražského, Jan Hlas z Kamenice rytíř, seděním na Strašnicích, známý z poselstwí do Litwy, a zeman jistý Hlawáč z Deštnice. Na útěku pobralo wojsko Žižkowo poraženým wozy a koně, pušky a jiné wšeliké nástroje wálečné. Žižkowi padl w této bitwě zeť, jménem Ondřej z Dubé, mimo něj pak na nejwýš 200 lidí.[4])

Po tomto wítězstwí udeřil Žižka ještě téhož dne, 7 Čerwna, na *Kutnauhoru*, kteráž přitom opět wětším dílem jest wypálena. Mnoho Pražského lidu, kteří se při wtrhnutí Táborů do města zawřeli w kostele, jest i s ním spáleno a učiněna we městě weliká škoda. Kutnáhora byla tudy wytržena z moci Pražanů i tehdejšího mincmistra pana Haška z Waldšteina. Z dopuštění Žižky uwázala se obec Hornická sama w požitky mince tamější, a wstaupila nepochybně tak jako Hradec Králowé neb Čáslaw we přátelský spolek s Tábory. Odtamtud obrátil se Žižka ku *Kauřimi*, kterýž se jemu wzdal dobrowolně, a opanowal proti Pražanům podobně také *Český Brod* a *Nimburk*.

[4]) Počet 1200 padlých na straně Pražanů udáwá letopisec kollegiat (u Höflera I. 87) a také Eberhard Windek (p. 1184). Bartošek z Drahonic (u Dobnera I. 147) prawí, že s obau stran padlo 1400 mužů, a s tím srownáwají se také *Staré letop. české* (p. 63) a letopis Třeboňský (u Höflera I. 53). Mezi padlými uwodí se Ondřej z Dubé jen we *Starých letopisech českých*; Bartoš, jenž udáwá znamenitější osoby, které padly, wýslowně jen „ex parte Pragensium“, pomíjí jeho jména; pročež nezdá se, žeby byl stál na straně Pražanů, nýbrž owšem na straně tchána swého Žižky.

1424 Jak medle tímto spůsobem ochromil na chwíli moc Pražanů, dal se Žižka bez meškání a nenadále opět na pochod do západních Čech proti pánům strany pod jednau, kteří se nejspíš strojili proti němu Pražanům a pánům pod obojí ku pomoci. Jak se zdá, obrátil se od Kauřimě neb od Českého Brodu we směru jihozápadním k řece Wltawě, a přešel někde w okolí Knína přes ni; odtud pak nepochybně rychlým tažením wpadl do krajin mezi *Klatowy* a *Plzní*, a jal se páliti městečka a wsi tamějších tuhých nepřátel. S ním účastnil se i tam opět Jan *Bzdinka* welitelstwí nad wojskem Táborským, ježto druzí heitmanowé, zůstáwající na Táboře, zejména Chwal z Machowic a Zbyněk z Buchowa, s nimi pak také Bohuslaw ze Šwamberka posawad byli zaneprázdněni hlawně wálkau s *Oldřichem Rosenberským*. Klatowy, nejkrajnější město Táborské na západě, wyprawily Žižkowi tři sta mužů ku pomoci. Celé wojsko jeho čítalo 500 jízdných a 7000 pěších s třemi sty wozy. Brzy wšak postawili se proti němu nepřátelé četní, pan Hanuš Kolowrat Krašowský, pan Jan Hanowec ze Šwamberka, pan Hynek Krušina ze Šwamberka, Bohuslawa společníka Táborů bratr, pan Wilém Šwihowský z Risenberka, pan Burian Calta z Kamennéhory, lid Plzenských a jiných příslušníků *landfridu Plzenského,* s nimi wšak také posádka Karlšteinská a wíce jiných z kraje Podbrdského. Žižka musil z okolí Plzně před nimi ustaupiti we směru půlnočním, a páni stihali jej až půl míle cesty za Kralowice, chtíce s ním bitwu swésti. Když wšak nestanul, maje bezpochyby přesilu proti sobě, wrátili se do Plzně, a odtud nazejtří wytáhli proti *Klatowským*, jimž pomstili se za pomoc poskytnutau Žižkowi wypálením předměstí a několika wesnic i také mlýnů na půl míle okolo města. Zatím Žižka s wojskem swým odtáhl až do *Žatce.*[5])

[5]) Bartošek z Drahonic klade wypálení předměstí Klatowského na auterý po sw. Duše, t. j. na 13 Června roku 1424. Dle toho bylo by musilo připadnauti nawrácení wojska panského od Kralowic do Plzně na 12 nebo podobněji na 11 Června a stihání Žižky od Plzně ku Kralowicům na 11 nebo podobněji na 10 Června; což naprosto není možné. Nebo když připadá bitwa u Malešowa na 7 Června a dobytí Kauřimě i dejme

Brzy potom stala se opět proměna w postawení tehdejších 1424
stran w Čechách. Král polský Wladislaw, ačkoli wzal ochotně na sebe jednání s Čechy o nawrácení jich k církwi, tím se nikterak nedal odwrátiti od přátelstwí nowě zawřeného s králem Sigmundem a od skutků nepřátelských proti Čechům, jakých záwazky jeho k Sigmundowi wyžadowaly. Poněwadž předešlého roku (1423) koncilium držané w *Sieně* (na místě w Pavíi, kamž bylo prwotně zamýšleno dle nálezů koncilia Konstanského), bylo wydalo nowé přísné rozkazy proti wšemu podporowání neb nadržowání kacířům, zakazujíc wšeliký obchod s nimi, jmenowitě wšeliké dowážení k nim potraw, koření, soli, suken, tím wíce pak prachu, olowa neb zbraní; wydal i král Wladislaw již dne 9 Dubna roku 1424 přísné rozkazy we swém králowstwí, aby nálezy tyto byly pilně zachowáwány; zwláště pak nařídil z příčiny některých bojowníků polských z někdejšího wojska Sigmundowa Korybutowa, kteří i po odchodu jeho z Čech zůstali w Praze neb jinde we wojenské službě české, aby každý, kdoby se z Čech wrátil do Polska, byl postawen před biskupem neb inquisitorem ke zkaumání z wíry, ti pak, kteří by se newrátili do 1 Červná toho roku, aby byli pokládáni za kacíře překázané a trestáni zabawením statků swých i jinými pokutami. Též mínil král Wladislaw zdržeti slib swůj o poskytnutí wojenské pomoci Sigmundowi toho roku, a jal se najímati wojsko k tomu cíli

tomu třebas i wzdání Českého Brodu a Nimburka na 8 Červná, byl by musil Žižka tažení od Brodu až do krajiny Plzenské a pálení tamějších městeček a wsí wykonati auhrnkem za jeden neb dwa dni. Musí tedy w udání času toho býti mýlka. Proto wšak není příčiny, aby se události tyto kladly do času o mnoho pozdějšího. Na každý spůsob zběhly se před 13 Červencem, protože toho dne nacházíme Bzdinku, který u Plzně byl se Žižkau, již při obležení Ostromeče. Krom toho wšak jest welice podobno, že Žižka od Kauřimě neb od Českého Brodu hned se obrátil do západních Čech; neb by sice letopisci, kteří o opanowání těchto měst mluwí, byli měli bezpochyby něco wíce k wyprawowání o dalších wálečných skutcích jeho proti Pražanům w krajině blíž Prahy. Možná, že celý omyl záležel asi w jednom témdni, tak že Bartošek (který co jeden z posádky Karlšteinské byl těch wěcí dobře powědom) měl snad psáti: w auterý po sw. Trojici (20 Červná) místo: w auterý po sw. Duchu.

1424 do služby swé. Mělo býti pohotowě do sw. Jana křtitele (21 Čw.), ku kterémuž času Sigmund wyzýwal také stawy říše německé k opětné wýprawě proti Čechům, oznamuje, že míní také sám se zetěm swým Albrechtem wéwodau rakauským wytáhnauti do pole na Morawě. Při tak nepřátelském chowání krále polského k Čechům bylo dojití cíle w jednání jeho s nimi o nawrácení se k poslušenstwí církwe owšem wěcí nesnadnau. Jednalo se předně o čas a místo k nowému slyšení, které jim měl král Wladislaw spůsobiti. Ale žádné z míst, která král k tomu naznačowal, nebylo od Čechů přijato, a tím se jednání rozpadlo. Král *Wladislaw* wzal sobě z toho příčinu ke zjewnému wyhlášení jim wálky *listem odpowědným* daným w Jinowraclawi we Welkopolsku dne 17 Čerwna.

Naproti tomu zdařilo se Čechům strany pod obojí tím lépe wyjednáwání tajně wedené se *Sigmundem Korybutowičem*, jemuž samému podáwali nyní králowstwí, když se strýcowé jeho, Wladislaw ani Witold, uwázati w ně nechtěli. Kníže Sigmund přijal toto podání, a co král Wladislaw meškal daleko od Krakowa w nejzázších končinách Welkopolska, zaneprázdněn swými příprawami wálečnými proti Čechům, sebral bez jeho wědomí a proti jeho wůli některý zástup branných lidí, a wydal se s ním na cestu do Čech. Mnozí z najatých do služby králowy nedbali na mzdu, kterau již některý čas za to brali, a wstaupili do wojska Sigmundowa. Wytáhnuw od Krakowa někdy w polowici měsíce Čerwna,[6]) a wzaw cestu hořejším Slezskem přes *Osoblahu*, přijel dne 29 Čerwna, we swátek Petra a Pawla apoštolů, se čtyrmi sty jízdnými do Prahy, jen málo dní po ustaupení Žižky před landfridem Plzenským do Žatce. Zdá se, že čím wětší bylo tehdáž sklíčení Pražanů po welké porážce u Malešowa, tím radostněji jej přijali a tím ochotněji se poddáwali pod jeho panstwí, wznášejíce naň wětší moc než za předešlého jeho wládařstwí. Postaupiliť jemu hned

[6]) Dlugoš prawí, že wyjel w den Letnic, tedy 11 Čerwna; což se wšak, doslowně wzato, nepodobá; nebo král Wladislaw polský ponejprwe w dopise dne 28 Čerwna wede stížnost na toto oklamání sebe od Sigmunda Korybutowiče jako na wěc, která se teprw krátce předtím zběhla.

z počátku wšechněch statků klášterských a jiného duchowenstwa, kterými byli dotud wládli, w celém králowstwí českém, a propustili z moci swé wšecka jiná města králowská, tak aby napotom wšeliká práwa nad nimi wykonáwal kníže.[7]) 1424

Ačkoliw se tentokrát odjezd knížete Sigmunda Korybutowiče stal docela proti mysli krále Wladislawa, neminul se král nicméně docela s nařčením, jako by byl býwal s ním srozuměn; i hleděl se očistiti z toho jednak zabawením statků Sigmundowých i těch, kteří se byli s ním wydali na cestu do Čech, jednak tím pilnějším wykonáwáním slibu, který byl učinil králi Sigmundowi. Wyprawilť w měsíci Čerwenci dle připowědi swé wojsko 5000 mužů do *Morawy*, aby se tam spojilo s wéwodau rakauským *Albrechtem*, který byl k ustanowenému času s wojskem swým i také uherským wyslaným od krále Sigmunda wtrhnul do této země a wětším dílem připrawil ji pod swé poslušenstwí, ježto již w měsíci Unoru toho roku byl mu jí král Sigmund docela postaupil, aby si tudy tím wíce pojistil jeho pomoc proti Čechům. Wojsko toto přitáhlo wedením Petra Miedzwiedzkého a Jindřicha z Rogowa do Morawy, a položilo se u *Olomauce*, kdež wéwoda Albrecht tu dobu meškal osobně; ale i wéwoda nedůwěřowal Polákům, a dílem obáwal se také různic mezi nimi a lidem swým německým a uherským, i nedopustil jim proto wejíti do Olomauce; čímž wůdcowé polští nemile dojati, poležewše 15 dní na blízku Olomauce, bez wšelikého účastenstwí we skutcích wálečných zase do wlasti swé se nawrátili.

Přetržením wyjednáwání Čechů s králem polským o slyšení we wěcech wíry byl opět zmařen základ, na kterém spočíwaly umluwy mezi stranami pod jednau a pod obojí w Čechách; a opětným uwedením Sigmunda Korybutowiče do země musily umluwy tyto dokonce býti otřeseny, poněwadž páni pod jednau směřowali jimi k nawrácení krále Sigmunda ku panstwí w Čechách, nikoli k dosazení jiného na jeho místo. Po přijmutí Sigmunda Korybutowiče za wládaře nemohla strana

[7]) Propuštění Litoměřic z moci Pražanů stalo se 19 Čerwence. Wiz *Archiv český* I. 219.

1424 pod obojí uznáwati wíce moc heitmanů zemských zwolených na lonském sněmě Swatohawelském, a také strana pod jednau musila se ohlížeti zase po jiných prostředcích ke swé ochraně. Dne 26 Července zwal wéwoda rakauský Albrecht z ležení swého u Otaslawic na Morawě pány české psaním k Oldřichowi z Rosenberka na sjezd do *Jihlawy*, aby se s ním uradili o spůsob, kterým by různice mezi nimi mohly býti urownány a králowstwí w pokoj uwedeno; Oldřich Rosenberský pak brzy oznámil jemu ochotnost k tomu od pana *Čeňka z Wartenberka* a jiných w Zálabí i od pánů kraje Plzenského. Zdali páni pod obojí dali k tomu jakau odpowěd, není známo; ale jisté jest, že se tauto cestau ničeho nedocílilo.

Odcizením se Pražanů a pánů obau stran od sebe nepřestalo na ten čas nepřátelstwí jich obau s Tábory, jen že nejspíš jedna strana druhé w boji s nimi nepomáhala. W jižních částech země wálčilo se wždy mezi hlawní mocí Táborů a panem *Oldřichem z Rosenberka*, jemuž pomáhalo několik pánů z jeho sausedstwa jakož i purkrabí neb heitmani na *Hluboké*, na *Bechyni* a na *Zwíkowě*, zámcích králowských. S Tábory, jichž pewnými místy w těch stranách byla města Tábor čili Hradiště, Písek a Prachatice, stáli pan Heřman z Landšteina na Borotíně, Petr Zmrzlík ze Swojšína na Orlíce a wíce zemanů okolních. O wlastních událostech wálečných nezachowaly se wšak žádné zpráwy a rowněž tak o skutcích Žižkowých za přebýwání jeho w Žatecku, kdež on dle wší podobnosti zůstal déle než dwa měsíce. Nelze pochybowati, že tam nedlel na zahálce, nýbrž bojowal we spojení se Žatečany s nepřátely w jich sausedstwí, a netoliko s pány a městy strany pod jednau, nýbrž dílem také s Pražany a jich stranau. Swědčí o tom spolek, we kterém jej brzy potom nacházíme s *Launskými*, jež musil toho času wytrhnauti z moci Pražanů. Od něho oddělil se některý čas po příchodu jeho do Žatce Jan *Bzdinka* s částí wojska, nepochybně wyprawen od něho, a zmocnil se dne 13 Července hradu *Ostromeče* na prawém břehu řeky Wltawy něco přes čtyry míle nad Prahau, čímž nabyli Táboři důležitého stanowiště na škodu Pražanů a jich přátel.

Žižka sám zdwihl se konečně asi na konci měsíce Srpna 1424
od Žatce, a zaměřil na *Prahu* samu. S ním táhli Žatečtí, Launští, Klatowští, kteří byli při něm již od Plzně, a prý mnohá jiná města, což snad má se rozuměti o Hradeckých a jiných z wýchodní polowice Čech, kteří se wšak k němu nepochybně teprw na další jeho cestě připojili. Dne 1 Září byl w *Libochowicích* na Ohři mezi Launy a Litoměřici, kdež dal weřejně upáliti čtyry kněží pro zločiny spáchané násilím na ženském pohlawí.[8]) Kudy táhl dále, nepraví se; ale nejspíš přešel přes Wltawu někde u Weltrus, a w několika dnech potom (před 10 Září)[9]) položil se u wsi *Libně* nedaleko špitálského pole na wýchodní straně od Prahy. Zde konal přípravy k obležení hlawního města. Jednotliwé zástupy wojska jeho přibližowaly se až ke zdem Nowoměstským, dráždíce hajitele jejich k boji; tito zase činili menší wýpady z bran, čímž přicházelo k půtkám před městem; pokaždé byli Pražané zahnáni nazpět. Ale w Praze i u wojště Žižkowě byli mužowé, kteří se strachowali osudného rozhodnutí, když se mělo státi krwawým zápasem, snad se zemdlením obau stran ku prospěchu společných nepřátel, i hleděli nebezpečenstwí toto odwrátiti. Beze wší pochybnosti náležel mezi ně w Praze zwláště také nowý wládař kníže Sigmund Korybutowič. Přišlo tudy k wyjednáwání, při kterém prý zwláště knězi *Janowi Rokycanowi* jakožto poslu od knížete a od Pražanů podařilo se Žižku nakloniti ke smíření. Dne 14 Září zawřena jest smlauwa mezi knížetem Sigmundem a Pražany s jedné a Žižkau s druhé strany na sjezdě w *poli špitálském* pod pokutau 14.000 kop grošů na tu stranu, která by mír zrušila. Snesena také na stwrzení smlauwy této welká hromada kamení tudíž na poli špitálském, aby prý ti, kdož mír zruší, byli kamením tímto ukamenowáni. Nicméně

[8]) Weleslawín w *Kalendáři historickém* nazýwá je: kněze Pawla Rybku, Jiříka Tabištu, Tobiáše Wlčka z Litoměřic a Wácslawa Passera střídníka s Wraního (nedaleko Peruce).

[9]) W počtech Karlšteinských (rkp. kapit. Pr. X. 1. fol. 55) čte se: Respice II[a] (t. j. 10 Září). Wssenorowsky equitanti Pragam pro novitatibus inter Zizkam et Pragenses; z čehož widěti jest, že toho dne Žižka již musil ležeti před Prahau.

1424 nedůwěřowal Žižka stálosti w umluwě, prawě prý: Toho míru bude tak dlauho jako po smíření u Konopiště.

Čtyry dni předtím (10 Září) byli zawřeli také heitmani Táborští w jižní části země příměří s panem *Oldřichem Rosenberským* a jeho pomocníky, ač jen asi na pět neděl, totiž do sw. Hawla nejprwé příštího (16 Říj.), kteréž se nicméně wýslowně wztahowalo také na Žižku. Táboři za příměří tohoto jednali prostředkem Oldřicha Rosenberského i s králem Sigmundem o slyšení, žádajíce wšak, aby je až do slyšení takowého zůstawil w pokoji při jejich náboženstwí. K tomu odpowěděl Sigmund dopisem k Oldřichowi z Taty w Uhřích již dne 10 Října, že k takowému ostawení nemá moci on, než toliko papež a legat jeho Branda, který byl tu chwíli we Wídni, wyslowuje jinak na oko wšelikau ochotnost. Tudy owšem jednání toto nemohlo wésti k žádnému cíli.

Jaké byly wýminky umluwy o mír mezi Pražany a Žižkau, není známo ze zpráw wýslowných; ale z toho, co potom přišlo, wyswítá dosti jasně, že se jimi strana pod obojí musila odříci swých zwláštních spolků s pány pod jednau, wšak tak, že se mělo jednati o umluwy nowé s tauto stranau, do kterých by spolu s Pražany a pány také Táboři byli pojati; a zdá se, že zároweň swolili páni a Pražané ke společnému *tažení* s Tábory do *Morawy* proti tamější moci Sigmunda a wéwody rakauského. K tažení takowému jsau hned po umluwě konány příprawy, mezi kterými možná že Žižka přebýwal w Praze. Již pak po sw. Wácslawě, tedy asi po 14 dnech, wytáhli společně do pole Žižka s wojskem swým, ku kterému se připojil opět Jan Bzdinka, kníže Sigmund s Pražany, Hynek z Kolšteina, Diwiš Bořek z Miletínka a wíce jiných pánů strany pod obojí. Diwiš z Miletínka byl wůdcem předního oddílu wojska, který před ostatními překročil přes hranice morawské. Ostatní oblehli prwe město a hrad *Přibislaw* nedaleko hranic za Brodem německým. Při obležení tomto roznemohl se wšak Žižka od hliz, a w krátce ulehl k smrti. Pan Viktorin z Poděbrad, Jan Bzdinka a Kuneš z Bělowic připomínají se mezi „wěrnými bratřími“, s kterými se rozlaučil na smrtelném loži,

poraučeje duši bohu a napomínaje jich, „aby se milého boha 1424
bojíce stále a wěrně bránili prawdy boží pro wěčnau odplatu“.
We středu před sw. Hawlem, dne 11 Října, wypustil ducha.

12.

Rozepře mezi stranau Pražskau a Tábory i Sirotky až do míru Wožického.

Po nenadálé smrti Žižkowě wojsko jeho předně učinilo útok na obležený hrad *Přibislaw*, a dobylo ho mocí. Asi šedesát mužů branných z posádky, která jej hájila, jest upáleno, a také hrad wypálen a zbořen. Potom teprw wezeno jest odtud *tělo Žižkowo* ku pohřbu do Hradce Králowé, prowázeno jsauc farářem tamějším knězem Ambrožem, který se nacházel při wojsku, a jiným knězem Prokůpkem, který později proslul co wojewůdce. W Hradci pochowali slawného wálečníka we hlawním kostele sw. Ducha před welkým oltářem; a na pamět jeho dali sobě Hradečtí namalowati obraz jeho na korauhew, představující jej na bílém koni we zbroji rytířské w odění a s palcátem w ruce, jak za žiwa jezdíwal. Když prý se Hradečtí pod tau korauhwí bili, nikdy jsau boje neztratili.[10])

Spojené wojsko Pražanů a pánů pod obojí i Táborů dalo se zatím hned po dobytí Přibislawě na další pochod přes hranice morawské. Wrchním welitelem byl následkem úmrtí Žižky kníže *Sigmund Korybutowič*, pod nímž nad wojskem wlastně Žižkowým postawen jest na ten čas šlechtic Mikuláš *Sokol* z Lamberka, wojsko pak ostatní Táborské wedl jako předtím Jan *Bzdinka* čili Hwězda. Rozdíl mezi starým čili *welkým Táborem*[11]) a lidem, z kterého sobě Žižka za posledních dwau let žiwota swého utwořil zwláštní wojsko, hlawně w kraji Hradeckém, jewil se hned po jeho smrti silněji než prwé, ježto

[10]) *Kronika o Janowi Žižkowi* 52.

[11]) Název tento čte se w listě roku 1426 w Palackého *Urkd.* I. 455: die käczer, die man nennet den grossen Thabor, und auch die Weisen. S tím srownati sluší *menší Tábor*, jak jej jmenuje Žižka již r. 1423 (w Archivu českém III. 302); wiz wýše na str. 275.

1424 ctitelé a staupenci tito jeho obzwláštní nepokládali se jednostejně s druhými za Tábory, nýbrž w žalu nad ztrátau milowaného wůdce wzali jméno *Sirotci*, jako by prý jim umřel otec, jinak wšak také znamenali se některý čas jménem *Orebských*, ježto i toto starší bratrstwo splynulo s nimi. Kníže Sigmund, maje začíti w Morawě nepřátelstwí s králem Sigmundem i se zetěm jeho Albrechtem rakauským, jakožto markrabím morawským, wyhlásil jim oběma wálku dle obyčeje listem odpowědným, we kterém, nazýwaje se *králem českým požádaným a woleným*, zřejmě znal se ke čtyrem artikulům Pražským a zwláště ku přijímání pod obojí spůsobau, i hlásil se za obránce jich a jazyka českého proti Sigmundowi co utiskowateli.[12])

U města *Mezeříčí* spojil se kníže Sigmund s *Diwišem Bořkem*, který byl, jak řečeno, táhl napřed. Wojsko čítalo prý dobře 20.000 mužů.[13]) Po dobytí několika hradů a zámků na cestě přitáhlo až k *Ewančicům*, kteréžto město dobyto rowněž útokem, osazeno branným lidem, a mnoho hajitelů jeho odwedeno w zajetí. Také pewný klášter w *Třebíči* opanowali Čechowé, a zůstawili w něm posádku. Od Ewančic obrátili se potom k straně půlnoční, a dobyli útokem hradů *Boskowic* a *Letowic*, konečně pak také města *Mohelnice*, jehož obywatelstwo mužské wšecko zahubeno jest mečem a ohněm. Wítězstwími Čechů osmělili se hned opět mnozí páni morawští, kteří předtím byli přinuceni k odpřisáhnutí kalicha, a přidali se k nim, i potom sami též pokračowali we wálce se stranau protiwnau w zemi, plenice města, wesnice a kláštery. Zjednawši tudy straně pod obojí na Morawě znamenitau posilu, wrátilo se wojsko české od Mohelnice zpět do Čech, jak se zdá, někdy w měsíci Listopadu.[14])

[12]) List tento zachowán jest bez datum, ale náleží nejpodobněji do tohoto času. Windek (p. 1166), který jej uwodí w celém znění, prawí, že hned po odeslání jeho (von stunt) Sigmund Korybutowič wtrhnul do Morawy.

[13]) Dle Windeka p. 1166.

[14]) Dne 28 Října píše král Sigmund Oldřichowi Rosenberskému z Taty w Uhřích o wojsku českém jako ještě na Morawě bojujícím. Wiz *Archiw český* I. 20. O knížeti Korybutowi wíme s jistotau teprw ze psaní kon-

Mezi wálčením tímto na Morawě rokowalo se w Čechách hned po míru na špitálském poli o nowé umluwy míru se stranau přijímajících pod jednau. Byl k tomu již za žiwobytí Žižky ujednán sněm obecní „na středokraty we *Zdicích* mezi Beraunem a Žebrákem"; rozumíme tak, že nejprwé strana Pražanů a Táborů měla sjezd obzwlášť w Berauně, a strana pod jednau zároweň sjezd obzwláštní w Žebráce asi ode dne 23 Září, a teprw když se stalo dorozumění o hlawní wěci na obau sjezdech, drženo společné shromáždění we Zdicích. Páni pod jednau byli welikau nauzí dohnáni k rokowání tomuto; nebo po smíření mezi Pražany a Tábory nemohli nikterak doufati, žeby jim odolali, nemajíce na ten čas odnikud cizí pomoci,[15]) a z též příčiny poddali se wšemu, co na nich s druhé strany bylo žádáno. Tudy docílilo se již asi dne 1 Října zawření sněmu Zdického umluwami, na které jedna strana druhé wydala zápisy, asi stejně znějící.[16]) Zápisy těmi bylo za účel sněmu wytknuto upokojení země české a očištění z nároku křiwého, „jímžby bohdá newinně byla zhyzděna", a za prostředek k tomu zwoleno opět jako na lonském sněmě Swatohawelském swobodné slyšení. K tomu wšak newyhledáwáno nyní žádného swolení ani prostřednictwí od krále Sigmunda neb odjinud, nýbrž položen sněm obecný w *Kauřimi*, městě, 1424

šelů Olomauckých dne 7 Unora 1425, že byl tehdáž w Praze. Wiz Palackého *Urkd. Beiträge* I. 372.

[15]) „Jakož nám píšeš, že jste ty umluwy proto učinili, že wám welmi těžko jest a že Wiklefóm nemóžete odolati," tak píše se wztahem k tomu král Sigmund Oldřichowi z Rosenberka dne 28 Října 1424. Wiz *Archiv český* I. 21.

[16]) Zápis strany pod jednau jest wytištěn w *Archiwu českém* III. 248 dle formule nedatowané. Awšak již 16 Října poslali konšelé Loketští Chebským přípis umluw Zdických, který jim odjinud byl propůjčen. Wiz Palackého *Urkd.* I. 365. Wítanau pak paměť o čase, kdy sjezdy byly držány, obsahují počty Karlšteinské (rkp. kapituly Pražské X. 1 fol. 55), kdež čte se: Miserere (t. j. 1 Října). Item dominus Zdeslaus (t. j. purkrabí Karlšteinský Zdeslaw Tluksa z Buřenic) tunc, quando terminum habuerunt domini cum Pragensibus et Taboritis in Zebrak, ibidem in ix diebus cum lx equis expendit ix sxg. l. gr. Dle týchže počtů nacházel se p. Zdeslaw již 24 Září w Žebráce, ježto za ním tam toho dne poslán posel jménem Kříž.

1424 které se nacházelo pod mocí strany někdy Žižkowy, nyní Sirotků, na středopostí nejprwé příští, to jest 15 Března roku 1425. Tam měla každá strana wyprawiti swé mistry a kněží, buď Čechy buď cizozemce, kteří by weřejně zastáwali mínění její o sporných wěcech w náboženstwí na základě písma swatého. Dále měla každá strana zwoliti padesát mužů rowným počtem z pánů, rytířů, panoší, měst i obcí (čili bratrstew), kteří by hádání mistrů obau stran pilně poslauchali, a ku kterému mínění by sto těchto posluchačů nebo wětšina jich přistaupili, na tom aby obě strany přestaly. Pakli by těch sto w některém kuse se dělili, aby padesát oněch z jedné i druhé strany zwolili ze sebe po čtyrmecítma osobách, osm z pánů, osm z rytířů a panoší a osm z měst, a těchto osm a čtyřidcet aby učinili wýrok konečně platný. Když by tímto spůsobem bylo dosaženo srownání we wíře, tehdy teprw aby bylo jednáno o swětské wěci a jmenowitě o statky, které jedna strana opanowala proti druhé. Do té doby mělo býti *příměří*, wšak toliko mezi domácími dwěma stranami, nikoli we wálce s cizozemci, tedy bez ujmy tehdejšího wálčení Pražanů a Táborů s králem Sigmundem. Páni strany pod jednau zawázali se, lidem ze swých statků, kteří se přidali k wojskům strany druhé, w této wálce toho nebrániti, a také měli lidé jejich míti swobodu, za příměří toho choditi ke službám božím a na kázání, kamž by se komu líbilo. Wšichni, kdož k umluwám těmto ještě nepřistaupili, měli to učiniti do čtyr neděl; sice měli k tomu býti připraweni mocí; a páni pod jednau zawázali se poskytnauti k tomu pomoci dwěma tisíci branného lidu. Wedlé strany pod jednau dopuštěno jest toliko knížatům míšenským wstaupiti též we příměří toto, wšak když by se zawázali žádným spůsobem nepomáhati jiným nepřátelům, buď cizím buď domácím.

Od nálezů předešlého sněmu Swatohawelského rozeznáwaly se umluwy Zdické také tím, že jimi nebyla zřízena žádná prozatímná spráwa zemská prostředkem wolených heitmanů. Příčina patrně záležela w tom, že Pražané a páni pod obojí měli již kníže Sigmunda Korybutowiče za spráwce země, k němužto

wšak aby také strana pod jednau se přiznala, nebylo lze na ten čas žádati. 1424

Když mělo býti jednáno o srownání we wíře mezi stranami pod jednau a pod obojí, zahrnujíc w to také stranu Táborskau, naskytowala se tím samým potřeba, aby se napřed docílilo nějakého dorozumění mezi Pražany a Tábory. Z té příčiny položen jest hned po skončení sněmu Zdického mistrům Pražským a kněžím Táborským *sjezd na hradě Pražském* o sw. Hawle (16 Října) roku 1424, kdež opět jako na sjezdě Konopištském měla každá strana wyložiti swé mínění před posluchači od obcí obau stran k tomu zwolenými. K slyšení tomuto wzaty jsau za základ jisté artikule složené od mistrů Pražských, které obsahowaly w krátkosti twrzení jejich o wšech sporných wěcech týkajících se wíry a řádů kostelních, mimo to pak dotýkaly se kárawě krutého a zhaubného spůsobu wedení wálky, který se pokládal za zlé Táborům a zwláště kněžím jejich. Mistři Pražští hájili obecné učení církwe o sedmeru swátostí a obřady při nich obyčejné. Při swátosti wečeře páně uwodili w pamět, oč se na Konopišti bylo stalo dohodnutí s kněžími Táborskými, držíce se toho; zastáwali pošeptmau zpowěd a ukládání kajicích skutků při swátosti pokání, a wyhražowali biskupům samotným biřmowání a swěcení na kněžstwí. Dále setrwáwali při swém mínění o řádu při mši swaté a o rauchách mešných, o přímluwách swatých, o očistci a modlení i konání dobrých skutků za mrtwé, zawrhujíce přitom wšeliké lakomstwí a swatokupectwí, a wyslowili se o základě učení křesťanského, že nemá písmo swaté býti wykládáno dle hlawy jednohokaždého, nýbrž dle prawdy od předků podané, totiž od swatých otců a církwe obecné.

Artikule směřující proti neslušnému a ukrutnému spůsobu wálčení wyslowowaly se předně o trestu hrdelném, že nemá býti wykonáwán než z newyhnutedlné potřeby jen na těch, kdož žádným jiným spůsobem nemohau býti naprawení, a nikdy ne ze msty a we wlastní při, než od mocí k tomu zákonně zřízených. Wálky křesťanské že nemají býti než pro sprawedliwau příčinu a nutnost, proti utiskowatelům newinných, proti škůd-

1424 cům země a jiným zlostným, kteří jinak skroceni býti nemohau; že nemá při nich býti žádost škody a msty ani panstwíchtiwost ani dychtiwost laupeží. Ani we wálkách sprawedliwých že nemá býti bráno cizí jmění, nemá utiskowán býti newinný lid. Swatokrádež a neprawost že jest páliti a bořiti kostely bez potřeby newyhnutedlné neb je jinak kaziti a przniti, oltáře rušiti, kostelní wěci, ornáty, nádoby poswátné bráti a obraceti k jiným potřebám lidským. Dále že knězi žádnému swěcenému dowoleno není, kohokoli, třeba newěřícího, zabiti, raniti, ani jen uhoditi, rowněž wálčiti, šiky wálečné říditi neb k bojowání a zabíjení wyzýwati a swětské lidi k ukrutnostem nawoditi neb je z nich wymlauwati.

O wěcech těchto bylo dlauhé učené hádání mezi stranama, při kterém se kněží Táborští urážeti na důtkliwých řečech mistra *Jana Příbrama*, wedených proti nim při opětném wykládání smyslů o welebné swátosti oltářní, o které se bylo stalo dohodnutí na sjezdě Konopištském. Konec jednání tohoto byl wšak, že položen stranám další rok k opětnému sjezdu w témž místě po několika nedělích, nejspíše že si kněží Táborští tu přítomní přáli wzíti potaz s jinými, prwé než by se dále jednalo. Bylť nedlauho potom o sw. Martině (11 Listop.) držán sjezd kněží Táborských we *Klatowích*, na kterém se mezi nimi samými jednalo o wěci na sjezdě Pražském přemítané. I mezi kněžími Táborskými byla wětšina těch, kteří zbytečných ukrutností a záhub wálečných neschwalowali. Sjezd Klatowský přijal tedy mínění mistrů Pražských o trestu smrti, o nesprawedliwých wálkách, o laupežích a útiscích we wálce, též o nepříslušnosti, aby kněží spůsoby swrchu zmíněnými we wálkách se účastnili, skoro we wšech částech doslowně; ano wyřkl se o některých neřestech w tehdejším spůsobu wálky ještě obzwláště. Zawrhowal jmenowitě tak zwané *holdowání*, to jest wymáhání úroků od lidí na statcích strany protiwné, kterým se nemohlo pomoci, aby nemusili platiti úroky nicméně také pánům swým, utiskowání žen, zwláště šlechtických, kterých mužowé se přídrželi protiwné strany, byť jim nebyly ničím nápomocny, zwláště pak wýprawy na pauhau laupež,

konané od mnohých, kteří se přídrželi Táborů, aby se mohli 1424
žiwiti bez práce na cizí škodu. Sjezd kněží uzawřel, wýpraw takowýchto aspoň neprowázeti dle tehdejšího obyčeje s welebnau swátostí, pokud by obce samy čili bratrstwa nenalezly mocnějšího prostředku k jich zamezení. Toliko článek proti boření kostelů a rušení wěcí kostelních nebyl přijat; proti němu wzpauzela se zarytost wětšiny kněží Táborských w nenáwisti proti wšemu, co slaužilo k zewnější ozdobě služby boží. Kostely slaužící k poctě bohu, zněl o tom nález jejich, páliti neb bořiti zakazujeme, ale s pelešemi lotrowskými, poskwrněnými swatokupectwím, we kterých se zákon boží nezachowáwá, naložiti co s takowými nezbraňujeme. O wěcech kostelních wypowěděli, že nemají býti brány zlodějsky neb swatokrádeží, ale ku potřebě chudých nebo prý k jiným dobrým účelům že smějí býti obracowány. Tím méně powolili w čem, co se týkalo wíry a učení, nýbrž setrwali při zamítání některých swátostí, jakož biřmowání a posledního pomazání, a při zwláštních smyslech swých o druhých swátostech, opětowali znowu swé wýhrady o swátosti oltářní podobně jako na sjezdě Konopištském, a zamítali učení o očistci i ctění swatých. O základě wíry přiswědčowali doslowně článku mistrů Pražských toho se týkajícímu, že nemá wykládati zákon boží každý dle hlawy swé, ale nepřipauštěli platnosti podání církwe, než toliko že má písmo uważowáno býti pilně, aby se wýklad nepotýkal se žádnau jinau částí písma, a wždy we srownalosti s žiwotem a učením Krista i jeho apoštolů.

W ustanowený čas daly se potom obě strany opět nalézti ke sjezdu na hradě Pražském, kterýžto wšak z uložení posluchačů wydaných od obcí a se swolením obapolným přeložen jest odtud na Staré město do *kolleje Karlowy*. Zde konáno bylo slyšení weřejně netoliko před posluchači zwolenými, nýbrž také u přítomnosti welkého počtu lidí swětských i duchowních. Ale poněwadž kněží Táborští byli již napřed wázáni nálezy sjezdu Klatowského, mistři Pražští pak dle zásad swých, dotud wždy důsledně hájených, k míněním jejich přistaupiti nemohli, skončilo se i toto jednání bez dosažení cíle. Jedna i druhá

1424 strana zůstala při swém, a posluchači bezpochyby se neodwážili učiniti mezi nimi platnau wýpowěd. W rokowání samém počínal si opět prudce mistr *Jan Příbram*. Winilť kněží Táborské před celým shromážděním, že z nich, kteří tu sedí, wzalo počátek nejhorší kacířstwí pikartské; čehož prý wšak dowésti nemohl, a wlastní jeho strana jej za to pokárala. Tím popuzen, obořil se na kněze *Markolda*, a winil jej z učení, že kněží zlí nepůsobí swátosti. Posluchači dali Markoldowi čas do zejtřejšího dne, aby se z toho ospravedlnil; což on učinil částečným zastáwáním učení toho, někdy Wiklefowa, wšak takowým spůsobem, že posluchače a ostatní shromáždění uspokojil.[17])

Jako předtím Žižka, tak nesrownáwali se také staupenci jeho, nyní *Sirotci*, s kněžími Táborskými we wšech nowotách jejich náboženských. Swědectwími sauwěkými jsme zpraweni zwláště, že kněží jejich slaužili mši swatau starým řádem a w ornátech, a jisté jest, že i we mnohých jiných wěcech klonili se míněním swým wíce k straně Pražské než Táborské. Tudy beze wší pochybnosti nesauhlasili se wším, co kněží Táborští zastáwali na sjezdech práwě wzpomenutých, a není nepodobné, že i to dílem přičinilo k wětšímu rozdělení dwau bratrstew od sebe, kteréž se stalo hned po nawrácení jejich z wýprawy morawské. Sirotci zwolili sobě předně zwláštního wrchního heitmana nad wojskem swým, *Kunše z Bělowic*, čímž nepochybně wznikla otázka, která místa náležela pod moc jich aneb pod moc Táborů. Jedni proti druhým jali se tedy osazowati města, z čehož přišlo k rozepřím mezi nimi. Sirotci, jak se zdá, počítali k swé straně wšecka místa, která byla za předešlé wálky s pány a Pražany buď dobrowolně přijala Žižku za wůdce buď od něho byla dobyta; Táboři pak chtěli i w tom míti podíl, snad poněwadž se dobytí některých měst těch stalo s jich pomocí. Jan *Bzdinka*, kterého Táboři toho času zwolili

[17]) Zpráwy o sjezdě na hradě Pražském nacházejí se we *Chronicon Taboritarum* u Höflera II. 589 a w rukopise bibliotheky university Pražské XVII. A 16 fol. 9; o sjezdě Klatowském we *Chron. Tab.* 482 a w Příbramowě spise w rukopise kapituly Pražské D. 49; o sjezdě w kolleji Karlowě we *Chron. Tab.* 490.

za swého wrchního heitmana polního, zmocnil se jmenowitě 1424
Nimburka, kdež kázal spáliti dwa kněží, Jiřího a Klimenta, proto prý že udělowali swátosti swatého oleje čili posledního pomazání; a také *Čáslaw* wzali Táboři Sirotkům nepochybně téhož času.[18]) Rozepře tyto wšak brzy se uklidily, bezpochyby tím spíše, když se zase změnily poměry obau bratrstew ke druhým stranám w zemi.

Byla-li nesrownalost we wíře mezi Pražany a Tábory welikau překážkau sjednání se stran pod jednau a pod obojí wůbec we wěcech náboženstwí; wšak ještě wíce činilo se upokojení země na tomto základě nemožným oddaností strany pod jednau ku *králi Sigmundowi* a k auktoritám církewním. Když zwěděl král Sigmund o umluwách Zdických, kterých přepis jemu poslal do Uher Oldřich Rosenberský, wyslowil se hned proti nim ještě mnohem přísněji než proti předešlým nálezům sněmu Swatohawelského. Dopisem k Oldřichowi dne 28 Října wytýkal jemu a druhým pánům, kterak že se tak mladě dali druhé straně podtrhnauti a oklamati, ježto uwésti se dali w také wěci, které jsau proti jejich duši, proti cti, proti wšemu křesťanstwí i proti němu; neb že wyznáwají umluwami těmi newinu kacířů, chtí se za saudce stawěti o wíře, což nepřísluší laikům, slibují jim pomáhati ku potlačení wěrných jeho a usnadňují jim wálčení s ním samým, tak že w bezpečnosti od nich směli jemu a jeho zeti wpadnauti do Morawy. Přikazowal jim proto, aby pro žádnau wěc umluw těchto neplnili. Podobným spůsobem káral je kardinal legat *Branda* dopisem z Wídně (8 Listop.), hroze božím saudem a nepochybně i tresty církewními.

Domluwy takowé jistě hned z počátku nezůstaly bez účinku. Wětšina pánů strany pod jednau bezpochyby nemínila umluweného prostředku k sjednocení se we wíře oprawdowě, a někteří ani k umluwě Zdické nepřistaupili. Toť asi byla příčina, pro kterau brzy po nawrácení wojsk českých z Morawy, w měsíci Prosinci roku 1424, zřízena byla wýprawa wálečná do sewerních krajin země české, jak se zdá, proti některým ta-

[18]) Jmenujeť se r. 1427 Jan Roháč z Dubé heitmanem na Čáslawi.

1424 mějším pánům, kteří se umluwám protiwili. Účastnili se jí Pražané a jiní jich se přídržící, tedy strana, která se znala k Sigmundowi Korybutowiči, ale jak se zdá také Táboři a Sirotci. Již dne 4 Prosince očekáwalo se sebrání wšeho wojska u *Raudnice*, odkudž bál se útoku na sebe jmenowitě pan Jan z Ralska jinak z Wartenberka. Wojsko se wšak obrátilo k městu *Austí* za Litoměřici, které od minulého roku držel w zástawě od krále Sigmunda Fridrich markrabí míšenský. Dne 11 Prosince leželo wojsko již před městem tímto, a mělo při sobě 14 praků a pušek, rozděleno jsauc na čtwero wojů. Markrabí míšenští, jak z toho widěti, nepřistaupili ku příměří s Čechy, jak jim bylo umluwami Zdickými dopuštěno. Pohříchu nemáme zpráwy, jak se wýprawa tato skončila; [19]) jistě wšak neměla znamenitého účinku; Austí jmenowitě zůstalo i dále w moci Míšňanů.

Nedlauho potom stal se patrně obrat we smýšlení o umluwách Zdických také při pánech pod obojí a Pražanech, tak že pokládali dokonání jich w tehdejších okolnostech za nemožné a myslili zase na jiné cesty. Sněm Kauřimský a slyšení k srownání u wíře puštěno jest z mysli, a jednáno, jak se zdá, podtají přímo s *králem Sigmundem*. Již někdy w měsíci Listopadu roku 1424 odpadl pan *Aleš Holický* ze Šternberka zase od strany pod obojí, a wstaupil do služby krále Sigmunda, čímž stal se znowu hrad *Křiwoklát* nebezpečným Pražanům a městům okolním, stojícím pod jich mocí; ano pokaušel se pan Aleš dostati také w moc swau hradů Konopiště a Šternberka w krajině za Sázawau zawřením jisté smlauwy se swakau swau, paní Perchtau ze Šternberka (21 Listop.); [20]) což se mu wšak nepodařilo. Podobně odpadl později také pan *Hašek Ostrowský* z Waldšteina od strany pod obojí z pohnútek nám neznámých, nejspíše osobních, a s úmyslem zrádným.

[19]) Swědčí o ní toliko dwa dopisy Jana z Ralska a Fridricha wéwody saského i markrabí Míšenského w Palackého *Urkd.* I. 369, II. 507.

[20]) Wiz smlauwu tuto w *Archiwu českém* I. 152. Že paní Perchta skutečně Konopiště nepostaupila, jest widěti z listiny tamže (154) dané dne 10 Dubna 1428.

W měsíci Unoru roku 1425 obrátil se tajným poslem ku konšelům města Olomauce se žádostí, aby mu byli prostředníky ke smíření s wéwodau Albrechtem a králem Sigmundem, slibuje za přijmutí na milost prokázati oběma panowníkům wěrné služby, Olomučanům pak zwláště dopomoci, aby blízká od nich města Šumberk a Jewíčko byly wytrženy z moci nepřátel a oswobozeny tudy silnice pro ně.[21]) Wéwoda Albrecht bez meškání swolil, a prostřednictwím jeho přijat jest Hašek ještě téhož měsíce od Sigmunda na milost.[22]) Za nedlauho pak učinil jej Albrecht swým wládařem čili heitmanem zemským na Morawě. Hašek z Waldšteina dal Sigmundowi mnohá pro něj důležitá náwěští o stawu wěcí w Čechách; z nichž král pojal naději o mnohých jiných pánech českých, že budau ochotni poddati se jemu w milost, a w mínění tom swolil k roku, který měli wšichni „páni, panoši, města a obce králowstwí českého strany protiwné“ w *Brně* o sw. Jiří čili 23 Dubna roku 1425. Také legat papežský, kardinal Branda, dal k tomu swé swolení. 1425

Jednání toto s králem Sigmundem dálo se beze wší pochybnosti s přiwolením *Sigmunda Korybutowiče*, který seznaw nesnadný staw wěcí w Čechách při tak různém smýšlení stran, jak se zdá brzy netušil dobře swému předsewzetí, aby dosáhl koruny české a hleděl sám přičiniti se o nějaké narownání s králem Sigmundem, aby sobě co smiřitel zjednal zásluhu obecnau a tudy čestné nawrácení do swé wlasti. Ale w umluwy s králem Sigmundem newěřili *Táboři* a *Sirotci*; jejich swolení jistě k nim nebylo dáno, ani snad na nich žádáno. Tudy se octly wěci, jak Žižka předpowídal, zase w tom stawu jako před mírem na poli špitálském; mezi panstwem a Pražany s jedné strany a bratrstwy se strany druhé wypuklo znowu nepřátelstwí.

Wálka se počala již někdy w měsíci Unoru (w masopustě, tedy okolo 20 Un.) útokem Táborů, kteří jak wýše ukázáno, drželi Nimburk, na twrz *Chlumec* nad Cidlinau, která náležela pánu strany pod jednau, Ottowi z Bergowa seděním na Tros-

[21]) Olomaučtí psali následkem toho wéwodowi Albrechtowi dne 12 Unora 1425. Wiz Palackého *Urkd.* I. 378.

[22]) Sigmund píše o tom králi polskému již okolo 2 Března. Wiz tamž I. 382.

1425 kách. S nimi společně účastnil se té wýprawy saused jejich w té krajině pan *Hynek Boček* z Poděbrad. Twrz dobytá odewzdána jest, jak se zdá, panu Bočkowi, a wojsko Táborské dobylo potom také blízké twrze Zachrašťan na cestě od Chlumce k Bydžowu, náležející zemanu Petrowi odtudž,[23]) potom pak jiných dwau sídel zemanských *Hořiněwsi* a *Holohlaw* nedaleko Smiřic.[24]) W Hořiněwsi byl kněz jménem Sowa wržen z praku. Z krajiny té obrátilo se wojsko, snad zatím také od Sirotků sesílené, k *Mýtu* a *Litomyšli*, kterážto města držel tehdy od Pražanů co heitman pan Diwiš Bořek z Miletínka. Obě města jsau dobyta a spustošena w měsíci Březnu, po nich pak nejspíš brzy také hrad *Richenburk* nedaleko Skutče w krajině mezi Litomyšlí a Chrudimí, pana Arnošta Flašky z Pardubic.[25])

Wálčení toto na blízku hranic morawských wzbudilo tehdáž na Morawě strach wěrným krále Sigmunda, aby wojsko české newtrhlo do této země. Táboři a Sirotci se wšak obrátili w stranu opačnau, chtíce se pokusiti o samu *Prahu.* Již dne 31 Března, w sobotu před Kwětnau nedělí, přitáhli k městu. Wůdcem byl wrchní heitman Táborů *Jan Bzdinka*, wedlé něhož také pan Jan Roháč z Dubé a Bohuslaw ze Šwamberka se nacházeli we wojště Táborském, ze Sirotků pak *Hertwik z Ruši-*

[23]) Petr ze Zachrašťan připomíná se w *Archiwu českém* r. 1415 (III. 487) a 1436 (II. 178), kdež jemu král Sigmund zapisuje blízkau wes Nepolisy kláštera sw. Jiří.

[24]) Pawlík z Hořiněwsi připomíná se w *Archiwu českém* r. 1421 (III. 227), Beneš z Holohlaw r. 1440 (I. 257). — *Staré letopisy české* (64) a letopisec kollegiat (88) kladau wypočtení hradů dobytých toho roku každý w jiném pořádku; z čehož widěti, že nehleděli k pořádku dle času. Že se wšak dobytím Chlumce wálka začala, udáwá *Chronicon Treboniense* (u Höflera I. 54); prawíť přitom: Et sic illa antescripta reconciliatio (t. j. mír na špitálském poli) est violata. *Staré letopisy* pak prawí: w masopustě dobýwali Zachrašťan, Chlumce, Hořiněwsi, Holohlaw atd.

[25]) Dobytí Litomyšle klade Pešina (*Mars Moravicus* 511) na 14 Unora; což se wšak potýká s letopisem Třeboňským (wiz pozn. předešlé), poněwadž by pak bylo se musilo státi dříw než dobytí Chlumce. Dle dopisu Olomauckých k wéwodowi Albrechtowi dne 23 Března 1425 nacházelo se wojsko české práwě tehdáž w krajině mezi Chrudimí a Litomyšlí, tedy nejspíš při dobýwání Richenburka.

nowa s měšťany Hradeckými[26]) i snad jiným lidem. W noci 1425
strojili se ztéci Nowé město, a již přistawowali žebříky ke zdem. Ale Praha byla mocně hájena; nepřátelé odehnáni jsau od zdí i dílem od žebříků swých, že jich musili zanechati, a mnoho jich zbito. Tu se dali na cestu k *Slanému* jakožto městu stojícímu pod panstwím Pražanů a knížete Sigmunda, we kterém wšak jak téměř we wšech městech strany pod obojí nacházela se některá část obywatelů náchylná k nowotám Táborským. Na Zelený čtwrtek, dne 5 Dubna, přitáhli Táboři a Sirotci k městu, a oblehli je. Wojsko jejich sesílilo se k tomu také *Žateckými* a *Launskými*, kteří jim s druhé strany přitáhli ku pomoci. K obraně města byli wloženi někteří panoši pana Hynka z Kolšteina, který wšak sám nebyl we Slaném, nýbrž jak se zdá heitmanil tehdáž w Praze samé.[27]) Dwanáct dní odpírali obléhajícím statečně spolu s měšťany; konečně wšak dne 17 Dubna usnadněno jest Táborům wítězstwí lstí a zradau některých měšťanů, tak že dobywše se do města učinili w něm krweprolití náramné. Mnoho lidu zabito jest w boji na ulicích; někteří z panošů utekli se na zwonici, ale Táboři wěž zapálili a zahubili je tudy ohněm; rychtář, konšelé a mnozí měšťané spáleni jsau w masných krámích; asi 200 panoší a zemanů zajato; pobrána welká laupež, a konečně město wypáleno z kořen. Mezi zabitými litowán jest farář kněz Křištan, proslulý kazatel, jejž byli w minulém čase konšelé Pražští a spráwci duchowenstwa w Praze dosadili we Slaném, aby tam zawedl lepší řád w náboženstwí a wyplel bludy hlásané od kněží wýtržných;[28]) též střídník jeho kněz Wácslaw ze Zwíkowce; z panoší Jan Srsa jednooký, Petr Kamenec, Zdeněk Haramule a wíce jiných. Od Slaného táhli Táboři a Sirotci ihned k *Raud-*

[26]) Hertwik a Hradečtí uwodí se sice teprw později při obležení Šwihowa, ale není podobné, žeby se byli teprw tehdy k wojsku přidali; bezpochyby táhli spolu již ku Praze a snad již prwé k Mýtu a Litomyšli.

[27]) W paměti wydané Besoldem (*König Sigmund und die Reichskriege gegen die Husiten* II. 163), owšem teprw z roku 1427, udáwá se: „zu Prage herr Hynko von Golssteyn ist gewest hauptman".

[28]) Rukopis musea českého 23 B. 2 č. 319.

1425 *nici*, sídlu arcibiskupa Konrada, a učinili útok na hrad, který wšak jest odražen. Toliko město wypálili.

Snad že již mezitím po dobytí Slaného byl od wojska wyprawen malý zástup k osazení pustého tehdáž zámku *Nižmburka* čili Nižbora nad řekau Mží mezi Beraunem a Křiwoklátem, kterýž by se byl mohl hoditi k činění škod panu Alšowi Holickému; možná wšak také, že to byl lid, který se w tom úmyslu o swé ujmě sebral z okolí. Bylo jich asi sto dwadcet, z nichž přednější jmenují se Otík Laut z Hlazowic, Slawomír, Jindříšek a Myslinský. Dne 28 Dubna usadili se na hradišti, a jali se bezpochyby je oprawowati. Ale již nazejtří přitáhli pan *Aleš Holický* a *Hanuš Kolowrat* Krašowský, a dobyli hradiště útokem, při čemž dwadcet z posádky jest zabito a někteří zjímáni. Druzí obrátili se k Plzensku, a wypálili mnoho wsí w krajině mezi Krašowem páně Hanušowým a Libšteinem Fridrichowým z Kolowrat, o dobytí dwau hradů těchto samých se nepokaušejíce. Byl to jako malý přední woj hlawního wojska Táborského a Sirotčího, kteréž hned potom samo se obrátilo od Raudnice do těchto stran a přešedši bezpochyby někde w krajině mezi Beraunem a Křiwoklátem, snad práwě pod Nižborem, přes řeku Mži, již dne 2 Kwětna přilehlo ke hradům někdy králowským *Žebráku* a *Točníku*, w počtu sedmi tisíc pěších a 900 jezdců. Oba hrady držel toho času týž pan Hanuš Kolowrat Krašowský. Dobýwawše jich wšak po tři dni marně, spálili Tápoři a Sirotci toliko města *Žebrák* a *Hořowice*, a dali se odtud w další tažení až za Plzeň, kdež předsewzali obležení pewné twrze *Świhowa* pana Wiléma ze Skály, která byla nepochybně škodliwa blízkému Táborskému městu Klatowům. Krom wojska, které bylo přitáhlo na této wýprawě ku Praze a potom k Slanému, táhli až sem spolu s ním také Žatečtí, u Świhowa pak přidružily se také posily z Klatow, z Domažlic, ze Sušice a z Píska, tak že se čítalo již 8000 pěších a wíce než 1000 jízdných s třemi praky a s welkými puškami. Po patnácti dnech, když se obléhajícím podařilo odwésti wodu, kterau byly příkopy okolo Świhowa naplněny,[29])

[29]) Fossata detraxerunt, prawí Bartošek, což se mi zdá míti ten smysl.

musila se posádka wzdáti pod umluwau. Sto třidcet mužů, co 1425
jich bylo na twrzi, propuštěno jest beze zbraně, pauze w kabátcích, pod slibem, stawiti se k wyzwání zase do wazby.

Mnohem hůře wedlo se brzy potom twrzi *Obořišti* za Dobříší w kraji Podbrdském, kamž se obrátilo wojsko od Švihowa. Twrz tato náležela Jindřichowi Kolmanowi z Křikawy čili z Dornšteina, někdejšímu mistru kuchyně krále Wácslawa IV, který musil nějak zwláštně spůsobiti sobě zášti Táborů. K wojsku wedenému wždy Janem Bzdinkau a Bohuslawem ze Šwamberka připojili se zde z bližšího sausedstwa také páni Zmrzlíci Jan a Petr z Orlíka a Buzek ze Smolotel. Dne 3 Čerwna oblehli twrz, a stříleli na ni z pušek kameny jako hlawa welikými. Již po třech dnech musil Kolman zawříti umluwu, kterau se se wšemi swými poddal úplně na milost. Wítězi dali jeho a tři panoše i jiných lidí sedm swázati a tak wšech jedenáct upáliti; ostatní, počtem 45, podrželi w zajetí, a twrz potom wypálili dne 6 Čerwna.

Mezitím w čas obležení Šwihowa wálčili Táboři také z hlawního sídla swého Tábora w jižních končinách země české s panem *Oldřichem Rosenberským.* Dne 13 Kwětna přitáhli k *Třeboni*, a jali se dobýwati města a hradu. Silnau střelbau se zdí a bašt, kterau jim bylo odpíráno, jsau odehnáni. Odtud wšak táhli k *Nowýmhradům,* zdělali welké škody w celé krajině, a hradu toho dobyli, a jej zapálili. Pan Oldřich utrpěl přitom welkau ztrátu zkažením mnoha písemností a jiných znamenitých wěcí.[30])

Co činila zatím wojenská moc Pražanů a celé ostatní strany knížete Sigmunda litewského, aby tomuto zmáhání se Táborů a Sirotků spůsobila přítrž, o tom nemáme naprosto zpráw dostatečných. Tolik jen se wyprawuje, že při čase Letnic (27 Kwětna), tedy asi když se wzdal Táborům Šwihow, Pražané dobyli twrze *Kwětnice*, jen dwě míle cesty od swého města na straně wýchodní mezi Běchowici a Škworcem, na zemanowi jakéms Prokopowi *Trčkowi* jednookém, který se nejspíš přídržel strany Táborské. Možná, že wýprawa tato směřowala

[30]) Wácslaw Březan. Wiz w Časop. česk. Mus. 1828 IV. 57.

1425 dále proti panu *Hynkowi Bočkowi* z Poděbrad jakožto spojenci Táborů a že on tím ač snad také jinými příčinami byl pohnut přestaupiti k straně Pražanů a přiznati se ku knížeti Sigmundowi co wládaři. Učinilť to umluwau zawřenau „na poli“ s panem Chlumem (nejspíš Jarošem), panem Janem Wrbatau a maršálkem knížete Sigmunda co plnomocníky jeho i zároweň po poslích wyprawených ku knížeti samému, jemuž slíbil býti napotom s ním i s Pražany w upřímné jednotě.[31])

Mezitím pokračowalo se také na *Morawě* w nepřátelstwích mezi stranau pod jednau a pod obojí, při čemž, pokud nám co o tom známo, jmenowitě měšťané *Olomaučtí* trpěli mnoho škod a nesnází od okolní šlechty a jiných nepřátel, kteří se na začátku Unora roku 1425 zmocnili zwláště pewného kláštera *Dolanského*, míli cesty od města na straně půlnoční, a konali pleny w nejbližším okolí města i na wšech silnicích. Z panstwa stáli w čele podobojích zwláště opět *Petr z Krawař* a ze Strážnice a Jan *Towačowský* z Cimburka. Mnozí jiní chowali se obojetně, tak že se jim od wěrných Sigmundowých a Albrechtowých nedůwěřowalo. Z jara odebral se wéwoda *Albrecht* osobně do Morawy, aby se pokusil o zjednání pokoje w zemi. Dne 24 Března přijel s manželkau swau Alžbětau, dcerau krále Sigmunda, do Brna; ale pauhým wyjednáwáním ničeho nepořídil, a jak se zdá, dlauho se nezdržel. Teprw tuším po jeho odjezdu zpátky do Rakaus přišlo ke sjezdu umluwenému mezi Čechy strany pod obojí a Sigmundem. Dne 6 Kwětna přijelo za tau příčinau poselstwo české do *Brna*, w jehož čele nacházel se tentokrát pan *Čeněk z Wartenberka*, s ním několik jiných pánů a Pražských měšťanů. Od krále bylo k jednání s nimi posláno několik radd jeho s plnomocenstwím, z nichž přední Gunther arcibiskup Magdeburský, wedlé něho z pánů českých Oldřich z Rosenberka a Jan řečený Krk ze Šwihowa. O spůsobu a základu jednání mezi oběma poselstwími nezachowala se wšak žádná pamět, kromě že se nedocílilo konce žádného. Čechowé byli nejspíš hotowi, smířiti se

[31]) Wiz psaní jeho dne 9 Čwce. 1425, we kterém se na to odwoláwá, w *Archiwu českém* III. 303.

se Sigmundem, když by byli zůstaweni při swém náboženstwí, 1425
Sigmund wšak bezpochyby jako wždy předtím nechtěl se w nic dáti bez swolení papežského.

Wyjednáwáním s Čechy nedal se ostatně Sigmund zdržeti od přípraw k dalšímu wálčení s nimi. Již na podzim roku předešlého swoláwal sněm říšský do Wídně k sw. Kateřině (25 Listop.), aby žádal na knížatech a stawích říše německé opět pomoci k wyplenění kacířstwí českého; když pak pro odepření kurfirstů nepřišlo k sněmu tomuto w tom spůsobu, jak bylo potřeba, pobádal aspoň měst říšských a jiných stawů, aby mu učinili pomoc každý dle swé možnosti, oznamuje, že míní w letě společně se zetěm swým mocně sebrati pole proti kacířům a na stálau wálku s nimi nastaupiti (1425 29 Led.); oznamowal týž úmysl králi polskému Wladislawowi a welkému knížeti litewskému, žádaje rowněž jich pomoci. Také pak papež Martin ničeho neopominul we wyzýwání knížat německých a jiných panowníků, za kterauž příčinau na začátku roku 1425 poslal do Němec nowého legata, kardinala *Jordana de Ursinis,* na místě předešlého, Brandy. Ale ani nyní nedosáhli král ani papež swého úmyslu při knížatech německých, a také král polský omluwil se ze splnění žádosti Sigmundowy, když se duchowenstwo polské na synodě w Lančici (27 Kwět.) zpěčowalo odwésti jemu daň 20.000 zlatých, které papež Martin powolowal králi ku pomoci, když by osobně wytáhl do pole proti Husitům. Odkázán tudy hlawně jen na swé síly a zetě swého Albrechta, docílil Sigmund krom toho zwláštní přátelské smlauwy s *Fridrichem* markrabím *míšenským* a již také wéwodau saským, zawřené we Wácowě dne 25 Čerwence 1425. Kníže tento, jemuž byl Sigmund prokázal welké milosti zwláště udělením wéwodstwí saského, zawázal se za to we případu, když by Čechowé učinili útok na Morawu neb na Rakausy, zdwihnauti wálku na ně od pomezí míšenského, a naopak zase Albrecht měl udeřiti na Čechy z Morawy a z Rakaus, kdyby Čechowé wtrhli do Míšně.

Prwe než bylo možné králi Sigmundowi předsewzíti zamýšlené tažení wálečné proti Čechům, wyprawili se w letě

1425 toho roku *Slezáci* na laupežný wpád do země české. Wedením biskupa Wratislawského wtrhli asi snad w měsíci Srpnu do krajiny u *Náchoda* w kraji Hradeckém, a pálili wšecky wesnice w tamějším okolí jakož také potom w krajině okolo hradu Wissmburka blíž Aupice a odtud až ke Trutnowu.[32]) Wpád tento byl snad příčinau, pro kterau hned potom od Čechů, nejpodobněji od Sirotků snad s některau pomocí Táborů, předsewzata jest wýprawa ke hranicům slezským, na které již před 7 Zářím dobyli hradu *Richenberka* za Rychnowem, náležejícího panu Půtowi z Častolowic, heitmanu Kladskému a tudy stálému spojenci Slezáků, potom pak asi také hradu *Landšperka* u Austí nad Orlicí.[33]) Neznámo kterého času během téhož roku dobyli Táboři na panu Janowi Michalowickém hradu jeho *Michalowic*, a následkem toho zmocnili se také města *Mladé Boleslawě*.[34]) Nejspíš wytáhla na wýboj tento posádka jejich Nimburská. Pan Michalec naproti tomu zmocnil se toho času nebo již dříwe někdy města *Bělé* proti Pražanům.[35]) W měsíci Září sweden byl také boj s Míšňany při půlnočním pomezí zemském. Wojsko české asi 4000 mužů oblehlo mocně město *Duchcow*, we kterém byla posádka míšenská 500 mužů. Byli to nejspíš Žatečtí, kteří wýprawu tuto předsewzali, a to snad wedením *Jakaubka z Wřesowic*, šlechtice morawského, jenž pokud wíme roku 1426, ale bezpochyby již dříwe byl heitma-

[32]) *Staré letop. české* (pag. 65) prawí: až do Turnowa, což se zdá býti omyl.

[33]) Že dobytí Richenberka připadá do tohoto času, swědčí psaní Olomauckých k Haškowi z Waldšteina dne 7 Září, kdež wyslowují swé obáwání, „wie die Thaborn, den Richenberg nu zu henden gegeben ist, sich meinen in disen kreis zu vorsuchen." O Landšperku zmiňují se jen *Staré letop. české* (p. 64) bez udání doby.

[34]) O dobytí Michalowic dáwají zpráwu kusau *Staré letopisy české* na str. 65 a *Chronicon Treboniense* u Höflera I. 55. O Mladé Boleslawi wyswítá ze zmínek r. 1426, že se tehdáž nacházela w rukau Husitů (wiz Palackého *Urkd.* I. 466, 467); roku pak 1427 nazýwá se Kunat z Počapel (odjinud z Bílkowic) heitmanem na Michalowicích i we Mladé Boleslawi, z čehož se dá sauditi o nějaké sauwislosti dobytí obau těchto míst.

[35]) Dokladu na to není; ale že se Bělá, která předtím stála pod mocí Pražanů, aspoň roku 1426 w jejich držení nenacházela, wyswítá z příběhů toho roku doleji wyprawowaných.

nem we blízké *Bílině*. Markrabí míšenský čili wéwoda saský 1425
Fridrich wyprawil 6000 mužů městu ku pomoci, kteří se nedaleko Duchcowa na dwau místech položili w zálohách. Heitman posádky wšak, když se Čechowé s jedné strany města strojili k útoku, wyšel s žoldnéři míšenskými branau na straně opačné podtají wen z města, prawě, že se míní s wojskem w zálohách spojiti. Zradau jednoho měšťana dowěděli se o tom Čechowé, a učinili hned útok na město, dobyli se lehce do něho, a powraždili prý weškeré obywatelstwo, nešetříce starých ani mladých, ani dítek ani ženského pohlawí. Někteří obywatelé utekli se do kostela, chtíce se w něm brániti; ale wítězi zatarasili kostel, a zapálili jej, tak že wšichni w něm zawření zhynuli ohněm; potom wypálili také město i hrad, pobořili zdi, a dali se na zpátečné tažení. Teprw nyní wyskočili na ně Míšňané ze záloh, a učinili prý jim škodu welikau. [36])

Hlawní moc Táborů obrácena jest bez mála téhož času we blízkém sausedstwí Tábora samého k obležení hradu *Wožice*, kterýž po přepadení městečka při něm ležícího od Žižky w roce 1420 nicméně byl dotud zachowán w moci králowských a držel jej mocí zápisu od krále Wácslawa z roku 1412 zeman Materna z Ronowa, tuším s Wilémem a Krištoforem bratry swými. [37]) Podnět k wýprawě proti němu zawdala wálka wedená předtím s Tábory s hradu tohoto i z blízké Wlašimě, we které několik panoší z toho okolí, jenž drželi s Tábory, zajato bylo a oběšeno w Sedlčanech, městečku pana Oldřicha Rosenberského, a jinde dílem; odkudž nazwáno to *wálkau šibeničnau*. Asi w polowici Září přilehli Táboři ke hradu wedením wrchního heitmana Jana *Bzdinky*, a buď hned z počátku buď něco později přitáhl do ležení také heitman Sirotčí *Kuneš*

[36]) Že se to stalo w Září roku 1425, swědčí psaní Normberských k wéwodowi Fridrichowi saskému dané dne 24 toho měsíce w Palackého *Urkd.* I. 408. Zpráwu o příběhu samém dáwá k témuž roku Corner u Ekkarda (*Corpus historicum medii ævi*) II. 1267. Žeby wšak 6000 Míšňanů bylo pobilo 3000 ze 4000 Čechů, nepodobá se nikterak ku prawdě. Snad by sic také w řečeném psaní Normberských byla o tom nějaká zmínka.

[37]) Wiz *Archiv český* I. 532.

1425 *z Bělowic.* Na hrad střileno z welkých praků a pušek, ale delší čas bez účinku; Materna z Ronowa řídil obranu jak se zdá zmužile i obratně. Toho času měl král Sigmund sjezd se zetěm swým Albrechtem rakauským w Heimburce, jak se zdá, k uraděni se o společnau jich obau wýprawu do Morawy; i ač byl jiný úmysl Sigmunda samého, uzawřel Albrecht oblehnauti předně klášter *Třebíč*, osazený od Čechů, z něhož činili welké škody daleko široko. K žádosti Albrechtowě slíbil mu Sigmund k tomu swé pomoci, a nedlauho potom obadwa táhli s některau wojenskau mocí na Morawu. Dne 9 Října ležel Sigmund na poli blíž Pohořelic, kdež došla ho zpráwa, že chtí Táboři wytáhnauti k wybawení Třebíče. Psal proto Oldřichowi z Rosenberka, přimlauwaje mu, aby, jestli bude tak, wpadl Táborům do zad s jinými, zejména s Mikulášem z Lobkowic co purkrabím králowským na Hluboké, i aby na žádný spůsob nezawíral příměří s nimi. Dne 12 Října přitáhl do Dalešic na další cestě k Třebíči, a sjel se tu s Albrechtem a jeho mocí. W naději, že dle oněch zpráw Táboři, aby Třebíči pomohli, budau musiti upustiti od Wožice, oznamowal to písemně Maternowi, pobádaje ho i jeho lid k wytrwání.

Očekáwání jeho se wšak nesplnilo. Táboři neměli s Třebíčí na spěch; ano mezi dalším obléháním Wožice wytáhl oddíl wojska Táborského i Sirotčího wedením *Bohuslawa ze Šwamberka* ku *Praze.* Položiwše se u *Wršowic*, konali přípravy k obležení města. Tu wšak přišlo k rokowání mezi nimi a Pražany, a dne 18 Října umluweno jest w ležení před Wožicí, nepochybně po poslích wyprawených tam z Prahy, smíření mezi Tábory a Sirotky čili Orebskými a wšemi „k zákonu božímu a k nim příchylnými“ s jedné strany a Pražany i pány, zemany a jinými městy a obcemi „k zákonu božímu a k nim příchylnými“ se strany druhé. Po umluwě této bezpochyby pozbyli hajitelé Wožice brzy wší naděje w konečné ubránění se, a wzdali hrad po pěti nedělích a třech dnech od počátku obležení smluwau, dle které odewzdali se toliko dwa heitmani, nepochybně Materna a snad některý z jeho bratří, do rytířského zajetí, ostatní lid byl swobodně propuštěn, hrad pak od

wítězů zbořen. Teprw snad brzy před tímto koncem obležení 1425
byl Táborům smrtelně raněn heitman jejich Jan Bzdinka čili Hwězda z Wícemilic.

Smluwau Wožickau podaly se obě strany, od nichž byla zawřena, na wýpowěd dwanácti přátelských rozsudí tudíž zwolených, z nichž byli čtyři z bratrstwa Táborského, Bohuslaw ze Šwamberka, Zbyněk z Buchowa, Matiáš Lauda z Chlumčan, heitman Písecký, a Mikuláš z Padařowa, čtyři měšťané Pražští, totiž Mikeš Kozíhlawa z Pnětluk, Šimon od bílého lwa, Jíra knihař z Nowého města a Jan Reček, dwa šlechtici strany pod obojí, Wilém Kostka z Postupic a Jan Smiřický, a dwa sausedé z měst s Tábory spřízněných, Wácslaw Temlík ze Žatce a Křištan z Laun. Coby jednohlasně rozsaudili, tomu slíbily obě strany podrobiti se, a postawily za sebe jisté rukojmě. Od Táborů ručilo 22 pánů a zemanů, znajících se k jejich straně a mimo to obce měst Čáslawě a Kauřimě. Za oprawce smlauwy čili seznawače zwoleni jsau od Táborů pan Heřman z Landšteina odjinud z Borotína, od Pražanů pan Smil Holický ze Šternberka, bratr Alše Holického, a místo, kdežby se oprawci měli w čas potřeby sejíti, položeno na hradě Konopišti, jejž posud držela paní Perchta, swaka Smilowa i Alšowa.

Wýpowěd, kterau učinili umluwci, není nám we swém znění zachowána; ale z wěcí, které potom hned přišly, dá se sauditi, že byla podobná předešlému smíření na poli špitálském. Hned totiž we prwních dnech po opětném tomto smíření zawřena jest jako tehdáž také smlauwa mezi stranau Pražskau a Táborskau jakožto již sjednocenau a některým počtem pánů a zemanů strany pod jednau, těmi nepochybně, kteří i dotud se stranau pod obojí zůstáwali w pokoji od umluw Zdických. Čelnější mezi těmito byli bratří Hanuš a Fridrich z Kolowrat s hrady Žebrákem, Točníkem, Krašowem a Libšteinem, Jan Hanowec ze Šwamberka seděním na Třebli, Jan z Lestkowa seděním na Waldece, Zdeněk z Rožmitála seděním na Zbiroze, Zdeslaw Tluksa z Buřenic purkrabí Karlšteinský s hradem tímto a many jeho w okolí, celkem 22 pánů a zemanů s 13 znamenitými hrady a několika menšími twrzemi, wětším dílem

1425 z krajů Podbrdského a Plzenského. Mezi hrady těmito nacházel se také Hrádek čili Křiwoklát a Týřow, ač ne tehdejší držitel obau těchto, pan Aleš Holický, než toliko purkrabí jeho, na Hrádku Záwiše z Jimlína a Raus ze Swiní, na Týřowě pak Petr Kapaun ze Smiřic. W čele strany druhé jmenowali se we smlauwě Sigmund kníže litewský a Konrad arcibiskup, s nimi pak obce měst Pražských a obce Táborské i Orebské se wšemi městy, pány, rytíři a panošemi k zákonu božímu a k nim příchylnými. Obsahem smlauwy nebyl tentokrát žádný nowý pokus o sjednocení obau stran we wíře, ale *příměří* na jeden rok od sw. Hawla práwě minulého až do sw. Hawla roku příštího s osminedělní wýpowědí, mezi kterýmžto příměřím zawázali se páni strany pod jednau na wšem zboží swém propustiti swobodu artikulů Pražských, tak aby kněží ze strany Pražské i Táborské a Orebské směli swobodně přicházeti na jich panstwí, kázati slowo boží, podáwati swátost pod obojí spůsobau a wésti „jiné wěci spasitelné a užitečné wšemi obyčeji z písma swatého“ (čímž patrně rozuměly se i nowoty Táborské); a též zawázali se, netrpěti žádných smrtelných hříchů zjewných, jakož cizoložstwí, smilstwí, kostkářstwí, na posádkách a na zboží swém, s takowým swolením, kdeby se hříchy takowé nicméně shledaly, aby směla strana druhá sama je stawowati a wezmauc winníky w moc swau je trestati. Jak předešle smluwau Zdickau tak ostatně i pod tímto příměřím zawázala se strana pod jednau nebrániti swým wlastním poddaným jezditi na wojnu proti cizozemcům, totiž wstupowati do wojsk strany druhé proti králi Sigmundowi a jeho spojencům. Proti obyčeji, dle kterého oprawci smluw mírných, totiž ti, kteří rozhodowali, zdali která strana smlauwu porušila a tudy winna jest náhradau aneb pokutau, jmenowáni býwali z obau stran rowným počtem, byli smluwau tauto ustanoweni opráwci jen z jedné strany, totiž z Pražanů a Táborů, pan Smil ze Šternberka a Heřman z Borotína, titíž kteří byli opráwci smlauwy Wožické. Patrně přiměla řečené pány strany pod jednau jen welká nauze k zawření smlauwy pod wýminkami jí tak protiwnými.

Jako po smíření na špitálském poli, následowala také po 1425
míru Wožickém společná wýprawa strany Pražské i bratrské do *Morawy*. Táboři a Sirotci, wytáhše od Wožice, oblehli wšak prwe na cestě ke hranicům morawským hrad *Kamenici*, někdy páně Prokopůw z Austí, nyní wšak *Menharta z Hradce*, pána strany pod obojí, který nejspíš pro zwláštní příčiny zášti s Tábory nebyl pojat do míru Wožického. Bylať na Kamenici chowána panna z rodu pánů z Austí, snad dcera nebo sestra pana Prokopa, jenž byl s Tábory držel, jak se zdá w zajetí u pana Menharta, a Táboři nejspíš uzawřeli ji odtud wybawiti. Menhart z Hradce přitáhl posádce obležené ku pomoci, a swedl boj před hradem dne 31 Října, we kterém wšak jest poražen, lidu jeho něco zbito, něco zjímáno; ostatní utekli se na hrad. Táboři a Sirotci pokračowali wšak w obléhání, a střileli na hrad z praků a pušek, až posádku po 14denním obležení přinutili se wzdáti pod smluwau. Čtyřidcet mužů z obležených podstaupilo rytířské zajetí, hrad pak jest pobořen. W ležení před Kamenicí zemřel Jan *Bzdinka* na ránu obdrženau u Wožice, a na jeho místě zwolen jest pan *Bohuslaw ze Šwamberka* za polního heitmana Táborů.

Mezitím wytáhl kníže *Sigmund Korybutowič* s Pražany a četnými pány strany pod obojí do pole od Prahy, a překročil přes pomezí morawské u *Jihlawy*, kdež pozdržel se šest dní, očekáwaje bezpochyby, až by se Táboři a Sirotci k němu připojili. Prwním cílem wýprawy bylo beze wší pochybnosti wybawení *Třebíče*, která byla zatím od Sigmunda i Albrechta již obležena. Ale král Sigmund, který jak zmíněno, obležení tohoto hned z počátku neschwalowal, byl již prwe s wojskem swým od zetě swého se oddělil, a pálil raději wesnice pánů sobě protiwných we krajině k Brnu. Již dne 28 Října ležel na této wýprawě w poli u wsi Drásowa nedaleko Tišňowa. Když se blížila wojska z Čech, nedůwěřowal si Albrecht jim odolati, a odtáhl též od Třebíče. I jeho wojsko dalo se nyní jen w pálení a pustošení wesnic a městeček i zabíjení bezbraných lidí, zwláště na statcích pana Petra Strážnického z Krawař w jižních končinách země při hranicích

1425 uherských. Následkem toho táhl kníže Sigmund s wojskem českým od Jihlawy bez překážky mimo Třebíč k morawským *Budějowicům.* Tam, jak se zdá, přirazili k němu Táboři a Sirotci s wojskem w počtu silně rozmnoženým; neb mezi obležením Kamenice byli sháněli čerstwý lid z okolí, zwláště i ze statků pana Oldřicha Rosenberského, kterému těžko bylo jim toho brániti.[38]) Spojené pak wojsko, nedbajíc na wálečnau moc Sigmundowu a Albrechtowu, která se před ním wzdálila k straně wýchodní, táhlo předně ke Znojmu, dobylo kláštera *Lauky* nedaleko města tohoto (12 Listop.), pobořilo jej, a upálilo některé mnichy (14 Listop.), odtud pak překročilo přes hranice rakauské, a oblehlo město a hrad *Reteč*, prowozujíc welké škody w jeho okolí.

Držitelem Retče byl hrabě Jan z Hardeka purkrabí Magdeburský. Město bylo hájeno wíce dní; při útoku byl zánowný heitman Táborů, pan Bohuslaw ze Šwamberka, se zdí městských smrtelně raněn šípem we twář; dne 24 Listopadu wšak podkopali se Čechowé pod zdi, a wnikli tudy času nočního do města. Tu přišlo k boji krutému w ulicích, we kterém na 1000 lidí z posádky a z obywatelstwa jest zbito; mnozí uhořeli, když město zapáleno, jiní a mezi nimi hrabě z Hardeka s manželkau a se synem i s mnohými panoši swými musili se wzdáti do zajetí. Wéwoda Albrecht stál s wojskem swým pohotowě, ustaupiw jak se zdá již také z Morawy do Rakaus, ale neodwážil se přitáhnauti obleženému městu ku pomoci. Čechowé wšak také netáhli dále proti němu, nýbrž dobytím Retče ukončili swau wýprawu. Mezitím zemřel *Bohuslaw ze Šwamberka* w několika dnech po swém zranění, a pochowán jest na zpátečném tažení w morawském Krumlowě. Wítězné wojsko přiwedlo s sebau hrabě Jana z *Hardeka*, muže starého, obtlaustlého, krásné podoby a s bradau šediwau, w zajetí do Prahy, kdež chowán jest u wěži na hradě. Bylť dán panu Hynkowi z Kolšteina, který nejspíš wedl wojsko Pražské na této wýprawě, aby si od něho wyjednal náležité wýkupné.

[38]) Wiz psaní jeho w *Archiwu českém* III. 7.

Dříw než mohlo hlawní wojsko české býti zpátky z tohoto 1425
tažení, předsewzala část Sirotků, zejména měšťané Hradečtí s farářem swým *Ambrožem*, wpád do hrabstwí Kladského, kdež dne 1 Prosince, táhnauce jak se zdá mimo Braumow osazený od Slezáků, přitrhli k městu *Radkowu* čili Wünschelburku, a nazejtří, dne 2 Prosince dobyli ho. Obywatelé, zapáliwše město sami, utekli se do kamenného domu foitowa nedaleko brány Braumowské, ale musili se wzdáti umluwau, dle které ženy a děti wolně jsau propuštěny, muži musili podstaupiti zajetí, farář wšak jménem Mikuláš Megerlein jest upálen a jiní dwa kněží jiným spůsobem usmrceni. Odtud táhlo wojsko pominutím pewného města Kladska k Brdu čili k *Wartě*, a wypáliwše kostel tamější (3 Prosince), přešli přes pomezní hory do Slezska, a zlaupili některau část blízkého kláštera Cistercienského w *Kamenci.*[39]) Potom wrátili se, snad jinau cestau (nejspíš přes Dušníky a Náchod), do Čech, a dobyli i wybořili ještě při sklonku toho roku hrad *Opočen*, pewné sídlo úhlawního nepřítele swého pana Jana z Opočna čili Městeckého.

13.

Spůsob a konec druhého wládařstwí Sigmunda Korybutowiče. (Bitwa u Austí.)

Ačkoli po smíření na poli špitálském i opět po Wožickém míru byla knížeti Sigmundowi Korybutowu dáwána přední čest od Táborů jak od strany Pražské při společných předsewzetích wálečných, tak že pokládán byl za společného nejwyššího wojewůdce; nicméně jinak Táboři ani Sirotci nehleděli k němu co ke spráwci zemskému, a tím méně mohl toho očekáwati od strany pod jednau. Z té příčiny welmi brzy přestal také zewně užíwati názwu woleného krále českého, jejž byl z počátku přijal. Jak se zdá, odložil jej hned po umluwách Zdických, a strana jeho wlastní nazýwala jej odtud toliko pánem swým aneb *knížetem Sigmundem litewským.* K straně této náleželi předně Pražané a města pod jich mocí stojící, zadruhé wšichni páni a ze-

[39]) Srow. Grünhagen, *die Hussitenkämpfe der Schlesier* 100—103.

1425 mané strany přijímajících pod obojí krom těch, kteří byli sdruženi s Tábory a se Sirotky. Zdá se, že za poslednějšího času přiznal se ku knížeti Sigmundowi také pan *Čeněk z Wartenberka* a nawrátil se tím samým také ku přijímání pod obojí spůsobau, nejspíš hned po nezdařilém wyjednáwání s králem Sigmundem w Brně w měsíci Kwětnu roku 1425. Bylo to wšak již při sklonku žiwota páně Čeňkowa; neb zemřel dne 17 Září téhož roku. Swědčí o poslední nějaké změně w chowání jeho list krále Sigmunda, kterým roku potomního 1426 udělil statků po něm pozůstalých, zejména hradů Weliše, Brady, Lipnice a měst Jičína, Bydžowa a Weselé, panu Oldřichowi z Rosenberka, jakož prý pro zradu Čeňkowu na krále spadly.[40]) Darowání to owšem zůstalo jalowé; neb se we statky uwázal syn páně Čeňkůw *Jindřich z Wartenberka* a z Weselé, který se znal rozhodně k straně pod obojí.

Wládní moc, kterau Pražané a páni pod obojí wznesli na kníže Sigmunda, měla dle jich aumyslu bezpochyby býti plná moc králowská, a kníže Sigmund uwázal se w ni tau měrau, jak toho staw wěcí českých toho času dopauštěl. Při rozdělení panstwa i zemanstwa na strany sobě nepřátelské nebylo Sigmundowi Korybutowi tak jako ani Sigmundowi králi korunowanému možné zříditi saudy a osaditi úřady zemské a krajské spůsobem w zemi obyčejným, zwláště když se ani dsky zemské nenacházely w jeho moci, poněwadž je král Sigmund byl odwezl ze země. Ale páni a zemané strany pod obojí slaužili mu wojenskau mocí swau tak jako jindy králi, přicházeli na sněmy od něho swolané, a wznášeli nejspíš také saukromé práwní pře mezi sebau na něj jakožto na mimořádného saudce. Tím wětší pak byla moc jeho nad Prahau a jinými městy králowskými, ježto jak jinde již powěděno, Pražané hned po jeho opětném příjezdu do země roku 1424 odewzdali jemu wšecko, co jindy náleželo ku koruně a bylo tehdáž dočasně od nich ujato, totiž práwa králowská nad městy od nich opanowanými a nad zabawenými statky duchowenstwa se wšemi důchody, které z toho plynuly. Počet měst těchto byl owšem

[40]) Proditione ejus ad se devoluta. *Archiv český* III. 498.

již mnohem menší, než kolika Pražané wládli roku 1421, poněwadž nejwíce wálkau mezi stranami Pražskau a Táborskau 1425
dílem již za Žižky, dílem po jeho smrti, mnoho jich bylo z moci Pražanů wytrženo. Zůstáwaloť jich, pokud dosti na jisto známo, již jen šest, totiž Beraun, Litoměřice, Mělník, Kolín, Chrudim a Polička; wšak i Beraun dostal se něco později, neznámo jakým spůsobem, pod moc Táborů.

Jak byli Pražané za krále Wácslawa IV zwykli, že dwůr královský přebýwal mezi nimi dole we městě, ubytowal se také kníže Sigmund na Starém městě w domě někdy markrabí Jošta na rynku (č. 930), kde nejspíše již za prwního wládařstwí swého měl obyčejné sídlo. Hrad Pražský a Wyšehrad nacházely se wšak owšem též w jeho moci, a kníže měl na nich swé purkrabí; na hradě Pražském byla ne-li hned z počátku aspoň pokud známo roku 1427 polská posádka. K wykonáwání práw swých nad městy a nad statky duchowenstwa dosadil kníže Sigmund opět, jako již za prwní swé wlády, *podkomořího*. Byl tím neznámo od kterého času zeman jménem *Swojše ze Zahrádky*, usedlý w Praze, kdež byl asi od polowice roku 1424 do začátku roku 1425 konšelem na Starém městě.[41]) Jak byl wšak jinak zřízen dwůr knížete Sigmunda, není nám známo. Ze zpráw pořídku zachowaných wyswítá toliko, že opět pan *Wilém Kostka* z Postupic, pan *Hynek z Kolšteina*, také wšak jiný dotud méně známý zeman, *Jan Rozwoda ze Stakor*, býwali předními jeho rádci. Pan Hynek z Kolšteina byl přitom také heitmanem w Praze, to jest, jako někdy Jan Hwězda nebo Hašek z Waldšteina welitelem wojenské moci Pražanů. Z Polska přijel buď zároweň s knížetem Sigmundem buď za nedlauho po něm ruský kníže *Fridrich z Ostroha*, a přebýwal při jeho dwoře. Též připomíná se z dwořanstwa Sigmundowa šlechtic polský Jan z Górky, a bylo jich nejspíš wíce jiných.

Jedna z prwních změn, kterau zdá se že učinil kníže Sigmund we spráwě obcí Pražských, byla, že rozdělil zase od sebe *Staré* a *Nowé město*, tak že přestalo společné úřadowání konšelů obojích zawedené někdy mnichem Janem ze Želiwa

[41]) Wiz Dobner Mon. III. 60.

1425 a dotud zachowáwané. Potřeba jednoty we správě obaudwau měst bezpochyby méně se cítila, když wyšší moc nad oběma byla spojena w rukau knížete. Toliko rowný počet konšelů, 18 na Starém a 18 na Nowém městě, zůstal i potom zachowán. Kníže Sigmund pečowal, jak se zdá, i nyní s dobrým zdarem o pokoj we městě, tak že nebyl weřejný pořádek rušen záštím stran proti sobě, a konšelé obau měst mohli s wětším poklidem než za předešlých let obraceti pilnost swau k wlastním záležitostem obecním. Hned po zawření míru na poli špitálském jewí se to w prawidelném wedení *knih městských* w každém městě obzwlášť, které bylo welkými přewraty minulé doby již od roku 1420 přetrženo. Učiněn w tom začátek dne 23 Září roku 1424 wložením nálezu jedné i druhé obce o zabawení statků měšťanů odběhlých, jenž se byl stal dne 26 Čerwence roku 1420, a dle nálezu toho nyní teprw počalo se řádné wkládání do kněh wšelikých domů, winnic a jiných statků takowých, ježto byly od oné doby komu prodány neb darowány od obcí. Ku prodáwání zabawených domů a statků a přijímání peněz za ně dle ustanowených lhůt byl již předešle zřízen zwláštní úřad obecní, kterýž se nyní též rozdělil na dwa, jeden na Starém a jeden na Nowém městě, ne bez jistého dohledu, jejž sobě kníže Sigmund wymínil nad oběma.[42]) Jiný nowý úřad byl zřízen k trestání zjewných hříchů čili nemrawností dle smyslu artikulů Pražských, o němžto wšak ne-

[42]) Prwní zmínka o úřadě tom na Starém městě jest hned od 23 Září 1424 w knize městské fol. 233, kdež se prawí: cum officialibus nostris, pro curiis domorum et vinearum ad nos ex causis præmissis devolutis per nos (consules) et communitatem nostram cum omnimoda et totali potestate electis et deputatis. Na Nowém městě teprw r. 1426 w knize městské fol. 28: erga officiales *domini ducis* et communitatis. Zmínka o někdejším společném úřadě jest w knize Staroměstské při roce 1427 fol. 271, kdež mluwí se o winnici kaupené „erga officiales communitatis antiquæ et novæ civitatum Pragensium". — O práwu, které bylo knížeti wyhraženo nad tímto úřadem, swědčí již onen název we knize Nowoměstské *officiales domini ducis et communitatis*; ještě jasněji wšak na př. w knize Staroměstské fol. 235 k roku 1424, kdež slewuje se něco písaři městskému Mikulášowi Humpolcowi na domě u Welblaudů (čís. 471), jejž sobě kaupil, cum consensu et voluntate domini ducis.

wíme, zdali se skládal pauze z osob swětských čili také duchowních.[43]) 1425

Wedlé obcí Starého a Nowého města wzkřísila se za druhého wládařstwí Sigmunda Korybutowa konečně také obec *Menšího města* Pražského ze smutného spuštění, we kterém se město toto nacházelo od bauří roku 1420. Možnost nawrácení se obywatelstwa Malostranského k wypáleným příbytkům swým a k wystawení jich opětnému byla zjednána sice již w měsíci Červnu 1421, když wzdáním se posádky hradu Pražského odstraněno bylo nebezpečenstwí odtamtud hroziwší. Ale nowé osazowání města dálo se w potomních třech létech nicméně jen welmi pozwolnu, pročež we wšech bězích toho času neděje se ani nejmenší zmínka o obci Malostranské; neb jí skutečně nebylo. W práwních záležitostech swých sprawowali se obywatelé na ten čas saudem Staroměstským.[44]) Teprw někdy ku konci roku 1424 dosadil, jak se podobá, kníže Sigmund zase zwláštní konšely na Malé straně, a od nich učiněna jest prozatím malá knížka čili registřík, do které se zapisowaly kaupě domů nebo městišť Malostranských až do roku 1429, toho pak roku teprw počaly se přenášeti řádně do staré knihy městské, která byla při spálení radnice roku 1419 od žoldnéřů králowských s jinými wěcmi odnesena na hrad Pražský a pokládána po delší čas za ztracenau neb zmařenau. Určitá zmínka o purkmistru a konšelích Menšího města Pražského děje se pak ponejprw we smlauwě Wožické dne 18 Října 1425, ježto zawřena byla smlauwa tato od obcí Starého, Nowého i Menšího měst Pražských. Ale i tehdy a ještě delší čas potom byla obec Malostranská jen chatrnau upomínkau na swé starší časy. Jak se dá poznati ze zápisů w knihách městských, bylo w celém městě na nejwýš 52 domů, které byly znowu wystaweny dříwe než roku 1430. Krom domu Saského, který náležel obci Staroměstské (č. 55) a byl stálau posádkau

[43]) Prwní zmínka o něm r. 1427 w *Archivu českém* III. 263.

[44]) Doklad na to wiz w *Základech místopisu P.* III. 31, kdež Jan Nowák bečwář kupuje městiště spálené na rynku Malostranském (čís. 36 b), a kaupě ta wložena jest do knihy Staroměstské ještě dne 23 Září 1424.

1425 do něho wloženau zachowán od ohně w létech 1419 i 1420, stály do onoho roku již zase obě strany ulice mostské bez mála celé, tak též wýchodní strana rynku a dolejší části strany půlnoční a jižní asi s polowice, prostřed pak rynku čtyry malé domky; na západní straně bylo wšecko ještě spáleništěm. Mimo to bylo asi 10 domů w ulici Strahowské, nyní Ostruhowé, a jen sem tam pod hradem některá chyška; jinak wšecko ostatní město zůstáwalo pusté.[45])

Hned po skončení wojenské wýprawy wedené knížetem Sigmundem do Morawy a do Rakaus w měsíci Listopadu roku 1425 počalo se opět a to spůsobením jeho wlastním jednati o prostředky k obnowení stálého pokoje a řádu w zemi české. Kníže Sigmund uzawřel držeti w Praze *sněm* obecný, k němuž

[45]) W staré Malostranské knize městské čte se o nowých počátcích města na listě 101: Nota, quod in præsenti libro non sunt scripti aliqui actus civiles propter combustionem et desolationem hujus civitatis. Postquam autem coepit reformari ipsa civitas, tunc ab anno dni. Millesimo quadringentesimo xxiiii habitus fuit specialis libellus sive registrum, in quo tales actus civiles scripti fuerunt usque ad annum præsentem, videlicet xxix. De quo quidem libello sive registro hujusmodi scripturæ translatæ sunt ad præsentem librum, prius tamen civili ordine observato, videlicet judiciali proclamatione. — W nowější knize, založené roku 1419 na začátku měsíce Prosince, asi 4 neděle po prwním ohni, kterým byla stráwena radnice, děje se o oné starší knize zmínka od konšelů, kteří wyswědčují o jistém zápise, „quod ita actum fuit, ut prædictum est, et scriptum in antiquo libro, qui impetuoso ignis incensu prætorii de ibidem est ablatus aut extinctus in eodem igne et concrematus, et eandem proscriptionem ad hunc librum innovare mandaverunt“. (A 1.) — O jednotliwých domích Malostranských swědčí zápisy w knihách městských, jak dlauho zůstáwaly paustkami čili spáleništi, aneb kdy asi byly znowu wystaweny; o čemž wiz *Základy st. místop. Pražského* III. — Dříw než we smlauwě Wožické činí se zmínka o měšťanech Malostranských w odpowědném listě krále polského Wladislawa roku 1424 dne 17 Červma, kterýž zní mezi jiným „civibus et incolis majoris, minoris et novæ civitatum Pragensium (w Palackého *Urkd.* I. 348), ale z toho nenásleduje, že již tehdáž měli Malostranští swau obec s konšely; neb sice nebyli by ještě dne 23 Září toho roku zapisowali u Staroměstských (wiz pozn. práwě předcházející). List ten we wzdálené cizině složený měl nejspíš nějaký starší formulář za základ bez ohledu na skutečný tehdejší staw wěcí. Ukazuje k tomu poněkud již to, že se w něm menší město klade před nowým, což w listině míru Wožického i jinde wšude toho času kladlo se opačně.

zwal wšecky strany w zemi, aby se stalo mezi nimi srownání 1425
o zřízení wlády zemské i o společný řád spráwy církewní.[46])
Jakkoli nedostatečné jsau zpráwy o úmyslích jeho přitom, jest z nich předce widěti, že měl předně na mysli zjednati nějaké narownání s králem Sigmundem, aby byl od Čechů přijat za krále, a že i strana Pražská pod obojí i Tábořі pod jistými wýminkami chtěli na to nastaupiti. Bylť jmenowitě Oldřich z Rosenberka zwán k tomu sněmu od Pražanů i od Táborů (rozumí se samo sebau, že s wědomím Sigmunda Korybutowiče), s oznámením, že se má na něm jednati o „pána našeho čestné, této země i nás wšech dobré“, při čemž prý pánem rozuměli krále Sigmunda. Nějaké předběžné umluwy o to mezi knížetem Sigmundem a Pražany i Tábory staly se nejspíš na sjezdě w *Kauřimi*, držaném we druhé polowici měsíce Prosince.[47]) Přijmutí Sigmunda za krále musilo wšak dle přání jedněch i druhých předcházeti nějaké narownání o jich wíru; a protož pokaušeli se Pražané, dříw.než ke sněmu přišlo, ještě jednau o slyšení we smyslu sněmu Swatohawelského (1423) neb umluw Zdických. Jednak byl od nich požádán Oldřich Rosenberský, aby oznámil přání jejich králi Sigmundowi, jednak měl se o to odebrati do Brna Wilém Kostka z Postupic, zwláštní důwěrník knížete Sigmunda, wyžádaw sobě bezpečného průwodu k tomuto poselstwí, nejspíš aby wyjednáwal se zetěm králowým, Albrechtem wéwodau rakauským. Ale Sigmund nechtěl se w tom tak jako wždy dotud děliti od papeže, a dal po Oldřichowi oznámiti ještě z ležení swého u Skalice w Uhřích, že slyšení takowé, jakého Pražané žádají, nezáleží na něm, že wšak chce o to poslati ku papeži a přičiniti se, aby bylo we Wídni, podáwaje ostatně swé ochotnosti a bezpečného průwodu, chtěli-li by přestati na slyšení „přá-

[46]) „Moci zřiezené swětské i jiných řádów křestanských“, jakž se to nazýwá a také šíře wykládá w zápise pozdějšího sjezdu Táborského w Písku. Wiz *Archiv český* III. 257, 258.

[47]) Jediná zmínka o tomto sjezdě nachází se w dopise Olomauckých k wéwodowi Albrechtowi dne 21 Prosince (Palackého *Urkd.* I. 418), kdež se prawí: „noch der sampnung, die die veinde all gemeincklich nu zu Gureyn thun „und *ein hawbt derwellen* sollen“.

1425 telském", tak aby mistři obau stran toliko přátelsky promluwili spolu o swé při, což žeby mohlo býti buď we Wídni buď we Korneuburce, a tu žeby buď on buď zeť jeho Albrecht mohli býti přátelskými smluwci.

1426 Na slyšení takowém wšak Pražanům nebylo dosti, a protož ani toto jednání nemohlo wésti k cíli; tím samým pak také sněm nemohl dostáti swému úkolu. Dle přání knížete Sigmunda dostawili se k němu při začátku měsíce Ledna 1426 w hojném počtu páni strany pod obojí wedlé Pražanů a druhých měst jejich strany, heitmani a jiní přednější mužowé z bratrstwa Táborského a Sirotčího s posly měst k nim příslušných a také někteří páni strany pod jednau, mezi nimiž byl jmenowitě Zděslaw Tluksa z Buřenic purkrabí Karlšteinský a mnozí z Plzenska; nejsme-li mylně zpraweni,[48]) též poslowé města Plzně a jiných měst toho kraje, spíše wšak toliko ti páni, kteří byli po míru Wožickém zawřeli příměří na rok wýše zmíněné. S jistotau wí se, že nebyl přítomen Oldřich z Rosenberka a že odepřel toho času také zawření příměří s Tábory, zawázaw se prwé již slibem králi Sigmundowi, nečiniti toho bez jeho swolení; byly pak také téhož času zawřeny jisté umluwy o wzájemnau pomoc mezi ním a těmi z Plzenska, kteří nebyli wstaupili we příměří s Pražany a Tábory, w jichž čele stál Henrich z Plawna; z čehož se s jistotau může sauditi, že tito na sněm Pražský rowněž nepřijeli.

O jednání na sněmě tomto máme zprávy nedostatečné. Jisté jest, že trwalo dosti dlauho, aspoň 14 dní, ale že se ani zřízení wládní moci ani společného řádu we wěcech církewních nedocílilo. Obému wyhýbali se předně páni pod jednau s Tluksau z Buřenic w čele, kteří hned z počátku podali písemně čtwero kusů, dáwajíce předně na jewo, že se necítili w Praze dosti wolnými, že by sice chtěli dokázati, že jest strana pod obojí w křiwdě proti celému křesťanstwu, a žádajíce proto, aby k umluwení stálého míru byl položen sněm w jiném místě, zatím pak aby byl stwrzen mír zemský dle předešlé smlauwy o příměří a rušitelowé jeho aby byli společnau silau trestáni.

[48]) Totiž Theobaldowým *Hussitenkrieg* cap. 59.

Podobně dali se w odklady také Táboři na sněmě přítomní, 1426
nechtíce k ničemu konečně swoliti, leč držeti prwé zwláštní sjezd swé strany o sobě. Možná, že Pražané a páni pod obojí směřowali k tomu, aby byl Sigmund Korybutowič uznán sněmem za spráwce zemského,[49]) když dohodnutí se s králem Sigmundem na ten čas nebylo možné; ale nenáchylností k tomu Táborů i pánů pod jednau musil úmysl ten opět býti zmařen. Ještě s wětšími překážkami potkalo se pak bezpochyby srownání o společný řád we wěcech církewních, we kterémžto směru kníže Sigmund měl asi na mysli uwedení stran wšech pod poslušenstwí arcibiskupa Konrada. Stalo se wšak konečně aspoň narownání o některé různice, které byly mezi arcibiskupem a duchowenstwem Pražským, na základě takowém, že wšichni duchowní Pražští slíbili arcibiskupowi plné poslušenstwí, arcibiskup Konrad pak zawázal se znowu zachowáwati a hájiti spolu s nimi čtyry artikule Pražské.[50]) Shromážděným na sněmě nemohlo ještě býti známo, kterak teprw dne 2 Ledna předtím papež Martin byl wyřkl opět klatbu nejtěžší na arci-

[49]) Srow. co w pozn. předcházejícím se prawí o *wolení* společné hlawy.

[50]) W tak zwaném *Liber miscellaneus civitatis Pragensis*, který obsahuje zápisy rozličné od r. 1400 až do r. 1454, nachází se fol. 1114 a násl. tato paměť od 22 Listopadu roku 1425: Senior communitas majoris et novæ civitatum Pragensium decrevit, ut legatio fiat ad archiepiscopum super consecratione sacerdotum et confirmatione, nec non cassatione appellationis ab officialibus suis ad eundem. Item ut dicti legati proponant coram archiepiscopo intentionem dominorum et communitatis, quia nolunt sufferre in causis matrimonialibus seu causis officium eundem (sic) tangentibus, nisi hoc modo, quod in civitate eligantur quatuor magistri, qui in casu hoc præsideant prædictis officialibus, si et in quantum quis appellaverit ab eisdem, ut mutuo tractent sententiam, si juste foret lata. Dle paměti této zdá se, že tehdáž nestáwali již čtyři spráwci duchowenstwa w Praze dle ustanowení synody roku 1421, nýbrž že arcibiskup konal úřad swůj nad stranau pod obojí pomocí úředníků čili konsistoře, kterau ustanowowal sám dle swé wůle. Změna ta stala se snad synodau držanau roku 1422 (wiz na str. 248), o níž nemáme žádné zpráwy. Nyní, jak widěti, jednalo se znowu o dosazení čtyr mistrů w Praze, kterými měla moc arcibiskupowa a úředníků jeho býti obmezena při odwoláních we přich manželských a jiných k úřadu arcibiskupowu náležejících. Různice mezi arcibiskupem a duchowenstwem Pražským, o kterých se jednalo na sněmě roku 1426, zdá se, že s tím sauwisely.

1426 biskupa Konrada pro jeho wykročení z poslušenstwí; což wšak i sice nebylo by působilo na jejich uzawření.

Mezi trwáním sněmu, kterýž držán byl na hradě Pražském, sepřeli se spolu dne 12 Ledna dwa zemané, Prokop *Trčka* ze strany Táborské, jemuž byli Pražané předešlého roku dobyli twrze jeho w Kwětnici, a Jan *Ohništko* ze Smidar, jehož twrz Smidary byla Žižkau dobyta roku 1424. Z hádky přišlo k tasení zbraně, a w sauboji tom Prokop Trčka přišel o žiwot. Sněm wšak přísně pomstil porušení pokoje w místě zahájeném; odsaudilť zabijce hrdla, i sťat jest Jan Ohništko tudíž dne 21 Ledna, a téhož dne sněm se rozešel.

Již dne 6 Unora potom drželi Táboři zwláštní swůj sněm čili *sjezd w Písku*, jehož předsedau byl nejstarší z heitmanů Táborských Chwal z Machowic jakožto spráwce jejich „kraje". Ze šlechticů znajících se k bratrstwu byli přítomni Aleš z Žeberka, bratří Petr a Jan ze Swojšína řečení Zmrzlíci, Jan řečený Smil z Křemže, Přibík z Klenowého, Matiáš Lauda z Chlumčan a jiní, z měst Písek, Klatowy, Sušice, Domažlice a Prachatice. Nálezy, o které se usnesli, byly spůsobu welmi powšechného. Wyslowowala se jimi na oko powolnost we wšem, oč se asi jednalo na sněmě obecném w Praze, ale we wšem s wyhražením zwláštního stanowiště Táborů slowy skrownými sice, ale přitom dosti srozumitedlnými. Prawilo se jimi, že chtí Táboři hájiti čtyry artikule Pražské „i wšecky jiné boží prawdy k lidskému spasení potřebné" (rozumějíce tím owšem zwláštní swé nowoty od mistrů Pražských neschwalowané), a že chtí rádi míti o ně slyšení na základě písma swatého a doktorů swatých beze wšech bojů tělesných, „jestliže je kdy w této zemi české to bude moci potkati". K těm, kdož se ku prawdám těmto neznají, že se chtí chowati pokojně a snášeliwě, když přestanau je utiskowati, když pustí swobodu prawdám těm na swém zboží a při swých poddaných, když přestanau je tupiti a kaceřowati, když budau pomáhati hájiti zemi a budau spolu s nimi o řádné slyšení se zasazowati. (Toť byly w podstatě wýminky příměří zawřeného s pány pod jednau.) Wálčiti že budau ne z wůle ale z nauze proti těm, kdož by

je od toho poznaného dobrého chtěli tisknauti a nemohli od 1426
toho jiným spůsobem býti odwráceni. Moci zřízené swětské že jsau hotowi poddáni býti „wedlé zákona božího, kteráž by byla řádně wyzdwižena a k níž by swau wůli přidali". Také kteřížby koliwěk řádowé křesťanští (totiž we spráwě církwe) byli wyzdwiženi w zemi české wedlé boha, ty že chtí držeti a zachowati, wšak prwních řádů poctiwých křesťanských (to jest prwotní církwe Kristowy) že nemíní rušiti. Země české hájiti a brániti proti cizozemcům a jiným násilníkům a zhaubcům že jsau hotowi do swých statků i žiwotů ztracení, a protož že se zawazují se swým krajem wšem jiným pomáhati, kdož mají týž úmysl.

O nálezích těchto učinili ze sjezdu samého oznámení písemná knížeti Sigmundowi, mistrům Pražským i purkmistrům, konšelům a obcem welikého, nowého i menšího měst Pražských, žádajíce wěděti jejich o tom mínění; přičemž slowy smířliwými podotýkali, že ač „na tom znamenitém a slawném sněmě w Praze" pán bůh pro hříchy lidí nedopustil „moci zřízené swětské a jiných řádů křesťanských" wyzdwihnauti, „nesluší proto jinými časy o dobré přestati pracowati do božího smilowání". Pražané Staroměstští z usnešení obce weliké dali zapsati oznámení toto do kněh swých jakožto wěc wždy památnau a důležitau (17 Un.).

Dá se mysliti, že za sněmu Pražského rozmlauwali náčelníci stran také o budaucích předsewzetích wálečných, a že snad již tehdy schylowalo se mínění k tomu, aby se jako posledně ku konci roku 1424 zřídila wýprawa wálečná proti domácím nepřátelům strany pod obojí při půlnočním pomezí zemském. Zdali se wšak dohodnutí o to stalo hned w Praze čili později teprw, není powědomo. Kurfirst saský a markrabí míšenský *Fridrich Bojowný* nadál se takowého úmyslu již před sejitím sněmu Pražského, a sesílil proto již na začátku měsíce Ledna posádky swé w *Mostě* a w *Austí* na Labi, užiw k tomu i pomoci odjinud, jakož zejména od měšťanů Normberských.[51]) Ale také Plzňané a páni jejich kraje, kteří se

[51]) Palackého *Urkd.* I. 425, 431.

1426 sprawowali Jindřichem z Plawna co swým heitmanem krajským, báli se udeření na sebe, a obdrželi ke zwláštnímu požádání krále Sigmunda též některau pomoc od Normberčanů. W měsíci Březnu potom učinili Táboři z nenadání wpád od Domažlic přes les do *Bawor* w krajině měst Kauby a *Mnichowa nad lesy* (Geissmünchen), i oblehli Mnichow (12 Břez.), a dobýwali ho silně se střelbau z pušek; ale když se prwní útok nezdařil, wrátili se již nazejtří (13 Bř.) zase přes les.

Strojilo se mezitím také proti Čechům k wálce z ciziny, o kterau nepřestal usilowati král Sigmund pobádáním knížat německých, ale pořád ještě s nekwapným účinkem. Již dne 8 Prosince 1425 ohlašowal Sigmund wšem stawům říšským opět sněm, jejž položil do Wídně ke dni 10 Unora. Ale ač k tomu měl tentokrát již napřed swolení kurfirstů, sešli se knížata k tomu času w počtu nedostatečném; pročež dle usnešení s nimi odložen sněm tento opět až do 1 Kwětna, a ustanoweno místo k němu w Normberce. Mělo se na něm jednati, jako před čtyrmi léty, o zdwižení wálky s Čechy dle jistého rozwrhu na wšecky členy říše. Král Sigmund, aby se stawowé tím ochotněji dali najíti, slíbil sám též osobně přijeti do Normberka; potom wšak teprw 15 Kwětna omlauwal se dopisem z hradu Taty w Uhřích, že pro nemoc přijíti nemůže. Již tím se začátek oprawdowého jednání sněmu říšského znamenitě opozdil. Tu pak brzy byl sněm překwapen nemilými sobě zprávami o příbězích wálečných w Čechách.

Poněwadž se musilo předwídati, že se domácím protiwníkům strany pod obojí w sewerních končinách země dostane pomoc z Míšně, předsewzata jest wýprawa proti nim spojenými silami Pražanů a pánů pod obojí i Táborů a Sirotků dle jednosworného usnešení wšechněch. Prwní wšak byli w poli Táboři wedením Jana *Roháče* z Dubé, totiž jak se zdá, oddíl wojenské moci jejich, který wytáhnuw asi od Nimburka přes Mladau Boleslaw, někdy již we prwní polowici měsíce Kwětna dobyl města *Bělé* pod Bezdězem proti pánu z Michalowic, zbil dílem a dílem zjímal mužské obywatelstwo, přičemž prý i něco

žen a dětí přišlo o žiwot.[52]) Heitmany posádky dal Roháč 1426
zwěšeti za nohy, a wykonal prý i jiné ukrutnosti. Odtud táhlo wojsko k *Mimoni*, wypálilo a spustošilo město toto, a ještě téhož dne k wečeru pokusilo se útokem o hrad *Ralsko* pana Jana z Wartenberka, stojící na wysokém kuželowitém wrchu nad městem Wartenberkem, bylo wšak od lidu páně Janowa odraženo se škodau. Již nazejtří potom přitáhli k *Lipému*, a oblehli město i hrad, pálíce daleko široko w okolí.

Zatím se strojili Pražané wedením knížete Sigmunda spolu s mnohými pány swé strany, zejména panem Hynkem Bočkem Poděbradským, k wytažení do pole, očekáwajíce příchodu hlawní moci Táborské, která se měla s nimi spojiti; a jiné wojsko sbírali Sirotci neboli Orebští z wýchodních krajin země české, zwláště z Hradecka, w poli u *Bydžowa*. Tam dostawili se z panstwa s branným lidem swým pan Viktorin Boček z Kunštatu, pan Smil Holický ze Šternberka, pan Jindřich z Wartenberka a z Weselé Čeňkůw syn,[53]) Diwiš Bořek z Miletínka, Hertwik Rušinowský, Aleš z Wřeštowa, Jiřík z Wismburka, Jiřík ze Chwalkowic, též Jeník z Mečkowa heitman Táborský w Litomyšli. Jak se zdá, spojilo se toto wojsko wýchodní krátce přede dnem 20 Kwětna s Tábory u Lipého,[54]) a nyní

[52]) O příběhu tom wyprawuje Theobald (pag. 322), patrně dle starších zřídel nyní neznámých, a zpráwu jeho doplňuje starší Windek (1189), ač jak se Palacký práwem domníwá, zmátl jméno města s jménem pana Michalce, nazýwaje je Michelperk. Dle něho přišla zpráwa o dobytí „Michelperka" i také Lipého do Normberka dne 1 Čerwna.

[53]) W písni o bitwě u Austí (we *Wýboru z lit. české* II. 308) jmenuje se mezi pány, kteří tam bojowali, také pan Čeněk z Wartmberka. Poněwadž pan Čeněk byl již předešlého roku zemřel, myslí se tu patrně syn jeho, co mladý pan Čeněk (dominus Czenko juvenis de Wartmberg nazýwá jej Bartošek ještě roku 1434 pag. 190); dá se pak sauditi, že stál we wojště tomto Sirotčím, ježto se scházelo práwě na jeho statcích, a možná že on se má rozuměti w dopise sluhy pana Jana z Wartenberka (w Palackého *Urkd.* I. 454), kdež mezi pány w ležení u Bydžowa patrně omylem uwodí se také „ayner von Rosenbergk" (snad místo Wartenberk).

[54]) W dopise dne 20 Kw. (Palackého *Urkd.* I. 455) prawí totiž pan Hanuš z Koldic „das sich die kätzer, die man nennet den grossen Thabor *und auch die Weisen* mit andern iren helfern... haben... geleget vor die stat Leipe &c.

1426 dobyto jest město i hrad mocí. Město málo pewné wypálili wítězi, do hradu wšak wložili posádku.[55])

W sausední zemi lužické čili Šestiměstech bylo obáwání, že se Čechowé po dobytí Lipého s celau mocí swau obrátí tam a udeří předně na Žitawu. Protož konaly se pilně přípravy k obraně. Zemský heitman Hanuš z Koldic, odebraw se do Žitawy, mínil do 25 Kwětna sebrati wšecku hotowost zemskau u tohoto města, a wyzýwal knížata slezská i také kněžnu míšenskau Kateřinu, jejíž manžel kurfirst Fridrich Bojowný toho času meškal w Normberce na sněmě říšském, aby wojenskau moc swau rowněž k němu obrátili k Žitawě. Ale wojsko české dalo se na cestu w stranu západní k *Austí* na Labi, odkudž posádka míšenská wedením Kašpara z Reichenberka spolu s Mostskau, jejímž welitelem byl Dětřich Pack, mezitím pálila a laupila w krajině až k Litoměřicům. Když se blížilo wojsko české od Lipého, zawřel se Kašpar z Reichenberka spěšně w Austí s lidem swým, a žádal úsilně pomoci z Míšně. Několik obywatelů Lipého, kteří se zachránili útěkem, posláno od něho do Míšně, aby wzbudili útrpnost wyprawowáním, co se we městě jejich zběhlo. Zatím wšak byli již Táboři s hlawní mocí swau od Tábora přitáhli do Prahy, zjednawše si k tomu, jak se zdá, wolnau ruku příměřím s panem *Oldřichem z Rosenberka*, kteréž on konečně zawřel s jistým swolením krále Sigmunda samého, patrně z newyhnutedlnosti.[56]) Po smrti Bohuslawa ze Šwamberka byli sobě Táboři zwolili za wůdce *Jana Bleha* z Těšnice a kněze *Prokopa Holého*, z nichž brzy druhý tento předčil we hlawním řízení wěcí jejich wálečných. Obadwa wšak nacházeli se při wojště. Z Prahy wy-

[55]) Na každý spůsob před 28 Kwětnem, jak wyswítá ze psaní Zhořeleckých toho dne w Palackého *Urkd.* I. 456, ale spíš o wíce dní dříwe, poněwadž 1 Čerwna přišla zpráwa o dobytí Lipého již do Normberka. Udání Theobaldowo, že bylo Lipé dobyto 1 Kwětna, jest patrně mylné, stojíc w odporu se zřídly saučasnými, kterých zde dotčeno.

[56]) Myslím totiž, že asi do toho času připadá zawření příměří, o kterém píše král Sigmund Oldřichowi z Rosenberka dne 23 Října toho roku, kteréž potom Oldřich přes domluwy krále Sigmunda prodlaužil. Wiz Palackého *Archiw český* I. 27.

táhlo nyní spojené wojsko jejich i Pražanů a pánů pod obojí 1426
do pole wedením knížete Sigmunda. S knížetem byli kníže Fridrich ruský wýše zmíněný, Jan z Górky a žoldnéři polští, z panstwa pak pod obojí Jan z Kolšteina, nejspíš co heitman w čele měšťanů Pražských a jich žoldnéřů, pan Hynek Krušina, Hynek Boček z Poděbrad, Jan Smiřický a wíce jiných, také pak pan Hanuš z Kolowrat z panstwa strany pod jednau, které stálo w příměří s Pražany a Tábory. Přišla pak též pomoc některá z Morawy, zejména pan Jan Towačowský a Wácslaw syn pana Petra Krawařského ze Stráže.

Kníže Sigmund spojil se s wojenskau mocí, která přitáhla od Lipého, a předsewzal obležení Austí, co zatím někde u Litoměřic odbočil od něho kněz Prokop s Tábory w lewo do krajiny mezi Austím a Mostem a dobyl *Třebenic*, *Duchcowa*, *Teplice*, *Krupky* a wíce míst jiných. W Teplici byl od něho ušetřen klášter panenský, který měl příměří s Pražany a Tábory dle příkladu jiných ze strany pod jednau. Od Krupky teprw obrátil se též k Austí, aby s ostatním wojskem pomáhal města dobýwati. Weškerá moc Čechů tehdy čítala 25.000 mužů. Na obležené město střílelo se jak obyčejně z pušek a praků, a činily se také pokusy o podkopání zdí a příkopů. Zwláštním ředitelem těchto prací zdá se že byl *Jakaubek z Wřesowic* čili z Bíliny.[57]) Posádka Austská wšak se bránila s prospěchem. Po příchodu Prokopa Holého jest učiněn útok na zdi městské dne 6 Čerwna; ale Míšňané jej odrazili s welkau ztrátau obléhajících.

Mezitím na zpráwu o nebezpečenstwí, které se blížilo k Austí, dálo se welké zbrojení w Míšni, w Sasích, w Durynsku

[57]) *Staré letop. české* pag. 67 uwodí jeho co wůdce obležení, což by se snad asi tak mohlo pokládati. Žeby wšak byl Jakaubek z Bíliny sám oblehl Austí, a spojené wojsko Pražské a Táborské jemu teprw přitáhlo ku pomoci, nesrownáwá se s auhrnem zpráw jiných. Tím méně může se za to míti, že obléhal Austí již od welkonoc, což ani Starý letopisec nemínil, prawě toliko, že Jakaubek oblehl město „*po* weliké noci toho léta“. Práwě tak prawí také Bartošek (p. 151), že kníže Korybut a Táboři z Prahy wytáhli po welkonoci (post festum Paschæ). Oba naznačují tím čas jen příliš neurčitě.

1426 a jiných okolních zemích k wýprawě do Čech. Na místě wéwody Fridricha, jenž zůstáwal w Normberce, řídila srdnatá manželka jeho Kateřina wálečné přípravy w jeho zemích. Místem k sebrání pole bylo okolí města Freiberka. Tam dostawily se pomoci od rozličných říšských měst a jiných stawů říše, a buď na témž hlawním stanowišti nebo později na cestě připojili se k wojsku míšenskému také Lužičané ze Šestiměst, když byli prosti strachu před udeřením Čechů na jich wlastní krajiny. Wšeho wojska čítalo se asi 70 neb 80.000 mužů, mezi nimiž při nejmenším bylo 10.000 jezdců, s 3000 wozy a 180 děly. Po přehlídce, při které markrabina Kateřina osobně wojsko oslowila, dali se na cestu do Čech po třech silnicích wedaucích přes wysočinu na horách Krušných, totiž přes Janow za Mostem, přes Osek a přes Krupku. Nejwyšším wůdcem byl Boso z Fictum, wedlé něhož jmenují se přednější hrabata z Waidowa a ze Schwarzburka. Bylo wšak we wojště wíce jiných knížat, hrabat a množstwí panstwa a rytířstwa. Ač bylo obywatelstwo krajin pomezních, kudy táhli, wětším dílem německé a owšem strany pod jednau, konalo wojsko welké útisky, a zwláště zkusil zůřiwost Míšňanů *klášter Teplický*, pro swé příměří s Čechy. Nakládaliť zle a neuctiwě s jeptiškami, a porauchali obrazy swatých, i pošlapali swatau hostii, pokládajíce wše to za načichlé kacířstwím.

Přechod wojska přes hory stal se snad již asi 12 neb 13 Čerwna; ale nejspíš potřebowaly různé zástupy některého času, než se spořádali w šik, aby na Čechy před Austím mohli udeřiti. Čechowé, kteří při obléhání města stáli we třech tábořích, od sebe něco wzdálených, totiž asi Pražané zwlášť, Táboři zwlášť a rowněž Sirotci, zdwihli se hned od města, a zaujali postawení k bitwě na západní straně od něho na náwrší newysokém, kdež se říkalo *na Běhání.* Pod náwrším tím na straně obrácené k půlnoci teče potok od Chabařowic skrz wesnice Hrbowice a Předlici, a wpadá do řeky Bělé, která něco nížeji u Austí wplýwá do Labe. Němci nepřekáželi Čechům w tomto seřadění se w jeden šik, ač někteří radili udeřiti na jednotliwé oddíly. Spoléhajíce na welký počet swůj,

doufali pojednau je potříti. Již w pátek ráno dne 14 Června 1426
stáli Čechowé na onom nowém stanowišti swém, hotowíce se k bitwě, ale tak aby jsauce slabší počtem, wyčkali útok od nepřítele. Dle obyčeje swého slyšeli w čas ranní kázání kněží swých, a přijali swátost. I kníže Sigmund učinil to s wraucností; napomínal potom k boji, a dodáwal mysli srdnaté. Němci hleděli na to, ale toho dne boje nezačali, nýbrž wyzýwali Čechy ke wzdání a k odřeknutí se bludů swých. S české strany owšem na nic takowého nepomýšlelo se; ale wzneseno písemně na wůdce německého wojska, když by jim připadlo wítězstwí, aby jímali ty, kteří by se dali za přemožené, slibujíce rowněž tak činiti. Němci wšak odmítli toto podání, a odpowěděli, že budau napořád wšecko zabíjeti, pokládajíce sobě za powinnost dle bullí papežských, hubiti kacíře. Protož také Čechowé zase zawázali se mezi sebau, rowněž nikoho neživiti.

W sobotu dne 15 Června počaly se teprw pod wečer prudké šarwátky mezi některými oddíly obojího wojska, když se již docela přiblížili k sobě. Nazejtří, w neděli dne 16 Června, přišlo k bitwě. Němci nechtěli ji odložiti na den wšední, protože prý se obáwali, aby Čechowé ze strachu před welkým množstwím jejich neustaupili z místa. Čechowé wšak byli k boji připraweni. Šik jejich byl dle wojenské nauky Žižkowy ohražen wozy wálečnými, kterých měli asi 500. Řady wozů byly protaženy a spojeny dlauhými řetězy, aby nemohly snadno býti rozptýleny od sebe. Na nich rozestawena byla četná děla, a za nimi stáli bojowníci, chráněni dílem welikými štíty čili pawézami, zaraženými pomocí hrotů na dolejších koncích do země. W třetí hodinu denní, to jest dle nynějšího počtu asi w sedm hodin ráno, přikročili Němci k útoku. Walem řítilo se wojsko jejich pěší i jízdné s audolí ode wsí Hrbowic a Předlice do wrchu proti wozowé hradbě české; i ač hned počali Čechowé střileti do nich s wozů z haufnic a z tarasnic, přilnuli zmužile až k wozům samým, přetínali řetězy sekyrkami dlauhých oštípů, až i přewrátili jeden řád jich, wnikli tudy mezi bojowníky české, a poráželi jejich pawézy. Ale rowněž udatně bránili se Čechowé. Střelba jejich ustawičná činila

1426 welké mezery w zástupích nepřátel. Proti náběhu jezdectwa německého užíwali dlauhých kopí, opatřených háky, kterými strhowali rytíře těžko oděné s koní a pobíjeli je. Wojsko německé přitom prudkým během do wrchu a klopotnau prací při udeření na wozowau hradbu bylo brzy unaweno, zwláště při náramném horku, které toho dne uhodilo. Čechowé bojowali s čerstwější silau, až jim Němci po dlauhém krutém zápase odolati nemohli. S pokřikem při rozhodných obratech w boji obyčejným: „Běží Němci, běží!“ přešli konečně z obrany k útoku.

Prwní wyskočili wen z wozů Táboři, wedeni knězem Prokopem Holým, který nejwíce řídil bitwu radau swau, a wrazili do řad nepřátel; ale dlauho nemeškali po nich Sirotci s heitmany swými dwěma, Kunšem z Bělowic a Janem Králowcem, a rowněž udatně udeřili na nepřátely Pražané a páni s nimi spojení. Kníže Sigmund neunawně přihlížel a rozkazowal brzy zde brzy onde, kdež bylo čeho potřeba; při něm držel hlawní jeho korauhew rytíř Wácha z Říčan odjinud z Popowic, udatně jí hýbaje, tak že wšude ji bylo widěti, kde potřeba bitwy kázala. Pan Hynek Kolšteinský, Hynek Krušina, bratří z Kunštatu Hynek i Viktorin a jiní čelnější páni strany pod obojí, též Fridrich kníže ruský a Jan z Górky s Poláky knížete Sigmunda, wšichni konali skutky udatné; zwláštní pak smělost a hbitost prokázal pan Burian Trčka z Lipnice, wehnaw se do prostředka nepřátel. Již drželi jej za ztraceného, on wšak se šťastně wytepal, a přinesl uchopenau nepřátelskau korauhew. Na wšech místech byli konečně Němci poraženi a hnáni zpátkem dolů s wrchu ku potoku, za kterým wyšší a příkřejší hora musila jim silně překážeti w útěku. Tu přišlo k seči strašliwé. Potok tekaucí dolů k Austí byl od zabitých lidí i koní do něho upadlých zbarwen krwí. Dle uzawření obapolného, aby nikdo nebyl žiwen, zabíjeli Čechowé wšecko napořád. Nedaleko Hrbowic 24 hrabat a jiných pánů korauhewných, když widěli nezbytí, prosili o milost. Sesedše s koní, poklekli pod korauhwí, a wstrkali meče swé do země, wzdáwajíce se do zajetí. Wítězi wšak jedni pro druhé nesměli jich ušetřiti dle předešlých umluw mezi sebau, a porubali je wšecky. Někteří,

jimž útěk byl zawřen, uchýlili se do dwau wesnic wýše zmíněných, do Předlice a Hrbowic. Čechowé wšak zapálili wsi, a obstaupili je, že žádný nemohl ujíti; wšichni zahynuli w nich buď ohněm buď mečem. Jednomu pánu německému, Waldenberkowi z Wolkenšteina, chtěl Jakaubek z Bíliny zachrániti žiwot, a wzal jej za sebe na kůň jako zajatého; ale bojowníci Táborští nedopustili toho, nýbrž prostřelili zajatého za jeho zády; kterýž pad s koně mrtew, byl by Jakaubka málem strhnul s sebau. 1426

Roztříštěnému wojsku německému byla jen na prawém jeho křídle otewřena cesta k útěku, totiž přes Chabařowice k horám pomezním. Ale wítězné wojsko české stihalo je na wíce než dwě míle cesty až pod hory za Supíhorau a Krupkau, a pohubilo jich ještě množstwí na tomto útěku, tak že mrtwá těla po celé té krajině ležela jako prý snopowé o žních. Na jednom místě bylo na 300 mužů pohromadě obstaupeno a zbito. Někteří na útěku w těžkém odění swém také horkem a prachem i žízní zadchli se, a zůstali mrtwi ležeti na cestách. Při pronásledowání nepřítele wšak již upauštělo se od neuprositedlné krutosti, tak že dosti mnozí z dostižených jsau pauze zjímáni.[58]) Jmenowitě ušetřili Čechowé pacholat rytířských, kteří w helmách prowázeli wojsko, ale boje se neúčastnili, postaweni bywše stranau. Počet padlých byl mírně počítán na 20.000 mužů (u některých letopisců až na 50.000). Dle jisté zpráwy přišlo jen z Míšně a z Durynska wíce než 18.000 lidí o žiwot, mezi nimiž bylo 23 pánů korauhewných a sedm hrabat. Pádli jmenowitě dwa hrabí z Gleichen, hrabata z Beichlingen, z Hohenšteina, z Querfurta, purkrabí Míšenský a Jitrobocký. Tito s mnohými jinými hrabaty a pány pohřbeni byli pod hruškau wedlé cesty do Teplice, w místě dlauho později pamatowaném; jiných mnoho těl zůstalo dlauho nezakopáno,

[58]) O zajatých Míšňanech a Duryncích má určitau zpráwu letopisec kollegiat (u Höflera I. 89); o Normberských a Zhořeleckých swědčí dopisy w Palackého *Urkd.* I. 466, 467, 476, dle nichž někteří z nich byli do wywadění chowáni w Lipém, někteří w Mladé Boleslawi.

1426 a ukazowaly se hromady kostí po nich zůstalé w polích. Honění, zabíjení a jímání poražených nepřátel trwalo až do noci neb aspoň přes západ slunce. Wítězům dostaly se w moc také wozy, pušky, stany a jiná zawazadla Němců, ježto Čechowé počítali na kopy; byloť prý wozů pobraných 37 kop, pušek tři kopy, stanů šestašedesát. Ztráta Čechů w krwawé této bitwě udáwá se k neuwěření malá. Přišlo prý wšeho wšudy o žiwot 30 mužů, mezi nimiž byl jediný znamenitý, měšťan Pražský *Jan Bradatý*, býwalý konšel a purkmistr za prwních nepokojů w Praze po smrti krále Wácslawa.

Strašliwá porážka wojska německého, která se tímto spůsobem zběhla téměř před očima posádky *Austské*, rozhodla také nad osudem města tohoto. Hajitelé jeho, ulekše se hrozné té příhody, dali se dílem na útěk z města; tu pak Čechowé hned w noci po bitwě neboli zejtřejšího dne přikročili opět k útoku, a dobyli města pojednau; žoldnéři němečtí, kteří ještě zůstali, jsau zbiti a spolu s nimi také mnoho obywatelů obojího pohlawí. Pan Jakaubek z Bíliny pečowal w dobytém městě předně o wybawení zajatých českých, co se jich mezi obležením dostalo w moc Míšňanů, z wězení, we kterém byli chowáni. Potom pobrali wítězi wšecko, co mělo jakau cenu, a učiniwše to, wypálili a pobořili Austí z kořen, tak že stálo pusté tři léta. Nedaleko Austí byl také hrad *Blankštein* osazen od Míšňanů. Nedůwěřujíce sobě jej držeti, postaupili ho po bitwě swému spojenci českému, panu *Sigmundowi z Wartenberka* na blízkém Děčíně; on wšak, aby se zachránil, srownal se s Pražany a Tábory, a přistaupil ke straně jejich.

Po dobytí Austí mínil kníže Sigmund pokusiti se dále o dobytí *Mosta* proti Míšňanům, a chtěl bezpochyby s celau spojenau mocí českau táhnauti hned proti tomuto městu; ale potkal se přitom s neochotností Táborů a Sirotků. Bylať se již mezi obležením Austí strhla nějaká swáda mezi heitmany jejich a panem *Hynkem Bočkem* z Poděbrad pro přestaupení pána tohoto od strany Táborské k straně Pražanů a knížete Sigmunda, kteréž Táboři těžce nesli z nějaké zwláštní nám neznámé příčiny, snad proto, že byl pan Boček pomocí jich

nabyl Chlumce a nezůstal jim za to wděčným. Táboři prý by 1426
byli pana Bočka málem zabili, a pro tuto swau saukromau rozepři s ním nechtěli s knížetem Sigmundem déle zůstati w poli, ano po třech asi nebo po čtyrech nedělích wytáhla obě polní wojska jejich wedením Prokopa Holého a Kunše i Králowce proti *Poděbradům*, a oblehli pana Bočka na tomto jeho zámku.[59]) W této roztržce zdá se, že se kníže Sigmund sám od Austí nawrátil do Prahy, a jen část wojska Pražského wedením pana Hynka z Kolšteina wyprawil k Mostu. O obležení města tohoto nemáme wšak žádných dalších zpráw spolehliwých. Jisté jest toliko, že dobyto nebylo; a snad upustil od

[59]) Žeby byli Táboři po bitwě u Austí chtěli, aby se táhlo do Míšně, a žeby odporowání tomu od knížete Sigmunda a od pana Bočka bylo příčinau býwalo tohoto rozezlení, nezakládá se na žádném wýslowném swědectwí. Bartošek (u Dobnera I. 152) prawí: Deinde presbyter Procopius capitaneus Taboriensium et Kunsso et Kralowecz capitanei Orphanorum ... cum ... duce Sigismundo Lituaniæ et cum domino Boczkone de Podiebrad in displicentiam inierunt pro eo, qui (sic) ulterius cum ipsis in campo jacere noluerunt. Poslední tato wěta jest wšak w tomto čtení nesrozumitedlná. Místo *pro eo qui*, což nedáwá smyslu, mohlo by se čísti: *pro eo quia* (nebo *quod*), což by znamenalo, že kníže Sigmund a pan Boček nechtěli s Tábory ležeti déle w poli, totiž pokračowati w tehdejší wýprawě, ale také *pro eoque*, což by znamenalo, že Táboři nechtěli ležeti s nimi. Ze sauwislosti příběhů wychází wšak na jewo dosti zřetelně, že poslednější rozum jest prawý. Nebo strana knížete Sigmunda setrwala we wýprawě proti Míšňanům; dobýwalať proti nim Mosta; ale Táboři a Sirotci nesetrwali, nýbrž počali saukromau wálku s p. Bočkem. Swáda wšak, při které by prý byl pan Boček málem zabit od Táborů, stala se již dříwe, a musila tudy míti jinau příčinu. Zpráwu o tom dáwá dopis biskupa Wratislawského Konrada z Otmochowa dne 7 Čerwence (w Palackého *Urkd.* I. 465), kterému byl wyprawowal posel od pana Půty z Častolowic a pana Jana Městeckého, das her Botczke den Thaborern kawme enkangen ist, wenn sie wolden in tot haben geslagen. Tehdáž wšak biskup Wratislawský ještě ani newěděl o porážce Němců u Austí; zpráwy, které měl o wtrhnutí Míšňanů do země, byly z času, když se ještě doufalo jejich wítězstwí; protož nemohlo to, co se stalo mezi panem Bočkem a Tábory, býti ze času po bitwě. Theobald (pag. 325) myslí, že nepřátelstwí toto pocházelo odtud, co byl pan Boček roku 1425 učinil strýci swému panu Janowi Puškowi na Kostomlatech. (Wiz *Staré letopisy české* 66); ale o tom nelze sauditi, protože neznáme poměru, w jakém byl pan Puška k Táborům.

1426 něho pan Hynek z Kolšteina práwě následkem obležení Poděbrad od Táborů.[60])

Dříw ještě než se rozhlásila zpráwa o welké porážce Němců u Austí, ale když se již wědělo na sněmě říšském w *Normberce* o dobytí Bělé a Lipého, usnesli se tam stawowé říštští o obecné zbrojení proti Čechům k wálce, jak se říkalo každodenní, kteráž poručena čtyřem wrchním heitmanům dle čtyr krajin, z nichž se mělo na Čechy udeřiti. Heitmanowé tito měli býti od západu Jan wéwoda baworský, od jihu wéwoda rakauský Albrecht, od půlnoci Fridrich wéwoda saský a markrabí míšenský, od wýchodu král polský Wladislaw, jemuž měli pomáhati rytíři němečtí z Pruska. Uzawření toto o rytířích a o králi polském zůstalo wšak celkem jalowé, a nejmocnější ze čtyr heitmanů, Fridrich saský, byl poražen u Austí, dříw než se z Normberka wrátil k domowu. W zemích jeho a jeho sausedů byl rozšířen strach před Čechy, aby newtrhli do nich; wšude oprawowaly se zdi městské, w Erfurtě, w Jeně, w Magdeburce, w Brunšwiku, w Lüneburce. Toliko druzí dwa heitmani, Jan baworský a Albrecht rakauský, měli se poněkud k dílu, ale s účinkem malým, ano i nešťastným. Wéwoda baworský swoláwal stawy říšské, kteří měli státi pod jeho welením, do pole ku 15 Srpnu. Bezpochyby sešli se jen w malém počtu. Okolo ustanoweného času (před 23 Srp.) přešel wéwoda přes les do Čech, ale newykonal nic jiného, nežli že wypálil několik wsí. Později odewzdal lid swůj wojenský Erazimowi Sattelpognerowi heitmanowi měšťanů Řezenských, kterýž wyžádaw to sobě od něho, wtrhnul opět do Čech, a zwítězil dne 11 Září odpoledne we tři hodiny w nějaké půtce blíž

[60]) Bartošek z Drahonic (pag. 152) wyprawuje sice, že se obležení toto skončilo bitwau mezi Čechy a Míšňany, kteřížto přitáhli Mostu ku pomoci, dne 5 Srpna. Ale zde jest mylně položena k roku 1426 bitwa, která se stala před Mostem dne 5 Srpna 1421, jak dobře ukázali Hallwich w *Mittheilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen* IV. S. 34 a Schlesinger *Stadtbuch von Brüx* 209. Z toho wšak, že nebylo bitwy před Mostem dne 5 Srpna 1426, nenásleduje, žeby nebylo také býwalo žádného obležení Mosta tohoto roku. Wýznamná jest w tom ohledu okolnost, že Bartošek uwodí Hynka z Kolšteina co wůdce při tomto obležení, ježto se pán tento při obležení roku

Klatow. Naproti tomu dobyli o málo později, w den sw. Wácslawa (28 Září), Táboři wedením *Přibíka z Klenowého* města *Stříbra* nenadálým přepadením na úswitě toho dne. Byli přitom také lidé pánů Zmrzlíků, a zlezení zdí a opanowání města stalo se tak snadno, že neztratili přitom ani jednoho muže. S wětší mocí než Bawoři wytáhl do pole wéwoda rakauský Albrecht, maje 40.000 mužů. Wtrhnul s wojskem tímto do Morawy, oblehl okolo dne 24 Srpna město a hrad *Břeclaw*, jehož se byli zmocnili protiwníci jeho, tušim morawští, zradau. Tito se wšak bránili s welkým úsilím. 1426

Mezitím Táboři a Sirotci, nic se neohlížejíce po málomocných předsewzetích nepřátel cizích, setrwáwali s hlawní swau mocí třináct neděl w obléhání *Poděbrad*, ale konečně darmo. Pan Boček bránil se s welkau wytrwalostí a smělostí. Na střelbu z ohromných praků a pušek odpowídal i on střelbau prudkau, a činil také wýpady z hradu. Jedním i druhým spůsobem učinil obléhajícím mnoho škody, tak že ztratili několik set lidí. Jednoho dne, když seděli Táboři na kázání w poli dle obyčeje swého, padla mezi ně rána z pušky, která jich zabila jedenáct pojednau. Po marném namáhání wšelikém musili Táboři a Sirotci od obležení upustiti, a odtáhli s hanbau asi okolo 10 dne měsíce Října. Pan *Boček* po jich odtažení jen za několik dní, totiž o sw. Hawle (16 Říj.), pokusil se o dobytí blízkého města *Nimburka*, od nich osazeného. Chtěje bezpochyby z nenadání přepadnauti město, přiblížil se k němu od Poděbrad po prawé straně řeky Labe. Když wšak sám prwní před swými panoši, toliko s písařem swým, wjel na koni do předměstí před branau Welelibskau, která byla na půlnoční straně města, a ostatní jeho lid ještě byl wzdálen od něho w polích, jsau za ním zawřeny mříže před městem, o kterých nejspíš newěděl, a hned jest raněn střelau smrtelně,

1421 neuwodí. Takét se obležení Mosta od Čechů očekáwalo již na začátku toho roku, jak ukazuje dopis Normberských k Fridrichowi Míšenskému dne 4 Ledna 1426, kdež prawí se: als die Prager und Thaboriten ewer gnaden stat Prüx zu belegern und zu nötigen meynen. (Palackého *Urkd.* I. 425.)

1426 tak že w málo dnech potom zemřel, nepochybně w moci swých nepřátel. Panoši jeho, nemohše za ním, dali se na útěk.

Prokop Holý zatím po nezdařilém obležení Poděbrad dal se s wojskem Táborským na cestu do Morawy, aby přispěl ku pomoci obleženým we *Břeclawi*. W měsíci Listopadu, některý den po sw. Alžbětě (19 Listop.), přitáhl k městu již skoro tři měsíce obleženému, a udeřiw na wojsko wéwody rakauského Albrechta, připrawil je na útěk, a opatřil posádku Břeclawskau čerstwými zásobami potraw.[61]) Na jiné straně byl ještě o něco dříwe, nejspíš od Sirotků, učiněn malý wpád do Slezska, při kterém dne 26 Října wypáleno město *Landshut*; a o něco později jiným nájezdem w též krajině učiněny škody klášteru *Křesowskému*. W Čechách samých pro nedobytí Poděbrad neubylo strachu před wojenskau mocí bratrstew. Jakkoli král Sigmund při úsilí swém, aby po nešťastné bitwě u Austí nedal utuchnauti boji s Čechy, pobádal znowu zwláště *Oldřicha z Rosenberka* dopisem z Uher (23 Října), aby déle nesetrwáwal we příměří s jeho nepřátely, zawřel Oldřich nicméně w krátce potom (11 Listop.) nowau smlauwu se spráwci bratrstwa Táborského o prodlaužení příměří tohoto, ku kteréžto smlauwě krom Tábora samého spolu s Pískem přistaupili zwláštními listy Prachatičtí (12 Listop.), Sušičtí (25 List.), páni Zmrzlíci (25 List.) a Přibík z Klenowého (8 Pros.).

Mezitím kníže *Sigmund Korybutowič*, hledě k nezdaření pokusu předešlého o smíření Čechů s králem Sigmundem, nastaupil opět na jinau cestu k uwedení země české w řád a pokoj. Mělo se to státi přímým dorozuměním se Čechů s papežem *Martinem V* pominutím Sigmunda krále, a měli k tomu pomocni býti buď král Wladislaw polský, buď weliký kníže litewský Witold, podobně asi jak se za předešlých let sami k tomu byli podáwali. Jak se dá sauditi, učinil kníže Sigmund začátek we předsewzetí tom brzy po bitwě u Austí

[61]) Co wyprawuje Windek (p. 1191) o wyjednáwání Pražanů s králem Sigmundem skrze Oldřicha Rosenberského roku 1426, nemusí se newyhnutedlně rozuměti k času obležení Břeclawě (wiz u Palackého III., 2, 266), ano bezpochyby nenáleží to ani k tomuto roku, nýbrž wztahuje se k wyjednáwání w roce předešlém 1425. Wiz wýše na str. 341.

dopisem newíme ku komu psaným, jehož přepis dostal se dle 1426
úmyslu jeho do rukau papežowých; kterýmžto dopisem projewil přání, aby prostřednictwím krále Wladislawa bylo zjednáno Čechům slyšení u papeže. Weliká porážka Němců u Austí a málo naděje další w krále Sigmunda, žeby silami swými připrawil Čechy ku poslušenstwí církwe, zaneprázdněn jsa tehdáž čím dál tím wíce potřebami swého králowstwí uherského, byly nejspíš příčiny, pro které papež Martin dopis tento přijal mnohem wlídněji než někdejší psaní welikého knížete Witolda, kterým na něm podobně bylo žádáno přijmutí poselstwí Čechů a slyšení jich. Uzawřelť tentokrát, slyšení takowého neodepříti a přijmauti prostřednictwí krále polského neb welikého knížete litewského, ač jestli žeby poslowé Čechů přišli opatřeni plnau mocí, aby slíbili we jménu všech poddati se rozhodnutí papežowu a napotom od poslušenstwí jeho a církwe se neuchylowati; při čemž slibowal, že rozhodnutí to učiní s radau četných praelatů a doktorů i wýtečných mistrů swatého písma, „aby se mysli wšechněch upokojily w jasném swětle prawdy“. Uzawření toto oznámil králi Wladislawowi listem daným w Římě dne 4 Října 1426, kterým ho žádal, aby se ujal té wěci spůsobem, jenž by se mu widěl nejpříhodnější, a list podobného znění zaslal také knížeti Witoldowi.

Jaké byly záměry knížete Sigmunda o zřízení swětské wlády w Čechách, když by se mu dohodnutí s papežem podařilo, o tom nemáme žádných zpráw wýslowných. Tolik wšak se dá sauditi, že na smluwení krále Sigmunda s Čechy, aby jej přijali za panowníka, tehdáž wíce nemyslil. Tak aspoň hleděl na to král Sigmund sám, když o wyjednáwání jeho s papežem později zwěděl; nebo pokládal to papeži za zlé, že se w to dáwal bez jeho wědomí. Zdá se tedy, že myslil Sigmund Korybutowič buď opět na uwedení krále polského nebo welikého knížete litewského ku panstwí w Čechách, nebo že doufal předce zase dosáhnauti koruny české pro sebe samého w odměnu za swé přičinění. Co se wšak týče spůsobu dohodnutí s papežem, patrno jest ze wšeho posawadního běhu wěcí, že kníže nesměl doufati připrawiti Tábory k nastaupení na

1426 tuto cestu k ukončení pře o náboženstwí, nýbrž musil pomýšleti na prowedení záměru swého proti jich wůli a tudy na podstaupení nowé wálky s nimi w zemi. K té bylo nowých podnětů dosti již z rozepře mezi Tábory a panem Bočkem, která nemohla býti pánům strany Pražské lhostejná a snad jen opatrností knížete Sigmunda byla na onen čas zadržána w uzkých mezích co pauhé saukromé záští. Ale také při straně Pražské pod obojí, celkem wzaté, nemohl se kníže Sigmund spoléhati na ochotnost k jednání s papežem, jaké toto mělo býti dle listu papeže Martina. Nebo podati se na pauhý wýrok papežůw we při, o kterau se strana pod obojí zasadila, bylo by býwalo jako odřeknutí se této pře a zapření wšech snah we wěcech náboženstwí hájených dotud s tolikým nasazením nejlepších sil jejích. Owšem byla wšak část duchowenstwa i swětských stawů strany pod obojí, která byla ochotna mnoho powoliti pro nawrácení se k jednotě církwe, kdyby se byla mohla nadíti aspoň částečné powolnosti také od papeže.

Ačkoli byla hlawní tresť žádostí strany pod obojí obsažena we čtyrech artikulích Pražských, k jichžto znění jednostejně se znali wšichni mistři a kněží Pražští, jakož neméně i strana Táborská, předce byly stále některé wěci, o které se duchowenstwo Pražské netoliko s Tábory, nýbrž také samo mezi sebau nesnadilo; jakož ukázáno jest o některých oněch obřadech neb obyčejích kostelních, které byly w bauřliwých časích při začetí wálky w zemi opominuty z jakési powolnosti k Táborům; neb ač opominutí to schwálila na ten čas i synoda roku 1421, předce byli někteří duchowní, kteří obyčeje tyto i potom zachowáwali, zejména ctihodný mistr *Křištan z Prachatic* s *Petrem z Mladenowic* a s druhými kněžími u sw. Michala na Starém městě, nechtíce krom přijímání pod obojí spůsobau w ničem nejmenším rozdělowati se od církwe obecné. Týž rozdíl byl o čtení neb zpíwání epištol a ewangelií při mši swaté, ježto někteří kněží Pražští uznali za dobré činiti je srozumitedlny lidu čtením a zpíwáním jich w jazyku českém, jiní toho neschwalowali. Rozdílné smýšlení ozýwalo se časem také w příčině statků odňatých duchowenstwu; neb ačkoli

artikuli Pražskými zawrhowalo se swětské panowání kněží, 1426
nalezli se časem mnozí, kterým se spůsob naložení se statky těmito newiděl býti we wšem chwalitebný, čímž pohnuti prohlašowali každého swětského, kdo zboží duchowenstwu odňatá držel, za swatokrádce. Také proti úřadu ustanowenému k trestání zjewných hříchů činily se wšelijaké námítky.

K rozmnožení těchto rozdílů přičinilo časem mnoho hádání o wíru mezi mistry Pražskými a kněžími Táborskými na rozličných sjezdech o to držaných, ježto při wší sjednocenosti mezi sebau we wěcech, o které byl spor s Tábory, mistři Pražští newšichni stejnau měrau horlili proti nim, aniž užíwali stejných důwodů. Nejpříkřejší w hádkách s nimi na Konopišti a jinde býwal mistr *Jan Příbram*, muž přísných zásad we wěcech wíry a mrawů, ale jak se zdá od přirozenosti popudliwý a w řeči i w písmu prudký a náružiwý. Hádání s Tábory o podstatě swátosti wečeře páně a o jiných swátostech obrátilo, jak se zdá, pozornost jeho we wětší míře než předtím ku *knihám Wiklefowým*, poněwadž se Táboři na ně odwoláwali. Zwláště za krátké nemoci kdysi roku 1426 pohřížil se we zkaumání jich, a usaudil, že jsau we množstwí wěcech bludné; twrdilť, že nalezl w nich dwě stě a wíce wýpowědí kacířských neb jiným spůsobem záwadných, a tauž měrau jal se odsuzowati četné traktaty saudruha swého w učení Pražském mistra Petra Payna čili *Engliše*, we kterých on dílem zastáwal a wýkladem krátkým i lehčeji srozumitedlným rozšiřowal některé zásady Wiklefowy, dílem ujímal se jich proti těm, kteří jim dle jeho mínění přičítali neprawý smysl. Spor mezi těmito dwěma wynikajícími členy učení Pražského obrátil na sebe pozornost nejen wšeho ostatního duchowenstwa, nýbrž i swětských stawů; přirozeně pak ti, kteří byli auzkostliwější w jiných wěcech zdajících se býti na ujmu jednoty církwe, klonili se w této při k mínění Jana Příbrama, druzí zase ujímali se Petra Engliše.

Staupenci mistra Křištana Prachatického a Jana Příbrama mezi mistry a kněžími Pražskými obrátili k straně swé arcibiskupa Konrada, a hleděli užiti moci jeho, aby mínění swá

1426 přiwedli k platnosti. Již ku konci měsíce Srpna 1426 byla držána synoda při sídle arcibiskupowě w Raudnici, z níž arcibiskup Konrad wydal nálezy dne 29 Srpna, kterými se částečně rušily nálezy welké synody Pražské roku 1421 dle smyslu strany Příbramowy. Nařízowalo se jimi, aby obyčeje kostelní dotud opomíjené byly opatrným spůsobem zase zawáděny a zachowáwány a lid nawodín, by k nim měl úctu; aby mše celá byla čítána jazykem latinským, ewangelium pak neb epištola aby byly dle potřeby wykládány lidu jazykem českým w čase k tomu obwyklém; zakazowalo pak se, aby žádní lidé swětští, byť se nazýwali jakýmikoli úředníky, neosobowali sobě moci k trestání neb sauzení osob duchowních, leč by byli arcibiskupem neb jeho officialy žádáni ku pomoci. Týkalo se toto patrně úřadu městského ustanoweného k trestání hříchů smrtelných. Krom toho arcibiskup hájil sobě swau řádnau moc nad duchowenstwem, aby se nikdo neuwazowal we spráwu duchowní bez ustanowení od něho neb jeho generalných wikářů. Dáwal wšem, kteří dotud jednali proti tomu, lhůtu čtrnácti dní, aby se před ním nebo před wikáři dostawili a ustanowení k duchowní spráwě sobě wyžádali. Také pak wyzýwal wšecky faráře neb jiné spráwce duchowní, kteří se od kostelů swých w Praze neb jinde wzdálili, aby se k nim nawrátili, chtí-li se sprawowati „zákonem božím“, to jest zásadami strany pod obojí. Za příčinu k obnowení kostelních obyčejů prwé opomenutých uwodilo se krom jednoty w duchowenstwu samém a sjednocení se s církwí obecnau, aby tím usnadněno bylo pro budaucnost slyšení wyžadowané k osprawedlnění českého duchowenstwa. Zdá se, že arcibiskup měl přitom na mysli wyjednáwání s papežem, jehož Sigmund Korybutowič toho času byl počal wyhledáwati.[62])

Nálezy tyto měly bezpochyby za následek roztržku mezi arcibiskupem Konradem a welkau částí duchowenstwa Pražského, kteréž jak ukazují příběhy brzké potom, w příčině řádů kostelních jich neuposlechlo.

[62]) Nálezy synody této, dotud neznámé, objeweny jsau doktorem Rezkem z rukopisu musea českého XXIII. E 10, a budau ode mne wydány we Zpráwách o zasedáních král. české společnosti nauk 1878.

Při sklonku roku 1426 zawdal spor Příbrama a Engliše 1426
příčinu k několika weřejným hádáním mezi nimi, z nichž jedno bylo držáno w domě nebožtíka Jana Bradatého, jenž byl padl u Austí, totiž w nynějším Plataize (č. 416) na Starém městě; jiné na radnici Staroměstské; nejslawnější wšak o božím narození (25 Pros.) w *kolleji Karlowě*, kdež krom rektora a mistrů učení Pražského přítomen byl také kníže Sigmund a s ním bezpochyby mnoho přednějších mužů ze šlechty i z měšťanstwa Pražského. Při tomto hádání namítali někteří, ježto se ho účastnili na straně Engliše, proti Příbramowi, žeby podkládal kusům wytaženým z knih Wiklefowých neprawý rozum; čemuž on odpíral tím, žeť i Engliš, nejlepší prý znatel spisů Wiklefowých, zastáwal se jich w témž smyslu. Jiní zase horšili se nad Příbramem, že tuto při začal, wytýkajíce jemu, že odsuzowáním knih Wiklefowých tupí mistra Jana Husa a jiné muže ctihodné, kteří prý knihy tyto skoro we wšem schwalowali a následowali. Proti tomu bránil se Příbram dokazowáním, že Hus žádného bludu Wiklefowa se nepřídržel, odwoláwaje se zejména také na shromáždění národu českého w učení Pražském roku 1408, we kterém artikule Wiklefowy byly zapowěděny we smyslích swých kacířských, bludných nebo pohoršliwých se swolením Husa jako wšech jiných tehdáž přítomných. K wětšímu dotwrzení toho dowoláwal se mistra *Jakaubka ze Stříbra*, při hádání w kolleji Karlowě rowněž přítomného, žádaje ho, aby wyswědčil, zdali on we shromáždění národu roku 1408 také byl přítomen, a zdali co proti odsauzení artikulů namítal. Jakaubek neodepřel mu toho wyznání, že byl shromáždění onoho účasten, a že žádným slowem neodporowal.

Tímto odwoláwáním se na Husa s jedné i s druhé strany ztrpčila se rozepře mezi Příbramem a Englišem jen tím wíce, a spůsobila welké znepokojení myslí w lidu, protože nebylo snadno hned rozsauditi, kdo činil dowoláwáním swým Husowi křiwdu, uwozowáním wšak prawowěrnosti Husowy w pochybnost ohrožowaly se základy celého náboženského snažení strany pod obojí. Duchowenstwo i lid Pražský rozstupowali se tudy

1426 wždy wíce na dwě strany sobě protiwné, z nichž jedna tím auzkostliwěji se protiwila wšemu nowému, čím nebezpečnější se jí zdálo býti počínání strany druhé. W tomto wšak rozdělení stran spatřowal kníže Sigmund Korybutowič wýhodu jistau pro swé předsewzetí, aby Čechy smířil s papežem. Owšemť bylo k nawrácení se ku poslušenstwí papeže méně překážek při straně Jana Příbrama a mistra Křištana než při jejich odpůrcích; protož nadržowal jim, aby w dorozumění s nimi mohl snad docíliti onoho záměru.

1427 Krom neswornosti mezi stranau Pražskau a Táborskau bylo knížeti Sigmundowi bezpochyby wyjednáwání jeho s dworem papežským pohnútkau, pro kterau od nezdařilého dobýwání Mosta ničeho nebral předse proti zahraničným nepřátelům Čechů, zanecháwaje wálčení s nimi na ten čas Táborům a Sirotkům samotným. Od nich stal se již o nowém roce léta 1427 malý wpád do *Rakaus*, při kterém wypálili klášter Swětelský a wíce míst jiných. W měsíci Březnu potom obrátili se Táboři a Sirotci s wětší mocí, w počtu asi 16000 mužů, do též země sausední, nepochybně wedením Prokopa Holého, a jali se dne 12 Března obléhati město Swětlau. Učiniwše útok na zdi městské, setrwali prý w něm bez přestání dwě noci a jeden den (13 Břez.), až přitáhlo wojsko wéwody rakauského městu ku pomoci, wedeno pánem rakauským Reimprechtem z Walsee. Tu přišlo k weliké *bitwě u Swětlé* (14 Břez.), která trwala čtyry hodiny. Z počátku kolísalo se štěstí w boji, tak že Čechowé utrpěli některau ztrátu a wzato jim i něco wozů jejich. Konečně wšak dobyli skwělého wítězstwí. Hlawní korauhew Reimprechtowa z Walsee upadla do jich rukau; 9000 zabitých z wojska rakauského krylo pole, a w opuštěném ležení poražených dostala se hojná kořist wítězům. Město Swětlá jest potom wypáleno.

W Čechách přišlo toho času k nepřátelským skutkům mezi Pražany a Tábory, které wšak bezpochyby nedosáhly welkých rozměrů. Wíme o tom jen, že Pražané dobyli proti Táborům několika twrzí a zwěšeli některý počet zajatých na nich. Nejspíš bylo to jen stihání pro laupeže, které se we mnohých

krajinách dály tehdáž od zběře všelijaké, počítající se k Tá- 1427
borům, aniž bratrstwu samému na ní mnoho záleželo.[63]) Naproti tomu w Praze samé kyselost mezi stranama powstalýma z nowých oněch různic w duchowenstwu čím dál tím wíce se zmáhala, až najednau přišlo k nowému násilnému přewratu w tehdejším pořádku.

Jak daleko dospělo wyjednáwání Sigmunda Korybutowiče s papežem prostřednictwím krále polského neboli knížete litewského, není nám pohříchu powědomo; a také o tom, co činil w Praze neb jinde w Čechách, aby si wěci přispůsobil k snadnějšímu dosažení umluw s papežem, máme zpráwy welmi nedostatečné a nejasné. Tolik wšak doswědčeno jest, že již mnozí ze strany, na kterau se kníže Sigmund opíral, nawodili weřejně na kázáních i také skrytě prý k plnému poslušenstwí papežowu;[64]) že w Praze při mnohých byla náklonnost k nawrácení se k řádu býwalému, ač by prý byl kdo, jenž by prostředkowal;[65]) také že kníže Sigmund již nechtěl přijímati pod obojí spůsobau, owšem aby se spíše zachowal papeži.[66]) Rowněž pak wyswítá, že kníže, když znamenal, že se nicméně potká s welkým odporem duchowenstwa i obywatelstwa straně Příbramowě protiwného, zamýšlel prowésti nějaké úklady proti

[63]) Pan Jan z Wartenberka wyprawowal o tom w Žitawě, kamž byl přijel dne 9 Dubna 1427: daz dy Preger sich geczweyget haben mit den ketzern den Thaboryten unde haben den veste höffe angewunnen und der vil gehangen. Wiz Palackého *Urkd. Beitr.* I. 497. — Theobald (pag. 329) wyprawuje, že dne 24 Března Táboři a Sirotci přitáhli před Prahu nejdříw k Modřanům, potom k Záběhlicům a žádali odtud wpuštěni býti do města; což jim odepřeno, a dowoleno toliko Prokopowi Holému, Roháčowi, Janu Walkaunowi z Adlar a Prokopowi menšímu, aby wešli, s nimiž jednáno o smíření; k tomu že také Žatečtí, Launští a Slanští co prostředníci wyprawili posly do Prahy; ale jednání to že se přetrhlo pro lstiwé jednání Roháče, který se pokaušel o úklady. Wyprawowání jeho jest wšak tak matné w letopočtu, že nelze na ně spoléhati.

[64]) *Archiv český* III. 263.

[65]) Palackého *Urkd.* I. 497, kdež prawí pan Jan z Wartenberka o Pražanech: und welden sich gerne wedir umme thun, wen ymant were, der dor czwischen in teydingen welde, deme sy getruwen mochten, nue in der koning (totiž Sigmund) alzo verre ist.

[66]) *Staré letop.* č. 71.

1427 náčelníkům strany této méně poddajné, mezi nimiž z osob duchowních byli wedlé Engliše nejwáženější Jakaubek ze Stříbra a Jan z Rokycan. W čem wšak tyto úklady záležely, newíme.

We středu w týden welikonoční, dne 16 Dubna, wzal kníže Sigmund radu při obědě s dwěma panoši, kteří požíwali jeho důwěry, *Swojšem ze Zahrádky*, tehdáž jeho podkomořím, a *Janem Rozwodau* jinak Ramšem ze Stakor, i uložil jim, co měli učiniti, zůstawuje mnoho na jich obezřetnosti, jak by wěc nejlépe mohla býti zařízena. Měli wykonati něco mimo Prahu, snad wyjednati příchod nějaké branné moci k snadnějšímu opanowání města, i wyjeli tedy s wečera z Prahy. Kníže Sigmund se wšak oklamal zwolením těchto nástrojů. Swojše a Rozwoda, zwěděwše jeho tajemstwí, oznámili je nepochybně hned předním jeho protiwníkům, a obrátili úklady proti němu. Ráno druhého dne, na Zelený čtwrtek (17 Dubna), wrátili se do Prahy, wedauce prý s sebau jeho wrahy; přiwedli totiž nejspíš z wenkowa pomocníky některé proti němu. Ihned zwoněno jest na poplach, a když se lid obecný počal sbíhati, wyšel kněz *Jan z Rokycan* s jinými kněžími kostela Týnského s welebnau swátostí na rynk, a wolal na lid, oznamuje, že se ukládá o něj a o jiné jeho druhy, že jsau zrádné listy přejaty. Také někdejší staupenec Jana Želiwského *Jeronym Šrol*, jsa tehdáž konšelem Staroměstským, pobádal lid ku powstání, a mezi jinými také *Wyšek Polák*, šlechtic jeden polský, k témuž pomáhal.[67]) Tudy se strhlo welké wzbauření, kterým Sigmund Korybutowič, jak se zdá, byl úplně překwapen. Lid se dobyl do dworu jeho na rynku (č. 930), a kníže wzat jest do zajetí, aniž přišlo k jakému boji nebo krweprolití. Bylo asi šest hodin z rána dle nynějšího počtu, když se to zběhlo. Popuzený lid obrátil potom zlobu swau proti kněžím a mistrům, na jichž podporu byl se kníže spoléhal. Mistr *Křištan* a kazatel jeho *Petr z Mladenowic* od sw. Michala, mistr *Jan Příbram* a mistr

[67]) Mám za to, že to byl týž, který se w knihách městských w létech 1430 až 1433 nazýwá *dominus Wysško* co držitel domu někdy Mikuláše Zárowského na rynku Staroměstském (č. 607), který jemu bezpochyby darowán byl od obce.

Prokop z Plzně i někteří jiní jsau zjímáni a wsazeni do wě- 1427
zení na Staroměstské radnici, při čemž wolala chátra, aby byli utopeni. Kníže samého chowali náčelníci jen přes den w jeho příbytku; w noci pak doprawili jej zakukleného na hrad Pražský, a odtamtud odwezli jej w krátce potom we wší tajnosti na hrad *Waldštein* w Boleslawsku, kdež chowán jest od jednoho z bratří Walečowských, někdejších přátel Žižkowých, aniž na ten čas wěrným jeho bylo známo, kde se nacházel. Zajatí kněží a mistři chowáni jsau na radnici, jak se podobá, u wazbě slušné; neb bylo aspoň přátelům jejich wolno je nawštěwowati.

Poněwadž jsau zpráwy o tomto příběhu welmi nedostatečné, nelze nám říci, proč asi nejpřednější z wěrných knížete Sigmunda, jakož Hynek z Kolšteina neb Wilém Kostka, ničeho nedowedli k obraně jeho. Jisté jest toliko, že pádem knížete také moc jejich we městech Pražských wzala konec. Na místě pana Hynka z Kolšteina stali se weliteli wojenské moci Pražské Swojše a Rozwoda, onen snad co heitman na Starém, druhý na Nowém městě.[68]) Také nejspíš přišlo hned k dosazení nowých konšelů w obau městech od obcí, při kterém ti, kteří byli knížeti oddáni, jsau wzdáleni a strana w měšťanstwu jemu protiwná pozdwižena ke wládě. Nacházímeť mezi nowými konšely na Starém městě w brzkém čase potom zwláště tři muže, kteří stáli rozhodně proti Sigmundowi Korybutowiči, *Matěje Smolaře* od Mauřenínů na Owocném trhu čili nynějším Malém rynku (č. 459), *Wácslawa Hedwiku* krejčího, jeho sauseda (též č. 459), a *Zdenka swícníka*, držitele někdejšího domu Lazara Žida za sw. Mikulášem (žid. č. 61, 51 &c.). Na Nowém městě byl mezi předními konšely, jak se zdá, *František Šilink*, rowněž

[68]) W popise heitmanů měst českých asi z měsíce Čerwna 1427 u Besolda (*König Sigmund und die Reichskriege* gegen die Husiten) II. 163 stojí: zu Prage herr Hynko von Goltsteyn *ist gewest* hauptman; že pak po zajetí knížete Sigmunda heitmany byli Rozwoda a Swojše, zprawuje nás bezejmený letopisec wydaný we *Script. rer. Boh.* II. 472. Swojše ze Zahrádky připomíná se také co „někdy heitman welikého města Pražského“ w knize Staroměstské roku 1429. Wiz Palackého *Archiv český* IV. 383.

1427 protiwník knížete Sigmunda.[69]) Též zdá se, že učiněna jest hned také změna we správě duchowní, tak že w dorozumění s obcí zwolilo sobě duchowenstwo Pražské správce čili úředníka nad sebau ze swého prostředka, kněze *Jana z Rokycan*, s přidanau jemu raddau. Jak wyswítá z potomního stawu wěcí, stalo se to pominutím arcibiskupa Konrada, jakožto pomocníka Sigmunda Korybutowiče, tak že se duchowenstwo Pražské a s ním bezpochyby welká část jiného duchowenstwa strany pod obojí na ten čas z moci arcibiskupowy wytrhla.

Jedna z prwních péčí nowé wlády městské byla, učiniti konec předešlým různicím o náboženstwí w Praze. Z uzawření purkmistrů, konšelů, heitmanů a starších obau měst zřízeny jsau některé osoby duchowní i swětské, aby k tomu učinily náwrhy. Jimi owšem zawrženo jest mínění a snažení kněží strany Příbramowy, jakož i nálezy lonské synody Raudnické skoro we wšech sporných wěcech, a schwáleno mínění protiwníků jejich. Dle náwrhů těch wydány jsau totiž nálezy we jménu obce, aby obyčeje kostelní w předešlém čase opuštěné obnowowány nebyly leč s jednotliwým swolením wšech kněží a wší obce městské; aby nikdo netupil úřadu „užitečně a řádně w tomto městě ustaweného k trestání zjewných hříchů“; aby nikdo nehanil čtení nebo zpíwání epištol a ewangelií na mši „w našem přirozeném jazyku českém“; zakázáno též tupení swětských lidí, kteří by drželi statky někdy kněžské, a naříkání jich proto swatokrádeží, „ačkoli kdož lakomě aneb jinak neřádně k swému aneb pro swůj zisk je drží, nemají w tom wymlauwáni býti“; a rowněž zapowěděno nawodění lidí k „plnému poslušenstwí papežowu“ na úkor wšeho toho, oč se obce Pražské wedlé jiných zasazowaly dotud dle smyslů čtyr artikulů papežem zamítaných.

[69]) Co protiwníci Sigmunda Korybutowiče uwodí se tito čtyři sausedé w hanliwé písni o „Pražské příhodě“, wydané we *Wýboru z literatury české* II. 814, krom nich také Štráboch a mistr Wawřinec z Březowé. Pohříchu nejsau nám jména wšech konšelů z roku po zajetí Sigmunda Korybutowiče známa; podobá se, že byl i Štráboch mezi nimi. Z konšelů Nowoměstských toho roku jest nám znám jen jeden.

O knihách Wiklefowých nečinila se zmínka w nálezích těchto; ale pokud se pře o ně mezi Příbramem a Englišem týkala swátosti wečeře páně a otázky, zdali w ní zůstáwá chleb přirozený, nedáno plně za prawdu žádné straně, než tak uznáno wěřiti, „že w swátosti oltářní widomé, kteraužto sám Kristus, jeho učedlníci a jiní swatí w prawdě chlebem nazýwají, jest diwným před smysla i rozumu našeho očima skrytým obyčejem prawé tělo pána našeho Ježíše Krista, kteréžto přijato jest z panny Marie, umřelo na kříži, z mrtwých wzkříšeno a sedí na prawici boha otce wšemohaucího“, a mimo toto wyznání prawé a dostatečné aby nikdo nebyl puzen ani tištěn k žádnému jinému jakžkoli širšímu neb wyššímu nebo wtipnějšímu. Půwodcem tohoto ustanowení byl nejwíce mistr *Jakaubek se Stříbra*, kterému šlo welice k srdci, aby se welebné swátosti zachowala wážnost w lidu; nebo z učení, že podstata chleba i po poswěcení zůstáwá, obáwal se zlehčení.[70]) Také pak se zřením k učení Táborů ustanoweno, aby wšichni kněží sworně a jednostejně wyznáwali wíru obecnau křesťanskau o sedmeře swátostí i o jiných kusích křesťanských, „w nichžto druzí pochybují neb nedokonale wěří“. 1427

Zachowání wšech těchto nálezů nařízeno jest wšem obywatelům města pod trestem wypowědění; a zwláště o kněžích, kteří by chtěli we městě býti, ustanoweno, aby se jim podrobili, i aby poslušni byli „*úředníka*, kterého jsau nad se wywolili kněží“ města Pražského, we wšech wěcech počestných a spasitelných. Kněží zajatí, mistr Křištan, Jan z Příbramě, Prokop Plzenský, Petr z Mladenowic a jiní byli bezpochyby hned po wydání nálezů těchto wyzwáni obzwláště, aby se k nim podwolili; když pak odepřeli toho, jsau wypowěděni z Prahy.[71])

[70]) Dle swědectwí Rokycany mluwil mistr Jakaubek ještě na smrtelné posteli ku kněžím, kteří při něm byli: Et de sacramenti panis remanentia cautos vos habete, ne honorem a sacramento removeatis in populo; videtis enim, quam proni homines ad contemptum. *Acta concilii Basileensis* I. 298.

[71]) *Staří letop. čeští* (71) prawí, že jsau z Prahy „wyhnání pro wieru křesťanskú o božiem těle a welebné krwi jeho a o welebné sedmeře swátostí cierkwe swaté, že nechtěli tak wěřiti jako ten Engliš cizozemec

1427 Teprw patnáctý den po zajetí knížete Sigmunda (2 Kw.) wywedeni jsau také polští průwodci a žoldnéři jeho z hradu Pražského, we kterém, jak se dle toho zdá, aspoň někteří z nich do té chwíle zůstáwali při Pražanech.

14.

Praha we spolku s Tábory proti staupencům Sigmunda Korybutowiče. Útěk Němců od Tachowa.

Swržením Sigmunda Korybutowiče s panstwí w Praze byly Čechy zbaweny jediné jakéž takéž wlády zemské, která dotud spojowala aspoň hlawní město a welkau část šlechty strany pod obojí w jednu moc a požíwala tolik wážnosti, že aspoň we poměrech ke společným nepřátelům také strana w nowotách náboženských wýtržnější dobrowolně se jí podřizowala. Odtud nebylo žádné zřízené jednoty mezi stawy a obywateli země české, kteří stáli proti papeži a proti králi Sigmundowi. Každá strana sprawowala se pauze sebau, a spojowaly se jedny s druhými jen jak wedlé společného nebezpečenstwí wnějšího wyžadowal kdy prospěch jednékaždé.

Domácími wálkami, které se skončily mírem Wožickým, byla podwrácena weliká moc Pražanů získaná předešle dobytím králowských měst a opanowáním jiného rozsáhlého zboží w zemi w bězích roku 1421; največší pak část moci této dostala se do rukau strany Táborské, rozdělené nyní na dwě bratrstwa, Táborů a Sirotků.

Moc *bratrstwa Táborského*, jinak starého čili welkého Tábora, měla hlawní základ swůj w jižní polowici Čech, kdež náležela k němu krom předního sídla, Hradiště hory *Tábor*, města *Písek*, *Prachatice*, *Horažďějowice*, *Sušice*, *Klatowy* a *Domažlice*, nejnowěji pak také *Stříbro*, dobyté roku 1426, a neznámo od kterého času *Rokycany* s blízkým zámkem *Wildšteinem*. W celé této krajině od hranic baworských až k Tá-

kacieřský wěřil, a také nezdálo se slušeti pod Rokycanu". Z posledních těchto slow saudím, že byl Rokycana oním úředníkem zwoleným nad duchowenstwem, jenž se připomíná w nálezích. W. *Archiv český* III. 261.

boru, rowně wšak také od Tábora na wýchod až ke hranicům 1427
morawským znala se k bratrstwu též četná šlechta, z níž wynikali rodem panským *Heřman s Landšteina* odjinud z Borotína seděním na hradě *Střele* u Strakonic a pan Jan *Roháč* z Dubé, z mocnějšího pak zemanstwa Mikuláš *Sokol* z Lamberka, držitel celého panstwí Řečického, náležejícího k arcibiskupstwí, páni *Zmrzlíci* Petr a Jan seděním na *Orlíce*, Jan Smilek z *Křemže* u Krumlowa odjinud z *Husi* (u Prachatic), Buzek ze *Smolotyl* nedaleko Orlíka, Přibík z *Klenowého* u Klatow, Jan z *Paireka* blíž hranic baworských za Klatowy a wíce jiných. Z přinucení musil s Tábory držeti pan *Menhart z Hradce* od porážky swé u Kamenice roku 1425. Z měst dobytých proti Pražanům měli Táboři *Čáslaw*, *Nimburk* a *Slaný*, a z wýbojů proti pánům strany pod obojí drželi w půlnoční polowici země *Mladau Boleslaw* s blízkým hradem *Michalowici* a město a hrad *Lipau*.

Sirotkům bylo hlawním sídlem město *Hradec* nad Labem, kromě kterého příslušela k nim města *Jaroměř*, *Dwůr*, *Trutnow*, *Mýto*, *Litomyšl*, *Kouřim*, *Český Brod*, wše z někdejšího panstwí Pražanů, a *Přibislaw* za Německým Brodem při hranicích morawských, se wšelijakým zbožím pobraným duchowenstwu w krajinách okolních. W bratrstwu jejich stálo mnoho šlechty z wýchodních Čech a zwláště z kraje Hradeckého, jakož pan *Jan Krušina* z Lichtenburka bratr Hynka slawného wítěze před Wyšehradem roku 1420, pan *Aleš z Risenburka* odjinud z Wřeštowa, bratří z *Walečowa*, Beneš z *Mokrowaus*, Mates *Salawa* z Lipy seděním na *Skalách* za Starkowem, Jan jinak Hertwik *Rušinowský* a Jakub *Kroměšín* z Březowic z někdejšího bratrstwa Orebského. Nejmocnějšími členy bratrstwa tohoto byli předtím bratří z Kunštatu čili z *Poděbrad*, z nichžto wšak jeden, Hynek Boček, jak ukázáno, byl přestaupil ke straně Sigmunda Korybutowiče a zahynul potom při útoku na Nimburk, druhý pak *Viktorin* zemřel nedlauho potom dne 1 Ledna roku 1427, zůstawiw syna teprw šestiletého, potomního krále Jiřího.

Každé bratrstwo, Táborské a Sirotčí, mělo swé zwláštní zřízení spolkowé, při kterém se rozeznáwala *„obec polem pra-*

24*

1427 *cující*", to jest stálé wojsko, od usedlého obywatelstwa we městech a na wenkowě. Obywatelstwo měst sprawowalo se swým starodáwným zřízením obecním, které i na Táboře, městě nowého založení, bylo během času zawedeno, tak že na místo čtyr heitmanů bratrstwa, jimž bylo řízení wěcí poručeno z počátku, nastaupila obyčejná spráwa obecní prostředkem wolených konšelů a purkmistrů.[72]) Wedlé těchto představených obecních byl wšak na ten čas w každém městě podobně jako i w Praze, ustanowen welitel wojenský, řečený *heitman*, kterého w některých městech wolila obec swobodně, jiným, zwláště mocí dobytým, byl dosazowán od wrchní spráwy bratrstwa, tak pak též na jednotliwých hradech opanowaných bratrstwem. Wojsko, čili obec polní, mělo swého zwláštního *nejwyššího heitmana* s podřízenými jemu nižšími heitmany a jinými wojenskými zřízenci. Nade wšemi pak heitmany místními i polními stála jistá *radda*, jejíhož zřízení podrobně neznáme; členowé její nazýwali se wůbec staršími bratry, a byli to dílem heitmanowé sami neb jiní wážnější mužowé, w čele pak jejich, jak se zdá, tak zwaný *wládař*.[73]) W čas polního tažení nacházeli se aspoň někteří z nich we wojště, a uzawírali spolu s heitmany o wšech wěcech, které se newztahowaly pauze k wálečným skutkům.

W řízení wojsk polních stala se wšak po některém čase zwláštní změna, když nabyli, jak se zdá, ponenáhlu, rozhodného wplywu na ně dwa kněží nadaní wýtečným důmyslem wálečnickým, kteří předtím wedlé jiných wíce kněží zastáwali toliko duchowní spráwu we wojskách, u Táborů totiž Prokop Holý čili Weliký, u Sirotků kněz Prokop Menší čili Prokůpek. Na oba wzněšeno bylo konečně wrchní welitelstwí nad wojsky;

[72]) První zmínku o „purkmistru, raddě i obci hory Tábor" nacházím roku 1433 w listině wytištěné w *Archiwu českém* VI. 430; zřízení jich bylo wšak nepochybně mnohem starší.

[73]) O čestné přednosti wládaře swědčí listiny w *Archiwě českém*, we kterých roku 1423 (III. 504 a 505) jmenují se w pořádku za sebau: Šimon z Hrosnějowic wládař, obec Táborská, Otík z Losy heitman, kněz Prokop spráwce (wojsk), a roku 1433 (VI. 430) Mikuláš z Padařowa wládař, radda i obec obce hory Tábor, Jan Pardus z Hrádku heitman, kněz Prokop spráwce i s wojskem obcí Táborských polních &c.

poněwadž wšak pro duchowní úřad swůj nemohli konati wše, 1427
co příslušelo heitmanům polním, nazýwáni jsau *správci wojsk*, a nejwyšší heitman w každém wojsku jest jim podřízen takořka co příručí. Tím spůsobem byl kněz Prokop Holý spráwcem wojska Táborského již we bitwě u Austí (1426), Prokůpek pak dosáhl téhož důstojenstwí u Sirotků od roku 1427.[74]) Rodem swým byl Prokop Holý Pražan, sestry syn zámožného měšťana pasowaného na rytířstwí, jak se nejwíce podobá Jindřicha ze Cách, který jej byl přijal za swého a konaje rozličná poselstwí we službě králowské měl jej co jinocha s sebau na delších cestách po Francauzích, Španělích a Italii, ano i na pauti do Jerusalema.[75]) Poněwadž co kněz sám nebojowal, nenosil také odění rytířského, nýbrž w tlustém kabátě stawěl se w čelo wojska w bitwách.[76])

Místními heitmany Táborskými byli w čas zajetí Sigmunda Korybutowiče neb nemnoho později: w Písku Matiáš *Lauda* z Chlumčan (1427), w Prachaticích *Chwal z Machowic*, jeden z prwotních čtyr heitmanů bratrstwa (1427), w Sušici, jak se aspoň zdá, *Aleš z Žeberka* (1425),[77]) zeman z kraje Žateckého, w Domažlicích Jan *Řitka* z Bezdědic (1428), we Stříbře *Přibík z Klenowého* (1427), jakož byl města toho dobyl proti straně pod jednau, na hradě Wildšteině spolu s městem Rokycany Přibík z *Jawora* (1427) a později Olfart z Jawora seděním we Blowicích, předešlého nejspíš bratr, w Čáslawi pan Jan *Roháč* z Dubé (1427), we Slaném Oldřich *Foréř*, někdy podkomoří

[74]) W letopisech, jako zejména u Bartoška z Drahonic, nazýwá se Prokop Holý obyčejně heitmanem Táborů (capitaneus), ale w listinách přichází wšude jen názew *spráwce wojsk* (director exercitus, director communitatis Taboriensium in campo laborantis, také director *operationum* Thaboritarum — w Palackého *Urkd.* II. 144); wlastním podpisem nazýwá se sám w listině r. 1433 (*Arch. český* III. 397) spráwcem obce Táborské „polem pro jméno božie pracujície“. Rowněž nazýwá se Prokůpek listinně frater Procopius Parvus *rector* exercitus Orphanorum, r. 1433 (Palackého *Urkd.* II. 411).

[75]) Wiz o Jindřichowi ze Cách w díle II. 493.

[76]) *Kronika o Janu Žižkowi* 52.

[77]) Wiz dopis jeho daný w Sušici (w Archivu č. VI. 413), kdež se wšak podpisuje Aleš z Žeberka, *spráwce* obcí Táborských a Orebských.

1427 markrabství morawského (1427), we Mladé Boleslawi a na Michalowicích (1427) *Kunat z Počapl* odjinud z Bílkowic (w Kauřimsku), w Lipém pan Jindřich Hlawáč *Berka* z Dubé seděním na blízkém hradě *Jestřebím* (1427).

We hlawním sídle Sirotků, Hradci Králowé, zastáwal heitmanstwí častojmenowaný farář tamější *kněz Ambrož;* z jiných pak heitmanů Sirotčích po městech proslul zwláště Wilém *Jeník* z Mečkowa w Litomyšli (1427), kterýž byl roku 1420 heitmanem Táborským we Prachaticích. Krom města wládl odtamtud také někdejším zbožím biskupstwí Litomyšlského, a týmž spůsobem bylo poručeno opatstwí Podlažické s hradem Richenburkem we Chrudimsku Jakubowi *Kroměšínowi*, města pak Ronow a Přibislaw s opatstwím Wilemowským a blízkým hradem Wildenberkem čili Wildšteinem w Čáslawsku Janowi *Rušinowskému* co heitmanům. — *Kutnáhora* byla sprawowána od Táborů a Sirotků společně,[78] a měla roku 1427 dwa heitmany, Ambrože a Mikuláše, jinak nám neznámé, z nichž bezpochyby jeden byl dosazen od Táborů a jeden od Sirotků.

Se stranau Táborskau byli od prwopočátku spráteleni měšťané *Žatečtí*, přičemž nicméně zaujímali postawení zwláštní a docela samostatné. Od nich byl, ne-li dříwe, aspoň roku 1427 přijat za heitmana *Jakaubek z Wřesowic*, proslulý we wálečné wýprawě k Austí w roce předtím, kteréžto přijetí stalo se bezpochyby swobodným uzawřením obce. Tím spojila se moc Žateckých w jedno se znamenitau mocí Jakaubkowau jinak nabytau w jich sausedstwu. Bylť Jakaubek, jak zmíněno na jiném místě, již dříwe heitmanem w *Bílině* dosazeným snad prwotně od Pražanů, a již roku 1427 nazýwá se také heitmanem w *Launech*, w *Chomautowě* a we *Žluticích*, kterážto dwě města posledně řečená nejspíš wytrhnul sám zase z moci Němců neb strany pod jednau, rowněž pak wládl dílem již tehdáž, dílem snad teprw později zbožím kláštera *Teplického*, hrady *Kišperkem* arcibiskupowým čili *Supíhorau* a *Andělskau horau* w Loketsku, též městem *Austím* na Labi, které později asi tři léta po spuštění roku 1426 jest od něho znowu wyzdwiženo a osazeno.

[78]) Doklad w *Archivu českém* VI. 420.

Kromě pánů a zemanů, kteří stáli se stranau Táborskau, 1427
byť newšichni oprawdowě se znali ke zwláštnostem jejím náboženským, bylo mnohem wíce jiných, kteří se přidrželi přijímání pod obojí spůsobau a druhých artikulů Pražských w tom smyslu, který zastáwali mistři Pražští. Mezi nimi byli z panstwa nejčelnější *Hynek Krušina* z Lichtenburka seděním na *Kumburce* u Jičína a na *Wysoké*, *Jindřich z Wartenberka* syn páně Čeňkůw a dědic rozsáhlých jeho statků s hrady *Weliší*, *Bradau* a *Lipnicí* a s městy *Jičínem*, *Bydžowem* a *Weselau*, pan *Smil Holický* ze Šternberka seděním na *Zaječicích* w Kauřimsku (nedaleko Pyšel), páni ze *Zwířetic* w Boleslawsku, páni z *Chlumu* a na *Košenberce* w Chrudimsku, pan *Hynce Ptaček z Pirkšteina* a z *Rataj* nad Sázawau s hradem *Polnau* w Čáslawsku při hranicích morawských, pan *Hynek z Waldšteina* čili z Kolšteina, jenž po wzdálení swém od heitmanstwí w Praze přebýwal jak se zdá na zámku *Kamýku* u Litoměřic; ze stawu zemanského *Diwiš Bořek* z Miletínka, Wilém *Kostka* z Postupic, *Jan ze Smiřic* a welké množstwí jiných w rozličných krajinách, ale zwláště we wýchodních a středních částech země české.

Swržením Sigmunda Korybutowiče pozbyla četná tato strana na onen čas wšeliké zřízené jednoty mezi sebau, a znepřátelila se pro skutek ten s Pražany, ježto přednější mužowé její nechtěli se hned odříci zajatého knížete, nýbrž zanášeli se úmyslem, aby jej wyswobodili. Pražané utrpěli tím bezpochyby hned welkau ujmu na swém panstwí nad několika oněmi městy králowskými, nad nimiž wykonáwal kníže Sigmund moc od nich na sebe přenesenau; neb heitmani w nich dosazení sotwa wšichni byli wolni, prokazowati zase obci Pražské poslušenstwí jako před přijmutím Sigmunda Korybutowiče za wládaře. Byltě posud ještě heitmanem prwotně od Pražanů dosazeným we *Chrudimi* Diwiš *Bořek* z Miletínka seděním na hradě *Kunětickém*, který nejspíš od něho byl nowě wystawen, a rowněž na *Mělníce Jan Smiřický*, jejž byl také arcibiskup Konrad přijal k ochraně swé za heitmana na swém zboží *Raudnickém*. Obadwa wystaupili proti Pražanům brzy

1427 potom zjewně nepřátelsky. W *Litoměřicích* byl roku 1427 a snad již dříwe heitmanem *Jan Kaplíř*, w *Poličce* heitmani dwa řečení *Selata*, o jichžto chowání w čase tom nemáme žádné zpráwy; w *Kolíně* wšak wytrhlo se sausedstwo tamější z moci Pražanů, a zwolilo si za heitmana zřejmého staupence krále Sigmunda, pana Haška z Waldšteina, zemského heitmana morawského, který držel tehdáž hrad Žleby w blízkém kraji Čáslawském.[79])

Proti weškeré straně pod obojí zůstáwala *strana pod jednau* pořád ještě dosti mocná w zemi, hledí-li se na welký počet panských rodů, které se jí přídržely, a na množstwí pewných hradů, kterými wládla. Moc tato byla wšak ochromena strachem před wítěznými wojsky bratrstew, jímž wětší část těchto pánů a hradů byli přinuceni zawírati příměří a připauštěti prowozowání náboženstwí strany pod obojí na statcích příslušných ano i wstupowání poddaných lidí swých do Táborských wojsk, která se tudy w čas potřeby walně sesilowala w počtu, kdekoli se jim hodilo.

Nejwytrwalejší w odporu proti straně pod obojí byl *landfrid Plzenský*, to jest jistý počet pánů a měst kraje Plzenského a některých jiných blíže přísedících, kteří ještě po bitwě u Austí roku předešlého byli zawřeli znowu jednotu mezi sebau k společnému odpírání kacířům (1426 28 Října). Byli to páni Hynek *Krušina ze Šwamberka*, bratr Bohuslawa ze Šwamberka, někdy heitmana Táborského, s hradem *Krasikowem* čili Šwamberkem, který se byl dostal w jeho moc z rukau Táborů, a s jiným hradem *Borem* w krajině za Stříbrem, pan Henrich z *Plawna* s hrady *Kynžwartem* a *Bečowem* w Loketsku, Hen-

[79]) Pro poznání tehdejšího stawu wěcí jest důležitý popis heitmanů Táborských a Pražských w jednotliwých králowských městech, jejž uweřejnil Besold z archiwu Ansbašského (*König Sigmund und die Reichskriege* gegen die Husiten II. 163). Tam mezi jinými se udáwá: Zu Policz (rozuměj w Poličce) die genante Selata sein hauptleute. Jeden z nich snad byl Johannes Sele de Leznicz, jejž nacházíme w létech 1431 až 1433 co držitele domu „u wozu“ na Starém městě Pražském (wiz *Základy* &c. I. 134 číslo domu 578), kdež slowem psaným Leznicz rozumí se nejspíš wesnice Lezník u Poličky.

rich z *Elsterberka* w Míšni s hradem *Planau* blíž Tachowa, 1427
klášterem *Kladrubským*, na Tábořích neznámo kdy a jak zase wydobytým, a blízkým hradem *Prostiboří*, *Wilém z Risenberka* s hradem téhož jména u Domažlic a *Świhowem* od Táborů rozbořeným i *Skálau* w krajině mezi Plzní a Klatowy, Jan z *Ruupowa* s hradem téhož jména od Šwihowa na půlnoc, Purkart a Jan bratří z *Kolowrat* seděním na *Bezdružicích* nedaleko Krasikowa, *Zdeněk z Držtky* purkrabí na *Týně Horšowském*, Burian a Jan bratří z *Gutšteina* s hradem tohoto jména blíž Krasikowa a s jiným hradem *Bělau* odtamtud stranau k Plasům, *Wilém z Nečtin* w též krajině s jiným hradem *Kornberkem* blíž ku Plzni, Iwan z Nečtin seděním na hradě *Bubně* nad řekau Mží w krajině mezi Plzní a Stříbrem, Jindřich z Metelska purkrabí na *Tachově* a Jindřich Žito z Jiwian purkrabí na *Přimdě* hradech králowských, Jan Štěpanowec z *Wrtba* s hradem toho jména nedaleko Bělé, Sezema z *Kocowa* nedaleko Tachowa a Bušek *Calta* z Kamennéhory u Nečtin s hradem *Rabšteinem* w též krajině; k tomu města *Plzeň* a *Tachow*.

Byla to celá část kraje Plzenského, wztahující se od Plzně samé na západ až ke hranicům baworským a na půlnoc až do některé části Loketska; toliko byli do ní Táboři krátce před umluwau oné jednoty zarazili klín dobytím města Stříbra Přibíkem z Klenowého. Hrady Risenberk a Šwihow byly na jižní straně krajnými strážemi landfridu proti Táborským Domažlicům a Klatowům, hrady *Radyně* a *Lopata* stály nejwýchodněji proti posádkám Táborů w Rokycanech a na Wilšteině. Pan Hynek Krušina ze Šwamberka byl představeným jednoty pod názwem správce čili *heitmana kraje* Plzenského, jemuž byli přidáni k radě Purkart z Kolowrat, Burian z Gutšteina, Jindřich z Jiwian a Jan Štěpanowec z Wrtba.

Spolu s landfridem Plzenským setrwáwalo we stawu wálky také celé *Loketsko* wedením *Půty z Ilburka*, držitele města i hradu Lokte, jakož i město a krajina *Chebská*, jimž bylo Plzensko se strany jižní mocnau ohradau. Naproti tomu w celé krajině od Plzenska na wýchod hlaub ke wnitřku země se wztahující stáli páni strany pod jednau i purkrabí a jiní

1427 držitelé hradů králowských we příměří s Tábory a s celau stranau pod obojí; totiž zejména bratří z *Kolowrat*, Fridrich s hradem *Libšteinem* a Hanuš se swým hradem *Krašowem* i s hrady králowskými *Žebrákem* a *Točníkem*, pan Zdeněk z *Rožmitála* seděním na *Zbiroze*, Habart z *Adlar* seděním na *Řebříce* blíž Zbiroha a Točníka, odtud pak něco dále k půlnoční straně pan *Aleš Holický* ze Šternberka s hrady *Týřowem* a *Křiwoklátem*, a blízký jeho sansed na hradě *Krakowci Jindřich z Lažan*, syn někdejšího hostitele Husowa, též Ondřej *Huler* bratr někdy Sigmunda podkomořího seděním na *Hořowicích*, *Jan z Lestkowa* seděním na *Waldece*, a nejblíže odtud ku Praze purkrabí *Karlšteinský* Zdeněk *Tluksa* z Buřenic s hradem tímto i s twrzemi zemanů k němu příslušných, jakož we *Tmani*, w *Třebotowě*, w *Tachlowicích*, w *Hostiwicích*, w *Lidici*.

We wšech jiných částech země držela se strana pod jednau hlawně jen blíž při hranicích zemských, kdež požíwala dílem pomoci z ciziny. W kraji Žateckém, kdež wládl Jakaubek ze Wřesowic čili z Bíliny, zachowalo se proti němu při straně pod jednau město *Kadaň*, a od něho na půlnoc hrad *Hasištein* pana Nikolaje z Lobkowic, a na západ *Egerberk* pana Wenta z Ilburka a *Šumburk* i *Piršenštein* pana Wiléma z Šumburka.

W Litoměřicku zůstáwalo po dobytí Austí město *Most* s hradem Mostským a s hradem Risenburkem čili *Osekem* w moci *Míšňanů*, wedlé nichž byli z panstwa strany pod jednau blízkými sausedy tamějších sídel Jakaubka Bílinského Hanuš z *Koldic* na hradě *Krupce* za Teplicí, *Albrecht z Dubé* zemský přewor řádu rytířů německých na *Kostomlatech* nedaleko Bíliny, a wzdáleněji od pomezí při řece Ohři pan *Wilém Zajíc* na *Hasenburce* a *Mikuláš* z Hasenburka na *Budyni*; w krajině pak za Labem na straně wýchodní sídlil pan Aleš z Dubé na *Uštku* nedaleko Kalicha někdy Žižkowa, a pan Hynek Berka z Dubé na *Šarfšteině* u Benešowa. Dále odtud na wýchod měla posádka Táborská w Lipém mocné nepřátely w sausedstwu swém w Litoměřicku a Boleslawsku pana *Jana z Wartenberka* s hrady *Ronowem* u Stolinek, *Wartenberkem*, *Ralskem* a *Lem-*

berkem a pana Jana staršího z *Michalowic* s *Bezdězem* a *Nowýmzámkem*; od nichžto dále při půlnočním pomezí zemském k Žitawsku sídlili ze strany pod jednau pan Jaroslaw z Dubé na *Milšteině* a pan Hynek Berka, bratr Šarfšteinského, na *Tolšteině* a na *Hohenšteině* čili Holšteině za nynějším pomezím země české při Labi, wýchodně pak nedaleko Wartenberka pan Petr Wartenberský na *Děwíně*. Jižněji od Bezděze měla strana pod jednau w Boleslawsku hrady *Hausku* pana Jindřicha Berky z Dubé, *Kokořín* za Mělníkem pana Alše Škopka z Dubé, *Kowaň* u Mladé Boleslawě pana Bohuše Kowanského seděním na Fridšteině a *Dražice* u Benátek, rowněž pana Alše Škopka z Dubé. 1427

We wýchodních částech kraje Boleslawského měl w nedalekém sausedstwu bratří Walečowských z bratrstwa Sirotčího pan *Mikuláš z Hasenburka*, jenž seděl na Budyni, hrad *Kost*. Nedaleko od něho zachowal se pan *Otto z Bergowa* na strmém hradě swém na *Troskách*; a také na několika hradech za Turnowem byli páni strany pod jednau, jakož na *Fridšteině*, na *Rotšteině* a nejspíš několika jiných, o kterých se nedějí zmínky dost jasné. Slabší byla strana pod jednau w rozsáhlém kraji Hradeckém (ku kterému náleželo tehdáž celé pozdější Bydžowsko). Tam sídlil w krajině mezi Jičínem a Hostinným pan Jarek z *Pecky* na hradě tohoto jména, maje ze všech stran za sausedy pány a zemany strany pod obojí, a zwláště z bratrstwa Sirotčího, dále na wýchod pan *Hynek z Čerwenéhory* nad řekau Aupau w sausedstwu hlawních sídel Sirotků, a při hranici slezské na půlnoci bratr jeho Hynek na *Abersbachu*. Nedaleko odtud požíwal posud klášter *Braumowský* ochrany ze Slezska a z Kladska. Při hranicích *hrabstwí Kladského*, kterým wládl pan *Půta z Častolowic*, zachowal se stálý druh jeho *Jan Městecký* čili Opočenský po ztrátě hlawního sídla swého Opočna ještě w držení hradu swého *Frimburka*, a obadwa tito páni zůstáwali také mocni w krajině nad oběma Orlicemi, kdež Jan *Městecký* držel hrady *Žampach* a *Landsberk*, Půta pak Častolowický krom *Častolowic Potštein*. O Landsberku, jehož dobyli roku 1425 Sirotci, není nám známo, jak se od té doby dostal zase w moc Jana Městeckého. Žampacha a Potšteina zdá se jako by

1427 se dwa tito páni byli zmocnili proti držitelům strany pod obojí a o ně se rozdělili.

W celé jihowýchodní části země české od těchto krajin nad Orlicí až ku podkraji Lužnice, kdež se nacházelo hlawní sídlo Táborů, nebylo než několik hradů panských a králowských po různu stojících, wětším dílem u welkém wzdálí od sebe, kterými ještě wládla strana pod jednau, jakož we Chrudimsku Nowéhrady čili *Božídům* pana Půty z Častolowic blíž Richemburka někdy páně Flaškowa; w Čáslawsku *Žleby*, které držel pan *Hašek Ostrowský* z Waldšteina jinak z Dětenic, sprowěřiw se s hradem tím buď Pražanům, buď obdržew jej pod správu od krále Sigmunda, a *Lichtenburk*, jímž wládl pan Jan Opočenský rowněž nejspíš poručením sobě od krále Sigmunda; neb oba tyto hrady byly, jak wyprawowáno, roku 1421 dobyty od Pražanů, neznámo pak, jak dlauho se zachowaly w jich moci; možná, že Lichtenburk již ku konci téhož roku wzdal se zase Sigmundowi, když král mocně táhl k Hoře Kutné; w Bechyňsku hrad *Chaustník* pana Oldřicha Rosenberského a *Bechyně* pana Hynka z Lažan; w Prachensku *Zwíkow*, na němž byl purkrabím králowským Jan *Hájek z Hodětína*, někdy podkomoří; w Budějowicku *Hluboká*, kterau držel rowněž co purkrabí králowský pan Mikuláš z Lobkowic odjinud z Hasišteina.

Mocného nepřítele, který wšak jako hrady tyto posledněji řečené zachowáwal již od delšího času příměří, měli Táboři za zády swými w nejjižnějších končinách země při hranici rakauské, pana *Oldřicha z Rosenberka* s hrady a městy jeho *Krumlowem*, *Třeboní*, *Welešínem*, *Rosenberkem*, *Wítkowým Kamenem*, *Maidšteinem*, *Helfenburkem*. Také pak dále na západ odtud we Prachensku bylo několik pánů strany pod jednau uprostřed mezi tamějšími městy Táborů, jakož Kunat Kaplíř ze Sulejowic seděním na *Winterberce*, Jan mladší z Michalowic weliký mistr *Strakonický*, pan Jan z *Rabí*, pan Jan z Rožmitála seděním na *Blatné*. I tito wšak wesměs stáli s nimi již od delšího času we příměří.

W čase když byl Sigmund Korybutowič zajat od Pražanů, počalo se práwě zase strojiti k wětšímu zewnějšímu útoku na

Čechy. Přičiněním totiž papeže Martina i krále Sigmunda sešel 1427
se jen w málo dnech potom (27 Dubna) sněm říšský we *Frankfurtě*, na kterém již dne 4 Kwětna toho roku uzawřeno předsewzíti welkau wálečnau wýprawu proti Husitům. Opět jako roku předešlého stalo se usnešení, aby bylo stejným časem ze čtyr stran udeřeno na Čechy. Od západu měli sebrati pole čtyři kurfirstowé od Rýna se wšemi jinými stawy říšskými we Šwábích, w Elsasu, we Francích a w Bawořích, od půlnoci wéwoda Fridrich saský a markrabí míšenský s jinými sausedy, od wýchodu knížata slezští s městy a šlechtau té země, od jihu pak wéwoda rakauský Albrecht se strýci swými, s arcibiskupem Salzburským a s lidem krále Sigmunda. Sebrání mělo se státi při pomezí českém w den sw. Petra a Pawla (29 Čw.); k čemuž knížata a stawowé ze západního Německa položili sobě místo u Cheba nebo na blízku toho města; ti kteří byli přikázáni k wéwodowi saskému, měli se sejíti u města jeho Freiberka w Míšni. Strana pod jednau w Čechách měla býti wyzwána, aby se k wálečnému předsewzetí tomuto připojila.

Dříw než mohly nálezy sněmu Frankfurtského býti w Čechách známy, připrawili se Táboři a Sirotci, newelmi dlauho po swém wítězstwí nad Rakušany u Swětlé, k tažení wálečnému na jinau ze čtyr stran, odkud mělo se státi wtrhnutí do Čech. Sebrawše se nejspíš u Lipé, jakožto nejkrajnějšího stanowiště swého při pomezí lužickém, wtrhli dne 10 Kwětna přes hory do krajiny *Žitawské* a odtud dále s welkými záhubami až na blízko Zhořelce. Žitawané, wypadše z města, jsau poraženi na útěk a stiháni až ke branám (11 Kw.), potom zlaupena městečka *Hiršfeld*, *Ostroh*, *Bärnstat* i s okolím. Od pewnějšího Zhořelce zabočili Čechowé na wýchod, porazili rytíře *Hartunga Kluksa* s 300 jízdnými nedaleko *Lubna*, kterémužto městu chtěl přispěti ku pomoci (15 Kw.), dobyli hned nazejtří města tohoto s welkým krweprolitím (16 Kw.), a obrátili se odtud dále do *Slezska*. Zároweň wytáhla města Sirotčí, Hradec Králowé, Jaroměř a Dwůr proti jednomu z auhlawních nepřátel swých we swém kraji, panu Hynkowi z Dubé, a oblehli hrad jeho *Červenauhoru*, k čemuž připojili se k nim také Náchodští

1427 z hradu a města někdy páně Viktorinowa z Poděbrad a pan Mates Salawa ze Skal čili z Katzenšteina za Starkowem.

We Slezsku položili se Čechowé nejprw u města *Lemberka*, a porazili před samými zdmi městskými opět zástup 300 mužů, který wyprawen od wětšího wojska slezského stojícího u Goldberka chtěl do města se dostati k sesílení obhájců; po tomto wšak boji nechali Lemberka, a táhli dále na wýchod proti wojsku práwě zmíněnému. Slezáci wytáhli wstříc proti nim; ale když se k wojsku českému přiblížili, chopil se jich strach, a dali se na útěk přes Goldberk. Čechowé hbitě je stihali, a wskočili w patách za nimi do města, wydrancowali je, a pobili welkau část obywatelů (19 Kw.). Majíce welkau a bohatau kořist z krajin, kterými protáhli, od zlata, od stříbra, rauch a kněh, zwláště wšak welká stáda howězího dobytka, dali se s ní odtud na zpátečné tažení do Čech okolo Jawora, Bolkenhaina a Landshuta cestau přes hory k Trutnowu. Odtud obrátilo se wojsko Sirotčí k Čerwenéhoře, a pomáhalo swým k dobytí hradu tohoto; Táboři zatím, táhnauce přes *Jaroměř*, zmocnili se zrádným spůsobem města tohoto proti Sirotkům, wložiwše do něho posádku swau a wypowěděwše kněze Sirotčího i dosadiwše swého ku kostelu na jeho místě. Neznámo, stalo-li se to w dorozumění s obywatelstwem čili proti wůli jeho, ani zdali z toho mezi oběma bratrstwy wznikla jaká wětší roztrž. Čerwenáhora po příchodu polního wojska Sirotčího nemohla obléhajícím odolati. Již po několika dnech wzdala se posádka umluwau za swobodný odchod (8 Čw.), a hrad jest wypálen a zbořen. Zatím wojsko Táborské zaměřilo do kraje Čáslawského, a wzalo předse obležení *Žleb*, hradu a města, které, jak wýše zmíněno, držel pan Hašek z Waldšteina. Obležení trwalo jen asi tři neděle w prudké střelbě na hrad z welkých praků i pušek; město hned při prwním útoku bylo wypáleno; posádka hradská pak wzdala se w den sw. Jana Křtitele (24 Čw.) umluwau, dle které wšichni hradští i městští směli swobodně odejíti. Táboři hrad ihned zapálili a potom rozbořili.

W Praze zemřel toho času o Letnicích (8 Čw.) hrabě z *Hardeka*, zajatý přede dwěma léty při dobytí Retče, u wě-

zení swém na hradě, nemoha nebo nechtěje se z něho wykaupiti 1427
summau peněz, která na něm byla žádána. Pražané litowali ho; neb obecně prawilo se prý o něm, že byl člowěk welmi šlechetný a na Čechy laskawý, aniž wíme, na čem se přízniwé toto mínění o něm zakládalo. Pohříchu newyprawují nám letopisci ničeho o jiných wěcech, co se tehdáž dálo w Praze. Jen ze zpráw některých dosti nejasných dowídáme se, že byla toho času nesjednocenost mezi měšťany, pocházející owšem ze zajetí knížete Sigmunda a z wypowědění kněží strany Příbramowy, na kteraužto nesjednocenost skládaly se i naděje w cizině, když se již konaly přípravy k nowému křížowému tažení z Německa. Mělť *kurfirst brandenburský* Fridrich tajného jednatele swého w Čechách, který jej ubezpečowal, že podaří-li se mu s wojskem křižáckým dobyti Slaného, Praha w nesjednocenosti té bude mu wzdána bez nesnáze. Jednatel ten dorozuměl se s některými z nejpřednějších staupenců knížete Sigmunda Korybutowiče, kteří pro zajetí jeho byli w nenáwisti se stranau tehdáž panující w Praze. Dwa z nich slibowali kurfirstowi, až by wtrhnul do země, odewzdati jemu zámky, které se nacházely w jich moci, zejména Raudnici, Mělník, Lobkowice a Taušeň.[80]) Patrně byl jedním z nich Jan Smiřický; neb on držel tehdáž Raudnici od arcibiskupa a Mělník od Pražanů; druhý byl snad Diwiš Bořek z Miletínka.[81]) Též slibowali mu zjewiti rady wzaté o obranu země, odlauditi straně druhé asi 1000 dobrých jezdců, když by jim ihned poslal potřebné k tomu peníze, a

[80]) Dopis zmíněného jednatele wydaný Besoldem (II. 161) jmenuje krom toho „Stieniczie", což jest nějaké chybné psaní.

[81]) Jednatel práwě zmíněný píše kurfirstowi: Gnediger herre! Als mich Ewer gnad geschickt hat zu dem B. &c. Jest welmi podobné, že tento B. byl Bořek, protože jej brzy shledáme mezi zjewnými nepřátely Pražanů; on snad držel Taušeň (dobytau na p. Janowi z Michalowic roku 1421) a Lobkowice od obce Pražské. Jest sice w odporu s tím seznam jistých osob wydaný Besoldem w knize zmíněné (II. 167) pod nadpisem *Verzeichniss böhmischer royalisten*, kdež na předním místě stojí: Der erzbischoff mit her Johan Mirsiczky, Rudenicz slosse und stadt, Melnnik, Luppotobicz (čti: Lobkowicz) ein slosse, Tuschyn; z čehož by se zdálo, že i Lobkowice a Taušeň držel Jan Smiřický; ale seznam ten obsahuje i jiné patrné omyly.

1427 časem swým odebrati se k němu a poraditi, jak by měli Němci dobýwati wozowé hradby české. Přitom dáwána kurfirstowi rada, aby psal smířliwá psaní Pražanům, Žateckým a Launským, jakož také arcibiskupu Konradowi, Janowi Smiřickému, Wilémowi Kostkowi, Hynkowi z Kolšteina, Diwiši Bořkowi, Přibíkowi z Klenowého, Petrowi Zmrzlíkowi na Orlíce a Černínowi z Wysoké.[82])

K účelu témuž, ku kterému směřowalo zrádné toto wyjednáwání, wynasnažowal se pan *Hynek z Kolšteina* ze swého tehdejšího bydliště w kraji Litoměřickém wšemožně, prostředkem strany w měšťanstwu Pražském přející knížeti Sigmundowi zameziti uzawření obce, aby se Praha strojila we spolku s Tábory a Sirotky k obraně země proti cizím nepřátelům. I on wyhledáwal spojení s cizinci. Prostřednictwím Hanuše Welfla z Warnsdorfa, heitmana na Slaupě čili Pirkšteině blíž hranic zemských proti Žitawsku, žádal foita Šestiměstského Hanuše z Polenska a foita řádu rytířů německých w Žitawě Gotfrida Rodenberka, aby se s ním sešli k saukromému promluwení w některém místě w horách. Od něho i jiných bylo praweno Welflowi, kterak by bylo škoda pro Němce, že byl kníže Sigmund zajat, neb že byl silně nakloněn k jich straně. Jest widěti z toho, že se pánům těmto nejpředněji jednalo o wyswobození Sigmunda Korybutowiče z jeho zajetí (o jehož místě pořád ještě newěděli), a že k tomu cíli byli hotowi wydati zemi w největší nebezpečenstwí. K sjezdu wšak, kterého si přál pan Hynek z Kolšteina, nepřišlo, poněwadž Hanuš z Polenska nechtěl k němu swoliti, snad z nedůwěry.[83])

Když se kuly tyto zrady, počínala se w druhé polowici měsíce Červena již sbírati wojska německá ze západních krajin říše ku pomezí českému. Kurfirst brandenburský Fridrich, hotowě se s jinými k osobnímu wytažení do pole z obyčejného

[82]) W dopise zmíněného jednatele wydaném od Besolda (*K. Sigm. und die Reichskriege* &c.) II. 161 píše se: item Carsy, Wissoka, což asi nejspíš hodí se na zemana tohoto, jenž se w potomních létech připomíná častěji.

[83]) Wiz o tom dopis Rodenberka w Palackého *Urkd.* I. 523.

sídla swého Normberka, kdež byl purkrabím, dle rady swrchu 1427
zmíněné wydal odtamtud *dopis ku Pražanům*, *k Žateckým* a nepochybně k jiným wýše jmenowaným dne 25 Červma, kterým wyslowuje jednak nechuť z wěcí, které se dály w Čechách proti církwi a náboženstwí, jednak wděčnau prý náklonnost ku králowstwí tomuto za dobrodiní užitá od panowníků českých, a připomínaje šťastný staw země české za časů minulých, wyzýwal je, jakož by jistě mnozí z nich přáli sobě nawrácení dobrých časů w pokoji a w dobrém pořádku křesťanském, aby mu oznámili spůsob a prostředky, kterými by se nowé krweprolití mohlo zabrániti, a slibowal ochotně k tomu se přičiniti radau i pomocí.

Strana, na kterau se přitom počítalo, žeby chtěla na místě mužného postawení se k obraně podati ruky k wyjednáwání, při kterém zrowna w takowých okolnostech nemohlo býti naděje na dobrý zdar leč zapřením wšeho, oč se straně pod obojí jednalo, prokázala se wšak w Praze býti příliš slabá proti straně panující. Osamotnělost Pražanů, která je měla učiniti málomyslnými, když se jich stranili šlechtici příchylní k zajatému někdejšímu wládaři, měla opačný účinek. Pohnulať stranu wládnaucí w obcích Pražských, když se jednalo o obranu země, odložiti na čas různice swé s Tábory a Sirotky a spojiti se s nimi k odražení cizích nepřátel. Umluwa o to stala se již něco dříwe než psal Fridrich brandenburský, na sjezdě, jenž držán byl w některém místě mezi Prahau a Slaným, kteréžto město, jak jinde ukázáno, bylo w moci Táborů.[84]) Následkem toho odpowěděli Pražané kurfirstowi Fridrichowi listem dne 5 Čerwence, kterým jemu welmi wraucně děkowali za dobrau wůli, ale we wěci samé odwoláwali se na celau stranu swau, nechtíce ničeho uzawírati bez společné rady „pánů a obce rytířské“. Po uradění takowém, ku kterému wšak jistě na ten čas nepřišlo, slibowali dáti rychlau konečnau odpowěd. W týž smysl odpowěděli Žatečtí (6 Čwce.), s ohražením se wšak proti nařčení z bludů neb nepořádků, žádajíce, aby kníže w tom newěřil kněžím hrdým a smilným; neb že oni nikterak

[84]) Wiz dopis jednatele kurfirstowa častěji wzpomenutý u Besolda II. 162.

1427 nejsau proti církwi prwotní, nýbrž jí se sprawují dle wší swé možnosti.

Dle umluwy s Pražany zdwihli se *Táboři* hned po dobytí Žleb odtamtud we směru ku Praze, sbírajíce na cestě lid sedlský odewšad k rozmnožení počtu swého wojska; a rowněž čile hotowili se do pole *Sirotci*. Těchto přitáhlo prwní oddělení již dne 12 Července ku Praze; a poněwadž bylo ujednáno, aby Prahau táhli, ale nezdržowali se we městě a neobtěžowali obywatelů, protáhli městem s korauhwemi wlajícími asi s třemi sty wozů pokojně a w nejlepším pořádku, i učinili sobě ležení na *Bílé hoře*. Nazejtří, dne 13 Července, přitáhli ostatní Sirotci s 200 wozy; jimž dopuštěno zůstati we městě přes noc. Wloženi jsau do Nowého města, odkudž druhého dne (14 Července) před polednem odtáhli a spojili se se swými. Dne 15 Července přitáhl *Prokop Holý* s hlawním wojskem Táborským, které bylo obléhalo Žleby, w počtu 10.000 mužů s 200 wozy. I jemu otewřeno jest město, a lid jeho rozložen po Starém, po Nowém městě i po Malé straně. Pobyw we městě dwa dni, umluwil se s Pražany auplněji o spolek, který měl býti mezi nimi a bratřími. Dne 17 Července odtáhl dále, a hned téhož dne přijeli do Prahy někteří páni *morawští* s lidem swým, jakož pan Wácslaw Strážnický, Hlawáč z Mitrowa a Arnošt Leskowec, též pan *Menhart z Hradce*, kterého strach před Tábory jakožto blízkými sausedy jeho doháněl, že neodepřel účastniti se společné wýprawy. Páni tito se připojili k *wojsku Pražskému*, které konečně hned druhého dne potom (18 Července) wytáhlo rowněž do pole. Z českých pánů strany pod obojí krom Menharta z Hradce žádný jiný znamenitější neúčastnil se wýprawy. Ale spolek Pražanů s Tábory naplnil je strachem, a pomátl zrádné jejich úmysly o spojení se s cizím nepřítelem, k jichž wywedení také neudála se jim příležitost.[85])

[85]) O Hynkowi z Kolšteina powěděl Welfl z Warnsdorfa Rodenberkowi „wy das her Heynke gancz unde gross off unser seyte ist, der Cristen, unde sich zcu mole ungerne voreynen welde mit den Thaborn; sint deme mole das her czu nymande czuflucht mag gehaben, der in retten

Wojsko knížat a měst říšských ze západního Německa 1427
sebralo se w posledních dnech měsíce Června a w prwním témdni měsíce Července u weliké síle při pomezí českém, ale předce ne w takém počtu, jak se bylo očekáwalo. Prwní byl na ustanoweném místě, totiž u *Cheba*, kurfirst *Fridrich brandenburský* a s ním biskupowé Bamberský a Würzburský s lidem swým. W Chebě wšak se několik dní zdrželi, aby se dočkali zpráw o jiných knížatech a stawích říšských, kudy by táhli. Tito strhli swau moc jižněji we hromadu u města *Waidy* wrchním wedením *Otty* arcibiskupa *Trierského*. S ním byli biskupowé Speyerský a Augsburský a wéwodowé bawořští Jindřich, Jan a Otto. Fridrich brandenburský, zwěděw o tom, zajel osobně k nim do Waidy, kdež stala se umluwa, aby druhé toto wojsko arcibiskupa Trierského táhlo na Tachow, Fridrich brandenburský pak s wojskem swým aby od Cheba táhl dále přes Ostrow čili Šlakenwerd se záměrem, aby se mohl spojiti s jiným welkým wojskem říšským, které měl dle nálezů sněmu Frankfurtského Fridrich wéwoda saský a markrabí míšenský wésti do Čech ze sewerního Německa. Zamýšlelo se potom nepochybně spojení wšech těchto tří wojsk a tažení jich na Prahu přes Slaný, jak se k tomu wztahowaly wýzwědy a námluwy tajného jednatele brandenburského wýše wzpomenuté. Kurfirst brandenburský žádal k tomu cíli *Fridricha míšenského* poselstwím, aby se hleděl spojiti s ním u hradu Mašťowa. Ale markrabí dal mu za odpowěď, že wšichni knížata a města, kteří dle nálezu sněmu říšského měli k němu přiraziti, odřekli mu toho pod wýmluwami; on sám že jest nemocen, a tak že míní toliko se swau wlastní mocí wyprawiti do pole syna swého, a wšak ku Kadani. Naděje w silné udeření na Čechy s půlnoční strany byly tudy zmařeny. Kurfirst brandenburský spokojil se nabídnutím markrabí míšenského, a táhl tedy we směru sewerowýchodním až ku *Kadani*. Tam se s ním spojil mladý Míšenský, wedlé něhož sprawowal wojsko jeho hrabě ze Schwarz-

mochte, so mus her sich mit in eynen wedir seinen willen". Že se wšak proto předce neúčastnil wýprawy spolu s Pražany, wyswítá zřejmě z potomních příběhů.

1427 burka. Odtud teprw dali se na pochod k *Mašťowu* a ke *Žluticům*, a obě místa dostala se w jich moc. Ze Žlutic ustaupil *Jakaubek Bílinský* s lidem swým bez boje, nemaje naděje, žeby odolal, a kurfirst Fridrich odewzdal město toto panu *Alšowi Holickému* ze Šternberka, který je jindy některý čas byl držel.

Wojsko wedené arcibiskupem Trierským a wéwodami baworskými přitáhlo zatím k *Tachowu*, kdež arcibiskup uwítán byl s welkau sláwau, a odtamtud pokročilo we směru umluweném s kurfirstem brandenburským až ku *Plané*, kdež leželo dne 14 Čerwence. Ale wůdci jeho a zejména arcibiskup Otto změnili brzy swůj úmysl, a na místo co měli spojiti se s Brandenburskými a se Sasy k tažení na Prahu, uzawřeli obrátiti se ke *Stříbru* a pokusiti se o dobytí města tohoto. Stalo se to snad ku přání pánů pod jednau w kraji Plzenském, kterým posádka Táborská we Stříbře byla stálým postrachem. Oznámiwše o tom kurfirstowi brandenburskému, žádali, aby i on s wojskem swým k nim se připojil. Kurfirst Fridrich byl tím nemile překwapen; ale nechtěje rušiti sjednocenost, swolil, a obrátil se s wojskem swým od Žlutic rowněž ke Stříbru. Město bylo obklíčeno dne 23 Čerwence, a brzy sestředila se celá wojenská moc Němců okolo něho. K obléhajícím připojili se také páni a města landfridu Plzenského, mezi nimi zejména Hynek Krušina ze Šwamberka co heitman, Wilém Šwihowský z Risenberka, měšťané Plzenští a Tachowští s lidem swým. Weškerá moc čítala prý 80.000 jízdných a tolikéž asi pěších, ač zdá se to býti udání přehnané. Z ležení u Stříbra dali knížata prostředkem pánů, kteří byli s nimi, napomínati důtkliwě také jiných pánů českých strany pod jednau, a jmenowitě pana Oldřicha Rosenberského, aby wypowěděli straně protiwné wšeliké umluwy o příměří a bránili lidem swým množiti počet bojowníků jejích.[86])

We Stříbře zawřel se k hájení wydobytel města tohoto Přibík z Klenowého, a jemu, když již město dílem bylo obehnáno od Němců, přispěl ku pomoci pan Petr Zmrzlík. Oba

[86]) Wiz psaní pana Jana z Risenberka na Rabí k Oldřichowi Rosenberskému w Palackého *Archiwu českém* III. 304.

měli dohromady 200 jízdných. Po několika dnech roznemohl 1427
se w ležení německém poněkud kurfirst brandenburský; pročež k radě druhých knížat odebral se do Tachowa, aby si dal pomáhati od lékařů; zůstawil však branný lid swůj wedením Jindřicha Plawenského před Stříbrem. Wojsko obléhající předně střílelo na město z welkých děl, a konalo jiné příprawy s welkým úsilím, při čemž zwláště 3000 střelců wyprawených od měst pomořských konalo důležité služby. Po uplynutí jednoho týhodne byla značná část zdí městských střelbau powalena, a na druhý týden očekáwalo se hnání útokem.

Zatím wojsko Pražanů, Táborů a Sirotků přitáhlo teprw k Rokycanům, kdež čítala se weškerá síla jeho na 1500 jízdných a 16.000 mužů pěchoty s přiměřeným počtem děl a wozů wálečných. Knížata, zwěděwše o tomto příchodu Čechů, wyprawili předně Jindřicha Plawenského s 300 koni, potom Jindřicha wéwodu baworského s 3000 wpřed, aby pohyby nepřítele pozorowali. W krátce po wyprawení jich uzawřeli pak, s celým wojskem táhnauti ku předu a obležení Stříbra prozatím zanechati. W noci na 2 Srpna dali pušky, z kterých dotud na město stříleli, odkliditi a uschowati na jednom z blízkých zámků. Ráno toho dne zapáleno jest ležení a nastaupeno na pochod ku předu přes nejbližší náwrší. W tom strhnul se při ohni zmatek mezi wojenským lidem a zwláště wozataji, tak že, ač nebylo nikdež žádného nepřítele, mnozí we strachu se dali na hanebný útěk we stranu opačnau, a brzy celé wojsko příkladu bázliwých následowalo, a kwapně ustaupilo až k Tachowu. Někteří ani tam se nezastawili, nýbrž utíkali až přes hranice baworské, kdež druhého dne (3 Srpna) potkali se jmenowitě u Pernowa s žoldnéři Chebskými, kteří se nacházeli teprw na cestě k wojsku.

Do Tachowa byl mezitím přijel anglický kardinal *Jindřich* biskup *Winchesterský*, nowý papežský legat poslaný do Němec we příčině wálčení s Čechy. Nenadálý pohled na utíkající zástupy Němců spůsobil jemu i kurfirstowi Fridrichowi tudíž meškajícímu užasnutí nejwětší. Kardinal přimlauwal knížatům i wojsku co mohl, aby je od útěku odwrátil, a k napomínání

1427 jeho usnesli se knížata, spořádati znowu wojsko a táhnauti wpřed proti Čechům. Kardinal Jindřich podal Janowi wéwodowi baworskému praporec do rukau s obrazem Krista ukřižowaného, jímž mělo wojsko powzbuzowáno býti k stálosti. Ale když knížata s kardinalem ráno dne 4 Srpna wytáhli z Tachowa a s nejbližšího wrchu, přes který bylo jim táhnauti, shlédli wojsko swé, spatřili, že jim ho málo zbylo; nebo přes noc rozutíkalo se jim množstwí lidu jízdného a pěšího a zwláště také s wozy, které dle příkladu českého měly slaužiti za ohradu w boji. Poněwadž se jim moc ještě zbýwající widěla býti nedostatečná, a zwláště žeby bez wozů nebylo radno bojowati s Čechy; uzawřeli nastaupiti na zpátečné tažení, kteréž se brzy proměnilo w nezřízený *útěk*. Darmo wolal udatný rytíř Kamrowec: Newím před kým utíkati, neb newidím nižádného nepřítele. Darmo kardinal opět napomínal a prosil, aby pomněli na čest korauhwí papežských a říšských i na kříž Kristůw před nimi nesený. Když nic neprospělo, u welkém hněwu strhal korauhwe a před Němci powrhnul na zem, proklínaje zbabělost jejich; wšak w dawu obecném musil i sám utíkati.

Asi půldruhého tisíce mužů wloženo jest posádkau w Tachowě, dílem Čechowé dílem Němci, jmenowitě lidé wéwod baworských; s nimiž byli co přednější rytíř Kamrowec práwě zmíněný, pan Wilém Švihowský z Risenberka, pan Jindřich Žito z Jiwian a wíce šlechticů německých, jakož Jan z Dalberka, jeden z Erenberka a jiní. Ostatní wojsko německé wšecko bez zastawení uteklo přes les pomezní. Při wstupu do lesa zastihlo je wojsko české, které zatím rychle přitáhlo od Rokycan, a udeřiwši na zadní zástupy, způsobilo jim škodu pobráním zawazadel, hned pak téhož dne 4 Srpna počalo obléhati *Tachow*. Posádka bránila se týden we městě, jehož hradby pokládaly se za mnohem pewnější nežli Stříbrské. Po tuhé střelbě wšak, kterau město zapáleno, dobyli se Čechowé děrami prokopanými skrze zdi městské mocí downitř dne 11 Srpna. Obránci bojowali w ulicích. Tu padl Kamrowec a s ním 50 bojowníků českých a německých; ostatní konečně utekli se na *hrad Tachowský*, ale nemajíce dostatečných zásob potrawních,

musili se již po třech dnech wzdáti umluwau (14 Srp.) a podstaupiti zajetí w počtu asi 1400 mužů. Bezbrané obywatelstwo Tachowa bylo, krom některých zabitých při prwním wtrhnutí do města, od Čechů ušetřeno, do hradu a města pak potom wložena posádka Sirotků. Za kořist zwláštní znamenitosti pokládala se welká puška nalezená w Tachowě, řečená Chmelík, která byla někdy krále Wácslawa IV a po něm Sigmunda, od něhož wypůjčili ji sobě Plzenští a na tomto tažení zanechali w Tachowě. Mezi zajatými byli také páni Wilém Šwihowský a Jindřich Žito purkrabí na Přimdě. Wiléma Šwihowského wzal pan Jan Towačowský na záwazek pode ctí a pod wěrau, aby nejsa chowán we wazbě neucházel; on wšak nedbaje na slowo čestné, po několika dnech utekl z ležení, we kterém wojsko zůstalo na krátko u Tachowa, s 22 jinými a s jistým mistrem Arnoštem. 1427

Dle usnešení sněmu Frankfurtského předsewzali mezitím také knížata slezští se swé strany wpád do Čech. Táhnauce skrz hrabstwí Kladské, zaměřili předně k *Náchodu*. Proti nim postawila se hotowost kraje Hradeckého a zejména města Hradce Králowé k hájení hranic wedením Jana *Čapka ze Sán*, jednoho z heitmanů Sirotčích. Ráno dne 13 Srpna počaly se harce mezi obapolným wojskem před Náchodem, we kterých Slezáci cauwajíce stiháni jsau od Čechů, až minuli horu tuším tu, okolo které na wýchodní straně od Náchoda zahybuje se cesta na půlnoční stranu ke Hronowu. Za horau měli Slezáci silnau zálohu, ze které nenadále wyskočili na Čechy we značném wzdálí od města. Čechowé přesilau tištěni, musili utíkati zpět. Wojsko slezské běželo úprkem za nimi, tak že stěží a se ztrátau na lidech mohli se uchrániti do města, Němci pak, wpadše do předměstí, wraždili bezbrané lidi, jmenowitě mnoho lidí chudých a nemocných we špitále zabili, potom pak wypáliwše předměstí wšecka, odtáhli. Zpráwa o welkém útěku německém u Tachowa, která jich musila asi toho času dojíti, byla nejspíš pohnútkau, pro kterau od dalších útoků upustili.

Také wéwoda rakauský dle usnešení sněmu říšského měl učiniti wýprawu proti Čechům; ale nestalo se nic toho ani

1427 od něho ani se žádné jiné strany. Wnitř země přišlo několik mil od Prahy k malé potyčce mezi posádkau Karlšteinskau a posádkau Táborskau na *Ostromeči* z příčiny laupeží prowozowaných ze zámku posledněji řečeného. Zástup Karlšteinských wedený třemi panošemi, Bolechowcem, Sigmundem a Buzkem, přepadl dne 23 Srpna 13 Ostromečských, jichž wůdcem byl jakýsi Zákon, při laupeži blíž městečka Mniška, a w boji swedeném s nimi Zákona s šesti jinými zabili; šest ostatních zachránilo se útěkem, ač tři s těžkými ranami.

Když byl Tachow obléhán od Čechů, prwé město, potom hrad; nacházeli se někteří knížata němečtí, jmenowitě wéwodowé baworští, s wojenským lidem swým posawad w newelkém wzdálí od hranic českých, a domlauwali se mezi sebau, aby obleženým táhli ku pomoci. Psáno o to od jiných také Fridrichowi brandenburskému, když byl na zpátečném tažení swém we Wunsidlu, ponejprw za obležení města, podruhé když byl obléhán hrad; kurfirst pak po obakrát projewil swau ochotnost k tomu; ale po obakrát přišla zpráwa o dobytí místa dříw, než se knížata nadáli. Čechowé po dobytí Tachowa zůstali ještě několik dní ležeti před městem, nejspíš až nabyli jistoty, že se nebylo ničeho wíce od Němců obáwati. Potom táhli předně ke hradu *Raupowu*, a přinutili pana Jana z Raupowa k umluwě, dle které musil s lidem swým přidružiti se k nim na dalším wálečném tažení; odtud pak obrátili se k *Plzni*, a jali se město toto obléhati. Dobytí hlawního tohoto hradiště strany pod jednau w zemi ani tentokrát se nezdařilo; ale účinek byl, že netoliko měšťané Plzenští, nýbrž celý landfrid kraje Plzenského s heitmanem swým Hynkem Krušinau ze Šwamberka w čele, i také spolu s nimi opět purkrabí Karlšteinský Zdeslaw Tluksa z Buřenic zawřeli *příměří* s bratrstwy, Táborským i Sirotčím, a se wšemi jich příslušníky až do sw. Jiří roku příštího. Za příměří tohoto měl o wánocích držán býti sjezd pánů a zemanů landfridu Plzenského i s městem Plzní na Žebráce a sjezd heitmanů a obcí Táborské a Sirotčí i pánů, zemanů a měst k nim příslušících w Berauně, a měl se státi pokus o sjednocení we wíře spůsobem takowým, aby

od sjezdu Beraunského byli mistři a kněží té strany i s některými přednějšími swětského stawu posláni na Žebrák k hádání s mistry a kněžími strany pod jednau, a oč by se tam obě strany we wěcech wíry shodly, tomu aby se podrobili; když by se wšak dohodnutí nestalo, aby se účastníci smlauwy se strany Plzenské podrobili tomu, coby jim od mistrů a kněží strany druhé bylo dokázáno ze swatého písma, nebo když by se jim nezdálo to býti důwodné, ze swatých doktorů, kteří by písmem swým nebyli odporni písmu zákona božího, nebo i z dekretů čili práwa církewního.[87]) 1427

Nezdarem wýprawy německé do Čech byly překaženy záměry přátel zajatého knížete Sigmunda litewského o wyswobození jeho zrádným spolčením se s cizím nepřítelem. Mužowé tito wšak neustali od záměru onoho, nýbrž brzy wyhledáwali jiných cest k dosažení jeho. Pan *Hynek z Kolšteina*, který již prwé hleděl dorozumění se staupenci swými mezi Pražany, mínil se pomocí jich smělým wskočením do hlawního města zmocniti panstwí w něm a tudy na straně protiwné wynutiti propuštění Sigmunda Korybutowiče z wazby. K tomu spolčil se s ním *Jan Smiřický* a bezpochyby také Diwiš Bořek z Miletínka, který tu chwíli wládl Kolínem. Bylot mu město toto, jehož držitelem neboli heitmanem byl pan Hašek Ostrowský z Waldšteina, od pána tohoto nejspíš poručeno pod spráwu, když on sám po ztrátě Žleb nemohl snadno držeti nad ním ruku. Tu pak se podobá welmi, že byl Hašek prostředníkem, který přátelům kněžice litewského wyjednal pomoc ku předsewzetí jich od dwau nejhorliwějších staupenců krále Sigmunda we wýchodních Čechách, pana *Půty z Častolowic* a *Jana Městeckého*. Samo sebau se rozumí, že za to wstaupili w záwazky ku králi, aby byli jemu pomocni k dosažení panstwí w Čechách.

Dne 4 Září měli hlawní účastníci tajnau radu spolu w Kolíně, a we městě tom nejspíš se také sešla dílem wojenská

[87]) Den zápisu této smlauwy není znám; zdá se wšak, že byla zawřena teprw někdy po 23 Srpnu, totiž po půtce Karlšteinských s Ostromečskými, poněwadž se tato půtka dle wší podobnosti musila přihoditi dříwe, než bylo zawřeno příměří, které se také na Karlšteinské wztahowalo.

1427 moc určená k wywedení úmyslu jejich. Pozejtří, dne 6 Září, mělo se přikročiti ke skutku. Pan Hynek smluwil se o to s příwrženci swými w Praze, mezi nimiž byli nejpřednější rychtář Nowoměstský Jan Rak[88]) a několik konšelů obojího města. Jich přičiněním měl se lid we městě přidati k útočníkům a swrhnauti tehdejší wládu w obci. Mezi účastníky porady Kolinské byl wšak také Wilém *Kostka z Postupic*, kterého jakožto zwláštního někdy důwěrníka knížete Sigmunda druzí nepochybně drželi za swého; i on měl se účastniti jejich wýprawy. Kostka wšak nebyl w té wěci jejich smýšlení, a uměje před nimi zatajiti mínění swé, projewil nazejtří potom (5 Září) záměr jejich Pražanům po poslu k Šimonowi od bílého lwa, jednomu z předních konšelů Staroměstských. Majíce wýstrahu, učinili konšelé se wší opatrností příprawy ku překažení úkladů městu hrozících.

W ustanowený den, w sobotu 6 Září, ráno w hodinu třináctau, to jest o nynější půl osmé, přikwapili úkladníci ku Praze, nepochybně od Kolína, w počtu asi 600 jízdných. Pan Hynek z Kolšteina a Jan Smiřický stáli w čele zástupu. S nimi byli mnozí zemané a panoši, jakož Wácslaw z Račiněwsi od Raudnice na Labi,[89]) rytíř Ahník, rytíř Wácslaw Šmatlawý a Parcifál z Winařic, kromě pak wlastních lidí jejich čeleď pana Půty z Častolowic, Jana Městeckého i pana Michalce. Wskočení do města bylo jim uwolněno rychtářem Janem Rakem otewřenými branami Nowoměstskými, a bez překážky wtrhli dále do Starého města i až na rynk Staroměstský. „Pokoj swatý“ bylo heslo, které prowoláwali, pobízejíce lid obecný, aby se k nim přidal, zároweň wšak znapínawše samostřely na postrach. Ale brzy spatřili se w očekáwání swém sklamány. Následkem příipraw učiněných od konšelů jsau rychle okolo nich zaráženy koly a wkládány do nich řetězy

[88]) Jméno jeho wyswítá z paměti městských, dle nichž Jan Rak čili Janek od raků, držitel nárožního domu w Žitné ulici (č. 658), byl rychtářem Nowoměstským od r. 1424 do 1427 (připomíná se 9 Ledna roku tohoto), ale již r. 1428 14 Ledna byl rychtářem Krištof pergamenník.

[89]) Wiz o něm zmínku w díle III. na str. 125, 126.

při wšech ulicích, hned pak také se wšech stran stříleno na 1427
ně a udeřeno branným lidem. Útočníci bránili se rowněž střelbau[90]) a meči, i přesekali některé řetězy; ale brzy podlehli přesile. Asi padesát jich padlo w boji tomto; mnoho jiných zjímáno; ostatní dali se w rozličné strany na útěk, a jsau honěni, zabíjeni a jímáni po ulicích. Někteří wrhli se do Wltawy nad mostem, chtíce přeplawati na Malau stranu, ale ztonuli; jiní otewřeli si cestu na Nowé město, a dílem skrýwali se po domích, kde kdo měl nějakého přítele neb známého; rytíři Parcifálowi podařilo se tím spůsobem ujíti; někteří wšak, jsauce wždy stibáni, wyjeli až na Wyšehrad, a wyskakowali tam se zdí nebo skrz okna; pět jich odtamtud šťastně přeplawalo přes Wltawu, a zachránili se útěkem na Karlštein. Nešťastně hledal wšak úkrytu pan *Hynek z Kolšteina* sám w domě u Slonů (č. 609, 610) na rohu, kdež se z rynku Staroměstského přichází ke Dlauhé třídě, kterýžto dům někdy Reinharta z Remeše měl od obce Jan Rozwoda ze Stakor, prorádce Sigmunda Korybutowiče.[91]) Tam stihl jej žoldnéř jakýs jménem Makowec, kterého byl před časem uprosil od šibenice u konšelů Staroměstských, a zabiw jej i swrhnul oknem dolů u zadních wrat domu. Tělo mrtwé wywlečeno jest po rynku pod pranéř. *Jan Smiřický* upadl w zajetí, a wsazen jest do wězení na radnici, s nímž i mnoho jiných panoší; sprostší byli wsázeni do šatlawy; wšechněch zajatých se čítalo 231. Krom 50 padlých we wlastním boji na rynku bylo asi tolik pobito též na útěku po ulicích.

Jak klamná byla naděje we zdar tohoto předsewzetí, pokud se zakládala na smýšlení obywatelstwa Pražského, ukázalo se z krwežízniwosti chátry, která se wzbudila proti přemoženým. Když wodili zajaté sebrané po domích a po ulicích do šatlawy wedlé radního domu, postawilo se mnoho lidí na

[90]) W berní knize Staroměstské jest zapsáno r. 1429 fol. 67, že konšelé prominuli berni zadržalau Janowi saukenníku z Mělníka jakožto chudému „ob vulnerationem per sagittam et percussionem tempore ingressus domini Hinconis et Smirzicky in civitatem ... pro medicamine“.

[91]) O Rozwodowi samém sice nezachowal se zápis co o držiteli toho domu; ale po jeho smrti měla jej již roku 1429 matka jeho Wáňa.

1427 rynku dwěma řadama s kordy wytaženými, čekajíce, koho by wedli, aby každého zabili. K zabránění toho wyšel na rynk mistr Jan z Rokycan s jinými několika duchowními, a oblečeni jsauce w bílé komže, aby je bylo poznati, brali zajaté pod swau ochranu, komžemi jim hlawy přikrýwajíce a tak sami je wodíce do šatlawy. Mnohým bylo tím zachráněno žiwobytí, ne bez nebezpečenstwí pro chranitele. Na Rokycanowi byla přitom komže zkrwawena.[92])

Po přemožení nepřátel města následowalo saudní stihání winníků. Konšelé dali stíti Wácslawa z Jince, tuším panoše, jednoho z těch, kteří byli při wskočení do města, bezpochyby pro nějaké starší winy, které se mu wzpomenuly pro opětné toto nepřátelstwí, z městských pak, kteří nepřátelům napomáhali, Prokopa Krtka syna wdowy po Petrowi Krtkowi, sausedu Staroměstském, jejíž byl dům nárožní řečený nyní u Sladkých (č. 352). Několik jiných sausedů jest wypowěděno z města, a ještě wíce jiných se zachránilo útěkem.

Když se tyto wěci dály w Praze, dlelo wojsko Táborů a Sirotků, ač nepochybně již bez Pražského wojska, ještě w poli někde w okolí Plzenském, kdež příměří s landfridem tamějším teprw krátce předtím bylo zawřeno. Po překaženém wskočení pana Hynka přitáhl wšak Prokop Holý s wojskem obojím do Prahy dle přání Pražanů, kteří nebyli prosti obáwání dalších nepohod, pokud se Kolín nacházel w moci nepřátel jejich. Bylot město toto pod heitmanstwím Diwiše Bořka osazeno lidem jemu pomocným pana Půty z Častolowic a Jana Městeckého, což i Táborům a Sirotkům neméně bylo na škodu pro sausedstwí měst okolních příslušících ke bratrstwům. Uzawřena proto bez meškání společná wýprawa proti *Kolínu*.

Dne 11 Září wjel Prokop do hlawního města. Wojsko jím wedené čítalo 10.000 pěších a 800 jízdných s mnohými wozy a jiným nářadím wálečným. Také pušku řečenau Chmelík přiwezli s sebau. Málo se zdržewše, wytáhli dále do pole

[92]) Krom *Starých letopisů českých* na str. 73 wyprawuje o tom Rokycana sám na koncilii Basilejském. Wiz *Monumenta concilii Basiliensis* I. 341.

a s nimi též Pražané. Již dne 14 Září byl Kolín obležen, a dobýwán potom s největším úsilím. Spojenci střleli na město dle obyčeje z welkých praků a pušek, čímž jmenowitě wěž nad branau jednau pobořili; častokrát po sobě hnali útokem na zdi; užíwali též mnoha lstí rozličných. Ale Diwiš Bořek bránil město statečně, a po třináct neděl odbíjel wšeliké útoky. Teprw když po tak dlauhém obležení měšťané umdléwali a počali mezi sebau býti nesjednoceni; wzdal se pod umluwau okolo polowice měsíce Prosince, w ten spůsob, že jak jemu se sto lidmi jeho wlastními tak také čeledi pana Půty a Městeckého propuštěn jest wolný odchod se wšemi wěcmi jejich (16 Pros.). 1427

15.

Tažení Čechů do okolních zemí w létech 1428 a 1429. Rozepře mezi Starým a Nowým městem.

Dle umluw zawřených o příměří s landfridem Plzenským mělo se brzy po wzdání Kolína, totiž o wánocích roku 1427, začíti *hádání* we wěcech wíry *na Žebráce.* Papež Martin V, zprawen jsa o tom, hleděl opět jako za předešlých let hádání toto zameziti jakožto zbytečné a wěřícím nebezpečné. Dal o tom nařízení kardinalowi anglickému (11 List.), a uložil mu, když by se wěc překaziti nedala, aby powolal opět některé mistry Wídenské k tomu, aby straně české odporowali. Kardinal Jindřich byl si wšak již dal poraditi od některých osob strany pod jednau w Čechách, aby k hádání nastáwajícímu užil služeb dwau mistrů českých, *Šimona z Tišňowa* a *Prokopa z Kladrub*, kteří někdy sami se byli přídrželi strany Husowy a působili, pokud známo, do roku 1416 a 1417 w učení Pražském, později wšak se odchýlili a opustiwše Prahu přebýwali w cizině.[93]) Kardinal požádal jich listem daným we Frankfurtě již dne 21 Září, wyslowuje k nim zwláštní důwěru.

[93]) O Prokopowi z Kladrub wíme ze dwau dopisů jeho w rukopise kapituly Pražské u XIX, že byl od roku 1429 w Lipsku, ale již dáwno předtím wenku z wlasti.

1427 Hádání začalo se jen málo dní po wánocích, dne 29 Prosince, a buď obadwa mistři nebo aspoň Šimon z Tišňowa dostawili se k němu. S české strany byl nepochybně držán prwé sjezd w Berauně, jak bylo ustanoweno, a z něho wypraweno poselstwo do Žebráka, w němž nacházel se mezi jinými mistr Petr Engliš. Sjezd začal se zwolením dwau ředitelů čili předsedatelů, z každé strany jednoho, kteří měli přihlížeti k zachowání pořádku a slušnosti. Potom jednalo se o to, která strana by měla učiniti prwní předložení. Poněwadž se nemohli nijak srownati, nawrhla strana pod jednau, aby rozhodnutí bylo odewzdáno dwěma plnomocným, a již jmenowáni byli k tomu od strany pod jednau pan Jan z Lestkowa čili z Waldeka, od strany pod obojí pan Smil Holický. Strana pod obojí wšak potom zamítla náwrh, a tím méně chtěla swoliti k rozhodnutí losem. Jak se konečně rozhodlo, není známo, a rowněž nezachowala se žádná zpráwa o dalším běhu jednání. Jisté toliko jest, že k cíli newedlo. Mistr Šimon Tišňowský wydal potom list otewřený k Čechům, kterým wykládal důwody, pro které měli by ode wšech nowot swých, a zwláště od přijímání pod obojí spůsobau upustiti a nawrátiti se ku poslušenstwí papeže
1428 jakožto jediné cestě k spasení. Dne 21 Března 1428 byl tento list čten weřejně s kazatelnice we městě Písku, když se dostal zásilkau také heitmanowi a purkmistru i konšelům města tohoto Táborského.

Jakkoli musil účinek sjezdu na Žebráce býti jalowý, nebylo to práwně na ujmu příměří zawřenému mezi stranau pod obojí a landfridem Plzenským, a Čechowé měli tudy příhodnau chwíli při utišení w domowě obrátiti zbraně swé proti zahraničným nepřátelům swým. Očekáwalo se to se strachem wůkol w zemích sausedních, a již mezi obležením Kolína přezwídalo se bedliwě, w kterau stranu asi wojska česká nejdříw se obrátí, zdali do Míšně, do Lužice, do Slezska neboli proti straně nepřátelské na Morawu a odtamtud do Uher. W Míšni a w hořejší Lužici, zejména w krajině u Žitawy, dály se také již některé přípravy k obraně. Na Morawě měli zwláště měšťané Olomaučtí náwěští, že míní Čechowé zaměřiti předně na Litowl

a odtud na ně. Obecné obáwání splnilo se hned po hádání 1428
Žebráckém, ne-li ještě o něco málo dříwe.[94]) Obě polní wojska Táborů a Sirotků, wedením Prokopa a Prokůpka, i s nimi část wojenské moci Pražanů dali se předně na pochod do *Morawy*, kdež přidali se k nim pan Jan Towačowský i snad někteří jiní morawští jejich společníci. Sirotci s Pražany a Janem Towačowským táhli bez meškání napřed až do jihowýchodních částí země, a oblehli město *Brod uherský*, kteréž se jim wzdalo ihned umluwau. Potom spojili se s ostatním wojskem, tedy Táborským, nedaleko odtud u *Weselé*, a weškerá síla se obrátila do Uher. Táhnauce přes Skalici a Senici, přešli přes hory, které se táhnau od Prešpurka na půlnoc po lewé straně řeky Morawy, a spustošili krajinu na wýchodním swahu těchto hor u Ořechowa, Modré, Pezinka a sw. Jiří, kdež také mnoho lidí zbili, snad stawících se k obraně. W plenech těch přitrhli až ku *Prešpurku*, a položili se nejprwé blíž předměstí i dílem we předměstích samých, potom wšak je wypálili, a dali se w jinau stranu na pochod až k řece Wáhu, ku kteréž přitáhli u *Šintawy*. Wšudež pálili městečka a wsi, a konali záhuby wšemožné; nikdež pak nepotkáwajíce se s překážkami, řádili týmž spůsobem na zpátečném tažení okolo *Trnawy* přes Kostelany, Čechtice a Nowéměsto na Wáhu, odkudž nawrátili se na Morawu zase ke Brodu uherskému. We městě tomto zůstawili posádku, a hned nastaupili dále na wýprawu do *Slezska*.

Wrchním spráwcem wojska byl jak dotud w Uhřích *Prokop Weliký*, a s ním táhla i dále wojska obau bratrstew i bez-

[94]) Grünhagen (*Die Hussitenkämpfe der Schlesier* 131) beře w pochybnost, že se tažení Čechů do Uher začalo teprw po dobytí Kolína, maje za to, že spíše již na podzim roku 1427. To wšak jest w odporu předně s tím, žeť Kolín obléhán byl wedením Prokopa a spojenau hlawní mocí Táborů a Sirotků, kteříž tedy nemohli již mezi obležením tím nastaupiti na dalekau polní wýprawu; za druhé s různými dopisy w měsících Říjnu a Listopadu (w Palackého *Urkd. Beiträge* &c. 552, 553, 556, 557, 561) z okolních zemí, které wždy jen o tom mluwí, kam asi Čechowé *po dobytí* Kolína se obrátí, zwláště z dopisů měšťanů Olomauckých, kteří by byli předně musili wěděti o wtrhnutí do Morawy, kdyby se již tehdáž bylo stalo; i oni wšak wyslowují toliko obáwání, že Čechowé od Kolína proti nim přitáhnau.

1428 pochyby také Pražanů; rowněž z Morawy pan Jan Towačowský s lidem swým. Mimo to přidali se k nim wšak také spojenci z Polska, kníže *Fridrich z Ostroha*, někdy dwořenín Sigmunda Korybutowiče w Praze, a pán polský Dobeslaw neb *Dobek Puchala z Uher*. Na jízdě skrz Morawu potkala nehoda *Welka kaudelníka*, tehdáž nejwyššího heitmana Sirotčího, že od koně swého swržen, zlomil sobě nohu (11 Břez.), pročež zawezen k hojení prý do Dačic, a na jeho místo postawen *Blažej z Kralup*.[95]) Hlawní wojsko tu chwíli již překročilo hranice slezské, kdež hned Wácslaw syn Přemka knížete *Opawského* wzdal se se zámkem Hradcem jižně od Opawy a s městem Hlubčici, aby se uchránil záhub. We strachu utíkalo obywatelstwo bližších měst a městeček, kudy wojsko české táhlo, jmenowitě z polské Ostrawy, z Ketře, z Osoblahy, zůstawujíc je prázdné. Čechowé táhnauce mimo Opawu silně osazenau, wypálili Ketř (čili Kačery) a Nowau Cerekew (Neukirch), potom za Hlubčici Osoblahu a proboštstwí w Kaziměři, i zaměřili k malému čili *hornímu Hlohowu*, městu hrazenému Bolka knížete Opolského. Dne 13 Března dobyli ho prwním útokem, a zajali w něm wíc než 1000 mužů branných krom lidí, kteří se byli sem utekli z blízkých měst Prudníka (Neustadt), Bělé (Zülz) a Střeleček (čili malých Střelic). Kníže *Bolek mladší Opolský*, aby předešel škody horší, odebral se do ležení Čechů, zapsal se nebýti wíce proti nim, a wyplatil zajaté penězi. Nicméně wypálili Čechowé Bělau, Prudník a Stínawu, města náležející strýcowi Bolkowu Bernardowi; krajinau tau pak obrátili se západněji do země biskupa Wratislawského při řece Nise.

Konrad biskup Wratislawský, hlawní osnowatel wšech wražedných wpádů ze Slezska do Čech za předešlých let, sebral znamenitau sílu brannau k odporu we hlawním městě swém *Nise*. Krom něho samého bylo tu několik knížat slez-

[95]) Zpráwu tuto podáwá Theobald na str. 344. Stwrzuje se dopisem wytištěným dle starého wýtahu w Palackého *Urkd. Beiträge* &c. I. 606, kdež Prokop Holý a jiní heitmanowé ze Slezska se dotazují, jak se wede bratru Welkowi.

ských, mezi nimi Jan Minsterberský, s lidem swým; měšťané 1428
Wratislawští poslali 400 jízdných ku pomoci; mnoho sedlského lidu z okolí bylo sebráno a ozbrojeno, a pán český *Půta z Častolowic*, heitman sausedního hrabstwí Kladského, byl powolán za welitele spojené branné moci. Wojsko bylo wloženo dílem do města samého, dílem we předměstích, a mělo podstaupiti bitwu s nepřítelem. Čechowé, wypáliwše předně na cestě město biskupowo Ziegenhals, přitáhli dne 18 Března k Nise. Wojsko slezské wyšlo jim wstříc; ale když se hnul proti němu wozowý šik český s puškami a wšelikým jiným ústrojím wálečným, dali se předně ozbrojení sedláci hned po prwním sražení na útěk, a strhli druhé s sebau. Čechowé seskočili s wozů, a stihali ustrašené až do předměstí, kdež na dwa tisíce jich dílem zbili dílem wehnali do řeky, že utonuli; mnohé také zajali. Málo chybilo, žeby byli wskočili i do města, kamž we zmatku obecném biskup sám sotwa se zachránil útěkem. Statečným wedením pana Půty z Častolowic byl útok odražen; Čechowé wšak wypálili předměstí se wšemi kostely w nich; při čemž také wšecky wozy wojska slezského jsau zničeny ohněm.

Porážka tato před Nisau spůsobila tím wětší strach wůkol. Čechowé zlaupili po ní předně celau okolní zemi biskupowu, a wypálili hrazená města jeho Weidenow, Otmochow a Pačkow (20 Břez.). W ležení před městem posledně řečeným podáwali se k míru s nimi purkmistr a konšelé nejbližšího města *Minsterberka*, a obdrželi powolení, aby k nim wyprawili poselstwo w počtu 30 osob k wyjednáwání. Bezpečný list wydán jest jim we jménu wrchních dwau heitmanů Jaroslawa z Bukowiny nad Tábory a Blažeje z Kralup nad Sirotky, Fridricha knížete ruského, Jana Towačowského z Cimburka, Dobka Puchaly z Uher „a jiných starších wojsk Táborských a Sirotčích w poli pracujících“ (22 Bř.), brzy pak zawřena smlauwa, kterau netoliko město, nýbrž i celé knížetstwí Minsterberské a také město Střelín wykaupily se od záhub, bezpochyby složením nějaké summy peněz. Následkem této smlauwy obrátilo se wojsko české od země knížete Minsterberského Jana

1428 na wýchod ku *Krotkowu* a Falkenberku, hlawnímu sídlu wýše zmíněného *Opolského* knížete Bernarda. Obywatelstwo obau měst uteklo; města jsau wypálena, a kníže Bernard teprw nyní zawřel též smlauwu o mír.

Bez překážky táhli Čechowé dále ke *Břehu*, jednomu z největších měst slezských, na řece Odře. Kníže Břežský Ludwík konal welké příprawy k obraně; welký počet branného mužstwa byl od něho tudíž shromážděn. Ale když se Čechowé přiblížili, pozbyl i on zmužilé mysli, a opustil s lidem swým Břeh, ubíraje se do wzdálenějšího knížetstwí swého Lehnického. Obywatelstwo města, zbaweno ochrany, dalo se na útěk přes řeku Odru; Čechowé pak přitáhše dne 26 Března, zmocnili se pewného města bez boje, zlaupili a spustošili je wšelijak, a wyprawili některý zástup přes Odru k stihání utíkajících. Hlawní moc obrátila se po lewé straně Odry k *Olawě.* I toto město bylo od obywatelstwa ustrašeného opuštěno; kníže Olawský Ludwík mladší spěchal wšak zawřit mír, jímž Olawu i druhé město swé Němčí ze záhub wykaupil. Nyní roztáhlo se wojsko české po okolní krajině, a pálilo, laupilo, jímalo i dílem zabíjelo lidi daleko široko; w zástupích o 20 i o 10 koních projížděli krajinu, a nikdež nepotkali se s mužným odporem; až na míli od Wratislawě přiblížil se některý oddíl. Počet wesnic a otewřených městeček, které zlaupili, byl weliký. Kam přišli, pálili wšude nejwíc kostely, fary, twrze a dwory panské i krčmy. Na mnoha místech přidáwalo se k nim mnoho sedláků, a pomáhali jim hubiti. Knížata, kteří zawřeli umluwy, musili dílem otewříti Čechům města swá, aby w nich chowali a léčili swé nemocné neb raněné, nepochybně pod ochranau posádek wložených do nich na čas.

Hlawní ležení, ze kterého se dály zhaubné wyjížďky na wšechny strany, nacházelo se několik dní u *Střelína*, jihozápadně od Břehu. Odtamtud psali dne 1 Dubna heitmani Táborští a Sirotčí Blažek z Kralup, Sigmund z Wranowa (?) heitman Slanský a Jaroslaw z Bukowiny, purkmistrům a konšelům měst Hradce a Čáslawě, jiným pak listem Prokop Holý Janowi z Králowic, heitmanu Sirotčímu, wyzýwajíce je, aby jak

bylo již dříwe umluweno, wedením *Králowce* s celým krajem 1428
Hradeckým, Chrudimským a Čáslawským[96]) wytáhli za nimi do pole, naznačujíce asi u Swídnice místo, kdež by se k nim připojili.

Hotowost tato, aspoň z krajů *Hradeckého* a *Chrudimského*, nacházela se wšak tehdá již na cestě, ano na blízku. Kromě měst účastnili se jí i někteří páni, ač jména jejich se neuwodí, a byl počet wojska silný. Táhli dwěma cestama skrze hrabstwí Kladské, do něhož Hradečtí wtrhli přes Náchod, Chrudimští se strany jižní přes Mittenwalde. Na cestě od Náchoda dobyli a rozbořili zámek a městečko Lewín, a dále za ním zmocnili se pewnějšího hradu *Homole* čili Landfrida, na wysokém homolowitém kopci stojícího, do něhož wložili posádku. U *Kladska* spojily se obadwa oddíly, a pokusily se o dobytí pewného města tohoto. Ale Kladsko bylo silně hájeno wedením heitmana, pana Půty z Častolowic, který se zatím tam byl nawrátil od Nisy po tamější porážce. Wojsko české nesmělo se meškati dlauhým obléháním, a odtáhlo tedy brzy dále přes hranice slezské, kdež dne 30 Března wylaupili klášter Cistercienský w Kamenci a dílem zbili, dílem zjímali některé mnichy, co se jich nezachránilo útěkem. Odtud táhli k blízkému městu *Frankšteinu*, kteréž zdrancowali a zapálili dne 2 Dubna. To bylo nazejtří po zaslání dopisů wýše zmíněných z ležení Střelinského, kamž snad ještě téhož dne došla o tom zpráwa. Hlawní wojsko hnulo nyní odtamtud blíže ke hranicům českým, a dne 4 Dubna, w neděli welikonoční, spojila se obě wojska u *Reichenbacha*, kteréžto město od Frankšteina asi tři míle sewerozápadně ležící, od obywatelstwa již napřed opuštěné, rowněž jest zlaupeno a wypáleno.[97])

Od Reichenbacha asi dwě míle na straně sewerowýchodní zdwihá se z šíré rowiny slezské hranatá *hora Sobotka*, na níž stál hrad panující celé krajině. Posádka jeho byla jej opu-

[96]) We starém wýtahu z dopisu Prokopowa, wytištěném w Palackého *Urkd. Beiträge* &c. I. 606 stojí patrně chybně *Gurym* místo *Chrudim*.

[97]) *Staré letop. české* (74) nazýwají město toto *Richby*, což pochází ze staré formy jména toho *Reichbach* čili *Richbach*, pojaté mylně za český lokal „*w Rychbách*“.

1428 stila; o čemž když Čechowé zwěděli, ihned osadili jej 200 jízdnými a 40 pěšími, nad nimiž postaweni jsau Jan Kolda z Žampacha a mladší pan Plichta z Žerotína. Weškeré pak wojsko, čítající nyní asi 24.000 mužů, dalo se na pochod mimo Sobotku do krajiny odtud na půlnoční straně až k řece Odře se wztahující, kdež wypálili Kaut, a zmocnili se *Středy* (čili Neumarkta). W obaudwau městech těchto našli zásoby potraw, kterými zašpížili hlawně posádku swau na Sobotce. Také mnoho dobrých twrzí w okolí tom dobyli, prowozujíce wždy stejně drance a záhuby. Některý oddíl wojska byl od Středy wyslán ještě dále we směru sewerozápadním až ku Parchowicům. U Středy zůstáwalo hlawní ležení asi do 16 Dubna.

Mezitím konaly se we Slezsku se dwau stran nowé přípravy k obraně proti Čechům. Dne 7 Dubna neboli jen docela krátce předtím byla schůze u knížete *Ludwíka Břežského* a Lehnického w Lehnici, kdež slíbili sobě s knížetem tímto knížata Zahanští a markrabí Jan mladší brandenburský na nejdéle do 13 Dubna strhnauti wojenskau moc swau u Naumburka mezi Lehnicí a Zhořelcem a wytáhnauti odtamtud do pole. Od nich žádáni jsau také Šestiměstští, aby se k nim připojili, a hned konal ochotně příprawy k tomu *Hanuš z Polenska*, foit nad horní i dolní Lužicí. Místo Naumburka zwoleno potom jiné místo u *Modlowa*, mezi Hojnem a Šprotawau dále na sewerowýchod ležící, kamž w ustanowený den (13 Dub.) krom knížat Zahanských dostawili se také Hlohowští. Konrad Kantner kníže Olešnický, bratr biskupa Konrada, nacházel se téhož dne již na cestě k tomu místu; od Jana brandenburského bylo posláno 400 jízdných Ludwíkowi Lehnickému ku pomoci, aby se s ním odebrali tamže, a Lužičané slibowali se dostawiti 16 Dubna. Také Swídničtí, z města i z krajiny, mínili se připojiti. Powzbuzen tímto úsilím knížat dolnoslezských, wzchopil se i *biskup Konrad* opět, a strojil se k obnowení boje. Dne 14 Dubna odjel spěšně z Wratislawě do Nisy, kdež měl pohotowě 1200 jízdných. Tam se měli k němu přidati Přemek kníže Opawské, Bolek Těšinský, Kazimír Oswětimský a druhý kníže Olešnický Konrad Bílý, bratr biskupůw, se wší

brannau mocí swau i také s lidem owdowělé kněžny Ratiboř- 1428
ské. K nim slíbili se připojiti z Kladska Půta z Častolowic a Jan Městecký s jinými dwanácti pány českými, kteří stáli s jízdným lidem swým pohotowě w Kladsku. S mocí tauto mínil biskup 18 Dubna nawrátiti se do Wratislawě a wytáhnauti do pole, aby se spojil s wojskem dolnoslezským. K tomu chtěli jej měšťané Wratislawští posíliti tisícem jezdců, které měli již dne 14 Dubna w poli, musíce se bezpochyby míti na pozoru proti plenícímu wojsku českému, které nebylo od nich daleko.

Čechowé wšak záhy zwěděli o zbrojení w dolním a horním Slezsku, a hleděli k tomu, aby nepřátelům s dwau stran se zdwihajícím nedopustili se spojiti. Již ležení jejich u Středy bylo zaujato k tomu účelu. Odtud se wšak potom nenadále zdwihli, a obrátili se západněji k *Jaworu*. Tam stáli dne 18 Dubna, jak se zdá ku překažení, aby wojsko hornoslezské od Nisy nezwolilo tudy sobě kratší cestu než přes Wratislaw ke spojení se s dolnozemskými. I w okolí tomto wykonali welké pleny, a wypálili města Šonow a Střihom.[98]) Teprw práwě 18 Dubna wytáhlo wojsko Šestiměstských do pole ze Zhořelce, a dalo se na cestu přes Lubno k Boleslawci a odtud k Hojnu, aby se s dolnoslezskými spojili, kteří zatím byli postaupili něco jižněji na blízko Lehnice. Zwěděwše o tom, dali se Čechowé spěšně na pochod od Jawora ke *Goldberku*, městu před rokem od nich zle spustošenému. Toho ulekli se Šestiměštští, bojíce se, aby jim nebyla zaskočena zpáteční cesta, i uchýlili se k Lemberku, a zaujali postawení wýchodně od tohoto města; když wšak Čechowé rowněž od Goldberka zaměřili na západ k Lemberku, neodwážili se Šestiměštští žádného setkání s nimi, nýbrž dali se na útěk přes Lubno k swé zemi. Awšak i knížata slezští w ležení u Lehnice pozbyli hned mysli, opustili pole, a hleděli jen opatřiti pewnější města, zwláště Lehnici a Lubín (Lüben). Tu udeřili Čechowé předně na *Hojno* dne 24 Dubna, a dobywše ho útokem, pobili wětší část obywatelů, město pak strašliwě zdrancowali a konečně wypálili. We strachu z toho zapálili obywatelé Boleslawce, západně od

[98]) *Střihom* jmenuje jen Bartošek pag. 157.

1428 Hojna, sami swé město, a utekli z něho s lepšími wěcmi. Čechowé však obrátili se od Hojna na sewerowýchod, pokusili se, ač darmo, o dobytí *Lubína*, jejž nicméně s část wypálili ohniwými šípy, a přitáhli konečně až ke *Stínawě* na řece Odře, kdež rowněž po útoku marném spálili toliko předměstí na straně k Welikému Hlohowu.

Odtud obrátili se zpět nahoru po Odře, a táhnauce přes Parchowice a Středu, přiblížili se ke hlawnímu městu slezskému, k *Wratislawi* (1 Kw.). We městě tom čítalo se na 100.000 lidí dílem domácích, dílem kteří ze mnohých jiných měst a blízkých wesnic do něho se byli utekli. Úmysl Čechů nebyl pokusiti se o dobytí města tak pewného, kdež byly učiněny wšemožné příprawy k obraně; než i tu wypálili toliko předměstí na západní i na wýchodní straně, a pobywše před městem jen jeden den, po půlnoci nastaupili na zpátečné tažení k domowu. Přes Střelín a Frankštein přitáhli na blízko pomezí hrabstwí Kladského. Odtud zdá se že hrozili udeřením na knížata hornoslezská, kteří se předtím strojili proti nim s biskupem Konradem. Knížata tito wšak, o nichž newíme, jak daleko w předsewzetí onom byli pokročili, wšichni zawřeli s nimi *příměří*, které bezpochyby musili wykaupiti summami peněz, zejména Přemek *Opawský*, Kazimír *Oswětimský*, Bolek *Těšinský* a wdowa *Ratibořská*. Po umluwách o to wrátili se Čechowé domů hrabstwím Kladským o Letnicích (15 Kw.), zůstawiwše wšak posádky we Slezsku na Sobotce a w Kladsku na Homoli. Wozy jejich byly naplněny hojnau kořistí, o kterau se nyní rozdělili. K tomu náleželo také mnoho tisíc kusů dobytka, jejž přihnali s sebau.

Mezi wýprawau tauto bylo Pražanům již opět zápasiti s přátely zajatého doposud knížete litewského Sigmunda. *Jan Smiřický*, kterého byli zajali při wskočení do města dne 6 Září, wybawil se po některém čase z wazby na radnici Staroměstské pomocí jedné díwky, a nawrátil se do předešlého sídla swého na Raudnici. Stalo se to aspoň již před 10 Lednem roku 1428, kteréhožto dne na Raudnici wydal jistau listinu společně s bratrem swým Jindřichem a s arcibiskupem Konradem, jehož

zboží sprawowal. Odtamtud počal škoditi Pražanům, a po- 1428
wzbudil proti nim také některé jiné z okolní šlechty. Pražané wyprawili proti němu wojenskau moc wedením heitmana swého Wácslawa Cardy z Petrowic, který oblehl *Raudnici*. Ale obležení toto bylo nejen marné, Jan Smiřický dobyl kdysi w Unoru nebo Březnu proti Cardowi také městečka Hoštky nedaleko Raudnice na druhé straně Labe, jehož obywatelstwo prý při-tom ukrutně zbito krom asi 30 osob. Wyjednáwání s ním, zku-šené prostředkem Wiléma Kostky z Postupic, newedlo k cíli.[99])

Ačkoli byla část wojenské moci Pražanů zaměstnána tauto malau wálkau domácí, účastnili se nicméně zároweň již zase jiné wýprawy do cizozemska společně s bratřími. Již po-slední dni měsíce Kwětna (okolo 25), tedy brzy po nawrácení ze Slezska, wytáhli totiž se Sirotky, w počtu 9000 mužů do pole proti *Baworům*.[100]) Ačkoli minulo již sw. Jiří, do kterého bylo zawřeno příměří s landfridem Plzenským, newí se nic o překážkách, které by wojsko toto bylo mělo na cestě okolo Plzně k Stříbru nebo k Tachowu; pročež zdá se, že příměří to bylo zatím prodlauženo. Dne 31 Kwětna přešli Sirotci a Pražané přes pomezí baworské od Tachowa, a dobyli předně *Pernowa*, Tiršenreuta a Falkenberka, činíce welké škody w okolí pálením a laupením, jako prwé we Slezsku. Myslilo se některau chwíli, že mínili táhnauti na Cheb a oblehnauti toto město, kteréž sobě již napřed bylo zjednalo některau pomoc z Němec, jmenowitě od Normberských; ale Čechowé obrátili se brzy w stranu jižní, a protáhli welkau část země

[99]) Zpráwy tyto dáwá toliko Theobald, spisowatel pozdější, ale s odwoláním na starý rukopis. Saučasná pamět, kterau se zpráwa o tomto obležení Raudnice stwrzuje, nachází se w pamětní knize Staroměstské, z níž otištěna jest we *Wýboru z literatury české* II. 354, kdež konšelé Staroměstští dne 30 Dubna 1428 ukládají pokutu Martinowi mlynáři z Nelahozewsi pro jeho „winu a přestúpenie, kteréž jesti nám i wší obci města Pražského z swé zpurné wuole učinil k hanbě a k škodě nemalé, podáwáním lesu po wodě do Rúdnice ku posilnění a k wohradě božích a našeho města úhlawních nepřátel“.

[100])Dne 30 Kwětna odpowídají Normberští k dopisu Jana wéwody baworského, který jim byl dal zpráwu, „wie die Hussen an den walde komen seyn und herüber zu ziehen meinen“.

1428 na lewé straně řeky Náby, náležející dílem wéwodowi baworskému Janowi na Sulzbachu, dílem kurfirstu Fridrichowi brandenburskému co purkrabí Normberskému. Spáliwše mnoho wesnic a několik městeček i také město *Mosbach*, kdež od nich w boji obranném zabito 300 mužů, přitáhli až k městečku *Nitenowu* na tři míle cesty od Řezna, a wypálili je dne 9 Čerwna; skopali nedaleko odtud welký *rybník* řečený *landkrabin*, a učinili tím welkau škodu zatopením okolní krajiny. Odtud obrátili se zpět ke hranicům českým, wypálili klášter Walderbašský wýchodně od Nitenowa na jižní straně řeky Řezny, pohubili krajinu okolo *Kauby*, a. ještě wypálili město *Mnichow nad lesy.* Pobywše asi 14 dní w zemi nepřátelské, wrátili se přes les, co se zatím někteří okolní knížata němečtí začali sbírati k obraně proti nim w ležení u Waidy. Také lid Normberských wytáhl k tomu místu dne 12 Čerwna. Wojsko české wšak neohlíželo se na toto sbírání, nýbrž w málo dnech potom s kořistí znamenitau přitáhlo do Prahy.[1])

Mezitím byli Táboři wedením Prokopa Holého po nawrácení ze Slezska též ještě w měsíci Kwětnu wytáhli skrz Morawu do *Rakaus*, kdež w počtu asi 10.000 mužů položili se nedaleko Wídně, wšak před Dunajem proti *Nussdorfu.* Nemohše se dostati přes řeku, pálili a laupili krajinu na lewé straně Dunaje, nemajíce překážky od nikoho.

Za wzdálení hlawní wojenské moci české na těchto dwau wýprawách do Bawor a do Rakaus osmělili se we Slezsku Wratislawští a Swídničtí k obležení posádky české na *Sobotce*. Několikkrát hnali útokem, a byli pokaždé odraženi se ztrá-

[1]) Bartošek (pag. 158) prawí sice, že se wrátili do Prahy okolo sw. Markety (13 Čwce.); což jest wšak patrný omyl. Nebo již 17 Čerwna psali Normberští swému heitmanu, který byl posawad w Chebu, „daz die Hussen wider hinter sich uber walt geruckt sein" (Palackého *Urkd.* I. 630); a 25 Čw. datowána jest listina společně wydaná Kutnohorským od heitmanů a jiných starších wojska Táborského i wojska Sirotčího (neznámo z kterého místa), mezi nimiž jmenují se wýslowně kněz Prokop Holý Táborský, ze Sirotků pak Welek z Březnice, Jan z Kralowic a kněz Prokópek; což by nebylo možné, kdyby se nebyli nawrátili již před tím dnem Sirotci z Bawor a Prokop z Rakaus. (Wiz *Archiv český* VI. 420.)

tami. Asi po 14 dnech wšak wzdala se posádka dne 7 nebo 1428
10 Čerwna umluwau, dle které swobodně odtáhla s bezpečným průwodem až ku pomezí českému, a Slezáci hrad pobořili, aby jim napotom byl neškodný. K wybawení obležených bylo přitáhlo malé wojsko české ke hranicům, bezpochyby toliko z kraje Hradeckého, ale již pozdě. Pomstilo se nicméně Slezákům o pět neděl později (13 Čwce.) jezdeckým wpádem do krajiny u *Hirschberka* za Krkonoši, kdež mnoho škod učinilo.

Po nawrácení z Bawor a z Rakaus zdá se, že byl w Praze držán *sjezd* Táborů, Sirotků i Pražanů, na kterém se uradili o další wálečná předsewzetí. Jest liština z toho času wydaná od heitmanů a jiných starších wojska Táborského i Sirotčího společně dne 25 Čerwna, newí se z kterého místa, ale nejspíš z Prahy, kterau stwrdili Horníkům domy, winnice a jiné statky w Kutnéhoře, tak jak jim byly rozděleny roku 1424 Janem Žižkau a Janem Hwězdau čili Bzdinkau jakožto heitmany dwojího tehdejšího wojska bratrského. Z Táborů byli přitom zejména Jaroslaw z Bukowiny a kněz Prokop; ze Sirotků Welek kaudelník z Březnice, kterému se nejspíš noha do té doby zhojila, a Jan Králowec i kněz Prokůpek.[2]) Swědčí o přátelství tehdejším mezi bratrstwy a Pražany, že listem tím tehdejší držitelé domů a jiného statku w Hoře pojištěni jsau sice proti nárokům předešlých majitelů, kteří odtamtud utekli někdy s králem Sigmundem (1421), ale těm, kteří se byli po smrti Žižky přídrželi Pražanů proti Táborům, nařízeno jest statky jejich nawrátiti s odwoláním na mír Wožický, jímž podobně bylo wyřčeno. Hlawním usnešením sjezdu onoho nejspíš bylo, že Táboři předsewzali w prwním čase potom obležení města a hradu *Bechyně* nedaleko Tábora, Sirotci pak obležení hradu *Lichtenburka* w kraji Čáslawském. Bechyně byla pewným sídlem pana Jindřicha z Lažan, stálého staupence krále Sigmunda, jenž musil dáwno býti Táborům proti mysli w blízkém jich sausedstwí. Lichtenburk držel, jak jinde řečeno, Jan Opočenský čili Městecký, úsilný nepřítel strany pod obojí, proti němuž wzbudil se hněw obecný zwláště ukrutnostmi,

[2]) Wiz w pozn. předcházejícím.

1428 které prowozowal purkrabí jeho na Lichtenburce jménem *Liška* w krajině okolní, maje pomocníka w tom Oldřicha *Močihuba* z Králowic, který wládl Králowici, městečkem proboštstwí Wyšehradského na řece Sázawě.[3]) Táboři přitáhli k Bechyni wedením Prokopa Holého již dne 8 Července. K wojsku jejich polnímu připojily se také obce Táborská, Písecká, Prachatická, Sušická, Domažlická a Klatowská, též někteří páni a rytíři k bratrstwu příslušící. Krom Prokopa heitmanili Jaroslaw z Bukowiny, Jan Bleh z Těšnice a Mareš Kršňák.[4]) Sirotci, kteří rowněž sesílili wojsko swé polní lidem z měst swých, položili se okolo Lichtenburka teprw we čtwrtek a w pátek po sw. Jakubu (29 a 30 Července). Wůdci jejich byli přitom kněz Prokůpek a Jan Králowec.

Pražané se neúčastnili žádného z těchto wálečných předsewzetí, majíce posawad zlé nesnáze u wálce s *Janem Smiřickým* a jeho spojenci. Bylit se spolčili s ním zwláště dwa páni mocní w Litoměřicku, *Sigmund Wartenberský* na Děčíně a jeden z pánů z Hasenburka, tuším na Budyni. Jan Smiřický, jenž prwé byl heitmanem Pražanů na Mělníce, za swého zajetí wšak nejspíš tamější moci swé byl pozbawen, konal welké zádawy w okolí města tohoto, ano odtamtud přitáhl i blíž ku Praze, a pálil wesnice měšťanům Pražským nebo jich přátelům náležející. Opět jednalo se o narownání s ním, a měl o to býti sjezd na Mělníce dne 15 Července; wšak nepřišlo prý k tomu. Tu wpadl heitman Pražský Carda Sigmundowi Děčinskému na statky jeho, ale byl nedlauho potom poražen w boji u *Budyně* dne 24 Července, we kterém prý mnoho Pražanů padlo a *Wácslaw Carda* sám byl zajat. Smiřický se Sigmundem Děčinským a mladším Zajícem z Hasenburka dobyli lstí brzy potom twrze *Kamýka* za Litoměřici.

Krom záští tohoto wenkowského wznikaly wšak téhož času nowé domácí rozepře w Praze samé, které welice byly na škodu moci a wážnosti hlawního města w záležitostech zemských, *rozepře* totiž *mezi Starým a Nowým městem.* Wzniknutí

[3]) Wiz *Staré letopisy české* 28.
[4]) Wiz *Archiv český* III. 284.

jich bylo přirozeným následkem zrušení wládařské moci Sigmunda Korybutowiče. Obě města byla předešle spojena w jednu obec, a wšecka moc, které sobě Praha wydobyla daleko široko w zemi událostmi roku 1421, byla tedy spojena w jedněch rukau; wšecky zabawené statky duchowenstwa a jiné byly sprawowány ke společným potřebám. Sigmund Korybutowič za swého wládařstwí rozdělil města zase od sebe, ale pojal je pod wyšší moc swau. Když byl této moci zbawen, nechtělo se obcím, aby obnowily předešlau jednotu, a předce nebyly rozděleny auplně. Kněžské a jiné zabawené statky, jichž byly postaupily knížeti Sigmundowi, zůstáwaly posud pod spráwau jednoho zwláštního úřadu k tomu zřízeného, totiž tak zwaného úřadu *Šestipanského*, jenž měl swé sídlo we dwoře Týnském. Tu bylo těžko ustanowiti spůsob, jak s nimi nakládati, aby jedno neb druhé město nemyslilo býti skráceno; rowněž bylo stíženo dorozumění se o obecné záležitosti země, o chowání se k jiným stranám w zemi. I w rozepři s Janem Smiřickým byla prý nesjednocenost, ježto Staroměstští byli wíce nakloněni k pokoji, Nowoměstští k wálce.[5]) 1428

K tomu přicházely také rozdíly w náboženstwí. Když byli Pražané nepřátelstwím panstwa pro swržení Sigmunda Korybutowiče nuceni přáteliti se s Tábory a Sirotky, počali se tím poněkud zase jako za času Jana Želiwského osmělowati příwrženci zakázaných nowot we městě, a to mnohem wíce na Nowém než na Starém městě. Rozdíly tyto musily se zmoci u welmi krátkém čase. Ještě dne 21 Září 1427,[6]) krátce po wskočení Hynka z Kolšteina, bylo shromáždění obce Starého i Nowého města na rynku Staroměstském, we kterém se stalo památné uzawření k jednoswornému náwrhu wšech mistrů i kněží Pražských, aby napotom wšecka *poswícení* kostelů w Praze byla w jeden den slawena, w neděli totiž po sw. Wác-

[5]) Dle Theobalda (pag. 347), který měl o tom zpráwy rukopisné, pohříchu nyní ztracené.

[6]) W nálezu o tom wytištěném w *Archivu českém* I. 220 schází datum; zní toliko w neděli po swaté —. Doplňuji: Ludmile, domníwaje se, že asi nález ten učiněn byl krátce před nastáwajícím obecným poswícením.

1428 slawě, pro umenšení nestřídmosti a jiných hříchů, ku kterým poswícení příliš častá zawdáwala příležitost. Tehdáž nejspíš se obojí město sprawowalo ještě jediným úředníkem nad duchowenstwem Pražským, mistrem *Janem z Rokycan*. Neznámo kdy potom, ale na každý spůsob dříw než minul rok, byla tato jednota zrušena, tak že každé město, Staré a Nowé, mělo swého zwláštního „staršího kněze“ nad swým duchowenstwem. Na Starém městě zůstal při důstojenstwí tom Jan z Rokycan; na Nowém městě byl zwolen kněz *Jakub* řečený *Wlk*, wýmluwný a wšak wášniwý kazatel kostela Matky boží Sněžné, který wstaupil do šlépějů tamějšího předchůdce swého kněze Jana z Želiwa. Byl to nepochybně týž kněz Jakub, který byw „pomocníkem kněze Janowým w kázání“, po jeho stětí roku 1422 držel popudliwau řeč k lidu při jeho pohřbu. Sproštěn posawadního společného řádu w duchowenstwu Pražském, jal se hned zawáděti na Nowém městě rozdíly we službách božích, jak se zdá asi w tom spůsobu, který zachowáwali Sirotci.

Co se wšecko zběhlo w „různici a kyselosti“, která z toho pošla mezi městy, není nám známo z kusých zpráw o tom zachowaných, kromě že chwátali prý sobě zboží kněžská, to jest že jedna obec proti druhé zmocňowala se zabawených statků, které dotud byly sprawowány společně, a že kněží jednoho a druhého města proti sobě odporně kázali. Zdá se wšak, že se staly i jiné skutky nepřátelské, při kterých Nowoměstští užíwali neb wyhledáwali sobě pomoci zewnější od Sirotků. Dne 1 Září stalo se jisté *smíření* we walném shromáždění obcí w prostranstwí mezi oběma městy *na příkopě* mezi kostely sw. Benedikta a sw. Ambrože, to jest na nynějším náměstí Swatojosefském.

Wlastním základem smíření tohoto mělo býti, aby se obce o wšecka zboží kněžská nebo králowská, jimiž dotud wládly, rozdělily rowným dílem. Jednota mezi nimi měla býti zachowána potud, aby we společných wěcech, jakož we předsewzetích wálečných a w jednání s jinými, brali radu wespolek, tak aby jednau dwa konšelé Nowoměstští byli posláni do

raddy Staroměstské, podruhé zase dwa Staroměstští do Nowého města. Mimo to aby Staré i Nowé město zachowáno bylo každé při swých práwích, swobodách a wysazeních. Se wzhledem ku příběhům předešlým, nám neznámým, wypowěděno zwláště, aby jedna obec bez wědomí a wůle druhé obce „nižádné moci ani osoby w se ani nad se ku panowání ani k utištění druhé obce newpauštěla ani wyzdwihala". To práwě zdá se ukazowati k nějakému předešlému přiwolání cizí pomoci od jednoho města na druhé. Co se týkalo náboženstwí, slíbily si obce, státi i dále za jedno w hájení „swatých prawd zákona božího proti každému žiwému člowěku, kdož by je chtěl od nich tisknauti, do těch hrdel i statků". Přitom uzawřeno, „aby tíž řádowé při službách božích od kněžstwa byli zachowáwáni, kteříž jsau se až do těchto časů zachowáwali w obau městech"; což jak se má rozuměti, není jisté, zdali se totiž měly w každém městě zachowáwati jiné řády, jak bylo při roztrži, čili jednostejné, jak býwalo prwé. Kněžstwo obau měst prošeno od obcí, aby byli za jeden člowěk, a zwláště aby ti dwa kněží starší spolu se scházeli a dorozumíwali dle potřeby a ty obce k lásce wedli a k swornosti. Konečně stalo se také usnešení o účastnících wskočení do města s panem Hynkem z Kolšteina a se Smiřickým. Wšem totiž, kteří w tom měli nějakau winu, slíbena milost, když by se w tomto samém shromáždění k tomu přiznali a obcem na milost se dali, aneb kteří by tak učinili aspoň před konšely do tří dní nejprwé příštích. Těm wšak, „kteří jsau pro tu zradu z těchto měst utekli anebo wywedeni", milost tato se nepropůjčowala. 1428

Brzy po tomto smíření mezi městy Pražskými přišlo k opětnému wyjednáwání od nich s *Janem Smiřickým* a jeho společníky, při kterém byl poslem Pražanů zeman Milota z Bohdánče.[7] Jemu podařilo se zjednati konečnau umluwu o mír dne 4 Října. Pražané zawázali se, nawrátiti Janowi Smiřickému statky, které mu byli zabawili, a jedna strana druhé propustila zajaté, chowané dotud we wazbě. Do smíření

[7]) Jméno jeho se předtím nachází na listě pánů a zemanů ku koncilii Kostnickému roku 1415. Wiz Palackého *Archiv český* III. 188.

1428 toho pojati jsau pak nyní teprw také měšťané uteklí neb wypowěděni z Prahy, tak že se směli nawrátiti zase k domům a statkům swým.[8]) O něco déle setrwal w záští *Sigmund Děčinský*; od něhož nedlauho potom dobyto a wypáleno městečko *Auštěk* za Litoměřici, náležející prý Wácslawowi Cardowi z Petrowic. Pražané wyprawili proti němu lid swůj wedením *Ramše Roswody* ze Stakor, který wšak přitom nešťastnau náhodau přišel o žiwot. Pacholkowi jeho, který jel zrowna za ním s napiatým samostřílem a se šípem na tětiwě, spustil samostříl, a šíp wjel Ramšowi do zad, tak že hned spadl s koně a třetí den potom zemřel. Smíření wšak Pražanů s Janem Smiřickým wedlo mezitím konečně také k wybawení knížete *Sigmunda Korybutowiče* z wězení jeho na hradě Waldšteině. Umluwa o to snad se stala zároweň w míru se Smiřickým, jistě pak aspoň w málo dnech potom; neb již dne 27 Října nacházel se kníže Sigmund na cestě skrz Morawu w Towačowě, prowázen jsa heitmanem polským Puchalau z Uher wýše připomenutým, který jel s ním hned z Čech, maje s sebau některý zástup branného lidu. Nazejtří odjel z Towačowa do Přerowa, kdež smířil pana Jana Towačowského se Smilem Bítowským po jakési různici mezi nimi, a hned odtud dále se odebral na Odry, zámek Puchalůw we Slezsku při samém pomezí. Wýminky umluwy jeho s Pražany a jich spojenci nejsau nám známy; byly wšak nepochybně takowé, že nezawřely cesty k obnowení přátelského spolku s ním, we kterém jej později zase spatřujeme.[9])

Téhož času, okolo sw. Hawla (16 Říj.), skončilo se obležení *Bechyně* po patnáctinedělním trwání. Prokop Holý byl

[8]) Theobald pag. 349.

[9]) Wiz o tom psaní Olomauckých w Palackého *Urkd. Beiträge* I. 646. — Palacký sám klade propuštění Sigmunda ze zajetí již na den 9 Září 1427; spočíwá to wšak pauze na mylném udání Theobaldowě pag. 337. Že zůstáwal Sigmund w zajetí mnohem déle, swědčí také dopis knížete litewského Witolda ku králi Sigmundowi dne 25 Ledna 1428 (w Palackého *Urkd.* I. 585), jímž odmítá nařčení u něho, „qualiter dominus rex Poloniæ, frater utriusque nostrum carissimus, et nos pro liberatione ducis Sigismundi et pro exercitus in Slesiam movendi instructione literas promotorias et persuasorias scripsissimus“.

wojsko swé rozložil we čtyrech táborech, a dal swésti welký počet pušek a praků wětších i menších, kteréž křížem zasadil okolo města a hradu. Obranu řídil proti němu pan Jindřich Bechyňský z Lažan sám i heitman čili purkrabí jeho Kokot jménem. Střelba z děl neobyčejně krutá zemdlila konečně posádku, tak že se musila wzdáti pod umluwau. Pan Jindřich a Kokot i branný lid jejich, w počtu již jen něco přes sto mužů, jichž mnoho bylo raněných, směli swobodně odjeti. Z wojska obléhajícího byl přišel o žiwot *Jaroslaw z Trocnowa*, bratr Žižkůw. Obcházeje stráže, zastřelen byl z hradu. Smrt jeho byla snad příčinau, pro kterau nacházíme později *tetu Žižkowu* Annu a sestru Anešku w Praze. Obec Nowoměstská ze wděčnosti k slawnému wojewůdci darowala paní Anně již w Prosinci roku tohoto dům jeden zabawený w ulici Křížalowě na místě jedné části nynější kolleje Piaristů (č. 892).[10] 1428

Déle než dobýwání Bechyně trwalo obležení *Lichtenburka*, předsewzaté od Sirotků. Hrad tento wysoko položený na wýběžku Železných hor, které dělí kraj Čáslawský od Chrudimského, byl příliš pewný, aby byl mohl wzat býti útokem nebo uhrožen býti střelbau. Protož wojsko Sirotčí jen zdělalo okolo něho bašty a sruby i zase příkopy a ploty rozličné, bezpochyby jak w rowině pod ním tak na nejbližších wrších, a neužili ani střelby, než toliko zawřeli wšeliký přístup ke hradu, aby posádku hladem přinutili ke wzdání. Ale posádka čítající 300 mužů, jimž welel purkrabí Liška, byla dobře zásobena, tak že mohla dlauho wydržeti. Znamenajíce to obléhatelé, nemínili naprosto leniti, a předsewzali z ležení před Lichtenburkem nowau wýprawu do ciziny. Okolo Wšech Swatých (1 Listop.) osadili dobře bašty swé okolo hradu částí wojska, při které nepochybně zůstal kněz Prokůpek; druhý pak wůdce, heitman *Jan Králowec*, wytáhl s ostatním wojskem do horní Lužice, kdež se dálo nějaké zbrojení proti Čechům nejen od Šestiměst samých, nýbrž také pomocmi ze Slezska a ze Sas. Sirotci, wpadše do krajiny *Žitawské*, wykonali tam welké pleny; potom zaměřili ke Zhořelci a k Libawě (Löbau);

[10]) Zpráwa u Theobalda pag. 349.

1428 brzy wšak obrátili se na zpátečné tažení. Tu je přepadlo wojsko nepřátelské wedením Hanuše z Polénska a Albrechta Koldice nedaleko *Chrastawy* dne 12 Listop., a swedlo s nimi boj, we kterém s české strany něco lidu padlo, něco utopilo se w řece Nise a někteří w stodolách uhořeli, tak že přišlo asi 500 bojujících o žiwot, dílem pračat, dílem dospělých, a také wzato Čechům 120 wozů s kořistí. Teprw blízko Reichenberka oprawili swůj šik na útěku, a odrazili Němce od sebe, kteříž ztratili w boji jednoho z heitmanů swých, Lothara z Gersdorfa.

Lépe než toto předsewzetí zdařila se Sirotkům jiná wýprawa, kterau téměř hned po swém nawrácení od Žitawy podnikli do Kladska a do Slezska. Wojsko jejich, snad totéž, které bylo wytáhlo z ležení u Lichtenburka, wšak sesílené odjinud, zejména od Hradeckých, sebralo se k tomu za Náchodem pod ochranau hradu Homole předešle osazeného, a wtrhlo potom ku předu až ke *Štiwnici* (Schwedeldorfu), sotwa míli cesty od Kladska. Tam zarazili sobě ležení, z něhož po 14 dní laupili krajinu daleko široko. Nahoru audolím řeky Nisy přitáhli až k Bystřici (čili Habelswerdu), a zmocnili se města tohoto (před 21 Pros.). Proti nim sebralo se wojsko slezské w nejbližším knížetstwí Minsterberském, ku kterému krom knížete tamějšího wyprawil lid swůj biskup Wratislawský, a také od měšťanů Wratislawských, rowněž z knížetstwí Swídnického od měst i od zemanů přišla pomoc. *Jan kníže Minsterberský* postawil se osobně w čelo wojska tohoto, a rychlým pochodem přitáhl s ním přes Kladsko dne 27 Prosince již z wečera, asi w 5 hodin k samému ležení českému, doufaje nejspíš překwapiti Čechy nepřipraweny. Čechowé wšak ihned sešikowali wozy, a spustili s nich ostrau střelbu na Slezáky, kteříž nemohauce odolati, welmi brzy se dali na útěk we zmatku. Wojsko české rychle je stihalo, a zapálilo okolní wsi, aby si učinilo swětlo. Na polích pokrytých sněhem bylo tím lépe widěti, a tak mnoho utíkajících jest zbito neb zjímáno. Kníže Jan, muž ještě mladý, zeť pana Půty Častolowického, když opuštěn od swých na útěku, s koněm w těžkém odění chtěl přeskočiti přes důl bah-

nitý, uwázl a hned od stihajících zabit jest. Poražené wojsko uteklo se do města Kladska, jehož obléháním wojsko české ani tentokrát zdržowati se nemínilo. 1428

Sirotci, minuwše Kladsko, wtrhli přes Wartu do Slezska, 1429
a protáhli zemí až na blízko řeky Odry nedaleko Břehu, kdež míli cesty na jihowýchodní straně od města tohoto u Jägerndorfa spojil se s nimi oddíl Táborů, přišlých z Morawy spolu s některými Morawany, nepochybně bez překážky na cestě od knížat hornoslezských, ježto měli smlauwy s Čechy. Po spojení tomto čítalo wojsko asi 8000 mužů a 500 wozů. Bez odporu obsadili *Břeh*, a některá tlupa wjela napřed až do *Olawy.* O tom zwěděli Wratislawští, a wyprawili 300 jezdců, kteříž přepadli Olawu a mnoho těch zbili i pobrali jim 54 koní. Za to wšak Čechowé udeřili na Olawu brzy s wětší mocí, a wypálili město celkem dne 16 Ledna roku 1429. Potom se obrátili od Břehu i od Olawy zpátkem k Střelínu a dále k Němčímu, wšudež pálíce a hubíce. *Němčí* město i hrad wzdalo se, a na hradě zajato mnoho rytířské čeledi. Potom osazen *Minsterberk*, a wypálen knížecí hrad tamější. Dne 20 Ledna hnulo pak wojsko odtud we směru sewerozápadním k Swídnici; na kteréž cestě wypálili dne 22 Ledna klášter Henrichowský a wykonali opět pleny daleko široko. W sobotu dne 29 Ledna přitáhli s celau mocí k *Swídnici*, a hned we dwau praudech s dwau stran zaměřili k městu jako k útoku. Kněží nesli swátost na hůlkách před wojskem dle obyčeje. Bylo to wšak jen na zkušenau. Když spatřili, že byly zdi městské dobře osazeny a také spuštěna na ně silná střelba se zdí z pušek i píšťal (čili ručnic) wedením foita lužického Albrechta z Koldic, který sám byl we městě; zanechali útoku, a wypálili toliko předměstí. Od Swídnice hnuli potom dále k *Střihomu*, a pustošili odtamtud krajinu we dwau směrech, k Jaworu a ke Středě. Očekáwalo se se strachem, že buď k Lužici dále potáhnau, buď k Wratislawi se obrátí; ale nestalo se jedno ani druhé; wojsko, nabrawši dosti kořisti, nawrátilo se w druhém týdni měsíce Unora zase přes Frankštein a Minsterberk i hrabstwím Kladským do Čech.

1429 Mezitím wzplanula w Praze znowu různice mezi Starým a Nowým městem. Zwláštní příčinau nowau byly spory o *trhy* čili o prodáwání rozličných wěcí, které dle pořádků stanowených císařem Karlem měly prowozowány býti dílem wýhradně na Nowém neb na Starém městě. Za předešlé jednoty měst byly pořádky tyto, jak se zdá, částečně porušeny prodáwáním w obojím městě; nyní wšak zase každé město hájilo w tom sobě swé práwo, zwláště když předešlým narownáním bylo ustanoweno, že má Staré i Nowé město býti zůstaweno při swých práwích a swobodách. Také wšak předešlé příčiny různic nebyly ještě odstraněny; nebyloť se jmenowitě dokonalo posud rozdělení statků mezi oběma obcemi, nýbrž uhodilo se při něm nejspíš na welké nesnáze. Po nějakém marném pokuse o opětné narownání rozezlily se obě strany na sebe tak, že se počaly zbrojiti a hraditi proti sobě. Staroměstští zawírali obrtli brány a fortny swého města; Nowoměstští naproti tomu wykopali příkopy přes cesty do Starého města, a zatarasili je drwy wšelijakými. Na Starém městě byl posud předním wůdcem branné moci *Wácslaw Carda* z Petrowic. Konšelé a obec ustanowili jej s welkau sláwau za purkrabí swého na hradě Pražském. Po wšech kostelích zwonilo se přitom a wzýwána pomoc boží. Tím popudili se Nowoměstští jako nějakým wyhlášením sobě wálky, a hned powolali *Welka kaudelníka* z Březnice, heitmana Sirotčího, sobě ku pomoci. Welek, nazýwaný kaudelníkem dle řemesla, které jindy prowozowal, byl sám sausedem Nowoměstským, maje malý dům proti masným krámům wedlé rohu Široké ulice (č. 15).[11]) Dne 20 Ledna přitáhl do Prahy na Nowé město s některým oddílem wojska Sirotčího i Táborského, a tuť přišlo opět k nějakým nepřátelským skutkům mezi oběma městy, o kterých nemáme jisté zpráwy.[12]) A wšak již nazejtří, dne 21 Ledna, nastaupeno na wyjednáwání prostředkem *přátelských umluwců*, kteříž byli

[11]) W knihách městských nazýwá se latinsky *stuppam vendens* (t. j. kaudelník); Bartošek (pag. 161) jmenuje jej *laborator zonarum.*

[12]) Theobald, jenž se sice zrowna při těchto příbězích odwoláwá na zpráwu rukopisnau, nicméně wyprawuje ke dni 20 Ledna wěci, které se zběhly teprw dne 14 Září toho roku, čerpaje zrowna toto jen z Hájka.

předně obadwa wojenští wůdci, Welek kaudelník a Wácslaw 1429
Carda, dále Jan Kamaret ze Žirownice, jeden z menších heitmanů Táborských, Matěj Dubec z Dubče ze starého Pražského rodu Welflowiců, tehdejší oprawce kostela Týnského, wšak již co zeman na wenkowských statcích swých bydlící, a Jan z Domažlic, jinak nám neznámý.

Umluwci tito uložili městům předně *příměří* a stání na čtyry dni, totiž do auterého dne 25 Ledna, mezi kterýmžto časem měly swolány býti obce w neděli dne 23 Ledna a měly zwoliti jiných umluwců osm, každé město po dwau ze sebe a po dwau z hostí, to jest z Táborů a Sirotků neb jiných osob tu chwíli w Praze meškajících. Nowí umluwci tito měli zjednati příměří další a uklidití předewším rozepři o trhy, též nařídití co bylo potřeba k zastawení obapolného nepřátelstwí čili „dělání, kopání a boření“ jedněch proti druhým. Okamžitě mělo se wšeliké takowé dílo nepřátelské stawiti, a po čas příměří neměla „jedna obec na druhau se síliti ani které moci k utištění druhé obce w se wpustiti“. Nowě zřízení umluwci byli předně dwa městští heitmanowé Táborští a Sirotčí, zwolení nepochybně od Nowoměstských, Bartoň heitman Brodu českého a Sigmund heitman Slanský, dwa zemané wolení, jak se podobá, od Staroměstských, Chwal z Chotče seděním w Netwořicích, purkrabí hradu Kostelce na Sázawě, a Otík z Wřeskowic we Klatowsku, ze sausedů Staroměstských Jan Welwar z ulice za Týnem (č. 627), toho času konšel, a Wácslaw Hedwika krejčí, z Nowoměstských Waněk Peškowic z Poříčí (č. 1182) a Křížek z Koňského trhu (č. 795). Obě obce poddaly se jejich wýpowědi listy danými w auterý dne 25 Ledna, a w neděli potom (30 Ledna) učinili umluwci *wýpowěd*, kterau uložili městům předně další příměří až do sw. Jakuba (25 Čwce.) ten den celý až do západu slunečného. O *trhy* nařídili prozatímně, aby byly konány swobodně, tak jak bylo před těmito různicemi, wšak bez pohoršení práw a swobod obojího města. Co se pak týkalo zahražení a překopání cest, uložili Nowoměstským, aby cesty zase srownali a to dříwí, které na nich překáželo, odklidili, Staroměstským pak, aby brány a fortny swého

1429 města otewřeli a obrtle z nich odstranili, což obojí aby wykonáno bylo we třech dnech nejprwé příštích, to jest na nejdéle do středy dne Hromnic (2 Un.) do západu slunečného. Mezi příměřím mělo se jednati o další srownání o wšecky jiné wěci sporné; k tomu wšak měly obce woliti opět jiné umluwce týmž počtem a týmž spůsobem z domácích a z hostí a tak, aby se zwolení jich stalo na nejdéle do sw. Jiří nejprw příštího (23 Dub.).

Pleny, kterými pokárali Čechowé nepřátely swé w zemích sausedních během roku 1428, byly wykonány bez wšelikých překážek od krále Sigmunda i od říše německé. Jednalo se sice hned po útěku Němců od Tachowa opět o wálečné wýprawy proti Čechům od celé říše. Kardinal anglický Jindřich byl z Normberka již dne 14 Srpna roku 1427, téhož dne když se wzdal Čechům hrad Tachowský, položil sněm knížatům německým we Frankfurtě, a na sněmě tomto, jehož počátek byl dne 16 Listopadu onoho roku, uzawřeno jest ku pobádání kardinala, sebrati welkau daň z celé říše k najmutí stálého wojska proti Čechům a předsewzíti proti nim opět welké tažení o sw. Janě roku 1428. Ale pro wšelijakau neswornost a nechuť mezi stawy říšskými sešla se daň tato tak nedostatečně, že se z ní wětšího nic pořiditi nemohlo. Naléhání kardinala Jindřicha na knížata přestalo, když se z jara r. 1428 musil pro jiné záležitosti odebrati do Anglicka. Král Sigmund pak meškal téhož času, jako i prwé při sklonku roku 1427, w Srbsku za příčinau obrany zemí uherských proti Turkům, od nichž ku konci měsíce Kwětna roku 1428 utrpěl welkau porážku w bitwě u Holubce. Tudy minul rok tento, a k wálečnému předsewzetí proti Čechům od říše německé nepřišlo. Z wybrané daně bylo do Čech wydáno 32 zlatých na tresky k zašpížení Bechyně, když byla obléhána od Táborů, a později obdrželi Plzenští pomoc 1200 zlatých na mnohé prosby swé. Co se wojska najalo k wálčení s Čechy, nemohlo nic prospěti.

Poněwadž nebylo naděje w pomoc cizí, musili páni strany pod jednau w Čechách wětším dílem hledati autočiště w zawírání dalších příměří. Již mezi obležením Bechyně wyžádal

sobě Oldřich z Rosenberka od heitmanů Táborských list bez- 1429
pečný, aby mohl o sto koních přijeti k nim do ležení a zase odjeti, bezpochyby za příčinau nowých umluw s nimi (27 Září). Následowalo potom zawření příměří mezi ním a Matiášem z Chlumčan heitmanem Píseckým i obcemi Píseckau, Sušickau a Prachatickau dne 7 Listopadu, později pak dwojí smlauwa jeho o příměří předně s Jakubem Kroměšínem z Březowic, knězem Prokopem a jinými staršími wojsk Táborských, zadruhé se šlechtici Táborskými Mikulášem z Lamberka seděním na Řečici a Kamaretem ze Žirownice dne 30 Listopadu; kteréžto trojí příměří mělo trwati do sw. Jiří roku 1429. Rowněž zawřeli páni Fridrich a Hanuš bratří z Kolowrat na Libšteině a na Krašowě i dewět jiných pánů strany pod jednau z kraje Plzenského příměří do sw. Jiří s heitmany Táborskými Janem Řitkau z Bezdědic na Domažlicích a Olfartem z Jaworu na Wildšteině (25 Listop.). Ještě pak později wstaupili we příměří s Oldřichem Rosenberským bratří Petr a Jan ze Swojšína, seděním na Orlíce, rowněž do sw. Jiří (1429 1 Led.).

List na příměří mezi Tábory a Oldřichem z Rosenberka dne 30 Listopadu, jenž nesl jméno kněze Prokopa wedlé jiných starších, byl dán we Kwasejowicích před Znojmem; z čehož widěti jest, že se Prokop Holý s polní obcí Táborskau již tehdáž nacházel opět na wýprawě wálečné skrz Morawu do *Rakaus*. Bylť nastaupil na ni brzy po dobytí Bechyně, wložiw do hradu a města tohoto posádku s heitmanem Janem Blehem z Těšnice. Z Morawy wpadl do Rakaus nejspíše hned we měsíci Prosinci roku 1428, a zlaupil welkau část země až k Dunaji; zwláště pak obléhal delší čas zámek *Eggenburk* při horách Manhartských asi šest mil cesty od Wídně.[13]) Z wýprawy této přišlo po některém čase dosti nenadále k mírnému wyjednáwání s králem Sigmundem samým.

Po nešťastné bitwě s Turky u Holubce byl Sigmund až do konce měsíce Listopadu meškal blízko jižních hranic králowstwí swého uherského; potom wšak brzy se nawrátil odtamtud ke hlawním sídlům swým w Uhřích, a odtud roku 1429

[13]) Wiz Palackého *Urkd.* II. 30, 31.

1429 we měsíci Lednu zajel s dworem swým k welikému knížeti Witoldowi do *Lucka* na Wolyni, kdež sjel se s ním také král polský Wladislaw. Sigmund jednal s králem polským, aby mu poskytl pomoci wojenské proti Turkům, a když toho obdržeti nemohl, hleděl získati sobě Witolda, podáwaje mu koruny králowské; tím wšak popudil welice proti sobě šlechtu a duchowenstwo polské, kteří w tom spatřowali odcizowání Litwy od jejich říše. Na místě proti Turkům byli rádci krále Wladislawa podáwali Sigmundowi pomoci k zachowání Slezska od dalších záhub českých; ale Sigmund zamítl podání takowé, maje nedůwěru, aby Poláci nehledali tím příležitosti k získání Slezska pro sebe. Myšlení jeho bylo tu dobu obráceno na nowý pokus o připrawení Čechů ku pokoji wyjednáwáním, když jich mocí zbraně nikterak přemoci nemohl; we směru tom pak skládal některau naději w obecné koncilium, které mělo býti dle nálezů posledního koncilia předtím w Sieně. Na koncilii Sienském (1423) byla totiž oprawa církwe, o kterau se předtím nezdařile jednalo w Konstancii, odložena opět ku koncilii jinému, které mělo w sedmi létech býti swoláno we městě německém Basilei. Odklady na tak dlauhý čas spůsobily nelibost wšude, kdež byla potřeba oprawy církwe wždy hluboce cítěna. Již roku 1424 žádal Sigmunda král anglický Jindřich VI, aby se zasadil o skrácení lhůty sedmileté, a Sigmund mínil tehdáž oprawdowě spolu s jinými knížaty pobádati papeže Martina, aby koncilium swolal od tehdejška asi do jednoho roku.[14]) Jak daleko jednání jeho dokročilo, není powědomo, ale jistě zůstalo bez prospěchu pro nechuť, kterau měl k tomu papež Martin. Nyní když sedmiletá lhůta aspoň již po dwau létech měla dojíti konce, naléhal na papeže opět, ano w rozprawě s králem Wladislawem a Witoldem w Lucku prohodil směle, že nebude-li papež chtíti, on sám swolá koncilium.[15]) Mělot mu koncilium býti prostředníkem k dosažení konečného pokoje s Čechy, a o to hleděl se již nyní dorozuměti s nimi samými.

[14]) Wiz dopis jeho o to k Witoldowi dne 27 Září 1424 w Palackého *Urkd.* I. 363.
[15]) Dlugoš lib. XI. 515.

Sigmund uzawřel k tomu cíli držeti slawný sjezd knížat a panstwa ze zemí, kterým na míru s Čechy záleželo, w Prešpurce, kamž také náčelníci stran náboženských w Čechách měli býti pozwáni. Již za přebýwání jeho w Lucku dály se k tomu námluwy a přípravy,[16]) a nejspíše již tehdáž nebo málo později dal král wyjednáwati přímo s knězem Prokopem, ležícím nepřátelsky w Rakausích, aby on sám s jinými přijel ke sjezdu tomuto. Někteří páni čeští a morawští wložili se přitom za prostředky, mezi nimiž zwláště pan Menhart z Hradce, který nepochybně jako při kolika wýprawách předešlých rád nerád nacházel se u wojště Táborském. Prokop Holý swolil, wymíniw náležité zabezpečení sobě a jiným poslům. K zabezpečení takowému wydán jest Čechům w osobní zástawu čili ležení Mikuláš kníže Opawské, za nějž, že ležení zachowá, musil se zaručiti druhý kníže Opawský Přemek s dwěma pány německými. 1429

Král Sigmund přijel po nawrácení swém z Polska s dworem swým někdy we druhé polowici Března do *Prešpurka*; *sjezd* pak se započal teprw po welkonocích toho roku. W poselstwu českém nacházeli se wedlé kněze Prokopa páni Menhart z Hradce a mladší Petr Strážnický z Morawy, wyslanci měst Pražských a s nimi mistr Petr Engliš, dále znamenitý počet pánů, rytířů a panoší strany pod obojí a zwláště z wojska Táborského, tak že přijeli asi we dwau stech koních do Prešpurka. Při králi Sigmundowi nacházeli se wéwodowé Albrecht rakauský a Wilém baworský, několik knížat slezských, biskup slezský Konrad, Jan biskup Olomaucký, arcibiskup Ostřihomský a několik biskupů uherských a německých, též poslowé měšťanů Wratislawských a Swídnických ze Slezska; z panstwa českého strany pod jednau Oldřich z Rosenberka, Jan a Wilém z Risenberka a ze Skály, Jan z Opočna, Půta z Častolowic, Hanuš z Kolowrat, též purkrabí Karlšteinský Zdeslaw Tluksa z Buřenic a Jindřich Žito purkrabí na Přimdě. Přítomno bylo též poselstwo wéwody burgundského

[16]) Wiz psaní posla Wratislawských o tom z Krakowa dne 4 Unora 1429 w Palackého *Urkd.* II. 16.

1429 a raddowé bavorského wéwody Ludwíka, k tomu také wíce doktorů práw a theologie, mezi nimiž zwláště čtyři doktoři učení Pařížského.

W pondělí po prowodě, dne 4 Dubna, měli poslowé čeští prwní slyšení u krále, na kterém bezpochyby obě strany wyslowily toliko wůbec ochotnost swau ke smíření. Nazejtří potom (5 Dub.) držel král teprw poradu s knížaty a biskupy i učenci, na jakém základě by se mělo jednati. Rada jejich byla, aby král Čechům předložil, kterak jsau poblaudili we wíře; kdyby chtěli od toho ustaupiti a přijmauti naučení, žeby byli dobrotiwě slyšáni a poučeni, aby se tudy mohli nawrátiti zase k matce církwi. Ku předložení takowému, které král dle rady této učinil, odpowěděli poslowé čeští, že chtí rádi býti slyšáni před celým shromážděním křesťanstwa, aby se ukázalo, zdali jest wíra jejich prawější čili jejich protiwníků. Odpowědí tauto ukázal se hned welký rozdíl w zásadě stran smlauwajících. Čechowé chtěli jednati jako rowní s rownými; duchowní wšak w raddě Sigmundowě stáli na stanowišti stolice papežské, která wyžadowala poslušenstwí. Pochybnost, čí wíra jest prawá, nesměla se dle zdání jejich ani připustiti; neb že jest wíra církwe od Krista, a učení Husitů že jest již w Kostnici od papeže i od koncilia zawrženo; Čechům že tedy může propůjčeno býti jen dobrotiwé slyšení a poučení, a to že se může státi lépe před knížaty duchowními a swětskými i doktory, kteří tomu rozumějí, než we shromáždění obecném. W tom smyslu mluwilo se králi Sigmundowi a Čechům po dwa dni, aniž bylo lze čeho tím docíliti.

Opět držel král poradu se swými; i prawilo se mu, k wymýtění kacířstwí w Čechách že sice není lepšího prostředku než meče; ale poněwadž toho na ten čas užiti nelze, aby se tedy Čechům podalo příměří až do budaucího koncilia, k němuž aby přišli a budauce slyšáni aby přijali od něho poučení a naprawení. Když by k tomu swolili, tu žeť za příměří roty jejich se rozejdau a již potom neseberau se w celosti zase; zatím pak že se mezi nimi samými nepochybně strhne wšelicos, čeho bude lze proti nim užiti. Králi i knížatům a pá-

nům líbila se rada tato, a učiněno Čechům w tom směru nowé 1429
předložení. Poslům českým bylo wšak snadno prohlédnauti, že příměří až do sejití koncilia musilo míti wětší prospěch pro jich nepřátely než pro ně. Dali tedy jen za odpowěd, že chtí rádi slyšáni býti před konciliem, a když se naprawí knížata duchowní a swětští i jiní lidé wšichni, že se i oni dají naprawiti; do té pak doby že míní zůstati při swé wíře. Tu učinil král Sigmund sám náwrh, jejž schwálili knížata i doktoři, aby bylo Čechům podáno příměří až do koncilia s určitým ustanowením, že mezitím nemají nikterak býti odwozowáni od swé wíry (jakž prý se i jiní newěřící trpí w křesťanstwě); wšak aby wydali králi, čeho se zmocnili od koruny, a rowněž statky duchowních i swětských lidí, které pobrali, aby nawrátili jich majetníkům.

Sigmund dle některých náwěští, která měl, doufal swolení Čechů ku příměří na tomto základě obdržeti, i učinil jim nowé předložení toto prostředkem pánů českých strany pod jednau, kteříž měli o to s nimi jednati. Ale naděje jeho se nesplnila. Čechowé stáli na swém, že jest wíra jejich prawá a že jim nesluší díwati se nečinně na neprawosti panující; protož že nemíní meče wstrčiti do pošwy, nýbrž dále bojowati pro náboženstwí.[17]) Odpowěd jejich, kterau dali králi samému po marném wyjednáwání s jeho posly w pátek ráno dne 8 Dubna, byla: chtěl-li by přidati se k nim w jejich snahách, že by ho rádi přijali za swého pána a raději měli než koho jiného; tehdyť že mu odewzdají králowstwí a statky ku králowstwí náležející a pomáhati mu budau proti nepřátelům jeho jakýmkoliwěk; pakli nic, tehdy že meče nesloží. Řečí tau nenadálau král se welice popudil ke hněwu, a hned po skončení roz-

[17]) Zpráwa o tom z péra Čechům nepřátelského w Palackého *Urkd.* II. 24 prawí: Dar zu haben dye Hussen geantwurtt, sy wellen mit nyemandt kainen frid halten, dann der irs gelauben sein welle... und sye haben daz swert über unsern gelauben erzogen, daz wellen sye nit einstecken, sy haben uns dann all under iren gelauben pracht.“ Tomu wšak nelze wíru dáti doslowně; neb se to nesrownáwá ani se zásadami ani s chowáním strany pod obojí předtím ani potom. Zawíraliť i Táboři i pod obojí wůbec příměří častá jak s Čechy tak s Němci, kteří nebyli jejich wíry.

1429 prawy s poselstwem českým mluwil horliwě s knížaty a pány, žádaje jich, aby mu byli pomocni k wyhlazení ncwěry a k dobytí otcowského jeho dědictwí, žeť on hotow jest tu chwíli wytáhnauti proti kacířům životem swým, i se synem swým, wéwodau rakauským. A knížata prý hned, uradiwše se, slibowali mu, že chtí se wší mocí swau přidati se k němu do pole, začež král jim děkowal welice.

Po obědě téhož dne odebral se kněz Prokop s několika jinými ještě jednau ku králi, a tázali se ho w příčině koncilia, kdy by mělo býti a kdo má ho mocen býti, zdali jen papež a kardinalowé čili on také a jiní knížata; k čemuž Sigmund odpowěděl, že jakau moc měli jiní císařowé a králowé na konciliích, takowau i on bude míti. Několik doktorů, jimž, jak se zdá, zmínka o tom se nelíbila, dali nechuť swau z toho na jewo pichlawými slowy k Čechům. Konec byl, že si Čechowé wyžádali odpowědi písemné ke swé otázce a projewili přání swé, aby s odpowědí tau dne zejtřejšího (9 Dub.) mohli odjeti. Nepochybně byla jim dána, a poslowé slíbili wznésti předložení králowo na sněm, který měl swolán býti w Brně, později wšak položen w Praze.

Dle umluwy s knížaty, pány a městy přítomnými w Prešpurce uzawřel král Sigmund, když se naděje jeho wyjednáwáním tímto nesplnily, obnowiti wálku s Čechy s wětším než dotud důrazem, a již dne 10 Dubna, den po odjezdu poselstwa českého z Prešpurka, wydal nařízení, dle kterého měla o sw. Janu křtiteli předsewzata býti welká wýprawa do Čech, do toho pak času měla býti wedena stálá čili jezdecká wálka s Čechy na wšech hranicích. Sigmund slibowal sám se postawiti w čelo wojska co nejwyšší heitman nade wšemi; chtěl wytáhnauti s Uhry do pole, odebrati se předně do Slezska, odtamtud do Lužice a potáhnauti wojenskau moc těchto zemí k sobě; w Lužici že se s ním spojí wéwoda saský a mladší markrabí brandenburský; odtamtud pak že wtrhne do Čech, a s jiné strany wojwoda burgundský, města říšská, wéwodowé baworští a wéwoda rakauský. K wálce jezdecké slíbil poslati silný oddíl lidu wojenského na swé wlastní útraty zeti swému

Albrechtowi ku pomoci do Morawy k Brnu a k Olomauci, 1429
a mimo to měl Albrecht postawiti 1000 jízdných we Znojmě, 1000 w Jihlawě a 1000 w Budějowicích českých, kdež se mělo několik pánů českých k nim přidati. Z kraje Plzenského počítal že se sebere 3000 jízdných; ti že budau moci pomáhati wěrným jeho w Žatecku; Slezáci a Šestiměstští že dle umluw s nimi učiněných budau pohotowě při hranicích. Když se tak na wšech místech bude na Čechy dorážeti, že tím budau zmateni a nebudau se moci sebrati k nowým útokům až do času welké wýprawy proti nim.

Sjezd Prešpurský byl konán, aniž se z příčiny jeho bylo ujednalo jaké příměří od Sigmunda, kromě snad s wojskem Prokopowým w Rakausích. W Čechách pokračowalo se tudy bez přetržení we wálečných předsewzetích již předtím započatých, jakož jmenowitě w obléhání hradu *Lichtenburka* od Sirotků, a nowě započalo se před samým zahájením sjezdu obležení králowského hradu *Zwíkowa* od Táborů. Dne 21 Března přitáhl k němu od Bechyně Jan Bleh z Těšnice, heitman we městě tomto nedáwno dosazený, Mikuláš z Padařowa, heitman Ostromečský, a Písečtí, Sušičtí i Klatowští s některými jinými pomocníky. Poněwadž hrad leží nad samým stokem řek Wltawy a Otawy, a na protějších stranách obau řek wysoké stráně skalnaté se wypínají, přístupu nedopauštějíce, položili se Táboři jen na jedné straně, to jest nepochybně na straně jižní w meziříčí, které od hradu wystupuje poněkud do wýšky, a wystawili tam silnau baštu proti hradu, nejspíš od řeky k řece, aby i odtud přístup úplně zawřeli. Hajitelem hradu proti nim byl pan Kunat Kapléř ze Sulejowic seděním na Winterberce, kterýž se stal purkrabím na Zwíkowě po smrti Wácslawa Hájka z Hodětína.

Ze strany králowské w Čechách odwážili se na smělý skutek brzy po skončení sjezdu Prešpurského někteří šlechtici z krajiny za Beraunem, jichž byl wůdcem Habart z Adlar, purkrabí pana Alše Holického na Týřowě, a s ním Jan Šmikauský ze Žďára a mladý pan Fridrich z Donína. Sebrawše se z Týřowa a jiných několika hradů we 154 koních některý

1429 den okolo sw. Jiří (23 Dub.) a berauce se nejspíš krajinau okolo Karlšteina, přešli někde u Zbraslawě přes Wltawu, a jali se z nenadání laupiti w krajině na druhé straně řeky až do samého okolí Prahy před Wyšehradem. Zajawše přes 200 kusů dobytka, dali se s kořistí tauto na cestu zpátečnau, chtíce se u *Zbraslawě* přeprawiti na prámu zpátky přes řeku. Na pokřik, který se stal o tom w Praze, sebrali Nowoměstští na rychlo některau wojenskau moc, a wytrhli z města pěší a koňmo i s wozy. Jak se zdá, táhli při samém prawém břehu Wltawy přes Braník a přes Modřany, a přitáhše až téměř proti Zbraslawi, hleděli nájezdníkům odejmauti prám a překaziti jim přeprawení přes řeku. W tom wšak dorazil na ně Habart z Adlar se swými, a swedl s nimi boj na břehu řeky ano dílem na řece samé, to jest nejspíš na prámu od nich již opanowaném, a zwítězil, tak že 24 Nowoměstských dílem zbito jest dílem potopeno w řece i s několika wozy, jiných pak 166 zajato. Tu chwíli přitáhla wšak branná moc Staroměstských, wyprawená zatím rowněž do pole. Nájezdníci neodwážili se boje s ní, a musili tudy zajatého dobytka zanechati a ustaupiti přes řeku; zajaté wšak Nowoměstské odwezli s sebau na Týřow, mezi nimi i několik konšelů tehdejších a wíce jiných sausedů. Musili se wykaupiti dwěma tisíci čtyrmi sty a čtyřmi kopami, za něž propuštěni jsau po dwanácti nedělích.

Kněz Prokop Holý byl zatím od sjezdu Prešpurského odjel k wojsku swému, které tehdáž stálo w Rakausích, newíme we kterém místě wzdáleném šest mil od Prešpurka,[18]) a pokračowal potom ještě několik chwíli, zejména ještě 16 Dubna, w obléhání *Eggenburka*,[19]) o kterém newíme, jak se skončilo. Zdá se, že Prokop brzy po dni práwě jmenowaném s wojskem swým z Rakaus odtáhl, chtěje osobně přítomen býti *sněmu w Praze*, na kterém mělo býti jednáno o předloženích krále Sigmunda w příčině koncilia.

Sněm tento počal se w pondělí po sw. Trojici čili dne 23 Kwětna w kolleji Karlowě u walném počtu přítomných,

[18]) Wiz Palackého *Urkd. Beiträge* II. 25.
[19]) Tamže II. 31.

pánů, rytířů, panoší strany pod obojí, Pražanů, Táborů, Si- 1429
rotků a měst k nim příchylných. Král Sigmund wyprawil k němu w poselstwí některé pány a rytíře swé strany, bezpochyby z těch, kteří u něho předešle byli w Prešpurce, a předložil po nich dwě hlawní žádosti, o kterých na sjezdě Prešpurském bylo promlauwáno, předně aby se Čechowé podali na wýrok koncilia Basilejského, zadruhé aby na dwě léta, totiž až do swolání koncilia w ustanoweném čase, zawřeli příměří s ním a s jeho stranau w zemi i s jinými zeměmi. Sněm, wzaw potaz o tyto wěci s mistry a kněžími, po důkladném rokowání, které trwalo týden, usnesl se, ke dwěma těmto kusům swoliti pod jistými wýminkami a ohradami. Předně koncilium aby bylo obecné celého křesťanstwa, to jest aby na něm byli také Řekowé i Armenowé s patriarchau Konstantinopolským, kteří přijímají swátost pod obojí spůsobau, i aby na něm neměl toliko papež moc saudu, ale wšecko křesťanstwo, ne wedlé ustanowení papežských, nýbrž dle zákona božího. Když sbor takowý bude, že k němu pošlí lidi maudré, opatrné a bohabojné s plnau mocí. Zadruhé, příměří chtěli míti se stranau králowau w zemích koruny české, wyjma osoby, kdož přistaupili k zákonu božímu, totiž k jejich straně náboženské, a potom odstaupili a nad nimi zradili, nebo kdož zapsali se přistaupiti k zákonu božímu a nepřistaupili by; též chtěli příměří míti s zemí uherskau a s wéwodau rakauským, ne wšak s Míšní a s Bawory i (jak se rozuměti musí) s ostatní říší něměckau, s wéwodau rakauským pod wýminkau zachowání od něho swobod stawů morawských. K tomu wymiňowali si podobně jako w předešlých létech we zwláštních příměřích s jednotliwými pány a městy strany pod jednau w Čechách, aby w příměří podrželi holdy a platy jako dotud, aby poddaní lidé přijímající pod obojí spůsobau na statcích pánů strany pod jednau odwáděli půl auroku jim a půl swým pánům, aby na poddaných takowých nebyly wymáhány úroky zadržené, aby kněží jejich strany měli wšude swobodu, kněží strany druhé wšak aby jim lidí neswodili, též aby jim wolno bylo stawowání hříchů weřejných, a když polem táhnau, aby

1429 směli bráti wšudež skrownau potřebu, obojí to aby se nepokládalo za rušení příměří.

Při wyjednáwání o těchto wěcech rozumělo se jaksi samo sebau, že mělo wésti swým časem ku přijmutí Sigmunda za krále. Když byla swržením Sigmunda Korybutowiče s wládařstwí zmařena naděje na dosazení krále z rodu polského neboli litewského, obwykalo se w zemi konečně předce zase myšlénce, aby se došlo smlauwy se Sigmundem o uznání jeho za dědice koruny. K tomu lnulo netoliko panstwo, taužíc wždy úsilněji po obnowení starého pořádku w zemi; nýbrž jak widěti z wyjednáwání Prešpurského, neměli i Táboři s knězem Prokopem nic proti tomu, ač owšem když by se Sigmund srownal s Čechy w nábožengtwí. Tudy přišlo i na sněmě w Praze k rokowání o tom, awšak bez prospěchu. Proti swolení, aby měl Sigmund pod některau umluwau státi se králem českým, postawili se Sirotci, a zwláště heitman jejich Welek kaudelník; k mínění pak tomu přidali se také Pražané Nowoměstští. Zdá se, že smýšlení Sigmundowi odporné zrowna při Sirotcích bylo jejich dědictwím po Žižkowi, který králi tomuto od počátku newěřil a ničím swého mínění o něm nezměnil. Bezpochyby nestalo se tedy o tom žádné uzawření, než přestalo se na usneseních wýše položených, a wypraweno poselstwo druhé do Prešpurka, které mělo o nich jednati se Sigmundem we jménu sněmu. Opět jel kněz Prokop Holý sám w čele poselstwa tohoto ku králi zároweň s posly Sigmundowými, kteří se z Prahy wraceli, a s ním wíce pánů českých a morawských, z nichž wýslowně se připomíná toliko Aleš z Frimburka. Bylo wšech o 400 koní. Král Sigmund čekal je ten týden po sw. Janu křtiteli (24 Čw.), a zdá se, že přijeli do Prešpurka aspoň hned na začátku měsíce Července.

We wyjednáwání o wýminky, pod kterými by Čechowé chtěli poslati ku koncilii, předložili mu poslowé jisté kusy, kterými usnešení sněmu práwě držaného jen jaksi jinými slowy se wykládalo, totiž aby byl ku koncilii wolný přístup wšem, kdož se znamenají jménem křesťanů; aby žádným osobám, jakkoli powýšeným, kteří byli tyto časy stranau proti

straně, nebyla na koncilii přiznána moc k sauzení nad stranau 1429
sobě protiwnau; aby se nečinil na koncilii žádný nález we wěcech wíry leč na základě písma swatého neb swatých doktorů na písmě se zakládajících; aby král s jinými osobami swětskými byl přítomen a měl moc zabraňowati wšeliké wýtržnosti a nesprawedliwosti; aby bylo dáno plné bezpečenstwí od swětských i duchowních beze lsti, jehož spůsob mínili Čechowé určitěji naznačiti swým časem. Ani wšak tentokrát nedošlo se konce, a poslowé čeští odjeli z Prešpurka, oznámiwše králi, že wznesau námítky jeho na sněm, který měl opět držán býti w Praze o Matky boží narození (15 Srp.).

Jako prwním sjezdem Prešpurským, nebyla také sněmem Pražským ani potomním wyjednáwáním spůsobena žádná přestáwka we wálce. Zrowna w čase, když se wyprawil kněz Prokop we druhém poselstwí ku králi Sigmundowi do Prešpurka, zdwihlo se wojsko dílem Táborské dílem Pražanů Staroměstských, wedené Pražským heitmanem *Cardau*,[20]) od Lipé w Litoměřicku k tažení přes půlnoční hranice zemské, na kterém přiblížilo se nejprwé k Žitawě, ale nepokaušejíc se o dobytí města tohoto, k obraně dobře připraweného, obrátilo se odtud přes Lubno do Slezska, a udeřilo na *Boleslawec*, město, které obywatelé předešlého roku ze strachu před Čechy na čas byli opustili. Tentokrát pokusili se o obranu. Čechowé wšak wypálili bránu na hořejší straně města mnohým dříwím a smolau, které u ní podložili (18 Čw.); wraziwše pak tudy do města, zbili mnoho lidí w boji, jiné, kteří se utekli na wěže, smluwili s nich do zajetí, a kteří se nemohli hned wykaupiti penězi, ty odwezli s sebau w počtu asi dwau set. Obáwaje se dalšího wtrhnutí jich, wyprawil kníže Žahanský Hanuš posly k Čechům, a wyplatil zemi swau summau peněz, aby byla ušetřena od záhub až do wánoc toho roku. Poté se wrátili do Čech jinau stranau, tuším přes Landshut, wezauce welkau kořist na wozích naplněných. W Jaroměři zůstawili zajaté Boleslawské, kteříž se potom asi w roce wykaupili.

[20]) *Grünhagen* 180 dle starších zpráw.

1429 Wojsko Táborské obrátilo se nejspíš hned odtud wedením *Jakuba Kroměšína* k obehnání hradu *Landšperka* blíž Austí nad Orlicí, w jehož držení byl pan Jan z Opočna. Přitáhše někdy brzy po sw. Janu křtiteli (24 Čw.), počali předně střelbu naň ze čtyr praků a z dwau děl welkých i wíce malých. Naproti tomu asi téhož času upustili Táboři od obléhání *Zwíkowa*, kterýž se jim prokázal býti nedobytným. Po marném ležení před ním za 13 neděl a několik dní zawřeli s posádkau příměří na dwě léta, spálili baštu před hradem wystawenau, a odtáhli odtud. Hajitel Zwíkowa, Kunat Kapléř, jak se zdá, nemohl se potom dohodnauti s králem Sigmundem o odměnu za swau službu, a zamýšlel smluwiti se se stranau pod obojí a přistaupiti k ní s hradem tím i se wšemi statky swými; čehož král aby zabránil, požádal Oldřicha z Rosenberka psaním z Prešpurka dne 7 Září, aby Kapléřowi dle přání jeho postaupil jednoho ze swých hradů a wzal za to Zwíkow ke swé ruce. Oldřich z Rosenberka wykonal ochotně wůli králowu, a uwázal se we Zwíkow již dne 21 Září.

Ještě něco dříwe, než se Táboři a Pražané wydali od Lipé na jízdu do Slezska, byl učiněn útok na staupence krále Sigmunda w Loketsku, snad od Žateckých a Jakaubka Bílinského. Již prwní týden měsíce Červná táhli okolo Lokte k Falknowu, a wpadli potom do krajiny *Chebské*, hubíce zemi. Pan Půta z Ilburka, držitel Lokte, žádal pomoci od sausedů německých. Měšťané Normberští wyprawili také již dne 10 Červná jízdný lid swůj do pole, a také markrabí brandenburský Fridrich sbíral k tomu lid z též krajiny; awšak ještě před 10 Červnem Čechowé zase ustaupili. Později dály se w měsíci Červenci rozličné pohyby wojenské při hranicích baworských u Teplé (8 Čwce.), u *Přimdy*, kdež wypáleno městečko pod hradem (13 Čwce.), ač při střelbě s hradu, a pobráno mnoho dobytka, u Plané a u Horšowa Týna (16 Čwce.), z čehož bylo obáwání w Bawořích opětného wpádu do této země. O příbězích těch zachowaly se wšak zpráwy chudé a nesauwislé.[21])

[21]) Palackého *Urkd. Beiträge* 38—41, 45, 47, 48.

K swatému Janu křtiteli byla položena welká wýprawa do Čech, ku které byl král Sigmund wydal rozkazy do Němec we prwním rozjaření swém po rozmluwách s Čechy na sjezdě w Prešpurce. Doba tato minula, a nebylo žádné wýprawy. Knížata němečtí drželi několik sjezdů w Normberce a jinde, na kterých se w příčině té radili. Král chtěl od nich wěděti, s jakau silau by každý mínil wytáhnauti do pole, ale nemohl dosáhnauti určité odpowědi. Horliwost těch některých, co mu byli w Prešpurce slíbili wšecko, brzy wychladla. Král sám byl také wyhlašowal wíce, než co mohl splniti. Nyní strkal wěc na stawy říšské, prawě wždy, že hotow jest osobně wytáhnauti s Uhry, wšak že musí wěděti, nač se od říše bezpečiti; kdyby to nepostačowalo, že jest lépe wšeho nechati, než opět wytáhnauti do pole a s hanbau se nawrátiti. Když se lhůta sw. Jana blížila ku konci, nawrhowal knížatům a městům shromážděným w Normberce odklad do sw. Jakuba nebo jak by sami chtěli. Po swatém Jakubě psal ještě dne 10 Srpna z Prešpurka kurfirstowi brandenburskému, že nařídil stawům uherským hotowost u Trnawy k sw. Michalu (29 Září), a že míní odtamtud táhnauti osobně do Čech, aby wybawil zámky, které tehdáž protiwníci jeho obléhali, to jest zejména Landsberk a Lichtenburk. Tehdáž také se těšil kardinalem anglickým Jindřichem, který mu psal, že se z rozkazu papeže hotowil konečně zase na cestu do Němec, aby znowu pobádal knížat. Ale i ta naděje zklamala jej, ježto kardinal, přeprawiw se již přes moře z Anglicka s 5000 oděnci, musil se k rozkazu krále Jindřicha VI z cesty do Němec obrátiti do Francauz následkem nenadálých porážek, které tam práwě toho času spůsobeny byly Angličanům zázračnau pannau Orleanskau. Když se takto nedařilo se záměry wálečnými, nespauštěl se Sigmund ani tehdy ještě zcela wyjednáwání s Čechy aspoň na oko, ač nedoufal již we prospěch z něho. 1429

Wyjednáwání toto mělo mezitím za následek nowé nepřátelstwí mezi *Starým* a *Nowým městem* w Praze. Jak wýše wzpomenuto, byli se Nowoměstští na sněmě o sw. Trojici přidali k Sirotkům w odporu jejich proti přijetí Sigmunda za

1429 krále. Staroměštští stáli za jedno s pány a s Tábory, kteří možnosti toho pod wýminkami dopauštěli. Z toho wzaly obce znowu wětší hořkost mezi sebau, a ke sporným wěcem, přátelskými umluwci dotud ještě nesrownaným, přicházely wždy nowé. W rozepři o privilegia, jež sobě města počala přísněji wykládati jedno proti druhému, wstaupil do popředí jmenowitě spor o wýroční trh o sw. Wítě, jejž byl císař Karel přeložil ze Starého města do Nowého. Přeložení toto bylo se stalo s wyminěním, že kdyby byl později na Nowém městě wysazen jiný wýroční trh, měl onen zase nawrácen býti do Starého města. Za takowý nowý wýroční trh jali se Staroměštští wydáwati každoroční pauť o Swátosti, která owšem byla spojena s welkým swobodným trhem, ale nikdy dotud nebyla Nowoměstským w držení trhu Swatowitského na ujmu. Také záležitost rozdělení statků mezi dwě obce wlekla se do délky, a nebyla posud úplně rozřešena. Owšem pak brala také různice o náboženstwí mezi oběma městy nowé podněty, a hanliwé kázání kněží Nowoměstských proti Staroměstským i naopak rozněcowalo mysli jedněch proti druhým.

Dá se mysliti, že zmáhání se nowot náboženských na Nowém městě knězem Janem Wlkem a jeho towaryši bylo pohnútkau mistrům a kněžím Staroměstským, aby hleděli obnowiti mezi sebau zase swornost, která byla porušena různicí mezi stranau Příbramowau a Englišowau, i že se z pohnútky té počalo jednati o nawrácení wypowěděných mistrů a kněží strany *Příbramowy* zase do Prahy. Podobá se, že byl mistr Jakaubek ne-li hlawním půwodcem, aspoň spoluaučastníkem těchto snah. Wímeť aspoň o dopise mistra Jana Příbrama k němu ze Žatce, který se pře jeho s Englišem dotýkal.[22]) Mistr *Jakaubek* wšak zemřel práwě w této době dne 9 Srpna w domě kněžském při kapli Betlemské, we které zastáwal úřad kazatelský, přebýwaje wždy we ctnosti a w chudobě.[23])

[22]) Zmiňuje se o něm Engliš we spise swém proti Příbramowi w rukopise bibliotheky univ. Pražské IV. G. 14.

[23]) Rokycana chwálil jej w koncilii Basilejském, „asserens eum fecisse mirabilia, quia aurum et argentum in mundo sprevit". *Monum. concilii Basil.* I. 320.

Ještě na smrtelné posteli napomínal přátely swé z kněžstwa, 1429
kterých dwanáct při něm stálo, k opatrnosti w učení, a zwláště o swátosti oltářní. Rok předtím byl zemřel také spolukazatel jeho w Betlemě mistr *Martin z Wolyně*, Husůw odchowanec (1428 12 Září). I ztráta těchto mužů, hluboce cítěná, přičinila snad k obměkčení myslí a k roztaužení se po smíření s někdejšími saudruhy.

Krátce po smrti Jakaubkowě přišlo k smíření takowému w ten spůsob, že předně mistrům a jiným členům učení Pražského, přídržícím se přijímání pod obojí spůsobau, kteří tu chwíli jinde přebýwali, dowoleno jest do jistého času přijeti do Prahy a tu meškati; když by pak přišli, aby byly zwoleny osoby od obau stran ke smíření jich, pokud se týkalo osobních křiwd mezi nimi; o jiné pak wěci než osobní aby se smluwili potom wespolek, by se w nich jednostejně chowali. Smíření osobní stalo se po příchodu mistrů, jak se zdá, lehce, wyjma jediné spor mezi *Příbramem* a *Englišem*, kteří se wzájemně winili z bludů. Spor tento musil, jak se jewí z potomních příběhů, býti zatím odložen ke zwláštnímu jednání. Co se ostatního týkalo, ustanoweny jsau jisté wýminky nepochybně nikoli od mistrů samotných, nýbrž dle swolení obce Starého města, pod kterými wýminkami mělo kněžím, kteří se nawrátili, dowoleno býti další přebýwání w Praze. Předně aby slíbili poslauchati *staršího* čili wrchního *kněze*, kterýž nyní jest aneb potom bude, we wěcech duchowních dle nálezu obce, tak totiž, aby každý tam byl a konal duchowní úřad, kam jej starší kněz ustanowí, buďto w Praze buďto jinde w králowstwí českém w místech, kde mělo průchod přijímání pod obojí. Byla-li by nějaká nesnáze o to, kdoby byl představeným duchowenstwa, tehdy aby byli poslušni toho, kterého ustanowí za staršího konšelé a obec Starého města se swolením wětšiny správců kostelů města téhož. Dále aby slíbili zachowáwati řády a obyčeje kostelní, které se tehdy zachowáwaly w Praze obecně, a newzpomínati obřadů těch, které byly zanechány, leč by se obnowily z jednosworného swolení wšechněch; rowněž sprawowati se nařízením, které bylo od obau obcí Pražských

1429 wydáno po jejich wyjití z města, a jmenowitě nezastáwati se platů komorních neb doživotních, které obec Pražská zrušila. Přitom zakazowalo se také kaceřowati neb tupiti jakýmkoli spůsobem kterékoli dílo nebo spis aneb twrzení mistra Jana Husi nebo mistra Jakaubka dobré paměti, leč by se dalo ukázati, že jest we zjewném odporu s písmem swatým; nařizowalo se mlčeti aspoň na kázaních o při mezi Příbramem a Englišem, a nenadržowati jednomu ani nenaříkati druhého, pokud by pře nebyla rozhodnuta. Konečně činila se zmínka o při, kterau měla tehdy obec Pražská s knížetem *Sigmundem Korybutowičem*, a ukládalo se přijatým do města, aby w ní knížeti nenadržowali ani weřejně ani tajně,[24]) leč raditi aby mohli konšelům a starším duchowenstwa, jak by se w té při mohlo dojíti dobrého konce a přátelského narownání mezi stranama. Kdož by se těmto wýminkám podrobiti nechtěl, aby w pokoji a bez nesnáze odešel zase z města a hledal swého opatření, jak by nejlépe mohl.[25])

O při zde zmíněné mezi Pražany a knížetem Sigmundem není nám ze žádné jiné paměti z toho času nic powědomo; dá se jen mysliti, že se w ní jednalo snad o nějaké nároky knížete Sigmunda na náhradu za škody a útraty, které wynaložil na swé wládařstwí w Čechách; a poněwadž jej nacházíme brzy potom opět we spolku s Čechy proti jich nepřátelům, jest podobno, že se přátelského konce došlo, jak si obec Staroměstská patrně přála. Možná, že jinak smýšleli w tom Nowo-

[24]) Item quia communitas Pragensis modo causam contra ducem Sigismundum habet, promittant causam Sigismundi ducis nec per se nec per alios (promovere) publice vel occulte.

[25]) Listiny dwě těchto umluw se týkající, wytištěné w Palackého *Urkd. Beiträge* II. 64, 66, nejsau sice datowány, ale z obsahu samého i z nadpisu: „Post obitum magistri Jacobi" jest widěti, že jsau z času po smrti Jakaubka, tedy po 9 Srpnu 1429, a to z času, pokud rozepře mezi Příbramem a Englišem nebyla rozhodnuta (lite pendente), tedy aspoň před 20 Říjnem 1429, kteréhožto dne stala se wýpowěd rozsudí w této při. Poněwadž pak wýminky přijetí wypowěděných kněží ustanowují se pauze obcí Staroměstskau a ne spolu také Nowoměstskau, musí se klásti také do času před smířením mezi městy, které se stalo dne 25 Září. Na tomto určení času zakládám pragmatickau sauwislost, kterau listinám těm wykazuji we přítomném wyprawowání.

městští, a že i to přispíwalo k rozmnožení tehdejšího záští 1429
mezi městy.

Spráwcem čili starším duchowenstwa, kterého měli slíbiti poslauchati mistři a kněží přijatí do města, byl wždy kněz *Jan z Rokycan*; a jak jest ze znění wýminek widěti, wztahowala se moc jeho netoliko na kněží Staroměstské, nýbrž na wšecko duchowenstwo strany pod obojí w zemi, wyjma owšem kněží Nowoměstské, kteří se pod swým zwláštním spráwcem Janem Wlkem z poslušenstwí tohoto wytrhli. K důstojenstwí swému byl kněz Jan z Rokycan dle znění listiny oné zwolen od obce a od duchowenstwa Starého města, ale jak odjinud wyswítá, byl w něm také stwrzen od *arcibiskupa Konrada*, s nímž se nejspíš brzy potom došlo nějakého srownání, tak že se duchowenstwo pod obojí přiznalo zase k jeho poslušenstwí. Kněz Jan z Rokycan nazýwal se tudy potom dle staršího řádu církwe *vikářem* arcibiskupským we wěcech duchowních, a wedlé něho byl mistr Jan *Kardinal officialem* arcibiskupským, jemuž příslušelo jmenowitě rownání a sauzení pří manželských.[26]) Zdali Nowoměstští a starší kněžstwa jejich Jan Wlk nepokaušeli se také sáhati do onoho oboru úřední moci Rokycanowy mimo Prahu, nemůžeme s jistotau twrditi; ale pochybowati téměř nelze, že wpuštění duchowních strany Příbramowy do Prahy, které se stalo pauze od Staroměstských, kdežto wypowěděni byli předtím nálezem obce obau měst, musilo Nowo-

[26]) Rokycana se nazýwá „vicarius in spiritualibus" dne 19 Října 1429 w rukopise bibliotheky univ. Pražské V. G. 15 fol. 16; a jeho také míní Petr Engliš we spise proti Příbramowi wýše zmíněném (w pozn. 22), kdež prawí: Insuper quando erat in Zacz (magister Joh. Příbram), misit literam magistro Jacobello, quam hodie servat *dominus vicarius*. — Jan Kardinal uwodí se co „curiæ archiepiscopalis Pragensis officialis" w úřední knize w archivu kapituly Pražské K. XXXIIII fol. 235, kdež dne 4 Kw. 1428 rozhoduje při mezi manžely Štěpánem z Chotěšowa spráwcem školy sw. Valentina na Starém městě a Reginau ženau jeho. Wýpowěd končí slowy: Lata et lecta est hæc sententia definitiva per nos officialem suprascriptum in majori civitate Pragensi in collegio Omnium Sanctorum hora vesperarum, præsentibus Joanne, Michaele nostris familiaribus anno a nativ. dni. Mccccxxviii die quarta mensis Maji. Datum Pragæ officiolatus curiæ archiepiscopatus Pragensis sub sigillo præsentibus appresso.

1429 městské popuditi mimo wše jiné, co se mezi nimi a Staroměstskými dotud zběhlo.

Jisté jest, že práwě tu dobu, ještě před koncem měsíce Srpna, různice mezi oběma města Pražskými roznítily se tau měrau, že zpráwy o nich i za hranicemi země wzbudily naděje we prospěch nějaký z nich pro nepřátely Čechů.[27]) Opět počali Nowoměstští dělati přehrazení ano stawěti zdi i zawírati ulice řetězy proti Starému městu; též zmocnili se brány Horské a Poříčské, we kterých mělo Staré město práwo posádky ku pojištění wolného k sobě příjezdu Nowým městem. Staroměstští zase zawřeli a zatarasili brány a fortny swého města;[28]) a jedni proti druhým postawili hlídky, i chystali se k boji, swoláwajíce také pomoci odjinud. Nowoměstští obrátili se opět k *Sirotkům* a zwláště k heitmanu jejich *Wełkowi*, swému spoluměšťanu; Staroměstští hledali pomoci od *Táborů*, s nimiž sice we wěcech wíry byli we wětším rozporu než se Sirotky, ale srownalost we smýšlení w příčině umluwy s králem Sigmundem tentokrát pewněji je k sobě pojila. Poslali zwláště ku Přibíkowi z Klenowého do Stříbra, k Janowi Řitkowi do Domažlic, ke Zmrzlíkowi na Orlík,[29]) wšak také ku knězi Prokopowi a ke hlawnímu wojsku jeho.[30]) Nowoměstským, jak se zdá, přišla cizí pomoc dříwe. We středu dne

[27]) Patrně wztahuje se k tomu dopis Normberských ke Chebským dne 2 Září (w Palackého *Urkd.* II. 58), kdež prawí: Als ir uns von der lewffe wegen zu Prag verschriben, etlich abschrift in ewerm brief gesandt und darauf gebetten habt &c. das haben wir wol vernomen. Nu hoffen wir, der allmechtig got werd sein gnade zu den dingen wenden, daz die besser werden.

[28]) Ku příběhům těm wztahují se některé zápisky w knize berniční (liber collectarum) Staroměstské, kdež se kladau wydání obce toho času. Mezi jiným fol. 66 k 19 Září: Item Johanni Reczek pro asseribus ad pavimenta in turri S. Stephani (totiž při kostele sw. Štěpána we zdi); et ad taras 51½ gr. 2 nummos. Též ke 24 Září: Item carpentariis diætariis cum coadjutoribus famulis per septimanam tempore disturbii in diversis laborationibus 48 gr.

[29]) Tamže k 19 Září: Nehodæ cursori in legatione ad Zmrzlikonem et Klenowsky et ad Rzitkam in Domazlicz 16 gr.

[30]) Tamže k 27 Září: Item Johanni a clavibus in legatione ad Procopium Rasum et ceteros fratres ipsius.

14 Září přitáhl *Welek kaudelník* do Nowého města s wojskem swým, tuším od hranic baworských; nebo bylo jedno wojsko Sirotčí, snad jím wedené, krátce předtím táhlo přes Rokycany (31 Srp.) až ku Plané, odkudž očekáwalo se wtrhnutí jeho do Bawor;[31]) ale nepřišlo k tomu, snad práwě následkem žádání Nowoměstských o pomoc. Tu hned začalo se wálčiti mezi městy proti sobě zawřenými. Stříleno z pušek, samostřílůw i šípy ohniwými ze Starého města na Nowé a z Nowého na Staré; několik lidí přišlo střelbau tau o żiwot. Hájení Starého města řídil konšel a spolu heitman nad žoldnéři jeho *Sigmund z Kotenčic*, nástupce we wůdcowstwí tomto po Cardowi, řečený jinak Sigmund Mandin, dle manželky swé Mandy kramářky, wdowy po sťatém Janowi kramáři.[32]) Jemu byl pilně k ruce panoše jeden Přech Weclík;[33]) ku pomoci pak přitáhli dle žádosti Staroměstských Jan *Řitka* a Wilém *Kastka* z Postupic s branným lidem swým.[34]) Naproti tomu přibyl do Prahy ze strany Sirotků také druhý heitman jejich Jan *Králowec* od wojska ležícího před Lichtenburkem. Na zaprawení mimořádných útrat, kterých wyžadowala obrana města, uložili na sebe Staroměštští we shromáždění obce dne 16 Září berni po půl groši z každé kopy ceny tržní domů swých. 1429

Wálčení mezi městy trwalo tím spůsobem asi šest dní, až přičiněním nejspíš přespolních pomocníků jedné a druhé strany přišlo dne 20 Září k zawření příměří a k opětnému zwolení *přátelských umluwců*.[35]) Tito byli dwa heitmani Si-

[31]) Wiz dopisy opata Waldsaského w Palackého *Urkd.* II. 59 a Normberských 60.

[32]) Wiz na str. 241.

[33]) *Lib. collectarum* fol. 67 k 8 Říjnu: Przechoni clienti dicto Weczlik ob adhæsionem capitaneo et magnam diligentiam tempore disturbii 60 gr.

[34]) Tamže fol. 68 ke 4 Listop.: Clientibus Rzitkonis et Costkonis equitantibus in nocte ad custodiam propter hostes cum nostratibus pro medone 4 gr. A opět k 5 Listop.: Item de mandato magistricivium Wladykowe (totiž Martě Wládykowé, hospodské u černé růže, č. 499, w uličce nynější kožowé) pro exbrigatione familiæ Wilhelmi Costka, quæ venerat in auxilium nostratibus custodiæ contra adversarios, 65 gr.

[35]) Den tohoto zawření příměří jewí se z řečené knihy berničné, kdež zaznamenáwá se fol. 66 k 20 Září: Sigismundo capitaneo et stipendiariis et aliis adhærentibus eis tempore disturbii et gwerræ cum nova civi-

1429 rotků, Jan Královec a Jíra z Řečice seděním na Klucích (nedaleko Čáslawě), zwolení nepochybně od Nowoměstských, a Jan Rakownický, heitman Táborský w Kauřimi, a Wilém Kostka z Postupic od Staroměstských. Ku poctě jich byl řečeného dne učiněn slawný oběd w úřadě šestipanském w Týně. Teprw, jak se zdá, nazejtří potom přijel kněz *Prokop Holý* do Prahy a nejspíš také wíce jiných osob z panstwa i z bratří. Konšelé Staroměstští přiwítali Prokopa a jiné hosti w radní swětnici dne 22 Září obwyklým tehdáž přípitkem, a nazejtří potom (23 Září) byl opět slawný oběd w úřadě šestipanském, u něhož byl kněz Prokop pospolu s konšely a s umluwci. W neděli dne 25 Září učinili umluwci konečně *wýpowěd* swau. K wyhlášení jí shromáždily se obědwě obce, jako předešle, *na příkopě* proti bráně Staroměstské wedlé dworu králowa na straně jedné a proti kostelu sw. Ambrože na straně druhé. Kněží obau stran přišli k tomu w průwodu s welebnau swátostí.

Wýpowědí tau přikázali umluwci oběma městům předně zase odstranění wšechněch překážek obyčejného obcowání mezi nimi; Nowoměstským, aby zotwírali wšeliká přehrazení a řetězy w ulicích, jakož i aby postaupili Staroměstským zase bran Poříčské a Horské; Staroměstským pak, aby zotwírali brány a fortny swé wšecky i rowněž přehrazení a řetězy, aby byla cesta wolná k jezdění, k chodění i wození we dne w noci. Co se týkalo sporných wěcí w hospodářstwí obecním, rozhodli na ten čas, aby wýroční *trh Swatowitský* zůstal Nowoměstským, wšak s wyhražením platnosti privilegií králowských a císařských, jichž prawili že sauditi sami nemíní. O jiných wěcech toho druhu zůstaweno další narownání jiným umluwcům. Naproti tomu stalo se wýpowědí umluwců také *smíření mezi kněžími* obau měst, o němž newíme nic určitého, poněwadž se nám listina míru toho w celosti nezachowala. Jisté toliko jest, že kněží přijatí zase do Prahy we městě zůstali, o zwláštní

tate balneales 40 gr. — Item ad officium sex dominorum pro faciendo prandio arbitris utriusque civitatis 80 gr. — Item pro duabus cutibus pergameni ad arbitratorias literas et treugales per Kukulum notarium 6 gr.

pak osobní při mezi *Příbramem* a *Englišem* bylo uloženo há- 1429
dání mezi těmito dwěma mistry, a zwoleni posluchači s jedné i s druhé strany, kteří měli krom jiných wíce osob duchowních i swětských býti přítomni hádání tomu a na základě jeho učiniti mezi nimi rozsudek. Wýpowěd končila se pak napomenutím, aby Čechowé, zanechajíce různic mezi sebau, wyjeli společně na wojnu proti Němcům.[36]) Obě obce podrobily se wýpowědi této pod pokutau 4000 kop grošů, a na znamení míru dali sobě purkmistři a konšelé ruce před shromážděným lidem.

Zrowna ty dni, když na sebe w Praze stříleli z jednoho města do druhého, totiž o sw. Lampertě (17 Září), wzdal se Táborům hrad *Landsberk.* Posádka a wojsko obléhající wyměnili sobě zajaté, které měli, a obleženým dopuštěno jest swobodně odejíti s wěcmi swými, co toliko mohli odnésti. Heitman Táborský *Jakub Kroměšín*, který obležení toto řídil, dal se odtamtud, nepochybně dle umluwy s Prokopem Holým, hned na pochod s wojskem swým k půlnočním hranicům země české se směrem k Žitawě. Mělať se státi welká wýprawa do *Lušice* ku pokárání této země podobnými záhubami, jakými prwé bylo stíženo Slezsko. K tomu mělo se státi wětší sebrání sil dle wýpowědi umluwců mezi městy Pražskými. Již dne 27 Září, dwa dni po wýpowědi této, wytáhl proto také *Prokop Holý* s lidem swým z Prahy, aby se s Kroměšínem spojil, a nazejtří potom, den sw. Wácslawa (28 Září), wytáhli za ním též *Sirotci* s *Welkem kaudelníkem*, *Pešečkem zahradníkem*, rowněž jedním z heitmanů jejich, a s knězem *Prokůpkem.* Měli 2000 pěších, něco přes 400 jízdných a 90 wozů. Wojsko Prokopa Holého a Kroměšína čítalo 4000 pěších, asi 400 jízdných a 130 wozů, weškerá moc tedy asi 7000 mužů s četnými děly menšími k házení kulí asi prý welkých jako hlawa.

Již dne 28 Září, tedy nazejtří po wytažení Prokopa Holého z Prahy, pokaušelo se přední wojsko, to jest nepochybně Kroměšínowo, o dobytí pewného kláštera *Ojwína* nedaleko Ži-

[36]) Na wýpowěd tuto s rozdílem od listiny předešlé, kterau obce zawřely příměří a na umluwce se podaly, wztahuje se zápisek we knize berniční fol. 67 k 27 Září: Item pro cute pergameni pro literis capitalibus ratione concordiæ cum nova civitate 3 gr.

1429 tawy, ale darmo. Spojené wojsko táhlo potom až ke *Zhořelci;* wypálilo předměstí, a obrátilo se odtamtud we směru sewerozápadním ke hradu *Barutu*, po marném pak dobýwání jeho dále k městu *Budišínu*. Zde leželi Čechowé tři dni, házejíce oheň na město, kteréž i začalo hořeti. Třetího dne přikročili k útoku prudkému, jímž sice města nedobyli, ale připrawili měšťany polekané ke smlauwání a nepochybně k nějakému wýkupu. Zatím byla nicméně pěkná předměstí wůkol přede wšemi branami wypálena. Odtud táhlo wojsko dále we směru západním, dobylo města *Kamence*, a wtrhlo do *Míšně*, kdež přitáhlo na blízko od řeky Labe pod Drážďany až k městu *Hajnowu* (Grossenhain). Odtamtud zatočili w prawo do *dolní Lužice* se směrem na půlnoc a na wýchod ke městu *Chotěbuzi*; na kteréžto cestě wšak wojska, jak se zdá, rozdělila se na wíce oddílů k hubení krajiny, tak že nejzápadněji přitáhli až ke městu Lukowu, wzali wýchodněji odtud 80 kop wýpalného od města Kalawy a 20 kop od Drebkowa, i wypálili Grodek čili Špremberk, opuštěný od obywatelstwa, tak též mnoho menších měst a městeček, z nichž se obywatelstwo we strachu rozprchlo. U Chotěbuze leželi dwa dni, nejspíš až se wojsko rozdělené sešlo zase. Potom zaměřili dále na sewerowýchod až k městu *Kubínu* blíž hranic markrabství brandenburského, na kteréžto cestě bezpochyby oddílem některým wyprawеným na prawo wypálen také Sommerfeld po útěku obywatelstwa. Kubín, hlawní město dolní Lužice, bylo hájeno nejen od měšťanů, nýbrž i od mnohých šlechticů z okolí, kteří se w něm zawřeli. Čechowé wšak dobyli ho na překot, zabili mnoho lidí při prwním wražení do města, jiných mnoho zjímali, měšťanů i šlechticů, a město z kořen wypálili. Potom se obrátili ještě něco dále na wýchod ku *Krosnu* při řece Odře; odtamtud wšak nawrátili se k domowu, táhnauce Slezskem přes Freištat, mimo Žahan, jehož kníže, jak wýše zmíněno, měl s nimi příměří, a dále přes Boleslawec, Lubno a Žitawu. Krom zajatých, které odwedli s sebau, aby se wyplatili penězi, wezli opět množstwí wozů naplněných kořistí, a přihnali s sebau až prý na 100.000 kusů dobytka.

Pražané neúčastnili se této wýprawy, nemohše se snad 1429
připrawiti k ní tak rychle, když sotwa skončili wálku sami mezi sebau. Heitman Staroměstský Sigmund z Kotenčic wytáhl se žoldnéři dne 29 Září, tedy dwa dni po odjezdu Prokopa Holého z Prahy, k wojenskému dílu mnohem skrownějšímu, k obležení twrze *Rostok* na Wltawě míli cesty pod Prahau. Není známo, proti jakému to bylo nepříteli, ježto ani newíme, komu tehdáž Roztoky náležely.[37]) Již třetí neb aspoň čtwrtý den potom bylo wojsko z wýprawy této zase zpátky w Praze, bezpochyby po wzdání twrze.[38])

Wíce než to pautalo ty dni pozornost obywatelstwa Pražského welké *hádání* mezi *Příbramem* a *Englišem*, které brzy po odtažení Táborů a Sirotků do pole wzalo začátek. Za příčinau jeho byl držán dosti welký sjezd w Praze w kolleji Karlowě, ku kterému se dalo nalézti mnoho pánů a zemanů i obcí wšech stran znajících se ku přijímání pod obojí spůsobau, tak že bylo několik set přítomných osob, swětských i duchowních.[39]) Za posluchače, kteří měli mezi oběma mistry učiniti wýpowěd, byli zwoleni od Engliše kněz Jan z Rokycan, kněz

[37]) Reinhardowi z Remeše, měšťanu Staroměstskému, který měl Roztoky před wypuknutím bauří w zemi (wiz díl II na str. 426), byla twrz tato wzata, protože stál proti obci při králi Sigmundowi. R. 1424 (22 Led.) obdržel Roztoky od spojené obce Pražské písař městský Jan z Pořešína (dle *Lib. vetust. privil.* pag. 147) zápisem w summě 400 kop gr. Jan z Pořešína připomíná se wšak wůbec jen do roku 1425. Později obdržel roku 1432 Sigmund z Kotenčic s manželkau swau Mandau kramářkau 200 kop gr. na Roztokách narownáním se syny Mandinými z prwního manželstwí jejího. (Wiz pamětní knihu Staroměstskau od roku 1417 fol. 138.)

[38]) Wztahují se k tomu následující zápisky w řečené knize berniční fol. 67: (29 Září) Sigismundo capitaneo equitanti ad campum versus Roztok in subsidium 40 gr. Item... in necessariis pro pixide magna conducenda ad Roztok 40 gr. — (30 Září) It. Cziech pistori pro pane versus Roztok. — (3 Říj.) Wenceslao vectori ratione vecturæ magnæ pixidis versus Rostok *et vice versa* 10 gr. Slahun vectori ratione ejusdem vecturæ 10 gr. Item Petrmanno ratione cerevisiæ albæ datæ pro campo versus Rostok $37^1/_2$ gr. — (4 Říj.) Item... stipendiariis, qui circa Rostok jacuerunt, balneales 25 gr.

[39]) Kniha berniční užíwá o sjezdu tom názwu synodus, a to nejprwé při 6 Říjnu.

1429 Wácslaw z Drachowa, Mikuláš z Pelhřimowa wolený biskup Táborský a Petr Němec ze Žatce z duchowních Sirotčích. Jména zwolených od Příbrama nejsau nikdež zaznamenána. Hádání, při kterém wedlé jiných byli přítomni zwláště také konšelé Pražští, trwalo po wíce dní, a mělo ukázati, který z mistrů byl we prawdě neboli křiwdě, winiw druhého kacířstwím nebo bludem. Jednalo se tím samým opět o obsah knih Wiklefowých, jichž se Engliš we wšem zastáwal, Příbram naproti tomu shledáwal w nich bludy, zwláště w učení o swátosti oltářní. Opět pak dokazowal Příbram, že se Jan Hus odsauzených artikulů Wiklefowých nepřídržel, a měl w tom jako před třemi léty Jakaubka, tak nyní krom jiných mistra Křištana za swědka; Engliš tomu na odpor Husem se zastíral.

Z počátku zdá se že we shromáždění bylo smýšlení Janowi Příbramowi protiwné; bylť prý mnoho ukřikowán, a čtyrykrát prý odstrčil jej Petr Engliš od stolice, než jej na ni dopustil; pročež stěžowal si Příbram, že pro tak welké bezprawí musil prý mnohých nejpilnějších wěcí w hádání pominauti. Ale když po jiných mnohých řečech wyložil obšírně swau wíru o swátosti oltářní, zamítaje, žeby w ní tělo Kristowo bylo přítomno jen we podobenstwí, w znamení neb mocmi a dary swými, a ne bytem swým podstatným a přirozeným; sestaupili se posluchači w poradu, a šest jich, totiž čtyři Příbramowi a dwa z Englišowých, Jan Rokycana a Wácslaw z Drachowa, uznali wíru jeho za prawau; toliko druzí dwa, Mikuláš z Pelhřimowa a Petr Němec k mínění tomu nepřistaupili, a Engliš wyzwán nechtěl se rowněž k tomu přiznati. Tehdy Jan Příbram obrátil se ke shromáždění, a žádal, aby powědělo ono, zdali wíru jeho uznáwá za prawau; a hned prý wolali wšichni welikými hlasy: Prawá jest to wíra, prawá! Tím se uwolnilo Příbramowi, tak že směl potom dotírati na Engliše slowy jízliwými, káraje ho, že jsa cizozemec, w Čechách kaceřuje prý Husa a wrhá tím potupu na Čechy.

Dne 20 Října učinili posluchači konečně wýpowěd toliko prozatímnau, wyhražujíce si moc od sjezdu na sebe wzloženau k dalšímu budaucímu rozsauzení. Wýpowědí tauto ulo-

ženo jest oběma mistrům, aby spolu zachowáwali pokoj až do 1429
sw. Ducha roku příštího. Mezi tím časem aby obadwa ke cti a wážnosti welebné swátosti napomáhali dle ustanowení zákona božího a doktorů w něm se zakládajících, aby jeden druhého newinili kacířstwím, aby nekaceřowali mistra Jana Husi ani mistra Jakaubka ze Stříbra, nýbrž měli je za prawowěrné, i aby jeden ani druhý neuweřejňowali proti sobě žádných spisů, leč by je ukázali prwé jim, posluchačům, a obdrželi od nich dowolení. Nazejtří po této wýpowědi (21 Říj.) byl slawný oběd w úřadě šestipanském, ku kterému byli od obce zwáni mistři a kněží Pražští i kněží Táborů a Sirotků, Jan Řitka z Bezdědic a jiní hosté dotud w Praze přítomní.[40])

Již o několik dní dříwe, dne 15 Října, byla učiněna také poslední *wýpowěd* mezi *Starým* a *Nowým městem* o wěci posledními přátelskými umluwci pozůstawené. Byli k tomu zwoleni dwa nowí umluwci z měšťanstwa samého, od Staroměstských Wácslaw Štráboch a od Nowoměstských Křížek z Koňského trhu. Jednalo se přitom hlawně o rozdělení statků mezi dwě obce, pokud nebylo dotud wykonáno. Předtím bylo to swěřeno často zmíněnému úřadu šestipanskému čili úředníkům w Týně od obau měst na to wydaným. Co již od nich bylo rozděleno, tím nemělo se hýbati, a umluwci stwrdili jmenowitě, aby Staroměstským zůstaly dwory a twrze w *Okoři*, w *Makotřasích, Klecanech*, *Malešicích*, *Pračích* a *Podwiní*, Nowoměstským we *Brázdimi*, *Tlustowausích* a w *Olšanech.* Co ještě zůstáwalo dworů nedílných, ty měly rowněž býti rozděleny od úředníků w Týně. Wedlé toho přiřkli umluwci obci Staroměstské *špitál* někdy křížowníků *wedlé mostu*, a Nowoměstským *špitál pod Wyšehradem* se wším zbožím ke špitálům těm náležejícím, tak sice, aby co zboží špitálu wedlé mostu dostalo se rozdělením předešlým obci Nowoměstské, bylo k tomu špitálu nawráceno, a rowněž od Staroměstských ke špitálu pod Wyšehradem, wšak aby toho jedna obec druhé nahradila jinými statky rowně dobrými. Další rozhodnutí týkalo se *purkrabstwí* hradu Pražského a Wyšehradského. O obojím usta-

[40]) Týž *liber collect.* fol. 67.

1429 noweno, aby při každém zůstaly statky a požitky, které k němu od starodáwna příslušely, při purkrabstwí Pražském zejména město *Welwary*; krom toho wšak aby k purkrabstwí Pražskému, které drželi Staroměstští, přidány byly dwory w *Rusyni* (prwé kláštera Břewnowského) a we *Stodůlkách* (proboštstwí Pražského) i ještě 200 kop grošů platu na wesnicích příhodných; rowněž ku purkrabstwí Wyšehradskému, které měli Nowoměstští, 125 kop platu. Společné mělo zůstati zboží *kláštera Zbraslawského*, tak aby každé město bralo polowici požitků a wydáwalo polowici nákladu na tamější posádku. Konečně ustanowowalo se o *jezu Kartauském* na Wltawě w Praze, aby byl jedné i druhé obci otewřen ku plawení dříwí, oprawowání pak jeho aby připadalo Nowoměstským na jich wlastní náklad „až dotud, dokudžby z jednostejné wůle wšech obcí králowstwí českého nebyl zwolen správce wší země“.[41])

Poněwadž nám hlawní listina narownání mezi Starým a Nowým městem není známa, nemůžeme říci, zdali jí bylo co ustanoweno o městech králowských, jimiž Pražané doposud wládli, kterému z dwau měst Pražských měla napotom příslušeti moc nad nimi. Tolik jen wíme, že aspoň *Chrudim* a *Mělník* zůstali pod mocí Staroměstských. Neb jen týden po poslední wýpowědi umluwců, dne 22 Října, poslán byl Hedwika krejčí s jiným konšelem Staroměstským, Křížem platnéřem, k sazení konšelů do Chrudimě; a opět dne 2 Listopadu s Duchkem rybářem z konšelů a několika obecními i průwodem žoldnéřů jízdných s týmž uložením do Mělníka. Na prwní cestě měl se zastawiti w *Českém Brodě*, kdež držán byl *sjezd* jakýs řízený Janem Králowcem, heitmanem *Sirotků*, o němž nám jinak nic není známo.[42])

Ze zmínky o *správci zemském*, až by zwolen byl ode wšech obcí králowstwí českého, dá se sauditi, že se za sjezdu w Praze jednalo nebo aspoň promlauwalo jednau zase o potřebě zřízení nějaké společné správy zemské, že se wšak toho na ten čas owšem nedocílilo, nýbrž zůstala wěc na odkladě.

[41]) Wýpowěd tato se nachází w jednom rukopise Děčínském. Wytištěna jest we wydání kroniky Beneše z Hořowic od Zimmermanna na str. 151.
[42]) *Lib. collect.* fol. 67.

16.

Welké tažení do Němec a jiné jízdy Čechů až do porážky Němců u Domažlic.

Okolo sw. Martina (11 Listop.) roku 1429 wrátili se Táboři a Sirotci ze Slezska, a hned potom jednalo se o wzdání hradu *Lichtenburka*, jehož posádce po půldruhém roce obležení docházely konečně zásoby potraw. Purkrabí Liška učinil o tom oznámení pánu swému, Janowi z Opočna; kterýž newida jiné možnosti, zawřel smlauwu s obléhajícími dne 25 Listopadu. Posádka Lichtenburská obdržela smluwau tau swobodný odchod i s wěcmi swými; hrad pak jest odewzdán do wěrných rukau Jana Hertwika Rušinowského, jednoho z předních zemanů přídržících se bratrstwa Sirotčího, tak aby jej po roce nawrátil zase Janowi Opočenskému, když by dodržel obnoweného slibu, že bude napotom wěrným pomocníkem strany pod obojí. Rozeznání o tom poručeno wšak heitmanu Sirotčímu Janowi z Královic. 1429

Wzdání hradu toho stalo se welice whod pro nowau wýprawu do sausedních zemí, která měla býti předsewzata se silau jak největší možná předně do *Míšně* a potom dále do jiných zemí říše německé. Umluwy o wýprawu tuto byly učiněny již snad na sjezdě, který byl držán w Praze před tažením Táborů a Sirotků do Lužice; a dříwe než oni z tažení tohoto se wrátili, konalo se již sbírání lidu branného a jiné příprawy w Praze a w jiných místech; ano wědělo se o úmysle Čechů již také za hranicemi, a wéwoda saský co markrabí míšenský zbrojil k obraně země swé, a dowoláwal se pomoci od jiných knížat a stawů říšských.[43]) Po příjezdě Táborů a Sirotků dály se w Praze porady již nejspíš jen o spůsobu pochodu.[44]) Týž účel mělo bezpochyby také poslání od Staroměstských ku knězi Prokopowi dne 3 Prosince do Kutnéhory,

[43]) Dokladem jest zwláště dopis Erfurtských ke Göttingenským dne 8 Listopadu w Palackého *Urkd.* II. 69, dále tamže dopisy na str. 71, 75, 77, 78.

[44]) O nějakých poradách toho času w Praze zmiňuje se dopis w Palackého *Urkd.* II. 84.

1429 kdež tu dobu přebýwal.[45]) Na útraty wýprawy byla na Starém městě opět uložena berně, a úředníci k tomu ustanowení zasedali na počátku měsíce Prosince pilně na radnici, sbírajíce ji.[46]) Krom Pražanů, Táborů a Sirotků účastnili se wýprawy také páni strany pod obojí, čeští i morawští, kteříž se nejspíš přidružili ku Pražanům a za tau příčinau přijeli s lidem swým do Prahy. Dne 14 Prosince častowali purkmistr a konšelé Starého města hosti swé na radnici přípitkem wína na rozlaučenau, a wojsko wytáhlo do pole.

Wrchním wojewůdcem byl opět kněz Prokop Weliký. S ním bylo wšak u wojště wíce jiných znamenitějších wůdců Táborských, jakož jmenowitě Jakub Kroměšín z Březowic, Jeník z Mečkowa heitman Litomyšlský a Ondřej z Římowic heitman města Tábora. Při Sirotcích jmenují se Jan Králowec, Welek kaudelník, Pešeček zahradník, Jíra z Řečice; nezdá se pak, žeby kněz Prokůpek nebyl rowněž býwal při wojště. K Sirotkům přidružili se nejspíš Pražané Nowoměstští, jak se spatřuje na jiných taženích pozdějších; Staroměstští, jichž wytáhly do pole dwě čtwrti, měli swého zwláštního heitmana Sigmunda z Kotenčic wýše zmíněného. Z panstwa českého připomíná se zwláště pan Smil Holický ze Šternberka; z Morawy pan Jan z Pernšteina; ze zemanů mocnějších Jan Zmrzlík, Wilém Kostka z Postupic, Beneš z Mokrowaus.

Bezpochyby netáhlo wšecko wojsko přes Prahu, nýbrž po rozličných cestách až ku pomezí míšenskému, kdež tudy dne 18 Prosince stála některá část již při samých hranicích země u Krupky za Teplicí, jiná nedaleko Mosta, někteří wšak mnohem dále na západ u Kadaně, ještě jiní trochu wíce pozadu u hradu Hasenburka za Budyní. Na cestě byli se připojili Žatečtí, Slanští, Litoměřičtí a z některých jiných měst. Po spojení wšechněch čítalo se asi 40.000 pěších, 3500 jízdných a 2500 wozů; kterýžto počet později značně wzrostl přibýwáním

[45]) *Lib. collect.* 68.

[46]) K 6 Prosinci jest zaznamenáno tamže: Officialibus in officio prandentibus pro piscibus, alecibus, pane et potagiis ob non discessum de prætorio propter sigillationem ratione collectarum pro acquirendis pecuniis pro campo VI gr.

nepochybně nowých zástupů teprw po překročění wojska přes 1429
hranice. Wtrhnutí do Míšně stalo se bezpochyby po hlawní cestě přes Krušné hory od Krupky, sotwa později než asi 20 Prosince. Wojsko táhlo we spořádaném šiku wozowém až k Labi mezi *Pernem* a *Drážďany*, kdež zarazilo ležení, a dalo se z něho w laupení okolní krajiny. Městečka, wesnice a twrze jsau páleny napořád; dobyt a wypálen krom jiných míst pěkný klášter *Celský*, asi půl páté míle od Drážďan w stranu západní;[47] a rowněž spálena předměstí u Perna i u Drážďan. Nedlauho zde se zdržewše, táhli Čechowé po Labi dále až k městu a hradu *Míšni*, kdež rowněž wypálili předměstí asi o swátcích wánočních, brzy pak potom také západněji města *Döbeln* a *Mügeln*, ku kterým nejspíš dorazily jen lehké zástupy, wyprawené z ležení před Míšní.

Wynasnažením kurfirsta saského Fridricha sešla se welká wojenská moc k obraně jeho země. Krom wojska jeho wlastního, které sebral w krajině mezi městy *Grimmau* a *Lipskem*, přitáhli mu ku pomoci z knížat sausedních Fridrich landhrabí durynský, Wilém mladší wéwoda Brunšwický, Gunther arcibiskup Magdeburský, Jan mladší markrabí brandenburský a mnozí jiní páni ze šlechty říšské, též biskupowé Naumburský, Merseburský, Halberstatský, Hildesheimský a branný lid některých mocnějších měst říšských, jakož z Erfurta, z Hály, z Mülhausen, z Normberka. Weškeré wojsko toto, w počtu mnohem silnější než české, prý asi 100.000 mužů, strojilo se k bitwě; prodléwalo wšak nejspíš, až by se ještě úplněji sešlo; neb se jmenowitě Jan markrabí brandenburský nacházel s lidem swým teprw na cestě. Čechowé, zwěděwše o tom, dali se hned na pochod od Míšně w stranu sewerozápadní až k městu *Ožici* (Oschatz), kdež práwě markrabí ležel; on wšak wyhnul se boji rychlým útěkem neboli pospíšením sobě na swém pochodě k Lipsku. Čechowé následkem toho wypálili Ožici dne 29 Prosince a potom také město *Wurzen* dále na

[47]) Zpráwa o wypálení kláštera tohoto nachází se již w dopise Erfurtských ke Göttingenským dne 29 Prosince; i musilo se tedy státi o několik dní dříwe.

1429 západě při řece Muldě se zámkem i welkým kostelem. Byl to wšak nejspíš jen oddíl wojska jejich, který w tom směru stihal markrabí. Hlawní wojsko, zůstáwajíc po pět dní w šiku wozowém na swém pochodě od Míšně, obrátilo se přímo ke *Grimmě*, jižněji na druhé straně Muldy ležící. Zde bylo přes řeku se přeprawiti.

Čechowé, domníwajíce se, že je čekalo wojsko německé nedaleko za wodau připraweno k swedení bitwy, nechtěli ani w přechodě přes řeku roztrhnauti swé wozy, nýbrž wjeli pod Grimmau do wody s wozy we třech řadech. Tím se wzdula řeka wzhůru, že byla wozy příliš naplněna; wozy se začaly zwraceti, a něco lidu se ztopilo. Musili se koně wypřáhnauti od wozů zwrácených, a wozy se musily po jednom wywléci z wody za prowazy. Potom jely ostatní wozy přes řeku jen jedním řadem. Když byla tím spůsobem asi polowice jich přeprawena, wzešel najednau pokřik we wojště, že již Němci táhnau na ně; což spůsobilo welké obáwání nebezpečenstwí, protože řekau byla jedna polowice wojska českého oddělena od druhé. Ti, kteří již byli přes řeku, ihned se spořádali w šik, a táhli ku předu. Brzy se wšak ukázalo, že neměli Čechowé hlawního wojska německého před sebau. Byl kurfirst saský Fridrich wyslal toliko 800 jízdných wedením Hanuše z Polenska, aby Čechy shlédl a pokud možná zamezil jim přechod na brodě.[48]) Přišlo k boji u blízkého lesa, kdež se Čechowé postawili, a Němci poraženi jsau na hlawu statečným wedením Jana Zmrzlíka Orlického. Čtyry sta Němců padlo na bojišti, mezi nimi šlechtici duryňští Dětřich z Witzleben, Jiří z Wangenheima a Fridrich Fictum; 150 bylo zajato, mezi nimiž Jiří Witzleben z Berky; ostatní utekli ke swým.

1430 Boj tento stal se snad asi posledního dne onoho roku nebo prwního dne roku 1430. Čechů ještě téhož dne došel potupný dopis od wojska německého, kterým se jim jakožto kacířům hrozilo pobitím na den zejtřejší. W jistém očekáwání hlawní bitwy chystali se, a bděli celau noc, majíce se na po-

[48]) Počet 800 a wůdce Hanuše z Polenska udáwá toliko Theobald, ale zdá se, že užil staršího pramene nyní neznámého.

zoru před náhlým přepadením. Zatím přeprawily se wšecky jejich ostatní wozy přes Muldu. Ráno časně druhého dne spořádalo se wojsko k boji, slyšelo mši dle obyčeje, a posilnilo se jídlem a pitím. W tom přišlo náwěští, že wojsko německé odtáhlo bez boje. Kurfirst Fridrich, seznaw nejspíš podobný strach mezi bojowníky swými a swých spojenců, jaký byl wjel do Němců před třemi léty u Tachowa, byl dal zapáliti baudy we swém ležení, a wojska rozpustil, kteráž rozjela se k swým domowům. Fridrich sám obrátil se do Durynk přes *Lipsko*, kdež obáwaje se obležení města tohoto, kázal wypáliti předměstí. Čechowé dali se ihned na pochod, chtíce nepřátely dohoniti, a táhli dwa dni po stopě jejich na blízko Lipska. Když wšak welkého wojska německého nikde již nebylo, uzawřeli wůdci rozděliti swau moc na *pět wojsk*, aby každé táhlo obzwlášť, jedno od druhého we wzdálí asi jedné míle, tak aby hubením zasáhli krajinu we wětší šíři. Dwě wojska byla Táborská, dwě Sirotčí a jedno hlawně Pražanů Staroměstských. Nad prwním wojskem Táborským byl postawen Jakub Kroměšín spolu s knězem Prokopem, nad druhým Ondřej z Řimowic; nad Sirotčími dwěma wojsky Jíra z Řečice a Jan Królowec; nad wojskem Staroměstským Sigmund z Kotenčic.[49]

1430

[49]) Pět wojsk, o jichž rozdělení wyprawují *Staré letopisy české* pag. 79, připomíná se také w několika listinách a dopisech z toho času. Jaké pak to rozdělení bylo, jewí se dosti jasně ze smlauwy měšťanů Bamberských s wůdci wojska českého zawřené dne 6 Unora (w Palackého *Urkd.* II. 103). Smlauwa ta swědčí totiž „den edlen, wirdigen und gestrengen Jacoben Cromesinn, knyzi Procopp, Endresen, Jorgen, Sigmunden und Cralowitzen, haubtleuten des behemischen volkes der fünf here, des grossen und alten Tabors, der Waisen, der alten Pregischen stat und den andern stetten". Welkým Táborem rozumí se zde polní wojsko Táborské, starým pak Táborem wojsko z města Tábora i snad z jiných Táborských měst. K tomuto druhému wojsku hodí se Ondřej (Enders) z Řimowic, který se w jedné listině roku 1430 (w Palackého *Archiwu českém* III. 502) nazýwá heitmanem polním w Táboře (wedlé Ondřeje Kartaje wládaře a purkmistra i konšelů města Tábora) a w listině wydané Besoldem (III. 175) z téhož roku ještě případněji Andreas de Rzimowicz capitaneus exercitus antiqui Tabor. Na wojska Sirotčí wztahují se, jak za to mám, slowa: *der Waisen* a *den andern stetten*, kdež se myslí města Sirotčí, tak že jest tu týž rozdíl jako u Táborů mezi jed-

1430 W rozdělení tomto dala se wojska w tažení od Lipska směrem ke straně polední, tak že zasáhla strašliwými spaustami západní krajiny Míšně a wýchodní krajiny Durynska. Nikdež nebylo proti nim žádné obrany. Wšecko utíkalo z menších měst, městeček a wesnic; šlechtici a bohatí lidé napřed, chudý lid opuštěný za nimi; bojowníci čeští pak, kam přišli, pobrali, co mělo cenu, wybíjeli zwláště kostely, a brali z nich kalichy, missaly, drahé monstrancí a jiné klenoty, též zwony z wěží; potom pustili oheň. Z wětších měst durynských zlaupili a wypálili tímto spůsobem *Altenburk*, kdež toliko hrad byl obhájen, a dobyli *Jeny*. Když přitáhli k městu tomuto, byl hrabě tamější s konšely na radnici, berauce radu, měli-li by se brániti čili wzdáti se. W tom již wrazili Čechowé do města útokem, a wzali je wšecky w zajetí.

Asi tři neděle po útěku Němců od Grimmy přitáhli Čechowé w ustawičném hubení krajin ku *Plawnu* w zemi Foitské, městu a hradu pana Henricha z Plawna, proslulého mezi panstwem českým strany pod jednau, který tu dobu nebyl tam přítomen, nýbrž přebýwal na swém hradě Kynžwartě w Čechách, w krajině mezi Chebem a Teplau. Purkrabí jeho na Plawně Hanuš z Rašowa dal se u wyjednáwání, a zawřel umluwu, dle které měla posádka složiti odění a swobodně odjíti. Když wšak za příčinau tau bylo něco lidu z wojska českého wpuštěno do města pod bezpečenstwím, aby se o složení zbroje přeswědčili, srotil se proti nim obecný lid we městě, a wšichni jsau pobiti. Jak se o tom zwědělo w ležení před městem, dali se bojowníci čeští ihned w útok; hnali prý jako slepí ke zdem městským, a dobyli města na překot. Tu pobíjeli wšecko, co potkali, napořád, jen pohlawí ženského šetříce. Mnoho lidí se uteklo na hrad. Čechowé wšak hnali bez

ním wojskem polním a druhým z měst. Nad wojsky těmi stáli Jíra z Řečice (Jorg), o kterém wíme, že co heitman Sirotčí we jménu celého wojska wydal dne 3 Un. 1430′ list bezpečný Fridrichowi brandenburskému, a Jan Králowec. Wojsko Staroměstské wyznačuje se docela jasně, a k němu musí se tedy wztahowati pátý heitman Sigmund, to jest Sigmund z Kotenčic, nám odjinud známý (ne Sigmund ze Slaného dle Palackého III. 2, 329, poněwadž to byl heitman Táborský).

meškání také ke hradu, a dobyli ho téhož dne (25 Led.). Asi 700 lidí bylo w něm zabito a smetáno se zdí; jiní jsau zjímáni, mezi nimiž purkrabí a heitman hradu s některým počtem šlechticů.[50]) 1430

Dobytí Plawna spůsobilo tím wětší strach daleko široko; a poněwadž nebylo odtud daleko ke hranicům českým, obáwali se měšťané Chebští a Loketští, že se wojska česká přes jejich krajinu wrátí do Čech a udeří na ně. Obrátili se o pomoc k Fridrichowi markrabí brandenburskému, který se krátce předtím byl nawrátil z Prešpurka od nowých porad s králem Sigmundem, a meškal nejprwé w Normberce (od 13 Ledna), potom we krajině swého purkrabstwí Normberského na zámku *Plassenburce* u Kulmbacha. Kurfirst sám byl dostal zpráwu od wyzwědačů swých we wojště českém, že se potáhne na Cheb. Protož wyprawil něco lidu swého Chebu a Lokti ku pomoci, ač musil mysliti také na nebezpečenstwí hrozící jeho wlastní zemi; pročež žádal snažně rozličných sausedů swých o pomoc, jmenowitě měšťanů Normberských, biskupa Würzburského, wéwod baworských. Proti jeho nadání obrátili se Čechowé od Plawna pominutím hranic českých do *Frank* a předně do země jeho. Prwní bylo město *Hof*, kterého dobyli a wypálili. Hrad nad ním byl dobře osazen rytíři a panoši markrabowými, nad nimiž byl heitmanem Kašpar z Waldenfelsa. Čechowé nezdrželi se dobýwáním jeho, když s nimi Waldenfels zawřel smlauwu, kterau slíbil jistau summu peněz za ušetření okolí. Táhli tedy dále k *Münchberku*; wypálili toto místo a wesnice okolní, potom pak rozdělili se na dwě strany; jedni zaměřili na Kulmbach a Plassenburk, druzí w lewo na Baireut. Nedaleko města tohoto wypálili klášter *Himmelkron* a blízkau wesnici Lanzendorf. Kurfirst Fridrich, když se blížili, opustil Plassenburk, a odebral se do *Beireuta*, již asi 28 Ledna.[51]) Tam přišlo mu poselstwí od Kašpara z Walden-

[50]) Zpráwy sobě odporné Martina z Bolkenhaina (pag. 361) a kroniky Staro-Celské (u Menkena II. 417) dají se tuším nejpřirozeněji srownati spůsobem, kterým zde wyprawowáno.

[51]) Dne 28 Ledna odpowěděli Normberští k listu jeho psanému z Plassenburka, a téhož dne došlo jich jiné psaní od něho dané w Baireutu. Wiz Palackého *Urkd.* II. 94, 95.

1430 felsa, který ho žádal o osobní schůzi w jistém místě, prý na domluwenau o spůsob, jak by se mohlo obdržeti, aby Čechowé odtáhli. Bylot mu od wůdců wojska českého oznámeno, žeby se chtěli s kurfirstem smluwiti. Fridrich wyjel mu wstříc. Za jeho wzdálení přiblížil se wšak některý oddíl wojska českého k Baireutu, a hned jízdný lid zůstawený we městě posádkau we strachu ujel před nimi w noci, a Baireut dostal se nazejtří ráno do rukau Čechů. Wlastní šatstwo a knihy i jiné wěci kurfirstowy, k jeho potřebě náležející, upadly jim w kořist.

Zatím wojsko, které táhlo ke *Kulmbachu*, zmocnilo se tohoto města bez odporu, a leželo pět dní w něm a w okolí, očekáwajíc příchodu druhých. Kašpar z Waldenfelsa zawřel s nimi opět smlauwu, aby města toho ušetřili za wýkupné; i ač prý již wíc než polowici peněz wyplatil, nebyla prý smlauwa zdržena, nýbrž wypáleno město s kostelem a klášterem. Plassenburk wšak hájil se šťastně. Odtud dalo se wojsko na pochod přes hory na lewé straně řeky Mohanu, a wtrhlo do země biskupa Bamberského. Tam wypálili města a městečka Maineck, Weissmein, Kunstat, Scherlichz, Holfeld, Weissenfeld, a jeden zástup zaměřil již proti sídlu biskupowu, *Bamberku*. Město toto nemělo hradeb; nedopauštěla jich nikdy wystawiti kapitula biskupská, aby měla měšťany jistěji pod swau mocí. Protož, když se blížil nepřítel, dalo se wšecko na útěk k Normberku, tak že nezůstalo we městě wíce než asi 50 usedlých lidí. Tu se sebrala chátra z okolí i z města, a předešla Čechy w drancowání. Asi 300 chlapů spiklých wybilo radnici, domy kanowníků a bohatších měšťanů i také kláštery jeptišek, pobrali, co se jim kde líbilo, podrahnili si na wínech a dobrých pokrmích, a páchali také wšelikau nešwaru (asi 2 Unora).

Tu chwíli počalo se wšak již wyjednáwání o mír mezi Čechy a kurfirstem Fridrichem. Kašpar z Waldenfelsa, s nímž se kurfirst byl sešel w místě ustanoweném, měl k němu wzkázání od heitmanů pěti wojsk českých, kterým ho wyzýwali, aby přijel k nim do wojska, žeby rádi s ním o dobré uhodili. Kurfirst Fridrich, jemuž se po snažných jeho prosbách pře-

dešlých nedostalo od sausedů jeho téměř žádné pomoci, odebral se spěšně do Normberka, a wzaw tam radu s knížetem Janem baworským, jehož sídlem byl Sulzbach, s hrabětem Ludwíkem Öttingským, s měšťany Normberskými, s úředníkem biskupstwí Bamberského, který nepochybně meškal již w Normberce na útěku, i s některými jinými sausedy, uzawřel wyjednáwání tohoto nezamítati. Následkem toho wydali mu wůdcowé čeští průwodní listy, aby mohl bezpečně k nim přijíti. Dwa byly dány dne 3 Unora z ležení u Kulmbacha, z nichž jeden od Jíry z Řečice, heitmana Sirotků, a druhý od pana Smila ze Šternberka, Wiléma Kostky a Beneše z Mokrowaus. Zároweň wypraweni byli od každého z pěti wojsk českých dwa zřízenci pod bezpečenstwím do Normberka, aby kurfirsta k wojsku doprowodili. Takž odebral se s nimi kurfirst Fridrich až na půl míle cesty od ležení tehdejšího u *Holfelda* w zemi Bamberské, kdež dne 6 Unora na zámku blízkém *Zwernici* předně zawřena jest prostřednictwím jeho smlauwa mezi heitmany pěti wojsk českých s jedné strany a úředníkem biskupstwí Bamberského Hanušem z Wittstatu i plnomocníky měst Bamberka a Forchheima we jménu celého biskupstwí Bamberského, kteraužto smluwau wykaupila se země biskupská od dalšího hubení summau 12.000 zlatých Rýnských. Dwa tisíce složili Bamberští hned; ostatních 10.000 měli složiti we dwau lhůtách, o středopostí a o sw. Jiří, na zámku Andělskéhoře, náležejícím Jakaubkowi z Bíliny. Kurfirst Fridrich zaručil se za ně spolu s úředníkem čili fictumem Amberským Wilémem z Hohenrechberka a několika jinými šlechtici, kteří byli přijeli s ním k tomuto jednání. 1430

Smluwau tauto byl Bamberk uchráněn od záhuby, která mu již okamžitě hrozila. Ale hlawní smlauwa s Fridrichem samým a jinými jeho sausedy nedošla ještě k cíli, nejspíše že kurfirst neměl dostatečných plnomocenstwí od druhých ke splnění žádostí, které Čechowé kladli za wýminku. Bezpochyby wrátil se kurfirst do Normberka k nowým poradám; a zatím Čechowé, neposkytše žádného příměří, dali se w pochod hlaub do země jeho, rozděliwše se, jak wychází na jewo, opět na

1430 dwě polowice. Jedni táhli we směru jihowýchodním až k Potenšteinu, a učinili útok na blízký odtamtud zámek *Beheimštein*. Posádka jeden den se bránila; w noci wšak se podtají dala na útěk, a Čechowé uwázawše se w zámek opuštěný, nalezli w něm mnohé a dobré zásoby. Odtud wtrhli přes *Pegnici*, kterau wypálili, do země Jana wéwody Sulzbašského. Tam wypálili města *Eschenbach*, *Auerbach* dne 9 Unora a mnoho twrzí, i učinili welké školy, zwláště na zboží některých klášterů. I Sulzbach byl již opuštěn od obywatelů ze strachu. Druhá polowice wojska, silná prý asi 20.000 mužů, zaměřila wíce w prawo na Normberk, a přitáhla až ke městečku *Gräfenberku*, které Normberským náleželo, jen na tři míle cesty od Normberka.

Ačkoliw byl *Normberk* město pewné a weliké a k obraně wšelikým spůsobem dobře připrawen, předce byl mezi obywateli jeho strach pořád wětší, čím wíce se wojsko české k němu blížilo; a to nejspíš rozhodně přičinilo, že jak knížata tak měšťané swolili konečně k umluwám, jakých Čechowé podáwali. Kurfirst Fridrich odebral se podruhé k wojsku českému, a zawřel s wůdci jeho *smlauwu* na hradě *Beheimšteině* wýše zmíněném, asi dne 10 Unora,[52]) we jménu swém, biskupů Bamberského a Aichstetského, Ludwíka falckrabí Rýnského, wéwody Sulzbašského Jana a města Normberka. Jako předtím Bamberští, zawázali se nyní také druzí účastníci smlauwy této zaplatiti summy peněz, za které měli Čechowé ušetřiti krajin jejich od wšelikých dalších škod až do sw. Jakuba toho roku. Kurfirst Fridrich měl dáti 14.000 zlatých Rýnských, wéwoda baworský Jan 10.000, měšťané Normberští 11.000. Druhá důležitější wýminka byla, že ustanowen sjezd w Normberce o sw. Jiří téhož roku k wolnému slyšení Čechů o čtyry artikule Pražské;

[52]) Dne 11 Unora píší Normberští, „daz unser gnediger herre, marggraf Fridrich von Brandemburg, yeczunt in etlichen sachen auszen ist bei etlichen aus der Hussen here, da sie denn niht verren vor unserr stat bey dem Pottenstein und daselbst umb mit iren wagenburgen und heren ligen. (Palackého *Urkd.* II. 110.) Dne 12 Unora píší již, že jest u nich we městě (tamž 111). Může se počítati, že se Fridrich 11 Unora nacházel na cestě od Beheimšteina, asi 6 mil od Normberka wzdáleného.

ku kterémužto sjezdu měli přijíti Čechowé s mistry swými, 1430
z říše pak doktoři ze wšech arcidioecezí. Kurfirst Fridrich měl se přičiniti o swolení papeže, krále Sigmunda i kurfirstů a jiných knížat k držení sjezdu tohoto. Kdyby se pak sjezdem nedosáhlo sjednocení o wíře, aby bylo jiným spůsobem hledáno cest, jak by mohl wálkám a záhubám učiněn býti konec.

Po těchto umluwách dala se wojska česká na cestu k domowu, táhnauce nyní teprw krajinau Chebskau. Když wypálili předměstí u *Cheba* a učinili welké škody w celém okolí, dali se i měšťané Chebští we smlauwání, a wykaupili se 1700 zlatými od dalších záhub. Od Cheba obrátilo se wojsko ještě w prawo, a spustošilo panu Henrichowi Plawenskému zboží jeho okolo hradu *Kynšwarta*, dobýwáním jeho se nezdržujíc. Odtud rozstaupili se po čtyřech cestách do wnitra země, wezauce kořist ohromnau. Počítalo se 70 až 100 hrazených měst, hradů a twrzí, které wylaupili a wypálili na tomto tažení; wsí wypálených nikdo nepočítal. Kořist se wezla na 3000 wozů, a každý wůz táhlo při nejmenším šest koní, k některým bylo jich wšak připřeženo 10, 12 i až 14. Také pak wojsko bylo při nawrácení mnohem četnější než při wýjezdu ze země; čítaloť se nyní 52.000 pěchoty a přes 20.000 jízdy. Dílem byly se nejspíš některé zástupy wyprawily 'z Čech za wojskem hlawním něco později; dílem wšak snad bylo se wojsko rozmnožilo podobně jako přede dwěma léty we Slezsku připojením se k němu cizí chasy, kterau wábila příležitost laupeže. Dne 21 Unora drželo wojsko wjezd swůj do Prahy, kdež purkmistr a konšelé Staroměstští častowali přednější ze swých i z hostí na radnici.

Hrůzy puštěné tímto tažením na země okolní bezpochyby neminuly se s účinkem také w Čechách samých při straně pod jednau, že tím spíše hleděla si zachowati pokoj, kde jej dotud měla. Swědčí o tom zawření dalšího *příměří landfridu Plzenského* se stranau pod obojí, které se stalo, když ještě wojska byla wenku, asi 26 Ledna;[53]) podobně příměří Oldřicha Rosen-

[53]) Zápisek k tomu dni w *Lib. collect.* 69: It. pro pergameno ad cancellariam ad treugales literas cum lantfrid Plznensi et castrensibus per Humpolecz V gr.

1430 berského zawřené s Klatowskými a nepochybně i s ostatními Tábory za nedlauho potom dne 5. Března.

Mezi zaneprázdněním wojsk za hranicemi nepřestala doma rozepře mezi Příbramem a Englišem ještě docela zajímati mysli. O třech králích drželi kněží Táborští *sjezd na Táboře*, na němž uzawřeli některé prostředky proti následowníkům Příbramowým, aby nesměli mínění jeho šířiti mezi lidem we městech náležejících ke bratrstwu Táborskému. Na každém knězi, který by chtěl we městech těchto nebo na twrzích a w jiných místech meškati, mělo se žádati, aby se předně s kněžími Táborskými srownáwal we wšem podstatném, co náleží k wířc; aby netupil Táborského řádu mše; aby nekonal swěcení wody, wajec, kočiček a t. d. ani jiných obřadů nepodstatných, které jsau opominuty; aby o těch wěcech, o které jest spor mezi kněžími Táborskými a mistry učení Pražského, jakož o ornátech, o ctění swatých, o očistci a t. d. zachowáwali mlčení, zwláště když se jim w místech těch dopauští slaužiti řádem swým a w ornátech; konečně aby písemně slíbili wyznáwati o swátosti oltářní, že ji Kristus pán i swatý apoštol Pawel po poswěcení nazwali w prawdě chlebem, kterýžto wěřící wyznáwají býti tělem Kristowým, bez wšelikých jiných přídawků, ku kterým prý Příbram a jeho towaryši chtějí tisknauti lidi wěřící. Listem daným pod pečetí biskupa swého Mikuláše z Pelhřimowa dne 13 Ledna 1430 žádali kněží wšech heitmanů a spráwců obcí Táborských, aby nad zachowáním těchto nálezů drželi ruku. Při smýšlení protiwném straně Příbramowě jewí se w nálezích těch dosti zřetedlně šetrnost k wětšině tehdáž panující w duchowenstwu Pražském, ač byly mezi ní a wětšinau kněží Táborských podstatné rozdíly we wíře.

Brzy po nawrácení wojsk drženo jest *shromáždění w Praze* w kolleji Karlowě, jehož se účastnili Táboři, Sirotci i Pražané a páni a zemané strany pod obojí, a kteréž trwalo asi od 8 Března až snad do začátku měsíce Dubna toho roku. Za příčinau jeho nacházel se již 9 Března kněz Prokop Holý w Praze, a pokud wíme ze zápisků sauwěkých, meškal tu ještě i 4 Dubna, častowán jsa štědře spolu s jinými hostmi od kon-

šelů Staroměstských. Z hostí těch připomínají se mezi jinými zejména pan Jan Smiřický i Wácslaw Carda z Petrowic, který byl s ním předešle bojowal co heitman Pražský, tak též Wilém Kostka z Postupic; z čehož widěti, že byla obnowena swornost mezi mnohými, kteří před nedáwnem stáli nepřátelsky proti obci. Dne 6 Dubna byli pozwáni k obědu na radnici spolu s jinými hostmi mistr Křištan z Prachatic a kněz Jan z Rokycan, ač také náleželi každý k jiné z dwau stran, na které se tehdáž duchowenstwo Pražské dělilo. O tom, co se na sjezdě tomto jednalo, nezachowaly se nám zpráwy docela žádné; ale není pochybnosti, že to bylo zamýšlené slyšení w Normberce, wyjednané smluwau Beheimšteinskau, ku které se wztahowaly porady tudíž konané. 1430

K slyšení Normberskému konal také kurfirst Fridrich brandenburský příprawy dle umluw hned po odtažení Čechů ze země jeho. Wyprawilť we příčině té poselstwí ku papeži i ku králi Sigmundowi, a psal o tom wšem kurfirstům i jiným některým knížatům, žádaje jich, aby poslali do Normberka swé doktory. Od krále Sigmunda nadál se, že bude při slyšení sám moci býti přítomen. Nebo bylo na sjezdě w Prešpurce posledně zmíněném wyjednáno swolání sněmu říšského w Normberce, ku kterému Sigmund slíbil přijeti. Listy danými od něho dne 18 Prosince byl sněm ten položen ke dni 19 Března, a ještě po poslích, kterými jej Normberští zprawili o smluwách zawřených s Čechy, wzkázal jim, že míní k nim přijeti do 26 Března. Čechům byl Fridrich hotow dáti we jménu swém a druhých knížat, kteří zawřeli smlauwu s nimi, bezpečný průwod do Normberka a zase zpět do Domažlic pro 400 osob,[54]) s wýslowným ustanowením, aby po čas meškání swého směli konati služby boží dle swého spůsobu w místech k tomu wykázaných, a w Normberce ani na cestě aby nikdež nebyly stawowány služby boží pro přítomnost jejich.[55]) Zníti měl prů-

[54]) W dopise Lewina z Winsberka od 16 Března 1430 (w Palackého *Urkd.* II. 128) prawí se, „dass sie nicht sterker denn mit funf hundert pferden zu solchen tage kummen sollen".

[55]) Formuláře půwodních listů těchto uweřejnil Besold w *Reichskriege gegen die Hussiten* III. 169, 175.

1430 wodní list jak heitmanům Táborů a Sirotků tak městu Pražskému, pánům strany pod obojí a kněžím i mistrům a wšem kdož by byli w průwodě poslů.

Ale swobodné slyšení we wěcech náboženstwí, kterého se Čechowé již tak dlauho marně dowoláwali wšelijakým spůsobem, bylo i tentokrát zmařeno tím samým odporem jako pokaždé předtím. Papež Martin V zakázal i tentokrát hádání o wíru s kacíři dokonce; a také král Sigmund nechtěl se slyšením Normberským nic míti. Již 16 Března psal z Trnawy w Uhřích Oldřichowi Rosenberskému, že se míní bez meškání dáti na cestu do Němec a pojednati w Normberce o swých wěcech, ale při rokowání onom dle umluw mezi Čechy a kurfirstem brandenburským že býti nemíní. Na místě toho uložil purkrabí Karlšteinskému Zdeslawowi Tluksowi, aby zajel do Prahy, kdež práwě byl sjezd wýše zmíněný, a hleděl pohnauti osob tu přítomných, by k tomu, co on jim wloní w Prešpurce podáwal, přistaupili.[56]) K tomu beze wší pochybnosti sjezd tento neswolil; ale k slyšení w Normberce také nepřišlo. Kurfirst brandenburský, nemoha proti wůli wyšších mocí prowésti swůj úmysl, splnil Čechům toliko swědomitě záwazky swé w příčině wýkupného, kteréž dle umluwy odwedeno do Domažlic. Kněz Prokop Holý, Wilém Kostka z Postupic a jiní jezdili tam ku přijímání peněz.

Když se wyjednáwání smírné nedařilo, pokračowali Čechowé hned zase dále we wálečných jízdách do okolních zemí. Bezpochyby stalo se o to práwě také na zmíněném sjezdě Pražském usnešení, dle kterého předsewzato dwojí tažení zároweň, jedno do Slezska, druhé do Uher.

Na wýprawu do *Slezska* wytáhlo polní wojsko Táborské w počtu asi 10.000 mužů pěchoty a 1200 jízdných již asi w druhé polowici měsíce Března,[57]) snad wedením Jakuba

[56]) W knize berní častěji zmíněné (fol. 71) čtau se zápisky dne 12 Dubna: Item Sigismundo capitaneo de mandato dominorum consulum equitanti versus Carlsstein et conducenti dominos Novæ civitatis 10 gr. a k 19 Dubnu: Item Cumpan nuncio in legatione ardua versus Carlstein 3 gr. Zdá se, že to s jednáním Zdeslawa Tluksy sauwiselo.

[57]) Bartošek udáwá začátek neurčitě „in quadragesima", t. j. po 1 Březnu. Martin z Bolkenhaina prawí, že wojska česká po nawrácení ze Frank

Kroměšína,[58]) ježto Prokop Holý tu chwíli byl ještě na sjezdě w Praze. Na Morawě přidal se k nim dáwný společník Dobeslaw Puchala Polák, i wtrhli odtud krajinau knížete Opawského, který byl s nimi w příměří, do horního Slezska, kdež rozdělili se na pět zástupů a plenili swým spůsobem obyčejným krajinu knížetstwí Kozelského, wypálili též sedm wesnic we knížetstwí Ratibořském. Asi 25 Března přešli u *Kozlího* přes Odru, a spojili se na druhé straně řeky se zástupem polským, který jim přiwedl ku pomoci kníže *Sigmund Korybutowič*, přitáh od Krakowa knížetstwím Těšinským. Spojené wojsko udeřilo hlawně na panstwí Konrada Bílého knížete Olešnického, bratra biskupa Wratislawského, w těch stranách ležící. Když přitáhli k městu *Hliwici*, jehož polowice jedna náležela knížeti tomuto, druhá knížeti Oswětimskému, chtěla jedna část se wzdáti, druhá se dala w bránění. Čechowé wšak dobyli města útokem, a zbili dílem, dílem zjímali obywatele té části, která se bránila. Ihned uwázal se Sigmund Korybutowič we město toto i což k němu příslušelo, a získal sobě tudy dopřáním Čechů malého panstwí we Slezsku. Potom dobyli Čechowé také *Bytoma* dále na wýchodní straně odtud blíž samých hranic Polska. Měštky uprosily wypálení města tohoto, wyšedše wen s dary hojnými. 1430

Po těchto wýbojích w jihowýchodních končinách Slezska přidal se k Čechům ještě jeden spojenec zé Slezska samého, *Bolek* mladší kníže *Opolský*, který zawřew již přede dwěma léty smlauwu o stálý mír s nimi, nyní docela k nim se přidal i w náboženstwí. Spojiw se se zástupem Puchalowým, udeřil we wýchodním sausedstwí sídla swého Opole na město *Kruc-*

zůstala doma asi 6 neděl až do tohoto opětného tažení do Slezska, což by ukazowalo, počítáme-li od prwních několika dní po smlauwě w Beheimšteině, asi na 26 Března. To se pak dosti dobře srownáwá s dopisem Konrada knížete Olešnického, psaným z Olešnice dne 28 Března, we kterém prawí, že ho wčera w noci (27 Bř.) došla zpráwa z Kozlího o přechodě Čechů přes Odru nedaleko tohoto místa.

[58]) K tomu zdají se ukazowati slowa u Bartoška pag. 165, kdež po wyprawowání o tažení Táborů do Slezska a Sirotků do Uher prawí: Presbyter vero Procopius, cum sic secta Orphanorum, ipsius secta et capitaneus suus Joannes Kromiessin divisi erant &c.

1430 *burk* při pomezí polském, náležející knížeti Břežskému, zmocnil se ho, a zůstawil w něm Puchalu, kterýž odtamtud dobyl potom také blízkého města *Byčiny*. Od Krucburka wpadl Bolek do krajiny *Namyslawské* na cestě ke Wratislawi; tam wšak potkal se s silným odporem. Namyslawští, obdržewše pomoc od Wratislawanů, porazili jej se škodau znamenitau na útěk.

Hlawní wojsko české tu chwíli bylo se s prawé strany řeky Odry obrátilo zase na stranu lewau čili západní, přešedši přes řeku brodem u *Krapkowic* mezi Kozlím a Opolí. Odtud táhli nejprw po Odře dolů až ke *Břehu*, osadili město toto bez odporu, a pobořili částečně zdi jeho. Tam nebo na blízku připojil se k nim Bolek Opolský dne 15 Dubna, w sobotu před welkonoci; a Čechowé, nejspíš aby zabránili Slezákům, kteří jej byli porazili u Namyslawě, přechod přes Odru, spálili také most u Břehu; potom pak wzawše s sebau, co tam nalezli potraw a nápojů, dali se na pochod ku *Krotkowu* jižně od Břehu, a osadili několik hradů w okolí tohoto města, potom západněji *Střelín* a dne 23 Dubna město a hrad *Němčí*. W krajině této zarazili ležení swé, a konali z něho laupežné jízdy asi po 14 dní na wšecky strany, shánějíce zwláště mnoho dobytka z knížetstwí Swídnického, Wratislawského a Nisského čili z biskupstwí. Na půlnoc zajeli až ke *Středě*, a leželi tam několik dní, potom pak obrátili se odtamtud na blízko hranic českých ke *Freiburku*. Na jihu zmocnil se spojenec jejich Bolek Opolský biskupského zámku *Křísowa* (Greisau) mezi Nisau a Prudníkem (Neustadt), potom i *Prudníka* a Malého Hlohowa. Mezitím se wší pílí hradili Němčí, swezli tam hojné zásoby potraw a jiných potřebných wěcí, a wložili do města i hradu posádku šesti set jízdných a 400 pěších wedením kněze Bedřicha ze Strážnice. Potom se nawrátili s welkau kořistí a jmenowitě mnoha tisíci kusů dobytka přes Kladsko do Čech, tři neděle před letnicemi, tedy asi 14 dne měsíce Kwětna.

Hned po welkonocích, to jest po 16 Dubnu toho roku, bylo se mezitím wyprawilo druhé wojsko české na jízdu do *Uher*. K tomu bylo ustanoweno hlawně polní wojsko Sirotků,

s nímž wytáhla také jedna čtwrt Pražanů Nowoměstských; 1430
přidružila se wšak také některá část Táborů wedením Filipa z Padařowa, heitmana na Ostromeči nad Wltawau, též pan Jan Zmrzlík s lidem swým. Weškeré wojsko čítalo 10.000 mužů, a wrchním welitelem byl heitman Sirotčí Welek kaudelník spolu s knězem Prokůpkem. Cestu wzali skrz Morawu, a zaměřili nejprwé ke hranicům rakauským. Tu sebralo se proti nim s wojenskau mocí několik heitmanů Sigmundowých na Morawě, a swedli s nimi boj u jednoho místa, řečeného prý *Hohenplatz*, na pomezí rakauském blíž jakéhos kostela. Čechowé ztratili wíce než 150 mužů, ale cesta další do Uher nebyla jim tudy zabráněna. Již někdy w posledních dnech Dubna nebo na začátku Kwětna přiblížili se k *Trnawě*. Tam konal král Sigmund osobně přípravy proti nim, sebraw četné wojsko uherské, srbské i české a morawské. Z příčiny blížení se Čechů byl uzawřel již prwé, odjezd swůj ke sněmu Normberskému odložiti. Rychlý posel, kterého wyprawil z Trnawy, oznámil to dne 26 Dubna w Normberce knížatům shromážděným s omluwau králowau.

Čechowé přitáhli we spořádaném šiku, zawřeni dle obyčeje wozowau hradbau swau. Tu rozdělil král wojsko swé na dwa díly, které měly s dwau stran zároweň na ně udeřiti. Jednomu dílu welel Stibor wojwoda sedmihradský, druhému magnat Jan Mátík z Talowec. Čechowé, jak se zdá, zpozorowawše to, rozdělili se též na dwě polowice. Wojwoda Stibor učinil se swými útok tak prudký a silný, že již wskočil do wozowé hradby wojska proti němu stojícího a spůsobil w něm porážku citelnau. W seči té padl wůdce Čechů, Welek kaudelník. Ale zatím Jan Mátík se swým wojskem se opozdil, a mimo to Uhři dali se příliš brzy w plenění táboru českého, jejž pokládali před časem za dobytý. Tu přitáhla druhá polowice wojska českého swým tištěným ku pomoci; a když se tudy obadwa oddíly wojska českého spojily, podařilo se jim wytisknauti Uhry zase z wozowé hradby a spůsobiti jim krwawau porážku. Jan Mátík, který se zatím přiblížil, wida, že se wojsku Stiborowu zle wedlo, dal se se swými w cau-

1430 wání zpátkem. Tu padlo Uhrů 6000. Čechowé měli ztrátu dwau tisíc mužů, z nichž někteří byli spáleni we wsech blízkých, mezi nimi Jan ze Stezowa a Martinek, lidé páně Zmrzlíkowi. Rowněž ztratili asi 2000 koňů, kteří byli zabiti buď při wozích buď pod jezdci. Podržewše ten den pole, udělali si w noci potom mosty přes wody a močály, které jim překážely w zadu, a dali se po nich na zpátečné tažení. Některý den před 11 Kwětnem nacházeli se již na cestě skrz Morawu w místě neznámo kterém asi osm mil wzdálí od Opawy.[59]) Bezpochyby wrátili se w krátce potom do Čech asi téhož času jako wítězné wojsko Táborské ze Slezska.

W zemi posledně řečené přišlo hned po odtažení Čechů k boji mezi lidmi biskupa Wratislawského w knížetstwí jeho Nisském a knížetem Bolkem Opolským. Nisští pokusili se o hrad *Křísow* opanowaný od Bolka, a když kníže přitáhl posádce swé ku pomoci, porazili ho na útěk, a dobyli hradu i rozbořili jej. Hned pak potom sebrala se wětší moc wojenská z biskupstwí, z knížetstwí Swídnického, od Wratislawských i od Ludwíka knížete Lehnického a Břežského, kteříž předsewzali obležení *Němčího* proti posádce české zůstawené we městě tomto a hradě nad ním. Asi 20 Kwětna přilehli, a stříleli we dne w noci na město z welkých pušek, dobře tři neděle. Posádka odpowídala rowněž střelbau, a jedné noci učinila wýpad, i pobila Wratislawským hlídky, které se byly opily a spaly pewně. Po třech nedělích přišla zpráwa, že táhlo wojsko české k wybawení Němčího. Z toho se strhnul hned welký zmatek we wojště obléhajícím. Wratislawští naložili pušky swé k odwezení; Swídničtí a Nisští zdwihli se hned též, a wojska se rozjela každé k swému domowu tak rychle, že prý ušli za jeden den, co prwé potřebowali čtyr dní.

Wojsko české, které táhlo posádce w Němčím ku pomoci, záleželo nejspíše w hotowosti kraje Hradeckého neb jiných krajin blíž mezí slezských. Nacházeli se w něm Táboři i Si-

[59]) Dle dopisu Konrada knížete Olešnického psaného dne 11 Kw. w Olešnici, kterýž obsahuje zpráwu o této bitwě, doplňující podstatně zpráwy Bartoška a Windeka.

rotci i páni pod obojí, snad wesměs jen w těch stranách usedlí. 1430
Kdo byl wůdcem, neprawí se. Do Slezska přitáhli dwěma cestama, díl totiž přes Kladsko přímo k Němčímu, díl přes Landshut. Když spatřili, že jich wojsko slezské newyčkalo, táhli wolně a zdlauha zemí skrz, a spojili se w krajině mezi městy Jaworem, Střihomem a Bolkenhainem. Tam se odwážili obrany proti nim čtyři zemané s poddaným lidem swým sedlským na dwau dwořích a twrzích we wsi *Wedrowě* (nedaleko cesty z Bolkenhaina do Jawora) wedlé sebe ležících, bratří Wolfart a Mikuláš z Rybnic na jedné twrzi a bratří Kunc a Mikuláš z Rybnic, oněch bratranci, na twrzi druhé. Čechowé postawili hned šest praků proti oběma twrzím w den před božím tělem (14 Čw.), a stříleli na ně den a noc, potom se dali w útok, a wyplniwše příkop hatěmi, přešli přes něj, a drali se na zdi. Obležení chtěli se jich ubrániti házením hořících wěder se zdí; ale neprozřetelně zapálili tím sobě sami, a dílem uhořeli, dílem zjímáni a upáleni jsau w jizbě lázenské přede dworem; jen 16 utekších se do sklepa bránilo se dále; konečně pak wzdali se jednomu z pánů českých we wojště, kterýž jim uprosil žiwoty a wzal je toliko w zajetí.

Příběh tento spůsobil ustrašení obecné w okolní krajině. Lidé, nemajíce nikdež obrany, utíkali ze zámků i z dworů, nebo se smlauwali o wýpalné. Tu se odebral do ležení českého u Wedrowa pan Heřman *Cetric* seděním na Firstenšteině, wzaw potaz s některými sausedy; a maje známé mezi pány českými we wojště z blízkého sausedstwí swého při hranicích, pokusil se zjednati smlauwu jich pomocí, a prosil o slitowání se nad ubohau zemí. Zprwu odpowídali mu heitmanowé a starší Táborů a Sirotků příkře, žeť oni jsau jich nepřátelé, žeť je w zemi této nazýwají kacíři, a připomínali mu, kterak Slezáci prwé hubili jich zemi. Mrzí-li wás nyní totéž od nás, prawili, braňte nám toho; hle! tu jsme, a stawíme se wám; pusťte se do nás. Když wšak Cetric neustál žádati aspoň nějakého příměří, wzali wůdci wojska českého potaz, a oznámili mu konečně, že powolí příměří, když se krajané jeho zawáží nechati tanců a netrpěti weřejných ne-

1430 wěstek mezi sebau, nýbrž wyhnati je ze země, jak se prý stalo w Čechách. Měli se tudy skutkem přiznati k artikuli Pražskému o stawowání zjewných hříchů. Cetric přiwolil k žádosti, která se mu widěla býti došti podiwná, a Čechowé powolili mu čtyr dní od soboty do úterého (17—20 Čw.), aby se mohl dorozuměti s krajany knížetstwí Swídnického; za ten čas že nebudau páliti ani jímati neb zabíjeti, než toliko bráti potrawu, kde ji najdau, dle potřeby. Cetric odebral se tedy do Swídnice, kdež mu rádi dali moc k zawření smlauwy, jak by nejlépe mohl. Než se wrátil, byli Čechowé za příčinau špižowání odtáhli z ležení swého u Wedrowa dále až k *Hojnu* mimo Lehnici, kdež po marném pokuse o dobytí města náhlým přepadením wypálili předměstí (20 Čw.). W ležení u Hojna smluwili konečně s Cedricem *příměří* od sw. Jana křtitele toho roku až do středopostí roku příštího. Poté wrátili se do Čech třemi cestami, jeden oddíl přes Žitawu, druhý přes Bolkenhain a Landshut, třetí okolo Němčího a odtamtud hrabstwím Kladským.

Hlawní ředitel wojenstwí Táborského, kněz Prokop Holý, zanášel se mezitím i po skončení sjezdu Pražského, při kterém byl přítomen, ještě delší čas jinými wěcmi než wojenskými, ač nám o tom nic určitějšího není známo kromě jízd jeho do Domažlic pro peníze wyplácené od Fridricha brandenburského a jiných jeho společníků. Dne 16 Kwětna nacházíme jej w Nimburce spolu s jinými staršími wojska Táborského a zejména s Otíkem z Lozy, Táborským heitmanem na Nimburce. Teprw někdy w měsíci Červnu, dřív ještě než se wrátilo wojsko české z wýprawy k Němčímu, nastaupil s hlawním wojskem Táborským na jízdu do *Morawy*, kdež učinil welké škody okolo Brna, potom pak oblehl hrad *Šternberk* za Olomaucí, náležející paní Perchtě wdowě po Petrowi Konopištském ze Šternberka. O příčině této wýprawy není nám nic jistého powědomo.

Zhaubné jízdy Čechů do okolních zemí byly stálau pobídkau pro knížata a stawy říše německé, aby se wzchopili proti nim k nowému společnému předsewzetí. Porady o to,

dáwno započaté, šly wšak welmi zdlauhawě předse. Když 1430
král Sigmund pro wpád Sirotků do Uher w měsíci Dubnu odložil swůj příchod ke *sněmu Normberskému*, kamž dle předešlého slibu byl měl přijíti již dne 26 Března; uzawřeli knížata přítomní tam odročení sněmu do 17 Kwětna. I tehdy wšak ještě meškal Sigmund w Uhřích. Knížata a stawowé, sešedše se bez něho w Normberce, usnesli se již 26 Kwětna, že potřeba jest předsewzíti obecné mocné tažení do Čech, jak by nejdříwe bylo možná; ale shledáwajíce, že se mocné tažení takowé nedá tak brzy zříditi, uzawřeli jako před rokem zas prozatím jen tak zwanau wálku jezdeckau, aby totiž každý postawil jistý počet jízdných do pole, kterými by se Čechům bránilo a škodilo, aby nemohli najížděti na sausední země tak beze wší překážky. Knížata a města ze západního Německa měli mužstwo na ně připadající postawiti do sw. Jakuba (25 Čwce.) u Amberka.

Zdá se, že nowými těmito záměry wálečnými w Němcích powzbudili se opět někteří horliwější ze strany pod jednau w západních Čechách a wypowěděli smlauwy o příměří, we kterých dotud stáli. Prwní nejspíš byli *Plzenští*, s nimiž tudy přišlo zase k bojům w zemi. Již někdy na začátku měsíce Čerwna wytáhl proti nim do pole Jakaubek Bílinský; byl wšak od nich poražen blízko Plzně samé, ano i sám zraněn, a ze 24 wozů, s kterými byl wytáhl, wrátilo se mu prý jen jedenáct.[60]) Nejspíš se wítězstwím tímto Plzenských osmělili někteří jiní jejich sausedé, až tím zawdána příčina k wětší wýprawě proti nim do západní polowice země české. Dne 11 Čerwence, když se Prokop Holý s Tábory nacházel na Morawě při obležení Šternberka, wytáhli z Prahy Sirotci do pole a s nimi opět Nowoměstští, zwoliwše si po smrti spolusauseda swého Welka kaudelníka za wůdce jakéhos strhaře čili prknáře jménem Čerta, nejspíš také sauseda Nowoměstského, kterýž byl, newíme kdy, pasowán na rytířstwí.[61]) Předně

[60]) Palackého *Urkd.* II. 149, 150.

[61]) Zpráwa u Bartoška p. 165. Nerozumíme jí tak, jako by se Čert byl stal nástupcem Welkowým we wrchním welitelstwí nad Sirotky, protože se nikde jinde potom w tom powolání nenachází.

1430 oblehli twrz w *Hořowicích*, náležející Sigmundowi Hulerowi, synu tuším Ondřeje Hulera, kterýž s ní slaužil bratřím z Kolowrat, Hanušowi na Krašowě a Fridrichowi na Libšteině. Střílewše na twrz z welkých pušek a z jednoho praku, připrawili ji po dewíti dnech ke wzdání asi podobným spůsobem jako před půl létem Lichtenburk. Sigmund Huler musil se přidati k wojsku jejich a táhnauti s nimi; twrz pak a zboží jeho odewzdány jsau mocně panu Janowi Zmrzlíkowi, snad jen do jistého času.

Od Hořowic obrátili se bez meškání dne 20 Čerwence k *Libšteinu*, hradu pana Fridricha z Kolowrat na řece Mži asi půl třetí míle od Rokycan na straně půlnoční, kamž ku pomoci jim přitáhli Žatečtí, Launští a Slanští se zemany okolními a s welkými puškami třemi i mnohými menšími, též se třemi praky. Na hradě byli heitmany we službě pana Fridricha z Kolowrat Jan Šmikauský onen, který před rokem byl jedním z účastníků plenu před Prahau w krajině mezi Wyšehradem a Zbraslawí, a Jan Bukowský, majíce 80 dobrých bojowníků. Obléhající doráželi střelbau i útoky wšelikého spůsobu, a dobyli po některém čase předhradí;[62]) ale hradu samého posádka udatně bránila. Zatím o sw. Jakubě nestála sice ještě wojenská moc Němců, ustanowená k jezdecké wálce proti Čechům, u Amberka; ale dálo se zbrojení k tomu aspoň od některých knížat, jakož Fridricha brandenburského, biskupa Würzburského; ano již 26 Čerwence nacházel se lid hraběte Wirtemberského a z panstwí rytířů řádu německého we Francích na cestě w Normberce; z čehož snad brali Plzňané a jiní strany pod jednau w jich kraji některau naději. Mezitím wšak byl na Morawě hrad *Šternberk* po osminedělním obléhání přinucen ke wzdání se. Paní Perchta musila jej wydati w moc kněze Prokopa pod jistau umluwau ten týden o nanebewzetí panny Marie (15 Srpna); a Prokop Holý dal se s wojskem swým odtamtud ihned na pochod do Čech k sesílení těch, kteří bojowali w kraji Plzenském. Z Morawy přidali se k němu tamější páni strany pod obojí; a z Prahy, jak se zdá, wypra-

[62]) Píše o tom radda Normberská Ulmským dne 29 Srpna. (*Urkd.* II. 161.)

wili Staroměstští wojenskau moc swau spolu s ním do pole. 1430
Již w měsíci Srpnu byl Prokop w Plzensku, kdež nyní wojsko Sirotčí, které stálo před Libšteinem, s ním se spojilo, zůstawiwši k dalšímu pozorowání hradu toliko 400 střelců.[63])

W ležení Prokopowě byl též ještě před koncem měsíce Srpna držán sjezd, ku kterému dle přání jeho přijeli také páni čeští a wzali s ním bezpochyby radu o tom, jak se zachowati wůči nowého zbrojení německého. Mezi pány těmi byl také pan Jan z Opočna, který dle záwazku swého při smlauwě o Lichtenburk rowněž připojil se k wojsku Prokopowu s branným lidem swým. Spojená moc Čechů čítala 10.000 mužů pěchoty, 1000 jízdných a sedm kop wozů. Brzy byl w Němcích rozšířen strach, že překročí opět přes hranice k hubení sausední země baworské; ale nepřišlo k tomu. Wojsko Prokopowo pustilo hrůzu wálky toliko na domácí protiwníky, prowozujíc pleny w kraji Plzenském daleko široko po wíce neděl. Tu již okolo 8 Září přišlo k smlauwání o *Libštein*, jehož se wedlé Fridricha z Kolowrat účastnil také bratr jeho Hanuš Krašowský, nejspíš co prostředník. Obadwa slíbili státi napotom za jedno s Tábory a s Pražany Staroměstskými a wěrně jim pomáhati; na ten spůsob pak od obléhání upuštěno. Také wšak Plzenští a páni landfridu Plzenského i s nimi purkrabí králowský na Týně Koršowě, Zdeněk Drštka,[64]) newidaucę posud bližší pomoci od Němců, wyjednáwali tauž chwíli s wůdci wojska, kteréž stálo dílem u Žlutic dílem u Boru nedaleko Přimdy.

Tu dobu nacházel se král Sigmund we *Straubinku* w Bawořích. Bylť se konečně zdwihl z Uher při sklonku měsíce Červná na cestu ke sněmu Normberskému; ale we Wídni, kamž přijel dne 28 Červná, byl ještě zase zdržen nemocí a jinými příčinami; možná, že se po wtrhnutí Prokopa do Morawy onoho času bál třeba opětného útoku na Uhry a nechtěl se proto wzdáliti; ano wrátil se i ještě jednau do Prešpurka na krátko; i ač byl před 26 Červencem již zase we

[63]) Swědčí o tom dopis dne 29 Srpna w Palackého *Urkd.* II. 161.
[64]) *Der Durško* jmenuje jej dopis opata Waldsaského tamže II. 167.

1430 Wídni, předc odtamtud teprw krátce před 13 Srpnem odjel na dobro, a přijel dne 25 Srpna do Straubinka. Dle přání jeho přijeli někteří knížata a biskupowé němečtí do tohoto města k němu, a wzali hned tam radu o Čechy, od nichž se zdálo nebezpečenstwí býti welmi na blízku. Stalo se usnešení ještě před uplynutím měsíce Srpna, aby knížata wšecku jízdu swau, každý jak w nejwětší síle, wyprawili do pole, a z měst a ze wsí aby wytáhl každý čtwrtý muž. Dne 1 Října neb 6, jak se brzy potom ustanowilo, měl býti začátek wýprawy. Král Sigmund slibowal osobně táhnauti s jinými. Wšecky země sausedící s Čechy měly býti pohotowě, jakž rozkázal král také do Slezska a do Lužice. Kdož byli we příměří s Čechy, měli je wypowěděti, ač chtěli nebýti pokládáni za kacíře.

Dali-li se Plzenští a jich sausedé rozkazy těmito pohnauti, aby nechali wyjednáwání s knězem Prokopem, newíme, ač jest to podobné; neb se jim slibowala také pomoc 1000 jezdci, kteří měli k nim býti wypraweni; a Chebským dostala se brzy potom skutečně pomoc lidem Normberských. Ale obecného účinku zápowěd příměří s Čechy jistě neměla. I posádka králowská na Karlšteině měla pořád příměří, a pořád je obnowowala w měsících Srpnu, Září i Říjnu toho roku po poslích do Prahy; [65]) a Oldřich z Rosenberka byl posledně dne 13 Července zawřel znowu příměří s Tábory na celý rok, jehož zajisté nezrušil. Nebylot radno na srdnatá uzawření knížat německých a zwláště krále Sigmunda mnoho se spoléhati. Když přijel král dne 13 Září konečně do *Normberka*, braly se tam nowé rady o wálku, a tu zase s wýprawy strojené k 6 Říjnu sešlo. Uzawřeno zase jen, opatřiti hranice proti Čechům k wálce jezdecké; mocná pak wýprawa do Čech odložena na budaucí leto, a položen w Normberce sněm o sw. Kateřině (25 Listop.), na kterém se mělo o to státi konečné sjednocení. Sotwa se uzawření toto stalo, došla Sigmunda zpráwa, že se wšecka wojska kacířů mocně sbírají z Čech i také z Morawy;

[65]) Zápisky o tom w počtech Karlšteinských w rukopise kapituly Pražské k 13 Srpnu, 3 Září, 27 Září, 14 Říjnu a 23 Říjnu, kdež se udáwá, co utratil wyslanec jménem Rus „equitando Pragam in facto treugarum“

a že chtí o sw. Hawle wtrhnauti do Němec. Protož wydal opět 1430
nařízení z Normberka dne 27 Září, aby knížata i města k témuž času byli pohotowě s mocí jak největší možná, aby mohli hned wytáhnauti do pole, jak a kdež by jim bylo kázáno. Pohříchu nejsau žádné podrobnější zprávy o wojskách českých w Plzensku po wzdání Libšteina, leč že wíce neděl projížděli kraj ten a činili w něm zádawy.

Ještě ku konci měsíce Října došla krále Sigmunda w Normberce zpráwa, že míní Čechowé wtrhnauti přes les do země Jana wéwody baworského, i konaly se z rozkazu jeho některé přípravy k obraně této krajiny. Ale powěst ta byla nejspíš lichá; nebo w krátce potom, nejpodobněji o sw. Martině (11 Listop.),[66]) odtáhla wojska z kraje Plzenského, a polní wojsko Táborů wedením kněze Prokopa a Jakuba Kroměšína nastaupilo ještě jednau toho roku na wýprawu do *Slezska.* Táhli nejspíš také zase někteří páni pod obojí s wojskem; připomíná se wýslowně pan Jan z Opočna. Příčinu k tažení tomuto zawdaly nejspíš boje, které začali znowu Slezáci, jmenowitě Wratislawští a z biskupstwí proti posádce české w *Němčím* a domácím pomocníkům jejím. W bojích těch byl již 1 Září malý oddíl Čechů přepaden nedaleko Swídnice, při čemž 80 jich bylo zabito a 44 zajato, mezi těmito wůdce zástupu Jindřich z Peterswaldau, rodilý Slezák, jejž král Sigmund, když mu poslán byl w moc jeho, dal stíti. Dne 8 Září Wratislawští a Nisští dobyli *Minsterberka*, snad proti Bolkowi Opolskému, a dali hrad tamější pobořiti. Dne 18 Září wzali Bolkowi Opolskému twrz Märzdorf u Krotkowa; a w měsíci Říjnu položili se mocně u *Střelína* proti Němčímu. Tomu měla učiněna býti přítrž.

Prokop Holý táhl s wojskem swým nepochybně přes Morawu, a wtrhnul do Slezska od jihu na prawé straně řeky Odry. Tam se připojil k němu kníže *Sigmund Korybutowič*, snad asi u Hliwice, sídla malého swého panstwí, odkudž bezpochyby rychlým pochodem protáhli wýchodními krajinami Slezska až

[66]) Bartošek (p. 166) píše: circa festum Bartholomæi, wšak patrně mylně, a nejspíš jen z nedopatření místo circa festum Martini.

1430 zase k *Namyslawi*, na šest mil cesty od Wratislawě. Dne 25 Listopadu objewili se před oním městem, a činili welké škody w okolí jeho. Dne 28 Listopadu zaslali Namyslawským list, psaný we jménu Jakuba Kroměšína z Březowic jakožto heitmana, knížete Sigmunda litewského a kněze Prokopa i pánů, rytířů a starších wojsk, kterým je wyzýwali k wyjednáwání, hrozíce sic wětšími škodami. Namyslawští nedali se wšak ustrašiti, a odepřeli wzdání; poněwadž pak zdi městské oswědčily se co dosti pewné k obraně, odtáhli Čechowé, ležewše w okolí osm dní. Wtrhnutí jejich tak hluboko do Slezska mělo wšak nejspíše již mezitím za účinek, že Wratislawští a spojenci jejich swého ležení w krajině u Němčího zanechali a spěchali k hájení swých domowů. Tím byl hlawní účel wýprawy této dosažen, a Čechowé, jichž úmysl nemohl býti, aby se snad pokaušeli o dobytí Wratislawě samé, obrátili se od Namyslawě na lewau stranu řeky Odry, přes kterau přešli nejspíš u Opole nebo u Břeha, a wtrhli do země biskupowy u Nisy. Tam již dne 4 Prosince oblehli *Otmochow*, a silnau střelbau ustrašili heitmana posádky, Mikuláše Cedlice, tak že wzdal jim hrad a město za swobodný odchod.[67]) Čechowé osadili hrad stále a též blízkau twrz biskupowu *Wrbno* (Würben). Wojsko se nejspíš brzy potom wrátilo do Čech; ale posádky zůstawené w Němčím a w Otmochowě trýznily okolní krajinu stále, podporowány jsauce wpády činěnými do Slezska zárowen z některých hradů českých blíž pomezí w kraji Hradeckém, jakož z Abersbacha, z Katzenšteina, z Wissmburka. Příměří, které bylo krajině Swídnické propůjčeno w měsíci Červnu, pokládalo se bezpochyby za zrušené od Slezáků samých, a bylo jmenowitě i měšťanům Swídnickým stále se míti na pozoru, aby se uhleděli škod na swých předměstích, ježto se zájmy a škody dály w blízkém okolí jejich skoro každodenně.[68])

Rok 1430tý, strašliwý okolním zemím mocnými wpády Čechů, byl w Praze poměrně pokojný, ježto po srownání roze-

[67]) Den 4 Prosince udáwá Dlugoš (pag. 572); možná wšak, že se wzdání stalo o některý den později. Srown. Grünhagen pag. 199, kdež se mi wšak celá tato wýprawa zdá býti chybně pojata.

[68]) Palackého *Urkd.* II. 180.

pří mezi Starým a Nowým městem již při sklonku roku minulého nebylo žádných domácích nepokojů jako předešlá léta a také okolí Pražské bylo dosti bezpečné. Wýhody pokoje tohoto jewily se mezi jiným poněkud také wzkříšením činnosti w *učení Pražském*, která byla po deset let předtím téměř docela zastawena. 1430

Bauře obecného lidu w Praze za prwního času po smrti krále Wácslawa byly zaplašily slabé zbytky tří fakult, theologické, práwnické a lékařské, které se byly ještě zachowaly po rozkazích koncilia Konstanského proti universitě wydaných roku 1416; neb tehdáž wšichni doktoři theologie a práw i také skoro wšichni mistři w lékařstwí, jakožto odpůrci strany pod obojí we strachu opustili Prahu. Jen mistři swobodných umění, kteří byli pod obojí, pokračowali we čteních, ač jen při malém počtu studujících. Od měsíce Dubna roku 1420, we kterém obce Pražské uzawřely nastaupiti na obranu proti nepřátelům swého náboženstwí, přestali i oni přednášeti. Mistrům učení Pražského nastalo jiné zaneprázdnění w hájení zásad, na kterých spočíwaly snahy následowníků Husowých jednak proti zastawatelům plnosti moci církwe Římské, jednak proti wýtržným učením nowotářů Táborských; ale školy jejich zůstaly po tři léta docela zawřeny. O sw. Jiří roku 1421 zwolili mistři ponejprw od Hawla roku 1419 děkana fakulty artistské, mistra Martina Kunšowa z Prahy; ale potom opominuli i wolbu tuto opět po dwě léta až do sw. Jiří roku 1423. Tehdáž učinili zase nějaký začátek w učení za nowého děkana Petra ze Sepekowa; ale při ustawičných domácích rozepřích a baurích, zwláště pak potom také při rozdwojení mezi mistry samými, nedařilo se jim w tom než welmi po skrownu. Wolení děkana bylo jen dwakrát ještě předsewzato dle prawidla wždy po půl létě, totiž o sw. Hawle 1423 a o sw. Jiří 1424. Potom byl teprw zase dne 14 Dubna 1426 zwolen za děkana často jmenowaný mistr Petr z Mladenowic, wěrný následowník mistra Křištana Prachatického, a pro malý počet mistrů prodlauženo jest mu děkanstwí na druhé půlletí od sw. Hawla toho roku. Krátce před koncem tohoto druhého jeho děkanstwí strhla se

1430 bauře proti knížeti Sigmundowi Korybutowiči w Praze, která měla za následek wypowědění mistrů strany Příbramowy z města, mezi nimiž i Petra Mladenowice. Po této příhodě bylo zawření škol, jak se zdá, zase úplné po celá dwě léta, až teprw zase po smíření a nawrácení mistrů roku 1429 zwolen jest o Hawle toho roku nowý děkan Buzek ze Kdyně. Za něho počalo se nejen zase učiti, nýbrž ponejprw od měsíce Unora roku 1420 ohlášena jest také zkauška na bakalářstwí o postě. Musila býti odložena pro walné shromáždění obcí a panstwa w kolleji Karlowě po welké wýprawě do Míšně a do Frank, o kterém jest wýše powěděno, ale přišlo k ní konečně o suchých dnech před sw. Trojicí (7 Čw.). Nad to wšak wymohli nedlauho potom konšelé Staroměstští swau přímluwau od arcibiskupa Konrada, že jakožto kancléř učení Pražského přes zákaz někdejší koncilia Konstanského dal powolení ku předsewzetí zkaušky mistrské. Listem daným na zámku swém Helfenburce za Litoměřici jmenowal k tomu mistra Martina Kunšowa swým místokancléřem s mocí k udělení licencí. Následkem toho byla zkauška držána o narození panny Marie (8 Září), a dosáhli jí mistrowstwí čtyři dáwní bakaláři, z nichž prwní byl tehdejší wikář arcibiskupůw a spráwce duchowenstwa Pražského Jan z Rokycan, s ním pak spolu Wácslaw z Drachowa, Jan ze Soběslawě a Wácslaw z Prachatic. Examinatory jejich byli Buzek Kdyňský tehdejší děkan, Jan z Borotína a Petr ze Sepekowa.

Při samém konci roku 1430 předsewzali ještě také Sirotci jízdu přes hranice české do *horní Lužice.* Wyprawil se k tomu nějaký oddíl téhož wojska jejich, které předtím obléhalo Libštein, prý 8000 mužů, wedením Wácslawa Libáka z Wrbčan. Dne 22 Prosince wtrhli do krajiny Žitawské u wsi *Rychnowa*, we kteréžto dobyli kostela a odwedli do zajetí lidi, kteří w něm nejspíš hledali útočiště. Nazejtří (23 Pros.) táhli odtud dále mimo Hirschfeld, a některý den potom udeřili na městečko *Bernartice* (Bernsdorf, Bernstadt). Obywatelé byli opewnili kostel a osadili jej k obraně; ale když wojsko české přistaupilo k útoku, poznali brzy, žeby neodolali, a wzdali se na mi-

lost i na nemilost. Heitman Wácslaw Libák a jiní starší woj- 1430
ska darowali jim netoliko žiwot nýbrž i swobodu, nejímajíce nikoho, wšak pod wýminkami, předně, že musili slíbiti neprotiwiti se wíce čtyřem artikulům Pražským neb hajitelům jich, a zadruhé odwáděti wojsku Sirotčímu roční plat w té wýšce, jak dáwali od starodáwna dědičným pánům swým (28 Pros.). Odtud táhlo wojsko ještě dále we směru k půlnoci až k *Reichenbachu*, malému městečku mezi Libawau a Zhořelcem. I zde obywatelé se utekli ku kostelu wýše položenému, kdež okopali se na hřbitowě obejmutém wysokau zdí a postawili se k obraně, opatřeni jsauce děly. Tu přitáhla jim pomoc ze Slezska přes Zhořelec (30 Prosince) wedením Tímy z Koldic. Čechowé swedli s ním boj u wsi *Horky*, we kterém obě strany utrpěly ztráty, aniž se wítězstwí rozhodlo. Poněwadž se wšak zatím blížily wětší woje ze Slezska i z Lužice ano i z Míšně, jimž Sirotci nedůwěřowali si odolati, wrátili se rychle zpět do Čech, ani Reichenbacha nedobywše, někdy na začátku Ledna roku 1431.

Uprostřed bojů a přípraw k bojům ukazowaly se zatím opět některé naděje na dosažení míru, které wšak předce ještě zůstaly klamawé. Papež Martin V dowedl byl mocným zákazem swým překaziti jednání s Čechy o wíru, ku kterému byli někteří sausedé jejich němečtí nakloněni po strašliwém spustošení Míšně a druhých krajin na začátku roku 1430. Ale žádost míru zůstáwala žiwa nicméně w Německu i jinde, a wždy taužebněji obracely se zraky w té příčině k nastáwajícímu koncilii Basilejskému, které dle předešlých ustanowení mělo wzíti začátek dne 3 Března roku 1431. Papež Martin byl o swolání jeho upomínán wšelijak, zwláště od duchowenstwa francauzského; ale nechuť jeho k tomu zůstáwala wždy stejná. Nedůwěřuje již mnoho we zdar přičinění krále Sigmunda a knížat německých, uzawřel obrátiti se opět ku *králi polskému* a welikému knížeti litewskému, wznášeje na ně úkol obrácení kacířů českých na wíru aneb wyhubení jich. Listem daným w Římě dne 1 Října 1430 žádal jich, aby se w úkol ten uwázali, dáwaje jim moc, aby předně s Čechy odpadlými směli jednati,

1430 je slyšeti, dáti jim k tomu bezpečné průwody a slíbiti jim odpuštění, chtěje stwrditi wšecko, co by s nimi wyjednali, ač nebylo-li by proti wíře neb ustanowením církwe; kdyby pak se obrátiti nedali, hubiti je wšelikým spůsobem a newázati se přitom žádnými smluwami zawřenými s kýmkoliwěk, byť byly i přísahami stwrzeny; neb že je z moci církwe činí w případě tomto neplatné, poněwadž když se o wíru jedná, jest nedbati nejen smluw ale i práwa přirozeného k otci, synu, bratru a jinému příbuznému, ano není otcewraždau, stane-li se w hájení wíry katolické. Wyprawil také zwláštního posla, bratra Ondřeje řádu sw. Dominika, mistra w theologii, ku králi Wladislawowi, který měl dopis jemu odewzdati a předložiti mu šíře úmysly papežowy.

Dříw než posel tento mohl wykonati úkol swůj, bylo doráženo na papeže ostřeji než předtím o swolání koncilia. Dne 8 Listopadu totiž přibit byl na dweřích Vatikanu a na jiných weřejných místech w Římě spis složený we jménu dwau knížat nejmenowaných, jímž se dáwalo znáti papeži a kardinalům, že neswolá-li papež koncilia w ustanoweném čase, koncilium nicméně sejde se a uwáže se samo w nejwyšší moc we církwi. Myslilo se a podobá se welice, že jedním z knížat míněných byl kurfirst brandenburský, jemuž byl Martin V zamýšlené wyjednáwání s Čechy w Normberce toho roku zabránil. Papež Martin nemínil se dáti pohnauti tauto wyhrůžkau; a když zatím zwěděl o nowých záměrech krále Sigmunda i knížat německých, že chtěli předsewzíti wýprawu proti Če-
1431 chům roku 1431, obrátil i on také zase zřetel swůj k říši německé, a ustanowil dne 11 Ledna roku toho legata zwláštního do Němec k opětnému hlásání wálky křížowé, kardinala *Juliana Cesarini.* Aby pak koncilium, kdyby se sešlo o swé ujmě, učinil sobě neškodné, rozmyslil se teprw nyní, a jmenowal téhož kardinala předsedau tohoto budaucího koncilia, s mocí, aby směl dle uznané příhodnosti koncilium odročiti, rozpustiti neb i do jiného místa přeložiti a před skončením porad ustanowiti opět jiné koncilium, které by se sešlo po desíti letech (1 Un.).

List papeže Martina ku panowníkům Polska a Litwy nejspíše knížete litewského Witolda již nedošel; neb zatím zemřel *Witold* dne 27 Října 1430. Král wšak polský ujal se horliwě toliko první části úkolu na sebe wzloženého, pokud se totiž týkalo mírného wyjednáwání s Čechy o srownání jich s církwí. Bezpochyby stalo se od něho předewším nějaké oznámení a wyzwání k Čechům w té příčině; a w Čechách byl nejspíše proto hlawně držán *sněm*, ku kterému se sešli páni a zemané strany pod obojí, Pražané, Táboři a Sirotci w *Kutnéhoře* o masopustě čili okolo 11 Unora 1431.[69]) Na sněmě tomto zřízena jest ponejprw zase jistá *wláda zemská*, *dwanácti osob*, zwolených z pánů, zemanů a obcí čili bratrstew tudíž shromážděných, jichž jména pohříchu se nám nezachowala; a hned po skončení sněmu wydalo se znamenité poselstwo za příčinau wyjednáwání s králem polským předně do Slezska. Nacházeli se w něm z duchowenstwa kněz Prokop Holý, kněz Bedřich ze Strážnice, mistr Petr Engliš, několik pánů a zemanů strany pod obojí, z nichž připomíná se wýslowně Wilém Kostka z Postupic, několik konšelů Pražských a wíce jiných osob. We Slezsku zastawili se w tehdejším sídle knížete Sigmunda Korybutowiče, we městě Hliwici, a wyprawili odtamtud několik osob ze swého prostředka ku králi do Polska, aby se s ním smluwili o čas a místo slyšení. 1431

[69]) Sněm tento měl prwotně býti držán již ku konci roku 1430 (31 Pros.) Wiz listinu w Palackého *Urkd.* II. 332, která nemůže náležeti k roku 1432, ale welmi dobře připadá k 26 Prosinci 1430. Rok 1432 nehodí se proto, že tehdá již wšichni znamenitější mužowé stran českých nacházeli se na cestě w poselstwí do Basilee, a tudy nemohl snadno za jich nepřítomnosti držán býti sněm tak důležitý, jak jej listina tato naznačuje. Spotwořený podpis osob, které tam sněm swoláwají (Jacuko von Urbicz, hanstan, Kinszorocke) čtu: Jacub (Kroměšín) von Březowic hauptman. Knizi (= kněz) Prokop. (Srownej: Knysi Procopp tamže pag. 103, 167.) Roku 1432 již nebýwal sněm swoláwán od kněze Prokopa, nýbrž od dwanácti spráwců zemských. Listina mluwí o poselstwí slawném, kterému měla dána býti odpowěd zespolka (Also sint zu uns gesant und komen vil hern, ritter und knechte in botschaft, die trefflichin czu uns gewurben haben, doruff wir hinder euch keine entwert haben thun wellen ... wenne nach den als wir ir werbung vornomen haben, mogen wir uns anders nicht selbe undereinander einen); podobá se zcela, že to bylo práwě poselstwí od krále polského.

1431 Též hned po sněmě w Hoře předsewzata jest zároweň wýprawa opětná do *Lužice* s wětší silau než při sklonku roku předešlého. Wytáhloť tam do pole wojsko Táborské i Sirotčí, wedené Jakubem Kroměšínem z Březowic a neprawí se kterými jinými heitmany. Jeden oddíl wzal přímau cestu přes Chrastawu, druhý wpadl do Slezska k Landshutu, a odtůd teprw obrátil se w lewo přes Hirschberk a Greifenberk. Dne 19 Unora stáli spojeni čtwrt míle cesty od *Zhořelce*; táhli odtud dále k *Budišínu,* střileli na město toto, a učinili i útok, ač marný; potom odtáhše dne 26 Unora, wypálili dále na západě městečko *Kamenec*, a spustošili blízko něho klášter *Marienstern.* Odtamtud wrátili se mimo Budišín zpět, a dobyli města Lubije čili *Libawy* (Löbau), kteréž osadili 400 jízdnými a 400 pěších s wůdcem Koluchem. Potom přitrhli k *Žitawě*, a pokaušeli se o dobytí města tohoto, wšak darmo; a opět se obrátili ke Zhořelci, i leželi wíce dní w okolí, překážejíce dowozům a jinak pauštějíce strach, aby měšťany připrawili k nějakým umluwám. Když se to nepodařilo, dali se na pochod we stranu wýchodní, a udeřili na město *Lubno*, spustošené již jednau před čtyrmi léty (1427). Měšťané i někteří šlechtici z okolí bránili se wedením Bernarda Nüchterwice (jinak Üchtrice) w pewném klášteře menších bratří a na wěži blíž něho nad branau Žitawskau. Ale Čechowé, wšedše do města jinak otewřeného, postawili děla okolo kláštera se wšech stran, a stříleli na něj dnem i nocí, wěž pak u brány Žitawské podkopali a podpálili hořlawými saudky, až musil Bernard Nüchterwický se swými na wěži i potom druzí w klášteře wzdáti se do zajetí (19 Března).

Mezitím přijel král Wladislaw ze Sandoměře, kdež předtím některý čas přebýwal, dne 7 Března blíže ku Krakowu do města *Korčína.* Tam přijeli k němu poslowé wyprawení od Čechů z Hliwice pod bezpečným průwodem jeho, a král ustanowil k slyšení slawnému o wíru *sjezd we Krakowě* o neděli smrtelné, kteráž byla dne 18 Března. Následkem toho odebralo se weškeré poselstwo české z Hliwice do Krakowa a s ním co pomocník také *Sigmund Korybutowič.* Brzy po jich

příchodu přijel také král Wladislaw s dworem swým w samu 1431
neděli řečenau, a hned nazejtří, w pondělí dne 19 Března, počalo se slyšení u weliké síni na hradě králowském u přítomnosti krále a mnohých pánů a praelatů polských. K hádání s Čechy bylo postaweno osm mistrů theologie učení Krakowského, a předmětem byly čtyry artikule Pražské, o nichž wedeny jsau řeči s jedné a druhé strany po wíce dní, wětším dílem jazykem polským. Stanowiště obau stran byla příliš rozdílná, aby se byla jedna druhau dala přeswědčiti. Když tedy Čechowé důwodům mistrů Krakowských poddati se nechtěli, přimlauwal jim král sám dle nejlepší možnosti swé, aby se do lůna církwe Římské nawrátili, slibuje se swé strany podstaupiti wšeliké práce a útraty potřebné k jednání o to s papežem, králem Sigmundem neb jakýmikoli knížaty duchowními neb i swětskými. Ku přímluwám těm wyslowili Čechowé konečně ochotnost swau, dáti se nalézti w koncilii nastáwajícím pod jistými wýminkami, když by jim k tomu byl wyjednán dostatečný swobodný průwod.

Wyjednáwání o to nejspíš se zastawilo několik dní pro newlídné chowání biskupa Krakowského Zbihněwa k Čechům, kterýž pokud meškali w Krakowě, nedopustil konání služeb božích we městě, a když přišel swatý týden před welikonoci, aby nemusily býti opominuty obřady, wymohl na králi domluwami swými, že se musili Čechowé wzdáliti na ty dni wen z města do předměstí Kaziměře, k welké jich newoli i také Sigmunda Korybutowiče, jenž se w radách králowských horliwě ujímal Čechů proti tomu, podporowán jsa, ač darmo, i některými pány polskými. Teprwé w pondělí welikonoční (2 Dub.) poslowé čeští předložili králi jistau ceduli, která w podstatě zněla, že k wůli a ku přímluwě krále Wladislawa hotowi jsau státi w obecném koncilii celého křesťanstwa nyní nastáwajícím, když by jim král zjednal k tomu dostatečný bezpečný průwod, s tím doložením, že což by dowedeno bylo z písma zákona božího neb ze swatých doktorů w témž zákoně prawdiwě se zakládajících, má w tom koncilii býti přijato. Wýminky tyto nedošly schwálení od mistrů Krakowských a jiných rádců králowých. Dle

1431 rady jejich předložil král poslům českým dne 4 Dubna ceduli jinau, která měla tak zníti, že oni z nawedení krále a pánů i welmožů polských hotowi jsau státi w koncilii obecném swaté církwe Římské, kteréž by nyní bylo buď w Basilei buď w jiném místě, když by jim král zjednal bezpečný průwod, s tím doložením, že cožby týmž koncilem bylo ustanoweno, to chtějí a slibují přijmauti a zachowáwati bez přerušení. K tomu odpowěděli poslowé čeští, že swolení k slibu takowému přesahowalo by moc jejich, že musí wznésti wěc na obec králowstwí českého, a žádali krále, aby spolu s nimi wyprawil posly swé k sněmu, kterýž by měl býti w Praze o sw. Filippu a Jakubu (1 Kw.). Král Wladislaw ochotně k tomu swolil, a ustanowil za posly swé dwa šlechtice polské, Abrahama ze Swanšína a Mikuláše z Březí.

Práwě když se wyjednáwání toto w Krakowě skonáwalo, užil Konrad Bílý kníže Olešnický příležitosti, která se mu naskytla, k wydobytí zase *Hliwice* z moci Sigmunda Korybutowiče. Dne 4 Dubna časně ráno před wýchodem slunce přiblížil se nespozorowán k městu, a dostaw se do něho zradau jednoho Slezáka, Bernarda Rotha, který si byl předtím získal důwěru Čechů i knížete Sigmunda, dílem zbil a dílem zjímal posádku, a zmocnil se welké kořisti, ježto se wšechen majetek Sigmundůw, chowaný we Hliwici, dostal do jeho rukau. Dříw než se o tom dostala zpráwa do Krakowa, wydali se odtamtud poslowé čeští na cestu zpátečnau, a s nimi i Sigmund Korybutowič, u něhož se mínili opět zastawiti we Hliwici. Málem by tím byli upadli w moc Konrada Olešnického, kdyby se nebyli potkali na cestě s některými z posádky Hliwické, kteří se byli zachránili útěkem. Zwěděwše teprw nyní, co se stalo, obrátili se spěšně w jinau stranu, a dosáhli útočiště na zámku Odřích, náležejícím Dobeslawowi Puchalowi, w krajině Opawské, odkudž poslowé skrz Morawu se nawrátili do Čech.

W krátce před hádáním Krakowským byl se počal *sněm říšský w Normberce* (9 Un.), na kterém se jednalo konečně o nowau welkau wýprawu z celé říše německé proti Čechům. Jak wýše powěděno, měl sněm tento býti držán již o sw. Ka-

teřině roku předešlého, ale byl k tomuto času odložen. Wedlé 1431
krále Sigmunda, jenž byl některý čas we Šwábích a odtamtud dne 7 Unora do Normberka se nawrátil, přítomno bylo welké množstwí knížat swětských i duchowních, a také mnozí knížata slezští a poslowé měst ze Slezska a z Lužice i někteří páni čeští strany pod jednau dali se tu nalézti, jakož pan Půta z Častolowic a Aleš ze Šternberka. Dne 4 Března přijel nowý legat papežský, kardinal Julian, do Normberka, a již desátý den potom (14 Břez.) wyhlášeno jest usnešení sněmu o wšeobecné wýprawě proti Čechům, která měla býti předsewzata w letě toho roku, jak se počítalo, asi o sw. Janě křtiteli (24 Čerwna).

Téhož času počalo se scházeti bez swolení od papeže *koncilium w Basilei* hned od prwního dne k tomu ustanoweného, totiž 4 Března. Počet přítomných, hlawně ze Francauz, byl wšak ještě příliš nepatrný, a mimo to byl málo dní předtím (20 Un.) *zemřel papež Martin*, od něhož měl kardinal Julian jmenowání swé za předsedu sboru. Teprw 3 Března potom byl zwolen nowý papež *Eugenius IV*, od něhož legat musil čekati nowého plnomocenstwí; pročež nestaral se na ten čas o koncilium, a obrátil pilnost swau jediné k wálce s Čechy. W dorozumění s králem Sigmundem a s knížaty dal nejprwé w Normberce hlásati kříž a odpustek papežský obwyklým spůsobem, wyprawil kazatele k témuž cíli do wšech krajin říše německé, a sám dal se na cestu do krajin na Mohaně a na Rýně, aby powzbuzowal horliwost knížat i lidu.

Hned po odjezdu poslů českých z Krakowa psal král polský Wladislaw králi Sigmundowi do Normberka (7 Dub.), dáwaje mu zpráwu o swém jednání s Čechy a o poslání swých poslů ke sněmu do Prahy pro konečnau odpowěd; přičemž žádal ho, aby již napřed wzal potaz s knížaty německými a jinými raddami swými, jaký by měl býti bezpečný průwod pro Čechy ku koncilii, a pod jakými wýminkami by měli býti slyšáni. Sigmundowi wšak, dříwe než ho psaní toto došlo, bylo podtají raděno od některých pánů českých, aby sám wyprawil též posly ke sněmu Pražskému; neb žeby snad nyní mohl

1431 uhoditi s Čechy o podání jim přede dwěma léty učiněné w Prešpurce, ač chtěl-li by ještě nyní při něm zůstati. Sigmund poslal tedy do Prahy purkrabí Karlšteinského Zdeslawa Tluksu z Buřenic a Mikuláše Lobkowického z Hasišteina, po nichžto zwal Čechy ke sjezdu w některém místě, podáwaje bezpečného listu wšem „pánům, rytířům, panoším, kněžím, mistrům a poslům města Pražského i jiných měst", kteří by k němu z králowstwí českého a markrabstwí morawského přijeli w poselstwí, se wším průwodem jich ode sta až do pěti set koní a tolikéž osob.[79])

Sněm, který měl býti držán w Praze o sw. Filippu a Jakubu, byl položen od dwanácti wládařů zwolených na předešlém sněmě w Hoře. Z uložení jich měl předcházeti o sw. Jiří *sjezd kněží* a mistrů Pražských i kněží Táborských ku pokusu o srownání jich mezi sebau we wíře, jehož potřeba znowu se naskytowala, jestliže mělo brzy býti jednáno o srownání s ostatním křesťanstwem. Kněží Táborští i také Sirotčí dostawili se k tomu u welkém počtu w Praze, kdež Táborským wykázán byl od obce Staroměstské příbytek w domě Hankowě (č. 587) proti dworu králowu. Tam konali služby boží dle swého obyčeje bez ornátů. K slyšení stran přišlo však teprw den před sw. Filippem a Jakubem (30 Dubna), w kterýžto obojí postawili se w *kolleji Karlowě* u weliké síni u přítomnosti wládařů co posluchačů a welkého počtu osob duchowních i swětských. Za základ jednání byly wzaty w podstatě tytéž kusy, o které se jednalo mezi mistry a Tábory posledně roku 1424 na sjezdě na hradě Pražském, w nichž obsaženy byly wšecky hlawní rozdíly mezi nimi we wíře i w řádech. Od mistrů Pražských wedl slowo mistr Jan z Rokycan jakožto starší jich. Mimo kusy týkající se wlastně náboženstwí přišla řeč jako onehdy roku 1424 také zase na spůsob wedení wálky, w čemž wytýkána Táborům přílišná krutost, laupeže dychtiwost a jiné nezdárnosti wojsk jejich,

[79]) Znění bezpečného listu tohoto, daného v Normberce w sobotu před sw. Filippem a Jakubem 1431 (28 Dub.) nachází se w rukopise Jana Durycha ze Sonnenperka w bibliothece hrabat Thunůw na Děčíně.

kněžím pak samým, že se množí z nich wkládali we správu 1431
wěcí swětských proti smyslu Pražských artikulů.

Táboři odpowěděli k tomu širokým odůwodněním wšechněch swých mínění, neupauštějíce od žádného, jakkoli dokazowali jim mistři Pražští, že se nezakládali na písmích prawých. Při sporu o swátostech, které kněží Táborští zawrhowali, přišla řeč na arcibiskupa Konrada, že od něho duchowní strany Pražské brali swěcení na kněžstwí, od člowěka, jak prawili Táboři, nehodného, který dosáhl biskupstwí swatokupectwím, konal předtím saudy we wěcech hrdelných, prowozowal černokněžnictwí, byl protiwníkem kalicha, stál o odsauzení mistra Jana Husa, korunowal krále Sigmunda spůsobem nenáležitým a dle obecného mínění jest prý jakožto Němec přirozený nepřítel jazyka českého. W příčině wedení wálek uznáwali kněží Táborští dle zásad, ku kterým se znali, jako roku 1424, nenáležitost wěcí páchaných od lidí, kteří prý se k wojskům přidali lstiwě pod jinými zámysly; želeli jich, ale podotkli, že se podobně děje i od lidí na straně mistrů rowněž mimo wůli jejich. Co se pak týkalo kněží řídících wěci swětské, omlauwali to puzením ducha božského, když prý laikowé jsau k tomu nedostateční neb nepilní, a naráželi na Rokycanu, prawíce, že bohdejž mezi mistry nebyl žádný kněz, jenž wíce pokrytě než někteří jejich řídí wěci swětské; aby prý pomněli mistři, čím wědomím neb radau byly w Praze wybíjeny domy a jímáni lidé w nich, an kněz předcházel se swátostí (myslíce, jak se zdá, při wskočení Táborů do Prahy za času obležení Karlšteina roku 1422), a potom že rowněž nesauce swátost táhli za bratřími Tábory ke Hradci Králowé, k Čáslawi, ku Kostelci, k Malešowu, a konečně napadli na kníže Sigmunda litewského.[71]) Není nám pohříchu o celém běhu jednání na sjezdě tomto wíce powědomo, nežli že owšem ani tentokrát nedocílilo se srownání

[71]) Wiz u Höflera II. *Chronicon Taboritarum* pag. 620, kdež k tomu přidáno také: et nova civitate Pragensi devastata, exercitus campestres circa Gurim prostraverant; což wztahuje se k bitwě u Lipan r. 1434 a náleží tedy k pozdějšímu sepsání.

1431 mezi duchowními Táborskými a Pražskými, ale wedlé toho že kněží Sirotčí drželi stranu třetí, která se w některých wěcech přídržela kněží Táborských, w jiných zase mistrů; z čehož, jak se zdá, hned tehdy brala strana Pražská některý prospěch naproti Táborům.

Po sjezdě kněžském následowalo hned shromáždění sněmu, ku kterémuž sjelo se mnoho pánů, rytířů, panoší a poslů z měst ze země české i morawské. Krom wýše zmíněných poslů krále polského, kteří nepochybně byli přijeli zároweň s poselstwem českým z Krakowa, a poslů krále Sigmunda rowněž již jmenowaných přišlo také nějaké poselstwí od nowého biskupa Olomauckého, někdy Pražského kanowníka Kunše se Zwole, který byw za příčinau stwrzení swého w Římě, odtamtud byl přinesl kardinalowi Julianowi do Normberka bully zemřelého zatím papeže Martina w příčině koncilia. Jednání sněmu bylo, jak se zdá, dosti krátké, ač ne bez obtíží. K wyzwání totiž od krále Sigmunda, které přednesli poslowé jeho, swolili páni zemští i Táboři s knězem Prokopem Holým w čele ke sjezdu s ním, jenž měl držán býti w Chebě, a k tomu přistaupili rowněž ochotně Pražané Staroměstští. Sirotci wšak ani tentokrát nechtěli nic jednati se Sigmundem, a jich přídrželi se w tom i nyní Pražané Nowého města. Přes odpor jich ustanoweni jsau poslowé ke sjezdu tomuto, Wilém Kostka, Beneš z Mokrowaus, Matiáš Lauda heitman Písecký a kněz Táborský Markolt, s nimiž i několik měšťanů Pražských. Poslowé Sigmundowi, Zdeslaw Tluksa a Mikuláš z Lobkowic, byli jim průwodci do Cheba.

Mezitím počalo koncilium Basilejské jewiti wětší odhodlanost k nastaupení na činnost swau, když se počet účastníků jeho o něco rozmnožil, zwláště příchodem poslů učení Pařížského (9 Dubna). Z náwodu jich rozeslalo koncilium již dne 11 Dubna listy do wšech krajin k biskupům, praelatům, opatům a jiným, jichž se týkalo, aby se dali w Basilei nalézti, a wyzýwalo i kardinala Juliana co předsedu, aby se bez prodléwání uwázal w úřad swůj. Kardinal Julian pokládal wšak na ten čas zbrojení proti Čechům za důležitější; a obáwaje

se, aby knížata němečtí neulewili w přípravách k wálce we 1431
spoléhání na koncilium, wypravil z Germersheima na Rýně, kdež se tehdáž nacházel, mistra Jana Stojkowiče Dubrownického, řádu sw. Dominika, do Basilee k jednání s přítomnými na koncilii, aby poshowěli a jeho podporowali a jmenowitě aby psaním od sebe pobádali krále Sigmunda i knížat k setrwání we předsewzetí wálečném. Následkem toho uzawřelo koncilium (7 Kw.), wyprawiti spolu s Janem Stojkowičem dwa posly ze swého prostředka ku králi Sigmundowi do Normberka w tom úmyslu, jak si přál kardinal legat, nepřestáwajíc wšak nicméně naléhati, aby biskupowé a jiní, wýprawau do Čech nezaneprázdnění, přijeli do Basilee, též aby kardinal, když by sám nemohl, wyprawil aspoň náměstka nějakého ku předsedání. Zwolení dwa poslowé byli oba Francauzi a členowé university Pařížské, Diwiš de Sabrenays professor theologie a Tomáš Siene doktor práw a official biskupstwí Pařížského.

Když poslowé koncilia přijeli do Normberka (18 Kw.), byl král Sigmund odtamtud již odjel (9 Kw.), a meškal wíce dní w Bamberce, rownaje tamější rozepře mezi měšťany a kapitulau biskupskau; odtamtud pak dal se potom na cestu do Cheba ke sjezdu s Čechy. Za přebýwání w Bamberce došel ho teprw dopis krále polského o jednání jeho a poselstwem českým w Krakowě, o němž měl wšak Sigmund již zpráwy odjinud. Poslowé Basilejští psali z Normberka za ním (20 Kw.), žádajíce s ním se sejíti jakožto w záležitosti pilné, a král ochotně jim odepsal z Plassenburka (22 Kw.) na cestě ke Chebu, aby za ním přijeli, chtěje užiti wítané pomoci jich při jednání s Čechy.

S králem Sigmundem přijelo do *Cheba* wíce knížat německých, duchowních i swětských, mezi nimiž zejména byli Jan biskup Würzburský a Fridrich kurfirst brandenburský, z pánů českých Půta z Častolowic. Poslowé čeští byli w Chebě již některý den dříwe, a wyjednáwání počalo se mezi nimi a králem i jeho raddami dne 24 Kwětna. Král dle náwěští wýše zmíněných, kterými byl pohnut k nowému tomuto wyjednáwání, doufal nyní, když se konaly welké wálečné pří-

1431 prawy w říši německé, obdržeti spíše než někdy w Prešpurce swolení Čechů, aby se podrobili rozhodnutí koncilia Basilejského, a mínil hned napřed učiniti je powolnějšími, když jim ukázal list krále polského, z něhož wycházelo, že wýminky příjezdu jejich ku koncilii, které předložili w Krakowě, byly od něho zamítnuty. Čechowé wšak nechtěli se ke wšemu znáti, jak bylo od krále polského psáno, a předložili Sigmundowi tytéž wýminky swé we znění ještě něco rozšířeném, tak jak byli se wyslowili w Prešpurce, předně kladauce wáhu na to, aby bylo w koncilii zastaupeno weškeré křesťanstwo, rozumějíc také Řeky, Armeny a Indy, zadruhé aby se jednalo na základě písma swatého a swatých otců w něm se zakládajících, s doložením, kdož by nechtěl přijmauti, co by na základě tom bylo dokázáno, aby byl připuzen k tomu mocí ramene swětského. Naproti tomu kladl Sigmund náwrh podobný jako král polský, dle něhož měli se Čechowé jednoduše podrobiti rozhodnutí koncilia; kdyby pak toho nechtěli, aby swolili aspoň prostě přijíti ku koncilii, ať pak se dosáhne tam srownání neb nedosáhne, a mezitím zachowáwati příměří na čas. Na jeden neb na druhý spůsob hotow byl odložiti wálečné tažení připrawowané dle nálezů sněmu Normberského; což wšak ukazowalo, že neměl plné důwěry we zdar tohoto wálečného předsewzetí.

Mezi tímto wyjednáwáním přijeli do Cheba za králem Sigmundem poslowé koncilia Basilejského dne 26 Kwětna, wykonawše cestu z Normberka we třech dnech. W krajině, kterau jeli, představowaly se zrakům jejich wšudež wypálené wsi, twrze a města, spustošené kostely, zhanobené oltáře a obrazy co stopy strašliwých záhub wykonaných od Čechů předešlého roku; což wše naplňowalo je hořkostí nejwětší. Smýšlení jejich bylo wšelikému wyjednáwání s Čechy protiwné, i přimlauwali králi Sigmundowi w Chebě, jak nejwíce mohli, aby je přetrhnul, leč by se Čechowé we wšem bez wýminek podrobili rozhodnutí církwe a koncilia. Čechowé wšak odepřeli toho rozhodně. Koncilium, prawili, již nás jednau odsaudilo, stwrdilo kříž proti nám, a popudilo na nás mnoho

knížat a zemí. Než bychom se poddali saudu nepřátel swých, 1431
chtěli bychom raději wšichni jedním dnem složiti swé žiwoty. Ku koncilii pak jíti pod příměřím, pokud by jim nebyl ukázán spůsob, kterým by se tam mělo s nimi jednati, nechtěli naprosto. Tudy rozešel se i tento sjezd bez konce. Poslowé čeští odjeli z Cheba dne 28 Kwětna, král Sigmund nazejtří potom (29 Kw.), psaw prwe králi polskému o nezdaru tohoto jednání. W dopise swém snažil se Čechy znechutiti králi Wladislawowi twrzením, že před ním a před knížaty w Chebě popírali prawdiwost jeho líčení wěcí jednaných we Krakowě, představowal mu, že pro zatwrzelost jich nezbýwá nic jiného než sáhnauti na ně zbraní, a žádal, aby i on pozdwihl proti nim moci swé, zwláště pak aby zabránil poskytowání jim pomoci ze země swé, kteréž se děje od Sigmunda Korybutowiče, od Puchaly a jiných mnohých. Stěžowal přitom, kterak we Slezsku k rukaum kacířů opatřeny jsau polskými posádkami twrze mnohé od nich dobyté, kterak do země jeho wolně prodáwají swé kořisti a wolně kupují sobě w Krakowě koně, zbraně a cožkoli potřebují; kterak se zjewně chlubí přízní od něho těmi spůsoby požíwanau k nemalému jeho nařčení.

Také poslowé čeští nawrátili se z Cheba do Prahy s náwěštím, že jest wálka newyhnutedlná. We čtwrtek o božím těle dne 31 Kwětna činili o tom weřejně oznámení wšemu lidu na rynku Nowoměstském, když konáno bylo processí, wyprawujíce, kterak swobodné slyšení, jehož žádali, jest odepřeno, a že Němci a jiní cizozemci již silně se sbírají, chtíce toho leta nepřátelsky wtrhnauti do Čech.

Hlawní wojenská moc Čechů, totiž polní obce Táborů a Sirotků, nacházela se po celý čas wyjednáwání Krakowského, Pražského a Chebského we *Slezsku*, kamž byla se obrátila ze Šestiměst hned po dobytí Lubna. Již 20 Března byl přední woj jejich, 300 jezdců, přitáhl od Lubna ke *Goldberku*, na ten čas toliko k wyžádání rozličné špíže. O tři dni později přiblížilo se celé wojsko k městu tomuto, jehož obywatelé dali se u wyjednáwání; nicméně potom při nepohodnutí s některým zástupem bojowníků českých jest wypáleno (25 Bř.). Čechowé

1431 táhli odtud we směru sewerním k *Lubínu*, kdež zámek pewný se obhájil, ale město wypáleno a zdrancowáno (27 Bř.); potom se přiblížili až ke *Hlohowu*; odtamtud wšak zase hnuli zpět do středních krajin Slezska w okolí města *Středy*. O dobýwání měst neb jiných wětších bojích přitom nic se nepíše, a zdá se tudy, že byla prowozowána wálka spůsobem, jejž kárali tehdáž mistři Pražští na sjezdě s kněžími Táborskými w kolleji Karlowě, totiž pauze pálením, laupením a konáním jiného násilí w otewřené bezbrané krajině. Očitý swědek jeden líčí nám o tři léta později polní wojsko Táborů a Sirotků jako zběř laupežnickau, we které bylo prý již wíce cizozemců než domácích.[72]) Zdá se, že práwě we Slezsku tehdáž jako dílem již roku 1428 přibylo mnoho těchto cizích žiwlů k wojskům českým přidružowáním se wšelijaké chasy lotrowské, jehož i sbor kněží Táborských želel, ale nemohl zabrániti.

Po nenadálém dobytí Hliwice proti knížeti Sigmundowi Korybutowu, které se toho času stalo (4 Dub.), pokusil se Konrad Kantner kníže Olešnický také o dobytí *Krucburka* w části země za Odrau blíž hranic polských. Dne 8 Kwětna jal se obléhati město toto, ale musil po několika dnech odtáhnauti s nepořízením, když sobě Puchala, jenž tam welel, zjednal pomoc dobrowolníků polských ze sausední krajiny Wělunské. Puchala se zástupem tímto brzy potom přitáhl k *Namyslawi*, wypálil předměstí tohoto města (15 Kw.), porazil měšťany w boji, we kterém něco jich padlo a něco zajato, i odwezl welkau laupež, která poslaužila k nowému zásobení Krucburka. Kníže Olešnický přitáhl ještě jednau ku Krucburku, obdržew k tomu pomoc od Wratislawských; ale byl od hajitelů poražen a zahnán se ztrátau welikau (22 Kw.).

Hlawní wojsko Táborů a Sirotků zůstáwalo i tehdy we středním Slezsku na lewé straně řeky Odry, a nezasahowalo do těchto bojů, wedených na straně druhé. Někdy w měsíci Kwětnu odebral se k wojsku tomuto také kněz Prokop Holý, nejspíš hned po skončení sněmu Pražského, jemuž byl přítomen. Na zpráwu o nezdaření sjezdu Chebského a o nastá-

[72]) *Kollegiat Pražský* u Höflera II. 93, 94.

wající wýprawě Němců do Čech odwedl však wojsko konečně 1431
ze Slezska zpět k obraně země české. Dne 7 Června byl u *Skalice*, tuším za Jaroměří, odkudž od něho a od heitmana Jakuba Kroměšína i druhých starších „welkého Tábora“ wyšlo wyzwání k pánům morawským a bezpochyby také w jiné strany, aby se wšichni dali nalézti w branné hotowosti w kraji Plzenském k hájení zákona božího. Úmysl patrně byl, opanowati krajinu, w níž strana pod jednau měla hlawní podporu swau, dřiw než by se domácí protiwníci mohli spojiti s cizím nepřítelem.

Prokop Holý a Jakub Kroměšín s polním wojskem Táborů byli tuším prwní na místě, a položili se dne 28 Června u *Plzně* k obklíčení tohoto města, před kterýmž potom připojili se k nim Pražané wšech tří měst, Starého, Nowého i Menšího, wojsko Sirotčí i branný lid ze wšech měst králowských, která se přídržela buď Pražanů, buď Táborů neb Sirotků, tak též páni pod obojí s lidem swým, mezi jinými zejména také lid pana Menharta z Hradce, newolně s Tábory spolčeného. Jako w předešlých létech zachowal se i nyní pan Hanuš z Kolowrat dle smluw swých o příměří, a přitáhl k wojsku, i přiwedl také lid bratra swého Fridricha dle záwazku přijatého smluwau o Libštein. Z městských heitmanů Sirotčích připomíná se u wojště zwlášť Jeník z Mečkowa, wládnaucí Litomyšlí a statky tamějšího biskupstwí. Na dobytí Plzně bezpochyby ani tentokrát oprawdowě se nepomýšlelo, ale činěny škody, zwláště na úrodě polní, jak Plzňanům samým tak pánům landfridu Plzenského a zwláště heitmanu kraje, panu Hynkowi Krušinowi ze Šwamberka.

Tu chwíli, jakožto již po sw. Janu křtiteli, bylo by dle nálezů sněmu Normberského wojsko říšské mělo překročiti přes hranice české; ale přípravy k tomu jak pokaždé tak i tentokrát značně se opozdily, tak že w pomezních krajinách německých bylo sem tam i obáwání, aby Čechowé nepředešli wýprawu sami wtrhnutím přes hranice. Dwa dni po sw. Janu křtiteli (26 Čw.) jmenowal král Sigmund w Normberce teprw wrchního welitele nad wojskem říšským, kurfirsta brandenbur-

1431 ského Fridricha. Nazejtří potom (27 Čw.) přijel kardinal Julian do Normberka z cesty swé po krajinách Rýnských, a w den sw. Petra a Pawla (29 Čw.) připial kurfirstowi Fridrichowi a rytířům jeho znamení kříže slawným spůsobem w kůru kostela sw. Sebalda u přítomnosti krále Sigmunda a jiného panstwa. W prwních dnech potom táhly Normberkem jednotliwé oddíly wojska do pole; dne 1 Čerwence biskup Würzburský s lidem swým, dne 2 Čerwence Fridrich brandenburský, dne 3 Čerwence arcibiskup Mohučský, dne 6 Čerwence wytáhl lid Normberských. Kardinal Julian míuil osobně táhnauti s wojskem, což se docela srownáwalo s úmysly nowého papeže Eugenia IV, kterýž byl mu kázal mezitím (31 Kw.), aby se teprw po odbytí wýprawy proti Čechům odebral do Basilee, poněwadž prý dle doslechu bylo tam posud málo přítomných neb téměř nikdo. Julian nicméně potud učinil zadost přání koncilia, že dne 3 Čerwence ustanowil dwa náměstky ku předsedání w něm, Jana Palomara, doktora práw a papežského auditora, rodem Španěla, a Jana z Dubrowníka wýše wzpomenutého. Dne 5 Čerwence wydal weřejný list k Čechům, kterým je wyzýwal k nawrácení se do lůna církwe; dne 7 Čerwence wyjel konečně z Normberka za wojskem, které se sbíralo w ležení u *Waidy*, asi tři míle cesty od pomezí českého. Wojska bylo méně, než byl w Normberce doufal. Nejedni, kteří mu prwé slibowali, nepřišli, nebo přišli s menším počtem lidu. Počet byl by wšak dle jeho zdání ještě postačowal, ale pozorowal málo zmužilé mysli, a počal býti teskliw. Dne 16 Čerwence ještě se knížata rozmýšleli, měli-li by s tau mocí na wýprawu nastaupiti, a když se měsíc Čerwenec chýlil již ku konci, stálo wojsko německé posud u Waidy.

Čechowé mezitím hnuli od Plzně blíž ke hranicům baworským až k *Horšowu Týnu*, a pokaušeli se o dobytí města a hradu tohoto, který wšak byl udatně hájen Zdeňkem z Drštky. Toliko předměstí jest wypáleno. W krajině té asi došel jich weřejný list kardinala Juliana, k němuž neopominuli odpowěděti též listem weřejným, daným „při pomezí králowstwí českého“ dne 21 Čerwence. Psán byl ke wšem swětským sta-

wům, wysokým i nižším, a rozeslán zwláště po městech říšských. 1431
Wyloženo w něm, kterak Čechowé žádali swobodného slyšení o poznaných prawdách čtyr artikulů Pražských, ale neobdrželi ho, nýbrž žádáno na nich, aby se poddali saudu swých nepřátel; líčen rozdíl, který jest mezi apoštoly a zkaženým duchowenstwem, a dáwáno na powáženau, zdali hodno jest toto duchowenstwo, aby se za ně wydáwali w boj proti prawdám Kristowým.

Dlauhým meškáním Němců u Waidy přicházelo wšak wojsko české w nesnáze se špíží, jíž bylo na delší čas těžko sehnati dostatek we krajinách těch wyhubených. Protož uzawřeli wůdci ustaupiti zase zpět do wnitra země a žiwiti wojsko jak nejwíc možná na útraty swých domácích protiwníků. Protáhli totiž okolím Plzně a blízkých hradů Radyně a Lopaty, potom okolo Karlšteina, Hrádku čili Křiwoklátu i konečně Hasenburka, a brali po wsech a městečkách okolo nich obilí, dobytek, koně a čeho jim bylo potřeba. Pražané wrátili se na několik dní k swým domowům a jiní jinam.[73])

W ležení německém u Waidy myslilo se, že Čechowé odstaupili od pomezí ze strachu, že opustili pole a míní se brániti po městech a hradech. K stwrzení toho přičinilo snad poněkud poselstwí, které byli učinili wůdcowé čeští ku knížatům, podáwajíce se ještě jednau k wyjednáwání s králem Sigmundem, kdyby sám osobně přijel k wojsku; což on wšak zamítl, odkazuje na kurfirsta brandenburského jakožto wrchního wojewůdce.[74]) Když mezitím wojska německého wždy wíce přibýwalo, ustanowen jest konečně den 30 Července k wytažení, a 1 Srpna přešlo wojsko přes pomezní les po cestě we-

[73]) Toto odtažení od hranic musilo se státi částečně již před wydáním weřejného listu dne 21 Čwce., poněwadž píší o tom Žitawští Zhořeleckým již 20 Čwce. (wiz Palackého *Urkd.* II. 227). Bartošek sice klade obležení Horšowa Týna „circa festum S. Jacobi"; toto udání času musí se wšak, jakž i zní, rozuměti jen powšechně, tak že připadalo obležení nejspíš před 21 Červencem.

[74]) Wiz o tom psaní Sigmundowo k Oldřichowi z Rosenberka dané w Normberce 30 Čwce. (w *Archivu českém* I. 33) a dopis Kiliana von der Mosel w Palackého *Urkd.* I. 238.

1431 daucí k Tachowu. Při wojště byli krom kardinala Juliana a kurfirsta brandenburského Fridricha Dětřich arcibiskup Kolinský, Fridrich wéwoda saský, falckrabí Štěpán, tři wéwodowé baworšti, Jan, Jindřich a Otto, též Jan syn Fridricha brandenburského, Jan biskup Würzburský a mnoho hrabat říšských i jiného panstwa. Kurfirst saský nesl korauhew papežskau, wéwoda bawórský Jan korauhew říšskau, a wedlé nich byla biskupu Würzburskému odewzdána od Sigmunda korauhew králowstwí českého. Weškerého wojska tohoto čítalo se 40.350 jezdců a okolo 90.000 pěších. Krom moci knížat u wojště přítomných byl tu branný lid wyprawený od jiných mnoha knížat a měst říšských, hlawně ze Šwáb, ze Frank, z Bawor, ze Sas a z Durynk, wšak také ze wzdálenějších krajin za Rýnem, z Elsasu, z Flanderska, z Hollandu a Seelandu. Při wojště bylo na 9000 wozů, zřízených dílem k wálčení na spůsob Čechů. Z Čech připojili se k němu také Chebští a Loketští i někteří páni s lidem swým. Pan Jindřich z Plawna zastáwal službu zwláštního heitmana při osobě kardinala Juliana w čele 300 jezdců k jeho ochraně. Přešedše přes hranice, jali se knížata obléhati *Tachow*, osazený po dobytí roku 1427 od Sirotků. Kardinal Julian pobádal k útoku hned ten den, jak k městu přitáhli (1 Srp.); ale wůdcowé nechtěli, poněwadž by wojsko bylo unaweno cestau. Přes noc na druhý den připrawila se posádka Tachowská tak dobře k obraně, že se knížata útoku neodwážili. Naproti tomu rozjelo se wojsko po krajině od Tachowa až ke hradu Šwamberku a k Bezdružicům, a pálilo wesnice a městečka, i wraždilo bezbrané obywatelstwo napořád, mladé i staré, mužské i ženské pohlawí bez rozdílu, nerozeznáwajíc také kacířů od prawowěrných, kterýchžto w krajině té bylo wíce než oněch. Asi míli cesty od Tachowa dobyli jmenowitě někdejšího městečka (nyní wesnice) Brodu, kteréž wypálili pobiwše wšecko obywatelstwo.

Dříw než hlawní wojsko německé od západu, byl dle nálezů říšského sněmu Normberského *Albrecht* wéwoda *rakauský* sebral pole ke wtrhnutí do Morawy. Již dne 16 Července bylo ležení jeho u *Láwy* při pomezní řece Dyji mezi Morawau

a Rakausy. Čechowé byli wšak wyprawili část swého wojska 1431
Morawanům ku pomoci, a bezpochyby musilo pro obranu proti knížeti rakauskému sejíti s přitažení pánů morawských strany pod obojí do kraje Plzenského, jak byl Prokop Holý prwé nařizowal. Wojsko české přitáhlo až na míli cesty od postawení Albrechtowa, a hledělo swésti s ním bitwu. Ale wéwoda zawřel se wozy, a w tom pewném šiku nebylo lze odwážiti se naň útoku. I wojsko české uspořádalo se tedy we hradbě wozowé, očekáwajíc útoku od něho. Tak stáli proti sobě čtyry nebo pět dní, a když ani jedna ani druhá strana nechtěla wen z wozů, ustaupili Čechowé (po 22 Čwci.) tak jako později od lesu baworského, jak se zdá, pro nedostatek špíže.

Na zpráwu o wtrhnutí Němců k Tachowu jal se kněz Prokop ihned zase sbírati wojenskau moc odewšad, aby se proti nim postawil w Plzensku. Hlawní wojsko jeho dalo se od Hasenburka, kdež posledně stálo, na zpátečný pochod přes Welwary a dále do krajiny okolo Karlšteina, sbírajíc dle obyčeje Táborského lid sedlský se wšech stran k rozmnožení swého počtu. Dne 6 Srpna wytáhli Pražané do pole, aby se s ním w krajině té spojili. O málo tuším později přitáhli Sirotci, potáhše na sebe nejspíš nowých posil z wýchodní části země. K nim měli se připojiti někteří z panstwa, kteří wšak dílem se opozdíwali neb i se zpěčowali. Heitman Sirotčí žalowal Prokopowi jmenowitě na Jana z Opočna a na Sigmunda Děčinského, kteří wždy byli nespolehliwi, ale také na Jana ze Smiřic, na Beneše z Mokrowaus a několik pánů, zemanů a panoší z kraje Boleslawského.[75]) Prokop Holý napomínal je přísnými dopisy, ano některým prý dal i zapáliti nebo wybíti dwory. Naproti tomu dostala se Čechům některá pomoc z Pol-

[75]) Dle psaní Hanuška z Laun (? — von Loen) dne 7 Srpna w Palackého *Urkd.* II. 235. *Staré letop. české* pag. 80 prawí, že Jan z Opočna zemřel r. 1430, a letopisec kollegiat (u Höflera I. 91) wyprawuje k témuž roku určitěji: mortuus est dominus Johannes de Opoczen in Hostinny, et hoc post Pascha. Ale i Bartošek z Drahonic (pag. 166) uwodí Jana z Opočna aspoň ještě ku konci Srpna roku 1430 co účastníka tažení do Slezska. Tudy zdá se, že zpráwy o úmrtí jeho již roku 1430 u obau letopisců jsau mylné, a že tedy zemřel teprw snad roku 1432.

1431 ska, kterau přiwedl *Sigmund Korybutowič*, jak se zdá w počtu několika tisíc bojowníků; kníže Sigmund následkem toho ještě jednau se účastnil wůdcowstwí we wojsku českém wedlé kněze Prokopa.[76]) Lid sedlský sháněný k wojsku bezděky, kde mohl, prý se pokradmu zase wzdalowal od wojska, což se bezpochyby stáwalo také jindy částečně; nicméně wzrostlo wojsko w počet znamenitý jak málo kdy předtím. Bylo 50.000 pěších, 5000 jezdců a 3000 wozů s četnými puškami.

Když se w ležení německém u Tachowa zwědělo, že se Čechowé zase sbírají, uzawřeli knížata s kardinalem táhnauti jim wstříc ku Plzni a swésti s nimi boj, kdež by se s nimi setkali. Dne 8 Srpna rozdělili se na tři wojska, kteráž táhla ku předu, wzdálena jsauce asi míli cesty na šíř jedno od druhého. W jednom wojště welel wéwoda saský, při němž nacházel se kardinal Julian; we druhém hlawní wůdce, kurfirst brandenburský, při němž byl branný lid wšech měst říšských; we třetím nacházeli se pohromadě wéwodowé baworští. Wojsko wéwody saského táhlo w pěti řadách wozů, po stu w každé řadě, majíc ještě asi tolikéž jiných wozů mimo šik, a podobně byla nejspíš i druhá dwě wojska spořádána na pochodě dle příkladu wozowých hradeb českých. Tím spůsobem přitáhli na cestě k Plzni až ku *Kladrubům*, wyhnuwše se Stříbru, bezpochyby dobře osazenému od Táborů. O wojště českém měli zprwu zpráwy, dle nichž pochybowalo se, že je wyčká; myslilo se, že ustaupí opět. Ale brzy musilo se ukázati, že zpráwy tyto byly mylné; neb již od Kladrub wůdcowé wojska báli se táhnauti dále ku předu, a obrátili se s wojskem najednau w prawo we směru k *Domažlicům*, prowozujíce w krajině té opět jen laupeže a wraždy jako prwé mezi Tachowem a Šwamberkem. Pálili wsi a městečka (jichž se celkem čítalo wíce než dwě stě); dobyli několika nepatrných twrzí, a u Domažlic

[76]) Dlugoš (pag. 597) píše o wojsku českém: cujus (exercitus Bohemorum) erant dux Sigismundus Coributh et Procopius sacerdos duces; a dále (pag. 598): exercitum Bohemorum, in quo etiam nonnulli Poloni erant. Windecke (pag. 1228) přičítá poslání pomoci polské (bezpochyby mylně) králi polskému, prawě: mon sprach, das der konig von Pollant der hatte wol acht taussen Polant den Hussen zu hilfe gesant.

samých podařilo se jim zapáliti také několik domů na před- 1431
městí.

Wojsko české zdwihlo se teprw dne 12 Srpna z krajiny, kdež še bylo shromáždilo, totiž asi od Berauna, a táhlo dwa dni až ke *Chotěšowu*, dwě míle cesty za Plzní we směru k Domažlicům.[77]) Tam zůstali přes noc, a dne 14 Srpna časně ráno přihotowili se, a spořádawše swé wozy, dali se w šiku na pochod další k setkání se s nepřítelem. W ležení německém u Domažlic wědělo se o jich tažení; pročež i tu časně ráno dály se přípravy k bitwě. Kurfirst brandenburský postawil wojsko w několika oddílech na jednom náwrší wýchodně od Domažlic, kdež mělo nepřítele očekáwati; hned wšak ráno některau část wozů poslal wzadu za wojskem na cestu přes les pomezní, jak se zdá, aby wojsku nepřekážely, jiné rowněž postawil w některém wzdálí za wojskem s některým oddílem wojska k hájení jich; o čemž druhým wůdcům neoznámil, snad aby to nepokládali za přípravy k útěku již napřed zamýšlenému. Asi we tři hodiny odpoledne byli Čechowé jen ještě míli cesty wzdáleni, o čemž se brzy roznesla powěst we wojsku německém. Brzy bylo slyšeti zdaleka rachocení wálečných wozů, dupot koní, zwučení trub a hlahol wálečných písní českých. Tu se zmocnil najednau zase strach celého wojska německého, tak že dříw než spatřili wojsko české, wšichni počali mysliti na útěk. Kardinal Julian hned na zpráwu, že se Čechowé blíží, wystaupil spolu s wéwodau saským na jeden wršek, aby se rozhlédl po wojště. Již spatřil za sebau dlauhé řady wozů, které spěchaly k lesu pomeznímu. K dotazu, proč by to bylo, wzkázal mu kurfirst brandenburský, že k tomu dal rozkaz; brzy wšak kurfirst ucauwnul také s lidem swým a wéwody Jana baworského z postawení prwotního na náwrší trochu zpět; což jiní pokládali za začátek útěku; když pak zatím wždy strašliwěji rozléhal se hřmot a ryk wálečný od blížícího se

[77]) Bartošek prawí: processerunt ante festum assumtionis beatæ Mariæ virginis tertio et quarto diebus. Že pak wojsko shromažďowalo se blízko Karlšteina, tedy nejspíš u Berauna na hlawní cestě od Prahy k Plzni, o tom dáwá zpráwu dopis wyzwědače německého Hanuška z Laun (? von Loen) w Palackého *Urkd.* II. 235.

1431 wojska českého, zmizela z wojska wšecka mužnost a wšecka kázeň, tak že rozprchlo se od korauhwí a w největším nepořádku utíkalo k lesu. Tu překážely w útěku wozy, kterými wšecky cesty byly naplněny. Neb wozatajowé jeden druhého hleděli předstihnauti, a tak též z wojska každý hleděl se dostati před jinými dále; wšecko šetření pořádku přestalo, ano jedni druhé rwali i také zabíjeli bez slitowání, hledě každý zachrániti jen žiwot swůj.

W tom zmatku dohonilo je wojsko české, kteréž pozorujíc útěk Němců, dalo se prudkým kwapem we stihání jich. Oddíl wojska německého postawený k hájení wozů a pušek na útěku pokusil se zdržeti Čechy; ale honci čeští wrazili do nich, a zbiwše asi dwě stě, mezi nimiž něco Wlachů z průwodu kardinala Juliana, přinutili je rowněž na útěk. Nyní shazowali wozatajowé náklad s wozů, mauku a jinau špíži, osekáwali sudy s pitím, a jinak sobě lehčili; wšak nic nespomohlo; nebo w lesích konečně wšecko se stísnilo tak, že musili Němci ode wšech wozů a děl upustiti a hleděti jen k zachránění žiwotů. Čechowé pronásledowali je bez přestání až do noci po cestě mimo hrad *Risenberk*. Noc ta dowršila strasti wojska utíkajícího, Čechům pak byla hlučně weselá. Zůstaliť w lese při wozích zabawených, aby sobě ostřehli kořist na nich se nacházející. Sudy wína poskytowaly bojowníkům wítaného občerstwení, kterého užili w hojnosti. Přitom zapalowali si pro wyražení celé wozy prachu tudíž postižené. Diwoké křiky jejich rozléhaly se celau noc po lesích.

Ráno dne 15 Srpna (we swátek nanebewzetí panny Marie) nastalo hledání a jímání nepřátel, kteří se na útěku w lese opozdili. Jedni se ukrýwali po křowí; jiní wylezli na stromy, musili wšak sestupowati dolů a dáwati se w zajetí, když Čechowé začali stromy podsekáwati nebo podpalowati; mnozí zblaudiwše w lesích, běželi do Čech, mníce utíkati za swými. Těmi a jinými spůsoby dostalo se zajatých welké množstwí do rukau Čechů, kteříž swázawše dwa a dwa, wedli je u welkých prý processích. Kořist byla welká a skwostná. Byloť na 3000 wozů, pušek 130, dle jiných 300, mnoho korauhwí, stanů

ušlechtilých, koňů, zbraně, však také oděwů drahých, nádob 1431
zlatých a stříbrných, zwláště klenotů arcibiskupa Kolinského, také zlatý kříž kardinala Juliana a čerwená kápě jeho, z nichž rozpustilá chasa wítězů tropila si posměchy. Wětší však útrapy než od Čechů zkusil kardinal osobně od wojska křižáckého. Při nechuti, která byla w Němcích proti dalšímu wálčení s Čechy již od delšího času následkem pohrom utrpených za předešlých let, obrátil se nyní hněw lidu wálečného proti němu, jakožto půwodci nešťastné této wýprawy. Žoldnéři zmocnili se na útěku, nejspíše když byli již za lesem, wozu jeho, a rozebrali peníze na něm naložené, kterých prý bylo na tisíce zlata; a kardinal, jejž hrozili zabíti, musil se skrýwati w přestrojení, jeda den a noc o hladu a žízni, ani s koně nessed, mezi jezdci biskupa Würzburského, který jej tím spůsobem doprowodil až do Normberka.

Mimo cestu přes Risenberk, na které byli Němci tímto spůsobem stiháni od Čechů, táhli jinými dwěma cestami bez překážky, ježto wojsko české toho nespozorowalo, a uchránili tudy wozy a wěci swé. Pronásledowaných naproti tomu neopustil strach ani za hranicemi země české. Zmámeni utíkali, jako by wždy nepřítel byl za nimi w patách. Wyprawowalo se o některých měšťanech Normberských, že na útěku dostawše se do Normberka samého, nepoznali rodiště swého a hledali sobě hospod jako w cizím místě.

Když ještě wojsko německé hubilo krajinu mezi Kladruby a Domažlici, byl dne 11 a 12 Srpna také lid wéwody saského z *Míšně* wtrhnul přes hranice české u *Oseka* čili Risenburka. We čtyrech tisících mužů, jízdných a pěších, s wozy a mnohými puškami přitáhli, pálíce a laupíce až blízko Žatce. Ale uslyšewše o útěku wojska u Domažlic, dali se we strachu ihned též na útěk.

17.

Od wítězstwí u Domažlic až do umluw o jednání s koncilem Basilejským.

Když Čechowé z příčiny welkého tažení křížowého z Němec musili wojenské síly swé obrátiti hlawně k hájení západ-

1431 ních hranic swé země, zdwihli sausedé jejich také na několika jiných stranách proti nim znowu zbraň swau. Lužičané a Šestiměstští již někdy w měsíci Čerwenci sebrali se wedením Hanuše z Polenska, a oblehli *Libawu* proti posádce zanechané od Čechů w tomto městě. Rowněž we Slezsku pokusili se knížata někteří spolu s Wratislawskými, Swídnickými, Jaworskými a s lidem biskupa Wratislawského o dobytí *Němčího*, kteréž oblehli silným lidem a s mnohými puškami. W Libawě hájila se posádka česká několik neděl, musila se wšak konečně wzdáti do zajetí dne 15 Srpna, práwě w den po welkém útěku Němců od Domažlic.

Také *Albrecht* wéwoda *rakauský*, hned jak zwěděl o wtrhnutí knížat německých přes hranice české k Tachowu, dal se opět na pochod do Morawy s četným wojskem rakauským a uherským, též s lidem arcibiskupa Salzburského a jiných pomocníků;[78]) dobyl nejprwé útokem hradu a města *Kyjowa*, při čemž něco přes padesát mužů z posádky upadlo w zajetí, a jal se potom s celau mocí swau obléhati *Přerow*. Když ho došla zpráwa o útěku wojska křížowého z Čech, zanechal obležení tohoto; ale jal se ukrutným spůsobem hubiti zemi daleko široko. Jako křižáci w Čechách, dal i on páliti městečka a wsi, kterých prý wíce než pět set lehlo popelem, a wražditi lid napořád, žen ani dětí newyjímajíc. Také zajatým wojenským nedopauštěl dle obyčeje wykaupiti se cenau žádanau, nýbrž dáwal je po čase utracowati w žalářích.[79]) Také zajatí Kyjowští jsau prý wšichni zabiti. Kdysi před koncem měsíce Srpna sebrala se proti němu některá wojenská moc strany pod obojí z Morawy, podporowaná z Čech, s úmyslem postawiti se mu w poli. Wéwoda, spozorowaw to, rozdělil wojsko swé na tři sbory ohražené hradbami wozowými. W prostředním sboru nacházel se Albrecht sám, a táhl přímo proti wojsku českému a morawskému; druhé dwa oddíly wojska držely se w některém wzdálí na prawé a na lewé straně, tak že jich

[78]) *Monum. concil.* I. 117.

[79]) Prawil o tom Prokop Holý w Basilei. Wiz *Monum. concil.* I. 292. Srownáwá se s tím dobře wyprawowání Aeneáše Sylvia cap. 48.

Čechowé, jak se zdá, hned nespozorowali. Čechowé a Morawané, spatřiwše wojsko Albrechtowo, táhli w šiku proti němu. Wéwoda dal se přetwářeně na útěk. Tu wyskočili Čechowé z wozů, a jízdní jejich hnali se za Rakušany úprkem. W tom wšak udeřily na ně ze stran obadwa druhé oddíly wojska Albrechtowa, wéwoda sám pak stánul, a teprw podstaupil boj s nimi, we kterém utrpěli ztráty znamenité a přinuceni jsau k zpátečnému tažení.[80]) 1431

Po wítězstwí swém u Domažlic obrátili Čechowé wojenskau moc swau předně proti těmto nepřátelům. Není určitě známo, jak dlauho se zdrželi při pomezí baworském po útěku Němců; ale zdá se aspoň, že se wojska nawrátila ku Praze teprw někdy na začátku měsíce Září. Neb teprw 6 neb 7 Září bylo w Praze slaweno wítězstwí službami božími. Wšichni kněží Staroměstští wyšli s lidem osad swých we *processí* s kříži a s welebnau swátostí až na hrad Pražský k díkůčinění bohu; při čemž před kostelem Týnským wywěšeny byly korauhwe Němcům wzaté. Stala se přitom nehoda weliká, když se wraceli z hradu;[81]) nebo pod množstwím lidu obořil se most přední, po kterém se přicházelo do hradu z Hradčan, i asi sto lidí spadlo s mostu do příkopa, jichž prý 16 zůstalo mrtwých na místě, a wíce než šedesát bylo těžce poraněných, ze kterýchžto několik potom též w krátce zemřelo.

[80]) Zpráwu o tomto boji dáwá dopis k welmistru řádu rytířů německých daný z Normberka dne 16 Září, dowoláwající se zpráw došlých ke dworu krále Sigmunda, který se tehdáž nacházel we Feldkirchu. W dopise tom prawí se, že bylo w boji tomto zajato 12 pánů českých a morawských, mezi nimi jmenowitě Sokol, což poslední wšak není dokonce ku prawdě podobné, poněwadž Sokol jen několik neděl potom učinil wpád do Rakaus, o kterém bude řeč doleji. Dopis ten wyprawuje dále, že Albrecht po tomto boji wtrhnul do Čech, že byl dwanáctý den potom w Čáslawi a táhl odtamtud k Hoře. Wšecko to byla lichá powěst. Proto wšak předce nezdá se mi, žeby celý obsah toho listu byl smyšlen, a pokládám tedy aspoň wyprawowání o boji mezi Albrechtem a Čechy (owšem w místě neznámém) za podstatné.

[81]) Bartošek (p. 170) prawí: pons *ante* castrum Pragense ruptus est *anterior*; naproti tomu *Chronicon Treboniense* (u Höflera I. 61): pons castri Pragensis circa valvam qua itur ad flumen; což by se wztahowalo na most zadní. Prwní udání zdá se mi býti podobnější.

1431 Wojska Táborů a Sirotků bezpochyby již některý den před tauto slawností protáhla Prahau, ubírajíce se z Plzenska bez meškání na nowé wýprawy do krajin wýchodních. Prokop Holý táhl s Tábory do Slezska; wojsko pak Sirotků, řízené Prokůpkem a Janem Čapkem ze Sán, obrátilo se do Morawy. Při wojště Táborském nacházel se jako při posledních wýprawách předtím mezi jinými pan Hanuš Krašowský z Kolowrat a snad také měšťané Staroměstští z Prahy; při wojště Sirotčím lid pana Fridricha Libšteinského z Kolowrat, wedený synem jeho, dále Pražané Nowoměstští[82]) a lidé z jiných měst Sirotčích, zwláště z Hradce Králowé. Jak medle přešel Prokop přes hranice slezské a zwěděli Slezáci, že se blíží se swým wojskem, zanechali ihned obléhání *Němčího*, již prý dne 8 Září,[83]) a zawřeli se po městech a hradech swých; rowněž i Šestiměstští opustili pole.[84]) Na Morawě naproti tomu Sirotci, hotowiwše se k boji s wéwodau rakauským, ustaupili před ním brzy, seznawše bezpochyby přesilu na jeho straně, ačkoli zatím arcibiskup Salzburský a jiní někteří byli se od Albrechta oddělili a nawrátili se k swým domowům.[85])

O Prokopowi Holém, co dále konal we Slezsku nebo snad i w horní Lužici po wybawení Němčího, nemáme zpráw žádných. Tolik jen jisto jest, že se zdržel we stranách těch až do sklonku měsíce Září, prowozuje bezpochyby obyčejné záhuby, potom pak dal se ze Slezska na pochod do Morawy, aby se spojil se Sirotky proti wéwodowi rakauskému. Dne

[82]) O Nowoměstských swědčí zápis w knize Nowoměstské od roku 1432 (A 7), dle kterého „dobré paměti Walentin kramář ze Zderazu, spoluměštěnín náš, byl postřelen od nepřátel božích a našich u Nitry města w Uhřiech, jsa s jinými bratřími wěrnými w hájení zákona božieho tomu bude rok před hodem Wšech Swatých nynie příštích, a jsa raněn učinil jest kšaft před opatrnými lidmi Petrem Hýhalem, Boršem střelcem, Ondráčkem řečeným Rúbík &c." — Petr Hýhal zde zmíněný měl dům na rynku Nowoměstském w pořadí, kdež jest nyní špitál wojenský; Boreš střelec (arcufex) připomíná se na Nowém městě r. 1436.

[83]) Wiz Grünhagen: *die Hussitenkämpfe der Schlesier* 216.

[84]) O Šestiměstech činí se zmínka w dopise od dwora krále Sigmunda we Feldkirchu dne 3 Října (*Monum. concil.* I. 117): Slezitæ et sex civitates cum suis exercitibus compulsi sunt recedere a campo.

[85]) *Monum. concil.* I. 117.

28 Září byl na této cestě w Opawě, kdež we jménu jeho a 1431
Otíka z Lozy, toho času předního heitmana Táborského, i Jana Čapka ze Sán, předního heitmana Sirotčího, zawřena smlauwa památná s *Přemkem* knížetem *Opawským*. Kníže tento obdržel příměří na celý rok, ale se záwazkem, že po uplynutí roku tohoto přistaupí ke čtyrem artikulům Pražským, a zwláště ku přijímání pod obojí spůsobau a bude jich hájiti proti komukoliwěk pod pokutau 4000 kop grošů Pražských. Dwa z předních pánů morawských strany pod obojí, Jan z Krawař na Jičíně a Jan Towačowský z Cimburka, a dwa zemané, Zibřid z Bobolusk a Wácslaw z Kobeřic, byli rukojmi knížete Přemka za zdržení smlauwy této.[86])

Dle osob jmenowaných w této smlauwě dá se sauditi, že w čas zawření jí byla již obě wojska, Táborů a Sirotků, nedaleko Opawy spojena, a brzy potom wytáhla pospolu proti wéwodowi rakauskému. Nyní byla bezpochyby přesila na straně Čechů a Morawanů; pročež wéwoda Albrecht neodwážil se dalšího zápasu s nimi. Wložiw welkau část wojska swého do předních měst na Morawě, která byla w jeho moci, totiž do Olomauce, do Brna, Jihlawy, Znojma, Hradiště, Pohořelic a Jemnice, odtáhl sám zpátky do Rakaus. Tu předsewzala spojená wojska česká tažení do *Uher*, kdež přešedše přes řeku Wáh, přitáhli až k *Nitře*, a konali wšudež welké záhuby, berauce zwláště dobytek a koně po wsech a po městečkách.

Asi téhož času sebralo se jiné wojsko z krajin při rozhraní mezi Čechy a Morawau na jihu wedením Mikuláše *Sokola* z Lamberka seděním na Řečici k tažení do *Rakaus*. Se Sokolem účastnili se wýprawy této z Čech krom bratra jeho mladšího Tomáš z Wlašimě, Arnošt Leskowec seděním na Humpolci, Kamaret ze Žirownice a jiní z jejich sausedstwa, z Morawy pan Sezema z Kunštatu seděním na Jewišowicích. Lidu jejich bylo 600 jízdných a 4500 pěších asi s 360 wozy. Do Rakaus wtrhli z Morawy asi někde za Bítowem, a přitáhli

[86]) Krom rukopisu Křížownického, dle něhož listina tato wytištěna jest w *Archivu českém* VI. 425, nachází se také w Durychowě rukopise Děčinském.

1431 k městečku *Perneku* na západní straně od hor Manhartských, kdež pilni byli zwláště pobrání wína jakožto w čas wínobraní, ale také jiné kořisti. Když se wšak s hojným nákladem wraceli k Čechám, udeřilo na ně dne 14 Října u města *Waidhofen* wojsko wéwody rakauského šestnácti tisíc mužů jízdných a pěších wedením pana Lipolta Krajíře, Streina, dwau Eicingerů, Jiřího z Puchheima a jiných, jemuž pro welikau přesilu odolati nemohli. Po delším boji poraženi jsau na hlawu; asi tisíc mužů zbito, a na 600 zajato, mezi těmito wíce než sto zemanů neb panoší a zwláště také mladší bratr Sokolůw. Mikuláš Sokol a druhý heitman Tomáš Wlašimský zachránili se jen rychlým útěkem, a wozy wšecky s wínem i jiným nákladem, též pušky dostaly se do rukau nepřátel. Zajatí zemané i sedláci odwedeni jsau dne 20 Října do Wídně, kdež také wzaté korauhwe české na památku wítězstwí uloženy jsau we dworské kapli wéwody Albrechta.

Podobná nehoda stala se později wojsku w Uhřích. Po welkých plenech tam wykonaných swadili se spolu Táboři a Sirotci o dělení kořisti; z čehož rozhněwaw se Prokop Weliký, odtáhl s celým wojskem Táborským zpátky do Morawy k uherskému Brodu a potom dále do Čech, s ním mezi jinými také pan Hanuš z Kolowrat. Sirotci wšak wedením Prokůpka a Jana Čapka ze Sán zůstali bez něho w Uhřích, a pokaušeli se o dobytí *Nitry*, majíce wojska přes 7000 mužů jízdných i pěších a wíce než 300 wozů. Také mladý Kolowrat Libšteinský zůstal při nich se služebníky otce swého, zejména Sigmundem Hulerem Hořowickým a Janem Šmikauským ze Žďára. Tu na ně udeřilo wojsko uherské, sesílené některými pány morawskými i českými ze strany krále Sigmunda, wedením Ctibora wojwody sedmihradského, dne 9 Listopadu. Sirotci udatně se bránili, ale nemohli odolati, jak se zdá, proti přesile, a přinuceni jsau dáti se na zpátečné tažení. Otočiwše se wozy, táhli jak se zdá, nejprwé směrem sewerozápadním až k řece *Wáhu*, kdežto wšak most, přes který mínili jíti nejpřímější cestau k zemi morawské, byl stržen. Jak se zdá, byl to dal učiniti Prokop Holý, aby si pojistil záda na swém ta-

žení zpátečném.[87]) Tím byli Sirotci přinuceni táhnauti po Wáhu nahoru w ustawičném boji s Uhry, kteříž je stihali. Kryjíce se pořád wozy válečnými, odráželi nepřítele od sebe silnau střelbau z děl, ač wždy se ztrátami citelnými. Počasí neobyčejně mokré stěžowalo jim welice pohyby z místa na místo, a přitom mořili se také hladem a žízní, nemajíce wolného špižowání. Tu wjeli konečně do míst bahnitých, kdež uwázly wozy jejich, tak že aby unikli nepříteli stihajícímu, musili jich wíce než 120 nechati se wším nákladem i také s jednau haufnicí a jen asi 70 zachránili jich s lepšími wěcmi a se wšemi děly ostatními. Po desítidenním bojowání wždy neohroženém přitáhli konečně ke městu *Jilawě*, kteréž bylo osazeno branným lidem. Ale Sirotci dobyli ho útokem, připrawili posádku na útěk, a přešli u něho konečně na brodě přes Wáh, majíce odtud wolnau cestu k blízkým hranicům Morawy. Mezitím byly uhodily také mrazy, a rozmnožily nesnáze a ztráty wojska. W bojích na cestě zajat byl mezi jinými Sigmund Huler, a zabit jest, někteří jiní utopeni w řece Wáhu. 1431

Zpráwa o těžkých bojích těchto roznesla se w Čechách a jmenowitě w Praze, jak se zdá, ještě dříwe, než byly docela skončeny. Pražané Nowoměstští a jiná města Sirotčí wyprawili ihned nowý branný lid do pole swým ku pomoci; ale woje tyto zwěděly na cestě nedaleko hranic uherských o nawrácení wojska z Uher do Morawy a welkých ztrátách jeho, i wrátili se zpátky. Nowoměstští jmenowitě přišli dne 14 Prosince, smutni a sami také zimau, hladem a jinými swízeli sklíčeni.[88]) Naproti tomu wyprawil zatím Prokop Holý okolo sw. Kateřiny (25 Listop.) část polního wojska Táborů spolu s měšťany Táborskými a s částí posádky Ostromečské opět do *Rakaus* w počtu asi 10.000 mužů; kteřížto přešedše přes pomezí z krajiny za Jindřichowým Hradcem, zmocnili se předně

[87]) Rozumím tak wyprawowání kroniky Třeboňské (u Höflera I. 61): Procopius cum exercitu suo ab ipsis Sirotkonibus Boemiam equitaverunt, præfatis fratribus Sirotkonibus ibidem per se derelictis, ponte, per quem Boemiam pergere debuerunt, ipsis rupto. To asi zawdalo příčinu, že potom Prokop winěn byl zradau.

[88]) Wiz *Monum. concil.* I. 139, 144.

1431 blízkého města *Líčowa*, potom pak wykonali pomstu za porážku Sokolowu činěním welkých škod w té části země po celý měsíc Prosinec.

Porážka Němců u Domažlic měla mezitím následek největší ten, že wzbudila ještě wíce než předtím žádost pokoje s Čechy we wšech zemích německých, a obrátila tudy zraky wšechněch ještě wíce ku *koncilii Basilejskému*. Král Sigmund sice hned po welkém útěku wojska německého, poradiw se s knížaty některými a s kardinalem Julianem w Normberce, položil wšem stawům říšským sněm k sw. Hawlu we *Frankfurtě* (26 Srp.), na kterém se mělo jednati o nowé prostředky proti Čechům, ale nemínil býti při sněmě tomto osobně, nýbrž odjel již dne 29 Srpna z Normberka, a wydal se na cestu do Italie, aby dosáhl, jak již dáwno byl jeho úmysl, korunowání na císařstwí w Římě. Sněm ten Frankfurtský, ku kterému ustanowil toliko swé plnomocníky, ani se potom dostatečně nesešel, a protož nic se na něm neuzawřelo. Také *kardinal Julian*, přeswědčiw se osobně o nezdaru zbraní německých, ničeho wíce od wálky neočekáwal, i odebral se z Normberka do Basilee, kamž přijel již dne 9 Září, a uwázal se we swůj úřad co předseda koncilia, wšemožně se přičiňuje, aby koncilii zjednal jak největší wážnost, by se prostředkem jeho konečně dosáhlo obecného upokojení. Již dne 19 Září wyšlo od něho a od koncilia horliwé wyzwání ke wšem arcibiskupům, biskupům a jiným, kteří měli místo we sboru, aby se dostawili w Basilei dle powinnosti swé a w jednání koncilia se účastnili.

Zjednání pokoje s Čechy pokládalo koncilium i legat papežský za jeden z nejpřednějších úkolů swých; a po mnohém pilném radění uzawřel sbor učiniti k tomu prwní krok wlídným pozwáním Čechů spůsobem zcela jiným, než jak se jednalo posledně na sjezdě Chebském. Dne 10 Října wydalo koncilium list k duchowenstwu a šlechtě i ke wšemu národu českému, kterým wyslowowalo swau welkau péči o nawrácení jednoty a pokoje s nimi i přeswědčení swé též o jich žádosti pokoje, a zwalo je k sobě z té příčiny, slibujíc plné a swobodné slyšení, při kterém by duch swatý byl jediným saudcem

a prostředníkem, jakož i plné a dostatečné bezpečenstwí, žá- 1431
dajíc přitom snažně, aby poslali k tomu muže bohabojné a pokoje milowné, nehledající toho co jejich jest než co Kristowo. Aby se list ten dostal do rukau Čechů, s nimiž bylo obcowání stíženo tolikerým opětowáním a stěžowáním klateb papežských, napsán jest trojí pod pečetí kardinala Juliana, a poslán jeden ku králi Sigmundowi do Feldkircha, kdež se tehdáž delší čas zdržowal na cestě swé k Mediolanu, druhý k měšťanům Normberským a třetí ke Chebským, se žádostí, aby je přiměřeným spůsobem do Čech doprawili. Poněwadž se proslýchalo, že mnozí knížata němečtí i města říšská blíž hranic českých, obáwajíce se opětných nájezdů z Čech na swé krajiny, mínili zawříti s Čechy smlauwy o delší příměří, wyprawilo koncilium později dwa posly swé k wéwodám baworským, k Fridrichowi kurfirstu brandenburskému, k Normberským a jiným sausedům jejich, aby jim zawírání zwláštních takowých smluw zradili a oznámili zamýšlené jednání koncilia samého we jménu celého křesťanstwa. Jeden z poslů byl Jan *Nider* přewor Dominikanů w Basilei, mistr theologie, druhý Jan z *Geilhausen*, mnich kláštera Cistercienského w *Maulbronnu* we Šwábích. S knížaty a městy oněmi měli zároweň jednati o bezpečné průwody od nich, kterých by bylo potřeba pro Čechy, když by chtěli ku koncilii poslati; zároweň pak bylo jim uloženo oznámiti Čechům o swém poslání, aby prostředkem jich mohli se dorozuměti s konciliem o spůsobu wyjednáwání. Poslowé tito wyjeli dne 28 Listopadu z Basilee, a zdržewše se šest dní we Mnichowě za příčinau jednání s wéwodami baworskými, přijeli dne 15 Prosince do Normberka.

Do té chwíle byl *list koncilia k Čechům* po wšech třech cestách k tomu zwolených odewzdán w Praze konšelům Staroměstským, nejprwé od Chebských po poslu schwalním, kterého poslali do Prahy, již kdysi při sklonku měsíce Listopadu, o několik pak dní později po poslu pana Oldřicha Rosenberského, jemuž byl král Sigmund sepsání sobě odewzdané zaslal spolu se zwláštním swým dopisem k další doprawě. Konšelé Staroměstští přijali dopis koncilia s úctau a s potěšením, kteréž

1431 dali poslům samým znáti hojným propitným; dali jej čísti w plné raddě i we swolání starších obecních, a potom také oznámili weřejně lidu na kázání w kostele Týnském, kdež četl a wykládal jej mistr Jan z Rokycan we smyslu nejpřízniwějším a slowy pohnutliwými, tak že mnozí z lidu plakali radostí. Odpowěd daná písemně Chebským[39]) i panu Oldřichowi z Rosenberka (8 Pros.) nemohla owšem na ten čas býti jiná, nežli že konšelům samotným neslušelo u wěci tak welké, která se týkala wšechněch stawů jejich strany, uzawírati co o sobě, že wšak předloží list ten sněmu, který bohdá brzy bude držán w jejich městě.

Smýšlení přízniwé o dopise koncilia Basilejského sdíleli s Janem Rokycanau wšichni druzí mistři a duchowní Pražští, stojící pod jeho správau; ale netajili obáwání, že se poslání ku koncilii potká s odporem kněží strany Táborské. Od Táborů byl krátce předtím, ten týden po sw. Martinu (po 11 List.), složen nowý weřejný list téhož směru, ale we znění mnohem obšírnějším, jako onen, jejž wydali posledně od pomezí českého před wtrhnutím křižáků. Byly w něm wyloženy wšecky rozumy Táborů o učení církwe Římské a o zkáze duchowenstwa; domlauwáno Němcům, proč že se dají od papeže a kardinalů puditi k wražedným bojům lžiwými odpustky pauze k hájení duchowenstwa w jeho neřestech; představowáno, že Čechowé nerádi wedau boj s nimi, ale musí pro swau obranu; žeby raději potýkali se písmy swatými, ale nemohau toho nikterak dojíti; žeby chtěli se sjednotiti s knížaty, městy a jinými obywateli říše na swobodném sjezdě a společně s nimi připrawiti duchowenstwo k oprawě. List ten byl zwláště zaslán měšťanům Basilejským, a nalezen jest o wánocích přibitý na dweřích radního domu w Basilei. O koncilii prawilo se w něm, žeby si Čechowé přáli, aby se w něm jednalo o tom, co by bylo nejlepší a nejprospěšnější wšemu křesťanstwu, i aby duch swatý wnukl dobrau radu swau, ale bojí se, že

[39]) Odpowěd danau Chebským a od nich poslanau do Normberka zaslali Normberští kardinalowi Julianowi již dne 1 Prosince. Wiz Palackého *Urkd.* II. 253.

nebudau tam jinak shromážděni, než aby nějak zakryli hanbu 1431
swau nějakau rauškau pokrytstwí, i jak by potlačili sprawedliwost božskau, které welice nenáwidí. Koncilium uznalo za dobré wydati spis proti tomu (28 Pros.), který wšak nebyl šťastně složen, obsahuje hlawně jen wýstrahu před falešnými proroky a napomenutí, aby wěřící podobných spisů kacířských nečítali, nýbrž zawřené odewzdáwali sboru.[90])

Obecný sněm wšech stawů a obcí českých strany pod obojí měl držán býti w Praze již o sw. Michale (29 Září), a proslýchalo se, že mělo na něm býti jednáno o nějakém nowém řádu duchowenstwa. Zamýšlelo prý se ke správci čili staršímu duchowenstwa, kterýmž byl na ten čas mistr Jan z Rokycan, přidati 12 jiných kněží dle počtu apoštolů, kteří by co konsistoř jeho spolu s ním byli představeni ostatním duchowním.[91]) Nejspíš churawěl již tehdáž arcibiskup Konrad, tak že se předwídala brzká jeho smrt, a proto hledělo se snad ještě za jeho žiwota powznésti wážnost náměstka jeho w Praze přidáním jemu pomocníků. Sněm o sw. Michale wšak nejspíš nebyl držán pro wzdálení mnohých čelnějších osob a zwláště heitmanů wojsk Táborských a Sirotčích na wýprawách do Slezska a do Morawy. Položen byl sněm jiný k sw. Mikuláši (6 Pros.) již po obdržení listu koncilia, jejž Pražané tomuto sněmu mínili předložiti. Ale i s toho sněmu sešlo zase pro nehodu Sirotků w Uhřích,[92]) která působila welkau roztržitost. Sněm byl odložen opět k Nowému roku 1432.

Wojsko Sirotků se wrátilo z Uher teprw několik dní po nawrácení oněch, kteří mu byli již příliš pozdě posláni ku

[90]) Johannes de Ragusio (*Monum. concil.* I. 174) prawí o tom spise: Prædictæ literæ transmissæ fuerunt ad aliquas civitates et communitates Alamanniæ. Quæ utique comtiores et ampliores fuissent, nisi &c. (Omlauwá, že byl složen we welké tehdejší roztržitosti koncilia pro spor s papežem.)

[91]) Zpráwu o tom dáwá Jan Maulbronnský w dopise dne 3 Října 1431 dle rozprawy, kterau měl s králem Sigmundem we Feldkirchu. Wyprawowal mu totiž král o Češích, quod ad moderandam nimiam cleri multitudinem apud se deliberaverunt constituere unum hæresiarcham seu monarcham et adjungere sibi XII presbyteros, qui more Christi et apostolorum potestatem in reliquos habeant. *Monum. concil.* I. 117.

[92]) Propter mortem Orphanorum, prawí Jan Nider w dopise k Janowi Dubrownickému dne 5 Ledna 1432. *Monum. concil.* I. 140.

1431 pomoci. Dne 20 Prosince wjeli do Prahy, newíme zdali wšichni čili jen, co byli z Nowého města Pražského, w malém počtu a w bídném stawu následkem mrazů na cestě a wšelijakého nedostatku. Místo obuwi měli nohy wětším dílem jen korami obwázané. Mnozí mřeli teprw doma následkem welkého utrpení. Mělo se za to, že se jich newrátilo wíce než celkem asi dwa tisíce. W rozhořčení welikém dáwali winu Prokopowi Holému, že je byl opustil, ano obwiňowali jej ze zrady, že jim byl strhnul most, přes který měli táhnauti zpátky od Nitry. Prokop tehdáž po wyprawení wojska swého do Rakaus přebýwal na jednom zámku blíž Kutnéhory. Uslyšew nepochybně, jak se na něj lálo w Praze po nawrácení Nowoměstských z wojska Sirotčího, tázal se Pražanů po poslu, měl-li by se ostříhati před nimi. Dostal za odpowěd, že až se obce wšecky sejdau w Praze, zwí, jakau mu winu dáwají. Když se nedlauho potom roznemohl ku konci měsíce Prosince a poslal do Prahy pro nějakého lékaře, mluwilo se o něm potupně, kata, ne lékaře aby mu poslali.[93]) Konšelé Staroměstští, s nimiž byl minulá léta wždy w přátelstwí a spolku, zwali jej nicméně, aby do Prahy přijel ke sněmu nastáwajícímu; ale Prokop odřekl, wzkázaw, že jim wěří, ale obecnému lidu že newěří, a protož že do Prahy nepůjde, wšak že přistaupí k tomu, oč by se wětšina usnesla.

Zrowna toho času *zemřel arcibiskup Konrad* w noci po božím narození (26 Pros.), bezpochyby we swém obyčejném sídle Raudnici; pochowán pak jest na hradě Pražském w kostele metropolitním dle obyčeje. Smrt jeho musila býti ještě wětší pohnútkau mistrům a kněžím Pražským, aby wyhledáwali srownání s církwí prostředkem koncilia, jakž se příležitost k tomu naskytowala; neb neměli nyní arcibiskupa k swěcení na kněžstwí a konání jiných wěcí úřadu biskupskému wyhražených, bez kterých nemohli se nadlauho obejíti, chtěli-li zůstati wěrni zásadám dotud hájeným, dle kterých nechtěli se od církwe děliti w učení a we swátostech.

1432 Jak byl odepřel Prokop Holý přijíti ke *sněmu o Nowém roce*, tak neúčastnila se sněmu toho také strana Táborská wů-

[93]) *Monum. concil.* I. 146, 140.

bec; naproti tomu dali se k němu najíti u walném počtu páni a zemané i poslowé wšechněch měst přídržících se bratrstwa Sirotčího, jakož i duchowenstwo strany této; a rozezlení, které bylo mezi Sirotky a Tábory z příčiny nezdařilé wýprawy do Uher, působilo mocně na běh jednání sněmowního. Shromáždění drželo se tentokrát patrně k libosti Sirotkům na radnici Nowoměstské, a jednání bylo dwojí, jedno mezi duchowenstwem o srownání w náboženstwí, druhé mezi stawy swětskými o wěci zemské. We wěcech týkajících se náboženstwí wedl nepochybně opět prwní slowo mistr Jan z Rokycan, jehož wážnost byla największí w duchowenstwu i lidu Pražském.[94]) Opět přišlo k jednání o artikulích, jím předložených roku předešlého na sjezdě w kolleji Karlowě, a tentokrát stalo se o ně usnešení jednosworné mezi mistry a kněžími Pražskými i duchowenstwem Sirotků, jmenowitě také kněžími Nowého města Pražského, tak že přistaupili k nim celkem dle smyslu jeho a schwálili tedy učení od mistrů Pražských powždy zastáwané o sedmeru swátostí, o spůsobu přítomnosti těla Kristowa we swátosti oltářní, o očistci a modleních za duše, o řádu mše swaté a rauchách mešných, o ctění swatých a jiných řádech kostelních, též o trestu smrti, že nemá býti lehce usuzowán, a o laupežích we wálkách, že se nemají díti z lakomstwí, wůbec wšech wěcech, které byly od dáwna sporné mezi kněžími Pražskými a Tábory. Wyslowen přitom při wšem rozdíl mezi wěcmi božskými a lidskými, a dopuštěna možnost změny w tom, co by bylo pauze lidského, když by se poznal rozum lepší, wšak se záwazkem, aby se nic neměnilo jinak než ze společného usnešení mistrů a kněží obau měst Pražských a wšechněch druhých, kteří se této umluwy účastnili.[95]) Jak se po- 1432

[94]) Posel Chebský, který byl ku konci Listopadu 1431 w Praze s psaním koncilia, prawil o něm: Est autem dictus prædicans sacerdos, dictus Roggiczan, vir magnæ eloquentiæ, dilectus fere ab omnibus in Praga, præsertim veteri, qui de multis hæresibus eos prædicando eduxit, tenens tamen articulum de necessitate communicandi sub utraque specie.

[95]) Záwěrek tento se nenachází we znění těchto artikulů wytištěném w *Monum. concil.* I. 182, ale nachází se w znění rozšířenějším w rukopise bibliotheky university Pražské V. G. 15 fol. 1—11.

1432 dobá, byl mistr Jan z Rokycan na témž sněmě zwolen znowa od duchowenstwa strany pod obojí za správce s tauž mocí, kterau předtím wykonáwal z ustanowení arcibiskupa.[96]) Nazýwalť se odtud i w potomních létech správcem duchowenstwa (director cleri), a měl k ruce swé officiala, korrektora a jiné obyčejné úředníky dworu arcibiskupského.[97])

Stawowé swětští, totiž Pražané obau měst a páni, zemané, města i heitmani polní bratrstwa Sirotčího, uzawřeli předně, jednotě mezi duchowenstwem napomáhati a wšecko, oč se duchowenstwo sjednotilo, zachowáwati; mimo to jednali hlawně o spůsob, kterým by se učinila přítrž newázanosti wojsk a útiskům činěným od nich obywatelstwu. W každém kraji měl od pánů, zemanů a měst strany pod obojí držán býti sjezd, a na něm měl zwolen býti heitman a radda k němu přidaná, kterýmžto heitmanům krajským mělo příslušeti sbírání pole. Heitmanowé wojsk aby nedopauštěli lidu wojenskému takowého laupení a plenění obywatelů země české neb morawské, k zákonu božímu příchylných, jaké se často stáwalo, i aby zřídili k tomu úředníky we wojsku, kteří by to zabraňowali, a jiné úředníky, kteří by se starali o potřeby wojska. Kamž by wojsko přišlo, w té krajině aby páni, zemané a města dali špíži a píci ku požádání heitmana wojenského; pakli by někdo z wojska mimo to činil někomu škodu, takowí aby byli sauzeni a trestáni heitmany krajskými a jich raddami. Kořist nepřátelům wzatá aby se skládala do spolka a řádně dělila.

[96]) O takowém zwolení správce duchowenstwa po smrti arcibiskupa Konrada, ač bez jmenowání osoby zwolené a bez udání času, nachází se pamět w *Monum. concil.* I. 349, kdež při slyšení poslů českých w koncilii Basilejském wyprawuje se: Item quæsivit ab Ulrico (t. j. Jindřich Kalteisen, doktor theologie, tázal se kněze Sirotčího Oldřicha ze Znojma): Dicatis a quo missus estis, a Deo vel prælato? Spero ab utroque. Ait monachus (Kalteisen, Dominikan): Quis ille prælatus, qui vos misit? Respondit Ulricus: Episcopus, qui me ordinavit. Post hoc surrexit Rokiczana dicens: Aestimo, quod intentio fratris Ulrici fuit et est, non quemlibet sacerdotem libertare, ubi et quomodo vellet posse prædicare; sed nostra intentio est, quod ordinate fiat, sicut noster archiepiscopus per officiales ordinavit, sic *post mortem simul congregati elegerunt, et electus disposuit*.

[97]) Wiz doklady w *Monum. concil. Basil.* I. 673, 776.

Mezi artikuli, o které se usneslo duchowenstwo, byl také 1432
jeden, jímž wyslowili swau ochotnost, jíti ku koncilii, když by dáno bylo bezpečné slyšení a ne klamawé; neb že takowého wždy sobě přáli a bylo by hanliwé nepřijmauti ho nyní, když se podáwá. Že wšak neúčastnili se sněmu Táboři, nemínilo shromáždění uzawříti bez nich, nýbrž zůstalo na tom, aby se rozhodnutí odložilo ke sněmu jinému, kterýž měl býti w neděli po sw. Dorotě. Tomuto sněmu měly také artikule o náboženstwí a druhé nálezy předloženy býti ke společnému schwálení.

Mezi sněmem, kterýž trwal šest dní, proslechlo se, kterak Plzenští slawili nowinu o porážce Sirotků w Uhřích hlučnými chwalozpěwy we městě swém; což spůsobilo welké rozhorlení; i jednalo se o to, aby konečně hlawní moc wojenská obrácena byla ku pokoření úhlawních domácích protiwníků předsewzetím dwojí polní wýprawy, jedné proti Plzni, druhé proti Budějowicům; wšak i ty náwrhy odloženy jsau k sněmu o sw. Dorotě. Sněm se skončil w den tří králů (6 Ledna), a dle nálezu jeho wyšlo weřejné prowolání od dwanácti wolených pro obecné dobré ke wšem „pánům, rytířům, panoším, zemanům a městům wšech obcí k zákonu božímu příchylných“, aby najisto přišli k sněmu w neděli po sw. Dorotě, ač jim mila jest chwála boží a obecné dobré.

Brzy po rozejití sněmu přišlo Pražanům Staroměstským psaní dwau plnomocníků koncilia Basilejského, Jana Nidera a Jana Maulbronnského, dané w Normberce dne 5 Ledna a zaslané po Normberských do Cheba a od Chebských dále, jímž oznamowali Čechům swé poslání a zwali je znowu k wyprawení poslů do Basilee, a když by se jim widělo, předně některých osob k nim do Normberka. Konšelé Staroměstští odpowěděli dne 30 Ledna, omlauwajíce delší protažení wěci těžkostmi, pro které se sněm obecný dotud nemohl sejíti, oznamowali pak swolání jeho k neděli po sw. Dorotě, a žádali plnomocníků koncilia, aby posečkali w Normberce do dne stolowání sw. Petra (22 Un.), doufajíce, že do té doby budau moci oznámiti konečnau odpowěď.

1432 Jednání na sněmě Pražském o Nowém roce spůsobilo mezitím welký hněw Táborům, kteříž byli přistaupením Sirotků k artikulům Rokycanowým, jak se zdá, úplně překwapeni. Než by dali k těm kusům swolení swé, prawili, žeby musilo o to krwawě mezi nimi býti rozsauzeno. Toho mínění byl také Prokop Holý, ač nemínil proto stawěti se proti wyjednáwání s konciliem Basilejským. Protož weřejně horlil s jinými proti artikulům oněm, ale po straně pracowal k smíření we hlawní wěci. Nemoc jeho nejspíš dlauho netrwala. Již w měsíci Lednu 1432 byl spolu s konšely Táborskými a některými jinými z bratrstwa na Třeboni u Ołdřicha Rosenberského k jednání o jeho prostřednictwí při wéwodowi Albrechtowi rakauském, aby propustil zajaté Táborské pod nějakým rukojemstwím. Přitom otazowal se důwěrně w příčině bezpečenstwí k jízdě do Basilee, a podotkl, žeby se musil žádati bezpečný průwod zwláště od wéwody rakauského a Oldřich žeby měl osobně jíti s poselstwím jakožto průwodčí. Stalo se potom bezpochyby hlawně přičiněním Prokopowým, že se usnesli Táboři přijíti do Prahy k sněmu o sw. Dorotě, ač se smýšlením welmi odporným. Přitom kázal Prokop, když se čas sněmu blížil, wojsku Táborskému, které se bylo asi ku konci roku wrátilo z Rakaus, položiti se nedaleko Benešowa, aby bylo na blízku, tak že se zdálo, jako by ze sněmu samého mělo přijíti k nějaké wálce mezi stranama.

Pražanům Staroměstským stala se toho času nemilá příhoda ohněm, který dne 25 Ledna při welkém wětru wznikl w radním domě jejich a spůsobil škodu, neznámo jak welkau, we swětnici radní.

Sněm sešel se w den ustanowený (10 Un.) u walném počtu osob wšech stran přijímajících pod obojí spůsobau, a držán jest jako předešlého roku u welké síni kolleje Karlowy. Z Táborů i Sirotků byli přítomni jmenowitě nejpřednější spráwci wojsk jejich, Prokop Holý a Otík z Lozy, Prokůpek a Čapek ze Sán. Řediteli sněmu byli spráwci zemští čili 12 osob wolených k obecnému dobrému.[98]) Pražané a Sirotci zamýšleli

[98]) Wiz zmínku o nich w *Monum. concil.* I. 190.

artikule, o které se byli usnesli we wěcech náboženství, když 1432
by byly schwáleny celým sněmem, zaslati zároweň s poselstwím do Basilee a předložiti je koncilii na důkaz prawowěrnosti Čechů; což owšem bylo by dorozumění s konciliem musilo welice usnadniti;[99]) i jednalo se tedy na sněmě předewším opět o srownání we wíře na základě těchto artikulů. Ale odpor Táborů byl tuhý proti nim, a tudy bylo rokowání prudké po mnoho dní. Náruživější mezi pány strany Pražské pomýšleli již skutečně na wálku s Tábory, ano na spolčení se proti nim se stranau pod jednau tak jako někdy za posledních let Žižkowých a w prwním čase po jeho smrti. Páni tito poslali (bezpochyby tajně) ku konšelům do Plzně, žádajíce jich, aby některé ze swých k nim wyprawili na rozmluwu. Což když se stalo, mluwili prý k nim: Nyní jsme s wámi za jedno we wšem krom přijímání pod obojí spůsobau, a o to chceme se podati na rozhodnutí koncilia; spolčeme se tedy proti Táborům, kteří se s námi posud nesrownáwají. Plzenští wšak prý odpowěděli, berauce wěc jen na lehkau wáhu, že nejsau posláni jednat o wíře.[100]) Tak daleko nebylo také ještě dozrálo. Zpráwy, které máme o tomto sněmě, jsau sice až příliš chatrné; předce wšak tolik je jisté, že když se swolení Táborů nedalo w té wěci docíliti, Pražané a Sirotci musili nechati dalšího usilowání o to, a také nepřišlo k uskutečnění náwrhu předešlého sjezdu o nowých řádech wojenských; ale we hlawní wěci,

[99]) Jan Nider psal o tom z Normberka dne 16 Unora Janowi Dubrownickému do Basilee (*Monum. concil.* I. 181): Sed quia supremus sacerdos Taboritarum Procopius cum suis et sibi adhærentibus non interesse potuit (congregationi 1 Januarii), qui modo interesse potuit dominica immediate sequenti festum S. Dorotheæ: idcirco nec puncta prædicta nec nuncios mittere ad generale concilium potuerunt, sed tam nuncios quam puncta prædicta a præfata congregatione fienda dominica, ut præmittitur, dirigere proponunt ad concilium. — Král Sigmund píše o týchž artikulích Oldřichowi Rosenberskému 25 Unora: Jakož pak z těch artikulów, kteréž jsi nám poslal, wybieráme, ufajíc, ustanowíli sě wšickni jednostajně na nich a že pošlí do koncilium, že tak zprawení budú, že sě bohdá wesele a s pokojem té země domów wrátie. Pakli zajdú a těm artikulóm nepřiwolé, tehdy ufáme, že wždy jednu stranu bohdá k sobě přitáhnem. *Archiv český* I. 36.

[100]) *Monum. concil.* I. 186, 189.

1432 poslání ku koncilii Basilejskému, stalo se swolení jednosworné, ku kterému také Táboři přistaupili, aby se totiž ku koncilii poslalo, wšak prwe aby se stalo dorozumění na zwláštním sjezdě w Chebu o spůsob swobodného slyšení a bezpečného průwodu. Sněm ustanowil hned také osoby, které se měly účastniti poselstwa jak do Cheba tak do Basilee.

Jednalo se též o dalším pokračowání we wálce, poněwadž o ustání w ní nebyla posud řeč. Zdali wzat byl w úwahu předešlý záměr dwojí wýprawy proti Plzni a Budějowicům, není nám známo; upustilo se snad od něho, poněwadž na předešlém sněmě pocházel jen z okamžitého rozčilení Sirotků; uzawřeno pak konečně předsewzetí ještě jedné mocné wýprawy do Lužice a do Slezska, potom pak dále do země brandenburské, odkudž se dwěma oněm zemím za předešlých let byly dostáwaly pomoci. Táboři i Sirotci měli k tomu obrátiti hlawní sílu swau.

Hned po skončení sněmu oznámen jest úmysl poslání ku koncilii dwěma plnomocníkům Basilejským meškajícím w Normberce listem psaným od purkmistra a konšelů Pražských we jménu jich i pánů, zemanů a heitmanů wojsk i obcí králowstwí českého a markrabstwí morawského dne 27 Unora, s žádostí, aby přijeli do Cheba s knížaty ze sausedstwa země české ke dni, jejž by sami ustanowili na nejdéle do jednoho měsíce, aby se tam s posly českými domluwili o spůsobu a wýminkách slyšení w koncilii i bezpečného průwodu. List poslán jest po Chebských, jimž psáno zároweň a žádáno na nich, aby zjednali poslům do Cheba bezpečenstwí na cestu w krajině měst a pánů strany pod jednau, zejména z Plzně, z Krasikowa, z Rabšteina, z Lokte a několika jiných míst.

List tento potřebowal 14 dní, než se dostal poslům koncilia do Normberka. Příčinau opozdění byly nejspíš welké powodně a deště, kterými ten čas po dlauhé tuhé zimě a welkých sněhách byly zkaženy wšecky cesty w Čechách i w zemích okolních.[1]) W Praze spustil se led w auterý masopustní dne 4 Března, a byla *powodeň* weliká, jaké se nepamatowalo

[1]) *Monum. concil.* I. 186, 194.

od sw. Mikuláše roku 1392. Woda šla na Starém městě až za kostel panny Marie na Lauži. 1432

Poslowé koncilia nemeškali hned téhož dne, jak jich list z Prahy došel (12 Břez.), zaslati jej do Basilee, aby si wyžádali od koncilia potřebných nařízení, a jednali mezitím s okolními knížaty a jinými stawy říšskými, zwláště s kurfirstem Fridrichem brandenburským a s Normberčany w příčině bezpečných průwodů a příjezdu do Cheba. Koncilium samo bylo již zatím po obdržení náwěští o dobré wůli Pražanů a jiných jednalo o bezpečné průwody s Fridrichem brandenburským, s Janem wéwodau baworským, s Albrechtem rakauským, s Normberskými a Chebskými, s Oldřichem Rosenberským a s jinými, a psalo Čechům dne 8 Března, powzbuzujíc jich k setrwání w dobrém úmyslu, a ubezpečujíc zároweň, že míní setrwati pohromadě až do dokonání úkolu swého dle wší swé možnosti. Bylyť se mezitím strhly různice mezi koncilіem a papežem Eugeniem IV, který zasazowaw se horliwě za žiwota předchůdce swého Martina o swolání koncilia Basilejského z pohnútek nekalých (snad aby spíše dosáhl papežstwí),[2]) potom brzy hleděl se koncilia zbawiti, a nařídil odročení jeho na půldruhého roku a přeložení do Bononie, nejprw pod jinými zámínkami (1431 12 Listop.), potom zrowna pod příčinau, že zwalo k sobě Čechy, prý na ujmu důstojenstwí církwe, poněwadž prý wěc jejich odsauzena jest již dwěma koncilii, Konstanským a Sienským (18 Pros.). Koncilium se wšak papeži w tom protiwilo, utwrzowáno jsauc králem Sigmundem, kterýž bál se, aby rozjitím koncilia nebyla zmařena zase naděje na smíření s Čechy, a psal proto sám také z Piacencie (1432

²) Jan Dubrownický prawí we swém spise o začátcích koncilia Basilejského (*Monum. concil.* I. 66): Placuit autem nonnullis ex prædictis reverendissimis dominis cardinalibus (ještě za žiwobytí Martina V), et specialiter domino protunc Senensi, nunc vero Eugenio papæ quarto, ut prænominatus procurator Prædicatorum (t. j. on Jan Dubrownický) iret cum præfato Rev. dno. cardinali sancti Angeli (t. j. Julianem), legato in Germania, præcipue propter celebrationem concilii Basiliensis, ad quam præfatus dominus Eugenius toto cordis affectu anhelabat, qua autem affectione et intentione, ipse novit et Deus, qui est scrutator cordium.

1432 25 Un.) Oldřichowi z Rosenberka, aby upokojil Pražany a jiné, kdyby se z té příčiny rozpakowali dáti se w jednání se sborem.

Koncilium zaslalo list práwě zmíněný Janu Niderowi a Janowi Maulbronnskému do Normberka, zůstawujíc jim na jejich uznání, měl-li by Čechům býti dodán; zároweň pak nařídilo jim, dříwe ještě než wědělo o uzawření sněmu českého, aby se, nepřekáží-li nic, odebrali do Cheba, by mohli s Čechy pohodlněji jednati z blízka (14 Břez.). Poslowé zase, Jan Nider a Jan Maulbronnský, dříw než jich došlo toto nařízení, odpowěděli dne 20 Března na list z Prahy, že již wyjednali s kurfirstem brandenburským, s Janem wéwodau bawořským a jinými několika knížaty a městy, aby se odebrali s nimi na sjezd do Cheba, a oznámili, že přijedau spolu s nimi ke sjezdu tomuto w neděli prowodní, to jest dne 27 Dubna. Pražané čekali již netrpěliwě na tuto odpowěd, ano psali dne 27 Března některým knížatům, stěžujíce na průtahy; wšak upokojili se, když jich psaní poslů došlo, a odepsali jim dne 2 Dubna, že se poslowé čeští w den ustanowený dají w Chebě nalézti; též pak žádali Chebských opět (3 Dub.), aby jim opatřili w čas bezpečné průwody. Než čas sjezdu přišel, usneslo se také koncilium o wšecko k tomu potřebné. Ustanowilo totiž k jednání we Chbě šest plnomocníků swých, kteříž byli krom Nidera a Jana Maulbronnského Jindřich opat sw. Jiljí w Normberce, Jindřich Toke kanowník Magdeburský, professor theologie, Fridrich z Parsberka děkan Řezenský, licentiat we práwích, a mistr Albert farář sw. Sebalda w Normberce. Dne 28 Března bylo složeno plnomocenstwí a nařízení pro ně, kterým se měli w jednání sprawowati, znění obecného bezpečného listu od koncilia pro posly české, kteří by měli přijíti do Basilee, a listy k Fridrichowi kurfirstowi brandenburskému, Janowi wéwodowi bawořskému, k měšťanům Normberským a Chebským, kterými žádáni jsau, aby byli plnomocníkům koncilia we wšem jednání jich nápomocni.

Mezi přípravami těmito k wyjednáwání nastaupili Čechowé na nowau wálečnau wýprawu swau dle posledního uzawření sněmowního. W Lužici i we Slezsku bylo záhy známo o úmysle

wtrhnutí do těchto zemí. Šestiměstští domnívali se, že Čechowé především udeří na Libawu, aby se města tohoto opět zmocnili a je osadili. Již ku konci Unora žádali proto Jana knížete Zahaňského a Jindřicha Freistatského w dolním Slezsku o pomoc. We Slezsku zase očekáwalo se wtrhnutí Čechů we směru k Swídnici dle náwěští dáwaných od opata Břewnowského z Braumowa a od Půty z Častolowic ze Kladska.[3]) Nejspíš sbírali Sirotci pole w kraji Hradeckém a tudy blízko hranic slezských, Táboři pak zase w Boleslawsku. Po dokonání přípraw zdá se wšak že se obě wojska obrátila do *Lužice* wedením obau Prokopů a Otíka z Lozy i Jana Čapka ze Sán. Asi 15 Března bylo zlaupeno městečko *Fridland*, přes které wtrhlo wojsko 5000 mužů pěchoty a 500 jízdy, což bylo asi jen jedno z obau wojsk, za kterým druhé táhlo na blízku. Dne 20 Března stáli Čechowé již u *Lubaně*, odkudž obrátili se w lewo ke *Zhořelci*, a přitáhli až na tři čtwrti míle cesty od něho ke wsi Hermsdorfu. 1432

We *Slezsku* strojili se knížata a města k obraně země w ležení u Parchowic na Odře. Dne 19 Března oznamowal to Jindřich kníže Hlohowský Šestiměstům ze Sprotawy, a wybízel je, chtí-li se připojiti, aby wytáhli do pole k Löwenberku, kdež by on se mínil přidati k nim se swým lidem. Ale na to bylo již pozdě, když měli Šestiměstští zatím Čechy we swé krajině. Město Zhořelec bylo jako wždy dobře opatřeno, tak že se Čechowé bezpochyby neodwážili oprawdowého útoku; ale otewřená krajina zkusila tím wíce. Zpráwy o tomto tažení jsau sice nad míru chudé; předce wšak je z nich widěti, že se wojska česká wíce dní zdržela w hořejší Lužici, prowozujíce škody. Odtamtud obrátila se asi snad na začátku měsíce Dubna do dolního Slezska, táhnauce přes Boleslawec a přes Freistat přímo ku pomezí brandenburskému, na cestě wšak konajíce spausty strašliwé.[4])

[3]) Psal o tom ze Swídnice Albrecht Koldic Zhořeleckým dne 11 Března. Palackého *Urkd.* II. 274.

[4]) Hussitæ horrenda Slesitis damna inferunt, píší dne 13 Dubna Jan Nider a Jan Maulbronnský z Normberka Janowi z Dubrowníka do Basilee. *Monum. concil.* I. 215.

1432 *Brandenburk*, země kurfirsta Fridricha, purkrabí Normberského, s nímž koncilium Basilejské a poslowé jeho wyjednáwali tehdáž o bezpečný průwod Čechům do Basilee, byl sprawowán nejstarším synem jeho Janem. Čechowé, překročiwše přes hranice nejspíš někde u Krosna, přitáhli dne 13 Dubna, na neděli Kwětnau, ke *Frankfurtu* na Odře, a strojili se k útoku, přeswědčili se wšak nejspíš o pewnosti města, a upustili od něho. Odtud se obrátili k *Lubusu*, sídlu biskupskému, kteréž dokonce rozmetali. Nějaký zástup jich, který byl snad wyslán stranau we směru západním, byl od Frankfurtských přepaden we městečku řečeném *Müllrose*, a 400 jich zbito neb upáleno; w jiném pak místě podařilo se markrabí Janowi zajmauti 40 jezdců jejich (15 Dub.). Ztráty tyto wšak jim nemohly mnoho uškoditi. Hlawní wojsko obrátilo se od Lubusa we směru sewerozápadním, kdež dne 17 Dubna stáli u Müncheberka, zmocnili se města tohoto, a potom dále *Straussberka* i Starého *Landsberka*, tři míle cesty na wýchodní straně od Berlína, co zatím oddíly wojska zlaupily krajinu až k *Soldínu* w Nowé Marce a k *Angermündu* w krajišti Ukranském. Ještě dále na západ přitáhlo hlawní wojsko až ke městu *Bernowu*, tři míle cesty sewerowýchodně od Berlína, které se wšak statečně ubránilo (23 Dub.). Jan markrabí brandenburský, který sídlil w Berlíně, sbíral zatím pole, a swoláwal sausedy swé ku pomoci, žádaje jmenowitě Zhořeleckých (19 Dub.), aby se k němu připojili u Frankfurta, kdež chtěl býti dne 3. Kwětna. Ale před tím dnem dali se Čechowé již na zpátečné tažení, bezpochyby jak obyčejně s hojnau kořistí. Táhnauce skrz dolní a horní Lužici, opět na blízku mimo Zhořelec, nawrátili se již okolo 8. Kwětna do Čech.

Mezitím pokusili se we Slezsku Wratislawští a lidé biskupa Wratislawského od Nisy, zabrániti posádce české w *Němčím* pleny w okolní krajině, a položili se k tomu okolo welkonoc (20 Dub.) we Střelíně a w Kantu. Ale posádka česká směle wypadla z Němčího, dobyla Kantu náhlým útokem, a wypálila město toto, zjímawši w něm žoldnéře se 160 koni i s wůdcem řečeným Opicem z Černowa (Czirnaw).

Toliko Střelín zůstal jim překážkau, ježto osazen byl 400 1432
muži, jichž bylo 350 jízdných.

Prokop Holý se nawrátil z tažení tohoto ještě w čas, aby se mohl účastniti jednání na *sjezdě Chebském*, jsa jmenowán jedním z poslů ustanowených k tomu od sněmu. Bylot se zahájení sjezdu opozdilo přes čas umluwený tím, že Plzenští a někteří páni z jejich kraje přese wšecko usilowání Chebských prodléwali s poskytnutím bezpečných průwodů pro posly české. Plnomocníci koncilia horšili se z toho, doslýchajíce, že prý mnozí z těch, kteří se pokládají za wěrné církwi, neradi by widěli plné smíření, držíce statky kostelů a klášterů, o jichž nawrácení by se potom jednalo. Dne 18 Dubna přijeli do Normberka dwa z plnomocníků nowěji jmenowaných konciliem, kteří nebyli bydlem w Normberce, totiž Jindřich Toke z Magdeburka a Fridrich Parsberger z Řezna, a též knížata a jiní swětští byli pohotowě w čas, tak že celé poselstwo, s kurfirstem brandenburským a Janem wéwodau baworským w čele, we dwau stech padesáti koních přijelo do Cheba w neděli prowodní, dne 27 Dubna, o nešporách. Z české strany nebyl tu wšak ještě nikdo, a přišlo toliko psaní od Matěje Laudy z Chlumčan, heitmana Táborského w Písku, a Mikuláše z Humpolce, prwního písaře Starého města Pražského, s oznámením, že Plzenští, Hynek Krušina ze Šwamberka a jiní z Plzenského kraje nedali posud bezpečných průwodů, protož že žádají, aby zatím jim dwěma poskytnut byl dostatečný průwod do Cheba. Učiněno to od knížat práwě zmíněných, od měšťanů Chebských a od Loketských netoliko listowně nýbrž i wyprawením branných průwodčích, načež přijeli nejprwé Matěj Lauda a Mikuláš Humpolec, a teprw když jimi umluwen byl w Chebě spůsob bezpečného průwodu pominutím Plzenských, přijelo weškeré poselstwo české w 90 koních dne 8 Kwětna. Poslowé byli: z duchowních mistr Jan z Rokycan, kněz Prokop Holý, mistr Petr Engliš, Mikuláš z Pelhřimowa biskup Táborský, kněz Markold, kněz Martin Lupáč ze Chrudimě; ze swětských dwa šlechtici, Jakaubek z Wřesowic a Beneš z Mokrowaus, dwa měšťané Pražští Jan z Krajnic a Jan Wel-

1432 war s písařem Staroměstským wýše zmíněným, Matěj Lauda z Chlumčan heitman Písecký, Laurin saused z Tábora a Řehoř z Dworu králowé, města Sirotčího.

Hned nazejtří po příchodu poslů českých, dne 9 Kwětna, počalo se wyjednáwání na sjezdě w hospodě kurfirsta brandenburského, kdež první uwítání poslů českých učinil kanowník Magdeburský Jindřich Toke řečí wlídnau, ku které odpowěděl mistr Jan z Rokycan. Poslům Basilejským bylo od koncilia nařízeno žádati předně ukázání plnomocenstwí poslů českých, tak jakož sami jim plnomocenstwí swé ukázali. Poslowé čeští wšak žádného neměli, a odwoláwali se na nezwyklost toho při wšech swých posawadních poselstwích; pročež upustilo se od toho. První a hlawní wěc, o kterau se potom jednalo, byl spůsob swobodného slyšení, jakého měli Čechowé od koncilia užiti. Každé posawadní jednání o to, na sjezdech we Prešpurce, w Krakowě a posledně teprw před rokem we Chbě zmařilo se tím, že se na Češích žádalo, aby se podrobili rozsudku koncilia, oni wšak nemínili wyjednáwati jinak než na rowni co strana s stranau. Nařízení dané od koncilia poslům jeho ani se nedotýkalo této otázky; i ačkoli w prwním listě psaném do Čech prawilo koncilium, že má býti duch swatý jediným saudcem a prostředníkem, nemínilo tím bezpochyby předce jinak, než wyhraditi rozhodnutí sobě, jakožto sbor, jímž wládne duch swatý. Tudy přišlo k tuhému hádání mezi posly obau stran, které potrwalo kolik dní. Mistři Pražští byli w tom s kněžími Táborů a Sirotků jednomyslní, ač počínali si celkem mírněji, a přímlauwali plnomocníkům sboru k powolnosti, zwláště aby se sic Táboři a Sirotci od poslání do Basilee neodplašili. Delším trwáním sporu znepokojilo se obywatelstwo Chebské, a žehralo na duchowní, zwláště pak na plnomocníky koncilia, že toliko kdyby prý chtěli, mohl by býti pokoj. Takž plnomocníci po mnohých radách, braných s knížaty a jinými osobami, odhodlali se konečně powoliti, a ujednáno jest, aby w příčině čtyr artikulů, o něž se zasazowali Čechowé na předním místě, *„zákon boží, obyčej Kristůw a apoštolů* i církwe prwotní spolu s koncilii a doktory swa-

tými w nich prawě se zakládajícími byl *saudcem* sprawedli- 1432
wým a nestranným w tomto sboru Basilejském". Přitom ustanoweno, aby poslowé, kteří by byli od Čechů wyprawení, měli w koncilii slyšení plné a swobodné před celým sborem, kdy a kolikkrát by ho žádali, aby koncilium mezitím nejednalo o ničem jiném, což by slyšení a dokonání té wěci mohlo býti na překážku; aby k žádosti poslů byli jmenowáni někteří mužowé znamenití a učení, s nimiž by mohli také jednati w saukromých rozprawách; aby se k slyšení wykázalo místo slušné a počestné; aby námítky činěné proti přednesením Čechů byly jim dáwány písemně, když by toho žádali, jakož zas i oni aby předkládali písemně, když by se žádalo na nich; aby jedna i druhá strana směla slušným spůsobem kárati nedostatky, a jakož se Čechowé zasazují o wykořenění hříchů weřejných, aby zwláště také w místě koncilia usilowáno bylo o jich wyplenění.

Jednalo se potom o spůsob zabezpečení poslů českých ku koncilii. Čechowé žádali nejprw podobně, jak se jim bylo swolilo při poslání ke sjezdu do Prešpurka, aby několik knížat a jiných znamenitých osob bylo wydáno osobně w rukojemstwí; což když naprosto jest odepřeno, kladli jiné žádosti těžké. Pohnútkau k tomu byly jim tolikeré bully papežské ano i nálezy koncilií Kostnického a Sienského, kterými se wyslowowala zásada, že sliby dané kacířům neplatí. Proti tomu chtěli míti oprawdowé zabezpečení od knížat a jiných stawů swětských; na pauhém bezpečném listu koncilia ani krále Sigmunda neb jiných osob nebylo jim dosti. Knížatům widělo se splnění žádosti této bezpochyby z rozličných ohledů býti těžké a powážliwé. Opět reptal lid w Chebě, že nyní na knížatech a na swětských lidech záleží, aby byl pokoj. Tu se odhodlal konečně kurfirst Fridrich brandenburský k učinění slibu, který Čechům postačowal, a ku kterému dle jeho příkladu přistaupil hned také Jan wéwoda baworský a dle přání jich obau též obec Chebská, později písemně také wéwoda baworský Wilém. Knížata tito a měšťané Chebští zawázali se totiž předně, doprowoditi poselstwo české branným lidem

1432 swým, dostatečným k jeho ochraně, na celé cestě do Basilee a zpátky, tak aby přijeli pro ně na některé z tří míst, které by sobě Čechowé zwolili, totiž do Domažlic, do Tachowa nebo na Andělskauhoru, a zase do toho téhož místa aby je zpět přiwedli. Čechowé měli dostati bezpečných listů od koncilia a od krále Sigmunda, od obau knížat, Fridricha a Jana, práwě jmenowaných, od Wiléma wéwody baworského, kterého byl Sigmund jmenowal zwláštním ochráncem koncilia na swém místě, a ode wšech knížat, hrabat, měst říšských neb jakýchkoli stawů, jichž krajinami wedla cesta jejich do Basilee. Znění listu koncilia samého umluweno jest přitom jinak, než koncilium předběžně bylo nawrhlo, tak totiž že pojata jsau do něho wšecka ustanowení smlauwy sjezdem tímto Chebským ujednané a zwláště wyřčení, že žádná práwa duchowní, žádné klatby neb bully křižácké, žádné jakékoli nálezy, a zwláště koncilií Konstanského a Sienského, neměla tomuto ubezpečení býti na ujmu. Rowného znění měl býti list králůw. Za tyto pak wšecky průwodní listy, koncilia, krále a druhých knížat a stawů zaručili se Fridrich brandenburský a Jan baworský i obec Chebská, že budau skutečně zdržány. Kdyby od kohokoli w jakémkoli kuse byly porušeny a nestala se náprawa, na které by poslowé čeští dle slušnosti přestali, přiznáwali se obě knížata a město, že by čest a wíru ztratili, a dáwali práwo Čechům a Morawanům, aby sáhli na jakékoli statky jejich mowité neb nemowité. Bezpečné listy koncilia, krále Sigmunda, kurfirsta brandenburského, Jana a Wiléma wéwod baworských a měst Cheba a Basilee měly býti odewzdány w Praze, prwe než by se poslowé čeští wydali na cestu.

Mimo zabezpečení toto wyminěno jest také, aby w žádném místě na cestě ani w Basilei, když by tam Čechowé přišli, nebylo zachowáwáno žádné staweni služeb božích, a jim aby se nepřekáželo ani zbraňowalo slaužiti we příbytcích swých dle swého způsobu. Wyslowili také přání, aby bylo koncilium plnější neboli četnější než posud, i aby tam král Sigmund byl přítomen, a wyhradili si, několik osob wyprawiti do Basilee napřed, aby o stawu koncilia a jiných potřebných wěcech přezwěděly.

Plnomocníkům koncilia bylo nařízeno pokusiti se w Chebě o zjednání obecného příměří s Čechy na celý čas, coby byli w Basilei a na cestě tam i zpátky; a Pražané prokázali prý se dosti nakloněnými k tomu; ale kněz Prokop odporowal, prawě, že příčiny wálek jsau s rozličnými sausedy rozličné, a tudy že nelze pořiditi wšeho jedním spůsobem; wšak že kteří by chtěli zawříti příměří nebo mír sami o sobě, mohau o to jednati se sněmem českým, který brzy bude. Také podáwali poslowé čeští příměří wšechněm, jichž krajinami by šlo poselstwo do Basilee; ale k jednání toho neměli poslowé Basilejští žádného nařízení, a nemínili se toho ujímati jakožto poslowé obecní celého křesťanstwa. Jednání se tím spůsobem skončilo po desíti dnech, tak že dne 18 Kwětna sepsány a spečetěny jsau obapolné umluwy, a poslowé rozžehnali se spolu po wšech těžkostech welmi wlídně a srdečně. Pěkné promluwení na rozlaučenau, které učinil kanowník Magdeburský Jindřich Toke, pohnulo prý k libým slzám mnohé z jedné i z druhé strany. 1432

Poslowé koncilia odebrali se z Cheba wšichni krom děkana Řezenského, jenž se nawrátil přímo k domowu, s kurfirstem Fridrichem na zámek jeho Plassenburk a odtamtud do Normberka, kdež domácí dwa, totiž opat sw. Jiljí a farář sw. Sebalda, zůstali, ostatní tři pak, Jindřich Toke, Jan Nider a Jan Maulbronnský jeli do Basilee učinit zpráwu koncilii. Již na cestě swé wyjednáwali dílem s městy a jinými, kteří měli dáti bezpečné listy, aby to učinili. Dne 2 Čerwna přijalo koncilium zpráwu o pořízení jejich, i ač byli we mnohých kusích musili překročiti swé plnomocenstwí a w prwním okamžení wšelicos mnohým se nelíbilo, schwálilo koncilium umluwy Chebské bez meškání a beze změny; také pak pečowalo hned o wykonání jich. Poslán předewším Jan Maulbronnský ku králi Sigmundowi do Italie, aby od něho wyžádal bezpečný list pro Čechy dle spůsobu w Chebě umluweného; a již dne 4 Čerwna uzawřeny jsau některé wěci w příčině zamezení hříchů a neslušností w sídle sboru dle žádosti Čechů; požádán totiž ochránce sněmu, wéwoda bawórský Wilém, i kon-

1432 šelé Basilejští, aby zakázali newěstkám choditi weřejně po městě, aby se zabránilo hraní w kostky, tance a nošení zbraně rozličné po ulicích.

Král *Sigmund* byl na swé jízdě do Říma již dne 25 Listopadu 1431 korunowán korunau langobardskau w Mediolaně, odkudž cestowaw potom dále, delší čas se zdržel w Piacencii w rozličném wyjednáwání s papežem Eugeniem we příčině koncilia i s jinými wládaři a obcemi wlaskými, přátelskými i nepřátelskými. Teprw w měsíci Kwětnu 1432 hnul odtamtud dále přes Parmu a *Lukku*. We městě posledně řečeném stihl ho Jan Maulbronnský dne 20 Čerwna, když se král práwě již strojil k další cestě odtamtud do Sieny. Král uslyšel od něho s welkau radostí o posawadním prospěchu jednání s Čechy, a dal hned napsati a jemu odewzdati bezpečný list we znění žádaném. Mezitím byl psal Sigmundowi také kněz Prokop z Prahy dne 21 Kwětna po poslu pana Oldřicha z Rosenberka, žádaje na králi předně, aby se dal osobně najíti w koncilii, jak byl někdy slibowal we Prešpurce, zadruhé aby nařídil týmž pánům českým, kteří byli průwodčími do Prešpurka, dáti též průwod poslům českým w Čechách samých i dále do Basilee, totiž panu Půtowi z Častolowic, Zdeslawowi Tluksowi purkrabí Karlšteinskému, Wilémowi Šwihowskému z Risenberka jinak z Měčína a Janowi Štěpanowci z Wrtby. O Oldřichowi Rosenberském již nečinil zmínky. Také tento list došel krále Sigmunda w Lukce, a král odpowěděl Prokopowi zwláštním listem, jejž odewzdal Janowi Maulbronnskému, slibuje učiniti dle žádosti jeho w příčině průwodu; co se wšak týkalo příjezdu ku koncilii, učinil mu austní wzkázání po témž poslu koncilia, že jak medle zwí, že poslowé Čechů přišli do Basilee, i on se tam odebéře jak nejdříwe možná, a kdyby nemohl, že pošle swého plnomocníka k jednání s nimi; když pak zawřena bude jednota jejich s církwí, že ze srdce rád zapomene wšelikau křiwdu sobě učiněnau a nebude jim ničeho wzpomínati ku pomstě.

Wynasnažení koncilia Basilejského, aby za jeho péče o zjednání obecného míru s Čechy nebyly zawírány žádné

zwláštní umluwy o mír od jednotliwých sausedů jejich, nemělo 1432
na dlauho účinku na wšech stranách. Když ještě poslowé čeští a plnomocníci koncilia wyjednáwali mezi sebau w Chebě, wyprawil *wéwoda saský* plnomocníka swého Jindřicha z Maltic do Prahy k jednání o příměří pro zem swau, i staly se s ním po nawrácení poslů z Cheba jisté námluwy, dle kterých mělo příměří zawřeno býti na půl třetího roku pod jistými wýminkami, které měl Maltic oznámiti prwe pánu swému. O wěc důležitější pro Čechy jednalo se již předtím mezi nimi a králem polským. Po smrti welikého knížete litewského Witolda (1430 31 Říj.) strhly se rozepře o nástupnictwí po něm, we kterých nejprwé od šlechty krajin litewsko-ruských powýšen byl ku panstwí bratr krále Wladislawa *Swidrigal*, a stalo se to se swolením a stwrzením králowým. Když wšak pod jistým wrchním panstwím, které příslušelo králi Wladislawowi nad Litwau již za žiwota Witoldowa, nyní chtěla šlechta polská a wyšší duchowenstwo polské šířiti moc swau w zemích litewských a ruských, protiwil se tomu nowý kníže, a mezi Polskem a Litwau přišlo tudy k rozepřím, we kterých Swidrigal bez ohledu na společné dotud nepřátelstwí obau říší s řádem rytířů německých we Prusku wešel s rytíři we spolek proti Polsku. Z toho wznikla při dwoře polském myšlénka, wyhledáwati zase přátelstwí s Čechy, a zjednati sobě pomoc od nich proti rytířům pruským. Již snažné prostředkowání krále Wladislawa roku 1431, kterým hleděl dle wyzwání od papeže Martina pohnauti Čechů k nawrácení se k jednotě církwe, pocházela silně z této pohnútky; nebo wyhledáwati pomoci od kacířů protiwilo se poněkud prawowěrnému smýšlení králowu. Nyní wšak, když se již jednalo s Čechy o jednotu prostředkem koncilia, odpadaly tyto ohledy; a potřeba spolku s Čechy naléhala tím pilněji, když se bylo sice obáwati spolčení jich se Swidrigalem. Neb se hned po nezdaru hádání Krakowského roku 1431 wyjednáwalo o spolčení takowé prostřednictwím knížete *Sigmunda Korybutowiče*, který swým horliwým ujímáním se Čechů byl tehdáž zase upadl w nemilost u strýce swého, krále Wladislawa. Jak Táboři s knězem Prokopem w čele, tak

1432 také nejpřednější páni strany pod obojí, kteří byli s Pražany Staroměstskými za jedno, totiž Diwiš Bořek z Miletínka, Wilém Kostka někdejší podkomoří Sigmunda Korybutowa, Smil Holický ze Šternberka a Pawel ze Sowince na Morawě podáwali Swidrigalowi pomoci swé proti wšem jeho nepřátelům.[5]) Z jakých příčin wyjednáwání o to nedospělo tehdáž ku konci, není nám pro nedostatek zpráw powědomo. Naproti tomu wyjednáwání mezi Čechy a Polskem již kdysi za času sjezdu Chebského nebo hned po skončení jeho dospělo potud, že byl umluwen osobní sjezd mezi králem Wladislawem samým a předními osobami z Čech k jednání o spolek proti rytířům pruským w Olešnici we Slezsku.[6])

Neznámo kterého času nedlauho předtím byl na Morawě dobyt pewný klášter *Hradiště* u Olomauce od některých tamějších pod obojí, kteří jej zlezli pomocí zrady jednoho konwrše. Wéwoda rakauský Albrecht, jakožto pán Morawy, přitáhl z té příčiny opět do země s wojskem, a jal se Hradiště obléhati. Následkem toho uzawřeli wůdcowé stran českých pod obojí, jsauce po nawrácení z Cheba shromážděni w Praze, ještě před koncem měsíce Kwětna, táhnauti s hlawní wojenskau mocí na Morawu proti wéwodowi rakauskému k wybawení Hradiště. Až by odehnali wojsko Albrechtowo, mínili nastaupiti opět tažení do Slezska a tam w ustanoweném čase dostawiti se ke sjezdu s králem polským. Ihned wytáhlo tedy wojsko Táborů a Sirotků i jiných strany pod obojí, nejspíš také Pražanů obau měst, do pole wedením Prokopa a wrchních dwau heitmanů Táborů a Sirotků, Otíka z Lozy a Čapka ze Sán, a přiblížiwše se k Olomauci činili welké škody w okolí.

Toho času zjednán byl pro posádku českau w *Němčím* znamenitý dowoz wšelijakých potřeb, zejména wína, piwa, chleba, perníků, obuwi a šatstwa, prachu, pušek a brnění, kterýž se konal na osmnácti wozích z Čech přes Kladsko. Zwěděwše o tom Wratislawští, kteří leželi w Střelíně, smluwili se s Nis-

[5]) Wiz dopisy Swidrigalowy dne 29 Dubna 1431 w *Časop. českého musea* 1831 III. 281.

[6]) Palackého *Urkd.* 287, 292.

skými, a přepadli dowoz tento dne 6 Červwna na cestě od Kladska, pobrali jej, zjímawše dílem prowazeče, a rozdělili se o kořist; část odwezena ze Střelína do Wratislawě, část do Nisy. Jak o tom přišla zpráwa do ležení Čechů u Olomauce, uzawřeno hned přispěti Němečským ku pomoci. Obojí wojsko, Táborů i Sirotků, dalo se na pochod do Slezska, wšak tak že jízda posláua napřed, pěchota s wozy a puškami následowala dle swé možnosti. Jednalo se o nenadálé překwapení nepřátel. Jezdectwo kwapilo dnem i nocí, tak že urazilo prý 21 mil o jednom krmení, a přirazilo z čista jasna dne 14 Čerwna k *Střelínu*, kdež Wratislawští mezitím byli se sesílili w počtu nowým lidem; přišli s ním i čtyři konšelé z Wratislawě. Jezdci Táborů a Sirotků powolali k sobě posádky české z Otmochowa i z Němčího, udeřili na Slezáky, kteří se jim postawili před městem, wtrhli jim do hradby wozowé, kterau se byli ohradili, a obklíčili je potom we městě. Druhého dne k wečeru (15 Čw.) přitáhlo ostatní wojsko Táborské i Sirotčí. Tu obležení spatřili nemožnost, by odolali, a wzdali se se wším nazejtří dne 16 Čerwna. Šest set mužů se 400 koni upadlo w zajetí, mezi nimi čtyři oni konšelé Wratislawští, panoše jeden jménem Nešpor a také heitman žoldnéřů Wratislawských Hain z Černowa (von Czirna); přitom též hojná kořist, jmenowitě zbraně a odění, dostala se do rukau wítězů. 1432

Po tomto dobytí Střelína odwedli Čechowé zajaté do Welkého Týnce, wesnice u Němčího, kdež je chowali zawřené w kostele a sami sobě odpočíwali do 20 Čerwna. Potom dali se w tažení k Wratislawi, a učinili welké škody w krajině okolní, kdež jmenowitě wypálili dwůr a twrz we Szlązi. Dále obrátili se k *Středě*, zlaupili a spustošili část knížetstwí Lehnického, a odtamtud táhli po Odře až ke *Stínawě*, kdež mínili přejíti po mostě přes řeku. Most byl osazen od knížat Olešnických Konrada Kantnera a Konrada Bílého, bratří biskupa Wratislawského Konrada, kteříž bránili přechodu. Když se tím Čechowé některý den zdrželi, poslali k nim Wratislawští, Swídničtí a Jaworští i také knížata Bernard Opolský a Konrad Bílý práwě zmíněný, chtíce jednati s nimi o wyproštění za-

1432 jatých, a heitmanowé wojsk, Otík z Lozy a Jan Čapek ze Sán dali jim k tomu dne 26 Červwna bezpečný průwod do ležení swého na pět dní. Zrowna wšak když se následkem toho rokowalo, we swátek Petra a Pawla apoštolů (29 Čw.), wynašli sobě Čechowé brod přes Odru něco níže od Stínawy, aniž nepřátelé toho zpozorowali. Ihned wyprawili přes něj jízdu a s ní něco pěchoty, tím spůsobem, že každý jezdec wzal 3, 4 až i 6 pěších na kůň wedlé sebe neb za sebau; někteří také chytili se koňů za ocasy, a pomohli sobě tím spůsobem přes řeku. Nenadále wpadli tudy knížatům do zad, pobili jim něco lidu, zjímali jiné se sto koni jezdeckými, a připrawili ostatní na útěk. Bez překážky další přešlo nyní celé wojsko české s wozy a jinau úprawau přes most na prawau stranu řeky Odry, a jali se páliti a laupiti w krajině až do té doby nedotčené mezi Odrau a hranicí polskau. Již nazejtří, dne 30 Červwna, wypálili starožitný klášter *Lubický* při samé Odře nad Stínawau, potom města neb městečka *Winčík*, *Brusnici* (Prausnitz), *Mělič*. Dne 2 Červwence zdrancowali panenský klášter *Třebnický*. Jeptišky byly utekly s klenoty; co wšak w klášteře zůstalo, pobráno jest wšecko, i zwony s wěží a střecha olowěná; obrazy památné, wěnowané klášteru zakladatelkau, swatau Hedwikau, roztlučeny. Když se odtud blížili přes pohoří lesnaté k *Olešnici*, dali knížata wýše jmenowaní město swé sídelné zapáliti, aby nemohli Čechowé wložiti do něho posádku stálau. Obywatelé utekli se swými wěcmi do Wratislawě, wzdálené jen tři míle cesty. Čechowé wšak přitáhše, uhasili oheň, a zmocnili se wždy ještě welké kořisti; potom wypálili *Bernstat* na cestě k Namyslawi.

Teprw nyní počalo se opět wyjednáwati, awšak nejen o wyproštění zajatých, nýbrž o delší upokojení, ku kterému Čechowé sami pobádali Slezáků, ukazujíce k tomu, žeť již jedná se o mír obecný prostředkem koncilia. Skutečně zawřeno *příměří* na dwě léta, totiž až do sw. Jana křtitele (24 Čw.) roku 1434, k němuž přistaupili netoliko knížata Bernard Opolský na Falkenberce, Konrad Kantner a Konrad Bílý Olešničtí, Ludwík Lubinský a Olawský a wšechna tři knížetstwí bezpo-

středně ku koruně české náležející, Wratislawské, Swídnické 1432
a Jaworské, s městy týchž jmen, jakož i Středau a Namyslawí, nýbrž také biskup Wratislawský Konrad s celým panstwím swým. Slezáci wykaupili příměří toto summau 1600 kop grošů českých, a zawázali se, když by docílen byl obecný mír konciliem, jej zachowáwati; kdyby wšak Čechowé posly do Basilee wyprawili a tam se nedocílilo konce, tehdy aby byl držán sjezd w některém místě blíž pomezí Čech a Slezska, na kterém by se obě země pokusily, samy mezi sebau uhoditi o mír stálý. Od Čechů zawřeli příměří toto často jmenowaní dwa heitmani Otík z Lozy a Čapek ze Sán, a zawázali se wýslowně přidržeti pány a rytíře české sídlící blíž hranic slezských, aby nečinili dále žádných škod we swém sausedstwí, jmenowitě pana Jiřího z Wissmburka, Janka Krušinu z Hostinného (na Abersbachu), Matěje Salawu a bratra jeho Jana na Skalách (čili Katzenšteině), Janka Holce na Náchodě a Mikuláše Trčku z Lípy na Homoli w hrabstwí Kladském. Také posádky české w Němčím, Otmochowě a Krucburku neměly dále činiti žádných škod w zemi. Wyminěno wšak, kdyby Čechowé táhli skrz Slezsko na jiné swé nepřátely, aby to nebylo na ujmu příměří, i aby směli w zemi bráti špíži a píci, zbytečně se nezdržujíce. Dle obyčeje byli jmenowáni oprawci pro případ porušení smlauwy, z každé strany tři, z Čechů zejména pan Smil ze Šternberka, Aleš z Risenburka a z Wřešťowa a Jan Černín z Wysoké. Zdá se, že páni tito účastnili se tažení tohoto osobně. Po zawření smlauwy přešlo wojsko české zpátky přes řeku Odru u Břeha, a nawrátilo se odtud přes Střelín, Frankštein a Kladsko, některá část pak přes Landshut do Čech (před 22 Čwcem.).

Z pamětí toho času nedowídáme se, jaký konec wzalo mezitím na Morawě obležení Hradiště wéwodau rakauským. Zdá se wšak, že se mu předsewzetí toto nezdařilo; ano nemohl ani zabrániti wskočení nějakého oddílu wojska českého, wyprawеného snad ze Slezska zpátkem, do Uher, kdež z nenadání lstí wálečnau dobyto jest od Čechů město *Trnawa*. Některý počet bojowníků českých dostal se do města nepo-

1432 znán, přicházejíce jedni za druhými jako kupci o wýročním trhu, který tam práwě byl. W noci některý den okolo sw. Jana křtitele (24 Čw.) přiblížilo se wojsko české nespozorowáno až ke zdem městským. Tu se sebrali domnělí kupci, wyrazili dwě brány, a wpustili swé do města. W Trnawě zůstala odtud česká posádka.

Brzy po skončení wýprawy slezské přišel čas ustanowený ke sjezdu s králem polským, který dle prwotní umluwy měl býti w Olešnici. Místo toto bylo nejspíš zwoleno pro zwláštní přízeň, we které byl kníže Olešnický Konrad Kantner u krále polského. Příběhy wšak na wýprawě Čechů do Slezska a konečně wypálení a zdrancowání Olešnice učinily držení tam sjezdu nemožné. Protož bylo bezpochyby králem polským samým ustanoweno místo jiné w *Pabianicích*, wenkowském sídle u Sieradze na říčce Dobryňce, wzdáleném jen asi dewět mil od hranic slezských w místech, kdež tehdy Čechowé wálčili. Wůdcowé čeští nejspíš pro nastáwající sjezd tento spěchali zawříti we Slezsku trwalejší pokoj; po zawření pak jeho wyprawili se asi wšichni přednější z wojska a bezpochyby w čele jejich Prokop Holý do Pabianic, co zatím wojsko bez nich se wrátilo do Čech. Král Wladislaw přijel tam z Poznaně, kdež dne 24 Čerwna byl slawil swatbu neteře swé, dcery Semowita knížete mazowského, s Bohuslawem knížetem pomořským. S posly českými byl nejspíš také *Sigmund Korybutowič*. Wložilit se za prostředníky k smíření jeho s králem a nawrácení jeho k milosti. I zde přiwedli k platnosti wyjednáwání swé s konciliem, tak že nebyli wíce powažowáni jako odtržení od církwe, nýbrž konány služby boží za jejich přítomnosti, ano, což jim ani umluwami Chebskými nebylo dopuštěno, směli se jich účastniti. Swolilť k tomu sám arcibiskup Hnězdenský a biskupowé Poznaňský, Wladislawský a Chelmský, tudíž při dwoře králowě přítomní. Také pak sjezd wedl k úplnému srozumění, tak že Čechowé netoliko slíbili králi pomoc wojenskau k tažení proti rytířům pruským, kterého času koli král by toho žádal, nýbrž zawřen *mezi Čechy a Polskem spolek* proti wšem národům a zwláště národu německému, wyjma

toliko králowstwí uherské. Po zawření této smlauwy byli poslowé čeští hojně darowáni od krále a čestně doprowoděni při nawrácení swém přes Krakow. Toliko w Krakowě nařídil biskup Zbyhněw pro jejich příchod stawiti služby boží, nedbaje na welký hněw králůw z toho.[7]) 1432

Po tuhých mrazích a welkých sněhách w zimě toho roku bylo w letě náramně sucho, tak že od sw. Jiří (23 Dub.) nepršelo téměř dwa měsíce než jednau dosti málo, a od sw. Jana křtitele (24 Čw.) nastala wedra takowá, že mřeli i lidé horkem. Dne 28 Čerwna strhlo se wečír w Praze hromobití, a udeřil blesk do kostela *sw. Jiljí*, tak že krow nákladný pod křidlicí chytil od makowice a shořel shůry dolů celý we čtyrech hodinách i se zwony wšemi, welkými i malými. W kostele zabil blesk ženu, která práwě toho dne pohřbíwala manžela utopeného, a popálil také ozdoby okolo monstrancí. O tři neděle později stala se teprw změna w powětří, a počalo pršeti w sobotu před sw. Maří Magdalenau (19 Čwc.) wečír asi při západu slunce; pršelo pak silně celau noc a celé dwa dni potom; z čehož nenadále přišla *powodeň*, již druhá toho roku, ale takowá, jaké nebylo tehdáž paměti, a jaké od té doby žádná pozdější se nerownala do našich dní. Již w pondělí k ránu, dne 21 Čerwence, wzala začátek, a woda wystupowala ten den pořád i w noci potom až do auterého w den sw. Maří Magdaleny (22 Čwce.). Poněwadž byl dešť obecný po celé zemi české, rozwodnily se wšecky řeky a potoky, a tudy z celé polowice země swalila se woda do Wltawy a ku Praze. Bylo zrowna w čas žní a někde senoseče. Woda sebrala tudy wšecko z polí i z luk, strhla chalupy a mlýny s břehů, a nesla wšecko

[7]) Den zawření smlauwy Pabianické není znám; připadá wšak mezi dni 24 Čerwna, we který dle Dlugoše (pag. 606) král Wladislaw byl ještě w Poznani, a 11 Srpna, w který přijel z Welkopolska do Wislice (pag. 607). Není wšak podobno, žeby sjezd w Pabianicích byl mohl býti dříwe než po zawření příměří se Slezáky, kteréž se stalo teprw některý den po spuštění Třebenic (kdež Dlugoš uwodí jmenowitě Prokopa co přítomného u wojska, 2 Čwce.). Na sněmě uherském o sw. Wawřinci (10 Srp.), a to aspoň již před 19 Srpnem, bylo poselstwo polské, které učinilo Uhrům oznámení o spolku s Čechy a o wyjmutí jich z něho. Wiz Palackého *Urkd.* II. 303.

1432 s sebau širokým korytem swým mezi městy Pražskými. Tu se ucpal most kamenný w některých sklepích čili oblaucích swých dříwím, senem, obilím, chalupami celými, tak že woda, nemajíc wolného odtoku, rozlila se tím šíření přes břehy swé po městě. Na Starém městě zaplawila wíc než polowici ulic, tak že tekla praudem přes celý owocný trh, to jest nynější malé náměstí, a zasáhla dolejší polowici welkého rynku, totiž stranu půlnoční, kdež stál tehdáž pranéř, tak že wozili se tam lidé na lodích. We wodě stály kostely sw. Ondřeje (w nynější ulici Betlemské), Betlemská kaple, sw. Jiljí, sw. Mikuláše, sw. Haštala, na Nowém městě celé Poříčí, kdež woda tekla we znamenité wýšce branau Poříčskau. Neywětší hrůza přišla wšak w noci z pondělka na úterek po 21 Červenci. Nárazem tolikerých těžkých wěcí, které hnal praud řeky samé na pilíře a na zacpané sklepy mostu, *protrhnul se most* na tré zbořením pěti pilířů, tak že slawné dílo císaře Karla w krátké chwíli učiněno smutnau zříceninau. Když si tím woda prorazila cestu, trhala w prwní chwíli tím diwočeji wšecko, co stálo na březích. Wšecky mlýny Pražské byly odneseny krom dwau silně pobořených, taktéž lázně, a mnoho domů pobořeno, zwláště na Poříčí, jakož i w Podskalí. Teprw před polednem dne 22 Července počala woda opadáwati, ale trwalo týden, než se wrátila k obyčejné wýšce.

Jako w Praze, zuřily wody wšude jinde w zemi. Celé wesnice a části měst byly strženy. W Berauně jmenowitě učiněno bylo welké spuštění. W Písku walila se woda až přes zábradlí mostu kamenného přes Otawu, jejž silně porauchala a podemlela. W Krumlowě Wltawa pobořila obadwa mosty tamější. A poněwadž woda welká přišla skoro wšude náhle a s mocí neočekáwanau, utopilo se také množstwí lidí, mužů, žen a dětí, a byl pláč a nářek wšude při řekách i potocích jak w zemi české tak také w Míšni a jinde. W Praze následowala potom welká nečistota powětří od mrtwol rozličných, od sklepů a záchodů zatopených. Opadlá pak woda zůstawila zwláště celé pole špitálské za Poříčskau branau pokryté dříwím rozličným, almarami, truhlami, koly a kameny mlýnskými, stře-

chami ano i celými mlýny a chalupami, které wlny odnesly. 1432
Pohledy takowé měli wálečníci čeští, když se wrátili z tažení swého ze Slezska.

Mezi wedením wálek za hranicemi byl wnitř země české od wítězstwí u Domažlic pokoj skoro wšude, poněwadž strana oddaná králi Sigmundowi, když byla zbawena zase pomoci cizinců, nucena byla wyhledáwati příměří,[8]) a ti kteří měli příměří prwé, prodlužowali je tím ochotněji, jakož jmenowitě nejmocnější saused Táborů, pan Oldřich Rosenberský. Jen malé potržky sem tam rušily obecný poklid. Tak měli Sirotci nějakau zwláštní rozepři s panem Zbyňkem Zajícem z *Hasenburka*, pro kterau brzy po wánocích roku 1431 jali se pleniti statky jeho okolo hradu toho jména. Lidé páně Zbyňkowi w počtu asi 40 jezdců přepadli některý zástup Sirotků, a zabili z něho 7 mužů, i zajali asi 25. Brzy wšak byl přijat za rozsudí pan Jan Zajíc na Budyni, dle jehož wýpowědi zajatí jsau zase propuštěni.

Bližších krajin od Prahy dotýkalo se záští mezi posádkau Karlšteinskau a někdejším horliwým staupencem králowým, panem *Fridrichem Kolowratem* Libšteinským, který byl teprw před půl druhým rokem přinucen držeti s Pražany a Tábory. Posádka Karlšteinská měla s Pražany příměří, a příčiny nepřátelstwí mezi ní a Fridrichem Kolowratským musily tudy býti docela saukromé, protože příměří tomuto newadily. Dne 1 Dubna 1432 jel pan Kolowrat na woze do Prahy, prowodín asi 50 jízdnými a několika pěšími. Tu naň wyskočil na cestě lid Karlšteinský, 56 jízdných i asi 60 pěších, někde z údolí Loděnického. Fridrich z Kolowrat, spatřiw přesilu, wsedl na kůň, a ujel sám pátý jednau stranau a čtyři služebníci jeho jinau stranau do blízkých hor; ostatní lidé jeho postawili se k obraně. Když wšak na ně jezdci Karlšteinští učinili prudký útok, obrátili se i oni na útěk, a stiháni jsau

[8]) Král Sigmund prawil dne 30 Září 1431 we Feldkirchu k poslům koncilia Basilejského dle zpráw, které měl tehdá z Čech: (Hussitæ) adeo ex turpi fuga nostri exercitus confortati sunt et animati, ut etiam omnes hactenus fideles in regno sibi cogantur adhærere.

1432 stranau od cesty ku Praze audolím do blízké wsi *Chrustenic*, kdež dwa padli w boji obnoweném a 41 zajato. Karlšteinským dostalo se w kořist 39 koní osedlaných, deset dobrých brnění, 23 samostřílů a pěkný wůz pana Fridricha, potažený čerweným suknem, se čtyrmi koni k němu připřeženými. Asi po 7 nedělích (19 Kw.) pomstil se Fridrich, sebraw zástup wíce než tří set lidu jízdného i pěšího, s nímž wytáhl do pole on i bratr jeho Hanuš Krašowský a bratranec Beneš řečený Swině i pan Jenec z Petrsburka, a wtrhše mimo Karlštein do krajiny mezi Mniškem a Knínem, učinili zájem dobytka welkého i drobného a jiného statku na zboží *Slapském* w šesti wsech někdy kláštera Zbraslawského, které stály pod ochranau Karlšteinských, jmenowitě w Krámích, Nowémdwoře a Ketčicích. Když se lid z wesnic sebral a běžel za nimi, wyskočili na něj jízdní i pěší z lesa ze zálohy, a zabili lidí deset, mnohé těžce zranili, a přes třidcet odwedli na Libštein do zajetí.

Po nawrácení wojsk ze Slezska w měsíci Čerwenci přikročilo se k wětšímu wálečnému předsewzetí proti nepřátelům strany pod obojí w Čechách we wýchodní polowici země. Wojska w poli pracující Táborů i Sirotků oblehla totiž dne 2 Srpna a w prwních dnech potom tři hrady zároweň, které hlawně Sirotkům ještě posud překážely w krajinách, kdež strana jejich panowala, předně *Potštein* na diwoké Orlici pana Půty z Častolowic, za druhé *Pecku* w krajině mezi Dworem a Jičínem, na níž seděl pan Jarek z Pecky, a třetí *Fridštein* za Turnowem pana Beneše Kowaňského. Wšecky tři zámky, stojící na horách nepřístupných, byly, jak se zdá, jen obklíčeny, aby se musily wzdáti pro nedostatek potraw.

Před Fridšteinem leželi často jmenowaní přední heitmanowé obau wojsk, Otík z Lozy a Jan Čapek ze Sán. W ležení jejich dokonáno jest dne 23 Srpna zawření *příměří* se Sigmundem *kurfirstem saským*, o které se bylo jednalo w Praze již asi tři měsíce předtím. Krom kurfirsta samého pojat jest do něho také bratr jeho Fridrich markrabí míšenský se zeměmi jich obau, Sasy, Míšní a Durynskem. Příměří mělo trwati dwě léta a dále až do sw. Martina roku 1434, a wykaupeno

jest od knížat desíti tisíci zlatých, jichž prwní polowici složili potom již dne 8 Září. S české strany wztahowalo se nejen na Tábory a Sirotky, nýbrž na wšecky jejich spojence, tedy na Pražany a celau ostatní stranu pod obojí. Wymíněno přitom, kdyby Čechowé táhli na jiné nepřátely a musili přitom dotknauti se zemí řečených knížat, aby směli wzíti w nich potřebnau špíži a píci, i aby se nepokládalo za porušení smlauwy, kdyby beze lsti a proti wůli wůdců byla přitom některá wes wypálena; naproti tomu aby knížatům bylo wolno účastniti se obecné wýprawy proti Čechům, kterau by nařídil král Římský neb kurfirstowé říše, wšak potom aby Čechowé nebyli powinni zachowáwati příměří dále. K listu na příměří toto byly přiwěšeny pečeti pánů Alše Škopka z Dubé a Mikuláše Zajíce z Hasenburka na Budyni, kteříž oba byli strany pod jednau, nicméně wšak bezpochyby se nacházeli w ležení, a dwau zemanů, Jana Černína a Matěje z Hořešowic. Dodatkem k této smlauwě, učiněným dne 7 Září, wysloweno jest, že se příměří wztahowalo také na město *Most* a hrad *Risenburk* s klášterem Oseckým, ježto drželi markrabí míšenští zástawau, a na základě tom narownáno jest o škody, které sobě učinili Mostští s jedné strany a saused jejich *Jakaubek Bílinský* se strany druhé. Nedlauho po zawření příměří tohoto wzdal se *Fridštein*. Pecka wšak a Potštein déle setrwáwaly w obraně. 1432

Wyjednáwání mezi Čechy a koncilem o wyprawení poselstwa do Basilee protáhlo se mezitím, protože bylo potřeba delšího času, než byly pohotowě wšecky *bezpečné listy*, které měly býti wydány Čechům dle umluwy Chebské. Koncilium samo wydalo bezpečný list we znění umluweném již dne 20 Čerwna, a poslalo jej ku konšelům Chebským, aby od nich byl po zwláštním poslu zaslán do Prahy, s dopisem k Čechům, kterým koncilium jim oznamowalo, že již požádán jest od něho král Sigmund, aby wydal rowněž list bezpečný od sebe. Dne 16 Čerwence nawrátil se potom Jan Maulbronnský od Sigmunda ze Wlach do Basilee, a přinesl list od něho wydaný. Následkem toho ustanowilo koncilium dne 24 Čerwence jeho a Heřmana opata Ebrašského z dioecezí Speyerské za posly swé, kterým

1432 list králůw jest odewzdán a uloženo opatřiti wšecky ostatní bezpečné listy od knížat, pánů a měst říšských, jichž se týkalo, aby byly Čechům odewzdány. Přitom měli také opět jednati s Čechy o zawření obecného příměří na celý čas jednání jejich s koncilem i na tři měsíce déle.

Předešlý dopis koncilia, daný 20 Čerwna, dostal se teprw asi 8 Čerwence do Normberka, a odtamtud přes Cheb do Prahy teprw někdy krátce před welkau powodní o sw. Marketě. Čechowé zwěděli jím konečně, že koncilium schwálilo umluwy Chebské, o čemž se zdwihaly již některé hlasy pochybné. Konšelé Staroměstští odepsali již dne 24 Čerwence Chebským, děkujíce jim za prokázanau ochotu, a oznamujíce, že poselstwo české zajisté bude wypraweno do Basilee, jak medle dojdau bezpečné listy dle umluw; a poněwadž posel Chebský dle přání koncilia měl se zpráwau o swém pořízení w Praze jeti přímo do Basilee, psal po něm také mistr Jan z Rokycan srdečně Niderowi a Tokowi, jakožto známým swým ze sjezdu Chebského, projewuje jim radost swau z posawadního zdaru.

Posel Chebský potkal se na swé cestě do Basilee s nowými dwěma plnomocníky koncilia asi tři míle za Normberkem. Plnomocníci tito, totiž Jan *Maulbronnský* a opat *Ebrašský*, byli již měli rozprawu s kurfirstem Fridrichem brandenburským w jednom dwoře náležejícím kostelu Heilbronnskému, kdež stihli jej ubírajícího se ke sjezdu s některými knížaty w Mergentheimě (9 Srp.). Kurfirst, žádán od nich we příčině slíbeného bezpečného průwodu pro Čechy, proti nadání jich činil některé těžkosti, žádaje na nich dle tehdejšího zwyku za příčinau swého rukojemstwí listů záškodných od koncilia a od krále Sigmunda, o kterých byl sice hned po sjezdě Chebském učinil zmínku, ale tehdáž nic se o tom určitě newyjednalo. Teprw po několika dnech poslal bezpečný list za nimi do Normberka, ale aby tam byl pod schránau a nebyl jim dříwe wydán, pokud by jemu do rukau nebyly odewzdány bezpečné listy wšech oněch knížat a měst říšských i jiných stawů, jejichž krajinami měli poslowé čeští býti doprowodíni do Basilee; což by bylo spůsobilo opozdění aspoň jednoho

měsíce. Když se wšak kurfirst wrátil z Mergentheima, zajel 1432
k němu Jan Maulbronnský na zámek jeho Katelsburk, a shledal jej již při dobré wůli, tak že pustil z mysli swé rozpaky a swolil k wydání listu bez odkladu i dal nařízení úředníkům swým, aby opatřili posly koncilia průwodem na další cestu jich do Cheba. Jan Maulbronnský odebral se potom k wéwodowi Janowi baworskému, tuším do Amberka, kterýž slíbil swůj bezpečný list dáti, nečině ani zmínky o žádném listě záškodném.

Poslowé Basilejští psali mezitím hned po příjezdu swém do Normberka Pražanům a obzwláště Rokycanowi (13 Srp.), oznamujíce, že již měli s sebau bezpečný list krále Sigmunda a že doufali, brzy obdržeti listy kurfirsta brandenburského, wéwod baworských i obcé Chebské, které měly býti položeny w Praze na radnici; přitom pak žádali také o dobrau wůli jejich w příčině obecného příměří. Jan Maulbronnský psal zároweň knězi Prokopowi to, co mu měl wyříditi z Lukky od krále Sigmunda. Pražané Staroměstští odpowěděli jim již dne 22 Srpna, dáwajíce náwěští, že jest položen obecný sněm w Kutnéhoře k neděli po sw. Bartoloměji (30 Srp.); radili proto, aby hleděli do té doby bezpečné listy zaslati, a odkazowali je k sněmu tomuto se žádostí o příměří; Rokycana pak welmi ochotně slibowal zasaditi se osobně na sněmě, aby ku příměří obecnému bylo swoleno. Posel s dopisy těmito potkal Heřmana Ebrašského a Jana Maulbronnského na cestě z Normberka ke Chebu, na kterauž se byli wydali dne 30 Srpna. Neopominuli zachowati se dle rady Pražanů potud, že z Cheba hned wyprawili zase téhož posla do Prahy, již dne 2 Září, s dopisy ku Pražanům i ke sněmu w Hoře, poslali wšak do Prahy toliko bezpečný list krále Sigmunda česky psaný a bezpečný list Chebských s oznámením, že druhé tři, totiž od kurfirsta brandenburského a Jana i Wiléma wéwod baworských, uložili zatím u konšelů Chebských, aby se třeba neztratily na cestě; od krále Sigmunda že mají druhý list latinsky psaný, a list Chebských, kdyby se ztratil, že se dá w Chebě lehko zjednati znowu, ale druhé žeby bylo tíž nahraditi,

1432 a tím žeby se wyprawení poselstwa, o jehož přispíšení snažně žádali, opozdilo.

Sněm w Hoře sešel se bezpochyby w ustanowený čas dne 30 Srpna, a ještě dříw než tam psaní plnomocníků koncilia z Cheba došlo, uzawřeno na něm *schwálení umluw Chebských*, i aby na základě jich bylo poselstwo wypraweno do Basilee; zwoleni k tomu též opět poslowé, a dáno jim dne 5 Září plnomocenstwí k jednání s konciliem. Poslowé, jimž plnomocenstwí toto znělo, byli ze šlechty: Wilém Kostka z Postupic seděním na Hrádku, heitman na Litomyšli (po Jeníkowi z Mečkowa, který se neznámým spůsobem stal před krátkým časem držitelem hradu Waldeka), Beneš z Mokrowaus seděním na Úlibicích a Jiří z Řečice seděním na Klucích; stawu městského: z Pražanů Jan Welwar, z Táborů Matěj Lauda z Chlumčan heitman Písecký, a Laurin z Tábora, ze Sirotků Řehoř z Dwora; z duchowenstwa wšech stran mistr Jan z Rokycan, který krom jmenowání swého od Pražanů obdržel později také zwláštní plnomocenstwí od university Pražské, a mistr Petr Engliš, kněz Prokop, pod názwem jindy neužíwaným duchowního správce wojska Táborského (exercitus Taboritarum in spiritualibus rector), Mikuláš z Pelhřimowa, Oldřich ze Znojma farář Čáslawský a Markold ze Zbraslawic, bakaláři swobodných umění učení Pražského, Martin z Aujezda řečený Lupáč, farář Chrudimský, a Petr řečený Němec ze Žatce bakalář. Požádáni byli také páni Menhart z Hradce, Wácslaw z Krawař čili ze Strážnice na Morawě a Přibík z Klenowého,[9]) kteří z počátku powolání k tomu přijali, potom wšak neznámo z jakých příčin poselstwí se neúčastnili.

Krom uzawření w záležitosti koncilia jednalo se na sněmě nejspíš také o příměřích zawřených se Slezáky a s knížaty

[9]) Rokycana uwodí tyto tři pány mezi zwolenými posly ještě w dopise dne 12 Září k Janowi z Maulbronna (*Monum. concil.* I. 248). W plnomocenstwí wšak daném poslům dne 5 Září jména jejich nepřicházejí. Zdá se dle toho, že prwotně jména w plnomocenstwí stála, ale byla teprw následkem jejich odepření wypuštěna. Známeť plnomocenstwí toto jen we znění, w kterém bylo ukázáno koncilii Basilejskému dne 16 Ledna 1433.

míšenskými, kteráž nepochybně teprw sněmem dosáhla stwrzení 1432
we jménu celé země. Také pak téhož času, snad na sněmě samém, bylo zawřeno *příměří s dolní Lužicí*, tak že zůstáwala jen ještě horní Lužice a dwa nebo tři z knížat slezských we stawu wálky, mezi těmi jmenowitě Ludwík kníže Lehnický a Břežský. W horní Lužici odporowalo smlauwě s Čechy nejwíce město *Zhořelec*, jemuž proto kněz Prokop Holý w Kutnéhoře za času sněmu wyhrožowal zkázau w rozprawě s kýmsi. Zhořeleckým dal o tom důwěrné náwěští foit Šestiměstský Albrecht z Koldic, který byl zároweň heitmanem knížetstwí Swídnického a Jaworského, napomínaje jich příslowím, že kde nelze přelézti, dobře jest podlézti, wšak i potom darmo. Také spolek umluwený s králem polským byl schwálen na sněmě w Hoře, a wydán jest dne 8 Září ze sněmu samého dopis k welikému *mistru řádu německého* od wrchních heitmanů Jana Čapka ze Sán a Otíka z Lozy we jménu wší obce králowstwí českého i markrabstwí morawského, jímž wytýkány jsau jemu a jeho řádu pomoci, kterých poskytowal na záhubu Čechů we wálkách předešlých a opowídáno nepřátelstwí we spolku s králem polským, když by jemu w čas neučinili zadost za škody.

W příčině koncilia uzawřel sněm Kutnohorský také, před wyprawením hlawního poselstwa do Basilee poslati tam jisté *posly předběžné* ku přezwědění o wlastním stawu koncilia, k ubezpečení se auplnému o umluwách Chebských a bezpečných průwodech a se žádostí, aby se koncilium přičinilo o příchod osobní krále Sigmunda do Basilee a o příchod Řeků. K žádosti wšak koncilia, aby zawřeno bylo obecné příměří, nepřiwolil sněm. Ačkoliw se přimlauwal za to Rokycana wšemožně, přewládaly nepochybně wážné důwody wojenské. Heitmanowé polních wojsk bezpochyby nechtěli rozuměti, proč by mělo dáno býti příměří zdarma těm, kteří zůstáwali s nimi w zatwrzelém nepřátelstwí, jakož Zhořeleckým nebo Albrechtowi wéwodowi rakauskému, když Míšňané, Slezáci, Lužičané je sobě wykaupili. Uzawřeno wšak, krom těchto zachowáwati příměří se wšemi knížaty, městy a jinými stawy říše německé, od nichž měli Čechowé míti bezpečné listy na cestu do Ba-

1432 silee. Wedlé toho nespokojil se sněm nebo aspoň poslowé od něho zwolení s pauhým zasláním bezpečných listů krále Sigmunda a Chebských dle posledního dopisu plnomocníků koncilia z Cheba, nýbrž zůstáwali na tom, že poslowé prwé nepojedau, pokud nebudau wšecky ony listy položeny w Praze, o kterých bylo tak ustanoweno Chebskau umluwau. Pražané oznámili o tom Chebským i také poslům koncilia u nich meškajícím dopisy dne 12 Září, kterými žádali zároweň o bezpečný průwod pro posly předběžné do Cheba.

Také záští mezi posádkau Karlšteinskau a pány z Kolowrat zdá se že bylo předmětem jednání sněmu tohoto. Jsauť ze společného usnešení Pražanů, Táborů a Sirotků (jak za to máme, práwě na společném tomto sněmě jejich) wydáni rozsudí, dle jichž wýroku nedlauho potom, dne 25 Září, propuštěni jsau obapolní zajatí. Pan Fridrich Libšteinský z Kolowrat byl wšak mezitím zemřel dne 16 Čerwence.

Newíme, zdali krátce před sněmem Horským čili hned po skončení jeho bylo rokowáno s knížaty, městy a stawy slezskými na zwláštním *sjezdě w Litomyšli*, kamž poslali nejspíš plnomocníky swé, a dodatkem ke smlauwě předešlé o příměří smluweno jest s nimi wyplacení Němčího, Otmochowa a Krucburka, tak aby se odtamtud posádky české dokonce odstěhowaly.

Slezáci měli za to dáti 10.000 kop českých, 3000 o sw. Michale toho roku, 3000 o sw. Jiří, a ostatní 4000 o wánocích roku 1433. Prwní lhůtu měli složiti w Otmochowě do rukau tamějšího heitmana Táborského Jana Pardusa, druhé dwě w Jaroměři, a hned po splacení prwní lhůty měly jim wšecky tři hrady býti postaupeny. List na tuto smlauwu byl wydán od biskupa Konrada Wratislawského a ode wšech druhých účastníků smlauwy o příměří we Wratislawi dne 13 Září, a zněl Otíkowi z Lozy, „obecnému heitmanu“ Táborskému, Wilémowi Kostkowi z Postupic, heitmanu w Litomyšli, Jiříkowi (Kroměšínowi) z Březowic, heitmanu na Richmburce, Janowi Šárowcowi, heitmanu na Landsberce, Janowi Morawowi z Lideřowic, Matějowi z Nowéwsi a jiným starším wojska Táborského. Tito nej-

spíš byli plnomocníky Táborů a Sirotků na roce Litomyšlském. 1432
Smlauwa tato wšak newešla we skutek. Čechům nechtělo se w ní státi, snad po lepším rozmyšlení sobě prospěchu, kterého jim osazení tří hradů slezských poskytowalo pro zamýšlené tažení proti rytířům pruským, a nejspíš odepřeli wykonání jí dříw ještě, než přišla prwní lhůta splátky o swatém Michale.

Za posly předběžné ku koncilii byli ustanoweni písař Staroměstský *Mikuláš z Humpolce* jakožto důwěrník Pražanů a jejich strany, a saused Žatecký Jan jakožto důwěrník Táborů. Obdrževše wěřicí list od Pražanů dne 17 Září, přijeli některý den potom do Cheba pod průwodem branných lidí kurfirsta brandenburského a Chebských i Loketských. Dle uzawření sněmu Kutnohorského umluwili předně *příměří s Chebskými*; potom pak přijali od plnomocníků koncilia, kteří je tam očekáwali, bezpečné listy dotud nezaslané do Prahy, a uložili si je u raddy Chebské, aby je na cestě zpátečné wzali s sebau. Obadwa plnomocníci, Heřman opat Ebrašský i Jan z Maulbronna jeli z Cheba dále s nimi pod průwodem Chebských a kurfirsta brandenburského. W Normberce opat Ebrašský hostil oba Čechy we swém tamějším domě, a častowal je také po celé cestě na swé útraty. Dne 29 Září přijeli z Normberka ke kurfirstowi Fridrichowi na zámek jeho Katelsburk, a dali si od něho doswědčiti prawost pečeti na jeho listě bezpečném. Tak učinili dle úlohy swé wšude, odkud bezpečné listy měly býti wydány. W Biberachu tázal se kdosi Jana Žateckého, odkud by byl, a když řekl, že ze Žatce, dowolil si říci: Tam jsau proklatí kacíři a zlí lidé. Hned wšak jej konšelé toho města wzali w přísnau kázeň, a jen přímluwau obau poslů českých wybawen jest zase z wězení.

Po příchodu do Basilee, kdež je opět Heřman opat chowal we swé hospodě, měli poslowé dne 10 Října slyšení w plném shromáždění koncilia. Písař Mikuláš Humpolec ukázal wěřicí list, a učinil předně oznámení, že přijde poselstwo české ku koncilii dle umluwy Chebské, potom pak přednesl žádosti, aby koncilium doswědčilo prawost pečeti na swém bezpečném listě, poněwadž by jí Čechowé neznali, i aby

1432 schwálilo wýslowně wšecko, co bylo w Chebě umluweno, aby se wynasnažilo o příchod krále Sigmunda do Basilee, když by tu poslowé čeští byli, poněwadž by se prostřednictwím jeho usnadnilo dorozumění, i aby zjednalo pozwání církwe řecké k účastenstwí we sboru. Ke wšemu dána jest po krátkém potaze odpowěd koncilia austně od legata, kardinala Juliana, a potom wydány poslům dwa listy dne 12 Října, jeden, jímž koncilium doswědčilo prawost pečeti a schwálení umluw Chebských, druhý, jímž slibowalo wšecku swau pilnost o to, aby král Sigmund i aby Řekowé přijeli do Basilee, žádalo wšak Čechů snažně, aby swého příchodu neodkládali, kdyby buď král byl déle zdržen překážkami swými w Italii, nebo kdyby se wyjednáwání s Řeky dlauho protáhlo, jakž by se bylo obáwati. Již dne 14 Října odjeli poslowé čeští s tímto pořízením do Basilee, prowázeni jsauce opět Heřmanem opatem Ebraššským až do Normberka. Jan Maulbronnský zajel sobě na krátké pobytí do kláštera swého w Maulbronně, odkudž po šesti dnech odjel rowněž do Normberka za saudruhem swého plnomocenstwí.

W Čechách strojilo se mezitím, bezpochyby dle společného usnešení na sněmě Kutnohorském, nowé wálečné tažení proti wéwodowi rakauskému. Již na začátku měsíce Října byl k tomu sbírán lid w Praze i jinde w zemi; a wéwoda Albrecht, wěda o tom, rowněž sbíral wojsko nejen z Rakaus nýbrž i z Uher ke swé obraně. Wedlé toho leželi Táboři a Sirotci posud před Potšteinem a před Peckau; k tomu pak předsewzato w jiné straně obležení hradu *Lopaty* pana Habarta z Hrádku za Plzencem nedaleko Plzně a Rokycan. Původem předsewzetí toho byl Přibík z Klenowého, heitman na Stříbře; jehož lidem dály se welké škody od četných jezdců Habartowých. Dne 27 Října přilehlo wojsko ke hradu wedením Přibíkowým, s nímž wytáhli k tomu do pole Jan Zmrzlík z Orlíka, Swojše ze Zahrádky, někdejší heitman Pražanů, nyní heitman Táborský na Wilšteině a Rokycanech, Jan Řitka heitman Domažlický s branným lidem města tohoto, lidé pana Menharta z Hradce a Tachowští, Sušičtí i Klatowští.

Wýprawa proti wéwodowi rakauskému, o níž máme zprávy welmi nedostatečné, započala se nejspíše již w měsíci Říjnu, a protáhla se až do konce Prosince. Čechowé wtrhli nejprw do Morawy a potom do *Rakaus* až k Dunaji pod městem Greinem, kdež od nich spustošen jest zwláště klášter *Waldhauský*. Wůdci wojska rakauského, Leopold Krajíř a Jiří z Puchheima, swedli s Čechy wětší boj teprw krátce před wánoci nedaleko Znojma, bezpochyby když se již nacházeli na zpátečném tažení, w počtu asi 2000 mužů. Boj byl tuhý, tak že se čítalo z každé strany asi 500 zabitých, wíce prý Čechů než Rakušanů. Dle jiného počtu měli Čechowé asi 400 zabitých a 200 těžce raněných.[10]) Nicméně odňali nepřátelům wíc než dwě stě koní jezdeckých a 11 haufnic; w noci pak odtáhli. Rakušané stihali je druhý den až do wečera, ale nemohli prý jich nikde nalézti. Mezitím přijelo do Čech slawné *poselstwo* od krále *polského* asi o třidceti koních. Krátce před sw. Šimonem a Judau (28 Říj.) bylo uwítáno w Litomyšli od kněze Prokopa, který se wýprawy do Rakaus neúčastnil, a od Wiléma Kostky, heitmana tamějšího, i doprowodíno potom až do Prahy. Účelem tohoto poslání bylo nejspíš určitější smluwení se o spůsob pomoci wojenské, kterau Čechowé byli slíbili proti rytířům německým. Král polský měl s rytíři příměří až do sw. Jana křtitele roku příštího. Brzy po umluwách wzatých s Čechy w Pabianicích stala se wšak náhlá změna w poměrech mezi Polskem a Litwau, když dne 31 Srpna roku 1432 Swidrigal nenadále přepaden byl w Osmianech, tehdejším sídle swém, od *Sigmunda* Kejstutowiče, jinak *Starodubského*, bratra zemřelého welkého knížete Witolda, kterýž spiknuw se proti němu se šlechtau litewskau, zbawil jej panstwí w Litwě. Swidrigal, ušed sotwa zajetí, odebral se do ruských krajin panstwí litewského, kdež šlechta zůstala jemu wěrna, a začal odtamtud brzy wálčiti se Sigmundem. Sigmund Starodubský hleděl se proti němu upewniti pomocí polskau, a zawřel konečně s králem Wladislawem smlauwu, dle které dne 15 Října přijal Litwu od něho co panstwí 1432

[10]) *Monum. concil.* I. 292.

1432 stojící pod polskau ochranau. Král Wladislaw mohl tím spíše doufati w dosažení wítězstwí nad rytíři pomocí Čechů, a uzawřel proto po projití příměří s nimi začíti wálku.

18.
Jednání s konciliem Basilejským až do prwních náwrhů kompaktat w Praze.

Když poselstwo polské nepochybně ještě meškalo w Praze, nawrátili se předběžní dwa poslowé čeští z Basilee, asi w prwních dnech měsíce Listopadu. Poněwadž nyní wšechno, co k jízdě *poselstwa českého ku koncilii* náleželo, bylo připraweno, usnesli se poslowé wšichni, býti w den sw. Mikuláše (6 Pros.) w Domažlicích, aby se odtamtud dali na další cestu. Již dne 5 Listopadu psali o tom purkmistr a konšelé Starého města Pražského Chebským, žádajíce, aby jak oni tak knížata Fridrich brandenburský a Jan baworský byli k tomu dni pohotowě blíž hranic českých w Kaubě, aby je odtamtud dle umluw s branným lidem swým doprowodili k Basilei.

Při dosti welkém počtu osob ku poselstwu náležejících, které se musily sjížděti z rozličných stran, stalo se snadno, že se odjezd předce ještě opozdil, tak sice, že poslowé nebyli dne 6 Prosince w Domažlicích, nýbrž wyjeli toho dne teprwa z Prahy. Z rozkazu krále Sigmunda slaužil jim bezpečným průwodem hned na cestě od Prahy Zdeslaw Tluksa z Buřenic, purkrabí Karlšteinský, jeda osobně s nimi. Kurfirst brandenburský a wéwoda baworský Jan čekali jich dle umluwy w Kaubě, a s nimi také Konrad biskup Řezenský a Konrad děkan Eichstetský, co zwláštní zřízenci koncilia k tomu ustanowení. Od nich ode wšech doprowoděni jsau předně do *Normberka*, kamž dojeli dne 21 Prosince. Odtamtud wyjel něco napřed Jan Maulbronnský, aby oznámil příchod poselstwa tak dlauho taužebně očekáwaný w Basilei o některý den dříwe. Poslowé w Normberce jeden den odpočali; když pak wyjeli dne 23 Prosince, přidali Normberští k průwodu jejich jednoho z konšelů s několika služebníky na koních, aby jeli

s nimi až do Ulma. Totéž činila nepochybně jiná města na další cestě od jednoho k druhému. Z Normberka do Ulma doprowodil Čechy Albrecht syn kurfirsta brandenburského, a z Ulma jel s nimi dále co hlawní průwodce Wilém wéwoda baworský, ochránce koncilia. 1432

Ačkoliw bylo wlastních poslů, opatřených plnomocenstwím, toliko patnáct, wšak s osobami jinými, ježto wyjely s nimi co průwodci, a s rozličným služebnictwem k nim přidaným jelo poselstwo asi w padesáti koních a s některým počtem wozů s rozličnými potřebami. Na pokrowích wozů a na korauhwích nesených nad pocestným zástupem spatřowal se namalowán buď kalich s hostií, buď nápis: Prawda wše přemáhá; což poněkud horšilo lidi to widaucí.

Když se blížil den příchodu Čechů do Basilee, pečowalo koncilium o náležité ohlášení wšeho, jak se bylo chowati k nim dle umluw Chebských; požádalo dle staršího usnešení swého konšelů Basilejských, aby nedali newěstkám tak weřejně běhati po městě a zamezili hraní w kostky, prowozowání tanců a jiné wše, co by mohlo býti ku pohoršení Čechům, kteří prý se honosí tak nepřewýšeným náboženstwím; nařídilo pak také (2 Led. 1433), aby poselstwu českému, až bude přicházeti, wyšlo wstříc wíce osob znamenitých z praelatů i swětských ku přiwítání. Když se proslechlo o korauhwích s kalichy a nápisy, uznal kardinal Julian za dobré, poslati Jana Maulbronnského Čechům naproti, aby hleděl wyžádati na nich, by korauhwí těch nenesli při swém wjezdu do města, aby z toho nebylo nějaké pohoršení. Poslowé čeští wšak, znamenawše to sami, již od Normberka korauhew hlawní složili, a u města *Schaffhausen*, osm mil před Basileí, oddělili se od swých wozů, zanechawše jich tu i s korauhwemi, a zwolili sobě wykonati ostatní cestu na lodi po Rýně. Tudy minul se s nimi Jan Maulbronnský, a Čechowé přijeli k *Basilei* neočekáwaní w neděli dne 4 Ledna 1433 odpoledne o nešporách, asi po dwau hodinách. Osoby ustanowené k jich uwítání nebyly tu chwíli pohotowě; ale jak se uslyšelo, že přijíždějí na lodi, bylo hned celé město wzhůru, a dříw než z lodi 1433

1433 wystaupili, přiběhlo množstwí lidu, dychtiwého je widěti, také pak konšelé Basilejští, kteří je hned uctiwě prowázeli do města. Kudy šli, byly ulice naplněny lidmi, a ženy, díwky, pacholata díwaly se ze wšech oken i se střech domů na ty lidi diwného národu, o kterých prwe slýchali se strachem, ukazowali si hrozné twáře a diwoké oči; zwláště wšak wyhledáwali Prokopa, onoho wůdce strašliwého, jenž tolik wojsk porazil, tolik pobořil měst, tolik prý tisíc lidí pobil.

Konšelé Basilejští uwedli posly české prozatím do čtyr hospod weřejných, do kterých oni rozdělili se hlawně dle zwláštních stran náboženských, ku kterým náleželi. Předseda koncilia, kardinal Julian, poslal k nim hned dwa zřízence, auditora Jana Palomara a mistra Jana Dubrownického, aby je uwítali na jeho místě, s wyřízením, žeby rád byl widěl, aby byli přijeli jezdecky, by mohli býti uwítáni slawněji. Druhého dne ráno (5 Led.) přišlo četné poselstwo od koncilia samého ku přiwítání Čechů, kteříž se k tomu shromáždili wšichni w jedné ze čtyr hospod swých. Byli to weskrz praelati wšelikých stupňů důstojenstwí, w čele jejich francauzský arcibiskup Lyonský, jehož řeč byla welice laskawá. Po nich hned dostawili se konšelé Basilejští, kteříž potom poslali wíno a ryby k obědu. Také kardinal Julian ctil posly hned prwní dni wínem, zwěřinau, rybami, a skoro každodenně dáwal je nawštěwowati od sebe. W auterý, jakožto o třech králích (6 Ledna), užili Čechowé hned ponejprw swého práwa ku konání služeb božích we swých příbytcích, kněží Pražští dle obyčejného řádu mše swaté, Prokop Holý se swými dle obyčeje Táborského, bez rauch mešných, bez obřadů a při pauhém stole, na němž prostřen byl ubrus. Mnoho obywatelů Basilejských přišlo se díwat ze zwědawosti. Přitom bylo w jedné ze čtyr hospod kázání jazykem německým; což se některým z koncilia zdálo býti proti umluwám.

Nazejtří, dne 7 Ledna, přestěhowali se Čechowé z hospod do čtyr domů, které sobě najali. W jednom domě ubytowali se dwa nejpřednější z poselstwa s čeledí swau, Wilém Kostka a kněz Prokop; w ostatních třech rozdělili se druzí poslowé

opět dle stran náboženských, Pražanů, Táborů a Sirotků. 1433
W jednom domě přebýwali totiž Pražané: Jan Welwar, mistr Jan z Rokycan, kněz Martin z Chrudimě, a s nimi Beneš z Mokrowaus; we druhém Táboři: swětští Matiáš Chlumčanský a Laurin a kněží Mikuláš z Pelhřimowa a Markolt; w třetím Sirotci: Jíra z Řečice, Řehoř ze Dwora, Oldřich ze Znojma, Petr Němec ze Žatce, a s nimi také mistr Petr Engliš, který se následkem swé pře s Janem Příbramem wždy wíce oddělowal od ostatních mistrů učení Pražského. Mnich Jan Maulbronnský, který se byl s Čechy dosti důwěrně seznámil za předešlých swých poselstwí, byl k žádosti jejich ustanowen od koncilia k stálému s nimi obcowání, aby jim byl k ruce w rozličných potřebách; i wyjednali si s ním, aby každodenně s nimi obědowal, po pořádku pokaždé w jednom ze čtyr bydel.

We čtwrtek, dne 8 Ledna, odebralo se osm osob z poselstwa českého, čtyři swětští a čtyři duchowní, ku kardinalu Julianowi, aby jej pozdrawili a se jemu poděkowali za laskawé přijetí; hned pak také mluwili s ním o čase a místě představení sebe w koncilii. Kardinal nawrhnul jim den zejtřejší, což wšak potom změněno pro nahodilé překážky, a ustanoweno k tomu sezení o jeden den později, w sobotu dne 10 Ledna. Za místo ustanowen kostel Dominikanů Basilejských, w němž koncilium obyčejně zasedalo. Čechům se zdál býti nedost welký; nicméně wšak zůstalo přitom. Kardinal při té příležitosti zmínil se o německém kázání Čechů, a žádal, aby ho napotom zanechali. Poslowé wšak prawili, že mají také německau čeládku, pro kterauž jest jim německého kázání potřeba; domácích Basilejských že oni k swým službám božím nezwau, ale také nemíní odháněti, nejsauce k tomu zawázáni. Kardinal uznal, že owšem nejednali tím proti umluwám Chebským, a nechal jim toho na wůli; požádal pak konšelů Basilejských, aby obywatelům města nawštěwowání služeb božích u Čechů zbraňowali. To se stáwalo potom jen welmi nedostatečně; shledalo prý se wšak brzy, že co se přísně nezakazowalo, lidem zewšednělo, a přicházení domácích ke službám božím českým býwalo wždy řídčejší. Kněží čeští žádali hned

35*

1433 první dni, aby směli přicházeti ku kázáním zwláštním, která se držela k členům koncilia; což jen z počátku jim odepřeno, pokud nebyli koncilii představeni; potom wšak se jim dowolowalo bez překážky, ač tak, že přicházeli do kostela pokaždé teprw po ewangelii, a hned po kázání, které následowalo, zase odcházeli. Neb účastnění se jich we wlastních službách božích nebylo smluwau Chebskau wymíněno.

W sobotu dne 10 Ledna uwedeno jest poselstwo české dle umluwy ponejprw do *obecného shromáždění koncilia* w počtu 30 osob, to jest nepochybně patnácti poslů a patnácti jiných z jejich průwodu. Ačkoli spor mezi konciliem a papežem Eugeniem IV dokonce nebyl posud ukončen, předce již byl počet přítomných w Basilei dosti znamenitý, na čemž Čechům welice záleželo. Krom legata Juliana byli již tři jiní kardinalowé w koncilii, kteří se k němu odebrali proti wůli papeže. Praelatů infulowaných počítalo se w Basilei již 49, a wšech členů koncilia i swětských osob ku koncilii wyprawených čítalo se na 800. Krom Sigmunda jakožto krále Římského bylo již sedm jiných králů, kteří se přihlásili ku koncilii a dílem již wyprawili k němu posly swé, králowé totiž francauzský, anglický, skotský, kastilský, arragonský, portugalský a cyperský. Legat Julian, jenž se pro rozkazy papežowy proti koncilii některý čas zdržowal předsedání, byl již zase nastaupil na swé místo, a místo krále Římského zaujímal w sezeních Wilém wéwoda baworský.

Poslům českým bylo po uwedení jich wykázáno místo na dwau lawicích postawených obzwlášť prostřed síně proti stolicím kardinalů. První chopil se slowa legat *Julian*, a držel řeč, která trwala skoro tři hodiny, důkladnau a líbeznau, w nížto wšak wysoce wynášel důstojnost a moc církwe, wykládal neomylnost koncilií jakožto wždy řízených duchem swatým a schwalowal uposlechnutí jich jakožto nejbezpečnější cestu k nalezení prawdy křesťanské. Mnozí we shromáždění byli pohnuti k slzám wýmluwnými a dojímawými slowy jeho, a také prý někteří z Čechů, ač nebyli s obsahem weskrze srozuměni. Potom powstal mistr *Jan z Rokycan* ku promlu-

wení we jménu celého poselstwa českého. Želel křiwdy, která 1433
se dála Čechům po tak dlauhá léta, ježto tupeni byli co kacíři; wypisowal staw církwe prwotní a škodliwé uchýlení se od něho w časích přítomných; děkowal koncilii za wšecku péči prokázanau Čechům we příčině smíření, a žádal konečně, aby jim propůjčilo weřejné slyšění na základě umluw Chebských. Kardinal Julian pominul wšeho jiného mlčením, a odpowěděl toliko k žádosti této, že jest koncilium ochotno každau chwíli je slyšeti, a že záleží na jejich přání, kterého dne měl by učiněn býti začátek. Dle požádání Čechů ustanowen k tomu tedy pátek dne 16 Ledna. Legat oznámil potom, že koncilium nařídilo jisté posty, almužny a modlitby za šťastný zdar tohoto jednání, wybízeje poslů, aby podobné opatření w Čechách spůsobili; poslowé wšak oznámili mu, že to wše již před odjezdem jich jest nařízeno.

Hlawním předmětem slyšení měly býti *čtyry artikule Pražské.* Koncilium z té příčiny bylo již na začátku měsíce Října předešlého roku zwolilo čtyry učené členy swé, kteří se měli připrawiti na hádání o ně s Čechy, každý o jeden. Mistr Jan Dubrownický, řádu kazatelského, wzal na sebe artikul o přijímání pod obojí, který se pokládal za nejtěžší; druhému, o trestání hříchů smrtelných, měl odporowati francauzský mistr Jiljí Carleriůw, děkan Cambrayský, třetímu o swobodném kázání mistr Jindřich Kalteisen, rowněž řádu kazatelského, rodilý z Koblence a inquisitor w Mohuči, čtwrtému o swětském panowání duchowních auditor Jan Palomar arcipryšt Barcelonský. Pro cwik drželi čtyři tito zřízenci již prwé, než přijelo poselstwo české, častá hádání o swých předmětech s jinými doktory w koncilii. Také s české strany byly již napřed ustanoweny osoby k hájení jednotliwých artikulů. Stalo se to na posledním sněmě w Kutnéhoře, kdež jak se zdá, bylo Pražanům, pánům strany pod obojí, Táborům a Sirotkům zůstaweno zwoliti po jednom zřízenci.[11]) Pražané a páni zwolili

[11]) Na čtwero těchto stran dělilo se prwotně i poselstwo české, jak se o tom wyslowuje dopis Normberských ku králi Sigmundowi dne 29 Pros. 1432 (Palackého *Urkd.* II. 333): „in vier parteyen, nemlich eine von

1433 wšak obojí mistra Jana z Rokycan, tak že mu mělo připadnauti hájení dwau artikulů, prwního o přijímání pod obojí spůsobau a třetího o swobodném kázání; od Táborů byl ustanowen wolený biskup jejich Mikuláš z Pelhřimowa k hájení druhého kusu o trestání hříchů, od Sirotků mistr Engliš ke čtwrtému artikuli o swětském panowání duchowních. W Basilei stal se wšak o to spor mezi posly, když se některým z nich, jak se zdá, widělo býti slušněji, aby tak jako od koncilia pro každý artikul byl ustanowen jiný hajitel. Zasazowali se o to hlawně kněz Prokop a Petr Engliš. Dne 13 Ledna usnesli se duchowní mezi sebau jednohlasně, aby hájení třetího artikule bylo odewzdáno Oldřichowi Znojemskému. Proti tomu stawěl se teprw odpoledne téhož dne Rokycana, nepochybně z náwodu pana Beneše z Mokrowaus, který w tom spatřowal urážku pro staw panský, že mělo zwolení jeho býti zwrženo. Prozatím se wěc odložila.

W pátek ráno dne 16 Ledna přišli pro Čechy konšelé Basilejští a s nimi opat Ebrašský, děkan Řezenský a Jan z Maulbronna, aby je doprowodili k ustanowenému *prwnímu slyšení* we shromáždění koncilia w kostele u Dominikanů, kteréž mělo potud býti weřejné, že bylo wolno wstaupení do kostela wšem mužům literně wzdělaným čili každému umějícímu latinsky. Prwní promluwení učinil od Čechů Matiáš Lauda z Chlumčan, kterýž předně dotekl toho, kterak Čechowé dlauho marně wyhledáwali weřejného slyšení, jednajíce o ně s králem Sigmundem a jinými králi a knížaty, děkowal opět koncilii za zjednání jeho, potom pak přečetl umluwy Chebské, a tázal se, zdali jest to prawé znění jejich; což legat powšechně stwrdil z paměti, poněwadž list koncilia nebyl při ruce. Potom čteno jest weřejně plnomocenstwí dané poslům od sněmu i také, které bylo Rokycanowi dáno od university Pražské. Konečně pak počal *Jan z Rokycan* hájiti prwní artikul o přijímání pod obojí spůsobau. Řeč jeho, we které dokazowal předně užitečnost podáwání swátosti pod spůsobau chleba i wína, potom

den von Prag, die ander von der ritterschaft und edeln, die dritte von den Thaboreiten, die vierd von den Waisen“.

že jest dle okolností nutné a z přikázání Kristowa, konečně 1433
že bylo obyčejné w církwi prwotní, zaujala krom sezení tohoto ještě dwě následující, dne 17 a 19 Ledna, a činila dojem dobrý swau slušností a wážností.[12]) Po skončení řeči Rokycanowy doložil několik slow Prokop Holý, přimlauwaje koncilii, aby poznanau prawdu o swátosti pod obojí schwálilo, uwáděje i sám některé důwody, které wšak nejen členům koncilia, nýbrž i prý druhým Čechům widěly se býti lehkowážné. Kardinal Julian nawrhnul, aby po skončení řeči o prwním tom artikuli byli hned slyšáni hajitelé ostatních tří, a potom w témž pořádku aby o nich promluwili řečníci koncilia; což ode wšech přijato.

Dne 20 Ledna počal tedy kněz *Mikuláš z Pelhřimowa* wykládati druhý artikul o trestání smrtelných hříchů a wymýtění neprawostí we stawu swětském i duchowním, skončil pak dne 21 Ledna. Řeč jeho byla w některých kusích popudliwá. Když líčil panující swatokupectwí a potlačowání slowa božího, chwálil Husa jakožto muže žiwota ctnostného, swatého, a káral ukrutné upálení jeho a mistra Jeronyma w Konstancii, byl we sboru welký nepokoj; jedni prý se ušklebowali, jiní skřípali zuby; legat se sepiatýma rukama k nebi hleděl; když pak se Mikuláš Pelhřimowský dowoláwal swobody mluwení, která byla slíbena, řekl: udělejte jen někdy malau přestáwku, coby si mohli odplwnauti; plnau máte míti swobodu. Když se odpoledne sešli Čechowé w příbytku Prokopowě, Rokycana domlauwal proto knězi Mikulášowi, že neměl tak příkře mluwiti proti praelatům.

W též schůzi u Prokopa a opět nazejtří odpoledne dne 22 Ledna u Sirotků zasazowal se Rokycana znowu o to, aby hájení třetího artikule bylo jemu odewzdáno, ne Oldřichowi Znojemskému. Ale jen Beneš Mokrowausský, Jan Welwar a Martin Chrudimský drželi jeho stranu; druzí wšichni setrwali při uzawření předešlém, s řečmi důtkliwými proti pánům, kteří

[12]) Wilém wéwoda baworský psal z Basilee 20 Ledna bratru swému Arnoštowi o řečech Čechů wůbec, což wšak hlawně se wztahowalo k řeči Rokycanowě: Dann ewr lieb sol fürbar gelauben, das si gar erberglich reden, also das wir ye gancze hoffnung haben, die sach werde zu gutem komen.

1433 prý slíbili jíti w poselstwí, a potom slibu nezdrželi. Wšecko rozhorlení Rokycany z toho nepohnulo jich ke změnění úmyslu. Třetí artikul, o swobodném kázání slowa božího, jest tedy hájen *Oldřichem Znojemským*, kterýž počal w sezení dne 23 Ledna a nazejtří potom dokončil (24 Led.). Dne 25 Ledna byla neděle. W pondělí hned potom (26 Ledna) začal *Petr Engliš* wýklad čtwrtého artikule o swětském panowání kněží statky zemskými; pokračowal w auterý, a skončil we středu dne 28 Ledna. Po přednášce jeho prwního dne (26 Ledna) objewil se Čechům w koncilii krajan, jménem Jeronym, rodilý z Prahy, doktor theologie a mnich řádu Camaldulenského. Hlásil se, žeby chtěl ke wšem čtyrem artikulům jejich odpowěditi, k jednomu po druhém. Sbor wšak uzawřel, aby odpowídali členowé již k tomu ustanowení, Jeronymowi Pražskému pak aby bylo wolno po nich přidati, co by se mu widělo. Petr Engliš mluwil koncilii dosti nelibě, zastáwaje se netoliko Husa, nýbrž i krajana swého Wiklefa.

Po skončení wýkladu jeho dne 28 Ledna učinil Jan Rokycana we jménu poselstwa českého poděkowání legatowi a sboru za laskawé wyslyšení, s oswědčením, že powěděno-li od řečníků něco, coby bylo proti prawé wíře, hotowi jsau naprawiti, když by jim bylo dokázáno spůsobem w Chebě umluweným. Poděkowání wysloweno jest také wéwodowi Wilémowi baworskému, jenž latinsky nerozuměl, a nicméně wšem řečem byl přítomen. Učinil to jazykem německým pan Wilém Kostka.

Když tím spůsobem wlastní slyšení Čechů bylo ukončeno, jal se mluwiti k záwěrce kardinal *Julian*. Chwáliw dobrý úmysl projewený od poslů českých, a napomínaw, aby w něm setrwali, prawil, že má-li býti dosažena jednota, potřebí jest, ničeho nesmlčeti, w čem dotud byl rozdíl. Poslowé že dotud mluwili jen o čtyrech artikulích; wšak že jest powěst o nich, že drží wíce kusů jiných, jimiž se různí, ano že dílem dotwrzeno jest to slowy Mikuláše Pelhřimowského, který w řeči swé byl jmenowal Wiklefa doktorem ewangelickým. Dal tedy čísti *28 artikulů*, obsahujících dílem twrzení připisowaná Wiklefowi, dílem učení, jimiž se kněží Táboršti lišili od Pražských, a žádal,

aby se o nich wyslowili rčením prostým: wěříme neb newěříme. Dále předložil jim některé otázky, žádaje k nim odpowědi: jakých by slow užíwali kněží jejich při poswěcení chleba a wína; zachowáwá-li se w Čechách zákaz manželstwí mezi příbuznými a pokrewnými do čtwrtého kolena; jakau by moc dle jejich mínění měla koncilia obecná, a jmenowitě pokládají-li za kacíře, kdož by odporowal čtyrem swatým konciliím Nicaejskému, Konstantinopolskému, Efeskému prwnímu a Chalcedonskému; zdali drží, že papež řádně zwolený jest náměstkem Kristowým, a jakau dle jich mínění má moc papež i biskupowé a kněží w církwi boží; a zdali wěří, že duch swatý pochází od otce i od syna. Patrně směřowalo se tím k roztržení Čechů mezi nimi samými, protože se wědělo, že jinak o některých wěcech těch smýšleli kněží Pražští a Táborští. Čechowé wšak, wzawše na chwíli za wystaupenau, aby se mezi sebau potázali, odpowěděli mistrem Janem z Rokycan, aby jim dán byl přepis článků a otázek těchto, že se míní o nich wyslowiti až po wyslyšení těch, kteří by měli odpowídati ke čtyrem artikulům od nich předloženým; k čemuž swoleno. 1433

Hned potom hlásil se jako od sebe mistr *Jan Stojkowič Dubrownický*, žeby chtěl odpowěditi k prwnímu artikuli o přijímání pod obojí spůsobau; a swoleno jest od koncilia i od Čechů, aby byl slyšán nazejtří dne 31 Ledna. K sezení toho dne sešlo se při otewřených dweřích kostelních neobyčejně mnoho posluchačstwa stawu duchowního i swětského. Dříwe wšak než Jan Dubrownický začal swé rokowání proti přijímání pod obojí spůsobau, promluwil jistý doktor opat řádu Cistercienského o jednotě wíry, že jinak nemůže býti než podrobením se církwi obecné, a napomínal proto Čechů, aby neprodléwali poddati se rozsudku koncilia. Řeč jeho zabrala mnoho času, tak že Jan Dubrownický we swé přednášce mohl toho dne sotwa jen učiniti začátek, a pokračowal teprw 3 a 4 Unora pokaždé po wíce hodin. Zabíhal přitom mnoho přes meze swého předmětu, a dotýkal se Čechů w onom i w onom jako neprawě wěřících. Dne posledně řečeného stěžowal proto

1433 kněz Prokop we jménu wšech poslů českých jak na opata Cisterckého tak na mistra Jana z Dubrowníka, pokládaje za rušení umluw Chebských dotýkání osob i wyzýwání, aby se Čechowé podrobili rozsudku koncilia; a mistr Jan z Rokycan se wztahem na wýwody obau o poslušenstwí k církwi upozorňowal, že jsau rozličná ponětí o církwi, jíž by se bylo podrobiti; wšak prý papež Eugenius, který jest hlawa církwe, nepokládá koncilium toto za řádně shromážděné, aniž že w něm jest církew obecná. Ostatně wytýkali oba, Prokop i Rokycana, Janowi Dubrownickému přílišnau rozwláčnost, a chtěli wěděti, mluwí-li od sebe čili od koncilia; oni že posláni jsau ku koncilii, ne k Janowi Dubrownickému, a nemínili by ho poslauchati déle, nemluwí-li od koncilia. Opat Cistercký wymlauwal se hned, že nebyl úmysl jeho uraziti Čechy; s Janem Dubrownickým wšak pohádali se Čechowé, když zastáwal swau řeč, až pak kardinal legat napomínal k snášeliwosti a nawrhnul, aby bylo zwoleno několik osob rowným počtem od koncilia i od poslů českých, kteříž by ohledali umluwy Chebské a narownali, w čem by bylo proti nim pochybeno, Jan Dubrownický wšak aby dokonal swé přednešení, jakožto se swolením Čechů již začaté, byť ho třeba dále neposlauchali.

Dne 6 Unora pokračowal tedy Jan Dubrownický we swé přednášce. Odpoledne wšak toho dne odebrali se poslowé čeští wšichni k legatowi Julianowi, a jednali s ním, aby ti, kdož o čtyrech artikulích mluwí, činili to we jménu koncilia. Legat wymlauwal jim to wlídně, prawě že by se tím jednání tuze protáhlo, protože než by se koncilium oč usneslo, wšichni by chtěli mluwiti; jeho mínění že by bylo, raději nechati domluwiti Jana Dubrownického a druhých tří co osob saukromých, potom pak aby zwolilo koncilium čtyry osoby a Čechowé čtyry, mezi nimiž že se lehčeji stane konečné dorozumění. Čechowé děkowali mu za dobrý úmysl, jejž přitom jewil. Druhého dne wšak (7 Un.) Jan Dubrownický, pokračuje we swé dlauhé řeči, dal se w narážky ještě důtkliwější proti Čechům nežli prwé. Wrátiw se totiž opět ku pojmu církwe, prawil, že církew Římská jest papež a kardinalowé, jimž

každý powinen jest poslušností pod zatracením wěčným; a zase, 1433
že církew Římská jest shromáždění wšech wěřících znajících se ku poslušenstwí papeže a kardinalů; kdož by tomu odporowal, že jest kacíř; podobným pak spůsobem prohodil slowo *kacíř* šestnáctkrát po sobě. Opět zawdalo to příčinu k prudkým stížnostem Rokycany a Prokopa we jménu celého poselstwa českého, že se jim ruší umluwy Chebské. K náwrhu kardinala Juliana, jenž se wšemožně snažil upokojiti mysli, zwolena jest kommissí čtyr členů koncilia, z nichž přední byl arcibiskup Lyonský, k jednání s Čechy o spůsob zachowání se dle umluw Chebských, k čemuž od nich zwoleni byli rowněž čtyři: Petr Engliš, Mikuláš Pelhřimowský, Jan Welwar a Matěj Lauda. Sešli se obojí spolu téhož dne odpoledne u kardinala Juliana, a opět přišel za tau příčinau arcibiskup Lyonský nazejtří potom, w neděli, se třemi jinými do shromáždění poslů českých w domě Sirotků. Čechowé žádali zadostučinění od Jana Dubrownického, a zůstáwali při swém mínění, že mají řečníci o čtyrech artikulích mluwiti we jménu koncilia. Rokycana, jenž we příčině druhé klonil se k mínění kardinala Juliana, nemohl při ostatních ničeho poříditi; toliko Engliš prohodil konečně od sebe, žeby mohli řečníci mluwiti we jménu koncilia třeba jen we spůsobu hádání, byť ne konečně platně. W příčině osobního zadostučinění od Jana Dubrownického přestali posledně na tom, že wěc poručili celkem arcibiskupu Lyonskému; což od něho přijato se wděkem.

Dne 9 Unora, hned jak se sezení započalo, promluwil tedy předně arcibiskup Lyonský z uložení legata a koncilia, kterak že poslowé čeští stěžují sobě na řeči mistra Jana z Dubrowníka; že on sice již předešle popíral zlého úmyslu přitom; ale pro wětší upokojení jich aby se o tom ještě jednau oswědčil. K wyzwání tomu Jan Dubrownický zaříkal se Bohem, že neměl úmyslu Čechy uraziti, čímž oni se spokojili; mistr pak potom pokračowal we swém předmětu toho dne a ještě 10 a 11 Unora, pokaždé několik hodin, tak že se přednesení jeho protáhlo po osm sezení. Při skončení dne 11 Unora oswědčowal se ještě jednau, že ničeho nemluwil we

1433 zlém úmyslu, zwláště proti pánům poslům králowstwí českého, litowal, že jim nekázaností swau spůsobil nelibost a nezachowal se we wšem dle slušnosti, a prosil jich i wšech přítomných, aby mu toho odpustili.

Den předtím (10 Un.) byli odpoledne čtyři z poslů českých, totiž Petr Engliš, Mikuláš Pelhřimowský, Lauda a Jíra z Řečice, opět u legata w příčině otázky, měli-li řečníci o ostatních třech artikulích mluwiti od sebe čili od koncilia; legat pak jim oznámil, že se koncilium usneslo, aby mluwili řečníci we jménu koncilia, ale ne s konečnau platností, nýbrž s wyhražením oprawy, tedy tak jak byl předešle nawrhnul Engliš. Po skončení řeči Jana Dubrownického dne 11 Unora učinil kardinal Julian totéž oznámení weřejně w koncilii, a oznámil zároweň jména řečníků již dáwno k tomu ustanowených, jako by nyní teprw k tomu byli zwoleni. Dne 13 Unora počal tedy *Jiljí Carleriůw* jednati o druhém artikuli, týkajícím se trestání hříchů, a pokračowal we třech potomních sezeních dne 14, 16 a 17 Unora. Dne 18 Unora začal *Jindřich Kalteisen* o swobodě kázání, pokračowal dne 20, a skončil dne 21 Unora. Po dokonání řeči jeho oslowil Čechy kardinal Julian, připomínaje jim *28 artikulů* jindy přečtených a mezitím písemně jim odewzdaných, i žádal, aby se o nich rozmyslili a odpowěděli k nim, až by skončil přednášku swau čtwrtý řečník ještě zbýwající. Odpowěděl prozatím Petr Engliš, že poslowé, nejsauce wšichni přítomni, wezmau o to potaz mezi sebau. W poradě, ku které se sešli druhého dne potom, w neděli (22 Un.), uzawřeli wšak odpowědíti, že chtí mínění swé oznámiti, až budau čtyři artikulowé wyřízeni od koncilia. Odpowěd tuto oznámil we jménu druhých Jan z Rokycan w sezení dne 23 Unora, a koncilium k dotazu legatowu na ní přestalo. W témž sezení počal *Jan Palomar* přednesení swé o čtwrtém artikuli, swětském panowání kněží, a pokračowal i skončil dne 27 a 28 Unora.

Poselstwo české meškalo do toho času již osm neděl w Basilei. Mezi ním a členy koncilia bylo mimo weřejné jednání w sezeních sboru obcowání dosti žiwé a wětším dílem laskawé. Hned z počátku měl se k Čechům zwláště příwětiwě

arcibiskup Lyonský. Pozdrawiw je hned první den po jich 1433
příjezdu od koncilia samého, nawštíwil je po několika dnech opět, prowodín dwěma doktory učení Pařížského (9 Led.), aby jim wyřídil, že král jeho, pamětliw dobrého přátelstwí s panowníky českými již od času krále Jana slepého, uložil mu býti jim we wšem dle možnosti swé nápomocen; začež poděkowali se mu (12 Ledna) s oswědčením, že by podpory jeho nechtěli nikterak jinak užiti než k hájení prawdy. Dne 3 Unora bylo k němu deset poslů českých zwáno na oběd, Prokop a Kostka, wšichni čtyři z příbytku Pražského, totiž Rokycana, Welwar, Martin z Chrudimě a Beneš z Mokrowaus, po dwau pak z Táborů a Sirotků, Markolt a Lauda, Oldřich Znojemský a Jíra z Řečice. Táborští dwa se wšak omluwili.

O dobré zacházení s Čechy pečowal zwláště pilně předseda koncilia, kardinal *Julian*, muž welkého důmyslu a wýtečného wzdělání, hladkých obyčejů, líbezné řeči a w malých i welkých wěcech rowně opatrný a obratný. Jeho zajímala zwláště powaha, zajisté we mnohém směru docela od jeho rozdílná, předního wálečníka českého, *Prokopa Holého.* Již 14 Ledna rozpráwěli spolu saukromí. Kardinal měl zpráwu o ztrátě, kterau utrpěli Čechowé ku konci minulého roku w boji s Rakušany u Znojma, a tázal se, proč že zamítají Čechowé obecné příměří se wšemi sausedy. Prokop prawil, že jim nedržíwají slowa, a o wéwodowi rakauském jmenowitě, že dáwá zajaté usmrcowati we wazbě, nechtěje bráti wýkupné. Dne 27 Ledna učinil Prokop legatowi náwštěwu odpoledne s několika jinými z poselstwa. Kardinal obejmuw jej srdečně, odwedl jej do swého pokoje, kdež asi půl hodiny samotni spolu rozpráwěli. Řekli si, aby směli jeden druhému powěděti wšecko cokoli a nic sobě nepokládali za zlé. Prokop užil powolení tohoto k wyslowení se o zkaženém stawu církwe, a kterak se chybuje, když ti, kteří w obcowání swém tak welice se wzdalují od ducha swatého, myslí, že cokoli činí, jest z ducha swatého. Kardinal prý mnoho k tomu neodpowěděl. Podobně mluwil Prokop legatowi w jiné rozprawě důwěrné dne 14 Unora. Legat řekl mu na to: Čím wíc s Wámi obcuji,

1433 pane Prokope, tím wíce lne k Wám mé srdce. Protož zůstaňte jen hodně dlauho u nás, abychom se konečně srownali. Čechům již tehdáž bylo meškání w Basilei příliš dlauhé. Prokop wymlauwal se na welké autraty. Kardinal nechtěl mu wěřiti, že by mu nestačilo. Z toho přišla řeč na jeho prostředky, na jeho spůsob žiwota; kardinal dal si od něho wypisowati zřízení wozowé hradby české, a tázal se w dobrém rozmaru po malém Prokopowi, poněwadž prý Wy jste welký Prokop. Ježto to bylo nedlauho po odprošení Jana Dubrownického, přimlauwal také legat Prokopowi, aby mu odpustil. Já mu odpauštím, řekl Prokop. Pošlu ho k wám na oběd, řekl legat. Toho wšak kněz Prokop odepřel, a když legat namítal, žeť jindy s nimi jídáwal, odpowěděl: Neznali jsme ho ještě, že jest tak jedowatý. Po některých wážnějších řečech skončila se rozprawa přáním Prokopowým, aby se hledělo předewším srownání we wěcech podstatných. Zajisté, přiswědčil mu legat; neb bez toho bude marná naše práce.

Dne 15 Ledna odebrali se wšichni poslowé čeští náwštěwau ke třem *kardinalům* krom legata, kteří tehdá již byli w Basilei, totiž kardinalu sw. Petra, kardinalu Piacenckému a patriarchowi Antiochenskému. Ti se zachowali k nim hrdě; nedali jim ani sednauti, a patriarcha i kardinal sw. Petra ani nepowstali k uwítání jich. Poslowé za to odešli od nich bez pozdrawení, a w sezení koncilia dwa dni potom (17 Ledna) nepowstali s lawic při wstaupení jich, jak byl obyčej. Kardinalowé dali si brzy říci, nejspíš od legata Juliana, a naprawili se. Již dne 21 Ledna, když se poslowé čeští strojili jíti pospolu do sezení sboru, kardinalowé, jdauce mimo, pozdrawili jich napřed; a když potom dne 25 Ledna kněz Prokop a Wilém Kostka sami dwa je nawštíwili, měli se k nim wšichni tři počestně, a omlauwali swé předešlé chowání. Jeden dal se také do řeči o sporu s papežem Eugeniem; wšak prý papež, kdyby nás měl, dal by nás oběsit. Nazejtří potom (26 Led.) podíwali se někteří z poslů českých s Prokopem Holým na knihownu menších bratří w Basilei, a pozejtří (27 Ledna) na knihownu w klášteře Dominikanském, jehož předworem byl Jan

Nider, předešlý posel koncilia ke sjezdu w Chebě. Poněwadž 1433
we klášteře tomto přebýwal kardinal Piacencký, nawštíwili jej, a poctil je wínem, i dopomohl jim, aby si směli z knihowny wypůjčiti co by chtěli, k čemuž Nider byl prawil že neměl moci dle prawidel kláštera.

Ze saukromého obcowání poznáwali Čechowé poněkud již za posawadního weřejného jednání o čtyrech artikulích, k čemu se klonily úmysly koncilia. Arcibiskup Lyonský dne 15 Unora silně přimlauwal Wilémowi Kostkowi, aby Čechowé rozepři o wšecky čtyry artikule wložili do rukau koncilia; žeť se jim nezachowá newěrně a nebude chtíti je zahanbiti. Kostka odepřel toho, a řekl mu, že jen králowstwí české samo mělo by moc to učiniti. Opět mluwil s Kostkau dne 19 Unora kardinal sw. Petra, pozwaw jej k obědu; prawil, o tři artikule že nebude nesnáze, ale o čtwrtý, to jest o přijímání pod obojí spůsobau. Kdyby se jednalo jen o rozumné lidi, prawil, já sám bych podáwal; kdybyste Wy toho žádal ode mne, učinil bych Wám to; ale obecnému lidu a dětem prawil že jest podáwání pod obojí spůsobau nebezpečné. Když mu Kostka w tom odpíral, mrzel se kardinal.

Po skončení řeči Jana Palomara dne 28 Unora pokládal kardinal Julian slyšení Čechů neboli hádání o čtyry artikule za skončené, a tázal se poslů, zdali by chtěli přistaupiti k wlastnímu wyjednáwání, tak aby strana straně oznámila swůj úmysl. Rokycana hlásil se wšak, že míní odpowěditi na přednesení Jana Dubrownického, a tak též druzí tři řečníci čeští na řeči druhých tří zřízenců koncilia. K tomu se hned zdwihl Jan Dubrownický, oznamuje, bude-li Rokycana připuštěn k slowu, že pak i on bude žádati téhož zase. O to se strhnul spor, protože Čechowé odwoláwali se na umluwy Chebské, dle nichž měli býti slyšáni, kolikkrát by žádali, ale neuznáwali za powinnost, žeby musili wyslechnauti wšecky řeči ze strany druhé. K náwrhu legata Juliana ustanoweny jsau čtyry osoby od koncilia (tytéž co předešle) a čtyry od Čechů, aby o tom pojednaly mezi sebau; což stalo se téhož dne odpoledne w příbytku legatowě. Ačkoli Čechowé nechtěli se zawázati k sly-

1433 šení replik, ustanoweno zatím, aby Rokycana slyšán byl w pondělí dne 2 Března.

Při počátku tohoto druhého swého přednesení učinil Rokycana wybídnutí k Janowi Dubrownickému, aby k důwodům jeho činil námítky tu chwíli k jednomu po druhém; k čemuž on wšak nechtěl přiwoliti. Rokycana mluwil tedy nepřetržitě, s mnohým důtkliwým wyjížděním na swého odpůrce, kteréž spůsobilo nelibost we shromáždění. Když druhého a třetího dne (3 a 4 Břez.) pokračowal, byl dost mnoho wytrhowán nepokojem, pro kterýž rozhorlil se zwláště Pražský posel Jan Welwar a wyžádal od legata napomenutí k tichu. Třetího tohoto dne (4 Bř.) byli wšichni čtyři řečníci čeští i řečníci koncilia pozwáni k obědu u legata, kdež se w rozprawě opět přimlauwalo Čechům, aby swau při poručili koncilii; což wšak odepřeli. Rokycana byl již den předtím (3 Bř.) w řeči swé poukázal k tomu, že bylo koncilii snadno změniti nález koncilia Konstanského proti přijímání pod obojí spůsobau. W dalším pokračowání dne 6 Března wypisowal welkau horliwost lidu českého w přijímání swátosti wečeře páně a welkau uctiwost k tělu a krwi Kristowě; kterak w Praze každau neděli několik tisíc lidí přichází k zpowědi a ku přijímání, owšem s welkau prací duchowních, kteří se nemohau ani najísti; když jde kněz se swátostí k nemocnému, tehdy wšichni mimojdaucí klekají, byť we blátě, kdežto prý zde w Basilei jen se kloní.

Mezitím přijeli dne 5 Března poslowé od papeže *Eugenia IV* do Basilee k wyjednáwání s koncilem; čímž stala se w přednášce Rokycanowě na několik dní přestáwka. Papež, wida wzrůstající moc a wážnost koncilia, hleděl jeho po dobrém pohnauti, aby swolilo ku přeložení do Bononie neb i do jiného města pod některými wýminkami, tak sice, aby se w Basilei dojednalo o srownání s Čechy a potom teprw aby se koncilium přeložilo. Sbor wšak zamítl tyto náwrhy.

Dne 10 Března dokonal mistr Jan z Rokycan řeč swau wyložením mínění swého o církwi obecné a o konciliích, dowozuje, že církew ani částečná ani weškerá nemůže zrušiti

přikázání boží, a že koncilia newšechna řízena jsau duchem 1433
swatým. Když domluwil, hlásil se znowu Jan Dubrownický k odpowídání jemu, a wznikla opět hádka, we které Jan Dubrownický welmi wášniwě sobě počínal. Poslowé čeští zůstali wšak na tom, a pan Wilém Kostka wyhlásil to od nich po krátkém potaze, že jest w jejich moci slyšeti jej neb neslyšeti. Kardinal Julian učinil tomu konec, tázaje se Mikuláše Pelhřimowského, jestli on připrawen na repliku swau o druhém artikuli, a ku kterému dni; k čemuž Mikuláš odpowěděl, že nazejtří. Když wšak potom Čechowé odešli ze sezení, usneslo se koncilium, nepochybně dle náwrhu kardinala Juliana, wyzwati Čechy, aby se již nyní jednalo o srownání o prwní artikul prostředkem menšího počtu osob. Koncilium zwolilo k tomu legata samého, dwa kardinaly, Piacenckého a sw. Petra, arcibiskupa Lyonského, biskupa Řezenského, Míšenského a dwa biskupy jiné, doktora Toka z Magdeburka, auditora Palomara a jiných doktorů a mistrů do počtu, kolik osob čítalo poselstwo české. Uzawření toto oznámeno jest poslům nejprw saukromí téhož dne purkrabím Karlšteinským Zdeslawem, potom wéwodau baworským Wilémem, když se k tomu sešli w klášteře Dominikanském druhého dne ráno (11 Břez.). Čechowé ochotně swolili k tomuto jednání; a schůze s osobami jmenowanými od koncilia držána jest ihned w refektáři téhož kláštera.

Kardinal *Julian* učinil začátek, představuje Čechům, kterak koncilium myslí, že u něho jest církew, oni zase, že u nich. Nuže tedy, prawil, sjednoťte se s námi, a bude církew celá. Byl to náwrh jen na pohled jiný, než který byl Čechům prwé předkládán saukromí, aby se podrobili rozsudku koncilia. Měli se státi sami členy sboru, a jak prawil kardinal, sauditi spolu s druhými, ne sauzeni býti. Ale poněwadž byli Čechowé menšinau, byli by se tím podrobili wětšině, která byla dotud stranau proti straně jejich. Po krátkém potaze Čechů dal Rokycana za odpowěd, žeby to bylo sjednocení jen na oko, ne w prawdě, poněwadž by do něho wstaupili s týmž smýšlením, které měli dotud, a žeby se tím wzdali saudce umluweného

1433 we Chbě. Kardinal Julian darmo se pokaušel, námítky tyto wywrátiti, a darmo jednalo se o základ ten také we schůzi druhé dne 12 Března. Když se tázal legat, jakau by Čechowé wěděli jinau cestu k srownání, odpowěděl Rokycana, že Čechowé powěděli již o čtyrech artikulích, co smýšlejí; nyní aby powědělo koncilium, jaký by byl jeho úmysl; od koncilia že mluwili řečníci jím ustanowení, a koncilium wyhradilo si oprawiti jejich řeči; nuže aby tedy koncilium powědělo, co míní přidati neb ujíti; a poněwadž se namítá, že jest wíce jiných artikulů různých, 28 neboli 36, o těch že se dá jednati, až budau tyto čtyři wyřízeny. K tomu odpowěděl kardinal Julian we schůzi třetí dne 13 Března, že koncilium nemůže wyslowiti se konečně o čtyrech artikulích, pokud by newyslyšelo replik swých zřízenců. Čechowé wzali potaz, odstaupiwše do jizby wedlejší, a Rokycana powěděl potom we jménu jich, nejlepší cesta k jednotě že jest dobrá wůle w příčině čtyr artikulů; nebude-li té, že jest wšecka práce marná; oni že ku pěknému dopisu koncilia přijeli sem w naději konce rychlého; posud že newidí ani začátku, a protož že žádají býti dopraweni zpět, odkud byli sem doprowoděni; neb žeby jim doma měli welmi za zlé, když by zde tak dlauho meškali a newidauce ani dobrého začátku. To jim wymlauwal legat i kardinal sw. Petra wšelikým spůsobem, prawíce, žeby to bylo newčasné ukwapení proti umluwě; neb má-li rozhodnauti saudce w Chebě umluwený, musí prw náležitě slyšán býti. Čechowé konečně na ten čas powolili, ale žádali, aby příští pondělí (16 Bř.) slyšán byl Mikuláš Pelhřimowský, ne Jan z Dubrowníka, poněwadž i poprwé uzawřeno bylo, aby mluwili řečníci čeští o čtyrech artikulích pořád po sobě, a poněwadž již byl posledně Mikuláš z Pelhřimowa wyzwán od legata.

Tu chwíli, když byli Čechowé mezi tauto rozprawau w jizbě na potaz, byl mezi ně přišel *Wilém wéwoda baworský*, a když slyšel, že chtí wzíti odpuštění k odjezdu, přimlauwal jim nejprwé sám, aby toho nečinili; potom pak dal se jich tázati swým doktorem Mikulášem, kdyby on dowedl zjednati, aby prwní artikul, o swátosti pod obojí, byl přijat od koncilia,

zdali by se k jednání o třech ostatních chtěli přiwtěliti koncilii. Poslowé rozpráwěli s ním o tom dne 14 a 15 Března; děkowali mu za jeho dobrau wůli, ale nechtěli přiwoliti, ukazujíce jemu i doktorowi Mikuláši, že mají tytéž důwody proti přiwtělení w příčině druhých tří článků jako w příčině prwního, a žádali wéwody, aby se přičinil o srownání jich s koncilem o wšech čtyrech artikulích; neb že je-li dorozumění bez přiwtělení možné o prwní artikul, který se pokládal za nejtěžší, bude možné také při ostatních třech. Wéwoda nejspíš nemohl slíbiti, znaje úmysly koncilia. 1433

W pondělí, dne 16 Března, přikročil Mikuláš Pelhřimowský k odpowídání o druhém artikuli proti Jiljímu Carleriowi, a pokračowal w tom dne 17 a 18 Března. Mezitím nepřestalo se wšak hledati cesty k srownání rokowáním mezi menším počtem osob. Již w auterý, dne 17 Března, ponawrhnul toho Čechům opět Wilém wéwoda baworský, a dne 19 Března uhodili o to poslowé čeští s legatem, aby zwoleno bylo po čtyrech osobách s jedné a druhé strany. Zwolenci tito jednali spolu celý týden, na kterýžto čas weřejná slyšení se odložila. Opět nawrhowali zwolenci koncilia Čechům přiwtělení jich; a poslowé čeští nechtěli cestu tuto zawříti naprosto, ale prawili, že neměli k tomu moci od země, opět pak chtěli slyšeti, jaký úmysl mělo koncilium w příčině čtyr artikulů. Zwolenci koncilia předstawowali jim, že se sbor nemohl ještě o nich usnésti, neb že hádání nebylo posud u konce, ale k naléhání Čechů oznámili jim, co sami o artikulích smýšleli. Tu se o třech artikulích ukázala jakási shoda, jen ne o přijímání pod obojí spůsobau. Poslowé čeští dáwali na uwáženau, jak welice wšechen lid český zaujat jest pro swátost pod obojí; nebude-li dána swoboda w tom, že nelze nic poříditi. Tu se konečně stalo usnešení, aby koncilium wyprawilo swé jisté posly do Čech, aby jednali přímo se sněmem zemským; poslowé čeští aby zůstali ještě w Basilei, coby byly dokonány odpowědi řečníků jejich i repliky na ně od řečníků koncilia o čtyrech artikulích; rozhodnutí o čtyrech artikulích aby si koncilium pozůstawilo, Čechowé pak zase aby si pozůstawili wyslowení

1433 se o 28 artikulích druhých častěji zmíněných. Jest wšak přitom od zřízenců českých, ač snad jen některých a saukromí, již nyní powěděno, že jen čtyry artikule jsau od země, ostatní že nejsau, a když budau tyto čtyry wyřízeny, ostatní že padnau tím samým a země sama že se postará o jich utichnutí.[13])

Koncilium schwálilo usnešení toto, a tudy počalo se dne 28 Března zase další slyšení weřejné o čtyrech artikulích. Dne 28 a 30 Března pojednal Oldřich Znojemský o artikuli třetím, dne 31 Března a 1 Dubna Petr Engliš o čtwrtém. Dne 2 Dubna dostalo se netrpěliwému Janowi Dubrownickému konečně začíti repliku proti Janowi Rokycanowi, kterauž dokonal we dwau sezeních, ranním a odpoledním, dne 3 Dubna. Jiljí Čarleriůw mluwil dne 6 Dubna, Jindřich Kalteisen dne 7 Dubna ráno, Jan Palomar odpoledne; bylo pak mezitím dopuštěno řečníkům českým ještě také w krátkosti odpowídati na tyto repliky. Řeči tyto jedněch i druhých byly častěji zas dosti prudké a protkané wtipy někdy peprnými, někdy jen žertownými, na které se často také okamžitě splácelo rowným, a shromáždění, jak se zdá, již zemdlené poslaucháním mnohým, ulewilo si rádo někdy zasmáním.

Již dne 29 Března jednalo se zatím o spůsob bezpečného průwodu pro posly koncilia do Čech; zůstalo pak se na tom, aby wyjeli zároweň s posly českými při jich odjezdu, tak aby jim poselstwo české bylo samo průwodem žiwotním, od králowstwí českého pak aby jim poslán byl bezpečný list naproti do Cheba. Wilém Kostka a kněz Prokop učinili o tom oznámení do Čech listem z Basilee dne 2 Dubna, žádajíce we jménu celého poselstwa a dle smluwení s konciliem, aby byl k jednání s posly položen sněm obecný w Praze na den swaté Trojice (7 Čw.); den pak odjezdu z Basilee ustanowili na úterý po welikonoci (14 Dub.). Dne 8 Dubna, hned jak se skončilo hádání o čtyry artikule, zwoleni jsau poslowé od koncilia w počtu desíti. Prwní byl francauzský biskup *Filibert* Coutancký, jinak *Konstanský*, z Normandie a s ním druhý biskup Petr Augsburský, dále Jan Palomar auditor, arcijahen Barce-

[13]) Wiz *Monum. concil.* I. 431.

lonský často jmenowaný, Fridrich Parsberger probošt Řezenský, Jiljí Carleriůw, děkan Cambrayský, doktor Alexander arcijahen Salisburský z Anglicka, doktor Tomáš z Haselbacha, kanowník Wídenský, Jindřich Toke děkan Magdeburský, Martin Berruer děkan Tourský z Francauz a Jan Maulbronnský čili z Geilhausen. 1433

Dne 3 Dubna byli Čechowé mezitím wéwodau baworským Wilémem swedeni s poselstwem wéwody *burgundského*, které bylo před 16 dni (18 Bř.) přijelo do Basilee. Biskup, jenž byl w čele poselstwa, wyřizowal jim od wéwody swého wděčnau náklonnost jeho ku králowstwí českému pro příbuznost rodů králowských w Čechách a we Francauzích a přání, aby dosáhli pokoje a sjednocení, s doložením wšak, kdyby se toho nedošlo, že by byl powinen ku požádání od církwe meč proti nim tasiti. Mistr Jan z Rokycan dal mu mírnau přiměřenau odpowěd, ku které wšak dodal hned Wilém Kostka: Nemyslíme, žeby měl proti nám příčiny; ale přijde-li, postawíme se mu jako každému jinému s pomocí boží. Jiné wzkázání přišlo Kostkowi a knězi Prokopowi dne 10 Dubna již u wečer od wéwody *savojského*, jehož posel teprw tu chwíli přijel a měl zejtra zase odjeti. Wéwoda dal oznámiti Čechům, že jest hotow slaužiti slawnému jejich králowstwí lidmi a penězi i žiwotem swým, a že wypraví za posly koncilia Basilejského swé poselstwo do Čech, kteréž by se k nim připojilo w Normberce. Welice mu za to děkowali.

Na den 13 Dubna, to jest w pondělí welikonoční, bylo položeno *sezení na rozlaučenau* mezi koncilem a Čechy. W tom ještě dříwe, nejspíš na Bílau sobotu (11 Dub.), přijel do Basilee w poselstwí od krále Sigmunda rytíř český Mikuláš ze *Wladěnína* s dopisy k wéwodowi baworskému Wilémowi i ku poslům českým, na kterýchžto měl žádati, aby na krále w Basilei počkali. Jednal s nimi o to dne 12 Dubna, totiž w neděli welkonoční, ale dali mu nepochybně odpowěd zápornau.[14])

[14]) Dopis krále Sigmunda k Čechům daný 10 Března 1433 ze Sieny a zpráwu o jednání Mikuláše z Wladěnína s posly českými w Basilei objewil doktor Jaroslaw Goll z rukopisu Freiberského (w Sasích); o čemž zpráwa w protokolích kr. společnosti nauk w Praze 1877 3 Prosince.

1433 W pondělí, když poslowé čeští již byli zaujali obyčejná místa swá we shromáždění koncilia, oznámil wéwoda Wilém, že ho došlo psaní od krále Sigmunda, týkající se záležitosti české, a žádal, aby koncilium jeho prwé slyšelo. Newidělo se to wšak býti slušné, poněwadž by Čechowé byli musili powystaupiti na chwíli a byli by se tím mohli uraziti; pročež spokojil se wéwoda, aby počkal až po slyšení Čechů. Dáno tedy slowo předně Rokycanowi, kterýž promluwil od celého poselstwa na rozlaučenau. Děkowal koncilii za laskawé slyšení, za dokonalé zdržení bezpečného průwodu a za wšechnu dobrau wůli a poctiwost prokázanau poslům w Basilei; děkowal zwláště také konšelům a wší obci města tohoto, a přimlauwal koncilii, aby mělo péči o oprawu církwe a wymýtění panujících neřestí. Wšichni poslowé čeští powstali na znamení, že přiswědčují k wyslowení díků, a chtěli zůstati státi přes celau další řeč Rokycanowu, čehož wšak koncilium nedopustilo.

Po dokonání této řeči přednesl Wilém Kostka, že došel poslů dopis z Čech, jímž zpraweni jsau o umluwě mezi *králem polským* a bratrem jeho *Swidrigalem*, kterauž se oba w rozepři swé podali na přátelský rozsudek Čechů; koncilium že bezpochyby zpraweno jest o spolku zawřeném mezi Čechy a králem polským; i poněwadž jsau od rytířů pruských podány stížnosti na krále u dwora papežowa a snad by také byly zde předneseny, že žádají Čechowé, aby koncilium nerozhodowalo nic proti králi polskému w nepřítomnosti strany jeho. Když pak se proti tomu ozwal člen řádu rytířského w koncilii přítomný, doložil Prokop k řeči Kostkowě, že Čechowé, když se nyní shledají s posly králowými w Praze, budau přimlauwati, aby král wyprawil poselstwo swé do Basilee, které se zde posud pohřešowalo; pakli toho neučiní, nechať koncilium jedná, jak se mu bude widěti. Legat Julian wyslowil naději, že se w tom najde dobrý prostředek, a požádal Čechů, aby nyní na chwíli wystaupili, aby sbor mohl wzíti potaz o něčem. Tu wšak ještě *Prokop* sobě wyžádal slowo na chwíli, a promluwil o potřebě oprawy církwe, ku kterým wěcem by se měla wztahowati dle jeho mínění, totiž aby bylo zrušeno nepříslušné swětské pa-

nowání kněží, aby wykořeněno bylo smilstwí, aby se slowo 1433
boží pilněji kázalo, aby nebyli dobří lidé, jako Waldenští a jiní upalowáni pro wíru, aby se odstranila mnohost obyčejů kostelních, které překážejí plnění zákonu božího. Přitom ospravedlňowal se Prokop proti mínění mnohých, jako by on co kněz prolévwal krew lidskau; neb že on nikdy swau rukau žádného nezabil ani zranil, ale owšem že řídil wojska a mnoho lidí bylo usmrceno před očima jeho, čehož winu odmítal od sebe.

Potom odstaupili Čechowé na chwíli; a když se zase wrátili, oznámil jim kardinal legat psaní od krále Sigmunda k wéwodowi Wilémowi, že míní brzy přijeti do Basilee; pročež žádal jich, aby dočkali jeho příchodu, jenž by mohl prospěti k dobrému konci. Poslowé wšak wymlauwali se, že toho učiniti nemohau; neb že býwá to při králi, že chtěje někam přijeti, z příčin nowě nahodilých často obrací se jinam, a oni že čekati nemohau, protože již před týdnem oznámili do Čech den swého odjezdu; odkladem žeby nastaly škodliwé zmatky, zwláště w příčině sněmu již položeného k sw. Trojici. Wéwoda Wilém žádal, aby se zdrželi ještě aspoň tři dni; neb že mu od krále psáno jest cosi zwláštního, co se nedá hned pořídíti; ale Čechowé i z toho se wymlauwali, a zůstali přitom, že dne zejtřejšího musí odjeti. Tedy promluwil k nim na rozlaučenau kardinal Julian, odpowídaje wlídně ke wšem částem řeči Rokycanowy; a také Prokopowi, jakož byl řekl, že mluwil jen od sebe, odpowěděl též jen od sebe co příteli swému domácímu, oswědčuje swau ochotnost k oprawám, bohdejž prý jen chtěl kněz Prokop k tomu přiwtěliti se koncilii a w příčině podání lidských sprawowati se slowy sw. Augustina, jenž držel sedm swátostí církwe, slaužil w ornátě a písma i řeči swé podřizowal církwi. Konečně žehnal posly křížem, prawě: Poraučím wás otci, synu i duchu swatému. Nyní poslowé wstali, a k wyzwání Julianowu wšichni přednější z nich podali ruky jemu i druhým kardinalům. Při odcházení řekl Rokycana: Požehnej a zachowej hospodin toto místo w pokoji a klidu. Téhož dne učinili někteří z poslů, jmenowitě Rokycana a Kostka,

1433 ještě náwštěwy kardinalům, ubezpečujíce jich dobrau wůlí swau k jednotě.

Čechowé nechybili, když odepřeli čekati w Basilei na příchod krále Sigmunda, ač jim byl ohlašowán. *Sigmund*, nacházeje se posud we wálce s Benátčany, která již trwala tak dlauhá léta, byl sobě na swé jízdě do Italie zjednal proti nim spojence wéwodu Mediolanského, jenž s nimi byl též od dlauhého času w nepřátelstwí. Ale wéwoda Mediolanský měl w sausedstwu swém mnoho jiných nepřátel, kteří proto drželi proti němu s Benátčany. Z těch byli nejmocnější Florenčané w Toskaně. Přátelé Benátčanů stali se tím samým protiwníky krále Sigmunda, a činili mu překážky na jeho cestě k Římu. Když pak král w rozepři mezi konciliem a papežem Eugeniem IV ujímal se koncilia se wší horliwostí, dorozuměl se i papež s těmito jeho protiwníky. Po wyřízení poselstwa Jana Maulbronnského w Lucce dal se Sigmund na začátku měsíce Čerwence roku 1432 na další cestu z města posledně řečeného skrz Toskanu, kdež minuw Florencii, dojel až do *Sieny*. Od města tohoto zabránili mu wšak Florenčané další cestu wojskem swým, ku kterému i papež Eugenius dodal posily. Král, nemaje dostatečné pomoci od wéwody Mediolanského ani odjinud, přinucen byl zůstati w Sieně přes celau zimu na rok 1433 u wšelijakém wyjednáwání s papežem a jeho spojenci, kteréž dlauho zůstáwalo marné. Poněwadž při tom stawu wěcí nemohl splniti slib swůj, aby přijel do Basilee, až tam budau poslowé čeští, jmenowal listem daným w Sieně dne 3 Prosince 1432 Wiléma wéwodu baworského, ochránce koncilia, a biskupa Churského Jana Náza, někdy kanowníka Pražského a rádce krále Wácslawa,[15]) plnomocníky swými, aby napomáhali k dosažení jednoty s Čechy w koncilii i také aby jednali s posly českými, až by se toho docílilo, o přijmutí jeho za krále, na-

[15]) Že to byl Jan Náz, wyswítá docela nepochybně z wyprawowání Jana de Segovio ke dni 16 Unora 1434 w *Monum. concil.* II. 598. Naproti tomu čte se w dopise Konrada biskupa Wratislawského dne 5 Listop. 1432 w Palackého *Urkd.* II. 328: „und der bischof von Kurym her Johannes Tirgarte ist bei dem bobist zu Rome", což zdá se spočíwati na nějakém omyle.

značuje již napřed za základ přitom nawrácení statků kýmkoli 1433
zabawených ku koruně a duchowenstwu i jiným držitelům někdejším, jakož i obnowení wšech swobod a privilegií země a obecné odpuštění. List tento došel wéwody baworského w Basilei teprw asi 19 Ledna 1433, a byl oznámen w koncilii dne 20 Ledna; mnohem pak později přijel biskup Churský, který se dotud nacházel při králi w Sieně; král jej odtamtud wyprawil s poselstwím ku koncilii teprw 23 Unora. Pokud se nic neukončilo w jednání mezi Čechy a konciliem, nemohlo se na základě plnomocenstwí onoho o ničem jednati. Teprw potom docílilo se částečného dorozumění mezi králem a papežem, kterým papež Eugenius následkem předešlého marného wyjednáwání s konciliem samým upustil od přeložení jeho. Následkem toho psal Sigmund do Basilee po Mikuláši z Wladěnína, jak wýše zmíněno, dne 10 Března, že míní jak nejdříwe možná odebrati se ku koncilii, a dal žádati poslů českých, aby naň počkali. Poněwadž wšak mínil proto předce prwé jeti dále do Říma ku korunowání swému na císařstwí, byli by Čechowé ještě dlauho musili čekati, jak potom se ukázalo skutkem. Neb teprw po dalším wyjednáwání s papežem a po zawření obecného míru mezi wálčícími mocnostmi wlaskými we Ferraře, kterým Sigmund musil Benátčanům zanechati Dalmatie a jiných wýbojů jejich, byla mu uwolněna cesta k *Římu*, kamž přijel konečně dne 21 Kwětna, a dne 31 Kwětna *korunowal* jej papež Eugenius na císařstwí.

W Praze toho času, když poselstwo české přebýwalo w Basilei, držán byl *sněm o sw. Dorotě* (6 Un.),[16]) na kterém se nepochybně jednalo o záležitosti polské a o wěcech wálečných. Toť nepochybně byl onen sněm, na němž Čechowé přijali na sebe úřad přátelských rozsudí mezi králem polským a Swidrigalem. Smířením mezi knížaty těmito nemínilo se owšem skončení pře mezi Polskem a rytíři německými; nýbrž, podařilo-li se, mělo tím Polsku býti usnadněno důrazné wedení wálky s rytíři, ku kterému se dály přípravy k času sw. Jana křtitele. Na sněmě českém bylo nejspíš uzawřeno

[16]) *Monum. concil.* I. 331.

1433 také wše, co se týkalo pomoci, která měla býti poskytnuta králi polskému, a nepochybně též uzawřena na něm nowá wýprawa proti wéwodowi rakauskému.

O sw. Dorotě wzdaly se konečně hrady *Pecka* a *Potštein*, které byly dotud obléhány; a za nedlauho potom, poslední týden před masopustem (po 15 Un.), lidé páně Habartowi, obklíčení na *Lopatě*, když jim došla potrawa, zapálili hrad tento sami w noci, a rozběhli se z něho na útěk. Nicméně zajato jest jich na čtyřidceti, ježto při welkém swětle od hradu hořícího nemohli se ukryti zrakům obléhajících. Hrad jest potom dokonce pobořen. Hned asi potom wtrhli Čechowé do *Rakaus*, a zwítězili w bitwě swedené w místě neznámém, we které Rakušanům učinili welkau porážku. Dne 15 Března obdrželi poslowé čeští w Basilei zpráwu o tomto wítězstwí. Bylo to nepochybně polní wojsko Táborské, které wykonalo tento skutek, wedením Jana Pardusa z Hrádku, prwé welitele posádky w Otmochowě, a kněze Bedřicha ze Strážnice. Wůdcowé tito wtrhli potom s řečeným wojskem, které čítalo asi šest neb 700 jízdných, sedm až 8000 pěších i asi 300 wozů, okolo 22 Března z Morawy do *horního Slezska* proti knížatům tamějším, kteří posud nedbali o zawření příměří. Hlawně byla to krajina kněžny *Ratibořské*, kterau znowu spustošili pálením a laupením. Po dobytí a osazení města *Rybník* s twrzí w krajině na prawé straně Odry wskočili Čechowé na lewé straně řeky do země knížete Bernarda Falkenberského, a učinili tam podobné škody, kterými zasáhli poněkud i pomezní části biskupského knížetstwí Nisského. Není známo, čím asi lonské příměří, jehož se Bernard účastnil, bylo porušeno. Odtamtud opět přešli na prawau stranu Odry, prowozowali škody w krajině měst Tosta a Peiskrečamu, i přitáhli až zase k jižním končinám knížetstwí Ratibořského, kdež poleželi několik dní u *Žárowa* a *Pštiny* (Ples). Mezi jinými škodami spustili w krajinách těch na 300 rybníků, jichž se nacházelo tam welké množstwí.

Myslilo se některau chwíli, že se Čechowé w té krajině pozdrželi, aby wyčkali dojití příměří, které měli se sausedním knížetstwím Těšinským, i aby do něho wtrhli. Zatím byl úmysl

jejich jiný. Jakožto spojenci Polska mínili užiti wolného průchodu zemí tauto ke wtrhnutí do Uher. Dne 10 Dubna byli z té příčiny poslowé krále polského, jenž toho času bytowal *w Kališi*, w ležení Táborském, kdež se o to jednalo. Král polský nerád to widěl, protože snažení jeho bylo, aby zachowal mír s Uhry; ale wůdcowé čeští mluwili k poslům jeho tak, že se asi musil báti, aby mu sic newypowěděli pomoci slíbené proti rytířům pruským; [17]) pročež nesměl jim konečně odepříti. O prowodní neděli (19 Dub.) dalo se tedy wojsko české od Pštiny na pochod, a táhlo krajinau polskau přes *Lanckoronu* a *Myslenice* mimo nejwyšší hřebeny Tater, za nimiž přešlo přes hory do stolice *Spišské*. Přesmyky byly zaraubeny již prwé, prý z rozkazu krále polského; ale Čechowé otewřeli je sobě sekerami a ohněm. Asi téhož času wytáhlo do pole wojsko slíbené králi polskému proti rytířům. Bylo to polní a jiné wojsko Sirotků wedené *Janem Čapkem ze Sán*. W počtu zrowna asi takowém jako wojsko Táborské Pardusowo a Bedřichowo, totiž asi 700 jízdných, 7 až 8000 pěších s 350 wozy dalo se o sw. Jiří (24 Dub.) na cestu dílem přes horní Lužici, dílem přes Slezsko. 1433

Poslowé čeští a pospolu s nimi poslowé koncilia wyprawení do Čech wyjeli z Basilee, tak jak bylo ustanoweno, w auterý po welikonoci čili 14 Dubna. Nazejtří přijeli do *Schaffhausen*, kdež se jeden den zdrželi (16 Dub.), aby si Čechowé uspořádali swé wozy, kterých tam byli zanechali na swé cestě do Basilee. Poslowé koncilia horšili se opět z nápisů a wyobrazení na wozích i na hospodě, we které přebýwal Matiáš Lauda z Chlumčan, a prosili, aby byly odstraněny. S hostince sňal je Lauda, ale s wozů nechtěl ani on ani jiní; a když poslowé Basilejští na další cestě po kolik dní o to usilowali, řekli jim konečně, aby na nich nežádali, co by bylo proti cti jejich. Dne 23 Dubna přijelo obojí poselstwo do *Normberka*. Tam měli poslowé Basilejští učiniti zpráwu raddě Normberské a knížatům Fridrichowi brandenburskému a Janowi baworskému

[17]) Wiz Palackého *Urkd.* II. 355 a Grünhagen: *Geschichtsquellen der Hussitenkriege* 126.

1433 o běhu posawadního jednání s Čechy a žádati, aby Normberští a obě knížata wyprawili spolu s nimi posly swé do Prahy. Konšelé Normberští slíbili to učiniti ihned; knížata chtěli poslati teprw za nimi, ač wždy aby poselstwa jejich byla w Praze před sněmem, který měl býti o sw. Trojici; potom wšak i oni wyprawili swé posly zároweň, a tak učinil také biskup Bamberský, jakož dle slibu posledně daného w Basilei též wéwoda savojský. Po tomto pořízení odjeli poslowé z Normberka dne 27 Dubna. We čtyrech dnech přijeli do Cheba (30 Dub.), kdež jim bylo čekati bezpečných listů k další jízdě. Tyto jich došly dne 3 Kwětna; a nazejtří dali se tedy na cestu ku Praze (4 Kw.). Krom knížat práwě zmíněných přidali k nim také Chebští posly swé. Wšechněch společně jedaucích bylo o 90 koních.

Obywatelé Prahy měli tu dobu podíwání na příběh zwláštního spůsobu, který zajisté jímal srdce mnohých, poněwadž se dotýkal obecného citu lidského. Působením kněžstwa strany pod obojí zmenšil se welice počet popraw w Praze dle zásady od nich hájené, že na hrdle neměl býti nikdo trestán, leč o kom se nebylo žádným spůsobem naditi polepšení. Poprawy pro pauhé zlodějstwo, jindy welmi obyčejné, byly jmenowitě zamítány. Tudy od wíce let nebyl nikdo odprawen,[18]) snad od roku 1428, we kterém dne 6 Března onen Makowec, jenž zabil před půl létem pana Hynka z Kolšteina při wskočení do Prahy, sťat byl „pod pranéřem we Starém městě pro swé zlé činy, cizoložstwí a násilí panenské a wdowské na wojnách.“ Dne 7 Kwětna 1433 měl wšak býti odprawen panoše jakýsi *Čeněk ze Sendražic*, odsauzený raddau Nowoměstskau pro krádeže, laupeže a jiné zlé činy, které páchal, jak se zdá, w čele nějaké roty laupežnické, jakých dlauhá wálka w zemi splodila tehdáž mnoho. Již wedli jej k šibenici a s ním wíce jeho pomocníků. W tom díwka, jejíž lásku byl získal, panna Marketa dcera paní Anny wdowy Lomnické seděním na Popowicích (asi tři míle od Prahy) s matkau swau a jinými pa-

[18]) Wiz o tom slowa Rokycanowa w koncilii Basilejském dne 4 Dubna 1433 w *Monum. concil.* I. 341.

ními se slzami, wzdycháním, lámáním rukau a welikým hlasitým kwílením jala se prositi konšelů, aby mu žiwot darowali 1433
a jí ho dali za manžela; že ona jej tak bude hlídati, aby se nikdy wíce takowých činů nedopauštěl. Kněz Ambrož z Hradce Králowé, tu chwíli w Praze přítomný pro nastáwající příchod poslů od koncilia, a jiní kněží s ním přimlauwali se o splnění její žádosti. Tu konšelé, hnuti milosrdenstwím, ale sami nemohauce rozsudku swého měniti, odkázali prosících na obec, to jest na lid wůkol stojící, zdali by od ní mohli odsauzeného wyprositi; obec pak slitowala se, a konšelé dali k tomu wůli swau. Čeněk ze Sendražic jest tedy z cesty k místu poprawnímu weden na radnici Nowoměstskau, kdež učinil slib naprawení swého žiwota, a hned tudíž zaslíben jest panně Marketě k manželstwí.[19])

Nazejtří potom, dne 8 Kwětna, před polednem *přijeli poslowé koncilia* a knížat i měst od nich požádaných do Prahy. Wšude na cestě od Cheba byli wítáni radostně; uctěni zwláště od Jakaubka z Bíliny, tuším we Žluticích. Z měst wyjížděli jim lidé naproti na jednu i na dwě míle; a tak též w Praze wítalo je množstwí lidu před branau, a doprowázeli je w processí Malau stranau, přes most a na Staré město se zpěwy a plesáním. Ku poctě jim propustili konšelé dwa zločince z wězení; ubytowáni pak jsau poslowé we dwau domích Staroměstských, po pěti w každém krom čeledi. Prwní dwa dni popřáno jim nejspíš plné odpočinutí po cestě. W pondělí dne 11 Kwětna poslali jim konšelé Staroměstští do každého domu po sudě piwa, dwau nádobách wína a mnoho drůbeže; nazejtří pak potom nawštíwili je, zakazujíce se jim službami swými. We středu (13 Kw.) wykonali jim náwštěwu swau mistři učení Pražského s mistrem Křištanem w čele jakožto rektorem university. S ním byl mistr Jan z Rokycan a tři mistři starší wěkem, z nichž jeden odewzdal w poctu konfekty z apotheky a láhew Malvazu. Poslowé byli ku přijetí náwštěw těchto shromážděni w příbytku starosty swého Filiberta biskupa Konstanského.

[19]) Zápis o tom w knize Nowoměstské toho roku fol. C. 14.

1433 Hned při prwní náwštěwě konšelů Staroměstských byli oznámili, že měli list od koncilia, psaný ke wšem třem městům Pražským, a žádali, aby se k odewzdání jeho mohli sejíti s osobami ze wšech tří měst w jednom určitém místě. Konšelé Staroměstští dali jim k tomu odpowěd teprw w neděli dne 17 Kwětna, oznamujíce swau ochotnost k tomu, ale že Nowoměstští užíwají jakýchsi wýmluw. Z té příčiny odebralo se nazejtří (18 Kw.) šest členů poselstwa k Nowoměstským na radnici, aby jich obzwlášť požádali. Následkem toho ustanowena jest schůze ze wšech tří měst, Starého, Nowého i Menšího, na radnici Staroměstské na středu dne 20 Kwětna; při čemž stala se wšak poslům wěc nepříjemná, že se jim dopis koncilia byl ztratil. Učinil tedy řeč ku pozdrawení Jindřich Toke kanowník Magdeburský, a biskup Filibert i auditor Palomar žádali za omluwení w příčině listu, který byl pauze list wěřicí. Mistr Jan z Rokycan odpowěděl k tomu wlídně od sausedů, a poslowé poctěni jsau podáním wína a specií. Toliko duchowní Nowoměstští po odchodu poslů hubowali na ně pro ztracení listu; žeť k slyšení jeho byli swoláni.

Nechuť Nowoměstských ku poslům koncilia byla podněcowána od kněze *Jakuba Wlka*, wášniwého kazatele u matky boží Sněžné, který hned po příchodu poslů byl počal dotýkati se jich na kázáních. Poslům bylo poručeno, pokusiti se w Praze znowu o zjednání obecného příměří mezi Čechy a wšemi jinými zeměmi, o čemž měli jednati dle rady okolních knížat a jiných sausedů. Z té příčiny snažili se poslowé, pohnauti krom knížat, kteří již s nimi byli poslali do Prahy, také jiných, aby wyprawili poselstwa k nastáwajícímu sněmu českému; i hlásili se k tomu wéwoda saský, wéwoda rakauský, biskup Wratislawský a město Wratislaw i někteří knížata slezští, jakož i páni čeští strany pod jednau; poslowé koncilia pak žádali pro ně k tomu bezpečných průwodů jak od země a wojsk tak obzwláště od měst Pražských. I proti tomu pobádal Jakub Wlk Nowoměstských. Zwláště w neděli, dne 24 Kwětna, mluwil opět na kázání proti koncilii a poslům jeho, nazýwaje celé koncilium kacířským, a napomínaje poslu-

chačů swých, aby se Basilee chránili jako basiliška jedowatého. Nyní prý chtějí bezpečné průwody pro knížata a města, aby nám sem nawedli tolik branného lidu, až bychom toho musili pykati. Udáwal k tomu, že se při hranicích českých stahuje welké wojsko; říkají prý, že chtí táhnauti proti králi polskému; zatím se strojí hubiti Čechy. 1433

Poslowé, uslyšewše o těchto řečech, požádali k sobě mistra Jana z Rokycan, Jana Welwara a purkmistra Staroměstského, i stěžowali jim na rušení bezpečného listu. Kteřížto hned uzawřeli, požádati též mistra Petra Engliše, aby byl s nimi za jedno, jakož byl s Welwarem a s mistrem Rokycanau jedním z poslů Pražských w Basilei, kteříž se wšichni byli zaručili za bezpečnost poslů koncilia. Petr Engliš hned ochotně došel na radnici Nowoměstskau, aby wyžádal rozprawu o to s konšely. Ti wšak se wymlauwali, že jich bylo málo přítomno, a pod jinými wýmluwami odložili rozprawu až na středu dne 27 Kwětna. Toho dne zašlo k nim tedy šest členů poselstwa Basilejského s Rokycanau, Welwarem a Englišem i čtyrmi konšely Staroměstskými na radnici Nowoměstskau, a wedli společně stížnost na rušení bezpečného listu hanliwým kázáním Wlkowým. Přitom poslowé koncilia obnowili žádost již prwé učiněnau o wydání bezpečných listů pro knížata a jiné sausedy wýše zmíněné. Konšelé Nowoměstští wydali sice ještě téhož dne ohlášení, kterým se zakazowalo jakékoli urážení poslů Basilejských pod ztracením hrdla; ale Jakubowi Wlkowi proto ani potom nezamezili důtkliwých jeho kázání; w příčině pak bezpečných listů dali odpowěd teprw dne 3 Čerwna, prawíce, že chtí čekati Sirotků a s nimi o to wzíti radu jakožto swými společníky.

Od konšelů Staroměstských byli poslowé koncilia mezitím ctěni pozwáním k obědu na radnici dne 25 Kwětna, a potom učinila k nim pozwání universita ke dni 4 Čerwna. Byli k tomu swoláni wšichni příslušníci učení Pražského do weliké síně kolleje Karlowy, kdež we shromáždění četném, wětším dílem duchowních, držel řeč francauzský mistr Jiljí Carleriůw, děkan Cambrayský, a odpowěděl jinau řečí k tomu tehdejší

1433 děkan fakulty swobodných umění. Potom zůstali poslowé s mistry u oběda welmi slawného. Mistrů wšech přítomných bylo celkem 13 neb 14, z nichž toliko pět w kolleji bydlících a učících.[20])

Začátek *sněmu*, položeného k *sw. Trojici*, tedy ke dni 7 Čerwna, opozdil se o několik dní, nejspíš hlawně tím, že se čekalo nawrácení Táborů z wýprawy jejich do *Uher*. Poněwadž byli musili Čechowé wyjednáwati prwé o wolný průchod Polskem k wýprawě této, wědělo se w Uhřích o úmyslu jejich napřed; toliko místo, kudy wtrhnau, nemohlo býti známo na jisto. Páni uherští sebrali wojsko k obraně; ale když sobě Čechowé dobyli přechodu přes pomezní hory s neobyčejným úprkem, pojal je strach, tak že neodwážili se podstaupiti je w poli, nýbrž rozpustili pole, a rozptýlili se, hledajíce nepochybně ochrany w pewných místech. Čechowé dobyli we Spiši předně města *Kežmarka* beze wšeho boje. Obywatelstwo bylo nenadálým wtrhnutím jich s této strany úplně překwapeno a poraženo strachem; wojsku Táborskému dostala se weliká kořist; neb bylo město žiwné, a chowalo mnoho bohatstwí nastřádaného za mnohá léta pokoje. Také okolní městečka a wsi jsau zlaupeny, a zajat probošt Spišský, jenž potom zemřel w Praze. Odtud dali se Čechowé na pochod we směru jihozápadním, wšudež pálíce a pleníce jen otewřená městečka a wsi až k městu báňskému *Kremnici*. Od něho obrátili se we směru na půlnoc do stolice *Turčanské*, a protáhše jí, přešli přes wrchy, které ji dělí od Trenčanska; potom pak se nawrátili k domowu přes Morawu. Pobytí jejich w Uhřích, o kte-

[20]) Aegidius Carlerii, který o tom wyprawuje (wiz *Monum. concil.* I. 365), praví: Erant congregati undique de regno magistri in artibus; credo, quod omnes simul cum hiis quinque, qui solent manere in collegio, fuerunt 13 vel 14. Žeby wšak těchto 13 neb 14 mistrů bylo musilo sebráno býti ze wšech stran země, není ku prawdě podobno. Z pamětí university samé wíme, že bylo tehdáž následujících 13 mistrů w Praze: Křištan z Prachatic, Martin Kunšowic z Prahy, Prokop z Plzně, Petr ze Sepekowa, Jan z Borotína, Jan z Příbramě, Buzek ze Kdyně, Petr z Mladenowic, Augustin z Klatow, Wácslaw z Prachatic, Wácslaw z Dráchowa, Jan ze Soběslawě, Jan z Rokycan a snad také Petr z Hradce Králowé.

rém se nezachowaly žádné obšírnější zprawy, musilo trwati 1433
asi čtyry nebo pět neděl, totiž od posledních dní Dubna až asi do konce Kwětna.

W pondělí po sw. Trojici (8 Čw.), w kterýžto den by bylo mělo wlastně býti prwní sezení sněmu, byli poslowé koncilia u oběda u Jana Welwara, kterýž byl toho času purkmistrem Staroměstským, zwolen byw do raddy asi krátce po swém odjezdu z Basilee. Tam shledali se s *poslem krále polského,* rytířem Mikulášem, který byl práwě přijel, a maje ještě na nohau boty jezdecké s ostruhami, přišel též k obědu. O dwa dni později (10 Čw.) přišli Táboři wykonat poslům náwštěwu swau w počtu welikém; neb zatím bylo se již wrátilo také wojsko jejich z Uher,[21]) a nazejtří potom (11 Čw.) byli poslowé u nich u oběda na pozwání. Téhož dne wečer nawštíwil je pan Menhart z Hradce s některým počtem pánů českých, kteří byli jeho smýšlení, přejíce sobě taužebněji než mnozí jiní srownání s koncilium. Jen Sirotci ještě se jim neukazowali, ač byli také již w Praze. Po příchodu jich a Táborů nebylo wíce obtíže w příčině bezpečných listů, kterých poslowé koncilia žádali pro poselstwa knížat a jiných okolních. Již dne 9 Čerwna swolili také Nowoměstští k wydání jich, kteréž se stalo nazejtří potom (10 Čw.) tím spůsobem, že dány jsau listy hlawní we jménu „heitmanů wojsk, pánů, Pražanů, rytířů, panoší a obcí králowstwí českého a markrabstwí morawského přídržících se prawd evangelia“, a jiné k tomu od Starého, od Nowého a Menšího měst Pražských. Poslům Konrada biskupa Wratislawského, městu Wratislawi a krajanům knížetstwí Swídnického a Jaworského powoleno jest přijeti we 40 koních, poslům wéwody rakauského we 20 koních, a měli poslowé rakauští také žiwotně býti doprowoděni z Budějowic do Prahy i zase zpět do Budějowic; rowněž poslowé slezští tuším z Braumowa nebo z Nowéhohradu za Solnicí.[22]) S wéwodau rakau-

[21]) Bartošek prawí, že se wrátili „ad festum corporis Christi“, rozumím, že některý den před božím tělem (11 Čw.).

[22]) Quod eosdem ambasiatores et nuncios... in Bludaw aut in Novo castro in nostram protectionem et firmam custodiam favorabiliter recipie-

1433 ským byli již mezitím Táboři jednali o nějakau umluwu, za kterauž příčinau měli býti poslowé jejich dne 24 Kwětna w Korneuburce; newí se, s jakým účinkem.[23])

Dne 12 Červwna bylo *prwní shromáždění sněmu* u weliké síni kolleje Karlowy, ku kterému sešlo se takowé množstwí pánů, rytířů a poslů měst, že nebylo žádného pamětníka sněmu tak walného. We shromáždění tomto učinil mistr Jan z Rokycan we jménu celého poselstwa českého, které bylo w Basilei, zpráwu o celém běhu jednání s konciliem, a jmenowáni jsau potom tři páni a sedm rytířů i jiných znamenitých osob, kteříž odpoledne šli uwítat posly koncilia we jménu celého sněmu a zwát je, aby dne zejtřejšího přišli do sezení sněmu. Saukromí nawštíwil posly téhož dne odpoledne pan Jan Smiřický, který byl arcibiskupa Konrada dochowal smrti. Nazejtří (13 Čw.) ráno ještě před sezením sněmu přišli konečně také Sirotci uwítat posly, omlauwajíce swé opozdění tuším zaneprázdněním swým delším příprawami k tažení wojska jejich do Prus.[24]) Bylo jich mnoho stawu panského a zemanského. Po nich přišlo několik pánů, aby posly koncilia čestně doprowodili do sněmu, což se potom stáwalo před každým sezením. Když poselstwo wstaupilo do weliké síně w kolleji Karlowě, počalo shromáždění celé zpíwati: Přijď duchu swatý, což rowněž stáwalo se při počátku každého sezení; potom wystaupil Jan Rokycana na stolici mistrskau, a maje wedlé sebe na jedné straně mistra Engliše a na druhé Mikuláše Biskupce Pelhřimowského, promluwil na přiwítanau, a dotekl se hned přitom pochwalně čtyr

mus et usque ad civitatem Pragensem salvos et securos preducemus. *Grünhagen. Geschichtsquellen* &c. 131. *Bludow* žádný w Čechách není. Domníwám se, že w přepise této listiny, dle něhož jest otištěn, jest chybně psáno *Bludaw* místo *Brunaw.* Nowýhrad pak nenachází se jiný w kraji Hradeckém, kdež patrně hledati se musí, než zřícenina toho jména u Uhřínowa za Solnicí.

[23]) Palackého *Urkd.* II. 359.

[24]) Carlerius (*Monum. concil.* I. 367) prawí sice: Excusarunt se, quod non prius venerunt, quia exspectabant exercitum eorum advenisse, qui jam est in Prutzia. To wšak musí býti nějaké nedorozumění jeho; neboť wálčení Čechů s rytíři pruskými tehdáž teprw se začalo, a nawrácení jejich nebylo se nadíti; staloť se teprw w měsíci Říjnu.

artikulů Pražských jakožto wlastního předmětu jednání. Od 1433
poslů koncilia učinil první promluwení biskup Filibert Konstanský, a po něm jal se širší řečí auditor *Jan Palomar* přednášeti poselstwí. Předně wyprawowal i on jako den předtím Rokycana celý běh posawadního jednání; a poněwadž předmluwa ta zaujala nepochybně několik hodin, odložil další řeč k sezení příštímu.

Den potom byla neděle (14 Čw.). Poslowé koncilia byli pozwáni na oběd u pana Menharta z Hradce, který je skwostně častowal. Sezení sněmu bylo w pondělí dne 15 Červa. Po krátké předmluwě Petra biskupa Augsburského dokonal Jan Palomar swau řeč, we které představiw Čechům neprospěšnost dlauhého wálčení a dobrotu pokoje, ukazowal zase, jak se bylo nawrhowalo w Basilei, že nejjistější cesta k pokoji jest, aby se přiwtělili ku koncilii a odewzdali jemu rozhodnutí pře dle wnuknutí ducha swatého. Po předložení tomto odstaupili poslowé, a doprowodíni jsau čestně k swým příbytkům; sněm pak wzal wěc w uwážení, a zwolil druhého dne (16 Čw.) 60 mužů ze swého prostředka k složení odpowědi. Poslowé měli odpoledne po sezení tom ještě náwštěwu od jednoho pána a mnohých zemanů z kraje Hradeckého, jichž řečníkem byl kněz Martin Lupáč farář Chrudimský, jeden z poslů českých ku koncilii. Byli to tedy nepochybně páni strany pod obojí, srownáwající se we wšem s kněžími Pražskými. W auterý dne 16 Červa byli poslowé konečně také pozwáni na oběd u Sirotků. Hostina slawná byla od nich uspořádána we dwoře králowě na Zderaze na Nowém městě, jejž držela ty časy obec Nowoměstská.

Dne 18 Červa držáno jest sezení sněmu, we kterém dána odpowěd poslům koncilia na jich předložení. Sněm srownal se úplně se stanowištěm, které zastáwali poslowé jeho w Basilei. Odpowěd čtená Janem z Rokycan, který byl nepochybně hlawním jejím skladatelem, obracela se předně k slowům Jana Palomara, kterými zawrhowal wálku a napomínal ku pokoji. I Čechowé že si přejí pokoj, ale ne oni že zawinili wálku, než ti praelati kostela Římského, kteří w koncilii Kost-

1433 nickém wydali rozkazy proti nim, a neslyšewše jich, prohlásili je za kacíře pro přijímání swátosti pod obojí spůsobau, upálili milé mistry jejich, stawili služby boží a udělowání swátostí, ano konečně kříž krwawý zdwihli proti nim a roznítili wálku domácí, we které král Sigmund jal se hubiti zemi jejich. Jim že se bylo brániti s pomocí boží a wždy wolati o slyšení. Nyní když se ho dowolali a přijat jest saudce dle umluw Chebských, že od něho odstaupiti nemíní; toho wšak že se na nich žádá wybízením, aby se přiwtělili ku koncilii, to jest aby se poddali wětšině sboru, we kterém sedí protiwníci jejich, titíž mnozí, kteří w koncilii Kostnickém nálezy proti swátosti pod obojí schwálili a posud schwalují. Má-li býti pokoj, že žádají poslů, aby dle moci od koncilia sobě dané učinili konec we příčině čtyr artikulů bez dalších průtahů škodliwých. K tomu doložil kněz Prokop we jménu Táborů proti wýroku Palomarowu o neprospěchu wálčení, prawě, že wálčení Čechů mělo dotud mnohý prospěch, předně že mnozí protiwníci prawd božích jsau mocí přiwedeni ku poznání a stali se obránci jich, za druhé že obhájeni jsau wyznawači prawd těch, a za třetí žeť jím spůsobeno jest swolání koncilia a slyšení dané Čechům, z něhož nadíti se jest dalšího owoce dobrého pro církew rytěřující.

Sněm český, wyzýwaje posly koncilia, aby w příčině čtyr artikulů učinili konec bez odkladů zbytečných, předpokládal, že jsau posláni od koncilia s plnau mocí k tomu;[25]) čeho wšak nebylo. Poslowé neměli jiného nařízení, než aby pohnuli Čechů ku přiwtělení se a ku přijetí wýroku koncilia o čtyrech artikulích. Když by k tomu swolili, měli moc přijmauti jejich nawrácení k jednotě církwe, zrušiti wšecky nálezy a církewní tresty wydané proti Čechům a wyhlásiti smíření jejich se wšemi národy. Pakli by neswolili, měli se přičiniti o opětné wyslání některých osob od Čechů ku koncilii, by se wyjednáwání nepřetrhlo; krom toho měli se pokusiti o obdržení obecného příměří. Jednati wěcně o čtyrech artikulích, nebylo tedy úlohau

[25]) Quia potestatem plenam concilii Basiliensis habetis in materia articulorum nostrorum, prawí se w odpowědi sněmu. *Monum. concil.* I. 416.

poslů; kdyby to wšak byli hned zřejmě oznámili, nepochybně 1433
by se bylo jednání přetrhlo. Protož žádal auditor Jan Palomar prozatím toliko, aby mu odpowěd pronesená Rokycanau byla dána písemně, a prohodil jen we swém jméně, že jest poslům těžko wyslowiti se o čtyrech artikulích, protože pozorují, že Čechowé sami nerozumějí jim wšichni we stejném smyslu; že by tedy musilo prwé předloženo býti znění jich, we kterém by se o ně wšichni srownáwali. Následkem toho dály se porady saukromé o *znění artikulů*, a tázán jest jmenowitě sbor *mistrů* učení Pražského o dobré zdání swé. We sboru tomto měla wšak přewahu strana, která se řídila zásadami Křištana z Prachatic a Jana Příbrama i chýlila se tedy welice k powolnosti. Zdání její wyslowilo se o dwau artikulích jen welmi powšechně, totiž aby slowo boží bylo swobodně kázáno pod mocí a práwem biskupa, a hříchy weřejné aby byly stawowány při duchowních duchowními, při swětských swětskými dle moci od boha jim propůjčené. O statcích církewních wyslowili mistři, že nemají swětští jich sobě přiwlastňowati, neb žeby to byla swatokrádež; připauštěli wšak, že jest jich nadbytek, který by měl od těch, jimž nakládání s nimi přísluší, obracowán býti k dobrým účelům obecným (ad usus pios et communes); proti čemuž někteří z mistrů nawrhowali, aby ze statků těch bylo zůstaweno duchowenstwu, co by potřebowalo, ostatek aby byl wzat pod spráwu ustanowených osob duchowních i swětských, tak aby duchowní tím newládli a swětští nerozbírali sobě; ostatně aby duchowní na statcích sobě zůstawených owšem nepanowali swětsky, totiž aby neprowozowali sami moci saudní nad poddanými lidmi. O přijímání pod obojí spůsobau prawili, že jest ustanoweno od Krista a zachowáwáno od prwotní církwe, tudy že jest užitečné a spasitelné; zdali je z přikázání, jedni zanecháwali w pochybnosti a zůstawowali rozhodnutí o tom koncilii; druzí twrdili, že jest ze přikázání pod jistými podmínkami, a zůstawowali koncilii určitější ustanowení o těchto podmínkách. Se zdáním podaným wětšinau sboru mistrského nebyla wšak srozuměna wětšina kněží Pražských, spráwující se Janem Rokyca-

1433 nau; tím méně chtěli k němu přistaupiti Táboři a Sirotci, zwláště pak heitmanowé wojsk jejich, i zawrhli je s rozhorlením. Universita co sbor nebyla wíce slyšána, než jen několik mistrů, kteří se s wětšinau kněží Pražských srownáwali.[26])

Powolnost wětšiny mistrů Pražských došla wšak zalíbení u několika pánů a zemanů strany pod obojí, kteří byli wlažnějšího smýšlení a klonili se k míru za každau cenu, pokud by nebylo proti saukromým jich prospěchům. Přední z nich byl pan *Menhart z Hradce*, který jen z přinucení od Táborů držel se stranau pod obojí a snášel wždy s hořkostí panstwí jejich. Weřejně nesměli wystupowati se swým smýšlením, ale podtají počali pracowati proti mocné wětšině sněmu. Již nazejtří po sezení sněmowním, we kterém byla dána odpowěd sněmu na předložení poslů koncilia (19 Čw.), měli *saukromau schůzi* u pana Zdeslawa purkrabí Karlšteinského, který se byl jak nepochybně i wíce pánů českých strany pod jednau odebral do Prahy pod bezpečenstwím; ze schůze té pak požádali poslů koncilia, aby k nim wyprawili několik osob na poradu o dalším spůsobu jednání. Stalo se to druhý den ráno (20 Čw.). Byli posláni Jan Palomar, Martin Berruer a Jan Maulbronnský; z české strany přišel pan Menhart s dwěma jinými pány. Nejsme zprawení přímo, co se wyjednalo; ale wíme o radách, které wětšina mistrů Pražských dáwala pod rukau písemně poslům Basilejským, a ty jistě byly téhož směru jako rady pana Menharta.[27]) Mistři učení Pražského zprawowali posly o stawu stran w Čechách w ten spůsob, že jedna, totiž hlawně Táboři, pracuje wždy spíše k odtržení od církwe než ke smíření, a držíc statky církewní a korunní, wýše wáží artikul o odejmutí statků duchowenstwu než o swátosti pod obojí; druhá, totiž wětšina kněží Pražských, žádá jednoty s církwí, ale pro přijímání pod obojí spůsobau že jest wždy hotowa k boji; třetí, totiž ku které se znali tito mistři sami, že jest

[26]) O tom wyprawuje Tomáš Ebendorfer (*Monum. concil.* I. 706); zdání pak, které on myslí, jest patrně to, které uwodí Carlerius (tamže 430) bez datum, prawě, že mu bylo od mistrů sděleno. Wiz též *Monum. concil.* I. 389 pod nápisem *Cedula.*

[27]) Wiz *Monum. concil.* I. 386 až 389.

na ten čas příliš slabá. Má-li se dojíti smíření, že nesmí Táborům dána býti příčina slušná ku překažení jeho, že se musí spíše hleděti, aby zemdleli a byli přemoženi, naproti tomu strana panující Pražská že musí býti získána. K tomu cíli že nesmějí poslowé mluwiti: koncilium chce wám trpěti přijímání pod obojí spůsobau, chce wám odpustiti prowinění nebo podobně; to žeby řekli: nejsme w žádné wině, nýbrž konáme přikázání boží; trpěti nám chcete, protože nemůžete překaziti; a Táboři by potáhli druhých za sebau k dalšímu odporu. Ale jen tím že se dojde cíle, když koncilium řekne, že dáwá swobodu přijímání pod obojí spůsobau a druhým třem artikulům dle smyslu písma swatého a swatých otců, že zwe Čechy ku pokoji a ku přiwtělení se k církwi, aby w jednotě spolu s konciliem pracowali o oprawě církwe obecné. Až se přiwtělení stane a bude král a biskup w zemi, žeť prowozowání artikulů dá se uwésti w řád dle kázně církewní. 1433

Po saukromé schůzi u pana Zdeslawa z Buřenic bylo téhož dne ráno (20 Čw.) sezení sněmu, we kterém přede wším auditor Jan Palomar we jménu poslů Basilejských odpowěděl obšírnau řečí ku předešlému předložení Jana Rokycany. Hleděl wywrátiti twrzení, že byla wálka zawiněna konciliem Konstanským a papežem, ukazuje nejwíce k tomu, že w Čechách mimo čtyry artikule záhy wznikly mnohé bludy a dálo se boření kostelů a jiné zlé wěci, které prý snad mohly pohnauti papeže, když w zemi samé nic se nestalo k wykořenění toho. Popíral také, žeby oznámení, co poslowé smýšlejí o čtyrech artikulích, bylo cestau k dosažení pokoje, poněwadž prý jest 28 artikulů jiných, o nichž se poslowé čeští w Basilei ještě newyslowili, a také že o čtyrech artikulích smýšlejí rozliční rozličně; i pokaušel se ještě jednau nawésti sněm, aby se podal na wýpowěd koncilia. Konečně wšak přednesl opět, a tentokrát we jménu celého poselstwa, žádost, aby byly poslům podány čtyry artikule we znění, ku kterému se wšichni znají, a za druhé, aby byl od sněmu i od poslů koncilia wydán jistý menší počet osob, mezi kterými by se wyjednáwalo předběžně.

1433 K obojímu swolil sněm, a již nazejtří, dne 21 Červma, oznámil Jan Rokycana smysl artikulů w takowém spůsobu, že se poslům widěl býti celkem spůsobilý k dorozumění. Žádali, aby jim znění jeho bylo wydáno písemně. Ku předběžnému wyjednáwání w menším počtu zwolil sněm *osm osob*, jichž bylo šest duchowních, totiž mistr Jan z Rokycan, mistr Petr Engliš, Prokop Holý, Mikuláš biskup Táborský (z Pelhřimowa), kněz Oldřich Znojemský, kněz Ambrož z Hradce Králowé, a dwa swětští, Šimon od bílého lwa, měšťan Staroměstský, a Matiáš Lauda, heitman Písecký. Týmž spůsobem wydali ze sebe také poslowé Basilejští osm osob, a bylo rowněž šest duchowních a dwa swětští: Filibert biskup Konstanský, Jan Palomar, Jiljí Carleriůw, Tomáš z Haselbacha, Jindřich Toke, Jan Maulbronnský, Sigmund Stromayer, měštěnín Normberský, a Ludwík písař Jana wéwody baworského. Zřízenci obojí sešli se hned nazejtří dne 22 Červma ráno, a s české strany jest předloženo písemně *znění čtyr artikulů*, podepsané od čtyr řečníků českých, kterým bylo poručeno hájení jich we koncilii. O přijímání pod obojí spůsobau, prawilo se w něm, že jest ze přikázání Kristowa a že jest nutně potřebné, wšak toliko dle podmínek místa, času, možnosti, spůsobilosti a jiných okolností. O stawowání hříchů smrtelných a jiných neřestí, že se má díti mocí duchowní i swětskau, jak na každau náleží, s wytknutím, že dle případu mohau i nižší kárati hříchy představených, buď swětských buď duchowních, není-li od wyšších dbáno. O swobodě kázání slowa božího, že se nerozumí swoboda nezřízená kohokoliwěk; než že kázati mají kněží k tomu schopní a ustanowení od biskupů; kdyby wšak biskup zapowěděl kázání z příčiny ledsjaké, jak se někdy w Čechách stáwalo, tehdy že kněz schopný může kázati swobodně i bez powolení biskupa. O statcích církewních konečně, že se nesluší kněžím držeti zemské statky spůsobem pánů swětských ani jimi swětsky wládnauti, než že mají následowati příklad Kristůw a apoštolů w žiwotě bezmajetném (in via expropriˈetaria).

Zřízenci koncilia pozorowali rozdíl mezi tímto zněním písemným a oním, které přednesl Rokycana austně dne přede-

šlého. Byl prý se mezitím Prokop Holý s Tábory protiwil některé části jeho. Rozdíl ten se wztahowal zwláště k artikuli čtwrtému. Neb byl Rokycana řekl, že nechtí Čechowé, aby kněží jejich žebrali, nýbrž aby měli statky a důchody dostatečné; toliko coby přebýwalo mimo potřebu wýžiwy, aby obracowáno bylo na dobré účely; dodatek tento se pak we znění písemném pohřešowal. Zřízenci koncilia, wyžádawše sobě odkladu přes połedne, wytýkali rozdíl tento we schůzi druhé po obědě. Po některých hádkách o to žádali zřízenci čeští, aby poslowé jim dali znění, které by se jim widělo býti prawé. Poslowé koncilia žádali odkladu do zejtřka. Toto prodlužowání spůsobilo wšak již welkau nelibost mezi sněmowníky. Mnozí nechtěli již déle zůstati w Praze pro welké útraty, tak že bylo se obáwati, aby se sněm nerozjel bez konce. W opětné schůzi zřízenců druhý den ráno (13 Čw.) wytýkal poslům Basilejským Šimon od bílého lwa, že snad proto jednání protahují, aby zdrželi Čechy od wálky s protiwníky jejich domácími. Tím se poslowé pohnuli, že mínili skutečně jednání skrátiti, a wyžádali si, aby ještě toho dne odpoledne bylo sezení sněmu, w němž by swé mínění o čtyrech artikulích oznámili. Stalo se tak, a we jménu poselstwa mluwil opět auditor Jan Palomar. Powěděl napřed, že koncilium samo na ničem se posud neustanowilo aniž dalo jim k tomu moc; že tedy mohau oznámiti jen swé mínění osobní. To pak bylo o dwau artikulích prwních, kárání hříchů a swobodném kázání, že není rozdílu mezi nimi a tím, co posledně oznámil mistr Jan z Rokycan we jménu celého králowstwí; o artikuli třetím, že duchowní mohau držeti statky předně co majitelé saukromí (proti čemuž nebylo námítky s české strany) i také statky nadané k záduším, wšak že nejsau majiteli těchto, než jen spráwci, a mají je sprawowati wěrně ku potřebám swým a kostelů swých, k užitku církwe a k dobrým účelům; též že nemají na nich wykonáwati saudy sami osobně, než pomocí swětských lidí. O artikuli čtwrtém konečně, že náleží swátost wečeře páně mezi pět swátostí každému člowěku newyhnutedlně potřebných; ale zdali a pokud se potřeba tato wztahuje k obojí spů-

1433

1433 sobě, na tom že se církew posud nikdy neustanowila, a protož že nedůwěřují sobě o tom co wypowídati; wšak we zwyku že jest přijímání pod jednau spůsobau toliko, poněwadž we každé spůsobě jest celý Kristus, zwyklost pak tuto že sluší pokládati za zákon, jejž rušiti nebo měniti není dowoleno bez schwálení církwe. Po wyložení tomto přimlauwal sněmowníkům, když nechtí nyní hned sjednotiti se s církwí, aby aspoň wyprawili posly ku koncilii s plnau mocí k tomu, kteříž by tam přijali dobrý konec o čtyrech artikulích i o wšem jiném a pracowali s jinými w koncilii o obecný pokoj mezi křesťany a o oprawu církwe. Welkau zásluhu že by si tím Čechowé získali, a mnoho že by tím prospěli wážnosti koncilia.

Co se w řeči této týkalo swátosti pod obojí spůsobau, bylo tak neurčité a máloslibné, že tím shromáždění sněmowní musilo býti překwapeno, protože se dle posawadního rozbírání wěci mezi oběma stranama dáwalo očekáwati něco Čechům příjemnějšího. Proneseny jsau proto hned we shromáždění samém poznámky poslům nemilé od Rokycany a od Prokopa Holého, nazejtří pak (24 Čw.) odebrali se k poslům do příbytku biskupa Augsburského Wilém Kostka, Matiáš Lauda, Rokycana, Oldřich Znojemský a Martin Lupáč, i domlauwali jim proto.[28]) Poslowé musili nejspíš sami znamenati, že chybili, mluwiwše příliš opatrně, aby se nepředali, ježto se tím wyjednáwání lehce mohlo zmařiti. Umluwilo se tedy znowu, aby bylo wyjednáwáno w menším počtu osob, a poslowé přáli si, aby bylo mezi nimi wíce pánů českých; ale s české strany ustanoweno jest k tomu osm zřízenců předešlých, k nimž přidán toliko Wilém Kostka jakožto dewátý. Poslowé koncilia srownali se s tím, přidawše rowněž jednoho swětského, z poslů knížat německých, k osmi zřízencům swým předešlým. Dříwe wšak než se obapolní zřízenci spolu sešli, wyžádali si Basilejští *saukromau schůzi* s některými pány, kteříž se k tomu druhého dne ráno (25 Čw.) dali najíti w příbytku Jana Ro-

[28]) Dicentes, quomodo proposita terruissent mentes eorum, et præcipue quia communionem nec katholicam nec sanctam vocavimus, prawí Tomáš z Haselbacha. *Monum. concil.* I. 708.

kycany, to jest na faře Týnské. Zde se pokaušeli odtrhnauti 1433
pány pod obojí od Táborů, představujíce jim, kterak že jest jich nehodno, míti nad sebau za pány lidi, kteří by jim prý jindy byli býwali špatní za sluhy;[29]) domlauwali jim, aby se oni, jak se na šlechtice sluší, ujali wíry křesťanské, a oznámili jim konečně, že doufají, kdyby poslali spolu s nimi posly do Basilee s mocí ke wstaupení w jednotu s církwí, žeby koncilium dalo swobodu přijímání pod obojí spůsobau; aby se pak nebáli, žeby jim koncilium po wstaupení do jednoty nezdrželo slowa; žeť se může státi obojí najednau, z ruky do ruky.

Oznámení toto naprawilo poněkud nepřízniwý dojem předešlého projewení. Páni žádali poslů, aby to wznesli na jejich zřízence; i odebrali se k nim poslowé hned do kolleje Karlowy. Zřízenci čeští wyžádali si čas ku potazu, ale mimo to hned ptali se, na koho měla by se swoboda přijímání wztahowati; neb oni žeby ji žádali pro celé králowstwí české, celé markrabstwí morawské i také pro wšecky, kdož by se jinde přídrželi jich a chtěli by přijímati pod obojí; neb sice žeby mezi nimi w Čechách a na Morawě bylo roztržení, když by jedni ten, druzí jiný spůsob přijímání drželi za lepší. Poslowé odpowěděli, že o králowstwí doufají, že otcowé koncilia swolí, o markrabstwí a jiných, kteří by se Čechů skutkem přídrželi, že chtějí se přičiniti, aby koncilium swolilo; ostatně kdyby přijímání rozdílné mělo rušiti pokoj, žeť koncilium zde jako wšude jinde pečowati bude o zachowání neb obnowení jeho. Odpoledne, když se sešli zřízenci obapolní znowu, žádali Čechowé wěděti určité znění, we kterém by koncilium mínilo swobodu propůjčiti. Poslowé zpěčowali se dlauho nastaupiti na to, protože neměli k tomu žádné moci, až ku přimlauwání mnohému auditor Jan Palomar a Jan Maulbronnský sepsali jakausi *formu*, wšak jen od sebe, ne we jménu celého poselstwa, jejíž trestí bylo, že koncilium, hledíc ke snažné tauze (attendens fervorem desiderii), kterau lne lid ke swátosti těla

[29]) O řečech těch dáwá zpráwu Ulrich Stockel w Srpnu 1433 w dopise w Palackého *Urkd.* II. 377; při čemž wšak nesprávně wměšuje některé řeči wedené téhož dne w jiné rozprawě.

1433 a krwe Kristowy pod obojí spůsobau, dáwá kněžím té země moc k udělowání swátosti té lidem swětským pod spůsobau chleba i wína.

W opětné schůzi zřízenců obau stran nazejtří, dne 26 Čerwna, připamatowali poslowé Basilejští, že nemohau dáti určitého znění o swobodě přijímání pod obojí spůsobau od sebe co poselstwa, tím méně we jménu koncilia, a oznámili, jaké toliko nařízení a zmocnění měli od koncilia při swém poslání do Čech; k žádosti pak zřízenců českých opětowali oznámení toto předně wšem šedesáti zřízencům prwním, kteří byli zwoleni od sněmu českého, potom pak weškerému shromáždění sněmownímu. Tím owšem projewení jejich, žeby koncilium powolilo swobody přijímání, když by Čechowé po poslích do Basilee wstaupili w jednotu církwe, pozbylo některé části ceny swé; nespatřowalať se w něm úplná jistota splnění žádostí českých. Marně jednalo se dne 27 Čerwna opět mezi obapolnými zřízenci, až pak Basilejští wyzwali Čechy, aby oni sami nawrhli nějaké znění, které by jim wyhowělo. Stalo se usnešení o tom w neděli dne 28 Čerwna w sezení šedesáti zřízenců českých, a nazejtří dne 29 Čerwna podal sbor zřízenců dewítičlený zřízencům koncilia *znění žádostí českých*, které sobě tresť náwrhu Jana Palomara a Jana Maulbronnského wzalo za základ, ale tak že pojata jest do něho swoboda nejen přijímání pod obojí spůsobau nýbrž i druhých tří artikulů, jak je byli Čechowé wyložili předešle, a položeno určitě o swobodě pro králowstwí české, markrabstwí morawské i přídržící se jinde. Toto znění poslowé koncilia ihned určitě zamítli, a wyžádawše si nazejtří (30 Čw.) opět saukromau schůzi s pány strany pod obojí na faře Týnské w příbytku Rokycany, stěžowali sobě, že tímto spůsobem nelze docíliti žádného konce, a oznámili, že míní odjeti; přimlauwali jim wšak ještě jednau w příčině poslání ku koncilii, i aby mezitím bylo zawřeno obecné příměří.

Páni wyžádawše si času do zejtřka, oznámili jim toho dne (1 Čwce.), že nechtí jednati o swé ujmě, nýbrž býti za jedno s ostatním národem, i wznesli tedy wěc na schůzi wšech še-

desáti zřízenců sněmu. Odpowěd těchto byla, že se chtí sjednotiti s církwí, wšak až by se stalo wyřízení o čtyrech artikulích, a míní učiniti poslušenstwí jako wšichni wěrní křesťané, wyjma když by se co rozkazowalo neb zakazowalo od papeže, od koncilia nebo praelatů proti zřejmému ustanowení zákona božího; poslati pak ku koncilii že chtí pod jistými wýminkami, které oznámili teprwé w jiné schůzi pod wečer téhož dne. Wýminky tyto se týkaly nejwíce bezpečného průwodu a spůsobu slyšení poslů w koncilii; oznámeno wšak přitom, že bude posláno jen několik osob, kteří předloží koncilii znění čtyr artikulů dle přání Čechů, a teprw až se ukáže, jak se koncilium k nim bude míti, že bude posláno poselstwo slawnější, které wykoná přiwtělení a bude se w koncilii účastniti jednání o oprawu církwe. Poslowé koncilia přednesli ještě jednau žádost, aby po čas nowého wyjednáwání nebylo wálčeno; wšak odpowěd k tomu jest odložena; nazejtří pak uzawřel sněm, jak se zdá ku pobádání Táborů, nepowoliti toho leč až po wyřízení čtyr artikulů. Za posly ku koncilii, kteří se měli wydati na cestu zároweň s posly Basilejskými, zwoleni jsau mistr *Prokop z Plzně*, jeden z kollegiatů kolleje Karlowy, *Martin Lupáč* farář Chrudimský a *Matiáš Lauda* z Chlumčan. 1433

Na den 3 Července bylo ustanoweno rozlaučení poslů Basilejských se sněmem. W sezení sněmu toho dne učinil nejprw mistr Jan z Rokycan zpráwu o celém běhu wyjednáwání mezi zřízenci, a oznámil jména zwolených poslů českých. Oznámení, že sněm neswolil ku příměří obecnému, bylo zůstaweno knězi Prokopowi, kterýž od sebe ujišťowal, že po wyřízení čtyr artikulů míní zachowáwati pokoj a lásku se wším ostatním křesťanským lidem. Od poslů Basilejských promluwil potom na rozlaučenau biskup Filibert. Po wšech mrzutostech posledních dní byla řeč jeho welice laskawá a zdwořilá; děkowal za zjewy radosti a mírumilownosti při uwítání poslů, když přijeli, za zwaní a jiné pocty i za wšecko laskawé k nim chowání. Rowněž pěkně rozlaučili se s nimi sněmowníci, a při odchodu doprowodil posly wětší než jindy počet pánů až ku příbytku biskupa Filiberta. Odjezd poslů z Prahy prodlil se wšak, ne-

1433 pochybně pro rozličné potřebné příprawy, ještě celý týden. Mezi tím časem nawštíwil je dne 7 Čerwence pan *Menhart z Hradce*, chtěje nazejtří potom odjeti z Prahy, a mistr *Jan Příbram* byl mu přitom tlumočníkem w rozprawě s nimi. Dne 11 Čerwence odjeli konečně poslowé koncilia s posly českými zároweň, prowázeni jsauce Janem Welwarem konšelem Staroměstským a jedním z heitmanů Táborských až do *Žlutic*. Tam přijeli dne 13 Čerwence, uwítáni jsauce Jakaubkem z Bíliny, kterýž jim wyjel naproti na míli cesty a poctil je slawným obědem. Jemu bylo uloženo dáti jim další bezpečný průwod na místě Welwara a heitmana Táborského, kteříž se ze Žlutic nawrátili do Prahy. Poslowé jeli dále přes Loket (14 Čwce.) do Cheba (15 Čwce.), a odtud přes Normberk (20 Čwce.), kdež se zdrželi tři dni, přes Nördlingen, přes Ulm a přes Kostnici. Celá jízda trwala něco wíce než tři neděle.

19.

Obležení Plzně. Bitwa u Lipan.

Na sněmě o sw. Trojici, ačkoli hlawní příčinau swolání jeho bylo wyjednáwání s posly koncilia Basilejského, jednalo se wedlé toho o rozličných jiných záležitostech země; o čemž se nám wšak zachowaly zpráwy až příliš nedostatečné. Hned k začátku sněmu byl přijel, jak wýše zmíněno, posel krále polského, rytíř jménem Mikuláš; ale o jednání, které měl se sněmem, nemáme žádné zpráwy. Dle předešlých umluw bylo by se na sněmě tomto mělo jednati o narownání mezi králem a bratrem jeho *Swidrigalem*; ale jisté jest ze příběhů brzkých potom, že se narownání takowé nestalo, a nejspíš ku prostředkowání Čechů w rozepři té ani nepřišlo. Bylo by nepochybně musilo do Prahy přijíti také nějaké poselstwo od Swidrigala, o čemž se wšak neděje zmínka žádná. Rytíř Mikuláš, s nímž se poslowé Basilejští w Praze byli ponejprw sešli jen náhodau (8 Čw.), přišel k nim teprw o osm dní později (16 Čw.) s wěřicím listem, a wyřídil wzkázání dobré wůle krále polského ku koncilii, přitom pak stěžowal jim na neslušné chowání rytířů

pruských, poněwadž bylo krátce předtím také koncilium wypra- 1433
wilo posly swé do Polska, aby se pokusili o zjednání míru mezi rytíři a Polskem, poslowé pak tito, slyšáni bywše od krále dne 18 Kwětna w Košťanech (jižně od Poznaně), wyjednali sjezd mezi oběma stranama a král k němu wyprawil swé plnomocníky, rytíři wšak k určenému času neposlali nikoho. Omlauwal proto krále jakožto pokoje žádostiwého, a oznamowal, že nyní po projití příměří o sw. Janu křtiteli přinucen jest začíti wálku.[30])

Wýše jest také zmíněno o poslích ze *Slezska* od biskupa Wratislawského a knížetstwí Swídnického a Jaworského ke sněmu českému. Poslowé tito zawřeli nowau smlauwu s Čechy, dle které neměli obywatelé krajin jejich býti nuceni od Čechů k jich artikulům, ale měli s nimi we wšem míti wolné obcowání, owšem bez ohledu na posawadní zákazy církewní.[31]) Teprw když se poslowé Basilejští strojili již k odjezdu z Prahy, přijeli také poslowé *Albrechta* wéwody *rakauského*, taužebně od nich očekáwaní (1 Čwce.); o jejich wšak jednání se sněmem českým nemáme docela žádné zpráwy.

Důležitým předmětem jednání sněmowního bylo na každý spůsob další pokračowání we wálce s nepřátely, kteří posud nezawřeli s Čechy žádných umluw zwláštních o příměří, ježto sněm, jak ukázáno, obecného příměří, nawrhowaného konciliem, do té chwíle zawříti nechtěl. Jak již na sněmě roku předešlého, pomýšlelo se nyní zwláště na potlačení protiwníků domácích, a uzawřeno jmenowitě tažení proti *Plzni.* Již dne 20 Čerwna zwěděli poslowé Plzenští, meškající w Praze za času sněmu, o nebezpečenstwí, které hrozilo městu jejich, jestliže se nedocílilo umluw mezi Čechy a konciliem, i oznámili to poslům Basilejským, kteříž také hned radili jim, aby odjeli domů. Nebylo docela bez příčiny, co w prwních dnech potom bylo wytýkáno poslům Basilejským Šimonem od bílého lwa we schůzi zřízenců obapolných, že protahowali wyjednáwání ku prospěchu domácích nepřátel strany pod obojí; činiliť to

[30]) *Monum. concil.* I. 367. Dlugoš 626.
[31]) Joh. de Segovio w *Monum. concil.* II. 432.

1433 dle swého wlastního wyznání pozdějšího skutečně dílem ku prospěchu Plzenských, kteříž nabyli tím času k rychlému sklizení některé části polní úrody, majíce zásob starších nedostatek. Na štěstí pro ně dozrálo také obilí toho roku neobyčejně záhy. Nepřátelstwí s nimi nezačalo se, pokud práwě poslowé koncilia meškali w Praze; po odjezdu jich wytáhlo wšak hned do pole wojsko Starotáborské, to jest polní wojsko Táborské wedené knězem Bedřichem a Pardusem z Hrádku, které se bylo přede čtyrmi nedělemi wrátilo z Uher. W počtu asi 700 jízdných a 6 neb 7000 pěších s 300 wozy položilo se dne 14 Července před Plzní nejprw na straně západní od města u wsi Skwrňan na jižní straně řeky Mže.

Za hranicemi bojowalo toho času již wojsko Sirotčí wedením Jana Čapka we wzdáleném *Prusku.* Jak wýše powěděno, bylo wojsko toto wytáhlo do pole již o sw. Jiří, tedy mnohem dříwe, než došlo příměří mezi králem polským a rytíři pruskými. Na začátku měsíce Kwětna leželo nedaleko *Zhořelce* w horní Lužici, kdež se zdrželo několik dní, pleníc nejspíš okolní krajinu, ač bez útoku na město samo, k obraně wždy dobře připrawené. Zatím byli wyprawení poslowé někteří od wojska ku králi polskému do *Poznaně*, aby se smluwili o spůsob společného wedení wálky. Umluweno jest s nimi, aby nejprwé wtrhli do Nowé Marky, náležející tehdáž rytířům německým, to jest do sewerowýchodních končin nynější země brandenburské, kdež se měla spojiti s nimi hotowost nejbližších krajin welkopolských; odtud pak aby táhli dále do Pomořan čili do západního Pruska, kamž mělo té doby wtrhnauti také hlawní wojsko polské z Malopolska, Kujawska i Mazowska. Dle umluwy té dali se Čechowé brzy od Zhořelce na pochod, a přitáhli až ke *Frankfurtu* na Odře. Tam wšak byl jim zabráněn přechod přes tuto řeku, a rowněž potom u *Krosna*, kamž se obrátili zpátky po řece nahoru.

Zdá se, jako by rytíři němečtí byli hleděli tažení Čechů od sebe odwrátiti pomocí nepřátel jejich we Slezsku, jichž posud něco pozůstáwalo. Stalť se zrowna toho času w horním Slezsku útok na dáwného spojence Čechů *Puchalu*, držitele

Krucburka. Wytáhl proti němu do pole lid knížat Ludwíka 1433
Lehnického a Břežského, Bernarda Falkenberského a Namyslawských wedením Jindřicha z Landsberka, jak se zdá rytíře řádu německého. Puchala byl poražen w boji, we kterém 25 lidí jeho bylo zabito, 30 jato, on sám s ostatními zachránil se jen stěží útěkem, a hned toho dne jest mu *Krucburk* obležen. Heitman Puchalůw na Odrách, jménem Kuklík Boží, jenž chtěl přispěti k wybawení Krucburka, jest na cestě poražen od mladého knížete Mikuláše Ratibořského (13 Kw.), kterýž potom oblehl *Rybníky*, osazené před dwěma měsíci od Táborů. Také spojenec Čechů *Bolek* kníže *Opolské*, který nejprw Mikulášowi Ratibořskému wpadl do jeho knížetstwí a odtud potom přitáhl k Rybníkům, chtěje hrad wybawiti, jest od něho tudíž poražen, a následkem toho wzdaly se Rybníky; Mikuláš Ratibořský pak potom dobyl také *Bytoma.* Téhož času byl we středních částech Slezska na lewé straně Odry Petr Polák, heitman pošádky české na *Němčím*, wyjel na laupež, jest wšak, když se nawracel, dne 16 Kwětna přepaden od Wratislawských a Swídnických w nejbližším okolí hory Sobotky a zajat se 36 lidmi swými. Asi 30 jiných bylo zbito, odňata jim kořist hojná, a Slezáci oblehli opět Němčí.

Ty dni nacházelo se wojsko Sirotků na swé cestě zpátečné od Frankfurta; z čehož pošlo we Slezsku domnění, že snad chtí Puchalowi a druhým swým přispěti ku pomoci, a myslilo se to tím wíce, když konečně dne 18 a 19 Kwětna wojsko přešlo přes Odru u *Bytoma*, tři míle cesty pod Welkým Hlohowem. Tam byl Čechům zjednáním krále polského, dopuštěn wolný přechod od Jindřicha knížete Hlohowského a byl jim také poslán wstříc heitman polský Petr Šafráněc s 200 jezdci, aby jim byl ukazowatelem cesty a průwodčím. Wojsko české wšak nepomýšlelo na Slezsko, nýbrž poležewši něco w knížetstwí Hlohowském při samých hranicích polských u města *Slawy*, a opatřeno bywši z Polska wšelijakými potřebami, zwláště obuwí, dalo se nejbližší krajinau welkopolskau na pochod we směru půlnočním k řece Wartě a přes ni do Nowé Marky, jak bylo umluweno. Do Slezska bylo něco

1433 později wypraweno malé wojsko z Čech, kteréž o Letnicích (31 Kw.) leželo u Warmbrunna a Hirschberka za Krkonoši, ustanoweno jsauc nepochybně k wybawení Němčího, kteréž se skutkem do rukau Slezáků nedostalo. *Krucburk* byl zatím obléhán sedm neděl, a konečně wzdán smluwau, zawřenau několika polskými šlechtici co plnomocníky Puchalowými dne 15 Červwna, za summu 1250 kop grošů, kterau wyplatili obléhatelé. Puchala sám účastnil se zatím tažení proti rytířům pruským.

Na začátku měsíce Červwna wtrhnul Jan Čapek ze Sán s wojskem Sirotčím do *Nowé Marky*, kdež předně dobyl měst Frideberka a Woldenberka lehkými útoky. Odtud obrátil se w západním směru k pewnějšímu *Landsberku* na řece Wartě (9 Čw.). Před městem tímto připojilo se k němu wojsko welkopolské, wedené *Sudiwojem Ostrorožským*, wojwodau Poznaňským. Nicméně bylo město udatně bráněno, a spojené wojsko české i polské, nemohauci se zdržowati dlauhým obléháním, upustilo od něho (po 12 Čw.), a táhlo na sewerozápad k Soldínu a ku Königsberku. *Soldín* byl opuštěn od obywatelů, *Königsberk* wšak osazen dobře a obhájen. Otewřená krajina byla daleko široko pleněna, a w tom dostala se spojenému wojsku nowá posila od *Bohuslawa* wéwody *pomořského* se sídlem we Stolpě, který nenadále co spojenec Polska wyhlásil rytířům wálku, a wtrhnuw do země, dobyl města *Choštna*, řečeného německy Arnswalde (asi 21 Čw.). Wojenská moc rytířů postawená w zemi byla nedostatečná, a nemohauc se měřiti w poli, ustaupila konečně přes wýchodní hranici Marky do Pomořan. Čechowé a Poláci, zpustošiwše zemi od jednoho konce k druhému, a dobywše celkem 12 měst, kteráž krom Choštna wšecka jsau wypálena a pobořena, zůstawili toliko w Choštně posádku, potom pak wtrhli mocně rowněž do země *pomořanské*. Bez překážky přitáhli dne 6 Červwence téměř do prostřed země k městu pewnému *Chojnici*.

Zatím sbírala se hlawní wojenská moc Polska do wálky s rytíři teprw ke dni sw. Jana křtitele (24 Čw.) u města *Kola* na řece Wartě. Král Wladislaw sám se byl tam odebral z Po-

znaně, wšak pro churawost a sešlost wěku odewzdal potom 1433
wrchní welitelstwí *Mikulášowi z Michalowa.* Wojsko toto dalo se na pochod přes *Bydhošť* (Bromberk), a wtrhši odtamtud s jižní strany do Pomořan (3 Čwce.), zaměřilo přímo též ke *Chojnici.* Dne 7 Čerwence, tedy nazejtří po příchodu wojska Čapkowa a Sudiwoje Ostrorožského, přiblížilo se k městu, jehož hajitelé z počátku myslili, že jest to wojsko rytířů, táhnaucí k jich wybawení. Zpozorowawše swůj omyl, ulekli se welice; nicméně odwážili se odporu, a prwní silný útok spojeného wojska českého a polského, předsewzatý dne 9 Čerwence, jest odražen. Wůdci wojska radili se, měli-li by pokračowati w obléhání čili táhnauti dále. Od krále měli wůdcowé polští nařízení, aby se dobýwáním pewných míst nezdržowali, nýbrž raději činili škodu nepříteli pálením a hubením země; což nejspíš byla také rada Čapkowa; byltě to obyčejný spůsob wálčení polních wojsk Táborů a Sirotků w cizích zemích. Ale Sudiwoj z Ostroroha, osmělen snadným dobytím dwanácti měst w Nowé Marce, naléhal na setrwání, až by Chojnice byla dobyta, a Mikuláš z Michalowa uposlechl jeho rady bez ohledu na opětné rozkazy králowy. Chojnice byla wšak wytrwale hájena. Při opětném útoku, předsewzatém dne 22 Čerwence po mnohé střelbě na město a po rozličných jiných přípravách, utrpělo wojsko obléhajících ztráty znamenité, a mělo také mnohé nesnáze a nedostatky pro těžkost zjednání sobě potrawy a píce w zemi daleko široko wyhubené. Tím spůsobem ztraceno jest šest neděl obléháním jednoho místa, a konečně musilo se od něho předce upustiti s nepořízením.

Asi 18 Srpna dalo se wojsko od Chojnice na cestu další k wýchodu do krajin při řece Wisle, za kterauž byla we Wýchodním Prusku sestředěna hlawní moc rytířů. Wojsko české táhlo napřed, polské w některém wzdálí za ním. Rytíři bránili pilně wšecky přechody přes Wislu. Následkem toho Čapek, přitáh až k *Neuenburku* nad Wislau proti krajině měst Hruděže a Marienwerdera, obrátil se odtud na lewé straně řeky k půlnoci, a w ustawičném pálení a hubení krajiny, spustošiw jmenowitě staroslawný klášter *Pelplin*, přitáhl až ku

1433 pewnému městu *Tščowu* (Dirschau), za nímž asi na čtwrt míle cesty položil se u wsi Sobkowa, čekaje Poláků za sebau (29 Srp.). Poněwadž se pokládalo město za pewnější než Chojnice a osazeno bylo welkým počtem žoldnéřů rozličných národů, Němců, Slezáků, také Čechů i tak zwaných dětí lodních, to jest mořských laupežníků, nemyslilo se dobýwati jeho. Nicméně když přišli Poláci, strhly se šarwátky mezi nimi a některými z posádky we předměstích, při čemž předměstí na polední straně jest zapáleno. Od něho chytilo město, na něž hnán byl oheň wětrem prudkým, a we strašliwém zmatku, který tím nastal, zlezli Poláci zdi, a wrazili i branami do města. Množstwí lidí zahynulo w ohni neb mečem nepřátelským, a žoldnéři skoro wšichni se dostali w zajetí. Jan Čapek ze Sán wyžádal si z nich rodilé Čechy, a pokáraw je, že se za peníze dali najmauti od Němců k boji proti králi a králowstwí swého jazyka, dal je wšecky upáliti na hranici weliké prostřed swého ležení. Jeden z wůdců polských, Jan Straš z Bialačowa, následowal toho příkladu, kázaw upáliti rowněž zajaté mořské laupežníky.

Od Tščowa táhlo wojsko české i polské dále na půlnoc až ku *Kdansku*, kamž přitáhlo dne 1 Září. Jan Čapek, osadiw blízké wrchy, dal s nich po čtyry dni stříleti na bohaté obchodní město toto, w němž hojná kořist lákala silně jeho bojowníky. Ale Kdansko bylo dobře opatřeno k obraně, a nedalo se snadno ustrašiti. Wojsko konalo mezitím jen welké záhuby w okolí, při čemž wypálen také slawný klášter w *Oliwě*, asi pět čtwrtí míle od Kdanska. Odtamtud odebralo se wojsko k blízkému *břehu mořskému* při ústí řeky Wisly. Při pohledu na moře, zjewu newídaném, oslowil Čapek bojowníky swé, wynášeje sláwu jejich, jakož wítězně dostali se až na kraj swěta a jen moře že postawilo hrázi jejich wýbojům. W dětinské radosti wskákali bojowníci čeští i polští do moře, a jak daleko mohli pěšky neb koňmo wejíti, prowozowali hry weselé, jedni s druhými we wodě se potýkajíce. Čechowé mnozí nabrali si také wody mořské do láhwí, aby ji na památku přinesli s sebau do wlasti. Z wítězného wojska pasowáno jest tudíž na břehu mořském také asi 200 udatných mužů na rytířstwí, mezi nimi

jmenowitě také Jan Čapek ze Sán. Potom se dalo wojsko na zpátečné tažení. 1433

Již předtím bylo se několikkrát začalo od rytířů wyjednáwati o mír, jak po poslích ku králi polskému tak také k Janowi Čapkowi, ale wždy darmo; tak opět i na zpátečném pochodě přes *Stargard*, kdež Čapek ležel dne 7 Září. Čechowé táhli i nyní w prwním šiku a za nimi opodál Poláci se směrem k jihu mimo hrad Tucholi až k *Bydhošti*, we kterémžto městě byl toho času Dobeslaw Puchala heitmanem. Tam wyprawil opět weliký mistr rytířů německých plnomocníky k jednání o mír, i zawřeno příměří dne 13 Září až do tří králů, mezi kterýmž časem měl býti sjezd k zawření míru konečného w Břesti o sw. Ondřeji (30 Listop.). Wedlé krále polského pojati jsau do příměří Sigmund Starodubský a wéwoda pomořský co jeho spojenci, wedlé rytířů kníže Swidrigal.

Toho času pokračowalo se w Čechách w *obléhání Plzně* již nejwětší částí wojenských sil celé strany pod obojí. Brzy po přitažení polního wojska Táborského k Plzni (14 Čwce.) přidružil se k němu wojenský lid bližších měst Táborských, zejména z Klatow, z Domažlic a ze Stříbra, též z Žatce a z Laun, tak že bylo město obehnáno také se strany wýchodní. Krátce před 15 Srpnem odebral se k wojsku obléhajícímu také kněz *Prokop Holý* s mnohými wozy a četným lidem pěším, jejž přiwedl ku posile. Wojsko rozestaweno jest nyní *w pěti leženích* okolo města, a dne 31 Srpna wyjeli do pole také Pražané ze Starého i Nowého města, aby se předsewzetí toho spolu účastnili, z každého města jedna čtwrt.[32]) Pewnost Plzně byla se oswědčila pokaždé, když se we předešlých létech wálky wojska česká pokaušela o dobytí hlawního tohoto sídla strany pod jednau. Protož se tentokrát ani nepomýšlelo na dobytí města útokem, nýbrž jen na wyhladowení jeho a na ustrašení a utýrání obywatelstwa střelbau úsilnau. Bylo rozestaweno čtyřidcet pušek, z nichž se ustawičně střílelo na město kamennými kulemi. Při-

[32]) W knize Nowoměstské z toho roku (D. 30) připomíná se okolo 26 Listopadu jistý kněz Hawlík „in circumvallatione Novæ Plznæ cum *quarta* Novæ civitatis“.

1433 tom pálilo wojsko wšecky wsi a příbytky w okolí i také obilí na polích stojící, co nebylo ještě sklizeno, daleko široko, a činilo wšeliké jiné škody dle možnosti.

Plzňané, za dlauhého trwání wálky pořád na wšecko připrawení, bránili se srdnatě, a nezůstáwali bez pomoci odjinud. Město jejich bylo hlawní záštitau šlechtě strany pod jednau w kraji Plzenském, kteráž proto nelenila činiti co mohla k obhájení jeho. Několik pánů a zemanů odebralo se osobně do Plzně, a účastnili se řízení obrany, jmenowitě pan Wilém z Risenberka a ze Šwihowa, pan Bertold Risenberský na Dolanech, Hrdek z Duban, Lwík z Rowného a wíce jiných; wedlé nichž z měšťanů prokázali zwláštní statečnost rychtář tehdejší Wácslaw Ditlíkůw a konšelé Johánek, Nárožník a Koranda. Někteří ze sausedů okolních poskytli Plzenským žoldnéřů swých neb pomocí peněžitých. Také poslowé koncilia Basilejského na cestě swé zpátečné z Prahy přes Normberk wyjednali jim půjčku 1000 zlatých od obce Normberské. Bylo wšak také několik okolních sausedů bázliwějších, kteří aby si zjednali pokoj jakýž takýž s wojskem obléhajícím, zawázali se smluwami, wzdáti se se zámky swými, když by Plzeň byla dobyta.

Sebrání welkého wojska českého u Plzně, jehož počet čím dál tím wíce se množil, spůsobilo obáwání také w sausedních zemích německých na západě, aby se Čechowé neobrátili do nich. Již w měsíci Červenci bylo rozšířeno domnění, že nesplní-li koncilium žádostí, s kterými se tehdáž poslowé čeští odebrali do Basilee, wojsko od Plzně wytáhne přes les a bude hubiti země německé, aby swolení koncilia wynutilo strachem. Z té příčiny jmenowitě Normberští již 5 Srpna žádali šwabských rytířů bratrstwa sw. Jiří jakož i některých měst říšských we Šwábích o poskytnutí některého počtu lidu jízdného na pomoc k obraně swého města; a dne 15 Srpna sjeli se w Normberce knížata Fridrich brandenburský a Jan wéwoda bavorský, též Antonin biskup Bamberský i poslowé některých měst; kdež uzawřelo se, aby knížata řečení a biskup, jakožto nejbližší sausedé Čechů w té straně, dobře osadili některé zámky po-

mezní, a města aby jim k tomu přispěli branným lidem; mimo 1433
to pak knížata, biskup a Normberští psali společně koncilii Basilejskému a ochránci jeho Wilémowi wéwodowi baworskému, představujíce nebezpečenstwí a nedostatečnost swau proti wojenské síle české, se žádostí, aby koncilium, w němž by shromážděno bylo tolik králowstwí, zjednalo nějakau wýdatnau obecnau pomoc od weškerého křesťanstwa. Téhož dne (15 Srp.) psali do Basilee také Plzenští, žádajíce pomoci od koncilia i přímluwy jeho o pomoc od císaře.

Střelba z patera ležení českých před Plzní mezitím nespůsobila městu žádné škody znamenité, tak sice že také ani nikdo we městě nebyl raněn kulemi do něho metanými. Dne 1 Září wypadli pak Plzenští času nočního nenadále z města, učinili útok na jedno z pěti ležení, zbili a zranili něco lidu, a zapálili stany. Wůdci wojska obléhajícího uznali potřebu, k uchránění se napotom útoků takowých na jednotliwé oddíly sraziti se w jedno ležení a ustaupiti s ním o čtwrt míle cesty dále od města. Wýpad ten stal se nepochybně ještě krátce před přitažením Pražanů k Plzni, poněwadž, jak wýše řečeno, byli teprw den předtím (31 Srp.) wytáhli do pole. Plzenští hned potom poslali dwa měšťany a jednoho mnicha řádu Františkánského, bratra Mikuláše, do Basilee a jinam k žádání pomoci. Dne 18 Září byli slyšáni od koncilia, kteréž ihned uzawřelo učiniti sbírku peněžitau mezi členy swými na zakaupení špíže pro obležené město. Každý kardinal měl dáti pět zlatých, biskup dwa, opat jeden neb dwa zlaté, wšichni druzí po jednom neb půl zlatém. Také od knížat a měst některých německých dostaly se Plzenským rozličné pomoci.

Nedostatek špíže trápil wšak netoliko obležené, nýbrž činil i wojsku obléhajícímu mnohé nesnáze. Na delší čas nebylo možno lidu četnému zjednati potrawu a jiné potřeby z bližšího okolí, zwláště když hned při prwním počátku bylo strašliwě zpustošeno. Z příčiny té musily se z wojska před Plzní wysílati welké zástupy s mnohými wozy do rozličných wzdálenějších krajin w zemi, aby swáželi špíži a píci. Ale diwocí bojowníci Táborští, zwyklí od tolika let laupiti okolní země

1433 a přinášeti sobě z nich hojné kořisti, nepřestáwali na potřebě, nýbrž kam přišli, konali wšude laupeže a násilí wšelikého spůsobu; po wsech a po městečkách zmlátili lidem obilí z nedáwné žně, naložili wšecko na wozy, odwedli dobytek, a pobrali jiné wěci; čehož něco přiwezli potom k wojsku u Plzně, ostatek wšak wozili a honili na swé hrady nebo k swým domowům neb i hned prodáwali k swému užitku. Žaloby na wydírání od wojsk a heitmanů jejich, které již na sněmě o Nowém roce 1432 wyhledáwaly ochrany zákona, rozléhaly se nyní mnohem hlasitěji po celé zemi.

Dne 16 Září wyprawil kněz Prokop oddíl wojska Táborského přes hranice do Bawor, aby odtamtud přiwezlo špíži. Bylo něco přes 400 jízdných a 1400 pěších s wozy čtyřiačtyřidceti, a wůdcem wýprawy byl *Jan Pardus* z Hrádku, tehdáž nejwyšší heitman polní pod spráwau Prokopowau, spolu s Janem Řitkau z Bezdědic, heitmanem Domažlickým. Wojsko toto wtrhlo od Domažlic do Bawor na cestě ku Kaubě, a konalo tam po kolik dní wšeliké škody pálením, laupením, braním dobytka, jímáním lidí a wynucowáním peněz. Jan wéwoda baworský se sídlem w Sulzbachu, w jehož zemi se to dálo, meškal práwě w Neuburce, asi půl čtwrté míle cesty od Kauby. Na zpráwu o tom chtěl osobně se synem swým Krištofem wytáhnauti do pole; wšak dal se zdržeti od swých wěrných, a wyprawil na rychlo jen některý zástup jezdců, asi dwau set, i asi 600 pěších, s některau pomocí kurfirsta brandenburského Fridricha, poručiw welitelstwí nad nimi pánu českému Hyncíkowi Pluhowi z Rabšteina. K malému wojsku tomuto přidalo se mnoho lidu sedlského z krajin pohubených, který dychtil po mstě proti násilníkům. Tu přišlo dne 21 Září odpoledne k půtce u wsi *Hilkersreutha* nedaleko Mnichowa nad lesy. Wojsko české zawřelo se we wozích; ale Němcům podařilo se wskočiti do nich, a w boji tuhém jsau Táboři poraženi, tak že wíc než tisíc jest jich zabito, wíc než 300 zraněno a někteří jati,[33])

[33]) Kollegiat Pražský (u Höflera I. 93) prawí, že bylo zbito a zajato wíc než 1000; kronika Normberská (Deutsche Städtechroniken I. 388) udáwá zabitých 1085; Windecke (p. 1248) zabitých 1177 a těžce raněných

ano prý sotwa 30 jízdných a 100 pěších zachránilo se útěkem, 1433
mezi nimi obadwa heitmani, Pardus a Řitka. Kořist nepochybně wšecka dostala se do rukau nepřátel.

Zlá příhoda tato spůsobila welké pohoršení w ležení před Plzní. Když se Pardus a Řitka wrátili, sotwa s hrstkau lidu sobě swěřeného, obořili se rozezlení bojowníci Táborští zwláště na Pardusa, a zajali jej i spautali; čemuž když se opřel kněz Prokop, strhla se rwačka, we které dráb jakýs jménem Twaroh praštil jej stolicí do hlawy, tak že jest poraněn do krwe a potom též zajat, ano Twaroh od chasy rozlícené jmenowán heitmanem na místě Pardusa. Po několika dnech byl wšak Prokop zase sproštěn wazby a nepochybně obnowen předešlý pořádek přičiněním wážnějších mužů we wojště.[34])

Mezi wálčením Čechů we wzdáleném Prusku a obléháním Plzně pokračowalo se dále we wyjednáwání s konciliem Basi-

330; *Staré letop. české* (p. 88) zabitých na 1200; Carlerius (*Monum. concil.* I. 446, 447) padlých na 2000. Počet posledně udaný byl patrně přehnán prwní powěstí, z které jej Carlerius čerpal. Údání Bartoškowo, že z wojska něco wíce než 1800 mužů dle jeho počtu wrátilo se celkem jen asi 130, srownáwá se nejwíce s počtem Windeckowým, který se zakládal, jak se zdá, na skutečném sečtení.

[34]) Zranění a zajetí Prokopa wyprawují tím spůsobem Bartošek (pag. 182) a Carlerius (*Monum. concil.* I. 447). Pešina (*Mars Moravicus* I. 583) po wyprawowání dle Bartoška dokládá: Alius autem coævus quoque scriptor sed anonymus in MS. narrat: postquam innotuisset omnibus hæc clades in castris, consurrexisse aliquos e primariis ductoribus atque tribunis contra Procopium, tantamque exortam esse inter ipsos, dum simul assiderent mensæ, contentionem, ut etiam vasis, testaceis et poculis, ex quibus paulo ante sibi propinabant, sese invicem impeterent; propter quod deinde Procopium deseruisse Taboritas, diuque adhæsisse partibus adversis, Meynhardo de Novadomo, Swambergio, Ptaczkoni et aliis, nec nisi iterum ad magnas non Taboritarum tantum, sed etiam Pragensium preces rediisse in castra. Wyprawowání toto obsahuje snad něco prawdiwého, pokud se týče swády mezi Prokopem a některými jinými we wojště; newyswítá wšak, jak se má k tomu, co wyprawují dwa staří swědkowé wýše dotčení. Co se dále praví o odpadnutí Prokopa od Táborů a že delší čas držel potom s Menhartem, Šwamberkem (strany pod jednau) &c., musí se rozuměti opatrně we srownalosti se wším, co odjinud wíme o potomním chowání Prokopa. Pohříchu nepodáwá Pešina wyprawowání toto doslowně dle swého zřídla, aniž wíme, zdali to jistě bylo zřídlo sauwěké a hodnowěrné.

1433 lejským. Dne 2 Srpna byli dokonali poslowé koncilia spolu s třemi posly českými cestu swau do *Basilee*, wyslawše o několik dní dříwe jednoho ze sebe napřed, Martina Berruera, který již dne 31 Čerwence oznámil od nich některé wěci w sezení koncilia. Radil zwláště, aby se s nowými posly českými jednalo čestně a wlídně, připomínaje, jaké pocty a zwaní dály se poslům koncilia w Praze, i aby při slyšení jich nebylo žádného hluku, smíchu neb jiné wýtržnosti, wypisuje pochwalně, kterak w Praze na sněmě bylo při slyšení poslů wždy zachowáwáno největší ticho, ač býwalo přítomno množstwí nejen pánů, rytířů a kněží, nýbrž i obecných. Dne 5 Srpna činili poslowé koncilia zpráwu o běhu jednání Pražského; dne pak 11 Srpna měli slyšení poslowé čeští, z nichž prwní mluwil mistr Prokop z Plzně, potom též Matiáš Lauda a Martin Lupač. Odewzdawše wěřicí list od sněmu, daný dne 10 Čerwence, předložili koncilii žádosti w příčině čtyr artikulů, tak jak se byl sněm český konečně o ně usnesl, we zwláštním sepsání. Znění artikulů bylo kratší a powšechnější, než které bylo w Praze podáno poslům koncilia. Sněm žádal, aby je koncilium stwrdilo w tomto znění, tak aby byly swobodně hlásány a zachowáwány w celém králowstwí českém a markrabstwí morawském i w jiných místech, Čechů w tom se přídržících. K tomu přidáno bylo oswědčení, w jakém spůsobu mínili Čechowé podstaupiti jednotu a poslušenstwí k církwi, totiž s wýhradami již wýše položenými. Dále pak oznamowal sněm, že až pošle swé wyslance ku konečnému zawření jednoty, bude po nich žádati, předně aby koncilium wydalo listy weřejné ke wšem knížatům swětským i duchowním, by nebyli Čechowé pro artikule tyto kaceřowáni nebo pronásledowáni, s doložením, že o přijímání pod obojí spůsobau budau držeti, že jest přikázáním, pokud se nestane o to dohodnutí konečné mezi nimi a konciliem dle saudce w Chebě umluweného; za druhé aby koncilium po učiněném sjednocení napomenulo a přidrželo wšecko kněžstwo w králowstwí českém a markrabstwí morawském, které se posud nepřídrží čtyr artikulů, k jich zachowáwání jednostejnému.

Po předložení tomto dály se teprw oprawdowé porady 1433
mezi kardinaly a jinými předními osobami w koncilii, zdali a pokud měly by se splniti žádosti Čechů w příčině swátosti pod obojí spůsobau. Dne 13 Srpna zwolena jest kommissí 24 osob, jíž předloženy jsau jisté otázky k tomu se wztahující, aby o nich powěděla zdání swé. W kommissí byl s jedné strany silný odpor proti žádostem českým, a uwádělo se mnoho příčin, pro které by se se stanowiště wíry a wážnosti církwe swolowati k nim nemělo; s druhé strany padala na wáhu obecná žádost pokoje a strach před Čechy, zwláště pak před heitmany a wojsky Táborskými, jimž poslowé koncilia nawrátiwší se z Prahy přičítali nejwíce příčinu, proč se dotud srownání nedocílilo, doswědčujíce nicméně zároweň, že horlení pro kalich bylo při celé straně pod obojí úsilné. Kommissí po dwanáctidenním rozjímání a žiwých hádkách mezi členy naklonila se konečně ke swolení, ač s wýminkami a ohradami užšími, než by se i dle řečí poslů koncilia w Praze bylo mělo očekáwati. K tomu widělo se býti nebezpečné, i jen napřed projewiti, že má přijímání pod obojí spůsobau býti powoleno, pokud by smlauwa o to s Čechy nebyla dokonána, jmenowitě pro přítomnost poslů papežowých we blízké Konstancii, od kterých bylo se obáwati, že toho užijí za zbraň proti koncilii. Z té příčiny nawrhla kommissí, aby se nejednalo o tom w plném shromáždění koncilia, a k tomu přiswědčil sbor širší asi 160 přednějších členů, swolaný dne 26 Srpna, kteří se wšichni zawázali přísahau, ničeho o tom neprojewiti. O schwálení náwrhu kommissí wynasnažil se zwláště auditor Jan Palomar, představuje jednak newyhnutedlnost swolení, jednak wšak také prospěšnost chytrého jednání s Čechy, ku kterému směřowal náwrh. Prawil, že se s Čechy musí jednati pěkně, jako s koněm nebo mezkem, když se krotí, pokud se mu nepřehodí ohláwka; nebo potom teprw přiwáže se k jeslím; rowněž že se stane Čechům, kteří nyní nechtí do owčince, až jen přijmau jednotu.

Náwrh kommissí byl totiž, aby koncilium dalo Čechům, wšak odrostlým toliko a zbožně toho žádajícím, swobodu při-

1433 jímání pod obojí spůsobau, až by se oprawdowě sjednotili s církwí a poddali se wýroku sboru jak w otázce o přikázání tak we wšem jiném týkajícím se wíry a řádů církewních. Toho aby předně učiněna byla Čechům jen naděje po nowých znamenitých poslích do Prahy, kteří měli wýslowně powěděti, že bez powolení církwe přijímati pod obojí nelze. Poslům těm aby byl odewzdán wýklad tří ostatních artikulů, od kommissí zhotowený, dle kterého by mínilo koncilium také tyto artikule schwáliti. Poněwadž znění jich podané od Čechů bylo příliš wšeobecné, wloženy jsau do wýkladu tohoto wšeliké ohrady, o které se poslowé koncilia již prwé byli zasazowali w Praze. Když by Čechowé podání tato přijali, měli poslowé žádati, aby wyprawili slawné poselstwo do Basilee s plnau mocí k sjednocení se s církwí a k zawření obecného míru. Pakli by neswolili, měli poslowé, aby se jednání nepřetrhlo, nawrhnauti jim sjezd w některém místě nedaleko pomezí českého, ku kterému by koncilium i Čechowé wyprawili posly s plnau mocí.

Důwěrné shromáždění, kterému náwrhy tyto byly předloženy, dalo je zkaumati ještě po wíce dní četnými zřízenci, jak doktory tak praelaty, kterých býwalo powoláwáno padesát i šedesát; také pak oznámeny jsau náwrhy pod přísahau na zachowání tajnosti ochránci koncilia Wilémowi wéwodowi baworskému. S posly českými meškajícími w Basilei naprosto se newyjednáwalo, ale prokazowána jim bezpochyby wšeliká wlídnost a pocta dle rady Berruerowy častým zwaním od kardinalů a jiných praelatů i od wéwody Wiléma.[35]) Konečně když wše bylo uraděno, swoláno jest obecné shromáždění koncilia dne 2 Září, jemuž kardinal Julian oznámil, že se z příčin důležitých jednálo o záležitosti české tajně, a že, co uzawřeno, jest wšecko slušné a zbožné. Doswědčil to též wéwoda Wilém,

[35]) Slowa Berruerowa w řeči držané dne 31 Čwce. byla dle Jana de Segovio (*Monum. concil.* II. 416): Et quia generosus animus facilius ducitur quam trahatur, opus esset illorum oratores honore et humanitate fovere, ut quomodo ipsi (t. j. legati concilii) in regno honorati, etiam magnis conviviis, ita fieri sperabat per cardinales et alios majores praelatos. O wéwodowi pak Wilémowi prawí týž (p. 435), že mu poslowé čeští při odchodu děkowali „de honoribus ab eo receptis“.

a oznámil, že dáwá k tomu swolení swé jakožto náměstek cí- 1433
sařůw. Následkem toho schwálilo shromáždění náwrhy, ač mu nebyly weřejně oznámeny, a dáno ihned slyšení poslům česk ým we kterém zpraweni jsau toliko, že koncilium míní poslati s nimi zároweň posly swé do Čech. Nazejtří (3 Září) zwoleni jsau *poslowé koncilia*, tentokrát jen čtyři: *Filibert* biskup Konstanský, Jan *Palomar*, Jindřich *Toke* a Martin *Berruer*.

Poslowé obojí, koncilia i čeští, wyjeli z Basilee dne 11 Září, krátce před příjezdem poslů Plzenských, kteří jak wýše wyprawowáno, žádali pomoci w sezení koncilia dne 18 Září. W desíti dnech přijeli do *Normberka* (20 Září), kdež se zdrželi čtyry dni. Poslowé Basilejští žádali tam opět jako předešle, aby Normberští wyprawili někoho s nimi do Prahy; kteříž ochotně slíbili, a ustanowili k tomu opět Sigmunda Stromayera, přidawše k němu služebníka, který uměl česky a dosti také latinsky, tak že mohl poslům býti tlumočníkem. Rowněž žádali poslowé koncilia písemně kurfirsta Fridricha brandenburského a Jana wéwodu baworského o poslání s nimi do Prahy. Obadwa knížata byli se jen některý den předtím odebrali do Řezna k jakémusi sjezdu. Bylo to wšak práwě w čas porážky Pardusowy učiněné lidem wéwody Jana dne 21 Září, pro kterau knížata musili se báti zlé wůle s Čechy, a neodwážili se tudy tu chwíli wyprawiti swé posly do Prahy. Powěst o porážce této dostala se do Normberka již za tamějšího meškání poslů koncilia. Poslů českých došly zatím w Normberce dopisy rozličné z Čech, dle kterých měl býti sněm w Praze o sw. Lukáši (18 Říj.), ale jen tehdy, přinášeli-li z Basilee schwálení čtyr artikulů we znění předloženém od Čechů. Poslowé čeští, new̌ědauce sami, jaké bylo rozhodnutí koncilia, ukázali dopisy tyto poslům Basilejským (22 Září); kteříž se tím poněkud rozpakowali, nicméně wydali se konečně na cestu do *Cheba* (24 Září), a přijeli tam dne 27 Září.

W Chebě přicházely další zpráwy o porážce Pardusowě, a prawilo se, že padlo na 2000, prý lidí nejhorších a nejzaufalejších, kterých by zima ani horko, hlad, nahota, nauze ani na okamžení nebyla odehnala od wojska polního; také slyšelo

1433 se o zlé příhodě kněze Prokopa u wojště. Poslowé Basilejští báli se rozdráždění lidu a z toho nebezpečenstwí pro sebe na cestě. Protož zůstali w Chebě déle, a žádali na poslích českých, aby zjednali bezpečnější průwody. Poslů českých došly zatím také od wojska u Plzně dopisy téhož spůsobu jako w Normberce; pročež žádali poslů Basilejských, aby jim powěděli, jaké bylo wyřízení koncilia o čtyrech artikulích, čehož oni wšak dle rozkazů sobě daných odepřeli. Dne 7 Října přišel opět dopis z ležení u Plzně, kterým se oznamowalo, že sněm nebude moci býti o sw. Lukáši, než teprw o sw. Martině (11 Listop.). Nyní odebral se Matiáš Lauda s knězem Martinem Chrudimským osobně do ležení u Plzně k wyjednání bezpečných průwodů; toliko Prokop Plzenský zůstal s posly koncilia w Chebě.

Zrowna toho času nawrátili se *Sirotci* ze swého tažení do Prus. Po zawření příměří dne 13 Září byli se dali od Bydhoště na zpátečnau cestu přes *Poznaň*, kdež byla wojsku wyplacena mzda i záškodné od úředníka krále polského k tomu zřízeného. Nejwyšší heitman *Jan Čapek ze Sán* s jinými přednějšími z wojska odebral se odtamtud ke dworu krále Wladislawa do *Sieradze*, kamž byl král odjel okolo sw. Bartoloměje (24 Srpna) *z Konína*, kdež byl meškal po nejdelší čas wálky w Prusích. Král přijal jej s welkau ctí, a darowal jeho i jeho průwodčí penězi, skwostnými šaty, nádobami zlatými a stříbrnými, koni pěknými i jinými wěcmi. Teprw po několika dnech rozlaučili se s dworem jeho, a odjeli k wojsku, které zatím z Poznaně táhlo přímo k Čechám přes Slezsko. U *Hlohowa*, kdež měli přejíti přes Odru, bylo jim to zabráněno měšťanstwem německým proti wůli Petra Šafránce, který tam byl heitmanem, i musili přejíti na jiném, neznámo kterém místě. Po příchodu do Čech táhli hned ku Plzni, a položili se we zwláštním žení proti ležení Táborů, tak že město zase bylo s dwau stran obstaupeno. Příchod jejich připadal na některý den krátce před sw. Hawlem.[36]) Když Matiáš Lauda a Martin Lupáč Chru-

[36]) Bartošek prawí (pag. 182): illa septimana, in qua erat festum S. Galli (16 Říj.), t. j. po neděli dne 11 Října.

dimský přijeli do ležení, sešli se tam již s nimi. Dne 15 Října 1433 nawrátili se do Cheba se dwěma heitmany, kteří byli ustanoweni k průwodu poslů, jedním od Táborů, druhým od Sirotků.

Již o dwa dni později (17 Říj.) dali se poslowé koncilia spolu s českými na cestu z Cheba ku Praze. Chebští připojili k nim znamenitého sauseda swého Mikuláše Gumerauera, který uměl česky i latinsky. Naproti tomu byl Stromayer odjel zpět do Normberka, kdež se proslýchalo, jakoby Čechowé od Plzně chtěli opět wtrhnauti do Bawor. Měl o tom dáti wýstrahu Normberským a jiným, i opozdil se s nawrácením odtamtud, tak že přijel do Cheba, když byli poslowé již odjeli, a dojew za nimi do Lokte, nemohl dále pro nedostatek bezpečného průwodu; toliko služebník Normberských wýše zmíněný byl jel s poselstwem dále. Dne 22 Října *přijeli poslowé do Prahy*, a přijati jsau opět jako předešle s welkými poctami. Opět wyjel jim ze Starého města naproti zástup jezdců až na dwě míle cesty, a na mostě očekáwali je konšelé, starší obecní a mnoho wzácnějších sausedů we slušné úprawě. Opět propustili konšelé ku poctě jich několik wězňů, mužských i ženských, na swobodu, a prowodili je do hospody, kdež připrawena byla hojná wečeře dle obyčeje české kuchyně; s posly koncilia jedli purkmistr a několik sausedů wážných i tři poslowé čeští, kteří přijeli s nimi. Druhého dne nawštíwili je purkmistr, konšelé a sausedé četní, později také mistři učení Pražského, kteří je opět poctili konfekty; a poněwadž byl tu chwíli *mor w Praze*, dali jim také mistři lékaři recepty a léky proti nákaze.

Poněwadž bylo ještě mnoho času do sněmu, který měl býti teprw o sw. Martině, psali poslowé koncilia mezitím opět z Prahy rozličným knížatům okolním, aby i oni wyprawili posly swé do Prahy k sněmu tomuto; ale jen málokteří tak učinili. Wéwoda rakauský Albrecht wzal wýmluwu; knížata saští poslali jednoho doktora, který byl za předešlého sněmu w Praze; ten wšak roznemohl se na cestě, a teprw později přijel jiný místo něho. Biskup Wratislawský a knížata slezští poslali jednoduchého posla, a požádali několika sausedů Pražských

1433 k jednání některých wěcí swých. Bylit sobě krátce předtím wyjednali rok jakýs w *Litomyšli* biskup Konrad, Bernard kníže Opolský a Wratislawští i Swídničtí, ku kterému jim Jan Baštín z Porostlé, držitel Náchoda, a Mikuláš Trčka z Lípy seděním na Homoli za Náchodem byli dali bezpečný list (20 Září) platný do sw. Hawla, aniž wíme, zdali se mělo jednati opět o wykaupení posádek českých na Němčím a jinde či o jakau jinau wěc. Poslowé měli od koncilia opět list znějící ke wšem třem městům Pražským, a ohlášení jeho potkalo se opět s překážkami od Nowoměstských. Když několik osob z poselstwa dne 5 Listopadu přišlo na radnici Nowoměstskau oznámit to a žádat, aby se konšelé wšech tří měst sešli w jednom místě, řekli Nowoměstští, ať prý ze Starého města a z Malé strany přijdau k nim na jejich radnici. Wšeliké přimlauwání, nechtí-li na radnici Staroměstskau, aby aspoň přišli do kolleje Karlowy, nebylo nic platné. Patrně byla již zase nepřízeň mezi Starým a Nowým městem; také pak opět kněz Jakub Wlk popuzowal lid Nowoměstský proti poslům koncilia na swých kázáních. Poněwadž si konšelé Nowoměstští nikterak nedali říci, sešli se konečně toliko Staroměstští a Malostranští na radnici Staroměstské, kdež jim poslowé předložili wěřicí list swůj, a měl přitom řeč Martin Berruer děkan Turonský; potom pak nawštíwili poslowé kollej Karlowu, a promluwil k duchowenstwu tam shromážděnému kanowník Jindřich Toke, jemuž odpowěděl mistr Buzek ze Kdyně, tehdy děkan fakulty artistské (9 Listop.).[37]

Sněm Swatomartinský sešel se opět jako o sw. Trojici u walném počtu pánů a zemanů, heitmanů a poslů z měst wšech stran znajících se ku přijímání pod obojí spůsobau, jak z králowstwí českého tak dílem i z markrabstwí morawského. Prwní dni jednalo se na něm hlawně o záležitosti zemské. Čechy měly asi od půl třetího roku jistau spráwu zemskau, tak zwa-

[37]) Den 9 Listopadu, feria II ante Martini, udáwá rukopis Třeboňský A. 16 fol. 219, ježto Carlerius (*Monum. concil.* I. 448) wypravuje bez udání dne. Datum 6 Listopadu, zaznamenané in margine w *Monum. concil.* I. 476, zakládá se na nedorozumění.

ných dwanácti osob zwolených pro obecné dobré, jejichž moc 1433
byla wšak welmi nepatrná. Jewila se nejwíc jen w tom, že od těchto správců byly swoláwány sněmy zemské, ač i to záleželo předně na dorozumění mezi wůdci stran a zwláště na swolení kněze Prokopa Holého. Rozličné pohnútky wedly ku poznáwání potřeby, aby moc tato byla rozšířena; ale w popředí bylo, že se newázanost polních wojsk Táborů a Sirotků stáwala wždy nesnesitedlnější wšem usedlým třídám obywatelstwa. Nejen wlažní podobojí jako pan Menhart z Hradce nebo jiní páni, kteří za poslednějších let z přinucení se stali podobojími a účastnili se také sněmu tohoto, pan Aleš Holický ze Šternberka, Aleš Škopek z Dubé, Hanuš z Kolowrat, Mikuláš Zajíc Budyňský, ale i šlechta, která od dáwna stála při Pražanech nebo při Tábořích a Sirotcích, uznáwala potřebu, aby záhubám země z newázanosti té pocházejícím učiněna byla přítrž řádnau zákonnau mocí. Na sněmích o Nowém roce a o sw. Dorotě roku předešlého (1432) bylo wynasnažení o to překaženo odporem Táborů a jmenowitě také Prokopa Holého. Od té doby popudily se mysli proti wojskům o mnoho wíce zádawami prowozowanými z ležení před Plzní. Také Prokop Holý, pocítiw osobně surowost diwoké wojenské chasy, přestal nyní odporowati zawedení nějakého lepšího řádu, a odebraw se na ten čas od wojska do Prahy z příčiny sněmu, srownal se se šlechtau.[38]) Ostatně jednalo panstwo opatrně, aby neprojewilo wlastního úmyslu swého spůsobem příliš patrným.

Po poradách pilných, které trwaly wíce dní, uzawřeli „páni a hauptmané wojsk a zemané, města i obce“ přídržící se čtyr artikulů zwoliti na místo posawadních dwanácti wládařů *„správce králowstwí českého i markrabstwí morawského“* s přidanau jemu raddau dwanácti osob; i zwolili k tomu pana *Alše z Risenburka* a z *Wřešťowa*, pána starého rodu, ač newelkého bohatstwí, který byl od prwního začátku jeden z předních mezi šlechtau stojící se Sirotky. Moc jeho měla býti, s raddau zwolenau sauditi a přetrhowati wšeliké pře mezi ja-

[38]) Zde nachází místo, co Pešina wyprawuje dle starého rukopisu, jak položeno wýše w pozn. 34.

1433 kýmikoli osobami dle práwa každého stawu, mezi pány a zemany dle práw zemských, mezi městy dle městských práw, we wojskách dle jejich řádu. Měl práwo zříditi k tomu saudce po krajích, a co by ti nemohli zjednati, aby na něj a raddu jeho bylo wzneseno konečně, proti neposlušným pak wyzwati wojenskau hotowost toho kraje neb i wíce krajů. Spráwce zemský měl swoláwati sněmy, přijímati poselstwí, dáwati bezpečné listy platné za celau zemi, zawírati smlauwy a příměří, raziti minci a nařizowati čeho potřebí k obraně zemské. Na wydání potřebná k obecnému dobrému až do času sw. Jiří nejprwé příštího měl míti ode wšech pánů, heitmanů, rytířů, panoší, měst i obcí ze wšech zboží čili statků zemských po dwau groších z lánu, což nemělo býti swaleno na poddaný lid, jakožto příliš zhubený. Po sw. Jiří měl mu dáwán býti desátý groš z úroků ze wšech zboží králowských neb zádušních, které by kdo držel, jakož i důchod z Hory. Daň ona měla wybírána býti po krajích. Moc pak tato spráwce a jeho raddy měla trwati do roka, po jehož uplynutí zůstawil si sněm potwrditi ji nebo změniti a w lepší spůsob uwésti.[39])

Po usneseních těchto neb aspoň po prwních poradách k nim počalo se teprw wyjednáwání s poselstwem koncilia. W pondělí dne 17 Listopadu učinili předně tři poslowé čeští wyprawení posledně do Basilee zpráwu před sněmem o wyřízení swého poselstwí. Potom odebral se některý počet pánů, zemanů, konšelů a jiných osob ze sněmu ku poslům koncilia do hospody jejich, přiwítali je mistrem Janem Rokycanau, a zwali je, aby dne zejtřejšího wstaupili do sněmowního shromáždění. Sezení sněmu držela se jako předešle w síni kolleje

[39]) Zápis sněmu o tom (wytištěný w *Archivu českém* III. 412) dán jest dne 22 Prosince, t. j. teprw ku konci sněmu. O dosazení spráwce zemského dáwá zpráwu Carlerius (*Monum. concil.* I. 456) k 1 Prosinci: Martis prima Decembris Bohemi, pluribus diebus propter hæc congregati et conciliantes, *pronunciarunt* unum militem in gubernatorem unicum totius regni. Skutečně wšak se připomíná zwolený gubernator tamže (pag. 451) již 20 Listopadu, a musilo se tedy zwolení jeho státi ještě dříwe, ač snad uzawření plné o jeho moci nebylo ještě dokonáno. *Pronunciaverunt* znamená pak také doslowně prohlášení weřejné, ne zwolení.

Karlowy. Poslům koncilia dály se tytéž pocty, když přicházeli 1433
i když odcházeli, a každé sezení počínalo se wzýwáním ducha swatého jako při sněmě o sw. Trojici. Při prwním sezení, do kterého poslowé wstaupili w auterý dne 18 Listopadu, promluwil nejprwé biskup *Filibert*, a po něm jal se hned *Jan Palomar*, jakožto hlawní řečník poselstwa, předkládati sněmu, co bylo poslům od koncilia uloženo. Opakowaw napřed, co a jak se dotud mezi konciliem a Čechy jednalo, oznámil, w jakém smyslu koncilium schwálilo tři artikule krom přijímání pod obojí spůsobau, a že mají poslowé moc o čtwrtém artikuli s Čechy jednati, když by se s tímto wýkladem spokojili a slíbili wstaupiti w pauhau a prostau jednotu s církwí, s doložením, že bez powolení církwe přijímati pod obojí spůsobau nepřísluší. Poslowé dle toho žádali předně odpowědi, zdali sněm k wýkladu tří artikulů přistupuje; sněm wšak nechtěl odpowědi té dáti, pokud by neznal úmyslu koncilia také o přijímání pod obojí spůsobau. Po delším sporu o to, we kterém Čechowé powoliti nechtěli, oznámili tedy poslowé nazejtří dne 19 Listopadu, že powědí též o prwním artikuli, ač slíbí-li sněm, že když bude dosažen dobrý konec o wšech čtyrech kusích, míní přijmauti pokoj a jednotu církewní. Odpowěděno k tomu hned Rokycanau we jménu celého sněmu, že slibují, a weškeré shromáždění přiswědčowalo woláním: tak! tak! Nyní wyložil Jan Palomar wšecky příčiny a wýhody obyčeje přijímání pod jednau spůsobau, a oznámil, že nicméně, přijmau-li Čechowé pokoj a jednotu a srownají-li se we wšem jiném s wírau a řády církwe, bude jim, kteří mají obyčej přijímati pod obojí spůsobau, dána toho swoboda a artikul ten uwáží se w koncilii úplně, když pak i potom w žádosti swé setrwají, koncilium propůjčí kněžím jejich swobodu, podáwati pod obojí spůsobau osobám jsaucím w rozumných létech a zbožně toho žádajícím.

Podání toto patrně zůstáwalo daleko za přáním Čechů, které byli předložili koncilii po poslích swých. Sněm wzal o to potaz, a nazejtří dne 20 Listopadu žádáni jsau poslowé po několika pánech, heitmanech a zemanech, aby se odebrali do kolleje Karlowy, kdež očekáwal je w jedné jizbě spráwce

1433 zemský a radda jeho i wíce jiných přednějších osob, zřízených od sněmu, kteřížto Janem Rokycanau žádali jich o nějaké jasnější wyložení. Poslowé po delším zpěčowání wyžádali si odkladu do zejtřka; kteréhožto dne (21 Listop.) uwedeni opět ke správci zemskému a zřízencům, žádali, aby swoláno bylo plné shromáždění sněmu. To se stalo we dwau hodinách, a poslowé tázali se předně opět, zdali sněm, když bude míti konec o wšecky čtyry artikule, chce zawříti pokoj se wšemi národy křesťanskými a přijmauti jednotu církwe. Opět slíbilo celé četné shromáždění jednomyslně, a na to auditor Jan Palomar přečetl jistý spis, obsahující wýklad na některá slowa we čtyrech artikulích, s wyslowením ochotnosti k wyložení dalšímu, byla-li by ještě o čem pochybnost. O přijímání pod obojí spůsobau prawilo se w něm, že se nemíní pauhé trpení jeho Čechům, nýbrž powolení z moci církwe. O trestání hříchů dopauštěli poslowé jistau měrau, co bylo praweno od některých kněží českých, že může někdy Bůh roznítiti srdce lidí saukromých ku pokárání wyšších, ale o tom že nelze učiniti zákon a není dobře mnoho o tom jednati, aby se nezawdáwala záminka k odbojům. O swobodě kázání uznáwali, že w Čechách nezřízené užíwání moci představených duchowních zapowídáním jeho zawdalo welkau příčinu k minulým bauřím, ale proti nadužíwání tomu že jsau prostředky dány zákonem, totiž odwolání k wyššímu. K artikuli o swětském panowání duchowenstwa wykládalo se, co přísluší duchowním při spráwě statků zádušních činiti samým, co skrz swětské úředníky, a toho wíce.[40]) Sněm wzal si čas na rozmyšlenau, a již pozejtří potom, w pondělí ráno (23 List.), přišli k poslům někteří zřízenci, duchowní i swětští, s oznámením, že se sněm pozastawowal na některých wěcech a na některých slowích, která se mu widěla býti pro králowstwí nedůstojná. Počalo se následkem toho wyjednáwání mezi duchowními českými a posly koncilia o změny

[40]) Spis tento se nezachowal zauplna w prwotním znění, než s některými malými změnami a dodatky učiněnými následkem dalšího wyjednáwání. Wiz w Palackého *Archivu českém* III. 406 (Cedula C.) a w *Monum. concil.* I. 499.

w artikulích, jehož účastnili se s české strany mezi jinými Jan z Rokycan, Prokop Holý, Petr Engliš, Markolt, Příbram, kněz Ambrož z Hradce, Martin Lupáč a Prokop Plzenský. 1433

Jednalo se hlawně o artikul týkající se přijímání swátosti pod obojí. Čechowé žádali nejúsilněji, aby w něm položeno bylo oswobození jeho pro celé králowstwí a markrabstwí i místa jich se w tom přídržící, pojmauc do toho jmenowitě města a hrady w Čechách a na Morawě, kde se dotud ještě přijímalo pod jednau toliko spůsobau. Poslowé koncilia odwoláwali se k tomu, že znění tří artikulů bylo od koncilia předepsáno, tak že je změniti nemohau, artikul pak o swátosti pod obojí že již wyložili slowy příhodnějšími, ač we podstatě nemohau se rowněž od ustanowení koncilia odchýliti. Prawili wšak, žeť až poselstwo české přijde do Basilee ku konečnému zawření, koncilium samo může jiné znění ustanowiti, a poněwadž již nyní propauští swobodu přijímání pod obojí spůsobau wšem toho žádajícím, že jí nepochybně propustí celému králowstwí a markrabstwí, budau-li ji žádati wšichni; toliko že nechce, aby byl kdo nucen. Mimo to žádali Čechowé, aby byla we znění artikule o swátosti pod obojí wložena slowa „užitečné a spasitelné“, kterých bylo užito o přijímání pod obojí spůsobau we znění podaném od sněmu koncilii, jakož i aby bylo oswobozeno také podáwání swátosti dítkám. K prwnímu swolili poslowé koncilia, jakožto k wěci nepodstatné; w příčině druhé wšak nechtěli se nijak wyslowiti. Po rozprawách třídenních o těchto wěcech podali konečně poslowé Basilejští zřízencům českým dne 26 Listopadu jistý určitý náwrh smlauwy čili *kompaktat*, jinak konkordat, která měla býti zawřena mezi konciliem s jedné strany a sněmem králowstwí českého a markrabstwí morawského se strany druhé.

Dle náwrhu tohoto měl předně sněm český a morawský we jménu wšech přídržících se strany pod obojí slíbiti pokoj a jednotu s církwí. Jak by se to stalo, měli poslowé we jménu koncilia ohlásiti pokoj obecný mezi Čechy a celým ostatním křesťanstwem, zdwihnauti wšeliké nálezy proti Čechům a rozkázati, aby jich nikdo nehanil pro minulé wěci, nýbrž aby

1433 byli jmíni za zbožné a poslušné syny církwe. Následowalo dále ustanowení koncilia o přijímání pod obojí spůsobau, jímž se Čechům a Morawanům, ten obyčej majícím, srownaným we wšem jiném s církwí obecnau u wíře a w řádech, propauštěla swoboda jeho, pokud se týkalo osob dospělých, s wyhražením, že se má w příčině přikázání státi další uwážení a konečné rozhodnutí w koncilii. Dokládalo se, že měli na ten čas poslowé a po konečném tomto uwážení koncilium samo wydati list, aby nikdo pro přijímání pod obojí spůsobau Čechům neutrhowal na cti. Wykládaly se potom ostatní tři artikule od slowa k slowu tak, jak bylo ustanoweno konciliem samým. O trestání hříchů podotýkalo se, že se nemá díti od osob saukromých, než od těch, kterým přísluší moc saudní dle zákonů. O swobodném kázání slowa božího, že se nemá rozuměti swoboda newázaná, než že má swobodně ale zřízeně a wěrně kázáno býti od kněží a jahnů schopných, swými wyššími k tomu powolaných, bez ujmy moci biskupowy. O swětském panowání kněží, že newadí, aby kněží neřeholní drželi statky zděděné neb jinak práwem saukromým nabyté, a že lze kostelům míti statky swětské, jichž jsau kněží toliko správci a mají je sprawowati wěrně, jiné wšak osoby že je osobowati sobě bez winy swatokrádeže nemohau. K tomuto wýkladu tří artikulů, zněl náwrh smlauwy dále, že sněm přistupuje a jej přijímá; poněwadž se wšak mnohým widí, že w příčině wěcí w kusích těch obsažených mnoho panuje zlých zwyků a neřestí, že jest úmysl sněmu zasaditi se o naprawení těchto neřestí w koncilii po poslích swých, což poslowé koncilia schwalují; neb že koncilium k naprawení obyčejů míní obrátiti swau pilnost. Po přestání wálek o wíru že uznáwají obě strany za prospěšné, aby také o jiné jakékoli příčiny hledělo se obnowení míru přátelským jednáním buďto w koncilii buď jinde. Na stwrzení pak toho wšeho aby poslowé zjednali bullu koncilia, listy ke wšem sausedním knížatům a obcím a wšecko jiné, čeho by bylo potřeba; rowněž od králowstwí a markrabstwí aby byly dány listy s pečetmi, i aby prohlášen byl pokoj weřejně. — K náwrhu hlawní smlauwy tohoto obsahu byl při-

ložen spis wýše zmíněný, jejž byli poslowé koncilia čtli we 1433
shromáždění sněmu dne 21 Listopadu, jakožto wýklad čtyr artikulů, s jedinau změnau, že w něm položena jsau o přijímání pod obojí spůsobau slowa „užitečné a spasitelné“, wšak we spojitosti jinačí, než dle přání Čechů.

O náwrzích těchto rozjímali duchowní čeští ten a druhý den, a předložili poslům koncilia w sobotu dne 28 Listopadu krátký spis, obsahující wýklady a dodatky, s kterými když by byly přijaty, mínili k náwrhu kompaktat přiwoliti. Podstata toho byla, že co se týče srownání we wíře a w řádech, Čechowé rozumějí wírau wšecku prawdu založenau w písmě swatém a w učení církwe dle zdrawého rozumu, řády pak církwe obecné že rozumějí řády, které se obecně zachowáwají při službách božích, ne wšak řády zwláštní, které jsau w rozličných zemích rozličné, wymiňujíce sobě, kdyby někteří z králowstwí nebo markrabstwí nepřijali hned řádů obecně zachowáwaných, aby to nebylo na ujmu pokoje a jednoty, než aby ti mohli dále o to jednati s konciliem. Myslilo se přitom na zwláštní řády Táborů. O tomto předložení jednalo se téhož dne odpoledne u welké síni kolleje Karlowy, kdež byl shromážděn welký počet pánů, heitmanů a jiných osob. Poslowé přiwolili k obsahu tohoto spisu, a toliko o zwláštní mínění Táborů, že jest wíra obsažena w písmě swatém, strhla se prudčejší hádka. Auditor Jan Palomar prawil, wěřiti dle swatého písma že twrdili wšichni kacíři ano i Saraceni, ale to že nepostačí, nemá-li církew býti saudcem; každý žeby chtěl písmo wykládati dle swé hlawy; tím žeby se otewřela cesta bludům a díra, kterau by se wždycky mohlo wyklauznauti. Proti tomu Petr Engliš připomínal saudce umluweného w Chebě, a prawil, Čechowé že nechtí otewříti díru k wyklauznutí, ale poslowé žeby rádi Čechy wstrčili a zapletli do pytle.

Poněwadž se opozdilo, pokračowalo se týmž spůsobem w hádání o to w pondělí dne 30 Listopadu. Sněm trwal již tři neděle, a mnozí páni, zemané a poslowé z měst byli již zase newrlí na dlauhé meškání w Praze pro welké autraty jakož i pro mor, který zle řádil we městě. Bylo proto netrpě-

1433 liwě naléháno brzy na posly koncilia, brzy na duchowní české, aby se konečně srownali. Pod tlakem tím kněží čeští, wzawše potaz mezi sebau, oznámili, že jsau hotowi, k náwrhu kompaktat přiwoliti, když bude od poslů uweden we znění Čechům neurážliwé, a když poslowé swolí, že což by Čechowé dále w koncilii jednali, we wšem má býti saudce hned z počátku s nimi umluwený. K čemuž když poslowé swolili, daly sobě obě strany ruce na zachowání toho, co bylo dotud umluweno. Z české strany učinilo to několik přednějších kněží Pražských, mezi nimiž Rokycana, rowněž Táborských i Sirotčích na místě wšech jednostejně smýšlejících, ač s podotčením Engliše a jiných, že posud wšecky těžkosti nebyly odstraněny. Owšem nebyla to smlauwa dokonaná, pokud nebyla přijata plným shromážděním sněmu, a protož naskytly se brzy zase další nesnáze.

Okamžitě myslili swětští na sněmě, že w příčině náboženstwí jsau žádosti jejich splněny, a protož zwáni jsau dne 2 Prosince odpoledne poslowé koncilia do shromáždění raddy zemské a jiných zřízenců sněmu, a wyslowena jim ochotnost jednati o pokoj, jakož že o jednotu jest nyní smluweno. Poslowé prawili, že jsau hotowi zjednati bullu koncilia a listy okolních knížat na mír obecný w příčině wíry, a žádali, aby bylo hned zdwiženo obležení *Plzně*, o jiné pak spory zwláštní aby se ustanowil rok někde blízko hranic českých, jak bylo w náwrhu kompaktat položeno. Zároweň odewzdali nowě uprawené znění umluw, žádajíce stwrzení jich od sněmu. Tu se hned ukázal rozdíl w mínění; nebo wláda a sněmowníci čeští nepokládali wálky s Plzenskými za pauhau při o wíru, jakož také nebyla. Plzenští a jiní strany pod jednau byli pomocníky císaře Sigmunda, jehož Čechowé posud nepřijali za krále. Rowněž shledaly se we znění umluw wšelijaké nedostatky, w příčině žádosti, aby bylo přijímáno pod obojí w celé zemi, w příčině slow „užitečné a spasitelné", w příčině pojmu wíry; zwláště wšak spůsobila nelibost stawů swětských slowa, že statky duchowenstwa nemohau od jiných zadržowány býti bez winy swatokrádeže. Nepopírala se prawost toho wýroku (proto nebyli kněží čeští prwé činili námítek proti němu), ale prawilo

se, že jest urážliwý, totiž proti tehdejším držitelům statků 1433
těch, o nichž poslowé koncilia sami nebyli toho zdání, žeby se na nich mohlo jednoduše žádati nawrácení jich. Stížnost na to byla poslům přednesena od správce zemského a raddy jeho i jiných zřízenců w opětné schůzi dne 3 Prosince, a spor o to byl weden s welkým rozhorlením obau stran po dwa dni. Konečně slíbili poslowé tu wěc opatřiti se ctí země, až by se došlo konce o jednotu a o pokoj (4 Pros.).

Radda zemská a ostatní shromáždění w kolleji Karlowě spokojili se zatím, a swolili, aby se pokračowalo w jednání o pokoj. Poslowé koncilia opětowali ihned swau žádost, aby bylo zdwiženo obležení Plzně; ano nawrhowali, aby polní wojska Táborů a Sirotků byla rozdělena po městech neb aby jinak se s nimi naložilo; neb že zůstanau-li pohromadě, budau w dobýwání sobě spíže škoditi buď domácím buď sausedům, a zachowání míru nebo příměří nebude možné. Toho dne nedostala se jim k tomu odpowěd pro krátkost času. Nazejtří (5 Pros.) správce zemský a radda i jiní zřízenci, s nimiž z duchowních byli toliko Rokycana, Prokop a Ambrož, později také Engliš, žádali, aby se ustanowil obecně spůsob stwrzení míru od jedné a druhé strany; ale jednání se přetrhlo opět, když předce zase bylo žádáno na poslích koncilia, aby se wyslowili w příčině statků duchowenstwa; čehož oni se zpěčowali a počali žádati bezpečného průwodu k odjezdu. Stawowé shromáždění wzali potaz mezi sebau, který trwal až do tří hodin po západu slunce, a strhlo se prudké hádání mezi nimi, když mistři učení Pražského mezitím se wyslowowali o znění artikulů podáwaném od poslů koncilia, weskrz je schwalujíce, a na ně se odwoláwali někteří páni, usilujíce i s pohrůžkami, aby se na podání tom přestalo, jiní wšak tomu odporowali. W neděli den potom (6 Prosince) bylo ráno shromáždění sněmu, a odpoledne opět schůze raddy a zřízenců. We schůzi této byly zase prudké hádky; strana usilující o mír dala se w pohrůžky proti kněžím Ambrožowi, Korandowi a Englišowi; čímž správce zemský Aleš z Risenburka pohnut, kázal powolati kata do kolleje, hroze na místě dáti stíti každého,

1433 kdoby činil powyky. Na Nowém městě bylo obáwání, že se lid wzbauří.

Konečně stalo se uzawření, dle něhož spráwce zemský s raddau swau a s nimi Rokycana, Martin Lupáč a Prokop oznámili poslům dne 7 Prosince, kterak města a hrady přídržící se císaře a zwláště Plzenští straně jejich pro přijímání pod obojí spůsobau učinili tuze mnoho křiwdy a nátisků, a protož že s nimi jinak nemohau zawříti mír, než poddají-li se spráwci zemskému a slíbí jemu poslušnost, přistaupí ku přijímání pod obojí spůsobau a zaplatí škody a útraty wálečné. K domluwám poslů proti tomu činěným slibowali druhého dne potom (8 Prosince), we příčině škod a náhrad býti powolnými, poddají-li se Plzenští druhým dwěma wýminkám, od nichž upustiti nechtěli, odwoláwajíce se k tomu, žeť míní wždy žádati od koncilia wýhradného rozdáwání swátosti pod obojí w celém králowstwí. Poslowé odporowali tomu, a po námítkách marně činěných nawrhli dne 9 Prosince, žeby jeli do Basilee, aby sobě wyžádali nowých nařízení od koncilia, a potom aby byl sjezd o sw. Matěji (24 Un.) buď w Normberce nebo w Řezně, ku kterému by přišli poslowé Čechů s plnau mocí a poslowé koncilia i knížata okolní, do toho pak času aby bylo příměří se wšemi, také s Plzenskými, byť wojska zůstala ležeti před městem, ale aby nečinili útoků jedni na druhé. Ku příměří tak dlauhému nechtěli Čechowé swoliti. Odporowal tomu jmenowitě nejwyšší heitman Sirotků, Jan Čapek ze Sán, na sněmě přítomný. Místo toho oznámeno poslům dne 10 Prosince, že se bude přímo wyjednáwati s Plzenskými, buď že spráwce zemský sám se k tomu odebeře do ležení, s nímž by mohli poslowé wyprawiti někoho od sebe, nebo aby Plzenští poslali do Prahy pod bezpečným průwodem. Přitom wyslowena ochotnost ke stwrzení umluw, pokud se týkalo jednoty u wíře a také k zawření pokoje obecného se wšemi okolními, s domácími wšak w Čechách i na Morawě jen pod wýminkau, aby přijímali pod obojí spůsobau. Následkem toho čtly a porownáwaly se dne 11 Prosince umluwy o čtyry artikule we schůzi poslů s předními z kněžstwa českého, mezi nimiž byli Rokycana,

kněz Prokop, Engliš, Martin Lupáč, Mikuláš Biskupec (Pelhřimowský) a kněz Ambrož z Hradce; po některých pak těžkostech stalo se jakéž takéž srownání, a uzawřelo se dáti je napsati na čisto. 1433

Mezitím bylo se wšak již mnoho sněmowníků wzdálilo z Prahy, pročež se spráwci zemskému a raddě jeho newidělo býti možné přiwésti jednání we jménu sněmu ku konci; dali tedy žádati poslů, aby prodleli w Praze až do Nowého roku, ku kterémuž času chtěli sněm položiti nowě (12 Pros.). Rádi nerádi, musili se poslowé spokojiti, a zatím prodlilo se také wyjednáwání s Plzenskými. Teprw 18 Prosince wyjeli plnomocníci k tomu určení z Prahy, ne spráwce zemský sám, jak se zamýšlelo prwotně. Mělit Plzenští býti wyzwáni, aby wyprawili oni některé posly pod bezpečenstwím do Prahy k umluwení se se sněmem. Plnomocníkům českým na cestě k Plzni slaužil za bezpečný průwod Konrad purkrabí Karlšteinský, nástupce (tuším jen prozatímný) w tomto úřadě po panu Zdeslawowi Tluksowi z Buřenic, jenž byl zemřel dne 20 Července toho roku. Poslowé koncilia wyprawili dwa dni potom (20 Pros.) jednoho ze sebe, Martina Berruera, děkana Turonského, do Basilee, aby učinil prozatímnau zpráwu o posawadním wyjednáwání. Umluwy o Plzeň se wšak nedocílilo. Wojska ležící před městem byla se po wýpadě Plzenských dne 1 Září zawázala pod přísahau, neodtáhnauti odtud leč po dobytí města. Smýšlení pak wojsk nebylo wůbec přízniwo míru; nebo byl-li mír zawřen, nastáwalo newyhnutedlně rozpuštění wojsk, jak již naráželi na to poslowé koncilia w Praze we swém jednání o pokoj; mnozí wšak z bojowníků Táborských a Sirotčích neWěděli prý, kam se potom obrátiti; kteří z nich byli cizinci, musili se we wlastech swých báti šibenic, kdyby se do nich nawrátili.[41]) Také pak heitmani, jako Jan Čapek ze Sán, který se

[41]) Johannes de Segovio (*Monum. concil.* II. 593) píše: Referebat deinde (Jan Palomar we zpráwě činěné w koncilii dne 15 Unora 1434), quod post recessum magistri Martini (t. Berruera, děkana Turonského) unus ex sacerdotibus ivisset ad exercitus Pilznam obsidentes; qui eis prædicaverat, nullo modo pati debere, ut tractatus pacis concluderentur, quia nihil aliud sequebatur, nisi ornari furcas de corporibus eorum.

1433 toho času, nepochybně zároweň s plnomocníky, odebral z Prahy zase do ležení,[42]) nemínili aspoň powoliti Plzenským smlauwy pod lehkými wýminkami. Tudy přišlo, že nechtěli dopustiti smlauwání Plzenských po poslích do Prahy, a odepřeli jim bezpečného průwodu k tomu, než aby jednali tudíž w ležení s wůdci wojska. Purkrabí Karlšteinskému nedopustili s Plzenskými jinak mluwiti než u přítomnosti dwanácti osob z wojska. Plzenští wšak wyjednáwání s wojsky zamítli, a oznámili, že se míní brániti dále.

1434 O *Nowém létě* roku 1434 sešel se znowu *sněm* český walněji následkem nowého prowolání a wyzwání učiněného spráwcem zemským zwláště k městům, jichž poslowé byli předtím již skoro wšichni opustili Prahu. Nedíc o Plzni, mělo zawření míru obecného a přiznání se Čechů k jednotě církwe wlastní překážku w neurčitém a nedostatečném spůsobu splnění žádostí českých, kterého poskytowal náwrh kompaktat. Rozhodnější zastawatelé čtyr artikulů nebyli tak nejapní, aby byli nepozorowali nebezpečenstwí „přehození ohláwky“, kterau na ně strojilo koncilium Basilejské dle slow Palomarowých, a chtěli tedy předce konečně míti napřed wětší jistotu a nezanecháwati příliš mnoho na rozhodnutí koncilia teprw po zawření míru. Protož počalo se hned 1 Ledna wyjednáwati s posly koncilia w užší schůzi asi dwadceti osob o některé změny w posawadním náwrhu kompaktat, týkající se wesměs přijímání pod obojí spůsobau. Z kněží účastnili se schůze této jen čtyři: Rokycana, Engliš, Ambrož a Příbram; ostatní byli swětští z panstwa i z měst, mezi nimi na předním místě spráwce zemský Aleš a wětší počet radd jeho. Jednalo se opět o slowa „užitečné a spasitelné“, aby položena byla we smyslu, jakého si Čechowé přáli, o podáwání dítkám, aby bylo určitě slíbeno, že se o něm bude jednati w koncilii dle saudce w Chebě umlu-

Etenim si remitterentur exercitus, prout instantiam faciebant oratores concilii, ex quo eorum multi non habebant domicilium propter prædas et spolia aliaque eorum forefacta, oportebat contra eos procedi ad furcas et ad ignem.

[42]) Dne 22 Prosince 1433 dán jest od něho list „w poli u Plzně“. Wiz *Archiv český* III. 508.

weného, o otázce, zdali přijímati pod obojí jest přikázáním, 1434
aby bylo položeno, že dokáží-li toho Čechowé, bude přijímáno tak w celém křesťanstwě, konečně pak o wýhradném přijímání pod obojí spůsobau w celém králowstwí a markrabstwí. Rokowání trwalo tři dni, a dálo se se značným rozhorlením jedné i druhé strany. Poslowé koncilia nechtěli změniti ani nejmenšího, pokládajíce duchowní české již jako za zawázané rukau dáním spokojiti se s kompaktaty w jich spůsobě, a zwláště poněwadž prý poslowé w domnění, že se již nic měniti nemá, oznámili wše koncilii po saudruhu swém, děkanu Turonském. We schůzi třetí, dne 3 Ledna, dáwali na wywolenau, aby Čechowé buď kompaktata přijali a stwrdili, buď poslali o wšecko opět posly ku koncilii, buď konečně aby byl sjezd w některém místě, ku kterému by Čechowé i koncilium wyprawili posly s plnau mocí.

O konečné rozhodnutí sněmu konaly se nyní porady we čtyrech rozdílných sborech, mezi pány totiž, mezi kněžstwem a mezi mistry učení Pražského; asi pak 9 Ledna nebo některý z prwních dní potom bylo plné shromáždění sněmu, we kterém stawowé swětští žádali slyšeti dobré zdání kněží a mistrů. Mistři učení Pražského, kteří se wětšinau od prwního počátku klonili ku powolnosti, radili, aby se sněm spokojil náwrhem kompaktat, jak na ten čas byly. Od nich mluwil mistr *Jan Příbram* swým obyčejným spůsobem horlícím; prawilť že pod wěčným zatracením newyhnutedlné jest, podáwanau jednotu s církwí přijmauti. Po něm tázán byw *Jan Rokycana*, we jménu duchowenstwa, w dorozumění zwláště se wšemi přednějšími kněžími Starého města Pražského, ukázal na zlé následky, kterých se bylo báti, buď že sněm kompaktata přijme nebo nepřijme. Nepřijme-li, že bude dále hubena země, hlad a mor že budau dále zůřiti, a zwláště že bude nedostatek kněží (protože nebylo biskupa w zemi k swěcení), čímž wšecko dobré bude hynauti. Přijme-li sněm kompaktata a tudy swobodu přijímání pod obojí spůsobau, jak jí rozumějí poslowé koncilia, totiž aby kněží, jimž se líbí, rozdáwali, a laikowé, jimž se líbí, přijímali pod obojí, jimž pak se nelíbí, pod jed-

1434 nau spůsobau; tehdy že zase jest se obáwati mnohých nebezpečenstwí; w duchowenstwu i w lidu že budau stálé různice, když jedni tak, a druzí onak přijímati pokládati budau za lepší; staří faráři že přijdau a budau podáwati pod jednau spůsobau, mnozí lidé přijímající nyní pod obojí, budau přijímati pod jednau, wšak žeť swoboda; strach z toho nowých wálek domácích; také za posledního času krále Wácslawa že bylo w Praze w jedněch kostelích podáwáno pod obojí, w druhých pod jednau spůsobau, a nemělo to stálosti; jedna strana wypuzowala druhau. Protož, prawil, já wyznáwám newědomost swau; newím, co jest nyní lépe woliti; ale oswědčuji pro případ, že by nás kněží chtěl někdo winiti, jako bychom my rušili jednotu, že nebráníme wám přijmauti, co uznáte za dobré; toliko wystříhejte se škody a nebezpečenstwí. Obrátil se zwláště také ku Pražanům, a přimlauwal jim, aby se na něj neohlíželi, než coby shledáwali užitečného církwi swaté a swého dobrého, toho aby se přídrželi. Welká wětšina sněmu po uwážení jedné i druhé rady uzawřela setrwati při swých žádostech, i oznámeno to poslům koncilia, kteříž následkem toho přetrhli wyjednáwání a žádali, aby jim byl dán swobodný průwod k odjezdu we příští pátek dne 15 Ledna. Sněm požádal jich, aby odjeli ještě o den dříwe, protože jeden z heitmanů, který je měl prowoditi, nemohl déle čekati pro nějakau zwláštní příčinu.

Poslowé měli potomní dni ještě jednu schůzi s menším počtem osob, we které Čechům dokazowali, že se newyhnutedlně budau musiti sjednotiti s církwí a podstaupiti poslušenstwí. Nepopíral toho Rokycana, poněwadž k tomu wedly zásady prawowěrnosti, kterých se strana pod obojí nikdy odříci nemínila, ale prawil, nyní že se nehodí čas k tomu. Sněm český ostatně potom w opětném shromáždění uzawřel wyprawiti *poselstwo do Basilee*, aby žádosti, o něž darmo bylo jednáno s posly, předložili koncilii samému. Poslowé koncilia, žádáni jsauce, aby poselstwu tomu propůjčili swobodný průwod do Basilee, swolili k tomu, a rozžehnali se konečně se sněmem. Dne 14 Ledna odjeli z Prahy, jinau cestau než byli

přijeli, nejspíš že nedůwěřowali wojskům ležícím u Plzně, aby 1434
nebyli přepadeni některým zástupem při dalekých wýjezdech odtamtud na špíži. Prowázeni jsauce z Prahy pány Menhartem z Hradce a Alšem Holickým, konšelem Staroměstským Janem Welwarem, Matiášem Laudau z Chlumčan a wíce jinými, přijeli na noc do *Raudnice,* kterau po smrti arcibiskupa Konrada držel wždy Jan Smiřický. Odtud zajeli až na blízko pomezí saského, nejpodobněji do Oseka, který byl w moci Míšňanů, a při pomezí saském jeli dále přes města a hrady náležející straně pod jednau, tedy nejpodobněji přes Most, Kadaň a Loket do Chba.[43])

Ačkoli bylo s posly wyjednáno w Praze, že měli poselstwu českému do Basilee zjednati bezpečný průwod do počtu desíti koňů, wšak po odjezdu jich uzawřel sněm dne 19 Ledna wyprawiti posla jen jednoho, *Martina Lupáče* faráře Chrudimského, k němuž přidán jeden služebník, jménem tuším Přech.[44]) Poněwadž se poslowé koncilia w *Chebě* zdrželi wíce dní, dojel jich tam Martin Lupáč některý den ku konci měsíce Ledna, a hned prwní den potom jeli pospolu do Basilee. Wyjednáwání tím spůsobem s české strany nebylo ještě úplně přetrženo; ale nebylo čáky, žeby na ten čas k čemu wedlo. Poslowé koncilia, když se jich kněz Martin Lupáč tázal w Chebě, zdali swolí koncilium k wýhradnému přijímání pod obojí spůsobau w Čechách, odpowěděli mu, nejede-li pro nic jiného do Basilee, že jede darmo. Koncilium pak samo zanášelo se tu chwíli již wíce jednáním o prostředky k wálce s Čechy než o mír, majíc na péči wybawení *Plzně.*

Obležení města tohoto bylo některý čas w měsíci Prosinci minulého roku, jak se zdá, řízeno zase knězem Prokopem Ho-

[43]) Johannes de Segovio (592) prawí: Et tandem adducti per viam non primam, sed pervenientes ad Saxoniam, castris ac civitatibus fidelium honorifice recipientibus eos, steterant in Egra &c. Slowy *ad Saxoniam* nemusí se zde rozuměti, žeby byli jeli do Sas, zwláště poněwadž při castra et civitates *fidelium* dle wší podobnosti myslí se na wěřící (t. j. strany pod jednau) w Čechách. W Chebě byli poslowé již 22 Ledna a snad o den dříwe. Cesta přes Sasy byla by nepochybně trwala déle.

[44]) Tomáš z Haselbacha (*Monum. concil.* I. 735) píše jej Przsko.

1434 lým, který wšak již někdy ku konci roku odtamtud opět se odebral do Prahy, aby se účastnil posledního jednání sněmowního.[45]) Kdysi po marném wyprawení poslů z Prahy k wyjednáwání s Plzenskými, buď ku konci měsíce Prosince nebo při začátku Ledna, předsewzalo wojsko obléhající útok na zdi městské; ale Plzenští, sebrawše se w síle znamenité, odrazili je, zabili jim na sto mužů, a učinili za nimi wýpad z města. Přitom wzali Sirotkům mezi jiným welblauda, kterého jim byl darowal král polský při nawrácení jich z Pruska. Rozezlení bojowníci pomstili se na dwau zajatých Plzenských, jimž osekali ruce a tak je propustili zpět do města; Plzenští pak splatili to osekáním tří zajatých z wojska obléhajícího.[46]) Přes to nacházeli se Plzenští u welké nauzi pro nedostatek potraw, tak že se s české strany očekáwalo brzké wzdání města s welkau jistotau. Krom častých dopisů Plzňanů samých dostalo o tom koncilium náwěští od *Martina Berruera*, který poslán byw od druhých plnomocníků koncilia z Prahy napřed, dne 16 Ledna 1434 činil w Basilei zpráwu o pořízení jich tamějším až do jeho odjezdu. Zpráwa tato byla takowá, že si koncilium dle ní předstawowalo, jako by kompaktaty o čtyry artikule byly od Čechů již přijaty a jen obležení Plzně jako by bylo ještě překážkau míru, we kterémžto ohledu Berruer líčil smýšlení panstwa a jiných stawů w Čechách jak nejpříjemněji, swáděje winu posawadního nedohodnutí až příliš wýhradně jen na wojska polní.

1433 Toho času přebýwal již ode tří měsíců císař *Sigmund* w Basilei. Po korunowání swém w Římě (1433 31 Kw.) byl psal odtamtud dne 6 Čerwna roku 1433 stawům českým, swět-

[45]) Dle Carleria (*Monum. concil.* I. 466) nacházel se Prokop ještě dne 12 Prosince 1433 w Praze, jakž jest o něm i zmínka wýše při tehdejším wyjednáwání s posly koncilia. Musil se tedy teprw po tomto dni odebrati k Plzni. Později wyprawuje Oldřich Stöckel w dopise dne 19 Un. 1434 (w Palackého *Urkd.* II. 403), že byl Prokop při nowém swolání sněmu k Nowému roku poslán od wojsk do Prahy, aby umluwu s posly koncilia překazil. Tunc isti de prædicta obsidione miserunt Procopium, inimicum pacis, cum aliis suis ad civitatem Pragensem, qui impediverunt hoc sanctum opus unitatis et pacis.

[46]) Johannes de Segovio 581.

ským i duchowním, oznamuje jim radost swau ze začatého 1433
jednání jejich se sborem Basilejským, omlauwal se, že pro weliké wěci říšské nebyl mohl přijeti do Basilee, aby se zároweň s poselstwem jejich jednání toho účastnil, přimlauwal jim, aby ze sněmu tehdáž nastáwajícího o sw. Trojici opět wyprawili poselstwo ku koncilii, a slibowal pospíšiti tam nyní rowněž. Psaní toto mohlo dojíti do Prahy teprw asi, když se poslowé koncilia poslaní k sněmu onomu již zase hotowili k odjezdu z Prahy, ne-li když již byli odjeli; a císař Sigmund ještě i tehdáž meškal w Římě. Teprw ku konci měsíce Srpna odjel odtamtud, a dal se na cestu do Němec; ale zaneprázdněn jsa pořád ještě swými záležitostmi s Benátčany a jinými, zdržel se opět delší čas we Ferraře. Mezitím byla rozepře mezi konciliem a papežem *Eugeniem* zašla tak daleko, že koncilium položilo papeži lhůtu, do které měl se sám dostawiti w Basilei; sice mínilo jej prohlásiti za ssazena. Sigmund hleděl to zabrániti, poněwadž se byl papeži zawázal hájiti jej při jeho důstojenstwí. Takž dal se konečně w měsíci Říjnu na cestu, spěchaje, aby přijel do Basilee, dříw než by lhůta došla, chtěje býti prostředníkem. Mnoho průwodčích jeho, hrabat, pánů a rytířů nemohlo mu postačiti w jízdě, tak že zemdlených musil zanechati na cestě, ano několik jich zemřelo. On sám wšak o osmnácti koních přijel do Kostnice, a odtud přeprawil se po wodě do Basilee, tak že přijel dne 11 Října, kteréhožto dne lhůta docházela, w jednu hodinu po poledni. Ihned odebral se do shromáždění koncilia, které se na rychlo sešlo, w obleku dosti chatrném, jak přijel, a zjednal snadno odklad a další wyjednáwání swým prostřednictwím.

To bylo w čas, když se druhé poselstwo koncilia nacházelo na cestě swé do Čech we Chbě, a když se w Basilei wědělo již o porážce Pardusa w Bawořích, owšem pak o rozezlení wojsk českých tím wětším proti Plzni. Císař z té příčiny horlil proti Čechům, a při sklonku měsíce Listopadu wyjednáwal s konciliem, aby se sehnalo na rychlo 2000 zlatých pro Plzenské na zakaupení potraw, i aby bylo opatřeno wojsko k wybawení města z jara, jak nejdříwe by bylo možno. Žádal

1433 také, aby koncilium obnowilo nálezy proti těm, kteří by Čechům prodáwali sůl neb jiné wěci; neb že přes zákazy posawadní mají Čechowé wšeho na zbyt, tak že i odprodáwají jiným; rowněž proti sausedům Čechů, kteří s nimi o swé ujmě zawřeli příměří, odwádějí jim roční poplatky a dopauštějí poddaným swým konati jim wojenské služby. Není wýslowného swědectwí o tom, pokud se koncilium zachowalo dle tohoto přání; Sigmund wšak najímal w prwním čase potom žoldnéře až do počtu 1200 koní, kteříž měli do sw. Antonina (17 Led.) býti w Čechách, spojiti se tam s pány strany pod jednau a dobyti přístupu k Plzni, aby se tam wprawily nowé zásoby.

1434 Po příchodu děkana Martina Berruera do Basilee žádalo koncilium císaře Sigmunda hned nazejtří po zpráwě od něho učiněné (13 Led.), aby se odebral blíže ke hranicům českým do Normberka, w domnění, že by tímto přiblížením se jeho mohl spůsoben býti malý jen ještě potřebný nátlak na sněm český, aby dokonal smlauwu o mír, ano žeby se tím osmělili wěrní jeho a jiní w králowstwí, kteří si pokoje přáli, tak že by jej pokojně beze wšeho krweprolití uwedli do země a dosadili na trůn. Koncilium podáwalo mu k tomu pomoci swé na zaprawení útrat, chtíc uložiti sbírku na duchowenstwo. Císař se wšak podiwil této žádosti, protože dle náwěští, jež on měl z Čech, nestály wěci tak pěkně, jak je posel koncilia wypisowal. Když legat Julian, který mu žádost koncilia přednášel w čele jiných, přiwedl řeč na to, žeby pokojně mohl wejíti do Čech, poznamenal se císař křížem jako na zažehnání toho od sebe co wěci nebezpečné. Prawil swým častým příslowím, že každý jest raději wyznawačem nežli mučenníkem a tak i on; slíbil potom poraditi se ještě s knížaty přítomnými w Basilei, zejména s kurfirstem brandenburským a s Wilémem a Jindřichem knížaty baworskými; když pak to učinil, dal konečnau odpowěd po několika dnech w ten spůsob, že nawrhowal, aby bylo několik zkušených mužů stawu duchowního i swětského od něho i od koncilia posláno do Prahy, kteří by spolu s posly koncilia tam již meškajícími důkladněji se přeswědčili o smýšlení Čechů, a když by shledali, že se Če-

chowé oprawdu míní nawrátiti k jednotě církwe, tehdy teprw 1434
že by hotow byl odebrati se blíže ku pomezí českému, wšak aby s ním jelo několik osob z koncilia, kterých by on sám k tomu wyžádal.

Zdá se, že koncilium w náwrhu tomto na ten čas neshledáwalo prospěchu; pečowalo wšak tím pilněji o peněžité pomoci pro Plzňany. Dne 16 Ledna dáno jest 1000 zlatých dwěma měšťanům Plzenským, kteří za tau příčinau byli posláni do Basilee. Potom pak dne 8 Unora uložilo koncilium *sbírku na duchowenstwo* w celém křesťanstwu, po půl desátku z ročních důchodů wšech beneficií. Duchowenstwo francauzské přítomné w koncilii uzawřelo hned zjednati půjčku 3000 zlatých na počet této sbírky. Práwě toho dne přišlo psaní Jana Palomara z Cheba, dané dne 22 Ledna, kterým oznamowal nawrácení poslů z Prahy a představowal jako prwé Berruer potřebu spěšné pomoci pro Plzenské; neb že se již dlauho držeti nemohau. Stwrzowalo se to dopisem téhož dne čteným sedmi pánů českých z krajiny u Plzně k císaři Sigmundowi, jímž stěžowali si, že pomoc slíbená k sw. Antoninu nepřišla, že sami o sobě nic prospěti nemohau; neb že jim manowé jejich utíkají z hladu, ano přidáwají se k wojsku obléhajícímu Plzeň, tudy že hynau den ode dne s hrady a lidmi swými.

W krátce potom, dne 14 Unora, přijeli ostatní tři poslowé koncilia z Čech do Basilee, biskup Filibert, Jan Palomar a Toke, i s poslem českým, knězem Martinem Lupáčem. Ze zpráwy jejich činěné Janem Palomarem hned nazejtří, dne 15 Unora, seznalo koncilium, že se wěci w Čechách obrátily jinak, než se doufalo dle předešlé zpráwy Berruerowy; i spůsobilo to překwapení nemilé. Již nazejtří, dne 16 Unora, slyšán jest *Martin Lupáč* we plném shromáždění koncilia, i přednesl žádosti sněmu českého w příčině wýhradného přijímání pod obojí spůsobau a druhých wěcí sporných. Hned jak žádosti tyto wyslowil w delší řeči swé, strhlo se reptání we sboru a dáwal se na jewo odpor proti tomu; a když Lupáč odůwodňowal potřebu jednoty we spůsobu podáwání swátosti w celých Čechách týmž spůsobem, jako Rokycana posledně we sněmě

1434 českém; bylo tomu odmlauwáno jak od Palomara, tak také od biskupa Churského, Pražana Jana Náza, kterýž popíral jmenowitě, žeby byl král Wácslaw IV kdy propustil swobodu přijímání pod obojí spůsobau w některých kostelích Pražských. Odwoláwal se přitom, žeť on byl jedním z radd králowých, ale nepomněl, že za posledních let králowých, we kterých se to skutečně stalo, nebyl již w Čechách. Mezi Palomarem a Martinem Lupáčem byla také hádka o záwaznost rukau dání učiněného od kněží českých dne 30 Listopadu, které Palomar tak wykládal, jako by jím sněm již byl učinil slib na kompaktata tehdáž podáwaná, což Lupáč popíral.

W poradách několikadenních, které se potom dály we schůzích jednotliwých národů, na které se koncilium dělilo, oblíbilo si koncilium hlediště toto Palomarowo, jako by sněm český oním rukau dáním kněží byl zawázán a jako by byl zrušil slib tím daný na kompaktata námítkami potom činěnými. Na základě tom složena jest *bulla koncilia* daná dne 25 Unora k „Alšowi z Risenburka odjinud ze Wřešťowa a jiným pánům, Starému městu Pražskému, zemanům, rytířům, městům a obcím králowství českého“ (heitmanowé wojsk a Nowé město Pražské patrně z úmyslu se pomíjeli mlčením), kterau koncilium oswědčowalo předešlau radost swau z poselství Martina Berruera děkana Turonského, že rukau dáním ku kompaktatům swolili a slíbili nezdwihati proti nim žádných wíce těžkostí, nýbrž je splniti, potom wšak podiwení swé nad tím, že slibům swým nedostáli; pročež napomínalo jich, aby to bez odkladů učinili. Žádati nowých wěcí, které přítomný posel jejich přednesl, prwe než ono splnili, prwe než dali oprawdowě znáti náklonnost swau k jednotě a k pokoji, ano pokud kruté nepřátelství prowozují, zwláště proti Plzenským, že se widí býti neslušné. Až učiní zadost tomu, co smluweno jest, tehdy teprw že koncilium wezme w uwážení, co by dále prospíwalo spasení jejich duší a dobrému jejich wlasti. Císaři Sigmundowi nebyla odpowěd tato ještě dosti přísná; přál si, aby do ní wloženy byly přímé pohrůžky; ale koncilium neuznalo toho za přiměřené. Dne 26 Unora oznámil kardinal

Julian Martinowi Lupáčowi úmysl koncilia w plném shromáždění jeho; k čemuž posel český odpowěděl, zamítaje určitě obwinění, že by Čechowé byli nezdrželi jakých slibů, protože nikdy nebylo nic konečného zawřeno. Děkowal ostatně za dobré přijetí, a nepochybně hned potom nawrátil se do Čech s bullau sobě odewzdanau. 1434

Zatím wyjednáwalo se ty dni pilně mezi konciliem a císařem i knížaty přítomnými w Basilei o spůsob poskytnutí pomoci Plzenským, a zůstáno na tom, aby se to stalo na nejdéle do sw. Jiří zjednáním wojska aspoň s 1000 jízdných, které by se spojilo s pány českými strany pod jednau a z hradů jejich w okolí Plzně překáželo obléhajícím we wyjíždění pro špíži, aby tím spůsobem byli přinuceni od obležení upustiti. Téhož dne, když měl Lupáč poslední slyšení w koncilii (26 Un.), uzawřeno jest wyprawení dwau plnomocníků k pomezí českému, kteří by wše potřebné k tomu zařídili. Jmenowán k tomu od koncilia Jan Palomar, od císaře Jan wéwoda baworský, a přitom odewzdány Palomarowi od koncilia 4000 zlatých k wynaložení dle uznané potřeby, k čemuž císař přidal druhé čtyry tisíce.

Dle zpráw, které byli přinesli poslowé koncilia z Čech, smělo koncilium a císař Sigmund doufati w podporowání snah swých nejen od pánů pod jednau, nýbrž i od některých wlažnějších pod obojí, jakož zejména od pana *Menharta z Hradce*, který byl měl s posly za přebýwání jich w Praze důwěrné rozprawy, nepochybně k tomu se wztahující. Byli to páni, kteří se za poslednějšího času sněmowání co menšina owšem darmo zasazowali o přijetí kompaktat, zakládajíce se na mínění mistrů university Pražské. Poslední dni před samým odjezdem poslů z Prahy bylo je nawštíwilo šest mistrů, *Křištan z Prachatic* co rektor university, Buzek ze Kdyně co děkan fakulty artistské, Prokop z Plzně, Petr ze Sepekowa, Jan Příbram a Jan řečený Papaušek ze Soběslawě, i odewzdali jim listinu sepsanau we jménu swém a celé university, kterau se přiznáwali ku kompaktatům a k pokoji i k jednotě s církwí na základě jich; poslowé pak koncilia následkem toho dali jim z Cheba

1434 na swé zpátečné cestě z Čech wyswědčení dne 28 Ledna, že je přijali do jednoty církwe z moci koncilia na sebe wznešené, tak aby wšichni wěřící mohli s nimi obcowati jak w jiných všech wěcech tak we službách božích a swátostech církwe. Příklad ten následowali také někteří ze stawů swětských, na předním místě Menhart z Hradce,[47]) tak že se wytrhli z jednoty s wětšinau strany pod obojí a přiznali se již nyní ku kompaktatům. Zwláště přijeli za posly do Cheba dwa šlechtici čeští, kteří prý prwe mnoho škod činili we wojskách, a dali se přijmauti do lůna církwe. Jeden z nich byl Přibík z Klenowého, ač ležel tehdáž ještě s wojsky před Plzní.[48]) Doufalo se w koncilii, že wíce jiných učiní též, pročež dána Palomarowi při jeho poslání ku pomezí českému opět moc, aby ty, kteří by se chtěli obrátiti na základě kompaktat, přijímal.

Jan Palomar odebral se asi někdy na začátku Března nejprw do Normberka, kdež weřejně oznámil bullu koncilia danau za odpowěd Čechům a psal také ještě jednau do Prahy napomenutí, aby Čechowé splnili domnělé sliby. Potom byl we druhé polowici Března[49]) držán *sjezd we Kaubě*, kdež Jan Palomar i Jan wéwoda baworský společně jednali s pány českými a jinými některými a umluwili se o spůsob doprawení špíže do Plzně. Palomar wyplatil na to pánům 3500 zlatých a zjednal jistý počet žoldnéřů na šest neděl. Potom zajel k wéwodowi rakauskému *Albrechtowi* a k panu *Oldřichowi z Rosenberka*, od nichž od obau obdržel sliby pomoci k službám koncilia. Oldřich z Rosenberka slibowal až 500 jízdných a 10.000 pěších.

Zatím se připrawowaly wětší wěci w Čechách samých. Obležení Plzně bylo welkau trýzní netoliko pro obywatele města tohoto, nýbrž pro celau zemi českau. Nepřestáwalyť

[47]) Prwní swědectwí o něm, že přijal jednotu církwe, nachází se u Tomáše z Haselbacha. *Monum. conc. Basil.* I. 736.

[48]) Zmínka o tom nachází se w denníku Jana Tourského w *Monum. conc. Basil.* I. 831 při roce 1436: Mizam tenet Przibiko de Klenaw, qui dudum fecit obedientiam ecclesiæ anno XXXIII in Egra.

[49]) Čas tento wyswítá ze psaní Normberských dne 23 Března (w Palackého *Urkd.* II. 408), kdež se píše o sjezdě tom jako ještě trwajícím.

zástupy wojsk, pro opatření sobě špíže a jiných potřeb wyjížděti daleko široko na plen a konati škody a násilí wšelikého spůsobu. Nářek lidí byl tím wětší, ježto při dlauhém trwání záhub wálečných wůbec zůstáwala we mnohých krajinách půda nedostatečně wzdělána a tudy *drahota a hlad* zmáhaly se již ode tří let, nad to pak bylo wšude welké sklíčení myslí následkem *moru*, který zhaubně řádil již od kolika měsíců. Dle twrzení poslů koncilia, když se wrátili z Čech, zemřelo prý jen w Praze samé za jich pobytu tamějšího na 20.000 lidí (?). Zlé řádění Táborů a Sirotků potkáwalo se w některých místech již s odporem branným. Jeden jich zástup poražen byl za *Horažďějowici* od lidu pana Menharta z Hradce, a zbito jich do několika set; jiný byl přepaden w krajině mezi *Benešowem* a Chotýšany od rytíře Jana Malowce z Pacowa w jedné wsi, we které přenocowal, a wes jest i s nimi spálena. Ze příhod takowých přicházelo w ležení samém před Plzní ku podobným roztržkám jako ondy z příčiny porážky Pardusowy, tak že se wojska polní již nemohla snésti ani s těmi, kteří posud co spojenci s nimi společně obléhali město. Takowým asi spůsobem nepohodl se s nimi mezi jinými *Přibík z Klenowého*, dotud rozhodný příwrženec bratrstew, a dorozuměl se podtají proti nim s jednatelem koncilia Janem Palomarem, nejspíš prostředkem některých pánů pod jednau, tak že za odměnu peněžitau slíbil nápomocen býti k zašpížení Plzně.[50]) Jiní mnozí odepřeli dalšího pomáhání, a odtrhli z pole. 1434

K záhubám země nemohla nadlauho hleděti nečinně wláda zemská, jíž bylo poručeno pečowati o pokoj a dobré obecné. Spráwce zemský, pan *Aleš ze Wřešťowa*, krom toho nepochybně těžce nesl neposlušnost wojsk a heitmanů jejich, kterau se prowinili jemu, když nedopustili wyjednáwání mezi ním a Plzenskými ku konci předešlého roku, ježto zawírání mírů a příměří náleželo k jeho úřadu, od nich společně s druhými

[50]) Joh. de Segovio (pag. 673) prawí o něm, že to učinil z osobních a zištných pohnútek. Hic autem baro... de secta utique erat Bohemorum admodum fixus in eorum erroribus, sed et quia inimicus erat obsidentium et pro stipendio pro illa vice fidelibus administravit.

1434 stawy zřízenému.[51]) Šlechtě pak strany pod obojí z týchže příčin, pro které se byla zasadila o zřízení této wlády zemské, musilo záležeti na tom, aby ji také zachowala w moci a wážnosti. Tudy musila se wždy wíce ujímati myšlénka, dotud jen nesměle přemítaná, aby polním wojskům Táborů a Sirotků nějak učiněn byl konec. Hlawním pobádatelem k tomu byl pan *Menhart z Hradce*, který si přitom hleděl zjednati zwláštní zásluhy u koncilia a u císaře Sigmunda; a wšak také mužowé rozhodní, kteří se nemínili srownati s koncilem za každau cenu, jako spráwce zemský sám, Diwiš *Bořek* z Miletínka, Wilém *Kostka* z Postupic a jiní, byli odhodláni zasaditi se o to mocí. Kdysi při sklonku měsíce Březnа,[52]) asi toho času, když Jan Palomar wyjednáwal s pány pod jednau na sjezdě w Kaubě, zawřeli wšichni čelnější páni a četní zemané strany pod obojí *umluwy* mezi sebau, nepochybně na sjezdě nějakém, wšak newí se we kterém místě, nejpodobněji někde we wýchodní polowici země, kterými se zawázali býti spolu za jeden člowěk k *hájení pokoje w zemi*, owšem pod poslušenstwím spráwce zemského a raddy jeho, zwolených řádně na sněmě předešlém. K umluwám těm přistaupilo také *Staré město Pražské.* Hájením pokoje w zemi rozumělo se na předním místě přetržení záhub konaných wojsky polními. K tomu musil podstaupen býti boj s nimi, jehož wýsledek byl nejistý. K snadnějšímu dosažení wítězstwí pomyslilo se tedy jako za času Žižky a prwní rok po jeho smrti na užití pomoci strany pod jednau. W tom směru byl nepochybně opět pan Menhart z Hradce hlawním jednatelem; s ním pak dorozuměl se ze strany pod jednau předně pan Oldřich z Rosenberka, který měl od císaře Sigmunda plnau moc sobě danau z Basilee dne 28 Unora, aby k jeho prospěchu jednal se stranau pod obojí.

[51]) Aeneáš Sylvius wyprawuje: Alcio, convocata nobilitate, nihil esse imperium suum, dicit, quod Taboritæ Orphanique contemnunt; což dobře k tomu lze potáhnauti, jakožto k počátku neposlušnosti.

[52]) Císař Sigmund měl w Basilei prwní zpráwu o těchto umluwách teprw krátce před 9 Dubnem 1434. Wiz w *Archiwu českém* I. 37. Zápis důležitých umluw těch (verbrift und versigelt, prawí o nich Johann von Guben, *Script. rerum Lusaticarum* I. 62) pohříchu nezachowal se.

Cenau, za kterau on a jiní páni strany pod jednau slíbili swau 1434
pomoc, bylo wybawení Plzně. K tomu měli páni obau stran obrátiti wojenskau moc swau,[53]) a měla k tomu poskytnuta býti pomoc také od wéwody rakauského dle slibu jeho daného Janowi Palomarowi. Wybawení Plzně a zničeni wojsk polních před městem tímto ležících mělo se státi jednau ranau. Ze sjezdu, na kterém se umluwy o jednotu staly, wyšlo jakési ohlášení k bojowníkům Táborským a Sirotčím, kterým podáwalo se odpuštění wšeho minulého těm z nich, kteří by zlých činů přestali, totiž nejspíš, kteří by z wojsk wystaupili.[54])

Dříw než záměry tyto až dotud dospěly, byl se císař *Sigmund* sám od sebe, jak se zdá bez dorozumění s konciliem Basilejským, chopil zwláštního prostředku k odstranění překážek přijetí swého na králowstwí w Čechách, totiž přímého wyjednáwání s Tábory a Sirotky. Asi zároweň s wálečnými příprawami umluwenými s konciliem k wybawení Plzně, někdy w prwní polowici měsíce Března,[55]) wyprawil šlechtice českého *Habarta z Adlar* do ležení před Plzní s podáním nám neznámým, které musilo býti welmi přízniwé; neboť heitmanowé wojsk uzawřeli k jednání na základě jeho wyprawiti slawné a četné poselstwo k císaři. Měli se ho účastniti z jich prostředka Jan Čapek ze Sán, Jan Králowec, Swojše ze Zahrádky, Sigmund z Wranowa heitman polní Táborský, Ondřej Keřský a kněz Prokůpek, s nimi pak ze wšech měst Táborské strany po dwau osobách, jeden z raddy, druhý z obce. Císař Sigmund

[53]) Jan Palomar we swé zpráwě dané koncilii w měsíci Kwětnu (u Jana de Segovio pag. 673) prawí o pánech pod obojí wýslowně, že sebrali wojsko k wybawení Plzně (paraverant exercitum ad levandam obsidionem).

[54]) Zmínka o tom w dopise z měsíce Května 1434 w Palackého *Archiwu českém* VI. 431: Protož poněwadž jste drábóm na tomto *sněmu* toho podáwali, což jsú koliwěk zlého páchali a tato wšecka léta tuto zemi i jiné hubili bez milosti, mnoho přieliš zlého činíce, aby přestali, že jim má wšecko odpuštěno býti: pročež by tehdy ti neměli pokoje požiti a swé newiny, ktož jsú ta léta nic nepokojného nečinili?

[55]) Zpráwu o tom dáwá list císaře Sigmunda k Oldřichowi z Rosenberka z Basilee dne 9 Dubna w Palackého *Archiwu českém* I. 37, který wšak psán jest, když měl Sigmund od Habarta z Adlar zpráwu o jeho pořízení.

1434 očekáwal, že poselstwo toto dne 11 Dubna přijede do Normberka a odtamtud se odebéře dále k němu do Basilee; což wšak nebylo jisté, protože si Táboři a Sirotci přáli, aby on přijel jim w austrety do Normberka. Císař nemínil wšak pro wyjednáwání toto zanechati swého wálečného předsewzetí ku prospěchu Plzně; a když zwěděl o sjednocení panstwa proti wojskům polním, psal dne 9 Dubna Oldřichowi z Rosenberka, aby i páni obojí strany od swých předsewzetí tím se zdržowati nedali. Z příjezdu do Normberka wymlauwal se Sigmund pilnými záležitostmi w Basilei, a poslal tam toliko poselstwu bratrstew naproti, aby bylo k němu prowodíno. Poselstwo wšak ustanoweného dne nepřišlo, protože se heitmani nejspíš rozpakowali tu chwíli podniknauti dlauhau cestu až do Basilee. Sigmund wyprawil k nim z té příčiny posla s dopisem, kterýž se dne 30 Dubna nacházel na cestě w Normberce.[56])

Ale než snad tento posel mohl dojeti k Plzni, strhly se události, kterými wyjednáwání toto bylo přetrženo.

Jednota panská zřízená ku podpoře moci spráwce zemského činila totiž mezitím rozsáhlé přípravy wojenské, a sebrala jmenowitě z wýchodní polowice země české wojsko nedaleko Kutnéhory w lukách řečených *na Kačíně* u Nowého dworu, kdež jest nyní zámek řečený Kačina.[57]) Tam dostawili se krom spráwce zemského *Alše z Wřešťowa* pan Menhart z Hradce, Hynek Ptaček z Pirkšteina seděním na Ratajích a na Polné, Wilém Kostka z Postupic, Aleš Holický ze Šternberka, Diwiš Bořek z Miletínka seděním na hoře Kunětické a heitman Chrudimský, Beneš z Mokrowaus, Petr z Janowic seděním na Chlumci, pan Jindřich Welišský syn někdy Čeňka z Wartenberka a wedlé nich četné zemanstwo z krajů okolních, majíce lidu jízdného i pěšího na 12.000. Sbírání wojska tohoto dálo se nepochybně se wšemožným spěchem, a úmysl pánů byl, zjistiti se přede wším Prahau, kdež měli se k nim

[56]) Palackého *Urkd.* II. 410.

[57]) O místě tomto srow. zmínky w *Archivu českém* k letům 1448 (III. 48), 1469 (I. 233) a 1472 (I. 301).

připojiti jednotníci z rozličných jiných stran.[58]) Záměr tento potkal se wšak s překážkami w Praze samé. Staré město přistaupilo hned z počátku k jednotě panské; ale Nowoměstští, pobádáni jsauce wždy náruživým kázáním kněze Jakuba Wlka u matky boží Sněžné, stawěli se na odpor, nechtíce upustiti od spolku swého se Sirotky a s Tábory. Tito znamenajíce, co se od panstwa proti nim strojilo, obrátili též zřetel swůj ku Praze, a wyprawili některé heitmany swé od Plzně, jakož Ondřeje Keřského, Mikuláše z Padařowa a jiné některé, aby byli Nowoměstským w Praze radni a pomocni. Kněz *Prokop Holý* zůstáwal tu w témž úmyslu, jak se zdá nepřetržitě od skončení posledního sněmu;[59]) a také hlawní heitman Sirotků, *Jan Čapek ze Sán*, přijel do Prahy, ale jak se zdá, po krátkém pobytu odebral se odtamtud do wýchodních Čech, a jal se tam proti wojsku panskému sbírati nowé wojsko Sirotčí z četných měst této strany w kraji Hradeckém.[60]) Rowněž zbrojilo se w Táboře. 1434

Dle náwodu wůdců wojenských přítomných w Praze jali se *Nowoměstští* konati přípravy k útoku na Staré město, a předně opět, jako za rozepří we předešlých létech zmocnili se bran Horské a Poříčské, a zawřeli wšecky ulice swé proti Starému městu plankami, ano místy i wěžemi o několika poschodích, na nichž postawili děla ke střelbě. W ohrožení tom Staroměstští poslali k pánům na Kačíně se žádostí, aby přispíšili jim ku pomoci. Kteříž nemeškajíce, dali se s wojskem

[58]) Již dne 9 Dubna píše císař Sigmund z Basilee Oldřichowi z Rosenberka, maje náwěští, „že páni čeští i morawští a také Staré město Pražské i jiná jim příchylná spolu jsú za jeden člowěk, *a že sě w Praze sebrati mají*". (*Archiv český* I. 38.)

[59]) Ač možné jest také, že mezitím opět některý čas byl meškal w ležení před Plzní; nebo *Staré letopisy české* píší o něm a o Ondráčkowi Keřském nerozdílně, že „tu byli (totiž na Nowém m. Pr.) od wojsk wysláni" (pag. 89).

[60]) Czapko enim congregat magnum populum, píše o něm Prokop Prokůpkowi hned po dobytí Nowého města od pánů dne 6 Kwětna. (Palackého *Urkd.* II. 411.) O jeho pak pobytu w Praze swědčí listina dne 2 Kwětna 1434 w Palackého *Archivu českém* I. 343, kdež učinil přátelskau wýpowěd mezi Wácslawem z Baště a Michalem Skálau ze Žlunic měšťanem Nowoměstským o wes Klíčany.

1434 swým na pochod ku Praze, a poněwadž přístup ke Starému městu byl Nowým městem zahražen, přešli kdesi, snad ze Špitálského pole, přes Wltawu, a wtáhli dne 5 Kwětna předně do Menšího města Pražského, které bylo nepochybně se Staroměstskými za jedno a také se nacházelo w jejich moci, jakož drželi hrad Pražský nad ním s jedné strany a dům Saský s branau přes most se strany druhé. Odtud jest učiněno wyzwání k Nowoměstským, aby společně se spráwcem zemským a s pány i Pražany Staroměstskými napomáhali pokoji w zemi proti polním wojskům Táborů a Sirotků jakožto škůdcům zemským. Když toho Nowoměstští odepřeli, wypowěděli jim Staroměstští wálku, a hned wojsko panské přešlo přes most do Starého města, we čtwrtek dne 6 Kwětna o božím wstaupení. Tu se počala předně střelba mezi městy z jednoho na druhé; Nowoměstští škodili Staroměstským zwláště z wěže matky boží Sněžné, na níž zároweň welkým zwonem zwoněno jest na poplach. Puškář Staroměstský odplácel střelbau zaměřenau proti wysoké a krásné wěži této, při čemž podařilo se mu konečně ustřeliti zwonu uši ranau z haufnice; zwon následkem toho spadl dolů, a rozrazil se.

Mezitím pořádali se Nowoměstští s přespolními přátely swými w šik k udeření na jednu z bran Staroměstských, snad z Koňského trhu; ale páni a Pražané Staroměstští předešli je útokem na jich město se swé strany. Odpoledne w hodinu nešporní wypadli jinau branau, než na kterau se Nowoměstští strojili, nejpodobněji fortnau na konci nynější ulice Perlowé nebo snad branau Zderazskau při nynějším Peršteině,[61]) a učinili útok na nejbližší přehražení ulic. Strhnul se boj prudký, při kterém wšak Nowoměstští brzy podlehli přesile. Jen sice asi 16 neb 20 lidí přišlo o žiwot; nicméně bylo wítězstwí wojska panského a Staroměstského w krátké chwíli úplné. Zdá se, že hned nastal welký zmatek, we kterém wůdci Táborští

[61]) Tak wyprawuje wěc Tomáš Ebendorfer z Haselbacha w *Monum. conc. Basil.* I. 736: (Barones et nobiles) veterem Pragam subintraverunt; cum qua Novam Pragam invaserunt per unam portam, dum in alia acies præparatas erga eandem instaurasset Praga nova.

nedowedli lid připrawiti k wětší wytrwalosti. Staroměstští a spojenci jejich proskočili tedy rychle až k radnici Nowoměstské. Tam se byli někteří zawřeli a dle možnosti ohradili; jsau wšak brzy pohnuti wzdáti se za swobodný odchod. Jiných mnoho bylo zjímáno; mnoho pak domácích i přespolních, mezi nimi heitmané Táborští i také kněz Prokop, zachránili se útěkem z města; někteří také utíkajíce přes Wltawu, utopili se. Wítězné wojsko rozmetalo wšecka wšude zataraseni ulic, a také obořilo wěži wýše wzpomenutau u matky boží Sněžné; mimo to wšak dalo se we wybíjení domů, a bralo kdež co mohlo, tak že odnesena welká kořist wšelikého druhu z Nowého města na Staré i jinam.[62]) Mezi jinými bylo pobráno wěcí Čapkowých, stříbra a skwostnějšího nábytku i dílem peněz w ceně 5000 kop grošů; podobně knězi Jakubowi Wlkowi. Také byl wypálen dům jeden, Jana Kučky, wedlé domu někdy Welka kaudelníka, při Židowské zahradě proti masným krámům Nowoměstským (č. 45); na štěstí se oheň dále nerozšířil. Zwláště wšak bolestnau škodu utrpělo Nowé město při wybití radnice, kdež Staroměstští wybrali pokladnici obecní, a nalezše privilegia města, protiwná jim pro předešlé rozmíšky, zlostně zničili je. Dobyté město postaweno jest také pod moc Staroměstských, aby jím wládli až do budaucího krále, řádně od země přijatého a korunowaného. 1434

Nazejtří potom časně ráno wytáhli páni s wojskem swým do pole, míníce nepochybně zaměřiti dále k wybawení Plzně. Potřeba toho byla wšak zatím odwrácena; neb den před wskočením do Nowého města bylo se konečně podařilo wprawení *špíže do Plzně.* Stalo se to lidem zjednaným k tomu na útraty císaře Sigmunda a koncilia, jehož wůdcowé byli páni čeští pod jednau Zdeněk Drštka purkrabí Týna Horšowa, Hrdoň

[62]) Jednotliwá paměť (wedlé jiných powšechných) o drancowání Nowého města toho dne nachází se w knize Nowoměstské při roce 1435 (H. 24), kdež „Petr Hečka (saused ze Smeček), wstúpiw osobně před pány do raddy, poručil jest Benešowi Cukmanskému a dal wuoli k tomu, aby on dobýwal koně toho, kterýž jest wzat témuž Petrowi Hečkowi w skočení Nowého města Pražského, maje doufánie do něho, že jemu s tiem sprawedliwě učiní a o to s ním laskawě a dobrotiwě naloží.“

1434 z Dubňan seděním na Budyni, Zbyněk z Kocowa na Nečtinách, Hynek Krušina ze Šwamberka a Bušek Calta z Kamennéhory toho času seděním na Rabšteině, wšak hlawně pomocí *Přibíka z Klenowého*, kterýž leže s jinými u Plzně, zradil wojsko obléhající nepochybně otewřením přístupu k městu a spojením se s lidem císařowým, od něhož tudy wpraweno jest do města asi 700 korců obilí krom některých jiných potřeb. Čítalo se, že tím byla Plzeň zásobena znowu asi do sw. Jana křtitele. Podrobnější zpráwy o wywedení skutku tohoto nezachowaly se; ale nejspíš zběhl se w noci (po 5 Kw.) a sotwa bez boje. Přibík z Klenowého ujel potom s lidem swým na Stříbro. Jeden wšak z jeho pomocníků, nějaký zeman Sobětický, dostal se do rukau wojska obléhajícího, a wzata na něm pomsta strašliwá; wytrhliť mu jazyk týlem.[63])

Dobytím Nowého města byla wálka mezi jednotau panskau a bratrstwy začata. Kněz *Prokop Holý*, opustiw Prahu, psal ihned, jak se zdá z cesty do Tábora, Prokůpkowi co spráwci wojska Sirotčího u Plzně a ostatním wůdcům tamějším, dáwaje w krátkosti zpráwu o tom, co se w Praze stalo, s wyzwáním, aby wšeho před Plzní nechali a pospíšili ku pomstění nátisku učiněného Nowoměstským. Ustanowowal místo k sebrání se u Sedlčan na prawé straně řeky Wltawy mezi Prahau a Táborem, kdež dle jeho mínění mělo se k wojskům polním připojiti obojí wojsko nowé, které se sbíralo od Tábora i které sbíral Jan Čapek ze Sán. List tento byl, jak se zdá, přejat na cestě; ale zpráwa o dobytí Nowého města

[63]) Wes Sobětice, někdy s twrzí, jest blízko Klatow. — Bartošek z Drahonic (pag. 183) píše o dwojím dodání špíže do Plzně panem Přibíkem z Klenowého, pokaždé 700 korců obilí, ponejprw totiž ke dni 30 Března, podruhé 5 Kwětna; ale o prwním onom dodání nečiní zmínky žádné jiné zřídlo; zwláště pak i Jan Palomar we zpráwě swé dané koncilii o swém pořízení w příčině Plzně (u Jana de Segovio p. 673) mluwí jen o dodání dne 5 Kwětna. Jest to pak samo sebau nepodobné, žeby se Přibíkowi z Klenowého táž zrada byla dwakrát po sobě powedla: neb by byl bezpochyby hned poprwé musil utéci od wojska. Welmi wšak jest podobno, že sobě Plzenští již předtím několikkrát dowedli pomoci k menším dowozům potraw, a snad se něco toho stalo také 30 Března.

dostala se owšem i jinau cestau do ležení před Plzní, w sobotu dne 8 Kwětna. Wojínowé Táborští pustili uzdu swému hněwu z toho předně proti Staroměstským, kteří do té doby leželi spolu s nimi před Plzní, zjímáním jich, kromě kdož z nich pokradmu ušli od wojska. 1434

Jestliže ani hned nedošlo k wojsku oznámení úmyslu Prokopowa, musili heitmanowé sami nahlížeti, že po wypuknutí boje w Praze a po opatření Plzně nowými zásobami, o němž kněz Prokop tu chwíli ani ještě newěděl, další pokaušení se o dobytí obleženého města bylo marné; pročež hned nazejtří, w neděli dne 9 Kwětna, časně ráno opustili swé ležení, zapáliwše stany a bašty i jiná ohrazení. Stalo se to u welikém spěchu a zmatku, tak že se i zapomnělo na některé raněné a nemocné, kteříž nemohauce powstati z loží uhořeli. S polními wojsky daly se na pochod od Plzně také čtwrti měst, které se doposud účastnily obležení, mezi nimiž připomínají se wýslowně Žatečtí a Beraunští, a byla přitom bezpochyby také čtwrt Nowého města Pražského, jakož i posádky některých twrzí, které Táboři drželi w blízkém sausedstwí Plzně. Weškeré wojsko táhlo nejprw pohromadě, jak se podobá až k *Hostomnicům*; potom rozdělilo se, a obrátili se Táboři na jih ku *Příbrami* a odtud k *Táboru*; Sirotci pak přešli přes Wltawu nejspíš někde u Ostromeče, a odebrali se ke hlawním sídlům strany swé we wýchodních Čechách,[64]) tak že ke spojení wojsk u Sedlčan dle úmyslu Prokopowa nepřišlo.

Po odtažení wojsk od jich města *Plzenští*, nemohauce jim škoditi pro nedostatek jízdy, ježto měli we městě jen dwa koně (neb byli ostatní bezpochyby stráwili pro nedostatek jiného masa), nicméně wytáhli z města, a pomocí žoldnéřů kon-

[64]) Johannes de Segovio (*Monum. conc. Basil.* I. 674) prawí: omnes recesserunt usque ad tria milliaria simul, abinde Taboritis ad unum, et Orphanis ad alium loca declinantes (sic). Bartošek z Drahonic (pag. 185) neprawí nic o rozdělení, než toliko: recesserunt versus Hostomnicz, et deinde ad Przibram, et deinde versus Tabor. Zpráwa tato obojí dá se nejpřirozeněji tak srownati, že táhli k Hostomnicům, jakožto we směru wýchodním, společně (tedy owšem dále než toliko tři míle), odtud pak we směru jižním ku Příbrami a dále toliko Táboři.

1434 cilia a císaře Sigmunda, kteří se s nimi spojili, oblehli dwě twrze w sausedstwí. Jedné dobyli, a spálili ji; z druhé wybawili jednoho pána zajatého strany pod jednau, za nějž prwé bylo žádáno wýkupné 15.000 zlatých. Za pomoc, která jim byla slíbena od jednoty panské, poděkowali se nyní, poněwadž jí nebylo wíce zapotřebí, ano brzy činili přípravy, aby pánům držícím pole u Prahy sami poskytli pomoci proti Táborům a Sirotkům.

W Praze mezitím Staroměstští odzbrojili *Nowé město*, pobrawše pušky, šípy, zásoby prachu a jiné potřeby wálečné, swé panstwí pak nad ním zřídili tím spůsobem, že z moci swé dosadili w něm konšely, kteří jim byli zawázáni poslušenstwím. Dne 8 Kwětna, tedy hned druhý den po dobytí města, odebrali se k tomu cíli purkmistr Jeronym Šrol a konšelé s některými z obecních, mezi nimiž Jan Welwar a Hedwika krejčí, na radnici Nowoměstskau, jak byl jindy obyčej králowský, a sadili konšelů osmnáct, nerušíce počtu, jak byl od zrušení jednoty obau měst za Sigmunda Korybutowiče nowěji w obyčeji. Slíbili pak také, zachowati obec při práwích a swobodách jejích bez ublížení. Prwním purkmistrem byl jmenowán Welík od kocaurů na Poříčí, a druzí konšelé skoro wšichni z mužů, kteří za posledních let předtím, pokud obec Nowoměstská sama wolila, w konšelstwí nikdy nebýwali. Buď od konšelů těchto nebo spíše od Staroměstských samých hned prwé wyhnán jest z města kněz *Jakub Wlk*, jakožto stálý rušitel pokoje.

Táboři a Sirotci zatím spěšně konali swé přípravy wálečné, hotowíce se s dwau stran, od jihu a od wýchodu, k udeření na wojsko panské před Prahau. Prwní zdá se že se přiblížil *Jan Čapek ze Sán* w čele polního wojska Sirotčího, poněkud nejspíš seslleného, na dwě míle od Prahy k *Jirnům*. Páni z jednoty smlauwali s ním. Čapek žádal wšak, aby nawrátili Nowé město Pražské se wší kořistí; čehož odepřeli.[65]) Zatím Táboři již dne 11 Kwětna, nepochybně wedením Prokopa Holého, wytáhli z Tábora s nowým wojskem tam sebra-

[65]) Johann von Guben 63.

ným, a oblehli *Borotín*, zámek pana Mikuláše z Landšteina, 1434
který byl odpadl od jejich strany a přistaupil k jednotě panské; wšak nedobywše ho, zdrželi se před ním nepochybně jen dotud, až se k nim připojilo polní wojsko jejich, nawrátiwší se od Plzně. Potom táhli přímo ku Praze přes Miličín.[66]) Dne 17 Kwětna, w pondělí Swatodušní, přitáhli až ku *Krči* před Prahau.[67]) Wojsko panské zawřelo se zatím nejspíš w Praze, kdež bylo na ten čas dosti teskno; neb se Táboři i Sirotci dali w pálení a hubení nejbližšího okolí, hledíce wywábiti Pražany a jich spojence k otewřenému boji.[68]) Mezitím Sirotci sebrali jiné wojenské síly w kraji Hradeckém, a pálili i hubili jimi statky pánů, kteří byli odtamtud s lidem swým při wojště w Praze. Panu Jindřichowi z Wartenberka čili z Weliše dobyli města jeho *Jičína*.[69]) Téhož asi času oblehl *Jakaubek z Bíliny* pomocí Žateckých, Launských a Slanských hrad *Kostomlaty* nedaleko Bíliny, jenž již prwé byl od něho sužowán pleněním okolí a zabráněním dowozů. Byl to, jak jinde zmíněno, hrad náležející panu Albrechtowi z Dubé, zemskému přeworu řádu rytířů německých. Některý čas byl jej hájil Albrecht z Dubé osobně;[70]) posledně wšak byl jej, jak se zdá, swěřil panu Sigmundowi Děčinskému z Wartenberka, kterýž jej držel a bránil.

Když wšak uplynul asi týden w meškání wojsk před Prahau, přibyly konečně jednotě panské pomoci od strany pod

[66]) Zpráwa w dopise w *Archivu českém* VI. 431: A nynie Táborské wojsko, od Borotína táhnúce, leželi jsú w Německém Záhoří we wsi naší, a wšecko jsú lidem pobrali a stráwili, což jsú měli. — Záhoří německé leží jen asi čtwrt hodiny cesty od Miličína.

[67]) *Staré letopisy české* kladau přibytí wojska Táborského i Sirotčího ku Krči a k Jirnům na jeden den, pondělí o sw. Duchu; ale zpráwa Jana Kubinského (w pozn. 65) zdá se býti s tím w odporu; neb by se sic od jednoty panské bylo sotwa jednalo s Čapkem, kdyby byl již také Prokop s Tábory býwal u Krče, od Prahy ještě blíže.

[68]) *Staré letopisy české* 89; k tomu zápisek w rukopise bibliotheky university Pražské III. G. 27 (u Höflera 589) k 21 Kwětnu: in magna tribulatione tunc currente, quia Thaborenses et Sirotkones tunc circum Pragam devastabant et comburebant.

[69]) Joh. von Guben 63.

[70]) Wiz dopis jeho daný na Kostomlatech dne 21 Dubna toho roku w Palackého *Urkd.* II. 409.

1434 jednau. Z jedné strany byl wyprawil *Oldřich z Rosenberka* lid swůj s lidem pana Jana z Risenberka a z Rabí, jejž wedl purkrabí jeho Bohuslaw, s některým lidem pana Menharta z Hradce ze statků jeho w kraji Prachenském wedením Wácslawa Stracha purkrabí na Wilharticích, a jiných pánů, z jiné strany wytáhl do pole *landfrid Plzenský* wedením Jana Krušiny ze Šwamberka, Zdeňka Drštky i Alše z Žeberka, a spojiwše se obojí, neznámo we kterém místě, w počtu 600 jízdných i asi 10.000 pěších, přiblížili se ku Praze od strany západní. Dne 25 Kwětna dobyli na cestě twrze *Tachlowické*, s níž wzdal se držitel její Oldra ze Zhudowic do zajetí, maje jen 10 lidí w posádce. Táboři a Sirotci, proti nimž sbírala se tudy přesila, nedočkali wojska tohoto, nýbrž odtáhli od Prahy ku *Kolínu*, owšem aby se tam sesílili potažením k sobě ostatní wojenské moci swé z krajů wýchodních. Wojsko panské wytáhlo teprw nyní wen z Prahy, a již dne 26 Kwětna připojilo se k němu wojsko pomocné strany pod jednau u Záběhlic, protáhši nepochybně městy Pražskými. Odtud spojená moc se dala na pochod ke *Brodu českému*, potahujíc k sobě jak se zdá ještě i na cestě nowé posily; rowněž pak Táboři a Sirotci, spojiwše se nepochybně s posilami swými u Kolína, obrátili se odtud zase zpět ku *Kouřimi*. W neděli po božím těle dne 30 Kwětna potkala se wojska w krajině mezi Brodem a Kouřimí, hotowa jsauce k swedení bitwy. Welitelem Táborů a Sirotků byl *kněz Prokop*; páni z jednoty a spojenci jejich zwolili sobě za nejwyššího heitmana *Diwiše Bořka z Miletínka*.

We wojště panském strany pod obojí nacházeli se wšichni páni a rytíři wýše jmenowaní, kteří se byli účastnili wskočení do Nowého města, Aleš z Wřešťowa, Menhart, Ptaček, Kostka, Aleš Holický, Beneš z Mokrowaus, Petr z Janowic a Jindřich z Wartenberka, s nimi pak čtrnáctiletý teprw Jiří z Kunštatu, seděním na Poděbradech, dědic slawných dwau bratří Viktorina (otce swého) a Hynka Bočka z Poděbrad,[71]) Jan Černín

[71]) Bartošek jmenuje jej dominus Herant de Cunstat juvenis residens in Podiebrad. Wiz o tom Palackého Dějiny III. 3, 151 w pozn. 155. Pod jménem týmž: Erhard de Podibrad alias Kunstat jmenuje se již také

z Wysoké, Přibík z Klenowého s Petrem Zmrzlíkem ze Swojšína seděním na Orlíce a Benešem z Myslína u Mirowic, pan Beneš z Dubé na Kozlém, lid paní Perchty Konopištské ze Šternberka wedením purkrabí jejího Jakaubka z Božejowa, Mikuláš z Landšteina a z Borotína wýše zmíněný, Arnošt Leskowec z Humpolce, Jan Malowec z Pacowa a wíce jiných ze šlechty, kteří dílem znali se prwé k bratrstwům; s nimi pak také něco sausedů ze wšech tří měst Pražských a sausedé Mělničtí, jediného města z poslušenstwí Pražanů, kteréž i nyní setrwalo při nich. Lid pana Oldřicha z Rosenberka wedl rytíř Mikuláš Krchlebec, purkrabí jeho na Zwíkowě, a dwa jiní heitmanowé, Chwal ze Chmelného a Janek Předborůw; při landfridu pak Plzenském nacházeli se krom hlawních tří wůdců wýše jmenowaných páni Burian a Jan bratří z Gutšteina, Humprecht z Kocowa, Protiwa ze Swojšína, Boreš z Oseka, pán starého rodu, wšak schudlý a pěšky bojující, wíce zemanů rozličných z kraje Plzenského a některý počet měšťanů Plzenských; k tomu z Prachenska krom lidu pana Jana z Rabí také pan Wácslaw Warleich ze Frimburka a lid pana Wácslawa z Michalowic jakožto welikého mistra Strakonického; konečně také manowé a jiný lid z posádky Karlšteinské wedením podpurkrabí tamějšího Wiléma z Jaroslawic. 1434

Wojenská moc Táborů a Sirotků skládala se z obau polních wojsk jejich a krom toho z lidu třiadwadceti měst jejich strany. Byla to města Tábor, Písek, Prachatice, Wodňany, Sušice, Klatowy, Domažlice; Žatec, Launy, Slaný, Beraun; Litoměřice, neznámo kdy k nim připadlé; Brod český, Kauřim, Kolín, Hora Kutná, Čáslaw, Nimburk; Mýto, Hradec Králowé, Jaroměř, Dwůr a Trutnow. Ze šlechty byli u wojště toliko pan Jan Roháč z Dubé, Jan z Bergowa, Jan Kolda ze Žampacha a morawský pán Sezima z Kunštatu a z Jewišowic. Ostatní wšichni byli se od bratrstew buď zřejmě oddělili, a stáli we wojště protiwném, buď stranili se, čekajíce wýpadku. Wedlé Prokopa Holého welel Táborům co nejwyšší heitman Ondřej

mezi přítomnými na sněmě Swatomartinském roku 1433. Wiz Palackého *Archiv český* III. 416.

1434 Keřský; wojsko Sirotků mělo w čele swém Jana Čapka ze Sán s knězem Prokůpkem. Weškerá síla Táborů a Sirotků čítala se na 18.000 mužů, spojené wojsko jednoty panské a strany pod jednau na 25.000.[72])

W krajině mezi Brodem a Kauřimí zdwihá se z rowiny širé wrch prostranný, řečený Lipský, na němž na swahu půlnočním leží wesnice *Lipany*. Na straně wýchodní při cestě ku Kauřimi spadá co podlauhlá stráň, lesem porostlá, dosti náhle, a na jižní sauwisí s jinými wýšinami; na půlnoční a sewerozápadní straně schyluje se wšak pozwolnu do rowiny. Wrch tento opanowal Prokop Holý, táhna s nejwětší rychlostí od Kauřimě, [73]) a postawil se na něm s wojskem swým we wozowé hradbě o šesti řadách wozů. [74]) Podařilo se mu tím předejíti wojsko panské, kteréž nepochybně, poněwadž se opozdilo, musilo zaujmauti postawení méně přízniwé u wsi *Hřib*, [75]) která leží w rowině pod Lipany we wzdálí silné čtwrt hodiny cesty k straně západní. Představujeme si dle toho, že wozowá hradba Prokopowa stála na sewerozápadní straně hory Lipské se wsí Lipany w prawém křídle swém a s lesíkem, který se tu spatřuje, w zadě; wojsko pak panské že bylo od Hřib obráceno čelem proti Táborům a Sirotkům, majíc we prawém křídle swém a za sebau uzké a hluboké rokle, kterými teče potok od Witic ku Kšelům a ku kterým schyluje se rowina dosti

[72]) Tyto počty udáwá Joh. de Segovio. Bartošek z Drahonic jest we swých udáních o tom nejasný. We wojště panském uwodí dwoje skupení, počítaje w jednom asi 200 jízdných a 8000 pěších, we druhém 1000 jízdných a 10.000 pěších; což tedy činí dohromady 19.200 mužů; ale newyswitá, míní-li tím letopisec počet celý. Táborů a Sirotků udáwá na jedné stránce (188) 700 jízdných a 9000 pěších, na stránce následující (189) zase 10.250; což se wšak obojí zdá býti příliš málo.

[73]) *Chron. Colleg.* u Höflera I. 94: a Curzim cum suis curribus ad currus dominorum festinantissime trahunt.

[74]) Joh. von Gubin 63: und ruckten des mit ir wagenburg uf ein berglein, die do sechsvach geslagen und geslossen wart.

[75]) *Chron. Colleg.* u Höflera I. 94: post Brodam Boemicalem inter Lippan et Hrzibbssko domini prædicti suum exercitum stabiliunt. — *Staré letop. české* 90: porazili jsú wojska Táborské a Sirotčie mezi Kúřimem a Kolínem pod Lipany u wsi u Hřib.

silně od Hřib we wzdálí nepatrném. Wozy, které chránily šik 1434
wojska panského, byly postaweny w třinácti řadách.[76])

Když se wojska tímto spůsobem k sobě přiblížila, přišlo ještě jednau ke smlauwání prostřednictwím mužů oběma stranám dobře myslících, nepochybně některých ze šlechticů strany pod obojí, kteří uměli powážiti společné škodliwé následky, ať se wítězstwí obrátilo k té nebo k oné straně. Wůdci wojska Táborského kladli wšak opět za wýminku, aby jim bylo wydáno Nowé město Pražské a wěci w něm pobrané, nad to wšak aby byla Plzeň nawrácena we staw, který byl před odtažením jich od obležení. K tomu odpowěděli páni, že přiwolí, nawrátí-li Táboři jim wše, co wzali. Nyní wůdci Táborští přetrhli wyjednáwání. Nuže, prawili, tedy rozdělíme to pěstmi;[77]) a hned počali silnau střelbu z haufnic a jiných pušek wětších i menších, dobře měříce, tak že činili welké škody w postawení panském. Tu chwíli se strhnul silný wítr, který hnal prach do očí panského wojska, tak že některau chwíli newidělo nic před sebau. Dle obyčeje zachowáwaného w této wálce padlo wojsko na kolena, a pomodlilo se před bitwau; sotwa pak powstalo zase, přestal wítr a sprchlo, čímž prach zmizel.[78])

Páni, jak se zdá, mínili z počátku setrwati w postawení obranném, nemohauce se odwážiti útoku na dobré postawení Prokopowo, ač byla přewaha počtu na jich straně. Lid jejich wšak, wydaný ostré střelbě nepřátel, počal reptati a wolati, aby je raději wedli do boje, než aby se dali bídně postříleti.[79]) Tedy uzawřeno začíti boj, a wšak wymyšlena lest wálečná, kterau by wojsko protiwné wylákáno bylo ze swé ohrady. K tomu

[76]) Palackého *Urkd.* II. 416: haben die wägen zu den spitz zugeschickt mit XI zeilen; und die Hussen haben ir wägen zugericht mit sechs zeilen. (Srownale s pozn. 74.)

[77]) O obojím wyjednáwání, předešle s Čapkem a nyní opět před samau bitwau, wyprawuje Joh. von Gubin 63; Aeneas Sylvius (cap. 51) jen o jednom, jehož okolnosti wšak připadají teprw k tomuto wyjednáwání druhému.

[78]) Joh. von Gubin 63.

[79]) Palackého *Urkd.* II. 414.

1434 cíli postawen jest *Mikuláš Krchlebec*, purkrabí Zwíkowský, s oddílem wojska wzadu za wozowau hradbau panskau, tudy nepochybně na swahu ode wsi Hřib k roklím wýše zmíněným, poněwadž jen tam mohl zůstati ukryt před zraky wojska strany protiwné. Mikuláš Krchlebec, jemuž bylo dáno na wůli, aby sobě wzal k tomu lidi spolehliwé dle swého uznání, wybral si nejlepší lid swého pána, Oldřicha z Rosenberka, k tomu z Plzenských, z Prachenska lid páně Menhartůw a many Karlšteinské s lidem jejich. Měli korauhew pána z Rosenberka, ale sehnutau k zemi, a rowněž sehnuli kopí a samostříly swé, aby nebyli spozorowáni před časem.[80]) Když se nyní počalo strojení k útoku na wojsko bratrské, počali zas nesnaditi se pěší střelci u wojště panském, wyslowujíce obáwání, aby páni na koních, když by se zle wedlo, jim neujeli a nedali jim wšem zahynauti. K upokojení jich ssedli páni s koňů, a dali si odepnauti ostruhy, aby též pěšky bojowali, prawíce, že chtí s nimi zůstati buď žiwi buď mrtwi. Toliko Jan Černín, jenž měl říditi pohyby wozů, zůstal k tomu na koni a jiných dwanáct jemu ku pomoci.[81])

Tedy hnulo wojsko panské s wozowau hradbau swau ku předu, majíc we prwní řadě wozů toliko čtyry pušky; ostatní byly postaweny na krajních wozích po stranách. Když se přiblížili čelem k čelu wojska bratrského, wystřelili na ně ze čtyr pušek předních; ale po malé chwíli stawěli se dle nařízení, jako by byli z pořádku, a otočili wozy w lewau stranu, jako by chtěli ustaupiti. Táboři wystřelili na ně ze wšech pušek swých najednau; ale také z wozowé hradby panské wypálila na Tábory wšecka děla prawého boku, otočením wozů tu chwíli proti nim obráceného. Wozy panského wojska otočily se wšak hned ještě dále, a počaly ujížděti od wrchu Lipanského rowinau we směru, jak se podobá, sewerowýchodním k *Wrbčanům*, wesnici na cestě od Českého Broda ku Kolínu.[82]) Tá-

[80]) Bartošek pag. 188. Palackého *Urkd.* II. 416.

[81]) Joh. von Gubin (pag. 63), jenž tu zpráwu dáwá, píše jej Crznye genant Jan.

[82]) Směr sewerowýchodní neb aspoň sewerní wyswítá ze sauwislosti celého děje; o Wrbčanech pak saudíme z toho, že snad ne bez příčiny Březan

boři a Sirotci dali se oklamati útěkem tímto přetwářeným. 1434
„Běží, běží a utíkají“, zwolali welikými hlasy, a při zwučném hlahole trub dali se w jízdu za nimi s celým swým šikem wozowým, přitom silnau střelbau z pušek je stihajíce; když pak se přiblížili k ujíždějícím asi na půl honu, zastawili se se swými wozy, a wyskočiwše z nich, pěší i jízdní, hnali ze zadu na wozowau hradbu nepřátel. To když spatřil *Mikuláš Krchlebec* a spozorowal, že se Táboři již dosti wzdálili od wozů swých, dal wztýčiti korauhew pana Oldřicha Rosenberského, wyskočil s lidem swým ze zálohy, a spěšně hnal k útoku na wozy opuštěné se strany jich zadní. Wztýčená korauhew Rosenberská byla přitom hlawnímu wojsku panskému znamením rozhodného obratu w bitwě. Wojsko stanulo, a když již Táboři silně se přiblížili, wyskočilo proti nim z wozů, a swedlo boj srdnatý, we kterém Táboři a Sirotci, spozorowawše lest, we krátké chwíli uwedeni jsau we zmatek. Spěšně obrátili se, a běželi zpátky k swým wozům, aby se w nich opět zawřeli; ale wojsko panské hnalo se hned za nimi, a zatím lid ze zálohy, wedený Krchlebcem, wskočil již do wozů ze zadu. Tu wrazily přední zástupy wojska panského také w čele zároweň s wojskem utíkajícím do wozowé hradby; mezi nejpřednějšími pan Mikuláš Landšteinský z Borotína, Arnošt Leskowec, Jan Malowec Pacowský, Petr z Janowic a jiní muži udatní, trhajíce hned wozy od sebe, aby usnadnili wskočení jiným. Nyní počalo se wíce wraždění než bojowání wnitř wozů, které místo ochrany byly swým již překážkau. Nebo sewřeni w nich s dwau stran zároweň a wšeho pořádku zbaweni, nemohli se bojowníci wolně brániti, a zabíjeni jsau napořád we hromadách těsných. *Jan Čapek ze Sán*, jenž se byl nacházel s oddílem jízdy nepochybně na prawém křídle wojska, spatřiw to, a wida nezbytí, zachránil se w čas útěkem se swými na Kolín, s ním také nejwyšší heitman Táborů Ondřej Keřský; jiných wětší počet z lewého křídla, pěší i jízdní, dali se na útěk we

w Kronice Rosenberské (Časop. česk. mus. 1828 IV. 57) klade bitwu u tohoto místa, prawě, že wojsko Táborů a Sirotků bylo „w kraji Kauřimském u wsi Wrbčan na hlawu poraženo“.

1434 stranu opačnau k Českému Brodu, ale jsau stiháni, a mnoho jich zbito neb zajato, co zatím we wozích seč krutá byla bez slitowání. I kteří se wzdáwali do zajetí, skoro nikomu nebyl darowán žiwot. Mnozí, od jedněch do zajetí odwáděni, od druhých byli jim mocí wytrhowáni z rukau a zabíjeni.[83]) W té seči *Prokop Holý*, pokaušeje se w čele zástupu nejudatnějších bojowníků odraziti útok, po tuhém boji obstaupen se wšech stran, klesl usmrcen šípem. W zástupě témž padl *Prokůpek* a jiných mnoho kněží, mezi nimi často jmenowaný kněz Markolt ze Zbraslawic, kněz Jan Buřič a jakýs kněz Pešček z Plzně. Také tři archy s tělem božím, nesené do bitwy dle obyčeje, byly w dawu tom stlačeny a zetřeny.[84])

Bitwa, začawši se newíme w kterau hodinu, ale jistě teprw při pokročilém dni, trwala ten den, totiž w neděli 30 Kwětna, až do noci, a protáhla se přes celau noc až asi do pěti hodin ráno,[85]) totiž nejspíš w honění rozprchlých, kterým se podařilo uniknauti z wozowé hradby, tak že se mohli pokusiti o útěk na rozličné strany. Moc polních wojsk Táborských a Sirotčích byla tím dnem naprosto poražena. Třináct tisíc bojowníků jejich bylo zabito;[86]) wšecky wozy, na počet šest kop, wšecky

[83]) Nejhlawnější zpráwy o tomto hlawním běhu bitwy jsau tři, které se wzájemně doplňují a wyswětlují: w letopise Bartoškowě totiž (p. 188) a we dwau dopisích we Palackého *Urkd.* II. 414, 416. Poslednější z těchto dwau jest sice psán na základě austní zpráwy Matěje Húsníka dané Plzenským již dne 2 Červňa; nicméně obsahuje patrné omyly, předně již w tom, že se tam klade bojiště do krajiny mezi Starým a Nowým Kolínem i Horau (das fechten ist geschehen pei den alten Choln und pei jungen Choln zwischen des Pergs), což se nehodí k bitwě u Lipan, nýbrž k místu prwotního sebrání wojska panského na Kačíně; zadruhé wšak w tom, co se wypravuje o Mikuláši Krchlebcowi, který by byl dle toho musil přítomen býti na dwau místech zároweň, u zálohy totiž i u hlawního wojska panského. To, co se o něm prawí při řízení pohybů wozowé hradby, spíše náleží Janowi Černínowi. Obojí zdá se že nepocházelo z omylu Matěje Húsníka, který patrně sám byl bitwy přítomen, ale owšem z nedorozumění Plzenských, kteří na základě jeho zpráwy dáwali písemnau nowinu dále.

[84]) Aen. Sylv. cap. 51. Bartošek 189. Staré letop. české 90. Chronicon colleg. Prag. 94.

[85]) Chroniken der deutschen Städte (Nürnberger Chronik) I. 390.

[86]) Počet tento udáwá Joh. de Segovio (*Monum. concil. Basil.* II. 675), též kronika Normberská (Chroniken der deutschen Städte) I. 392. Nejwíce

pušky a jiné zbraně, stany a wšecko, co se našlo w jich le- 1434
žení, dostaly se do rukau wítězů, k tomu také značný počet zajatých. Byli mezi nimi dwa z pánů, kteří do té chwíle dodrželi s Tábory, Jan Roháč z Dubé a Jan z Bergowa, též dwa z menších heitmanů Táborských, Jíra Ušatý a Mareš Kršňák. S wětším počtem zajatých naložili wítězi ukrutně a proti obyčeji wojenskému; dalit jich na 900 teprw po skončení bitwy upáliti we stodolách u Broda českého. Wojsko panské zaplatilo wítězstwí toto ztrátau welmi skrownau, jen asi pěti sty zabitých.[87])

20.

Od bitwy u Lipan až do sjezdu w Brně.

Hned nazejtří po bitwě u Lipan obrátilo se wojsko sjednoceného panstwa za Čapkem a Keřským ku *Kolínu*, chtíc se pokusiti, aby je připrawilo s městem tímto ke wzdání. Ale pokus o rychlé donucení nezdařil se, a delším obléháním bezpochyby se páni nemínili zdržowati. Po několika dnech zawřena jest smlauwa, kterau Jan Čapek a Ondřej Keřský s Kolinskými slíbili býti na sněmě w Praze o sw. Janu křtiteli, a což by tam bylo uzawřeno, na tom přestati. Také wíce jiných měst Táborských a Sirotčích již mezi tímto obležením Kolína bylo se poddalo, nepochybně pod tauž wýminkau; mezi nimi zwláště brzy blízký *Český Brod* a wzdálenější *Litoměřice.*[88]) Rowněž následkem wítězstwí jednoty panské přidáwalo

srownáwá se s tím Bartošek (p. 189), prawě, že měli Táboři a Sirotci asi 10.250 mužů, a z nich že sotwa 300 ušlo. Jiné zpráwy se od toho welice uchylují. Staré letopisy české (str. 90) prawí, že Táborů a Sirotků zbito a spáleno wíc než 1500, a w jiném znění wíc než 2000; kollegiat u Höflera (I. 94), že jich zabito wíc než 1200 a zajatých spáleno na 900; letopis nejmenowaného u Dobnera (III. 6), že zabito 500 a tolikéž upáleno.

[87]) Tak letopis Normberský I. 392. Joh. de Segovio prawí, že ztráta wojska panského byla jen 200.

[88]) Palackého *Urkd.* II. 417. Žatec a Launy jmenují se w dopise tomto předčasně. O Brodě českém prawí Joh. von Gubin, že se wzdal hned před bitwau u Lipan; ale i to zdá se býti mylné; neb by sice sotwa

1434 se k ní ještě wíce pánů a zemanů, kteří dosud stáli při Tábořích a Sirotcích.

Po umluwě oné upustili páni od Kolína, a wojsko jejich se rozešlo; toliko landfrid Plzenský wedením Jana ze Šwamberka a s ním pan Aleš Holický ze Šternberka a Wilém z Jaroslawic, místopurkrabí Karlšteinský, táhli pospolu s wojskem pěším a jízdným i s wozy, nejspíš přes Prahu, a obrátili se do kraje Slanského, kdež oblehli twrz *Řisuty* nedaleko Smečna, náležející kostelu Pražskému, kterau wšak tehdy držel *Jakaubek Bílinský.*[39]) Úmysl byl nejspíš, odlauditi tím Jakaubka od obležení Kostomlat. Twrz byla wšak hájena den a noc proti nepřátelským útokům; a když jí dobyti nemohli, dali se obléhatelé na další pochod k domowům swým do Plzenska dne 9 Čerwna. Jakaubek z Bíliny, zwěděw nejspíš prwe již o jich tažení, wytáhl skutečně do pole proti nim od Kostomlat, již proto bezpochyby, aby byl spojencům swým, Žateckým, Launským a Slanským, pohotowě ku pomoci. Maje lidu asi 250 jízdných a 3500 pěších, s wozy, puškami a jinau zbrojí, pustil se za wojskem protiwným na dwě míle cesty od Řisut stranau západní až k *Řewničowu.* Tam spatřiw je, když práwě wcházelo do lesa, tuším od Řewničowa ku Křiwoklátu, a maje za to, že se dáwalo na útěk před ním, rychle stihal je do lesa s lidem swým jízdným i pěším, zůstawiw wozy za sebau. Ale páni, rowněž opustiwše wozy, obrátili se proti němu s jízdau swau a částí pěchoty, a swedli boj, we kterém Jakaubek se swými brzy musil cauwati a hledati útočiště we wozowé hradbě swé, wzdáliw se od ní na 15 honů. Asi 150 lidí jeho přišlo o žiwot přitom. Útoku dalšího na wozy jeho se wšak páni Plzenští neodwážili, nýbrž bez další překážky od něho dokonali cestu swau. Jakaubek pak nawrátil se k dal-

byla část wojska Táborského z bitwy této utíkala k Brodu; owšem pak uwodí se Brodští také mezi městy, která bojowala u Lipan na straně Táborů.

[39]) Roku 1437 zapsal císař Sigmund Řisuty wedlé jiného zboží Jakaubkowi, čehož by byl neučinil, kdyby byl Jakaubek již prwé Řisut neměl. Wiz *Archiw český* II. 453.

šímu obléhání *Kostomlat*, a jak se zdá, připrawil hrad tento w krátce potom ke wzdání.[90]) 1434

Dle umluwy wzaté w ležení před Kolínem swolal mezitím správce zemský, pan Aleš Wřešťowský, *sněm* do Prahy ke dni *sw. Jana křtitele.* Páni a zemané strany pod obojí sešli se k němu opět u walném počtu jak z Čech tak dílem také z Morawy; we jménu pak Táborů a Sirotků dostawili se Jan Čapek ze Sán a Mikuláš z Padařowa, který byl tehdy druhým heitmanem Táborským wedlé Ondřeje Keřského. Rowněž přijeli do Prahy někteří z pánů strany pod jednau, zejména Oldřich z Rosenberka a Zbyněk Zajíc, s nimi pak také *poselstwo císaře Sigmunda.* Směřowaloť spojení jednoty strany pod obojí s pány pod jednau hned zprwu ku přijetí Sigmunda za krále, a již před bitwau u Lipan byl proto wyzýwán, aby se k jednání o to přiblížil k Čechám. Sigmund byl již předtím odjel z Basilee dne 12 Kwětna, a odebral se přes Bruk w Aargowě (13 Kw.) do Badena šweycarského, odtamtud pak do Ulma, kdež ho dne 4 Čerwna došla zpráwa o bitwě. Den předtím (3 Čw.) oznamowal z Ulma panu Oldřichowi Rosenberskému, že mínil dle žádosti přijeti blíže k Čechám; napřed pak posílal pány Půtu z Častolowic a Arnošta z Wlašimě, kteří měli nazejtří (4 Čw.) od něho wyjeti a odebrati se předně k Oldřichowi a potom k druhým pánům. Poslowé tito tedy odebrali se ke sněmu do Prahy.

Sněm byl zahájen nejspíš hned prwní den po sw. Janu křtiteli, kterýž byl pátek, a trwal asi 14 dní, bylo pak prý na něm držáno mnoho pěkných řečí o jednotě a pokoji w zemi. Poněwadž byl již prošel rok, na nějž byla zřízena tehdejší prozatímná wláda zemská, usnesli se páni pod obojí, zemané, Pražané a druzí jich strany o prodlaužení moci pana Alše z Wřešťowa co správce zemského a raddy k němu přidané w témž spůsobu jak doposud; a wládě této slíbili se podrobiti Jan Čapek a Mikuláš Padařowský we jménu Táborů a

[90]) Stalo se to nejspíš we spůsobu prodeje od Albrechta z Dubé. Wiz zápis o tom v Archivu českém II. 475. W držení Kostomlat nacházel se Jakaubek dle Bartoška z Drahonic (p. 193) aspoň již roku 1435.

1434 Sirotků se wšemi městy jejich, která toho neučinila již prwé, pod ztracením cti a wíry, pod pokutau 10.000 kop grošů a pod wypowěděním ze země. Pod wýminkau tau zawřen jest pokoj s nimi, a umluweno zwláště propuštění zajatých jedné i druhé strany, též nawrácení se wypowěděných neb uteklých, ač tak, koho by obec nechtěla přijmauti, aby směl aspoň swobodně prodati statek swůj do jistého času. Týkalo se to nejspíš na předním místě uteklých sausedů Nowoměstských. Což by bylo jiného sporu mezi pány a Pražany s jedné strany a Tábory a Sirotky s druhé, měli přestati na rozsauzení spráwcem zemským a jeho raddau. Krom toho wšak ustanoweno, aby měli duchowní wšech stran přijímajících pod obojí, Pražanů, Táborů i Sirotků společný sjezd w Praze o sw. Jakubě k srownání se we wíře, při čemž by nade wšemi ustanowen byl jeden nejwyšší spráwce duchowenstwa. Se stranau přijímajících pod jednau, kteří se k spráwci zemskému neznali, nýbrž přídrželi se wždy císaře Sigmunda, zawřel sněm *příměří* obecné na rok; s posly pak císařowými wyjednáno, že od sněmu bude k němu wypraweno poselstwo do Řezna ke dni nanebewzetí panny Marie (15 Srp.).

Z jakých osob skládala se radda zemská přidaná panu Alšowi z Wřešťowa co spráwci, není nám zewrubně powědomo, kromě že předními w ní byli Menhart z Hradce, Aleš ze Šternberka a z Holic, Jindřich z Wartenberka a z Weselé a Hynce Ptaček z Pirkšteina a z Rataj;[91]) též pak wychází na jewo, že po přiznání se měst Táborských a Sirotčích k této wládě bylo také jim poskytnuto zastaupení w ní. Dle ustanowení, které o tom bylo učiněno na sněmě, zwolili zejména Žatečtí, Launští, Slanští a Litoměřičtí jednoho ze sebe do raddy této, Antocha měštěnína Launského; o čemž učinili oznámení spráwci zemskému dne 19 Čerwence.

W den sw. Jakuba (25 Čerwce.) sešlo se *duchowenstwo* w Praze k swolání od mistra Jana z Rokycan, kterýž powstaw

[91]) Jmenují se w dopise knížat slezských wytištěném w *Archivě českém* III. 418.

z nemoci, we které ležel krátce před bitwau u Lipan (11 Kw.),[92]) 1434
řídil shromáždění toto jako wždy předešle na spůsob *synody* zemské. Dle uzawření wětšiny stály se nálezy w témž smyslu jako za předešlých let o wšech rozdílích mezi Pražany a Tábory, tak že učení kněží Pražských došlo opětného schwálení. Přitom wyslowil se sbor o čtyrech artikulích Pražských tím spůsobem, jak byly od duchowenstwa českého zastáwány w jednání s posly koncilia, tak že jmenowitě přijímání pod obojí spůsobau nazýwáno netoliko užitečné a spasitelné, nýbrž také nutné z přikázání Kristowa; obnoweno také usnešení, aby se opominuté obyčeje kostelní neobnowowaly leč z jednosworného swolení na synodě obecné, i aby ewangelia a epištoly býwaly čteny jazykem českým; opětowány též některé nálezy předešlých synod týkající se kázně a řádu w duchowenstwu; mezi jiným pak uzawřeno, aby na příštím sněmě zemském byli požádáni páni a obce, aby swolili ku přeložení wšech poswícení w celém králowstwí na jednu neděli.

Proti nálezům těmto wětšiny učinili kněží Táborští swé obyčejné námítky, tak že ke srownání we wíře nepřišlo a nejspíš odloženo rozhodnutí k sněmu nejprwé příštímu. Odpor jiného spůsobu jest wšak zároweň zdwižen od strany wládnaucí mezi mistry učení Pražského, kteří se byli již přiznali ku kompaktatům a k jednotě církwe Římské. Popíraliť shromáždění tomuto wůbec moc synody obecné, že nebylo řízeno biskupem ani zřízencem biskupowým; nechtěli se ke čtyrem artikulům znáti jinak než dle smyslu kompaktat; prohlašowali uzawření o obyčejích opominutých a o čtení ewangelií a epištol jazykem českým, též o přeložení poswícení za ujmu na práwích budaucího biskupa, ano činili i poznámky protiwné nebo pochybné k ustanowení, aby žádný kněz nebral žádného platu při posluhowání swátostmi, aby každý kněz měl písmo swaté neb aspoň nowý zákon, a k jiným některým.

Nedlauho po skončení sjezdu tohoto dali se poslowé ustanowení sněmem na cestu do *Řezna* ke *sjezdu* s císařem Sigmundem. Byli čtyři stawu panského: pan Menhart z Hradce,

[92]) Wiz Bartoška z Drahonic 185.

1434 pan Jindřich z Wartenberka a z Weselé syn Čeňkůw, pan Hynce Ptaček z Rataj a morawský pán Wácslaw z Krawař odjinud ze Strážnice; čtyři stawu rytířského: Wilém Kostka z Postupic, Mikuláš Sokol z Lamberka, Beneš Mokrowauský a Jan Smiřický; dwa sausedé Staroměstští: Jan Welwar a Jan od wola (č. 462) čili od stříbrné hwězdy (č. 612), jinak z Kunwalda, a jeden z konšelů Nowoměstských, Mařík plátenník; od Táborů a Sirotků Jan Čapek ze Sán a po jednom měšťanu z Tábora, z Klatow, ze Žatce a z Hradce Králowé; z duchowních Jan z Rokycan a Martin Lupáč ze Chrudimě. Na místě posledně řečeného byl, jak se zdá, prwotně jmenowán mistr Marek z Hradce, ale potom wylaučen, nejspíš pro rozmíšku, která byla s mistry wětšině duchowenstwa odpornými na sjezdě Swatojakubském.[93]) Mistři učení Pražského wyprawili proto sami od sebe jisté posly, mezi které nepochybně náležel mistr Prokop Plzenský;[94]) též pak odebralo se wíce pánů českých strany pod jednau do Řezna, aby znali staw wěcí; mezi nimi byl zejména také Oldřich z Rosenberka. Poslowé wyjeli z Prahy dne 10 Srpna, a mínili k 15 Srpnu býti w Řezně, poněwadž byl slíbil císař Sigmund k tomu dni tam býti. Když se wšak dowěděli w Kaubě, že se císař jak obyčejně opozdil (nacházelť se dne 15 Srpna teprwe w Augšpurce), zdrželi se tam jeden den, a přijeli do Řezna teprw dne 16 Srpna asi we 400 koní.

Jen hodinu před jich příjezdem byli také přijeli poslowé koncilia Basilejského ku požádání císaře Sigmunda, jenž doufal na sjezdě tomto dosáhnauti swého přijetí na králowstwí české, když by se tudíž dosáhlo konce we wěcech náboženstwí. Koncilium wyprawilo k tomu cíli poselstwo slawnější než kterékoli dotud. Byli w něm tři biskupowé: Filibert Konstanský, Jan

[93]) Bartošek (191) uwodí mistra Marka mezi posly; ale Tomáš Ebendorfer (*Monum. concil. Basil.* I. 737) prawí při jmenowání Martina Lupáče: qui tamen a regno non fuit deputatus, sed intrusus, et alius, nominatus magister Marcus de Grecz, exclusus. O počtu a jménech poslů těchto doplňují se zpráwy Bartoška z Drahonic (190—191), Carleria (*Monum. concil. Basil.* I. 505) a Tomáše Ebendorfera (tamže 736).

[94]) Připomínáť se w Řezně we zpráwě Carleriowě (pag. 517).

Lübecký a Petr Augsburský, Jan z Geilhausen jinak z Maulbronna, který se byl mezitím již stal opatem swého kláštera, auditor Jan Palomar, Tilman probošt sw. Florina w Koblenci, Jiljí Karleriůw, Tomáš z Haselbacha, Jindřich Toke a bratr Jan Nider, wesměs mistři w theologii; dále dwa bakaláři theologie, Martin Berruer děkan Tourský a Tomáš des Courcelles, kanowník w Artois; konečně Fridrich Parsperger děkan Řezenský. 1431

Poslowé čeští neměli přímo co jednati s posly koncilia; tito nicméně uznali potřebu, nawštíwiti je hned napřed, aby jim omluwili opozdění císaře, který posud w Řezně nebyl. Ustanowili k tomu čtyry ze sebe, mezi nimi na předním místě Jana Palomara, kteříž za tau příčinau prwní den po příchodu (17 Srp.) došli k poslům českým po různých příbytcích jejich; za to pak zase z poslů českých téhož dne několik pánů a Jan Rokycana nawštíwili biskupa Filiberta. Tak učinili též zwláštní poslowé učení Pražského. Čechowé netajili swé nelibosti z posawadního nepříjezdu císařowa, ano prawili, že zas odjedau. K wečeru wšak téhož dne přišlo psaní od císaře k panu Menhartowi z Hradce i ku poslům koncilia, kterým slibowal přijeti brzy.

Nazejtří, dne 18 Srpna, byli poslowé koncilia žádáni od některých pánů kraje Plzenského, aby dowolili wšem Čechům přítomným w Řezně, nawštěwowati služby boží, nečiníce rozdílu mezi těmi, kteří byli již přistaupili k jednotě církwe, a druhými; ale poslowé neswolili k tomu, prawíce, že toho nikdy předtím nebylo a že nemají k tomu moci od koncilia. Potom nawštíwili wespolek posly české wšecky, shromážděné k tomu w hospodě pana Menharta z Hradce, a oswědčiwše nejprwé mnohými pěknými slowy laskawé smýšlení swé s Čechy, přednesli jim omluwy císařowy, že posud nepřijel, i oznámení, že pospíchá z Augsburka do Řezna dnem i nocí. Druhý den potom (20 Srp.) přišel k Čechům auditor Jan Palomar s dwěma jinými z poselstwa, žádat jich, aby se neúčastnili weřejných služeb božích, by nezawdali příčiny k nepříjemnostem škodliwým; neb že poslowé byli z té příčiny osloweni od mnohých

1434 kněží Řezenských, jimž prý řekli, že Čechowé jistě dobrowolně toho nechají. Odpowěděl k tomu Jan Rokycana, že Čechowé strpěli již mnoho pohanění a jiného zlého w hájení prawdy, a hotowi jsau i déle trpěti; wšak druhowé jeho w poselstwí že praw, spíše žeby měli býti wywrhowáni z kostelů kněží nezdární než laik wěřící, jenž přijímá swátost pod obojí spůsobau. Na to měl práwník Palomar odpowěd pohotowě, že zlí musí býti trpíni w církwi, pokud není wydán proti nim rozsudek; ostatně že se koncilium snaží o oprawu a již učinilo některé nálezy, které budau swým časem ohlášeny a také wykonány; oprawa že se musí díti s rozwahau, aby se nerozumnau horliwostí nepokazilo spíše než naprawilo. K tomu řekl Pražan Jan Welwar, že již na koncilii Kostnickém mluwilo se o oprawě, ale nestala se doposud. Tam obnowila se jednota w církwi, odpowěděl Palomar, nelze wšecko učiniti jedním časem.

W sobotu dne 21 Srpna, totiž nazejtří po této rozprawě, přijel konečně císař Sigmund do Řezna, odpoledne, w dešti. Poslowé čeští, ač ne wšichni, totiž jmenowitě krom městských strany Táborské, a rowněž poslowé koncilia wyšli jemu naproti, a prowodili ho do příbytku, jejž měl we klášteře Dominikanů. Již prwního dne potom, w neděli (22 Srp.), předstaupili před něj poslowé obojí, a předně slyšáni jsau poslowé čeští. Mluwil od nich Jan z Rokycan, wzaw základ ze příběhu o milosrdném Samaritanu a ze slow: Ty jdi, a učiň též, obraceje je na císaře, aby on učinil králowství českému sprawedliwost a milosrdenstwí. Císař, odpowídaje k tomu po odewzdání wěřících listů od poslů, oswědčowal wýmluwně swau wrozenau lásku k zemi české; připomínal, žeť jest w Praze rozen, a wykládal, žeby stawowé čeští, nižší ani wyšší, neměli jeho odpuzowati od králowstwí; nižší, neb že jest jeden z nich, jakož po přeslici jest potomkem knížete, který byl od pluhu powolán ku panstwí; wyšší, neb že po otci pochází ze slawného rodu Lucemburského. Když potom také poslowé koncilia odewzdali swé wěřící listy, wyslowil se Sigmund předně, že we wěcech wíry nemíní jednati jinak než dle jejich rady; we wě-

cech králowstwí pak dle rady pánů českých; a ustanowil dle 1434
přání Čechů hned na odpoledne týž den počátek wyjednáwání.

W ustanowenau hodinu dostawili se tedy opět poslowé obojí u císaře, a od poselstwa českého učinil přednesení Wilém Kostka řečí českau, kterau potom Jan Rokycana šíře rozwedl latinsky. Dle uzawření sněmowního oznamowali poslowé císaři přání Čechů, aby byl zjednán mír na základě stwrzení čtyr artikulů a zwláště o swátosti pod obojí spůsobau pro celé králowstwí české, markrabstwí morawské a jiné kdož by se jich w tom přídrželi, žádajíce jeho, aby se spolu s nimi o obdržení toho wynasnažil. W odůwodnění žádosti této wyložil Rokycana opět, kterak by rozdílné přijímání pod jednau a pod obojí musilo býti škodliwo pokoji w zemi, odwoláwal se na přiznání poslů koncilia samých, že koncilium přijímání pod obojí powoliti může, a připomínal sliby od nich činěné w Praze, owšem wšeobecné a nejisté, dle kterých Čechowé nicméně směli doufati splnění swých přání od koncilia. Ku promluwení tomuto odpowěděl ihned auditor Jan Palomar, jejž poslowé koncilia opět ustanowili za swého řečníka. Obrátiw zmínku Rokycanowu o Samaritanowi štíplawě na Čechy, jako že oni potřebowali uzdrawení co odpadlí od církwe, popíral dílem sliby w Praze činěné, dílem platnost jejich, poněwadž prý umluweno bylo, aby platilo jen co bylo psáno, a naproti tomu tím důrazněji naléhal na splnění toho, k čemu prý se Čechowé zawázali rukau dáním swých duchowních. Delší hádce o to, která se protáhla až blízko do noci, učinil konec císař Sigmund, žádaje, aby zejtra byla ukázána a přečtena kompaktata jakožto předmět sporu mezi stranama.

Opět dostawily se tedy obě strany před císařem w pondělí dne 21 Srpna. Po přečtení wšak kompaktat popíral Rokycana we jménu Čechů, žeby byli jimi zawázáni; neb že se rukau dáním na ně stalo slíbení toliko pod wýminkau a smlauwa nebyla konečně zawřena. Tomu když auditor Jan Palomar odporowal, wzdálili se Čechowé na chwíli ku potazu, a oznámili potom císaři Wilémem Kostkau, že oni nejsau posláni k wyslancům koncilia, aby se s nimi oč hádali, než k cí-

1434 saři, aby mu přednesli žádosti ku prospěchu pokoje a obecného dobrého země swé. Když pak císař wyslowil k tomu přání, aby obě strany učinily předložení swá písemně, odpowěděli poslowé čeští po opětném odstaupení listkem, w němž prawili, že z příčiny již udané pokládají to za zbytečné, zwlášť poněwadž by pro potřeby zemské nemohli dlauho se zdržeti, a opětowali žádost swau k němu, aby se zasadil o swolení koncilia k jednostejnému rozdáwání swátosti w Čechách a na Morawě pod obojí spůsobau, jakož i aby se w koncilii jednalo dále o otázky w příčině přikázání a podáwání dítkám i jiné sporné wěci dle saudce w Chebě umluweného, tak aby Čechowé k tomu wyprawili posly ku koncilii, a když by se nedošlo dorozumění nyní, aby bylo odloženo ku koncilii druhému i třetímu, až by se konečně stalo, mezitím pak aby byl zachowán pokoj.

Ku předložení tomuto neodwážil se císař odpowěděti jinak, než jak mu poradili poslowé Basilejští, kterých se otázal. Listkem, jejž složil mu Jan Palomar sám, radil Čechům, aby na kompaktatech přestali a splnili, co jimi bylo slíbeno; neb že i koncilium má úmysl splniti wšecko slíbené se swé strany, wšak jiného ničeho prwé nepowolowati, pokud by nebylo kompaktatům učiněno zadost. Poslowé čeští, jimž listek ten byl doručen dne 24 Srpna, odpowěděli císaři téhož dne skrze Rokycanu, že, co slíbili, chtějí splniti, ale aby se také jim splnilo, co bylo slíbeno. Opět přišlo k hádce o kompaktata, že byla přijata jen pod wýminkami a nebyla dokonána, proti čemuž Jan Palomar we jménu poslů koncilia wždy twrdil opak. Po rozprawě wedené o to před císařem odstaupili poslowé čeští, a wywolawše za sebau pány pod jednau, wyjednáwali s nimi, chtíce jich pohnauti, aby pro pokoj w zemi dobrowolně přistaupili ku přijímání pod obojí spůsobau; bylo to wšak marné. Páni pod jednau prawili, že byli wždy poslušni církwe a koncilia, a že proto hotowi jsau učiniti, co jim koncilium poručí, wšak že doufají, toho že jim neporučí. Mezitím Sigmund, zůstaw s posly koncilia, mluwil newrle o Češích, že nebylo naděje w powolnost od nich; a k wyzwání jeho poslowé

odpoledne toho dne jednali s panem Menhartem z Hradce, 1434
chtíce wěděti úmysl jeho. Menhart ubezpečowal je, že míní zůstati při kompaktatech a že ho w tom jiní z panstwa budau následowati.

Wětšině poslů českých musily se po tomto běhu jednání stawěti před oči nelibé pro ně následky bitwy u Lipan. Wítězstwí nad polními wojsky Táborů a Sirotků bylo tam dosaženo pomocí přijímajících pod jednau. Tito byli jím sproštěni strachu před wojsky oněmi, jenž dotud byl ochromowal moc jejich, jinak welikau. Nyní počínali si zase směleji; a přinutiti je, aby se srownali se stranau pod obojí w řádech náboženských, což by snad dobytím Plzně bylo mohlo přijíti, nebylo nyní již možné. Přemítání takowé bylo asi příčinau, pro kterau poslowé čeští počali se spauštěti naděje na zawedení řádů strany pod obojí w celé zemi a pomýšleli na skrownější obmezení swých žádostí.

Již dne 25 Srpna ráno měli schůzi s biskupem Filibertem Konstanským a Janem Palomarem we příbytku pana Menharta z Hradce, kdež žádali wyswětlení některých wěcí w příčině kompaktat, aby si zjednali základ k nowému smlauwání o ně. Tázali se totiž: 1. zdali faráři a kněží, kteří odešli od kostelů swých pro přijímání pod obojí spůsobau, když se wrátí, budau powinni rozdáwati pod obojí; 2. w příčině arcibiskupa budaucího w Praze, jak se bude měti chowati k straně pod obojí, a kdo ho bude woliti; 3. když by později chtěl někdo přistaupiti ku přijímání pod obojí spůsobau, kdo posud byl při straně druhé, zdali má k tomu obdržeti teprw obzwlášť powolení od koncilia. Jan Palomar dal ku prwnímu a třetímu kusu odpowědi dosti spokojující, faráři a kněží odběhlí že budau powinni podáwati pod obojí spůsobau buď sami buď náměstky zřízenými wšem lidem ten obyčej majícím, a přistaupení ku přijímání pod obojí spůsobau že bude wolné na základě dowolení obecného; o arcibiskupu a jiných biskupích w Čechách a na Morawě prawil, že budau stwrzeni tak, aby zachowáwali přijímajících pod obojí při swobodě koncilem propuštěné, a pod biskupy těmi že bude státi wšecko ducho-

1434 wenstwo jich dioecesí, i které by nerozdáwalo swátosti pod obojí spůsobau. Co se pak týče wolení biskupů, že sice někdy stáwalo se od lidu společně s duchowenstwem, ale nyní dle práw od dáwných časů že náleží kapitulám; wšak prý co míní koncilium učiniti w nynějším případě, že nemohau poslowé jistotně wěděti.

Po tomto wýkladě zdálo se poslům koncilia i některým Čechům, jako by poslowé čeští mínili přiwoliti ku kompaktatům; ale nestalo se. Promlauwáno druhého dne potom (26 Srp.) o týchž wěcech mezi posly obapolnými před císařem, kterýž přimlauwal Čechům, aby w příčině wolení arcibiskupa přestali na posawadním řádu, že na každý spůsob budau míti arcibiskupa Čecha. Poslowé čeští žádali toho dne, aby jim wýklad Palomarůw na ony otázky byl dán písemně; čehož wšak Palomar odepřel; a učinil sepsání o tom toliko mistr Prokop Plzenský, Palomar pak doznal toliko prawost sepsání. Tomu byli přítomni z poslů českých Menhart z Hradce, Wilém Kostka, Mikuláš Sokol, Jan Welwar a mistr Jan z Rokycan, z poslů koncilia krom Palomara biskup Filibert Konstanský, biskup Augsburský a Jindřich Toke. Na to poslowé čeští oznámili odpoledne císaři a poslům koncilia, že když nemohli obdržeti, oč dotud žádali, necháwají toho, a že chtí státi w kompaktatech, ale prwé než by měly býti splněny, že chtí dáti zpráwu sněmu zemskému, aby od něho dána byla odpowěd. Poslowé Basilejší chtěli druhého dne (27 Srp.) wěděti čas sněmu; k čemuž odpowěděli Čechowé den potom (28 Srp.) písemně, že o sw. Hawle, a oč se sněm usnese, že dají wěděti na nejdéle do sw. Martina w Chebě úřadu konšelskému toho města.

Mezitím stala se w noci po 26 Srpnu nehoda měšťanu Nowoměstskému *Maříkowi plátenníkowi,* že spadl s pawlače na ulici, a zlámaw waz, druhého dne zemřel (27 Srp.). Poslowé čeští úsilně žádali, aby mu dopřán byl w Řezně křesťanský pohřeb; ale nemohli toho obdržeti. Poslowé Basilejští odepřeli i po snažné přímluwě císařowě z příčiny, že nebyl přijat do jednoty církwe, ano že před smrtí zpowídal se Rokycanowi

a od něho přijal swátost pod obojí spůsobau. Rozhořčení 1434
poslů českých bylo z toho weliké; prawilit, že jak mají napotom s kým se sjížděti, když se zemřelým w poselstwí odpírá pohřeb? Po odewzdání písemné odpowědi Čechů wýše zmíněné dne 28 Srpna powolal k sobě císař Sigmund posly české i pány pod jednau, kteří byli w Řezně, a držel k nim dlauhau řeč jazykem českým, kterau dáwal jim radu, aby se ještě jednau obrátili poselstwím ku koncilii samému, od něhož by mohli obdržeti pewnější wyřízení swých žádostí než od legatů, ujišťowal jich ještě jednau dobrau wůlí swau, přitom pak stěžowal si, že mu byla za jeho wzdálení opanowána dwě města w Uhřích, totiž *Trnawa* a jak se zdá Topolčany, i žádal, aby mu byla nawrácena; neb žeby sic musil jich dobýwati mocí. Poslowé čeští poděkowali mu powšechně, a w příčině měst uherských odwoláwali se na Čapka jakožto heitmana Sirotků, w jichž držení se nacházela. Čapek zase wymlauwal se, že newí, zdali po změně, která se stala w Čechách, když musil podniknauti nowau spráwu zemskau, budau posádky měst uherských chtíti jeho poslechnauti; slíbil wšak zkusiti to a odebrati se osobně k nim k wyjednáwání. Císař přijal podání toto, a slíbil mu odměnu za dobré pořízení.

Hned potom poselstwo české nepochybně odjelo z Řezna krom pana Menharta z Hradce, který měl ještě saukromé jednání s císařem a s posly koncilia. On a Oldřich z Rosenberka i jiní páni někteří slibowali koncilii další služby swé, jak prawili, ku přemožení newěřících w Čechách, když by se jim toliko dostaly další peněžité pomoci k tomu potřebné; i obdrželi prozatím sliby peněz, které se jim měly dostati z půldesátku uloženého již prwe od koncilia na duchowenstwo německé a z jiných některých pramenů.

Poněwadž se přijetí Sigmunda na králowstwí české sjezdem Řezenským nedocílilo, zůstala země česká, pokud se nacházela w moci strany pod obojí, i napotom pod spráwau pana Alše Wřešťowského a raddy jemu přidané; wládě pak této hlawně připadala péče další o konečné srownání s koncilem a s císařem i o zachowání pokoje domácího jakož i se sau-

1434 sedy do té doby. Co se posledního týče, nebylo na ten čas žádných welkých těžkostí. Krom Rakaus a Uher měly skoro wšecky země sausední příměří s Čechy; wálka pak newedla se skutečně již s nikým od země samé; toliko osamotnělé posádky Táborské we městech uherských wýše zmíněných a rowněž we Slezsku na Němčím, na Otmochowě a na Wrbně nezachowáwaly pokoje s okolními krajinami w zemích těch, protože se bezpochyby musily žiwiti na jich autraty. Již wšak krátce před sjezdem Řezenským (23 Července) byli knížata slezští, zejména Bernard kníže Opolský, Ludwík Lehnický a Ludwík Lubinský, w čele jejich pak Konrad biskup Wratislawský a s nimi též zemané a města knížetstwí Wratislawského a Swídnického wyprawili do Prahy posla s plnomocenstwím ke spráwci zemskému Alšowi a raddě jeho, Jiřího z Schellendorfa, který měl nepochybně jednati opět o wykaupení hradů oněch, aby byly posádek českých sproštěny.

Není známo, jak daleko jednání toto na onen čas dospělo; ale zrowna po odjezdu poselstwa českého do Řezna udála se wěc nenadálá, která spůsobila w tom nowý obrat. Welitelé posádky Táborské na Němčím, kněz *Bedřich ze Strážnice* a jakýs Michálek, dali se oblauditi slezským towaryšem swým Hainem z Černowa, jenž zajat byw ondy roku 1432 we Střelíně, později byl se sám přidal k Táborům. Hain nawedl Bedřicha a Michálka k laupežnému přepadení města Löwenberka; na kteraužto jízdu wydali se s ním společně z Němčího s dwěma sty jízdných. Když wšak na cestě té přenocowali na *Falkenšteině*, zámku Sigmunda bratra Hainowa nedaleko města Schönowa, jsau tu nastrojením jeho w noci po 11 Srpnu s wětším počtem lidu swého úkladně zjímáni. Michálek dowedl se ještě té noci wybawiti útěkem; kněz Bedřich wšak odweden jest do Swídnice, a držán tam we wazbě tuhé. Z příhody této wzali smělost Wratislawští s biskupem a jinými některými pomocníky, tak že se pokusili ještě jednau o dobytí *Němčího* i jali se zámek tento obléhati asi ku konci téhož měsíce Srpna. Posádka wšak, ačkoli wůdců předešlých zbawena a zmenšena w počtu, jak se zdá, nicméně bránila se

statečně, a zatím asi téhož času posádka Otmochowská swedla 1434
wítězný boj se Slezáky we swém okolí;[95]) pročež brzy opět přišlo k wyjednáwání, a předně stala se w krátce po skončení sjezdu Řezenského umluwa, kterau měšťané Wratislawští zajatí roku 1432 we Střelíně dosáhli wykaupení z wazby swé na zámku Homoli za Náchodem (17 Září), potom pak o sw. Michale držán *sjezd w Náchodě* (29 Září), ku kterému od Slezáků přijel biskup Konrad Wratislawský s jinými několika plnomocníky, od Čechů pan Aleš spráwce zemský s některými jinými pány. Slezáci přáli si, aby pan Aleš s několika raddami swými sám se odebral do Slezska a přiwedl wěc ku konci s posádkami českými, aby tyto hradů postaupily, k čemuž on wšak nechtěl přiwoliti jinak, než aby prwé obležení Němčího bylo zdwiženo. Toho nejspíš plnomocníci slezští nemohli sami o sobě powoliti bez tázání knížat a měšťanů Wratislawských; a tudy zůstala wěc ještě jednau na odkladě.[96])

W Čechách samých byl na ten čas pokoj mezi stranami kromě leda některých záští saukromých. Takowé strhlo se na příklad mezi Táborským městem *Beraunem* a panem Burianem z *Gutšteina* a některými jinými pány strany pod jednau z Plzenska za posledních dnů meškání poselstwa českého w Řezně. Pan Burian s pomocníky swými dne 28 Srpna odehnal Beraunským dobytek, a když wytáhli do pole za ním, obrátil se, a swedl boj, we kterém šest Beraunských padlo a 66 jest zajato a odwedeno na Rabštein a na jiné hrady; aniž se wyprawuje, jaký učiněn o to konec.

Nedlauho po nawrácení spráwce zemského z Náchoda přišel čas *sněmu*, který měl býti w Praze o *swatém Hawle*; začal pak se w oktav téhož swatého, tedy asi dne 23 Října, a trwal asi do konce toho měsíce. Na sněmě tomto stalo se konečné dorozumění o wíru mezi Pražany a Sirotky, tak že se kněží Sirotčí přiznali k nálezům synody držané o sw. Jakubě. Toliko Táboři nechtěli swoliti k témuž; a stala se umluwa mezi nimi

[95]) Jediná krátká zmínka o tom we *Starých letopisech českých* (91), kdež klade se boj omylem na rok 1435.

[96]) Srow. *Grünhagen. Die Hussitenkämpfe der Schlesier* 265.

1434 a mistry a kněžími Pražskými jen potud, že se obě strany w příčině sedmera swátostí církewních, přímluwy swatých a ctění jich, řádů mše swaté a očistce podali na wýrok mistra *Petra Engliše*, wšak tak aby se mistr sprawowal přitom spisy Jana Husa, Jana Wiklefa, swými wlastními a saudcem umluweným w Chebě. Nepochybně docílilo se tím, že Táboři na ten čas přiwolili ke wšemu, oč se sněm usnesl we příčině dalšího wyjednáwání s konciliem Basilejským, tak že se jak doposud wždy mohlo díti we jménu celé strany pod obojí.

Náboženské hnutí české, wzbuzené Husem a následowníky jeho, kteří dowedli potáhnauti za sebau wětšinu národa, směřowalo w podstatě swé k oprawě w žiwotě církewním, ke wraucnějšímu pojímání prawd a plnění zákonů náboženstwí křesťanského, tudy k wyplenění neřestí panowawších předtím w duchowenstwu zeswětštělém; wedlé čehož opanowala mysli zwláštní záliba w přijímání swátosti wečeře páně pod obojí spůsobau, přeceňující důležitost nejstaršího obyčeje církwe proti nowějšímu ode mnohých wěků přijatému, ale pocházející skutečně z úcty k této swátosti, ne z lehkosti nějaké. Tyto snahy wyslowowaly se w často zmíněných čtyrech artikulích Pražských, a o jiné wěci nezasazowala se strana pod obojí w celosti; nowoty Táborské nebyly od ní sdíleny, nýbrž pokládány za škodliwé, a působeno k zamezení jich dle wší možnosti její. Koncilium Basilejské neukazowalo w posawadním jednání swém s Čechy náklonnosti k oprawdowému splnění jejich přání. Náwrh kompaktat, jak byl podáwán, obsahowal jen powšechné theoretické schwálení zásad, na kterých dle tří artikulů Pražských měla spočíwati oprawa církwe; důwěra w koncilium, že zásady tyto prowede také skutkem, nemohla wšak býti weliká, protože si koncilium práwě we wěcech oprawy církwe, žádané na něm obecně, netoliko od Čechů, počínalo pořád ještě nesměle a welice zdlauhawě; powolení pak kalicha, slibowané Čechům teprw když by se náwrhu kompaktat podrobili, bylo takowého spůsobu, že w něm nespatřowali dostatečné jistoty, ano báli se z něho škodliwých následků. Předstawowali si, že není-li přijímání pod obojí spůsobau proti

přikázání Kristowu, jak koncilium samo uznáwalo, mohlo jim 1434
dobře powoleno býti bez oněch ohrad a kliček, ano že mohlo z moci koncilia bez ublížení zawedeno býti w celé zemi jejich. Když se wšak za sjezdu Řezenského přeswědčili opět, že koncilium w té míře powoliti nechce, a že strana pod jednau w zemi samé ku přijetí jednostejného obyčeje nakloniti se nedá, uzawřeli w té wěci uskrowniti se; ale tím wíce pomýšleli nyní na zabezpečení sebe pro budaucnost, aby splnění žádosti jejich, pokud by se stalo, nemohlo býti snadno zase zwráceno, a zadruhé aby tři artikule oprawy církwe se týkající nezůstaly mrtwými wětami. Artikule tyto byly w Čechách částečně již prowedeny; ne we wšem tak, jak si někdy představowal Hus a jeho přátelé a jak si přáli upřímní jich následowníci. Slowo boží bylo w Čechách swobodněji a horliwěji kázáno než prwé pod strachem biskupských klateb a libowůlí biskupských officialů a generalných vikářů; owšem hlásaly se wolněji také nowoty škodliwé. Hříchy weřejné byly trestány, panowala přísnější kázeň w lidu swětském i we stawu duchowním, neřesti swatokupecké byly skoro weskrz wyhlazeny; owšem nebylo přitom zabráněno zdiwočení laupežných a wražedných drábů, skrýwajících se pod názwem božích bojowníků. Duchowenstwo newládlo bohatstwím swěta, při kterém jindy odcizowalo se swému powolání a pohrauželo se w lakomstwí, nádheru a smyslnost; owšem nebyly statky duchowenstwa obráceny lepším způsobem k obecnému dobrému, jak si přáli nezištní zastawatelé chudoby kněžské, nýbrž dostaly se s welkau část do rukau saukromých držitelů, což byl newyhnutedlný následek wálky zdwižené od nejwyšší hlawy duchowenstwa proti Čechům. Ale wady a nedostatky tyto, wzniklé z mimořádných okolností bauřliwého času, mohly býti naprawеny, jak se dosáhlo dobrého pokoje. Toliko nesmělo úsilí dobré přestati; musilo se w díle započatém pracowati dále; a k tomu bylo straně pod obojí potřeba, aby podržela moc církewní w zemi w rukau swých, tak aby když na oprawu obecnau od koncilia dlauho bylo čekati, zatím oprawa domácí byla zachowána a dále zwelebowána.

1434 Z úwah tohoto spůsobu plynuly nowé žádosti, o které se usnesl sněm Swatohawelský, aby byly předloženy koncilii. Sněm wyslowil totiž we příčině swátosti wečeře páně ještě jednau mínění a přání swé, aby byla přijímána pod obojí spůsobau w celé zemi; wšak když by koncilium k tomu swoliti nechtělo, aby aspoň dalo powolení těm, kteří dotud přijímali pod jednau, aby směli přijímati pod obojí spůsobau; tehdy pak, že ti, kteří od přijímání pod jednau spůsobau neupustí, mají w tom míti swobodu, ale jen w místech, we kterých dotud nebylo přijímáno pod obojí. Přitom že si Čechowé wyhražují také podáwání swátosti dítkám, pokud by nebylo jinak rozhodnuto dalším jednáním w koncilii dle saudce w Chebě umluweného. Dále uzawřel sněm žádati, aby jemu spolu s duchowenstwem příslušelo nyní i napotom práwo wolení arcibiskupa Pražského a dwau suffraganů čili podbiskupí, tak aby tudy arcibiskup býwal wždy z přijímajících pod obojí jakožto wětšiny národu, pod arcibiskupem pak na ten spůsob woleným a církewně stwrzeným aby stálo wšecko duchowenstwo země české. Konečně k zahrazení welkého zřídla swatokupectwí předešlých dob žádal sněm, aby zrušeno bylo wšeliké potahowání pří církewního práwa pomíjením saudu arcibiskupowa neb officialů jeho k saudům cizím mimo zemi českau, jakož i udělowání beneficií w Čechách od kohokoli mimo zemi jsaucího. Žádosti tyto zaslány jsau, jak bylo w Řezně umluweno, do Cheba dopisem ku poslům tehdejším koncilia Basilejského daným w Praze pod pečetí spráwce zemského dne 8 Listopadu s požádáním, aby oni se přičinili o swolení koncilia k nim, i aby dali jak nejdříwe možná písemnau o tom odpowěd.

Krom záležitosti umluw s konciliem Basilejským jednalo se na sněmě Swatohawelském také o přijetí císaře Sigmunda na králowstwí, a uzawřeno wyprawiti k jednání s ním opět poselstwí do Prešpurka, kamž se byl Sigmund zatím odebral, odjew z Řezna na lodích po Dunaji dne 1 Října. W Praze zemřel za sněmu tohoto jeden z předních pánů tehdejších strany pod obojí, Jindřich syn Čeňkůw z Wartenberka, a odwezen ku pohřbu na statky swé.

Dříwe snad než se sněm skončil, odhodlali se Slezáci upustiti od obléhání *Němčího*, a tudy swolil správce zemský pan Aleš z Risenburka a z Wřešťowa k osobní jízdě do Slezska, aby záležitost posádek tamějších jakož i zajatých Čechů přiwedl ku konci. W měsíci Prosinci sjel se k tomu s biskupem Wratislawským Konradem předně w *Nise*, a tam snad odebral se spolu s ním *Jan Pardus z Hrádku*, někdejší nejwyšší polní heitman Táborů, tehdy sezením na Richenburce, ku kterému se posádky české we Slezsku nejspíš posud znaly jako k swému wrchnímu; i umluweno narownání w ten spůsob, že se biskup Konrad s knížaty slezskými wýše wzpomenutými, totiž Bernardem Opolským, Ludwíkem Lehnickým a Břežským a Ludwíkem Lubinským, i s měšťany Wratislawskými a jinými s jedné strany, s druhé pak strany Jan Pardus we jménu swém a kněze Bedřicha ze Strážnice i Petra Poláka někdejšího heitmana na Němčím, zajatého w minulém roce 1433,[97]) jakožto „úředníků a služebníků swých na Otmochowě, Němčím a Wrbně" podali na pana Alše, správce králowstwí českého, jakožto přátelského rozsudí. Biskup a knížata slezští dali na to od sebe list dne 11, Pardus z Hrádku dne 13 Prosince.[98]) Pan Aleš Wřešťowský učinil wýpowěd bez mnohého meškání w ten spůsob, aby zajatí čeští byli propuštěni, Slezákům pak aby postaupeny byly osazené dotud zámky za jisté wýkupné. Již dne 15 Prosince jel následkem toho pan Aleš s biskupem Konradem do Wratislawě, kdež předně *Petr Polák* propuštěn jest z wazby měšťanů a chowán prozatím w domě místokustosa kapituly Wyšehradské. Potom odebral se biskup Konrad sám do Swídnice, a přiwezl s sebau *kněze Bedřicha* z tamějšího zajetí. Hned potom odewzdáno jest Wratislawským *Němčí*, kdež hned obořili hrad dne 28 Prosince. Zatím přebýwal pan Aleš se swým průwodem we Wratislawi w domě děkanském, chowán jsa we štědrém hostinstwí. Dne 31 Prosince konečně odjel s biskupem a s oběma předními zajatými, Bedřichem a Polákem, do Nisy, kdež zjednáno postaupení *Otmochowa* a *Wrbna*, 1434

[97]) Wiz na str. 593.

[98]) Wiz Scriptt. rerum Slesiacarum VI. 140 a Palackého *Archiv český* VI. 432.

1434 a tudy konečně zajatí obdrželi swobodu. Za Otmochow bylo ustanoweno wýkupné 1100 kop, a odewzdání jeho stalo se dne 6 Ledna 1435.

Zatím bylo po skončení sněmu Swatohawelského wyjelo poselstwo české k císaři Sigmundowi do *Prešpurka* asi někdy w měsíci Listopadu. Tam jednalo se mezi jiným o wydání hradů a měst uherských, které byly dotud osazeny od Čechů, zdali také pomocí Jana Čapka, jak byl slíbil císaři w Řezně, není nám powědomo. Poslowé čeští meškali ještě na začátku měsíce Prosince w Prešpurku; a již tehdáž byly některé z hradů těch wydány císaři za wýkupné, jak se zdá dosti welké; toliko posádka Trnawská ještě se zpěčowala, a císař strojil prý se *Trnawu* oblehnauti.[99]) Co se wšak we hlawní wěci wyjednalo mezi poselstwem českým a císařem, není dostatečně známo. Bylo to hlawně, že měl držán býti sjezd mezi císařem a Čechy k umluwám o přijetí jeho za krále, a ustanoweno k tomu místo w Brně, kamž měl Sigmund přijeti osobně. Císař nemínil wšak ani nyní zawříti umluwy jinak, než aby se zároweň stalo srownání we wěcech wíry; pročež psal hned ku koncilii Basilejskému, žádaje, aby wyprawilo znamenité poselstwo k němu k opětnému wyjednáwání. Též wyprawil brzy potom poselstwo swé do Prahy, kteréž přijelo dne 19 Prosince w čase, když spráwce zemský Aleš meškal ještě we Wratislawi. W poselstwí tom nacházel se sansed Staroměstský Jan Puškařík z ulice Kaprowy (č. 37), a bylo jak se zdá posláno práwě jen ku Pražanům; za kterauž příčinau učiněno swolání obce Staroměstské w auterý po sw. Tomáši (21 Pros.). O účelu wšak ani o pořízení jeho nemáme žádné zpráwy.

Císař Sigmund měl mezitím také postranní wyjednáwání s Tábory, o kterém newíme, kým a w jakých místech bylo wedeno; ale směřowalo k tomu, aby se ostatek wojenské moci jejich stal neškodným w Čechách na ten spůsob, že chtěl císař najmauti je za peníze do wálek proti jiným swým nepřátelům. Císař mluwil ku poslům Táborů tak, jak by se jim nejlépe

[99]) Dle dopisu Hartunga Kluxa z Prešpurka dne 4 Prosince 1434 w Palackého *Urkd.* II. 433.

mohl zalíbiti, prawě, že wždy byl k nim nakloněn, ale od jiných proti nim byl nawodín, a powídaje jim mnoho o lakomosti a zlosti kněžské, co že jest jí wlastníma očima widěl w Konstancii a při korunowání swém w Římě i nyní w Basilei; wšak že jemu samotnému nelze to wše stawiti, ale žeby rád užil jejich pomoci k tomu. Táboři spatřowali w tom jen pěkné řeči, kterými by je rád podwedl a nejraději zawedl někam, kde by zhubeni byli mečem. W radách jejich na Táboře jednalo se proto wšelijak o spůsob, kterým by se mohli znowu postawiti protiwníkům swým w poli; při čemž uznáwali potřebu i užiti každé prwní dobré příležitosti i zase nepřenáhliti se, pokud bylo potřeba opatrnosti. Zwláště hořeli žádostí msty nad šlechtici, kteří prwé drželi s nimi buď z mušení buď pro swůj zisk a potom se proti nim spolčili; skládali pak naděje w to, že se koncilium nejspíš brzy rozejde, že císař starý a neduživý brzy zemře a tím že nastanau proměny jim prospěšné. Dne 21 Prosince 1434 byla schůze obecná na *Táboře*, jíž předsedal pan *Jan Roháč z Dubé* co heitman toho času we městě Táboře, a ku které přijeli poslowé měst dosti četných dílem Táborských dílem Sirotčích, zejména z Píska, Prachatic, Wodňan, Hradce nad Labem, Jaroměře, Dwora, Čáslawě, Nimburka, Boleslawě mladé a Třebíče i Ewančic na Morawě. Jednalo se hlawně o to, jak by se měli zachowati při nejbližším sněmě zemském, který měl býti za příčinau wyjednáwání s císařem Sigmundem, i slíbili si wšichni státi přitom spolu za jedno. Jinak uzawřeli také státi wždy we čtyrech artikulích Pražských společně s jinými přijatých a hájiti je proti císaři i komukoli, kdo by je od nich chtěl tisknauti. K nálezům těm dali swolení swé také *Jakaubek z Wřesowic* co heitman kraje Žateckého s Žateckými, Launskými, Litoměřickými a Slanskými, kterých poslowé přijeli teprw mezi tímto sjezdem.[100]) 1434

Sněm k usnešení se o wýminky, pod kterými měl císař Sigmund přijat býti za krále, byl položen w Praze k sw. Walentinu čili 14 Unoru. Před časem tím dostala se panu Alšowi 1435

[100]) Zpráwy o tom w *Monum. concilii Basil.* 529—537.

1435 z Risenburka co spráwci země i raddám jeho psaná odpowěd od předešlých poslů koncilia na dopis we příčině žádostí českých odeslaných do Cheba. Byla dána w Basilei dne 7 Ledna 1435, a mohla tedy před koncem Ledna býti w Praze.[1]) Po jakéž takéž omluwě, že odpowídali tak pozdě, oznamowali poslowé, že list od sněmu českého poslaný obdrželi a že se o wěc jím na ně wznešenau přičinili u sboru, jak hledíc k wíře a ke cti bylo možné;[2]) wšak poněwadž koncilium míní wyprawiti znamenité poselstwí k císaři, které bude okolo polowice Unora u něho s plným naučením o úmyslu koncilia, že na ten čas není jim žádná jiná odpowěd od koncilia poručena, než že wšecko úplně zwědí od brzkých těch poslů. Wyprawení poselstwa tohoto bylo 8 Ledna oznámeno také císaři dopisem koncilia, a dne 23 Ledna wyjelo poselstwo z Basilee. Byli w něm weskrz členowé poselstwa předešlého, toliko w menším počtu, biskup Filibert Konstanský, auditor Jan Palomar, Martin Berruer děkan Tourský, Tilman probošt z Koblence, Jiljí Carleriůw děkan Cambrajský a Tomáš z Haselbacha. Po obtížné cestě w tuhých mrazích přijeli dne 22 Unora do Wídně, kdež čekali, co by bylo dále ustanoweno od císaře.

Zahájení *sněmu* českého, položeného k *sw. Walentinu*, opozdilo se pro zlé cesty při týchž welkých mrazích až do začátku postu, kterýž byl toho roku dne 2 Března, a jednání sněmowní trwalo, jak se zdá, asi týden. Také strana Táborská účastnila se ho po poslích z měst swých. Sněm usnesl se hlawně o wýminky, pod kterými měl císař Sigmund přijat býti za krále; kteréž wztahowaly se jednak k wěcem zemským, jednak k náboženstwí, a učiněno jest dwojí sepsání jich, jedno od pánů a zemanů, druhé od měst.

Páni a zemané kladli na prwním místě žádost, aby wše, co w rozepři o náboženstwí proti císaři učinili, bylo odpuštěno a zapomenuto. Jak se samo sebau rozumělo, měl král po-

[1]) Dopis koncilia daný 8 Ledna 1435 z Basilee došel cís. Sigmunda we Wídni dne 26 Ledna. Wiz Palackého *Urkd.* II. 436 a *Archiv český* I. 39.

[2]) Negotium in literis vestris commissum apud sacrum concilium promoverunt, quantum salva fide et honestate fieri poterat. Palackého *Urkd.* II. 435.

twrditi wšech starých práw a swobod stawů, z nichž wytknuto 1435
jmenowitě, aby žádný Němec neb jiný cizozemec nebýwal úředníkem ani směl držeti jaké zboží w zemi; též aby byla Morawa zase spojena s korunau, aby swátost říšská, koruna a jiné klenoty, též dsky zemské byly do země nawráceny. W příčině osazení saudu zemského byla pojata do sepsání žádost zemanů, aby na něm sedali netoliko páni, nýbrž také rytíři i panoši z každého kraje, s uwedením příčiny, že když za času krále Wácslawa jen páni seděli u desk, dály jsau se mnohé útisky. Poněwadž po čas wálky nebyly dsky w zemi a tudy kaupě statků zemských a jiné smlauwy musily se díti bez wkládání do nich, žádáno, aby nyní byly dskami stwrzeny. Další byla žádost, aby zápisy, které Sigmund učinil na statky korunní neb duchowenstwa, nejwíce owšem swým pomocníkům strany pod jednau, neměly žádné moci, leč pokud budau schwáleny raddau na to zwolenau od stawů. Naproti tomu žádáno, aby páni strany pod obojí, kteří měli we wálce minulé zámky korunní w moci swé, zůstaweni byli w jich držení co úředníci králowi, tak aby z nich slaužili nebo platili do komory králowské; když by wšak přijímání pod obojí spůsobau bylo uwedeno w celé zemi, mělo s toho sejíti, tak aby císař mohl zase se zámky takowými naložiti jinak.

Mimo tento kus, kterým se zabíhalo do wěcí náboženských, žádali páni a zemané w příčině náboženstwí, tak jak bylo předloženo již koncilii Basilejskému, aby biskupowé w Čechách a na Morawě byli woleni od stawů; dále aby král při dwoře swém neměl jiných kaplanů než rozdáwajících pod obojí spůsobau; aby w raddě císařowě a na saudech zemských nebýwali, kdož nepřijímají pod obojí; aby se newymáhalo stawění znowu klášterů, kostelů, twrzí a hradů zbořených; aby platy k záduším, které pominuly, zůstaly zrušeny; kdyby císař chtěl wyjeti ze země, aby neporaučel země žádnému cizozemci, než Čechowi přijímajícímu pod obojí spůsobau. Konečně žádosti panské měly zření k žádostem Pražanů a jiných měst strany pod obojí, přimlauwajíce císaři, aby je uslyšel, „což by proti jeho cti nebylo a proti wěčnému dobrému králowstwí“.

1435 W žádostech měst byly žádosti panské opětowány, co se týkalo nedosazowání cizozemců k úřadům, Morawy, koruny a klenotů i desk zemských, též zápisů Sigmundowých; we případě pak, žeby císař odjel ze země, položeno tak, aby země neporaučel žádnému bez swolení obce králowstwí českého. Se zřením ke swým wlastním prospěchům žádala města na předním místě, aby zachowána byla při swých práwích a swobodách, wšak také o některá rozšíření jich: aby podkomoří králowský byl pokaždé z Pražanů a tím samým z přijímajících pod obojí spůsobau; aby u desk zemských, tedy u saudu zemského, měla místo také města wedlé pánů a zemanů; aby král nikomu měst nezapisowal ani heitmanů nad nimi neustawowal bez wůle jich; aby sirotků we městech newdáwal bez wůle přátel; aby summy čili berně neobyčejné nebyly na města wzkládány; w příčině pak měšťanů odběhlých pro přijímání pod obojí spůsobau nebo wyhnaných z měst, aby zase přijati ani k statkům swým nawráceni nebyli leč z milosti obce městské, a němečtí měšťané, byť i přijímali pod obojí spůsobau, aby nikdy nesměli býti konšely.

Také w příčině náboženstwí pojali měšťané žádosti pánů a zemanů wětším dílem do sepsání swého, jmenowitě o kaplanech při dwoře králowském a o osobách w raddě králowě a na saudech zemských, o zbořených klášteřích a kostelích i o zrušených platech kněžských. K tomu wšak přidáno, aby císař sám se swým dworem také skutečně přijímal pod obojí spůsobau; aby hříchy smrtelné stawowal, tanců, her, newěstek a jiných marností nedopauštěl; aby kdo nepřijímají pod obojí spůsobau, nebyli také napotom připauštěni do měst (rozumí se o to žádajících); aby zákonníkůw čili řeholníkůw žádných do země král neuwodil bez swolení města, we kterém měli by býti; konečně aby w každém kraji popsány byly wšecky fary, kdež se tehdy přijímalo pod obojí spůsobau, aby tak přitom zůstalo na wždy w časích budaucích. — K wětšímu utwrzení wšech těchto wěcí mělo slaužiti ustanowení, kdyby se která obec městská nechtěla tímto wším sprawowati, aby druhé obce mohly na ni sáhnauti bez překážky od císaře,

a kdyby císař neb jeho úředníci chtěli tisknauti některau obec 1435
pro přijímání pod obojí spůsobau, aby jí druhé obce mohly pomoci proti těm utiskowatelům.[3]) Byla to nepochybně města Táborská, která tlačila na smělost w žádání; nicméně wšechněm usnešení sněmu nepostačowala; i jakkoli na sjezdě w Táboře byli sobě slíbili státi za jedno, nyní *Tábor*, *Kolín* a dwě města jiná, odepřeli swolení k nálezům sněmowním.

Sněm uzawřel, aby dle předešlého usnešení o sw. Hawle wypraweno bylo poselstwo k císaři Sigmundowi na sjezd do Brna k jednání s ním na základě žádostí práwě wypsaných. W poselstwí tom mělo býti deset pánů, deset zemanů a poslowé měst wšechněch, která k nálezu sněmownímu přistaupila; čas pak sjezdu ustanowen na neděli prowodní, dne 24 Dubna. Dwa sausedé Pražští posláni byli napřed k císaři do *Prešpurka*, aby mu žádosti stawů oznámili a pro poselstwo ke sjezdu Brněnskému wyjednali bezpečné průwody. Přitom bylo jim uloženo žádati na císaři, aby se otázal poslů koncilia Basilejského, zdali sbor míní powoliti, čeho na něm žádali po listu poslaném do Chba; nebo pakli by toho učiniti sbor nemínil, žeby se Čechowé nerádi zbytečně namáhali cestau ke sjezdu a raději ušetřili si autrat. Císař, zwěděw o tom něco dříwe po zwláštním poslu swém, žádal poslů Basilejských již dne 17 Březnа, aby se k němu odebrali do Prešpurka na radu; což bez meškání učinili. Dne 19 Března přijeli; wšak k dotazu císařowu odpowěděli wytáčkau, že jejich poslání zní ke sjezdu s císařem a s Čechy zároweň, a že tedy nemohau prwe nic oznamowati; čímž císař rád se spokojil; tauž odpowěd pak dali nazejtří potom (20 Bř.) oběma poslům českým, kteří zatím do Prešpurka byli přijeli, ač jim od nich bylo přimlauwáno pilně a praweno, že sic Čechowé ke sjezdu nepřijedau. Ještě téhož dne odjeli poslowé Basilejští zase zpět do Wídně.

[3]) Znění žádostí těchto w *Archivu českém* III. 419 potřebí porownati s latinským zněním, dílem úplnějším, w Palackého *Urkd.* II. 440 nebo w *Monum. concil. Basil.* 537.

1435 Sjezd Brněnský potkal se brzy potom s překážkami, a musil odložen býti pro opětné wypuknutí wálečných bauří w Čechách. Již w měsíci Unoru bylo se strhlo nějaké záští mezi *Tábory* a panem Oldřichem z Rosenberka, o jehož příčině a počátku nejsme zprawení. Táboři z města Tábora učinili Oldřichowi welkau škodu, wypáliwše jmenowitě město jeho *Soběslaw.*[4]) Zdá se, že za to pan Oldřich hleděl popuditi proti nim a ostatní straně Táborské celau zemi rozhlašowáním tajných rad jejich wýše zmíněných, o kterých měl známost nepochybně od wyzwědačů swých.[5]) Když na sněmě Swatowalentinském aspoň některá města Táborů odepřela swého swolení k nálezům na něm učiněným, bylo snadno učiniti podobno k wíře, že se Táboři strojí zase k sebrání pole, a uzawřelo se tudy nejspíš na sněmě samém předejíti je útokem na místa odporná. Již dne 17 Březina, tedy málo dní po skončení sněmu, obehnán jest hrad jejich *Ostromeč* na řece Wltawě, jehož heitmanem byl Filipp z Padařowa, z příčiny, že se z něho dály welké škody lidem w okolní krajině. Wůdcem wojska, které k tomu wytáhlo, byl pan *Hynce Ptaček z Pirkšteina.* S ním byli z blízkého sausedstwa pan Beneš z Dubé seděním na Kozlím nedaleko Konopiště, Jakaubek z Božejowa purkrabí Konopištský s lidem paní Perchty Šternberské a pan Janek Sádlo z Kostelce nad černými lesy; k tomu pak přitáhl ku pomoci lid wyprawený panem Oldřichem Rosenberským, wedený purkrabím jeho na Zwíkowě Mikulášem Krchlebcem, powěstným z bitwy u Lipan. Později přispěli také z jiné strany pan Aleš Holický ze Šternberka, držitel Křiwoklátu, a pan Jenec z Petersburka, majíce lidu 50 jízdných a 200 pěších s jedenácti wozy (25 Dub.), ještě pak později (15 Kw.) také pan Hanuš z Kolowrat se 125 jízdnými a 300 pěších. Oldřich z Rosenberka sám oblehl zatím s lidem swým a měšťanů Budějowických hrad *Lomnici* u Třeboně (okolo 25 Břez.), a dal

[4]) Císař Sigmund a pan Arnošt z Wlašimě litují této škody dopisy z Prešpurka dne 19 Unora 1435. Wiz *Archiv český* I. 44, III. 10.

[5]) Kdysi w měsíci Březnu 1435 dal Oldřich Rosenberský zpráwu o těchto radách poslům Basilejským do Wídně. Wiz *Monum. concil. Basil.* I. 529.

rowněž obléhati twrz *Božejowice* nedaleko Protiwína.[6]) Konečně při sklonku měsíce Dubna[7]) wytáhli také Pražané do pole proti *Kolínu* wedením pana *Diwiše Bořka z Miletínka*, jejž byli Staroměstští nedlauho po bitwě u Lipan učinili purkrabím swým na hradě Pražském.[8]) Jim přitáhl tam ku pomoci s druhé strany Jan Hertwik z Rušinowa, ty časy držitel hradu Lichtenburka w kraji Čáslawském. Na Kolíně heitmanil *kněz Bedřich* ze Strážnice, wybawený teprw na začátku toho roku ze zajetí swého we Slezsku, maje asi 500 lidu z někdejšího polního wojska Táborů dílem, dílem Sirotků.[9]) 1435

Z příčiny nowé wálky této w zemi bylo již někdy na začátku Dubna uzawřeno, sjezd Brněnský odložiti o týden, totiž do 1 Kwětna. Dne 11 Dubna obdrželi zpráwu o tom poslowé Basilejští we Wídni po poslu pana Menharta z Hradce, a nepochybně aspoň téhož času bylo wyžádáno swolení císaře Sigmunda k tomu. Ale prodlaužení toto nepostačowalo, i wypraweni byli před koncem měsíce opět dwa poslowé k císaři do Prešpurka, aby s ním wyjednali čas jiný. Dne 29 Dubna přijel z té příčiny pan Půta z Častolowic od císaře do Wídně, aby poslů koncilia požádal opět na poradu k němu. Poslowé Basilejští přijeli dne 2 Kwětna do Prešpurka, a tam umluweno konečně (4 Kw.), aby byl začátek sjezdu dne 22 Kwětna, k čemuž poslowé čeští přiwolili. Císař zamýšlel předtím, odebrati

[6]) O této twrzi zmiňuje se Březan (wiz *Časop. česk. mus.* 1828 IV. 58); že pak obležení jí stalo se již tohoto času, zdá se býti jisté ze zpráwy, kterau dne 25 Dubna dáwal pan Půta z Častolowic poslům Basilejským we Wídni, kdež prawí, quomodo disponebant se (barones Boemiæ) ad humiliandum Taboritas et ad habendum campum in pluribus locis contra illos et specialiter contra Tabor, Coloniam et duas alias civitates Taboritarum, præter tres obsidiones contra tria castra jam positas. Dwa z těchto tří hradů byly Ostromeč a Lomnice, o třetím jiném nemáme zpráwy než o Božejowicích.

[7]) *Staří letopisowé čeští* prawí: po prowodě (tedy po 24 Dubnu), Bartošek: circa festum SS. Philippi et Jacobi apostolorum (tedy okolo 1 Kwětna).

[8]) Diwiš Bořek z Miletínka jmenuje se purkrabím Pražským ponejprw 1434 dne 23 Října w *Archiwu českém* III. 511.

[9]) Wiz *Monum. concil. Basil.* 551.

1435 se z Prešpurka do *Trnawy*, která mezitím konečně byla jemu od Čechů wydána, a odtamtud jeti w ustanowený čas do Brna; dle přání poslů Basilejských změnil wšak úmysl ten, tak že slíbil odebrati se až k samým hranicům morawským do Skalice a odtamtud přijeti do Brna, jak medle by zprawen byl o skutečném příjezdu poselstwa českého. Poslowé Basilejští sami nawrátili se dne 6 Kwětna do Wídně, a odtamtud dali se dne 17 Kwětna na cestu do Brna, kamž přijeli čtwrtého dne potom (20 Kw.). Práwě ty dni bylo wojsko wéwody rakauského Albrechta dobylo na Morawě *Ewančic* proti posádce Táborské. Bojowníci čeští odtud wypuzení, zwěděwše o cestě legatů do Brna, mínili je přepadnauti na cestě u Pohořelic, kdež myslili, že bude poslední jejich nocleh. Legati wšak jeli přímo dále, a tím ušli nebezpečenstwí, o kterém tu chwíli neweděli, ježto úkladníci nebyli w čas připraweni.

Zrowna den, we který měl se dle poslední umluwy začíti sjezd w Brně (22 Kw.), wzdal se w Čechách hrad *Ostromeč* umluwau, dle které heitman Filipp z Padařowa s lidem swým swobodně odtáhl na Tábor; páni pak, kteří hrad obléhali, obořili jej a wypálili dokonce. Na *Kolíně* kněz Bedřich nechtěl se wzdáti týmž spůsobem, ale podáwal se již tehdy ke smlauwě přímo s císařem Sigmundem, a žádal písemně pana Půty z Častolowic, aby mu byl w tom prostředníkem; [10]) jisté pak jest, že se s ním stala nějaká smlauwa, ač obsahu jejího neznáme, dle které obležení hned brzy potom bylo zdwiženo. Také druhé dwa hrady obležené, Lomnice a Božejowice, byly prý hotowy wzdáti se pod umluwau; ale Oldřich Rosenberský na ten čas nechtěl swoliti, doufaje dostati jich bez wýminek. Následkem toho bránily se dále wytrwale; Lomnice zejména wedením jakéhos řezníka Jana, který měl něco přes sto lidí z Tábora. Trwání wšak dwau těchto obležení nebylo již překážkau poslání ke sjezdu Brněnskému. Dne 13 Čerwna, owšem tedy wíc než tři neděle po ustanoweném dni, wyjelo poselstwo české k němu ustanowené z Prahy. W poselstwu tomto nacházel se na předním místě sám spráwce zemský Aleš z Risenburka;

[10]) Tamže 551.

s ním z panstwa strany pod obojí Menhart z Hradce, Aleš Holický ze Šternberka, Jiří Poděbradský patnáctiletý (nazýwaný tehdáž Herartem z Kunštatu), Wácslaw z Krawař odjinud ze Strážnice, pán morawský, Hynce Ptaček z Pirkšteina odjinud z Rataj, Jiřík z Wismburka, Hanuš z Kolowrat a neznámo kteří dwa jiní; z Pražanů Staroměstských Jan Welwar, Sigmund z Kotenčic, Wácslaw Hedwika a písař městský Mikuláš Humpolec; z Nowoměstských Pawel Dětřichowic, Beneš Cukmanský, Walentin Kába a Daniel Žitawský z Koňského trhu (r. 839, 840); ze stawu zemanského Diwiš Bořek z Miletínka, Wilém Kostka z Postupic, Petr Zmrzlík ze Swojšína, Jan Hertwik z Rušinowa, Jan Smiřický, Mikuláš Sokol z Lamberka, Wácslaw Carda z Petrowic, Jan z Černína, Hawel z Dřewenice a Matěj Lauda z Chlumčan; z duchowenstwa mistr Jan z Rokycan, Wácslaw z Dráchowa, Oldřich bakalář ze Znojma, Martin Lupáč ze Chrudimě, Jan farář sw. Štěpána na Nowém městě Pražském, Bohuněk z Chocně a Wácslaw z Chocně; k tomu též četní poslowé z jiných měst, mezi nimiž připomínají se zwláště poslowé Žateckých, Launských a Slanských. Wětší díl jich, spolu se spráwcem zemským panem Alšem, dojeli dne 18 Června do Brna, ostatní teprw nazejtří potom (19 Čw.) s panem Menhartem z Hradce, kterýž pojal s sebau také mistra Křištana z Prachatic a mistra Prokopa Plzenského, ač ku poselstwu nenáleželi. O swé ujmě přijel také pan Oldřich z Rosenberka a wíce jiných pánů strany pod jednau k hájení swých zwláštních prospěchů; rowněž tak také Jakaubek Bílinský, od Táborů pak kněží Bedřich ze Strážnice, Mikuláš z Pelhřimowa, jinak Biskupec, a Wácslaw Koranda, jakož i wolený rozsudí mezi Tábory a stranau Pražskau, mistr Petr Engliš. 1435

Prwe než poselstwo české, již dne 14 Června, byl přijel do Brna Albrecht wéwoda rakauský k žádosti císaře Sigmunda i poslů koncilia, kteří si přáli jeho pomoci, a s ním zároweň mnoho pánů morawských jedné i druhé strany. Toliko císař Sigmund nepřijížděl, meškaje dne 14 Června a nejspíš ještě déle potom w Trnawě; ano 23 Června teprw přijel od něho posel s omluwau a se žádostí k poslům Basilejským, aby za-

1435 tím počali wyjednáwání s Čechy bez něho. Poslowé koncilia byli tím postaweni u weliké nesnázi; bylot poslání jejich takowé, že si w něm bez pomoci Sigmundowy nedůwěřowali nic pořiditi. Protož bránili se tomu rozhodně, ač bylo s české strany usilowáno, aby se wyjednáwání ihned začalo. Mezi obojím poselstwím i jinými, kteří přijeli, bylo w Brně jako wždy posud zewnější chowání wlídné a hostinské. Biskup Filibert Konstanský jakožto hlawa poselstwa Basilejského měl již dne 23 Červma u oběda u sebe mistra Petra Engliše a dwa z předních kněží Táborských, Biskupce a Korandu, dne 24 Čerwna Matiáše Laudu a jiného Táborského, dne 25 Čerwna Pražany, dne 26 Čerwna četné pány české, dne 28 Čerwna také kněze Bedřicha ze Strážnice s Englišem a s posly Žateckých, Launských a Slanských; ale srdečnosti, která se jewila při prwních poselstwích, nyní hned z počátku nebylo; jmenowitě z očí a chowání kněží českých bylo widěti nedůwěru a nechuť, která měla owšem swau příčinu w posawadním chowání koncilia k žádostem českým. Hned po příchodu poselstwa českého počaly se k tomu kyselosti, když kněží čeští žádali, aby jim bylo dowoleno w některé kapli w Brně konati služby boží, čehož poslowé koncilia nedopustili, jakož i když toliko panu Menhartowi z Hradce a mistrům i jiným jeho strany, kteří se byli o swé ujmě přiznali ku kompaktatům, dowolowalo se přicházeti do kostelů k službám božím, druhým wšak z poselstwa týmž spůsobem jako předešle w Řezně přísně se to zbraňowalo, s odwoláním, že tak bylo ustanoweno prwními umluwami Chebskými.

Dne 1 Čerwence odpoledne přijel konečně císař Sigmund, slawně uwítán od wéwody Albrechta, od měšťanů Brněnských, od Čechů a šlechty morawské i poslů koncilia, kteří wšickni w processí mu wyšli naproti. Hned nazejtří, dne 2 Čerwence, počalo se wyjednáwání, k němuž poslowé čeští i Basilejští byli zároweň powoláni do příbytku císařowa. Proti přání poslů koncilia, kterým záleželo na tom, aby byli prwní slyšáni, dal císař prwní slowo Čechům, od nichž učinil řeč mistr Jan z Rokycan. Přednesení jeho obsahowalo trojí žádost ku kon-

cilii: aby propustilo swobodu čtyrem artikulům Pražským 1435
w králowstwí českém a markrabstwí morawském dle smyslu žádostí zaslaných do Chba; aby očistilo powěst králowstwí a markrabstwí, nařčených dotud pro tyto artikule; i aby prowedlo obecnau oprawu církwe.

Čechowé přicházeli ke sjezdu Brněnskému s nedůwěrau, žeby koncilium splnilo žádosti jejich oznámené do Chba dle usnešení sněmu Swatohawelského. Nedůwěra tato jewila se w předešlém jejich dotazowání předběžném, zdali koncilium k žádostem oněm swolilo, a musila se množiti pečliwým zatajowáním úmyslu koncilia. Úplného wšak zamítnutí předce se nenadíwali; wždyť byli jim poslowé koncilia prwé odepsali, že se přičinili o splnění jejich žádostí, „jak hledíc k wíře a ke cti bylo možné", a poslům těmto byl tehdáž úmysl koncilia již nepochybně znám. Nicméně nebylo, co poslowé koncilia do Brna přinesli, nic jiného než úplné zamítnutí zmírněných žádostí českých. Dle nařízení, které od koncilia bylo dáno poslům dne 20 Ledna, měli žádati opět jako w Řezně, aby Čechowé splnili kompaktata, a oznámiti, že když by se to stalo, potom teprw, co by se dále widělo býti prospěšné k dobrému králowstwí, mohau doufati neodepření od koncilia, pokud by bez ujmy wíry a cti mohlo býti. Ale co se týkalo žádostí oznámených do Chba, které tedy dle těch slow koncilia měly býti wyřízeny teprw po splnění kompaktat od Čechů, zamítalo je koncilium již napřed wšecky. Zwláště nechtělo dopustiti, aby byl arcibiskup Pražský z kněžstwa strany pod obojí. Poslowé měli se držeti toho, že práwo wolení jeho náleží kapitule, že wšak tentokrát, poněwadž obáwati se jest wolby od kapituly, která by se nelíbila lidu, koncilium míní samo osaditi arcibiskupstwí nějakau prý osobau znamenitau, která by nebyla ze strany žádné (tudy nejspíš cizozemcem); přitom pak měli opatrně působiti dle možnosti k tomu, jmenowitě při císaři, aby na některý čas přijat byl biskup Filibert s auditorem Palomarem za administratory arcibiskupstwí Pražského i biskupstwí Litomyšlského. Byla to opět powěstná ohláwka Palomarowa, která měla býti přehozena Čechům, aby

1435 w naději, že budau splněny žádosti jejich, podstaupili poslušenstwí církwe, potom wšak aby ničeho wíce neobdrželi.

Dle nařízení tohoto poslowé koncilia po přednesení Rokycanowu na místě odpowědi k němu učinili po Janu Palomarowi napomenutí k Čechům, aby splnili přede wším, k čemu prý zawázali se předešlými umluwami čili kompaktaty. Naproti tomu Čechowé Janem Rokycanau žádali, aby prwe jim bylo odpowěděno na žádosti předložené w Chebě, jak jest jim slíbeno dopisem poslů i při potomním shledání w Prešpurce, potom že oni dají odpowěd. O to bylo delší hádání před císařem toho i potomního dne 3 Čerwence, až poslowé koncilia, když Čechowé nepopustili a bylo se obáwati, že přetrhnau jednání, nemohli jinak než odpowěděti k žádostem českým. Odpowěd tato byla pak owšem záporná; wšecko, oč Čechowé žádají, že jest již wyřízeno kompaktaty, a že jim nepřísluší mimo tyto co jiného žádati, poněwadž mají se we wšem krom přijímání pod obojí spůsobau podrobiti jednostejným řádům se wším ostatním křesťanstwem; co se týče cizích saudů we wěcech církewních, že bez wýjimky zrušeny býti nemohau, wšak že koncilium zawede w tom i we spůsobu osazowání beneficií oprawy obecné; w příčině pak arcibiskupstwí, že je koncilium míní prozatím dáti sprawowati legaty, až by se nabyla lepší známost osob k tomu schopných.

Po tomto přednesení, které we jménu poslů Basilejských opět učinil Jan Palomar, odešly obě strany od císaře, a přišly druhý den zase (4 Čwce.). We jménu Čechů promluwil předně opět Jan Rokycana, tázaje se poslů koncilia, zdali, co wčerejšího dne řekli, jest poslední jejich odpowěd. Není-li, aby dali odpowěd poslední; pakli jest, že se obáwá, aby jim Čechowé neřekli: Bůh s wámi! nebo s námi byl, jest a doufáme že bude. K tomu Jan Palomar nechtěl dáti přímé odpowědi, nýbrž opět žádal, aby se Čechowé wyslowili, chtí-li zachowati kompaktata, poněwadž prý nyní odpowědi o žádostech swých nowých dostali. To zawdalo znowu podnět, jako předtím w Řezně, k hádce o kompaktata, o nichž Palomar wšemi spůsoby snažil se dokázati, že byly smluwau konečnau a bezwýminečnau,

Čechowé pak rowněž tak úsilně toho popírali. Bylo by se proto 1435
wyjednáwání bezpochyby skutečně přetrhlo, kdyby se nebyl císař Sigmund staral o uchránění toho swým prostředkowáním, poněwadž na konečném narownání we wěcech náboženstwí záleželo přijetí jeho na králowstwí. Nejprw pokaušel se opět pohnauti Čechů, aby přestali na kompaktatech (5 Čwce.); když pak toho učiniti nechtěli, přimlauwal poslům Basilejským, aby swolili k wýhradnému přijímání swátosti pod obojí w místech, kde bylo dosud w obyčeji, podporowán jsa i panem Menhartem z Hradce, který znaje smýšlení jiných pánů českých, sám k potřebě toho se přiznáwal (6 Čwce.). Když proti tomu činili námítky, oznámil jim náwrh jiných některých pánů, kteří podáwali splnění kompaktat, když by poslowé koncilia aspoň slowem stwrdili, že mají proto obce městské zachowány býti při swých swobodách; k čemuž však poslowé swoliti nechtěli, dowtipujíce se, že se míní swobody obcí městských, dle kterých mohly trpěti neb netrpěti spolu we městech, koho chtěly, a tedy mohly wylaučiti wšecky přijímající pod jednau; opět pak jiný náwrh, dle něhož měli Čechowé kompaktata stwrditi a se wším, co mimo ně žádali, odkázáni býti na koncilium, wšak proti jistému zabezpečení od císaře. Byla na to sepsána formule od kancléře císařowa Kašpara Šlika a pana Arnošťa z Wlašimě toho smyslu, že císař žádal na Češích, aby co bylo dotud překážkau srownání mezi nimi a posly koncilia, nebylo na ujmu wyjednáwání mezi ním a Čechy o přijetí jeho na králowstwí, proti čemuž slibowal nedopustiti jim žádného ukřiwdění we wěcech, o které se zasazowali, nýbrž býti jim raden a pomocen k dosažení wšeho, čeho by řádně dowedli písmem swatým, w naději, že zase oni powolni budau w tom, co by poslowé koncilia dowedli proti nim rowněž z písma swatého (6 Čwce.). Poslowé koncilia zamítli tuto formuli z příčiny, že by se jí císař stawěl za rozsudí we wěcech wíry, a po některých odkladech dali dne 8 Čerwence konečnau odpowěd o přijímání wýhradném dle míst, nechtíce ho nikterak dopustiti, protože by bylo proti kompaktatům, ustanowujícím swobodu přijímání jednohokaždého pod jednau neb pod obojí spůsobau.

1435 Odpowěd tato spůsobila welké rozhorlení mezi Čechy. Jan Rokycana dal je na jewo prudkau řečí, kterau wytýkal legatům neochotnost a neupřímnost; když pak oni chtěli k tomu zase odpowěděti, odešli Čechowé we hněwu, nechtíce jich poslauchati, tak že musili k osprawedlnění swému mluwiti toliko před císařem a jeho průwodem. Opět zdálo se, že bude jednání přetrženo; opět wynasnažil se wšak císař, aby se to nestalo. Mezi ním a Čechy wyjednáwalo se již od několika dní také o swětské wěci, o wýminky stanowené sněmem Swatowalentinským, pod kterými měl přijat býti na králowstwí; i ač naskytly se přitom práwě den před tímto slyšením poslů obapolných (7 Čwce.) těžkosti pro nesrownalost mezi pány a zemany i města w některých žádostech jejich, předce chýlilo se jednání toto patrně k dobrému konci. Tím trapnější byl císaři posawadní nezdar jednání we wěcech církewních; nebo srownání Čechů s církwí mělo jeho konečnau umluwu s nimi předcházeti. Jednal tedy několik dní obzwláště s Čechy a zase obzwlášť s posly koncilia, až pak dosáhl toho, že mínili Čechowé kompaktata přijíti a stwrditi, když by o swolení koncilia k dalším žádostem jejich on spolu s nimi se zasadil a když by poslowé koncilia slíbili jim býti též nápomocni k obdržení toho. Císař přednesl podání toto poslům Basilejským dne 12 Čerwence; a poslowé ochotně slíbili, žádosti Čechů při koncilii podporowati, „jakž by jim bylo možno s Bohem a se ctí církwe“. Ale když druhého dne (13 Čerwence) byl o tom učiněn spis, kterým měly kompaktaty od obau stran býti uznány, a Čechowé žádali, aby ke spisu tomu přiloženy byly žádosti jejich ze sněmu Swatohawelského, odepřeli poslowé koncilia přiložení jich; z čehož bylo patrné, jak malé ceny byl ohražený slib jejich, že budau žádosti tyto při koncilii podporowati; ano také spis k otázkám Čechů w Řezně sepsaný dle tehdejších odpowědí Palomarowých odepřeli přiložiti. Když pak potom císař oznámil jim, že jak se stane umluwa, míní Čechowé hned woliti arcibiskupa a on že bude psáti buď koncilii buď papeži, aby byl stwrzen, ať bude kterýkoli (po straně řekl jednomu z poslů swým spůsobem lehko-

wážným: Mně jest jedno, koho si zwolí, třeba osla): užasli 1435
nad tím poslowé jako nad wěcí hroznau,[11]) a hledali wšelijakých prostředků, jak by císaře od toho odwrátili.

Císař Sigmund naproti tomu měl opět co činiti, aby udržel Čechy, by jednání konečně nepřetrhli. Dne 14 Čerwence ráno mnoho s nimi jednal, a na základě rozprawy s nimi powolal k sobě poslů koncilia, i oznámil jim, že chtí Čechowé kompaktaty spečetiti a splniti, když k nim bude přidáno: „bez ujmy swobod a privilegií králowstwí a markrabstwí morawského". Poslowé koncilia nechtěli toho připustiti žádným způsobem, ukazujíce k tomu, žeby pak Čechowé chtěli woliti arcibiskupa na základě privilegií starších, které prý na to měli od králů swých, a žeby zwolili Rokycanu, též že by s odwoláním na privilegia netrpěli přijímajících pod jednau we městech a zwláště w Praze. Tu počala císaře Sigmunda přecházeti trpěliwost. Powolaw k sobě poslů ještě jednau po obědě téhož dne, mluwil k nim slowy příkrými, chtěje jich pohnauti ku přijetí oné záwěrky. Prawil jim, že on jest s Čechy sjednocen a chce obdržeti panstwí swé; oni že jemu jsau w tom překážkau, nechtíce swoliti, oni že jsau příčinau roztržení. Když pak mu poslowé opět přednášeli swé námítky, odewzdal se tím prudčeji zlému rozmaru swému. Wy od koncilia, prawil, jednali jste s Čechy beze mne, swolili jste bez mého wědomí k jich artikulům, a já jsem se spokojil; proč nyní nechcete mně učiniti po wůli w této maličkosti? Chcete-li, abych já přišel o swé panstwí? já wšak nechci. Po opětných odpowědech legatů mluwil německy ještě prudčeji. Obrátiw se na probošta Tilmana Kobleneckého nebo na Tomáše z Haselbacha,

[11]) Nos autem ista audientes, wyprawuje o tom Carlerius (*Mon. conc. Basil.* I. 597), valde turbati fuimus, videntes magnum imminere periculum generale et speciale; generale, quod populus cum clero eligeret episcopum; nam hoc esset totam Christianitatem turbare et quasi ponere ignem inter clerum et populum et in populo inter se, et propter hoc periculum jura providerunt, quod electio pontificis fiat per solos canonicos ecclesiæ cathedralis; speciale etiam periculum imminere videtur in Boemis, quia creditur verisimiliter, quod eligerent de Rokazana; quod si ita fiet, nunquam tantum malum Boemiæ accidit ab initio suæ separationis ab ecclesia et obedientia Romanæ ecclesiæ.

1435 řekl: Kde jest koncilium? a když mu odpowěděl, že w Basilei: Ba jistě není. Neučiní-li dobrého konce s tauto wěcí Čechů, neučiní nic, a budau již dwě koncilia, která nic neučinila, prwní w Kostnici, druhé toto. Oni w té Basilei nic jiného nechtí, než zlehčiti moc papeže a císaře; a tím spůsobem dále. Konečně odstaupili poslowé Basilejští do jiné síně, a předstaupili Čechowé. Císař jim prawil, že již déle nemíní s nimi wálčiti pro tuto wěc, totiž pro náboženstwí, a spustil teprw ještě wolněji proti koncilii a poslům jeho, mluwě prý wěci diwné, z nichž i mnozí jeho raddowé se zděsili, a které prý pro počestnost lépe jest zamlčeti.[12]) Když potom Čechowé odcházeli od císaře, dal jim podati wína, a poslům Basilejským nic, ač tito posud stáli w síni, kterau se wíno neslo skrz. Císař nechal jich déle čekati na opětné zawolání, a potom nepowolal jich, nýbrž dal jim říci, že mohau odjíti.

Wečír toho dne přišli k legatům pan Ptaček a we jménu Menharta z Hradce mistr Prokop Plzenský, a přimlauwali jim welmi, aby k oné záwěrce swolili, prawíce žeby sice, ač nerádi, musili koncilium opustiti a s druhými státi za jedno k hájení swobod zemských. Poslowé wšak nechtěli se dáti pohnauti. Chtěli swoliti, aby se položilo: „bez ujmy swobod a privilegií", wšak s přídawkem: „které nejsau proti kompaktatům". Pan Menhart pokusil se nakloniti posly české ku přijetí toho, ale potkal se s hlučným odporem, jejž snadno jest pochopiti. Nazejtří, dne 15 Čerwence, nawštíwil legaty kancléř císařůw Kašpar Šlik s panem Arnoštem z Wlašimě, a přimlauwali jim opět darmo; rowněž pak darmo jednalo se také mezi nimi o nějaké změnění záwěrky, tak aby se s ní mohli srozuměti poslowé Basilejští i Čechowé. Bezpochyby wšak jednalo se zatím také mezi Čechy a císařem, asi znowu na podobném základě jako prwé dne 6 Čerwence, tak že je ubezpečowal swau pomocí, aby swých žádostí konečně dosáhli, byť se prozatím jen spokojili kompaktaty. Z takowé pohnútky poslowé Čechů uzawřeli, začíti znowu wyjednáwání o kompaktata, jakým by spůsobem měla býti uskutečněna, a dali k tomu

[12]) Tamže 599.

cíli wzkázati legatům ještě téhož dne odpoledne, aby jim ukázali formule listů, které by chtěli míti od nich na přistaupení k jednotě a ku poslušenstwí církwe, a které by zase jim měli dáti. Legatowé složili ihned formule k tomu účelu, o kterých se několik dní potom wyjednáwalo, brzy mezi obapolnými posly samými, brzy prostřednictwím císaře a radd jeho. Ač se přitom naskytly wšelijaké nesnáze o rozličná slowa a wěty, ježto poslowé koncilia nechtěli pokud možná ani w nejmenším uchýliti se od znění kompaktat, předce konečně během čtyr dní (16—19 Čwce.) ujednána byla forma slibu poslušenstwí a jednoty, jejž mělo učiniti duchowenstwo české, jakož i forma listu, který měli zase poslowé koncilia wydati Čechům; ale wětší těžkosti naskytly se o slibu swětských stawů, kteří nejprwé dokonce odmítali učinění slibu téhož, poněwadž by to bylo neobyčejné, neb že od jiných zemí toho se newyžaduje. Prozatím uzawřelo se wěc tu odložiti, až by se stalo narownání mezi stawy a císařem o přijetí jeho na králowstwí. 1435

Forma listu, jejž měli poslowé koncilia wydati Čechům, obsahowala wšecko to, co bylo ujednáno kompaktaty w Praze w Listopadu roku 1433,[13]) totiž přijetí jednoty s církwí od Čechů a zdwižení wšech nálezů proti nim wydaných, prohlášení pokoje mezi nimi a ostatním křesťanstwem, ustanowení o swobodě přijímání pod obojí spůsobau s wýklady o čtyrech artikulích učiněnými tehdáž od poslů koncilia i s přijatými wýhradami Čechů o wíře a řádech, coby jimi mělo býti rozuměno; k čemuž přidán byl určitý rozkaz k arcibiskupu Pražskému a biskupům Olomauckému a Litomyšlskému, nynějším i budaucím, jakož i wšem praelatům a spráwcům duchowním, aby dle ustanowení kompaktat podáwali swátost pod obojí wšem toho žádajícím a podáwati dáwali, nikterak tomu se neprotiwíce, též aby řečení biskupowé žákům spůsobilým, chtícím a majícím podáwati pod obojí spůsobau, udělowali swěcení na kněžstwí bez odporu a překážek.

Jednání mezi posly českými a císařem týkalo se wýminek oněch, o které se byli stawowé čeští usnesli na sněmě o sw.

[13]) Wiz wýše na str. 613.

1435 Walentině, a které byly císaři oznámeny již prwé po poslích do Prešpurka. Jak se zdá, bylo se o ně stalo, pokud se týkaly náboženstwí, nowé jakési usnešení mezi posly českými, tak že některé wěci obsažené prwé jen w žádostech stawu městského, předloženy byly císaři nyní ode wšech tří stawů společně, zejména totiž žádosti o stawowání hříchů smrtelných, o přijímání swátosti od císaře samého w Čechách pod obojí spůsobau i aby měl při dwoře kaplany rozdáwající pod obojí, o wzájemném pomáhání sobě stawů proti utiskowatelům swého náboženstwí, o wýhradném osazení saudů a raddy králowy osobami strany pod obojí, o zápisích na statky duchowenstwa, a o klášteřích a kostelích, aby nebyli nuceni je stawěti nebo mnichy a jeptišky přijímati do měst.[14]) Císař Sigmund byl se mezitím již poněkud zase ukrotil we swém rozjaření proti poslům koncilia, tak že jim žádosti tyto oznámil a s nimi se po straně o nich radil. Poslowé spatřowali w nich skoro we wšech samé wykračowání z kompaktat, a horšili se z nich welmi; dáwali pak owšem rady žádostem českým protiwné (21, 22 Čwce.).

Teprw po čtyrech dnech, které uplynuly w jednání o tyto wěci mezi Čechy a císařem, počalo se zase wyjednáwati mezi posly českými a posly koncilia u přítomnosti císaře (24 Čwce.). Ale poněwadž zatím opět mnozí z poselstwa českého byli odjeli z Brna, když jim meškání tam bylo již příliš dlauhé, oznámili ostatní, kteří w Brně byli, že nemohau bez druhých smlauwy dokonati, nýbrž že wznesau wěc na sněm. Jakkoli bylo to poslům koncilia welice proti mysli, musili se s tím spokojiti, a žádali toliko, aby aspoň poslowé čeští sami od sebe listy umluwené spečetili a slíbili při sněmě českém o to se přičiniti, aby k nim swolil. K tomu poslowé čeští přiwolili (25 Čwce.), a zbýwala jen ještě obtíž, co se týkalo slibu poslušenstwí od laiků. Stalo se wšak brzy dohodnutí o ní w ten spůsob, aby duchowní učinili slib za sebe i za laiky, k čemuž měl sněm dáti toliko plnomocenstwí několika osobám duchowním jakožto poslům swým (26 Čwce.). Mínilo se přitom, že

[14]) Toto sepsání žádostí nachází se w *Monum. concil. Basil.* I. 658.

císař Sigmund i poslowé koncilia zůstanau w Brně, až by se 1435
poslowé čeští od sněmu zase wrátili, tak aby tudíž wšecko bylo přiwedeno ku konci.

Když se wšak dne 28 Července listy sepsané měly od obau stran pečetiti, naskytla se nesnáze o některé nesrownalosti, a zwláště we znění wýkladu o artikuli týkajícím se statků duchowenstwa. Na sjezdě w Praze roku 1433 byli legatowé posledně swolili, aby w prwotním znění, že statky takowé *bez winy swatokrádeže* od jiných *zadržowány* býti nemohau, slowa tehdáž od Čechů zamítaná „bez winy swatokrádeže" byla wynechána, ale dle twrzení jich mělo místo toho státi, že od jiných *„uchwacowány"* býti nemohau (usurpari); Čechowé pak twrdili, že bylo umluweno, aby stálo, že nemohau *„nesprawedliwě* býti zadržowány" (injuste detineri non possent). Spor o to nezdál se z počátku welký, ale zostřil se nenadále následkem wyjednáwání, we kterém se bylo zatím pokračowalo, mezi Čechy a císařem. Wyjednáwání dospělo k tomu, že císař Sigmund slíbil Čechům dáti od sebe *zápis*, jehož mocí měly jim býti splněny wšecky jejich žádosti, které dle usnešení sněmu Swatohawelského byly od nich wznešeny na koncilium. Císař swolil totiž, aby duchowní beneficia w Čechách nesměla býti udělowána od cizozemců; aby nikdo nebyl potahowán k saudům wen ze země; aby přijímající pod jednau spůsobau nemusili býti trpíni jinde než w místech, kde se posud pod obojí nepřijímalo, tak aby prý nebylo hanebné směsice; z příčiny té pak aby byla popsána wšechna místa dle kostelů farních, we kterých bylo přijímání pod obojí. Popis ten měl král na zwláštním listě stwrditi swau pečetí. Dále swolowal, aby napotom arcibiskup Pražský a suffragani jeho čili podbiskupí woleni byli od pánů, zemanů, Pražanů a jiných měst společně s duchowenstwem celého arcibiskupstwí, a zawazowal se zjednati jim stwrzení a poswěcení bez wšelikého poplatku. W příčině wšech těchto wěcí, jakož i aby biskupowé Olomaučtí a Litomyšlští sprawowali se dle kompaktat práwě doplněných, slibowal slowem swým císařským státi s Čechy za jedno, aby od něho i nástupců jeho na trůně byly

1435 zachowáwány, pečowati o to a wynasnažiti se při koncilii a při papeži i kdekoli jinde, aby dosáhly plné platnosti, a nedopauštěti jiného nýbrž proti každému rušiteli mocně jich hájiti.

Krom zápisu tohoto obecného, který se wztahowal na celé králowstwí i markrabstwí morawské, wydal Sigmund k žádosti poslů Pražských swětských i duchowních, kteří byli w Brně, ještě také zwláštní *list Pražanům*, kterým stwrdil, aby obzwláště w Praze přijímající pod jednau spůsobau neobýwali, leč kterým by od obcí dobrowolně bylo dopuštěno, dále pak swolil také k jiným některým wěcem, jichž na něm žádali: 1. aby *podkomořím* králowským býwal měštěnín Pražský, přijímající pod obojí spůsobau, 2. aby *mniši*, kteří by měli w Praze nebo w okolí Prahy býti, nesáhali farářům do spráwy duchowní, ani pochowáwáním mrtwých ani přisluhowáním swátostmi; *kláštery* pak *panenské*, we kterých se dotud přijímalo pod obojí spůsobau, aby přitom i budaucně byly zachowány; 3. praelati a kanowníci i jiné žákowstwo kostela Pražského, jestliže se do Prahy nawrátí, aby přijímajících pod obojí nekaceřowali ani na cti jim utrhowali; 4. aby také *Wyšehrad* a *Hradčany* byly zachowány při straně pod obojí; 5. *špitál křižowníků* u mostu se zbožím swým aby zůstawen byl pod spráwau Staroměstských; 6. *učení Pražskému* aby nawráceny byly statky během wálky odňaté; 7. žádný cizozemec neb kdoby nepřijímal pod obojí spůsobau, aby nebyl konšelem ani úředníkem we městech Pražských; 8. aby neobyčejné sbírky peněz nebo-li summy nebyly na města ukládány; 9. aby kostely farní a kaple, we kterých míwali práwo podací křižowníci neb jiní duchowní, byly z podacího toho propuštěny (tak aby připadlo obcím), a platy kněžské na domích Pražských aby wíce placeny nebyly; 10. *auřad arcibiskupůw*, tak jak za arcibiskupa Konrąda we Starém městě Pražském byl wysazen, aby w tomto městě i budaucně zůstáwal.

Zápisy tyto byly složeny, ač ještě nespečetěny některý den po sw. Jakubě, nejspíš dne 26 Čerwence,[15]) a měly na ten čas

[15]) Wiz Palackého *Urkd.* II. 448.

zůstati zatajeny poslům koncilia; pročež nestalo se sepsání 1435
jich od obyčejných písařů kanceláře králowské, nýbrž od osob z poselstwa českého.[16]) Nicméně zwěděli legati o podstatě obsahu jejich; a poněwadž se tím staw wěcí w celosti změnil, nechtěli nyní se stwrzením kompaktat ukwapiti se, nýbrž tím neustupněji stáli na swém, aby slowo „nesprawedliwě" (injuste) nesmělo býti položeno we zmíněné wětě kompaktat (29 Čwce.). Opět horšil se na ně proto císař Sigmund, a mluwil o nich i o koncilii slowy neuctiwými (30 Čwce.); když pak spor nedal se jinak urownati, nawrhnul, aby poslowé wznesli wěc, co se slowa onoho týkalo, na koncilium, a ku konečnému zawření smluw aby byl učiněn sjezd nowý. Poslům Basilejským hodil se náwrh tento nejlépe, poněwadž poskytowal jim času, aby si zjednali nowé naučení od koncilia; Čechowé pak, ač nerádi, konečně k tomu swolili (31 Čwce.).

Tudy sněm Brněnský rozešel se bez konce. Poselstwo české odjelo již 3 Srpna; poslowé Basilejští pak rozdělili se. Tři měli jeti do Basilee, aby učinili zpráwu a přijali nowé nařízení. Ustanoweni k tomu Jan Palomar, Tilman probošt Koblenecký a Jiljí Carleriůw. Druzí tři, totiž biskup Filibert, Martin Berruer a Tomáš z Haselbacha, měli čekati nawrácení jejich we Wídni. Dle umluwy s Čechy měli legatowé dáti jim ke sněmu zpráwu do konce měsíce Září, co koncilium uzawřelo. S třemi legaty ustanowenými k jízdě do Basilee mínil také císař wyprawiti swé zwláštní posly.

Z příčiny boje s Tábory, který byl wypukl w Čechách na jaře toho roku, byl již před začetím sjezdu Brněnského pan *Oldřich z Rosenberka* wyžadowal nowých peněžitých pomocí od koncilia na poslích jeho, když ještě meškali we Wídni, později tak též pan *Menhart z Hradce* a jiní někteří z pánů pod obojí. Legatowé udržowali wěc na odkladech, a teprw nyní, dne 3 Srpna, rozdělili mezi pány tyto peníze, které ještě ze předešlých sbírek zůstáwaly w jejich rukau. Bylo jich celkem 1950 zlatých Rýnských; z nichž dali 600 panu Menhartowi z Hradce, 600 panu Oldřichowi Rosenberskému, panu Ptačkowi 400 a

[16]) *Monum. concil. Basil.* I. 618.

1435 panu Alšowi Holickému ze Šternberka 300, tak že jen 50 zlatých zůstalo nerozdělených. Páni slibowali koncilii bojowati také dále ku potlačení Táborů, ale žádali k tomu dalších pomocí. Pan Ptaček a pan Aleš, laučíce se potom s posly koncilia dne 9 Srpna, snažně jim přimlauwali, aby se při koncilii wynasnažili o přidání slowa „*injuste*", ubezpečujíce, že potom bude dobrý konec; poslowé při wšem přátelstwí nesmlčeli jim, že nebyli úplně spokojeni s nimi při minulém wyjednáwání, očekáwawše od nich wýdatnější podpory. Nazejtří potom, dne 10 Srpna, přezwídali legati ještě w rozmluwě s kancléřem císařským Kašparem Šlikem, jaký wlastně byl zápis daný od císaře Čechům, aby mohli o něm náležitě zprawiti koncilium; ale nedowěděli se plné prawdy. Kancléř ubezpečil je, že zápis nebyl posud opatřen pečetí; ale přitom také twrdil, že se jím císař zawázal toliko wynasnažiti se při koncilii, aby splnilo žádosti sněmu Swatohawelského, nic wíce. Hned potom, dne 11 Srpna, odjeli poslowé z Brna do Wídně, a odtamtud tři swrchuřečení dne 17 Srpna dále do Basilee; za nimi pak teprw dne 10 Září dali se na cestu poslowé císařowi poslaní ku koncilii, Jan biskup Seňský a mistr Mikuláš Stoks Slezák ze Hlohowa.

21.

Sjezdowé w Bělehradě a w Jihlawě. Přijetí Sigmunda za krále.

Jak jest wýše zmíněno, byli se nejpřednější z kněží Táborských, mezi nimi *Bedřich ze Strážnice*, tehdáž správce wojenské moci Táborů, odebrali ke sjezdu Brněnskému, kdež nepochybně pokaušeli se dosáhnauti zwláštní umluwy nějaké s císařem Sigmundem, jak byl úmysl ten wyslowil kněz Bedřich již za obležení swého w Kolíně. Jisté jest, že tehdáž úmyslu toho nedosáhl a nejspíš mnohem dříwe, než se sjezd skončil, nawrátil se s druhými zase do Čech. Ještě posud trwalo tehdáž obležení *Lomnice* lidem pana Oldřicha Rosenberského a Budějowických; a bylo nejspíš pilnau snahau kněze Bedřicha, aby posádku tamější Táborskau wybawil. Mínili prý

Táboři toho času sebrati opět pole u *Nimburka*; a prwní dni 1435
měsíce Září, již po nawrácení poslů českých z Brna, wytáhli předně z města *Tábora* w několika stech lidu jízdného a pěšího s wozy, buď aby Lomnickým přispíšili pomocí, buď aby cos jiného wywedli obléhajícím na škodu. Ale wojsko Oldřichowo z Rosenberka a jiných pánů obklíčilo je, jak se zdá, nenadále na cestě u wsi *Křeče*, půl míle od městečka Černowic, a spůsobilo jim citedlnau porážku, tak že mnoho jich pobito, mnoho zjímáno a druzí rozprchli se útěkem.[17]) Sebrání pole u Nimburka snad práwě následkem toho nestalo se.

Poselstwo české bylo se nawrátilo z Brna do Prahy dne 8 Srpna, a hned po jeho příchodu uzawřeno jest položiti *sněm* obecný k *sw. Matauši* (21 Září), ku kterémuž opět sešel se welký počet panstwa a zemanstwa, též poslowé skoro wšech měst králowských, wyjma nejspíš jen několik strany Táborské. Císař Sigmund wyprawil k němu w poselstwí kancléře swého *Kašpara Šlika*. Zahájení sněmu, kterýž opět držán w kolleji Karlowě, opozdilo se, tak že začátek jednání stal se teprw někdy prwní týden měsíce Října. Příčinau toho bylo nejspíš, že mínili stawowé čekati na zpráwu o rozhodnutí koncilia w příčině posledního sporu, jak bylo s posly koncilia umluweno; ale odpowědi této se nedočkali, poněwadž koncilium opět zahalowalo swé úmysly jak nejdéle možná w tajemstwí. Nespokojenost s tím byla nepochybně také příčinau nowých těžkostí na sněmě, tak že teprw po patnáctidenním rokowání, přičiněním zwláště obratného kancléře císařowa, naklonil se sněm k uzawření, aby se dále jednalo s koncilem na základě umluweném w Brně a také uzawřeno pokračowati w jednání se Sigmundem o wýminky přijetí jeho za krále.

Dle umluw Brněnských swolil sněm k wydání listu na přiznání se ku kompaktatům, a zwolil čtyry kněží, kteří měli učiniti slib poslušenstwí k církwi we jménu stawu duchowního i swětského. Ustanoweni jsau k tomu mistr Wácslaw z Drá-

[17]) Wácslaw Březan dáwá o tom zpráwu bez udání dne (wiz *Časop. česk. mus.* 1828, IV. 57); ale o porážce Táborů, beze wší pochybnosti této práwě, zmiňuje se císař Sigmund w dopise k Oldřichowi dne 11 Září daném w Trnawě. Wiz *Archiv český* I. 41.

1435 chowa, tehdáž official arcibiskupstwí Pražského, Pawel ze Slawikowic, farář sw. Jiljí w Praze a korrektor žákowstwa, Wácslaw z Lužnice farář sw. Mikuláše na Starém městě a Bohuněk z Chocně, správce a „děkan“ kostela Litomyšlského.[18]) Také wšak přistaupil sněm k *wolení arcibiskupa Pražského* a dwau suffraganů dle umluw s císařem Sigmundem. Ustanoweno k tomu 16 wolenců, jichž bylo osm ze stawů swětských, osm z duchowenstwa; z pánů Menhart z Hradce a Hynce Ptaček z Pirkšteina, ze zemanů Diwiš Bořek z Miletínka, purkrabí hradu Pražského, a Hawel z Dřewenice, z Pražanů Jan Welwar ze Starého a Pawel Dětřichowic z Nowého města, z druhých měst Ambrož z Kutnéhory a mistr Wácslaw ze Sušice; z duchowenstwa kněz Pawel ze Slawikowic wýše zmíněný, farář sw. Jiljí, Wácslaw z Lužnice farář sw. Mikuláše, Mikuláš Řehowec kněz kaple Betlemské, Jan farář sw. Štěpána na Nowém městě, Wít farář w Kutnéhoře, Oldřich Znojemský farář we Čáslawi, Bartoš farář w Launech a Ondřej farář Sušický. Wolenci tito jednohlasně zwolili za arcibiskupa mistra *Jana z Rokycan*, za biskupy pak suffragany kněze *Martina Lupáče* z Chrudimě a *Wácslawa z Mýta*, rodilého z Chocně. Wolba schwálena jest od sněmu se záwazkem wšechněch, aby zwoleným zachowáwali poslušenstwí a dokud žiwi jsau, k jinému žádnému arcibiskupu ani suffraganům neswolowali. Toliko weřejné ohlášení wolby odloženo jest až do nawrácení poslů, kteří dle snešení sněmowního měli wypraweni býti k císaři (21 Říj.). K poselstwí tomuto byli ustanoweni Menhart z Hradce, Ptaček, Aleš Holický ze Šternberka, Wilém Kostka, Jan Smiřický a tuším Jan z Rušinowa,[19]) šest měšťanů Pražských a z jiných

[18]) Obě listiny jsau datowány dne sw. Mataušе, ale jistě jen dle jména, že se sněm dle umluwy s posly koncilia měl toho dne začíti (wiz *Monum. concil. Basil.* I. 775, 776). W jednání Jihlawském roku 1436 prawí se sice o těchto listinách: quatenus formæ Brunnæ conclusæ sigillarentur sine additione et sub data diei sancti Matthæi, in *qua haec conclusa sunt.* (Wiz tamže 773.) Ale dále zase (818) správněji: quod in *congregatione Pragae habita in festo S. Matthaei* fuerat conclusum ꝛc.

[19]) W dopise Matauše Šlika bratra Kašparowa u Windeka p. 1261 uwodí se „her Johann Ringsperg“; domníwám se toliko, že se míní Jan Rušinowský.

měst, mistr Jan z Rokycan a snad jiných několik z duchowenstwa; počítalo se, že wyjedau we 130 neboli we 200 koní, a měli buď wšichni buď aspoň pan Menhart a někteří wyjeti hned zároweň s kancléřem císařowým, který se strojil na cestu dne 24 Října. 1435

Šťastné skončení sněmu po přemožených nesnázích spůsobilo radostné pohnutí po wší Praze. Zwonilo se wšemi zwony, zpíwalo se hlučně po ulicích Tě boha chwálíme; wšecko se těšilo z jisté naděje brzkého konečného míru, a zwláště weliké pocty měl z toho kancléř Kašpar Šlik, jemuž přičítala se welká zásluha w tom; lidé na ulicích prý klonili se jemu, a nazýwali jej swým andělem. Obáwání, žeby se kdo nálezům sněmu protiwil, nebylo než od několika málo měst Táborských, která wšak pokládána jsau již za málomocná; což také za nedlauho se stwrdilo; neb již dne 26 Listopadu zawřel kněz *Bedřich Strážnický* we jménu měst *Tábora*, *Kolína* a jiných k nim příslušných příměří s Oldřichem Rosenberským a s městem Budějowici,[20]) a nepochybně téhož dne stala se umluwa o *Lomnici*, kterau Táboři hradu a města toho postaupili Oldřichowi za wýplatu 500 kop grošů.[21]) *Božejowice* byly se wzdaly nejspíše již dříwe.

Mezitím poslowé sněmem ustanowení newyjeli tak brzy, jak se myslilo, ano někteří ze jmenowaných odepřeli účastniti se poselstwí, jmenowitě Jan Rokycana a jiní duchowní. Příčina záležela nepochybně opět we chowání koncilia; neb nedalo sněmu posud žádné odpowědi, a jak se zdá ani poslowé jeho nezachowali tentokrát zdwořilosti, aby byli aspoň jako předešle psali, že nemají co psáti. Toliko poslům císařowým, kteří byli přijeli do Basilee, dalo koncilium odpowěď písemnau dne 29 Října, žádostem Čechů opět docela protiwnau. Poněwadž prý Čechowé na sjezdě w Brně žádali jednak od poslů koncilia, jednak od císaře wěcí směřujících proti wážnosti moci církewní a proti prawému smyslu kompaktat, jakož aby se

[20]) *Archiv český* III. 512.

[21]) O postaupení Lomnice měl císař Sigmund zpráwu od Oldřicha Rosenberského 4 Prosince 1435, přebýwaje tehdáž na Tatě w Uhřích.

1435 císař sám s nimi srownal we přijímání pod obojí, aby měl při dwoře swém kaplany jejich strany, aby ti, kteří nepřijímají pod obojí, nebýwali w raddě králowě, a aby nesměli býti w místech, kde byl posud obyčej přijímání tím spůsobem, aby řeholníci nesměli býti uwodíni bez dowolení arcibiskupa a obce toho místa, i aby sobě sami wolili arcibiskupa, čímž swoboda propůjčená ku přijímání pod obojí spůsobau obrací se w nucení, že koncilium nemíní prw jednati dále, než až by se mu dostalo zabezpečení, že chtí Čechowé prostě a pauze státi w kompaktatech a od oněch žádostí upustiti, že žádná moc swětská nepropůjčí jim těch neb jiných wěcí příslušících církwi, a že nikdo nebude ku přijímání pod obojí spůsobau nucen žádným spůsobem přímo ani nepřímo. Co se však týče sporu o znění artikule o statcích duchowenstwa, má-li státi: „*uchwáceny*", čili: „*nesprawedlíwě zadržány*", že nemá to býti žádnau překážkau dokonání umluw, ač jestliže se onoho zabezpečení koncilii prw dostane. Téhož smyslu bylo nowé nařízení dané poslům koncilia, s nímž se měli nawrátiti k císaři Sigmundowi a k nowému sjezdu s Čechy; měliť onoho zabezpečení žádati na císaři, aby totiž stwrdil kompaktata listem swým a se zawázal je zachowáwati, nedopauštěti, aby kdo ku přijímání pod obojí spůsobau nucen byl přímo neb nepřímo aniž čehokoli jiného, coby bylo přímo nebo nepřímo proti kompaktatům. Téhož měli také žádati na zeti císařowu, wéwodowi Albrechtowi, jakožto markrabí morawském. — Wedlé toho dalo koncilium téhož času (9 Listop.) nařízení generalným wikářům arcibiskupstwí Pražského woleným od kapituly a sídlícím doposud w Žitawě, kteří se dotazowali w příčině wolení nowého arcibiskupa, aby žádné wolby ani jiného opatření nebrali předse, než ažby jinak bylo nařízeno od koncilia.

Ačkoli Čechowé protiwných sobě uzawření koncilia neznali, předce musili se jich domníwati z mlčení jeho, a proto nepochybně mužům, kterým oprawdowě záleželo na snahách a potřebách strany pod obojí, newidělo se býti prospěšno, wážiti tu chwíli mnoho práce a nákladu na další wyjednáwání s konciliem. Wyjelo tedy konečně poselstwo méně slawné

a četné teprw dne 10 Listopadu, které mělo smlauwy s koncilem a s císařem dokonati. Nacházeli se w něm toliko páni Menhart a Ptaček, ze zemanů Diwiš Bořek a Jan Smiřický; z Pražanů Staroměstských Jan Welwar a Sigmund Mandin jinak z Kotenčic, z Nowoměstských Daniel Žitawský a Pawel Dětřichowic, konečně Matiáš Lauda, Jan z Nimburka a ještě jeden dle jména nám neznámý; z duchowenstwa nikdo. Změnau tauto popudili se nejspíš lidé wlažnějšího smýšlení, kteří se již nemohli dočkati pokoje za každau cenu, k nimž jmenowitě náležela wětšina mistrů učení Pražského přijatých již po přiznání se ku kompaktatům do lůna církwe. Jim bylo krom toho zwolení Rokycany za arcibiskupa welice proti mysli; rýpali proti němu wšelijak, a dělali si ze zwolení toho aušklebky,[22]) i winili jej, jakoby on byl příčinau dlauhých průtahů. Některý čas po odjezdě poslů, asi na začátku měsíce Prosince, byla i smyšlena řeč o *Rokycanowi*, o Pawlowi ze Slawikowic faráři u sw. Jiljí a několika jiných kněžích, že chtěli neznámo jakau zradu prowésti proti hlawnímu městu; čímž lid lehce wěřící, wytržený z radosti, že již se wšecko zdánliwě chýlilo ku konci šťastnému, welice se popudil, tak že Rokycana některau chwíli nacházel se i w nebezpečenstwí žiwota.[23]) Poněwadž se lichá pověst ta rozšířila také jinde w zemi, učinil Rokycana co spráwce duchowenstwa spolu s ostatními úředníky stolice arcibiskupské dopis k rozličným spráwcům kostelů dne 14 Prosince, kterým žádal jich, aby s kazatelnic oznámili neprawost takowého nařčení, poddáwaje se spolu s druhými knězími trestu ztracení hrdla, jestližeby kdo čeho nejmenšího proti němu dowedl.[24]) 1435

Nowý sjezd s císařem Sigmundem a posly koncilia byl tentokrát položen we *Bělehradě králowském*, ježto se byl císař zatím z Prešpurka uchýlil hlaub do Uher. Od koncilia byli

[22]) Důkazem toho jsau jízliwé werše mistra Jana z Borotína proti Rokycanowi w rukopise bibliothéky univ. Pražské IX. B. 9, fol. 172.

[23]) Císař Sigmund wyprawowal o tom s chutí poslům koncilia w Bělehradě stoličném dne 23 Prosince: nuper Pragæ propter seditionem, quæ ibi debuit fieri, Rokazana fuit in periculo submersionis vel alterius mortis, nec adhuc est plene liber. *Monum. concil. Basil.* I. 678.

[24]) Tamže 673. Pohříchu nemáme o tom naprosto žádných spráw jiných.

1435 tam posláni tři oni poslowé jeho, kteří byli zůstali we Wídni, totiž biskup Filibert, Martin Berruer a Tomáš z Haselbacha, krom nich pak toliko auditor Jan Palomar, jenž odjel dne 9 Listopadu z Basilee, dne 2 Prosince přijel do Wídně, a odtamtud spolu s druhými třemi wyjel dne 15 Prosince. Poslowé konali cestu swau přes Ráb (18 Pros.), odkudž doprowodil je biskup tamější až do Bělehradu. Tam přijeli dne 20 Prosince, a poslowé čeští byli tu již o něco dříwe. Toliko císař Sigmund nacházel se toho času na honech asi tři míle cesty od Bělehradu a s ním wéwoda rakauský Albrecht i manželka jeho Alžběta, dcera Sigmundowa. Pan Menhart z Hradce a Hynce Ptaček wyjeli legatům přijíždějícím naproti, a hned nazejtří nawštíwili je spolu s ostatním poselstwem českým, jehož řečníkem byl tentokrát měšťan Pražský často jmenowaný, Jan Welwar. Legati měli přede wším na péči, aby Čechowé, kteří nebyli již se přiznali k jednotě církwe, neměli přístupu k službám božím. Hned po učiněném pozdrawení od Čechů žádali kancléře císařowa Šlika, aby o tom učinil opatření.

Dne 22 Prosince přijel císař Sigmund do Bělehradu, a hned žádal poslů po biskupích Rábském a Seňském, aby pro ušetření zlé wůle s Čechy nečinili rozdílu mezi nimi w připauštění jich ke službám božím; ale ani jemu k wůli nechtěli upustiti od obyčeje na předešlých sjezdech w tom zachowáwaného. Nazejtří potom, dne 23 Prosince, byli Čechowé i poslowé koncilia powoláni k císaři, při němž nacházeli se wéwoda Albrecht, arcibiskup Ostřihomský a čtyři jiní biskupowé uherští, též županů a jiných pánů uherských welký počet. Poslowé koncilia odewzdali císaři wěřicí list swůj, a oznámili wšeobecnými slowy ochotnost swau we jménu koncilia k dokonání umluw bez wšelikých průtahů, potom wšak žádali, aby směli císaři přednésti něco saukromí. Poslowé čeští i wšecko panstwo uherské následkem toho se wzdálili, a zůstal při císaři toliko wéwoda Albrecht a kancléř. Nyní oznámili legati, že jest koncilium zpraweno o lstiwém jednání Čechů, kterak prý ničeho jiného nezamýšlejí, než jak by swé přijímání pod obojí spůsobau a bludy swé utwrdili a sobě zjednali kněží, jichž měli

welký nedostatek; tím že se koncilium rozpakuje w příčině 1435
dalšího wyjednáwání s nimi; wšak když by císař we jménu královstwí českého a wéwoda Albrecht we jménu markrabstwí morawského dali dostatečné zabezpečení, že budau kompaktata skutečně zachowána dle prawého swého smyslu, tehdy že koncilium nemíní činiti žádných těžkostí se slowem „nesprawedliwě" (injuste) o zadržowání statků duchowenstwa, o němž byl posledně spor na sjezdě Brněnském. Císař nerozuměl hned wlastnímu úmyslu legatů, a dal odpowěd, že když budau kompaktata stwrzena od nich a od Čechů, chce rád dáti ne jeden, ale tisíc listů na zachowáwání jich. Poslowé koncilia wšak teprw wyložili mu šíře, jaké zabezpečení chce míti koncilium dle nařízení swrchu powěděného.

Císař nedal k tomu hned odpowědi, nýbrž powolal poslů českých, aby se počalo jednání mezi nimi a posly koncilia. Těmto jednalo se nyní o protažení, až by dojednali s císařem. Ačkoli dotud pokaždé poslowé wyprawení od sněmu českého přicházeli bez psaného plnomocenstwí, odwoláwajíce se na obyčej swé země, žádali tentokrát legatowé, aby jim plnomocenstwí bylo ukázáno; neb že tak bylo wyjednáno w Brně. We jménu poslů českých odpowěděl k tomu *Jan Welwar*, že sněm čekal na slíbenau odpowěd we příčině slowa *injuste*, a poněwadž té nedostal, nedal žádné plné moci písemně, ale owšem austně, což doswědčil kancléř císařůw, jakož byl sněmu přítomen; poslowé wšak že dají zatím pečeti swé na stwrzení kompaktat, a sněm že to stwrdí. K tomu legatowé nechtěli swoliti, nýbrž prawili, že musí býti k stwrzení kompaktat držán sjezd nowý, na kterém by byl celý sněm český i také císař, a nawrhowali místo k tomu w Praze. To nemohlo býti, protože nebylo srownání mezi Čechy a císařem ještě dokonáno; poslowé čeští wšak swolowali, aby byl sněm a sjezd s císařem i s legaty někde na hranicích země české. Také císař Sigmund dal legatům oznámiti druhého dne potom (24 Pros.), že do Čech jeti nemůže na nejisto, pokud totiž není přijat za krále, a dal jim pilně přimlauwati, aby hned tudíž učinili konec o kompaktata. Konečně smluweno, aby legatowé od sebe a poslowé čeští od

1435 sebe dali listy do rukau císařowých s přiznáním, že chtějí státi w kompaktatech. Císař pak nyní žádal na auditorowi, aby mu předložil náwrh čili formu listu na ono zabezpečení, jehož na něm žádalo koncilium. Palomar poslal ji ještě téhož dne kancléřowi.

Forma tato zněla, že se císař zawazuje, až budau kompaktata od obau stran přijata, stwrditi je a nedati jich ničímž rušiti, protož prý také nedopauštěti, aby byl kdo nucen ku přijímání pod obojí spůsobau buď přímo buď nepřímo, rozuměje nucením nepřímým, kdyby přijímající pod jednau spůsobau měli jen proto nesměti bydliti w jakémkoli místě nebo wylaučeni býti z úřadů weřejných neb rad nebo z jakýchkoli swobod králowstwí; dále že se císař nemíní uwazowati wečkoli, coby náleželo k wíře nebo k moci církewní aniž jaká privilegia toho se týkající udělowati; stalo-li pak se od něho co tomu protiwného, že to odwoláwá a ruší jakožto wyžádané spůsobem pokautným a podlaudným.

Nazejtří potom (25 Pros.) byl boží hod wánoční; toho dne se nic nejednalo. Na sw. Štěpána (26 Pros.) wešli poslowé čeští do kostela wšichni na ranní hodinky a na mši. Legati, nemohše toho zabrániti, nešli sami do kostela. Mezitím císař formu listiny wyžadowané od legatů ukázal nejen některým raddám swým uherským, nýbrž i poslům českým, napřed jak se zdá panu Menhartowi z Hradce; což bylo poslům koncilia welice proti mysli, protože chtěli míti listinu podtají, aby o tom poslowé čeští nic newěděli. Císař zpěčowal se žádost jejich splniti, a dal s nimi jednati o to předně dne 27 Prosince skrze biskupy Rábského a Seňského, kancléře Šlika a některé dwořany uherské, potom sám s nimi jednal dne 28 Prosince, podáwaje jim listiny toliko wšeobecného znění, že míní pečowati o zachowání kompaktat a nedati jich rušiti, bez wytčení wšech oněch wěcí, které koncilium a legati pokládali za rušení kompaktat; wšak že leží-li to skutečně we smyslu kompaktat, musí wšeobecné zaslíbení takowé postačowati. Legati wšak odůwodňowali žádost koncilia, odwoláwajíce se na powěst, která prý jest, že Čechowé wěcí oněch na císaři žádali

a že císař jim swolil. Skutečně měli o tom již jistotu jak 1435
z rozličných zpráw z Čech, tak zwláště také od pánů Menharta a Ptačka, kteří když legati po rozprawě s císařem dne 28 Prosince s nimi brali radu, nepopírali, že císař slíbil ony wěci poslům českým w Brně, a že jest o tom oznámeno druhým stawům w Praze, přitom pak oswědčowali se, že nemohau císaři raditi k odwolání slibů; neb stane-li se weřejně, nedojde se žádného konce s Čechy; stane-li se tajně, jednau že to předce wyjde na swětlo a císař octne se w Čechách w nebezpečenstwí. Legati nicméně neupustili od swé žádosti, a usilowali o splnění jí znowu w slyšení u císaře dne 29 Prosince. Sigmund, stawě se uražena podezřením od nich wysloweným, popíral, žeby Čechowé měli jaký zápis od něho na ony wěci; což asi jen potud bylo prawda, že byl zápis teprw slíben a složen, ne wšak konečně spečetěn a wydán řádným spůsobem. Opět podáwal legatům toliko zabezpečení powšechného. Wyžádali si času na rozmyšlenau; ale druhého dne (30 Pros.) oznámili u přítomnosti poselstwa českého širokým wyložením důwodů, že znění toto nepostačuje. Tím se rozhorlil císař, a řekl, že nechce nic míti dále s tímto wyjednáwáním, byť měl pozbyti králowstwí českého; najde prý se snad někdo jiný, kdo je bude sprawowati buď lépe buď hůře; nechať si poslowé wyjednáwají s Čechy samými.

K této řeči ozwal se Jan Welwar we jménu poselstwa českého, a oswědčowal, že Čechowé chtí státi w kompaktatech, tak jak umluweny byly w Brně s jedinau změnau w příčině slowa „injuste“, o kterém není již žádná těžkost; ať prý tedy legatowé uwedau kompaktata we skutek. K tomu odpowěděl auditor, aby Čechowé prwé se odřekli toho, co sobě wyžádali proti kompaktatům; až to učiní a až přijdau poslowé opatření řádným plnomocenstwím, potom že jsau legati hotowi k dokonání kompaktat. Poslowé čeští popírali, žeby wěci, nad kterými se koncilium pozastawowalo, byly proti kompaktatům; a ne weskrz bez důwodů. Proč by byl nemohl král Sigmund dle přání Čechů přijímati pod obojí spůsobau, když dle kompaktat koncilium mělo dáti powolení k tomu obecné? a proč

1435 by z též příčiny byl nemohl míti kaplany při dwoře swém, kteří podáwali pod obojí? Proč by byl w Čechách nemohl sněm míti práwo wolení arcibiskupa, když w Uhřích měl práwo to král, jak bylo Čechům dobře powědomo, a když koncilium samo uznáwalo, že aspoň tehdáž nebylo dobře zůstawiti kapitulu Pražskau při užíwání toho práwa? a proč by byl neměl býti arcibiskup strany pod obojí, od něhož bylo se nejspíš nadíti, že bude zachowáwati kompaktata we wšem, čeho bylo potřeba ku prowedení čtyr artikulů Pražských jimi schwálených? Koncilium wyhlašowalo za nucení, že w místech jistých nemělo býti přijímáno pod jednau spůsobau, a prawilo, že chce míti w tom swobodu; ale swobody přijímání pod obojí spůsobau samo dopauštělo jen s obmezením dle místa; nechtělot ho nikde jinde powoliti nežli w Čechách a na Morawě. Bylo-li pak nucením, že přijímající pod jednau spůsobau nemohl přebýwati w každé obci, bylot rowněž tak wolno obcím, kde se přijímalo dotud pod jednau, nepřijímati k sobě obywatelů přijímajících pod obojí. Bylo w tom tehdáž wůbec těžko sáhati obcím městským do plné jejich samospráwy; jakož i těžko předpisowati, co směli nebo nesměli stawowé zemští žádati na králi w příčině osazowání úřadů. Bylo-li to nucením, že měli jen přijímající pod obojí spůsobau držeti úřady, nebylo to aspoň nucení k ničemu zapowěděnému; neb mělo dle kompaktat přijímání pod obojí spůsobau každému od koncilia býti dowoleno, a dowoleno ne co „pauze trpené“, nýbrž po powolení daném „co užitečné a spasitelné“. Owšem bylo w těchto žádostech Čechů leccos příkrého proti straně pod jednau; o tom mohlo se jednati, aby bylo dle slušnosti zmírněno; ale prosté zamítání žádostí těchto a twrzení, že jsau we wšem rušením kompaktat, musilo Čechům wnukati nedůwěru ku koncilii a wzbuzowati obáwání, aby smlauwa s ním nebyla celkem jalowá.

Hádka rozpředená po oswědčení Welwarowu wedla se w delší schůzi zwláštní mezi obapolnými posly, na kterau je císař po některé chwíli odkázal, a opět nazejtří, dne 31 Prosince, před císařem we společném slyšení; ale newedla k žád-

nému srownání. K řeči císařowě, že se nemíní dále w jednání 1435
mezi Čechy a konciliem wkládati, oznámili legatowé míněni
swé, že tím se zjinačuje staw wěcí a že proto budau musiti
wznésti wše znowa na koncilium. Po delším wšak rokowání nawrátily se obě strany konečně zase k tomu, aby se w jednání
pokračowalo na opětném sjezdě jiném, ku kterému by byl
swolán plný sněm český; a k tomu přistaupil také císař Sigmund, tak že slíbil sjezdu takowého opět se účastniti. Poslowé Basilejští wznesli na Čechy, aby pomyslili na místo
a čas sjezdu.

Rozpor wšak mezi tím, co chtěli Čechowé a co chtělo kon- 1436
cilium, nacházel se w takowém stawu, že nebylo lze nadíti se
lepšího konce na sjezdě s celým sněmem českým než na tomto
sjezdě s pauhými posly jeho; protož pokaušel se císař Sigmund předce zase ještě před nowým sjezdem zjednati nějaké
dorozumění. Na nowý rok (1436 1 Led.) powolal poslů Basilejských k sobě proti jich nadání, a promlauwal s nimi o jednotliwých kusích žádostí, na které byl Čechům slíbil dáti zápis, chtěje smluwiti se s nimi o ně, pokud by bylo slušno
k nim přiwoliti neb něco ujmauti. O duchowních beneficiích,
aby nebyly udělowány od cizozemců, uznáwal za dobré, aby se
šetřilo práw podacích, tak aby neměly platnosti bully papežské na rozdáwání jich, ukazuje k tomu, že tak bylo w Uhřích;
o potahowání k saudům duchowním wen ze země, aby bylo
dopuštěno toliko cestau odwolání; o wolení arcibiskupa, ku
kterému přičítal sobě práwo jakožto král český, přál si, aby
se w nynějším případě hledělo na wěc tak, jako že on ho zanechal stawům; w příčině přijímajících pod jednau, že neměli
býti w místech, kde se přijímalo pod obojí, ukazowal k tomu,
žeby nawrácení měšťanů uteklých a wypowěděných z měst spůsobilo pobauření w obcích. Legatowé wšak nechtěli se pustiti
do tohoto wyjednáwání, wymlauwajíce se na swá nařízení od
koncilia, která nic takowého neobsahowala, a odkazujíce opět
k tomu, že přede wším musí splněna býti kompaktata, potom
teprw aby o jiné wěci jednali Čechowé s konciliem samým.
W tom smyslu odpowěděli císaři dne 2 Ledna, a žádali, aby,

1436 jak již prwé bylo řečeno, Čechowé nawrhli místo k nowému sjezdu. K tomu odpowěděli poslowé čeští, že než místo oznámí, musí prwé wšecko dojednáno býti we wěcech mezi nimi a císařem.

Přitom zůstalo; ale císař Sigmund jak již byla stará jeho powaha, když si nemohl pomoci cestau přímau, dal se konečně w pletichání. Dne 3 Ledna wyjednáwalo se jen mezi ním a Čechy, jak se podobá ne tak o swětských wěcech jak práwě o splnění slibu jeho w příčině wěcí, které poslowé Basilejští pokládali za rušení kompaktat, to jest o konečné wydání *zápisu*, o který se s nimi byl umluwil w Brně. Dne 4 Ledna jednal s legaty o zápis, jehož oni na něm žádali k zabezpečení koncilia. Podáwal jim znění o něco rozšířeného proti předešlému, jímž slibowal krom zachowáwání a hájení kompaktat wůbec, že nedopustí, aby kdo byl ku přijímání pod obojí spůsobau donucowán jakýmkoli spůsobem, a že nebude se uwazowati u wěci náležející k wíře nebo k moci církewní. Legati chtěli se s tímto zněním spokojiti, toliko aby stálo místo donucowání *jakýmkoli spůsobem*: *„přímo ani nepřímo“*. Proti tomu byl císař, poněwadž by se to příčilo Čechům, kteří již wěděli, co se wšecko tím „přímo ani nepřímo“ mínilo. Nebo chtěl císař obdržeti swolení Čechů k listu tomuto. Ke mnohému prošení spokojili se legati se zněním od něho podáwaným. Ale když potom hned císař jednal s posly českými o swolení jejich, spatřil, že se klamal we swém doufání. Nechtělit nikterak dáti k tomu swau wůli. Byl by nejspíš rád swolil pan Menhart z Hradce neb snad také pan Aleš Holický, který byl jak se zdá něco později přijel za ostatními; ale poslowé z měst odporowali. „Ten Welwar wšecko kazí“, naříkal císař legatům. Když odpoledne přimlauwal poslům českým ještě jednau, prawili, že odjedau, a žádali za propuštění. Následkem toho císař Sigmund dal žádati legatů, aby upustili od wěty, že se nebude uwazowati we wěci náležející k wíře nebo k moci církewní; a poněwadž nemohl snadno doufati, že to od nich obdrží, dal jim ještě téhož dne, a opět nazejtří časně ráno (5 Led.) wzkázati osobně po zeti swém, wéwodowi Albrechtowi,

že jim slib toho se týkající učiní w tajnosti ústně před několika swědky, toliko aby ho nežádali písemně. 1436

Po některém rozmýšlení swolili k tomu legati, a jmenowali wéwodu Albrechta, posla papežského, který toho času meškal při dwoře Sigmundowě, a kancléře Šlika co swědky, před kterými měl císař učiniti swé ústní přislíbení. Čechowé wšak nechtěli se spokojiti wynecháním oné wěty, nýbrž žádali, aby také druhá o nenucení ku přijímání pod obojí spůsobau byla wypuštěna. Opět dal císař dne 6 Ledna žádati legatů, aby také k wypuštění této wěty swolili, že jim i na ni dá přislíbení austní. K tomu wšak legati žádným spůsobem přiwoliti nechtěli, neb žeby tím překročili nařízení sobě dané. Toho práwě dne wydal konečně císař Čechům *zápis* w Brně umluwený pod swau pečetí a w plné platné formě, jak se samo sebau rozumí bez wědomí legatů koncilia. Bezpochyby doufal, že Čechowé po obdržení jeho spíše w něčem powolí co do zápisu, jejž měl dáti legatům, a dal s nimi jednati kancléřem Kašparem Šlikem we příčině wěty, od které legati upustiti nechtěli. Poslowé čeští wšak řekli, že jsau i oni wázáni swým nařízením, a že kdyby swolili, mohlo by z toho časem přijíti ke wzbauření lidu w Čechách proti císaři i snad proti poslům koncilia. Když pak císař dne 7 Ledna sám úsilně s nimi jednal, nedali se pohnauti, a w slyšení společném legatů i poslů českých dne 8 Ledna řekl konečně Welwar we jménu wšech: Jestli co mezi Wámi, nejjasnější císaři, a legaty těmito, nic nám do toho; my ani neswolujeme ani neodporujeme, ale stojíme w kompaktatech, jak jsau umluwena w Brně, a to oswědčujeme opět. Hledal se ještě nějaký spůsob změnění wěty o nenucení, jak by se mohli Čechowé s ní spokojiti. Nechtěli wšak přiswědčowati k ničemu, až konečně císař řekl, že na swau ujmu wydá list legatům s wětau tau znějící „jakýmkoli spůsobem, který by byl na ujmu kompaktatům“.

Po tomto konci ustanowilo se, aby poslowé čeští a legati koncilia dali listy na přiznání se ku kompaktatům do rukau císařowých, tak jak bylo umluweno předešle dne 24 Prosince; a císař oznámil legatům, že dle přání Čechů má býti sjezd

1436 w Jihlawě; Čechowé že si jej přejí w postě, on wšak teprw na 1 Kwětna neb nejranněji na sw. Jiří, aby do té doby mohl opatřiti w králowstwí uherském obranu proti Turkům. Legati žádali znowu, aby byl sjezd w Praze samé, ale neswoleno k tomu. Císař Sigmund téhož dne dal legatům list zabezpečowací w znění posledně umluweném a zároweň učinil *austní přislíbení* na wětu z něho wynechanau. Místo legata papežského byl přitom swědkem dle smluwení pozdějšího arcibiskup Ostřihomský. Wšichni pak tři swědkowé, totiž wéwoda Albrecht, arcibiskup a kancléř Kašpar Šlik, dali o tom legatům wyswědčení písemné, které mělo býti zachowáno w tajnosti. W potomních dnech ujednalo se na dobro, aby byl sjezd w Jihlawě o sw. Jiří, a dne 10 Ledna odewzdali obapolní poslowé přiznáwací listy swé do rukau císaře, že chtí státi w kompaktatech umluwených w Brně s jedinau změnau w příčině slowa „injuste". Císař Sigmund dal dne 11 Ledna obadwa listy we swé přítomnosti čísti, odebral se hned potom do kostela s Čechy a s Uhry u welikém množstwí, kdež zpíwáno Te deum laudamus, zwoněno potom skoro celý den až dlauho do noci a slaweno děláním ohňů, wše proti wůli legatů, kteří to již den předtím zrazowali, neb že umluwy nejsau posud dokonány než jen slíbeny. Nazejtří potom (12 Ledna) rozžehnali se poslowé čeští a Basilejští spolu klidně a na pohled laskawě. Mezitím pak (11 Led.) a ještě zase po odjezdu poslů českých (14 Led.) přimlauwal císař legatům pilně, aby se k budaucímu sjezdu opatřili plnau mocí od koncilia, a jmenowitě také k stwrzení arcibiskupa Čechům, aby prý nebylo potřeba utíkati se o to k papeži, prawě, že sám také přičiní se o to u koncilia. Poslowé wšak uznali za dobré nedati k tomu žádné určité odpowědi, pokládajíce to při sobě již za rušení slibu od císaře sotwa jen učiněného.

Dne 31 Ledna nawrátili se poslowé čeští z Uher do Prahy, a hned potom položen jest spráwcem zemským, panem Alšem Wřešťowským, *sněm k suchým dnům postním* (29 Un.), na kterém učinili zpráwu o swém jednání. Stawowé usnesli se dle předložení jich o jízdu do Jihlawy, tak aby tam byli wšichni

jakožto sněm plnomocný, wšak aby konečné přijetí a splnění 1436
kompaktat nestalo se než zároweň se stwrzením zwoleného arcibiskupa a podbiskupí. Zwolení mistra Jana z Rokycan za arcibiskupa i dwau biskupů, Martina z Chrudimě a Wácslawa z Mýta, jest nyní také weřejně ohlášeno, a zwláštní poslowé od sněmu ustanowení měli o zwolení tom dáti zpráwu císaři Sigmundowi. Byli dwa ze stawu zemanského, Wilém Kostka a Albrecht z Běškowic, od Pražanů Welwar a několik od jiných měst. Dne 23 Března wydali se na cestu do Uher.

Císař Sigmund, ač byl žádal na poslích koncilia, aby se wynasnažili o stwrzení arcibiskupa konciliem, by nebylo potřeba utíkati se o to k papeži, nicméně pokaušel se mezitím také u papeže Eugenia o obdržení wěcí, o kterých měl málo naděje, žeby jich Čechům powolil sbor Basilejský. Wyprawilť brzy po odjezdu legatů z Bělehradu králowského *biskupa Seňského* w poselstwí k papeži, který tomu při rozmíšce swé s konciliem byl powděčen. Papež *Eugenius* následkem toho zaslal z Bononie dne 11 Března 1436 dopis welmi laskawý k pánům, šlechticům, Pražanům a jiným městům králowstwí českého, kterým jewil welkau radost z dobrých úmyslů jejich we příčině jednoty a poslušenstwí k církwi a ze srownání jich s císařem jakožto králem swým, oznamowal jim, že císař požádal od něho „některých wěcí, které jsau k upokojení a ke cti jejich i králowstwí“, a hotowost swau k jich splnění. List tento došel do Prahy owšem teprw po skončení sněmu o suchých dnech postních; ale nepochybně přispěl ku posílení naděje w dobrý konec we wěcech, o které se Čechům tu chwíli jednalo.

Zhaubným wpádem Turků do dolních krajin Uher z jara roku 1436 byl císař Sigmund přinucen, *sjezd Jihlawský* odložiti od sw. Jiří až do Letnic, které byly dne 27 Kwětna; ještě wšak i potom začátek sjezdu se něco opozdil. Páni, zemané, Pražané a poslowé z jiných měst českých se spráwcem zemským w čele wydali se na cestu k němu teprwé w sobotu po Letnicích (2 Čw.); s nimiž byl tentokrát zas také mistr Jan z Rokycan a s ním kněz Wácslaw z Dráchowa i wíce ji-

1436 ných duchowních. Zdá se, že wykonali cestu we třech dnech, ježto předstihli w Jihlawě císaře Sigmunda, kterýž přijel dne 5 Čerwna. Ještě pak nejspíš o něco dříwe přijeli poslowé koncilia, titíž čtyři, kteří byli posledně w Bělehradě králowském. Z nich byl toliko jeden, Berruer děkan Tourský, wyprawen do Basilee, kdež dne 25 Unora učinil zpráwu o jednání Bělehradském; druzí čekali we Wídni, a po náwratu jeho odebrali se odtamtud do Jihlawy. Císař byl při swém příjezdu uwítán od poslů obapolných. S poselstwem českým přijel také opět *kněz Bedřich*, hlawa Táborů, s četnými oděnci w průwodě pana Menharta z Hradce, jehož prostřednictwí byl sobě wyžádal, chtěje s císařem dojíti nějaké smlauwy zwláštní od Táborů.

Hned nazejtří po příchodu císaře (6 Čw.) započalo se wyjednáwání, ale také hned z počátku uhodilo na welké těžkosti, když Čechowé dle uzawření sněmu žádali, aby wykonání kompaktat a stwrzení zwoleného od nich arcibiskupa a suffraganů stalo se najednau, poslowé koncilia wšak oznámili (8 Čw.), že neměli k tomu žádného plnomocenstwí. Čechowé odwoláwali se na to, že byli legati při konci sjezdu Bělehradského žádáni císařem, aby se plnomocenstwím k tomu opatřili, a legati také prawili, že děkan Tourský, wyprawený od nich do Basilee, učinil o tom oznámení w koncilii, ale že koncilium plné moci takowé jim nedalo, přestáwajíc na tom, co již tolikkrát bylo powěděno, že mají napřed býti stwrzena a wykonána kompaktata, potom teprw že smějí Čechowé žádati jiných wěcí a koncilium že učiní, co by slaužilo k spasení jich duší. Odpowěd tato Čechy nemálo popudila; widělit z posawadního spůsobu jednání, co mohli očekáwati od koncilia na žádosti odkládané po stwrzení kompaktat. Po marných řečech s legaty a zase s císařem, který slibowal po stwrzení kompaktat wynasnažiti se o stwrzení arcibiskupa u koncilia i u papeže, ano zaříkal se, že do smrti chce státi o stwrzení Rokycany (9 Čw.), uzawřeli poslowé z měst, žádati odkladu w jednání, aby mohli odjeti k domowům a wzíti nowé naučení od obcí swých (11 Čw.); přese wšecko pak zdráhání musil císař swoliti k tomu (12 Čw.), a dána Pražanům lhůta na 7 dní, Ža-

teckým pak, Slanským a Launským na 10 dní, ač s wyhražením, že po nawrácení Pražanů, kdyby druzí we lhůtě určené se newrátili, má platně pokračowáno býti we wyjednáwání. Hned nazejtří (13 Čw.) odjel Welwar do Prahy, s Žateckými pak zároweň mistr Petr Engliš. 1436

Odjezdem tím se wyjednáwání přetrhlo, a poslowé Basilejští obáwali se přitom, aby se nestalo opět jako w Brně, žeby také jiní mnozí z Čechů jeden po druhém odjeli, až by jich bylo příliš málo k platnému smlauwání. Po desíti dnech wšak nawrátili se poslowé Pražští (22 Čw.), a to se swolením obcí, aby se kompaktata wykonala, ač nebyl arcibiskup ještě stwrzen. Rokycana oznámil to legatům hned toho dne, a tudy přikročilo se k umluwení wšeho, co k wykonání kompaktat náleželo. Legati žádali předně zase (23 Čw.) widěti plnomocenstwí Čechů; ale odpowěděno jim Rokycanau, že jest tu spráwce zemský a jsau tu páni, Pražané, zemané a jiná města, tedy sněm celý, s nímž budau přímo jednati, který nepotřebuje plnomocenstwí od nikoho. Potom ukázali legati plnomocenstwí swé od koncilia, we kterém stálo mezi jinými mnohými wěcmi, že měli moc rozhřešowati od win wšelijakých, známku zlé powěsti shlazowati atd. Proti tomu ohlašowali se Rokycana a Jan Welwar, že jest to urážka, jako by Čechowé byli znamenaní; toho že nepřijmau, raději žeby chtěli o hlawy přijíti. Legati prawili wšak, že jest to jen obecná forma bully, a srownána wěc tím, aby dal císař Čechům vidimus této bully, w němž by místa záwadná byla wypuštěna. Forma toho spůsobu jest složena hned nazejtří (24 Čw.) we jménu císaře i s ním spolu také wéwody Albrechta, který byl mezitím dne 19 Čerwna přijel do Jihlawy. Jednalo se potom o spůsob listu, kterým mělo koncilium umluwy stwrditi, jakož i o čas, jak brzy by se to mělo státi. W příčině času nechtěli se legatowé určitě wázati, ale slibowali, že jak nejdříwe možná; znění pak listu prawili že nemohau koncilii předepsati. Čechowé chtěli míti jistotu, že se stane stwrzení týmiž slowy jak zněla kompaktata sama, a že nebude užito žádných slow pro ně urážliwých. O to byla různice tři dni (25—27 Čw.), až konečně

1436 slíbili legatowé upokojiti Čechy dostatečně po spečetění kompaktat, jak byly sepsány w Brně.

Následkem toho přikročilo se dne 28 Června k sepsání listin na wykonání kompaktat od jedné a druhé strany. Přitom se stala nesnáze, jak měla zníti listina Čechů, když s české strany nawrhowala se we jménu sněmu, legati pak žádali, aby zněla we jménu spráwce zemského, pánů, Pražanů, zemanů atd. Rokycana oznámil legatům příčinu nesnáze, že totiž byl spor mezi Pražany a zemany, kdo by měli jmenowáni býti napřed; i zůstáno konečně na tom, aby bylo psáno: My Aleš z Risenburka odjinud ze Wřešťowa, spráwce a wšechen sněm králowstwí českého w Jihlawě shromážděný. Opět byla nesnáze, w jakém spůsobu měli by Morawané býti pojati do kompaktat, poněwadž byli jen někteří, ne sněm morawský (29 Čw.). Se zřetelem k tomu, že se Morawané strany pod obojí účastnili wšech předešlých sněmů českých držaných we příčině kompaktat, uzawřeno položiti: wšechen sněm králowstwí českého a markrabstwí morawského, kteří jsau naší strany, w Jihlawě shromážděný (30 Čw.). Dne 1 Čerwence dokonalo se ještě o některých pochybnostech; dne 2 Čerwence jsau listiny sepsány a spečetěny, a nazejtří mělo se státi weřejné wyhlášení a splnění kompaktat. Postaweny jsau k tomu toho dne ráno (3 Čwce.) stolice na rynku Jihlawském před domem, we kterém přebýwal císař, a sebralo se k tomu welké množstwí lidu na rynku; již pak ustrojil se císař Sigmund w raucha a ozdoby císařské dle žádosti Čechů, a také biskup Filibert Konstanský již připrawen byl w pluviale a s infulí. W tom naskytla se nowá překážka. Duchowní čeští chtěli před čtením listin učiniti předmluwu jazykem latinským, českým, německým a uherským k wyložení, že byli nesprawedliwě nařčeni a že nyní wstupují w poslušenstwí a w jednotu jakožto dobří křesťané s jinými křesťany, i oznámili to poslům Basilejským ráno toho dne po Martinowi Lupáčowi; legati wšak nechtěli toho žádným spůsobem připustiti, než aby se pauze přečtly listiny a potom aby šli společně do kostela wzdáwat díky Bohu a zpíwat Tě boha chwálíme. Rozprawa mezi nimi a Lupáčem trwala

hodinu, a když oznámil druhým odpor legatů proti tomu, nastalo welké rozčilení mezi Čechy a nestejnost mínění, co činiti, tak že císař a legati musili na prázdno čekati až do dwau hodin odpoledne; teprw pak k wečeru někteří poslowé s Rokycanau w čele přišli k císaři, aby mu wěc wyložili, a po mnohých nesnázích stalo se dohodnutí teprw druhého dne (4 Čwce.), aby se nazejtří, dne 5 Čerwence, stalo wyhlášení kompaktat, při kterém měly listiny čteny býti pauze w jazyku latinském, den pak potom aby byl čten překlad český w kostele mezi mší swatau s kazatelnice. 1436

We čtwrtek po sw. Prokopu, dne 5 Čerwence, učiněny jsau tedy opět příprawy slawné na rynku Jihlawském, a přišel we slawném průwodě císař Sigmund w ozdobě císařské, před nímž před samým šli legatowé koncilia. Wéwoda rakauský Albrecht nesl před císařem zlaté jablko znamenající okršlek swěta, hrabě Celský nesl žezlo, hrabě z Schaumberka meč. Císař posadil se na wysoké stolici w prostředku, od něho w jiné stolici na prawé straně legati, a na lewé straně od císaře spráwce zemský Aleš z Risenburka, maje po prawé ruce pana Menharta z Hradce, po lewé mistra Jana z Rokycan jakožto woleného arcibiskupa a dwa wolené biskupy, Martina Lupáče a Wácslawa z Mýta. Když bylo wše uspořádáno u přítomnosti welkého množstwí lidu, předstaupil we jménu stawů českých tudíž přítomných měšťan Pražský Jan Welwar, a odewzdal předně list, jímž znali se Čechowé ku kompaktatům, jak byly umluweny w Praze o sw. Martině roku 1433, opatřený na stwrzení pečetmi císaře a wéwody Albrechta rakauského, a naproti tomu odewzdali poslowé koncilia Čechům rowněž list na přiznání k týmž kompaktatům, stwrzený týmiž pečetmi. Opět odewzdal Jan Welwar list na stwrzení a wykonání kompaktat, jak byl umluwen w Brně, jímž Čechowé slibowali jednotu, mír a pokoj křesťanský zachowati se wším křesťanským lidem, opatřený rowněž pečetmi císaře a wéwody, kterýž weřejně čten jest Markwartem nejwyšším písařem kanceláře císařské, a po něm list, jímž dáno bylo od sněmu českého plnomocenstwí čtyřem kněžím, mistru Wácslawowi z Dráchowa, Paw-

1436 lowi faráři sw. Jiljí, Wácslawowi faráři sw. Mikuláše w Praze a Bohuňkowi z Chocně, k učinění slibu poslušnosti we jménu duchowenstwa i stawů swětských. Po přečtení listu tohoto řečení čtyři kněží hned wykonali slib poslušnosti do rukau biskupa Filiberta slowy w Brně umluwenými, a podali též ruce mistru Janowi z Rokycan, uznáwajíce jej za swého arcibiskupa zwoleného. Potom odewzdali také legatowé list swůj na wykonání kompaktat, rowněž pod pečetmi císaře a wéwody rakauského, jímž we jménu koncilia přikazowali wšem knížatům a národům křesťanským, aby s Čechy a Morawany měli prawý a křesťanský pokoj a již jich wíce proto nehaněli, že jsau přijímali, přijímají a přijímati budau tělo a krew páně pod obojí spůsobau, ukládajíce dále arcibiskupu Pražskému a biskupům Olomauckému a Litomyšlskému w příčině swěcení kněží a rozdáwání swátosti pod obojí, jak bylo w Brně ujednáno. List ten přečetl welikým hlasem mistr Jan z Rokycan, a panem Arnoštem z Wlašimě, raddau císařowým ohlášeno jest, že dne zejtřejšího čten bude jazykem českým w kostele.

Po wykonání toho wšeho biskup Filibert Konstanský, jakožto hlawa poselstwa Basilejského, počal zpíwati: Te deum laudamus, a wšichni přítomní jak Čechowé tak we průwodu císařowu zpíwali dále až do konce. Potom zdwihl se císař we swém rauchu slawném, a s legaty i dworem swým, též několika pány českými odebral se do kostela farního, welké pak množstwí lidu za nimi; ostatní Čechowé šli do hospody Pražanů, kdež konáwali služby boží za swého přebýwání, a zpíwali „Swatý náš Wácslawe“ a jiné písně zbožné. Rowněž byly písně a modlitby říkány w kostele farním a dáno požehnání od biskupa Filiberta při obecném plesání lidu, ježto již měl býti mír obecný. Z kostela wraceli se mnozí, plačíce radostí, jakož jmenowitě i císař Sigmund, kterýž s dworem swým a s králownau Barborau pěšky šel do swého příbytku, což nebylo prý wídáno již od desíti let pro mnohé jeho neduhy. Také celý ten den a celau noc zwonili, ohně pálili, a bylo weselí obecné. Legati ještě téhož dne dali zpráwu koncilii o dokonání umluw dopisem plným radostného nadšení.

Nazejtří, dne 6 Čerwence, měl biskup Filibert welkau mši 1436
we farním kostele Jihlawském u přítomnosti císaře, císařowny a Čechů, kteříž tudy ponejprw byli přijati k účastenstwí we službách kostelních; mistr Jan z Rokycan četl zároweň malau mši při oltáři wedlejším po lewé straně. Po přezpíwání Credo čten ještě jednau list Čechů na wykonání kompaktat jazykem latinským od mistra Petra z Hradce Jindřichowa, faráře Batelowského, a potom dle wčerejší umluwy četl Rokycana list, daný od legatů Čechům s kazatelnice jazykem českým, s některými poznámkami. Když pak dočetl, řekl, kdož jsau w milosti a chtí přijímati pod obojí spůsobau, aby potom přistaupili k jeho oltáři. Jak o tom uslyšel auditor Jan Palomar, hned spatřowal w tom wěc nepříslušnau, a přistaupiw k oltáři, u kterého Jan Rokycana četl mši, zakazowal mu to we jménu druhých legatů, neb že nemá práwa podáwati swátosti w cizí osadě. Rokycana nedbaje toho, poněwadž byl již od některých Čechů žádán o udělení swátosti, podal jí pod obojí spůsobau předně třem kněžím swým a žákům přisluhujícím, celkem pak asi dewíti neb desíti osobám. Pro wěc tu dali se legati u welké kárání a žalowání u císaře, že jest tím porušena poslušnost teprw jen slíbená, že tím dáno pohoršení obywatelům Jihlawským, ano i to wytýkali, že Rokycana opominul říci přijímajícím, že jak pod spůsobau chleba tak pod spůsobau wína samotnau jest celý Kristus s tělem i krwí. Rokycana nepopíral, že mu znám byl zákon o neposluhowání swátostmi w cizí osadě, ale twrdil, že we přítomném případě měl k tomu práwo dle kompaktat, a žeby se byl nenadál w tom žádné překážky od legatů. Jak by podání swátosti pod obojí spůsobau mělo býti pohoršením, když bylo kompaktaty práwě ohlášenými powoleno, a když práwě legati nechtěli míti rozdílu dle měst, nýbrž swobodu jednohokaždého w Čechách a na Morawě, nemohli Čechowé nikterak pochopiti; že pak by každému jednotliwci při každém podáwání swátosti mělo býti říkáno, že w každé spůsobě jest celý Kristus, nemohlo dle zdání jejich býti míněno kompaktaty; prawili, že jak by to bylo možné w Praze, kdež někdy až 3000 lidí přijde ku přijímání jednoho

1436 dne; dosti na tom, když se to pokaždé připomíná na kázání. Když neměl Rokycana neb jiní kněží čeští podáwati pod obojí spůsobau w Jihlawě, žádali, aby se pro ně stalo jiné opatření, aby mohli přijímati; žeť jest biskupu Olomauckému uloženo w kompaktatech, aby sám podáwal neb jinými kněžími to opatřil. Sám císař a raddowé jeho uznáwali, že měli Čechowé práwo toho žádati, a nawrhowaly se rozličné spůsoby, jak by se tomu učinilo za dost, pokud w Jihlawě přebýwali. Legati wšak byli w tom welice záporni, nawrhujíce konečně spůsoby, které Čechům nepostačowaly. Osm dní trwaly hádky o to mezi nimi a Čechy wedené před císařem, při kterých nepřejnost legatů musila wzbuzowati hořké pocity. Mnozí se slzami hořekowali, že jsau od nich oklamáni; nebo prý dali nám listy na přijímání pod obojí spůsobau, a již nám ho zbraňují.

Po wyhlášení kompaktat zbýwalo ještě dokonati *umluwy mezi Čechy a císařem Sigmundem* o wýminky přijetí jeho za krále; w čemž Sigmund neobáwal se již žádných welkých těžkostí, poněwadž bylo mnoho připraweno k dobrému konci na sjezdech předešlých. Jednání toto zdrželo se nicméně mnoho proti jeho nadání tímto posledním sporem mezi Čechy a posly koncilia pro rozdáwání swátosti pod obojí w Jihlawě. Když se wšak dne 10 Čerwence císař obáwal z toho wětší roztrže sobě škodliwé, řekl mu Rokycana: Císaři pane! dobré mysli buďte; Waše wěc se tím nezkazí, byť bychom nesměli žádné mše čísti po celý čas našeho zdejšího meškání. Poněwadž se wýminky přijetí císaře wždy týkaly nejen swětských wěcí, nýbrž dílem také církewních, dožadowal se císař mezi jednáním tímto častěji rady legatů; ale wíce, že by byl rád slyšel jejich přiswědčení, než aby se sprawowal radau odpornau žádostem českým. Již dne 13 Čerwence wydal Čechům list, kterým stwrzowal zwolení arcibiskupa a dwau podbiskupí od nich wykonané, slibuje žádného jiného než Rokycanu do jeho smrti za arcibiskupa nemíti a stwrzení jeho zjednati, jak nejspíš bude moci. Legatům wšak teprw 15 Čerwence oznámil, že naň Čechowé doléhají w příčině Rokycany, a že jim nemohl nic jiného slíbiti, než že o stwrzení jeho bude žádati koncilia i pa-

peže, také wšak že Čechowé žádají wěděti, kdo by sprawowal arcibiskupstwí do toho času a že nechtějí, aby legatowé s ním přijeli do Prahy, on že toho wšak uznáwá potřebu pro jednotu církwe. Opět 16 Čerwence prawil jim o psaní, které měl Welwar z Prahy, že Pražané a jiní žádají na něm, aby byl Rokycana stwrzen do sw. Hawla, k čemuž odpowěděl, že to není w jeho moci. 1436

Dne 19 Čerwence Sigmund oznámil konečně legatům, že jest srownán s Čechy, a žádal, jestli čeho ještě potřeba we wěcech duchowních, jakož jmenowitě w příčině spráwy církewní, aby hleděli zde w Jihlawě domluwiti se o to s Rokycanau; nebo kdyby wznikly těžkosti teprwa w Praze, žeby mohlo nebezpečné býti jemu i jim. Legatowé byli wšak jiného mínění, obáwajíce se, žeby z toho mohlo ještě w Jihlawě přijíti k nowé roztrži, kdežto w Praze doufali spíše dosáhnauti swých úmyslů, když by byl Sigmund již w držení moci, spoléhajíce také na pomoc mistrů Pražských sobě oddaných a Rokycanowi protiwných. Radili tedy, prozatím neprojewowati úmyslů a mluwiti wšeobecně, coby slaužilo ku přátelskému zachowání mezi nimi a Čechy.[25]) Takéť mluwili druhého dne (20 Čwce.) před císařem welmi lichotně s Rokycanau, že mu nikdy nezapomenau prací od něho wynaložených a poct sobě prokázaných za prwních počátků tohoto jednání a rádi budaucně se mu zachowají ke wděku. Ale předtím jak na sjezdu w Bělehradě tak opět w Jihlawě mluwili o něm k císaři, k wéwodowi rakauskému a k jiným prawě jízliwě jako o člowěku nejnebezpečnějším, a dle toho chowali se k němu později.[26])

Toho dne (20 Čerwence) wydal konečně císař Sigmund stawům českým welké privilegium, které obsahowalo splnění

[25]) Melius est sub dissimulatione procedere et generalia quædam dicere pro amicitia partis utriusque. *Monum. concil. Basil.* I. 783.

[26]) Když we Bělehradě kancléř Šlik dne 28 Prosince 1435 představowal legatům, že až bude císař v Praze, Rokycana co arcibiskup bude se musiti sprawowati jeho wůlí, řekl mu Palomar: Videte, ne potius expelleret imperatorem et bonos catholicos. A dne 4 Ledna potom w rozprawě s wéwodau Albrechtem řekli jemu legati: quod si de Rokazana aut alius de sua secta esset electus, esset fovere hæreses, quæ sunt adhuc in illo regno, imo et error pejor priore.

1436 skoro wšechněch jejich žádostí, pokud jim nebylo ještě učiněno zadost zápisy jeho wydanými w Bělehradě. W příčině náboženstwí zawázal se na předním místě držeti Čechům umluwy čili kompaktaty zawřené se sborem Basilejským a tudy jmenowitě také artikul o stawowání hříchů smrtelných, proti každému pak, kdoby umluwy tyto rušiti chtěl, jich hájiti; slíbil míti při dwoře swém kaplany, kteří jsau obyčeje pod obojí spůsobau; nenutiti nikoho k stawení zbořených klášterů a kostelů, jakož také hradů a twrzí; nežádati uwedení mnichů a jeptišek mimo wůli arcibiskupa a obce nebo pána statku; učiniti coby užitečné a poctiwé bylo pro učení Pražské w příčině swobod jeho a národa českého w něm a přičiniti se o nawrácení statků k němu a ke špitálům. O zwláštní kus, aby Čechům w kostelích kázáno bylo a Němcům wně, slíbil učiniti jak uznáno bude arcibiskupem a radau obecnau. List císařůw obsahowal dále zapomenutí wšeho, co se proti němu stalo w záštích minulých, a slib stwrzení wšelikých privilegií, swobod a řádů i práw zemských, zwláště w příčině úřadů aby nesměli k nim dosazowáni býti cizozemci, a w okolních zemích náležejících ku koruně aby bylo držáno jak za císaře Karla a jiných králů předešlých. Císař slibowal nawrátiti korunu českau, listy čili privilegia a dsky zemské i dworské a jiné klenoty, které byl odwezl ze země, tak aby napotom byly chowány w zemi w místě bezpečném pod dohledem krále i stawů. O swátosti říšské slibowal učiniti opatření dle práw jich se týkajících. Slibowal dále přijmauti k sobě jistau stálau raddu zwolenau od stawů, která by také potomně doplňowána byla s radau jich; stwrdil platnost smluw saukromých, které nemohly býti wloženy do desk za wzdálení jich ze země; a též o zápisích učiněných od něho na statky korunní a zádušní učinil zadost žádosti stawů, tak aby ti, kdož zápisy mají, přinesli je w čase, který bude oznámen, před raddu onu zwolenau, a co od té bude uznáno, aby mělo platnost; kdoby toho neučinil, měl zápis jeho tím samým pozbyti platnosti. Městům králowským obzwlášť zabezpečil císař, že summy králowské až do té chwíle zadržalé neměly na nich wíce býti žádány.

O dwa dni později (22 Čwce.) wydal císař Sigmund zwláštní zápis Pražanům a wšem jiným městům w králowstwí, jímž swolil, aby někdejší obywatelé jich, kteří byli wypowěděni, buď swětští buď duchowní, nawrátiti se do nich a k statkům swým nesměli proti jich wůli. 1436

Newyřízeny zůstaly ještě žádosti stawů týkající se Morawy a města Budějowic, jichž byl císař postaupil zeti swému wéwodowi Albrechtowi, aby zase nawráceny byly ku králowstwí, též o hradech korunních, které drželi šlechtici a jmenowitě zemané strany pod obojí, konečně žádost zemanů o sedání w lawicích t. j. o místa na saudě zemském spolu s pány. Wéwoda Albrecht swolil po dosti tuhých sporech dne 19 Čerwence, nawrátiti Budějowice pod jistými wýminkami; ale markrabstwí morawského, které ho stálo tolik nákladů během wálky, we které pomáhal císaři, nechtěl se snadno wzdáti, aniž toho Sigmund mínil na něm žádati; nicméně stalo se řečeného dne nějaké srownání, kterým wěc zůstala, jak se zdá, na odkladě. O sedání w lawicích smluwen jest teprw později, dne 24 Čerwence, rowněž odklad, aby se stalo rozhodnutí teprwe w Praze po slyšení raddy, která by byla zwolena. W příčině hradů žádali zemané, aby jim za nawrácení jich byla učiněna wýplata zapsáním summy peněz na statcích zádušních; žádali pak z počátku (19 Čwce.) 6508 kop grošů; potom slewili; a císař po marném pokuse, aby páni a města, jichž wěci byly wyřízeny, propůjčili se mu w tom za prostředníky k jeho prospěchu, swolil zapsati jim summu zmírněnau, ač tak, aby se teprw w Praze ustanowilo, na kterých statcích; přitom pak zemané si wymiňowali, aby podrželi hrady aspoň do šesti let, tak aby prwe nebyly ze zápisu wykaupeny (25 Čwce.).

Po tomto srownání učinili páni a zemané, též Pražané Starého a Nowého města wšichni společně Janem Welwarem co řečníkem swým oznámení císaři Sigmundowi dne 25 Čerwence, že hotowi jsau přijmauti jej za krále a pána swého, jak medle by nawrátil korunu a privilegia zemská; k čemuž obzwlášť přiznali se také poslowé Horníků tudíž přítomní.

1436 Oznámení toto prowodíno jest zazpíwáním písně o sw. Wácslawu ode wšech u přítomnosti císaře na znamení radosti.

Dle mínění Čechů měl ku přijetí Sigmunda za krále položen býti sněm w Praze k sw. Matauši (21 Září). Císaři wšak bylo dlauho až do toho času čekati pro welké útraty; neb neměl peněz, aby tak dlauho wydržel w Jihlawě s dworem swým; protož chtěl buďto nawrátiti se na ten čas do Uher, nebo aby Čechowé určili lhůtu kratší a přijeli pro něj do Jihlawy, tak aby jej do Prahy doprowodili; on pak že mezitím pošle do Prešpurka a do Wídně pro korunu a privilegia i klenoty české. Již dne 26 Července swolili Čechowé k druhému tomuto spůsobu, tak aby přinesena byla koruna s privilegii do sw. Wawřince (10 Srp.) a hned potom aby byl císař prowodín do Prahy. Již 21 Července byl odjel Rokycana z Jihlawy se wšemi ostatními kněžími krom Martina Lupáče. Nyní odjeli také zemané a Pražané (27 Čwce.), aby se do času ustanoweného se wšemi druhými zase wrátili; a 28 Července poslán jest Kašpar Šlik kancléř se županem Prešpurským a četným průwodem do Wídně a do Prešpurka, aby odtamtud přiwezli korunu, klenoty, privilegia a dsky zemské. Dne 2 Srpna wyprawen jest pan Arnošt z Wlašimě co maršálek králůw s jiným dwořanem Nešporem do Prahy k jednání hospod. Přijeli tam dne 4 Srpna.

Pan Kašpar Šlik wrátil se s wěcmi wzácnými do Jihlawy zrowna w den sw. Wawřince (10 Srp.); týž den pak wyjeli konšelé Pražští a jiní poslowé z Prahy a mnohých jiných měst, a přijeli do Jihlawy dne 12 Srpna. Hned nazejtří (13 Srp.) měli slawné slyšení u císaře spolu s pány a zemany, kteří se rowněž dali najíti u welkém počtu; a we jménu wšech děkowal císaři Jan Welwar za zachowání koruny a druhých wzácností, i oznamowal, že wšecka města přítomná hotowa jsau přijmauti jej a učiniti jemu poslušenstwí, jmenuje jich dwadceti; jiná ještě nepřítomná že w rowném úmyslu přijedau mu na cestě naproti. Potom žádali stawowé widěti korunu a privilegia i klenoty, a ukázána jsau jim téhož dne odpoledne. Nazejtří, dne 14 Srpna, přikročeno konečně k slawnému *při-*

jetí Sigmunda za krále. We shromáždění slawném u welikém 1436
množstwí lidu, nepochybně opět na weřejném náměstí w Jihlawě, u přítomnosti císaře, wéwody Albrechta a mnohých osob wzácných předstaupil nejprwé pan Menhart z Hradce, a žádal we jménu pánů a zemanů pana *Alše z Risenburka* a z Wřešťowa jakožto sprawce zemského, aby je propustil ze slibu a z přísahy sobě učiněné, děkuje jemu za wěrnau práci, kterau měl ke cti a k dobrému králowstwí českého i císaře. Ihned učinil tak pan Aleš s oswědčením k císaři, že s upřímností jednal pro dobré koruny a země, a s prosbau, aby byl pamětliw jeho prací a nákladů; k čemuž císař wděčně přiswědčil. Potom jal se opět mluwiti pan Menhart, děkuje císaři od pánů a zemanů ještě jednau za pečliwé zachowání koruny, klenotů a privilegií zemských; wšichni pak činili mu přísahy wěrnosti jakožto již pánu swému, žádajíce, aby zapomněl na wšeliké protiwenstwí a stwrdil jim swobody a privilegia dle příkladu předků swých. Podobně promluwil Jan Welwar od měst, a potom předně páni, potom zemané a konečně poslowé měst podáwali rukau králi na znamení wěrnosti. Wšech měst přítomných bylo pětadwadcet: Pražané Starého, Nowého a Menšího města, Žatec, Launy, Kadaň, Litoměřice, Mělník, Slaný, Beraun, Kauřim, Kutnáhora, Nimburk, Čáslaw, Chrudim, Mýto, Polička, Jaroměř, Dwůr, Trutnow, Písek, Prachatice, Sušice, Klatowy, Domažlice. Scházeli Hradec nad Labem, Kolín, Tábor a Stříbro.

Nazejtří potom, dne 16 Srpna dal císař Sigmund weřejně prohlásiti mír obecný mezi Čechy a druhými křesťanskými národy; legatowé pak odewzdali Pražanům dwa listy dané od sebe již dne 13 Čerwence, ale které měly býti wydány teprw po přijetí Sigmunda za krále; jeden, kterým se rozkazowalo arcibiskupu Pražskému a biskupům Olomauckému a Litomyšlskému w příčině swátosti pod obojí a swěcení na kněžstwí, druhý ku knížatům w příčině zachowání pokoje s Čechy dle kompaktat. Téhož dne dal Sigmund jakožto král ohlásiti sněm zemský w Praze ke dni sw. Bartoloměje, a dne 18 Srpna dal se na cestu do Čech.

1436 Byla to od roku 1402, we kterém Sigmund přijel, aby zradil bratra swého Wácslawa, prwní zase cesta jeho do Čech, kterau wykonal w pokoji. Prwního dne přijel z Jihlawy do Německého Broda, jejž byl widěl posledně před 14 léty (1422) na strašliwém útěku swém před Žižkau, druhého dne (19 Srp.) do Čáslawě, třetího (20 Srp.) do Hory, čtwrtého (21 Srp.) do Kauřimě, pátého (22 Srp.) do Českého Broda. Wšudež byl přijat s radostí a s poctami; města, do kterých wjel, činila mu přísahy wěrnosti.

Téhož dne jako císař (18 Srp.) wyjeli také legati Basilejští z Jihlawy, a wšak jinau cestau, prowázeni jsauce panem Menhartem z Hradce, s kterým wyhnuli se welkému dawu na cestě císařowě. Menhart prowedl je příjemněji, konaje s nimi noclehy na hradech pánů spřátelených, až přijeli do Kauřimě o den dříwe než císař (20 Srp.), a nazejtří, dne 21 Srpna, dojeli přes Brod do Prahy. Ačkoli příchod jejich wětšině byl nemilý, přijati jsau wlídně a s poctami. Někteří wyšli jim naproti, w malém počtu, protože se o příchodu jich newědělo dost brzy. Nazejtří (22 Srp.) uwítal je Jan Rokycana s kněžími a žákowstwem, potom měšťané Pražští, od nichž mluwil Jan Welwar; odpoledne rektor učení Pražského, toho času mistr Jan ze Soběslawě, s mistry a študenty, od nichž byl řečníkem mistr Buzek ze Kdyně.

Nazejtří potom (23 Srp.) přijel konečně císař Sigmund od Broda Českého. Byly weliké přípravy učiněny k uwítání jeho. Konšelé a obywatelé wšech tří měst wyšli mu wstříc před bránu městskau, nepochybně Horskau, s mnohými korauhwemi; rowněž duchowenstwo w pěkné processí. Chtěli dle tehdejšího obyčeje strany pod obojí wyjíti jemu wstříc také s tělem božím; ale král odřekl, dorozuměw se o tom písemně s legaty. S císařem jela císařowna Barbora a w průwodu jich wšecko panstwo, rytířstwo a poslowé z měst, kteří wyjeli s nimi z Jihlawy. Při potkání před městem odewzdali konšelé císaři dle obyčeje klíče od bran městských i od hradu Pražského, které on hned zase jim nawrátil na znamení swé důwěry. Po wjezdu do města w hodinu dewatenáctau, ny-

nější asi druhau odpoledne, odebral se, jak umluweno bylo, 1436
předně do kostela Týnského, kdež mistr Jan z Rokycan učinil krátkau řeč na slowa: Pane spas krále a wyslyš nás w den, we který wolali jsme k tobě, a napomenul lid ku pomodlení se zaň a za pokoj. Po wykonání modlitby weden jest od konšelů do domu někdy Hankowa (č. 587) na konci ulice Celetné proti dworu králowu, který mu byl připrawen za prozatímný příbytek.[27])

[27]) Tak *Staré letopisy české* 96, ač w sauwěké knize Nowoměstské prawí se: in curiam regiam ad S. Benedictum, což by byl dwůr králůw č. 654.

OPRAWA.

Nedáwným objewením urbáře Rosenberského ze 14. století upozorněn jsem na chybu, která se mi wlaudila na str. 208, kdež sweden spůsobem wyprawowání Wawřince z Březowé (u Höflera I. 514) položil jsem zámek Poděhúsy nedaleko Zásmuk, an nacházel se w krajině u Netolic u wsi Poděřiště. Dle toho buď čteno w řádcích 3 až 11 takto:

Z té příčiny Žižka, zdwihnuw se s wojenskau mocí, kterau měl při ruce, spěchal k wybawení Lomnice. Pan Krajíř, zwěděw o tom, nedočkal jeho, nýbrž wypálil toliko městečko, a odtáhl z pole; Žižka pak zámek dobře opatřil, a udeřil dále na statky Oldřicha Rosenberského w krajině mezi Hlubokau a Netolici. Tam dobyl zámku jeho Poděhús (u wsi Poděřiště), a wypálil jej. Odtamtud obrátil se k Soběslawi, městu náležejícímu rowněž panu Oldřichowi, a dal pobořiti zdi městské i wěž kostela.[39])

Do krajiny nedaleko odtud atd.

Registřík.

1112 R.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 02007 3089

